

Bible Gourmantche

The New Testament in the Gourmantche language of Togo

Bible Gourmantche

The New Testament in the Gourmantche language of Togo

Le Nouveau Testament en langue Gourmantche du Togo

copyright © 2020 Door 43 world-wide mission community

Language: Gourmantche (Gourmancéma)

Dialect: Gormantche

Translation by: Door 43 world-wide mission community

Contributor: Andrew Rice, Gourmantche, Gux, Parfait, Parfait-Ayanou

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-08-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 14 Aug 2020
1168f00b-eabf-5a7b-9fed-4d2120867558

Contents

Matiewo	1
MARKA	35
Luka	57
Jan	92
JESU TONDIBA TUONA	119
Roma yaaba	155
1 Korantien	170
2 Korenta	185
Galati	195
Efesia	201
Filipi yaaba	206
KOLCSI YAABA	210
1 Tesalonika	214
2 Tesalonika	217
TIMOTE TIKPIALI	219
2 Timote	224
Tidi 1	227
Filimo	229
Eblenba	230
Jaki	241
1 Pieri	245
2 Pierre	249
1 Jan	252
2 jan	257
3 Jan	258
Jude	259
Mi Dogdima	260

Matiewo

¹ Abalahama biga, jakobo biga, JESU kiristu yajanba yela n ne:
² Abalahama mali Isaka; Isaka n̄ mali Jakobo; Jakobo n̄ mali Juda yeni o ninjaba; ³ Juda bo taa Tamaar, ki mali Fares yeni Saara; Fares n̄ mali Esrom; Esrom n̄ mali Aram; ⁴ Aram n̄ mali Aminadab; Aminadab n̄ mali Naason; Naason n̄ mali Salmon; ⁵ Salmon n̄ taa Rahab, ki mali Boas; Boas n̄ taa Rut ki mali Obed; ⁶ Obed n̄ mali Isayi; Isayi n̄ mali Dafid; O badciamo Dafid n̄ taa Uri denpua, ki mali Salomon; ⁷ Salomon n̄ mali Robuam; Robuam n̄ mali Abia; Abiya n̄ mali Asa; ⁸ Asa n̄ mali Josafat; Josafat n̄ mali Joram; Joram n̄ mali Osiyas; ⁹ Osiyas n̄ mali Juatam; Juatam n̄ mali Ahas; Ahas n̄ mali Esekihas; ¹⁰ Esekihas n̄ mali Manase; Manase n̄ mali Amon; Amon n̄ mali Josias; ¹¹ Josias n̄ mali Jekonias yeni o ninjaba, ban cuo ba ya yogu ki gede yeni ba Babiloni, ti yonbidi. ¹² Babiloni yonbdi n̄ pendi, ke Jekonias mali Salatiel; Salatiel n̄ mali Sorobabel; ¹³ Sorobabel n̄ mali Abiyud; Abiyud n̄ mali Eliakim; Eliakim n̄ mali Asoar; ¹⁴ Asoar n̄ mali Sadok; Sadok n̄ mali Akim; Akim n̄ mali Eliyud. ¹⁵ Eliyud n̄ mali Eleyasaar; Eleyasaar n̄ mali Matan; Matan n̄ mali Jakob; ¹⁶ Jakob n̄ mali Josef, Maari calo, Maari, yua n̄ mali Jesu, ban yi yua kiristu. ¹⁷ Lan wani, lan cili Abalahama, ki tuoni Dafid, li tie piiga n̄ nifiima na, lan taa Dafid ki tuoni Babiloni yonbidi, li mo tie piiga n̄ nifiima na, ki taa Babiloni yonbdi hali kiristu li mo tie piiga n̄ nifiima na. ¹⁸ Jesu kiristu n̄ mali maama n̄ ne. Maari, o naá bo tie Josef cikpenga i, ki punbi U Tieno Fonjanma paalu po, ke bi dá ki taani yeni bi yaba (ki dá ki kuni ti cikpendi) ¹⁹ O calo, Josef n̄ bo tie niteginka, kaa bua ke o fiagi o yeni, o den jagi ke wan wuoni, ki yie o n̄asiili nni. ²⁰ Wan taa lan ya maalma yeni, O Diedo maleki n̄ legdi o po ti dangdi nni, ki maadi o: Dafid bijua Josef, da jie yeni n̄jan kuani a denpua Maari kelima, wan punbi ya biga ne n̄ani U Tieno Fonjanma kani i. ²¹ O ba mali bonjaga, n̄jan yini o Jesu; wani n̄ ba faabi o buolu u tuonbiidi po. ²² Ne kuli tieni ke O Diedo n̄ bo cedi ke bi sawalpuuba tuodi ki waani yaali n̄ tieni ki dudi: ²³ I ba la powandiali (ya jifaano dá ki bani ja) ba punbi, ki mali bonjaga, ban yini o Emanuel, li n̄iima nni tie U Tieno ye yeni ti. ²⁴ Josef n̄ den findi, o den tieni nani O Diedo maleki n̄ waani o yaala, o den ga o denpua ke bi taani ki ye. ²⁵ Ama, o den ki taani yeni o hali ke o ban mali bonjaga ke o yini o Jesu.

Diangbenga 2

¹ Jesu den mali Betelema, Jude dogu nni, ya yogu ke Herodi den tie badciamo; lanyogu ke ya badtieba n̄ bani i n̄maali cogma n̄ani puoli, ki cua Jerusalema, ² yedi: Jufinba badciamo, ban mali yua molane ye le? Kelima, ti la ke o n̄maabiga pudi puoli, ke ti cua ki ba pugi o. ³ O badciamo Herodi n̄ gbadì lanya maama, o yama n̄ n̄madi lan mugì Jerusalema yaaba kuli. ⁴ O badciamo n̄ taani salga yidkaacianba yeni u dogu nn̄ gbanbanda, ki buali ki bandi ban ba mali Kiristu naana. ⁵ Ban maadi o: li tie Betelema, Jude dogu nni; kelima o sawalpualo n̄ diani yaali n̄ ne: ⁶ Fini, Betelema, Juda tinga, fini ka n̄idi ki cie, Juda docgiami siiga, kelima bado ba n̄ia a niini, ki ya kpaa n̄ buolu Isirayeli. ⁷ Lanyapo, Herodi n̄ wuoni, ki yini a

ŋmaabila banda yeni, ki buali ki bandi ya yogu ke ki ŋmaabiga yeni den pudi ki ŋigdi. ⁸ Ki waani ba ke ban gedi Betelema, ki maadi ba: “Gedi mani ki ban ga ki bigi yeni laabaali bonjanla, I ya la o, yin guani ki maadi nni, mini mo n̄ gedi ki pugi o. ⁹ Ban cengi o badciamo ki gbeni, ban ŋa ki paani u sani. Ban den la ya ŋmaabiga puoli yeni n̄ go legdi bi liiga, ki ya cuoni, ki ban pundi ki biga n̄ ye naani, ki sedi. ¹⁰ Ban la ki ŋmaabiga, bi pala n̄ mangi boncianla. ¹¹ Ban kua li dieli nni, ki la ki biga yeni o naá Maari, ki gbaani ki pugi o, ki fidi bi ligboga, ki ŋani wula, li njubli yeni ya tolade n yi miiri ki teni o bi paabu. ¹² Bi den la ti dangdi nni, ke li ki buali ke ban guani ki tɔgna Herodi po, ke bi kogni santianu, ki lebdi ki kuni. ¹³ Puoli banda yeni n̄ kuni, ke maleki legdi ti dangdi nni, ki maadi Jeseſi: “Fii, ki taa ki biga yeni o naá, ki sani ki gedi Ejipti, ki ya ye lanpo hali min ba waani a ya yogu; kelima Herodi ba kpaani ya sani ke o ba biani ki biga ne miali. ¹⁴ Joseſi n̄ fii ku ŋiagu kaa ki biga yeni o naá, ki sani ki gedi Ejipti ¹⁵ Bi den ye Ejipti hali ke Herodi ti kpe. Li tieni yeni ke O Diedo n̄ bo cedi ke sawalualo waani yaali yeni n̄ tieni ki dudu: “N yini n bijua, ki ŋani o Ejipti tinga nni.” ¹⁶ Herodi n̄ diidi ki sua ke puoli ŋmaabanda yeni bɔndi o, ke o pali beni boncianla, ke sɔni ke ban kpa Betelema dogu nni yeni li tinkundogi kuli, ya bonjabilo pia bina lie yeni yaaba n nagi bina lie nani wan den buali ki bi waani o ya yogu yeni, ke o jia ki dagni ki biga yeni n̄ baa pia ya bina. ¹⁷ Mɔla, o sawalpualo Jeremi n̄ den waani yaali tieni ki dudu: ¹⁸ Bi gbadi i yigni Roma dogu nni, li bubuuli i kuumoe yeni i fanfabinciami, Raciheli n̄ buudi o bila kuumoe, kaa bua ban baagi o, ki songi opali, kelima, bi ji ki ye. ¹⁹ Herodi n̄ kpe, ke maleki legdi ti dangdi nni Ejipti, ki maadi Joseſi: ²⁰ ki yedi: “Fii, ki taa ki biga yeni o naá ki gedi Israyeli dogu nni, kelima yaaba n den kpaani ke ban gbindi ki biga miali nan kpe o. ²¹ Joseſi n̄ fii, ki taa ki biga yeni o naá, ki gedi Israyeli. ²² O den gbadi ke Arkelawus n ga o báa Herodi, ki kaa Jude badkpagli po, ke o jie yen wan gedi li dogu nni. O den la ti dangdi nni ke li buafi ke wan gedi Galile, ²³ ke o gedi ki kua ya dogu ke bi yi Nasareti, ke bi sawalpuuba n den waani yaali n̄ tieni ki dudu: “Bi baa yi o Nasaeti yua.”

Diangbenga 3

¹ Lanyogu, ke Jan bo legdi Jude tinkuonga nni, ki kpaandi ki wang U Tieu maama ² O den maadi: “Lebdi mani i pala kelima tanpoli diema nagi. ³ Jan tie o sawalpualo Esayi n̄ bo tuodi ki waani yua ya maama, ki tua: “Ne tie yua ya nialu n kpaandi ki tinkuonga nni ki tua: «Bobni mani O Diedo sanu, sondi mani o sanbulmu.” ⁴ Jan bo la ti yodyuokobdi liadgaalgu, ki ŋaagi o ciaga nni ku gbanŋagdigu. O bo ŋmani ti naasuudi, ki mua li fuali nni siadi. ⁵ Jerusalema niba, yeni Jude yaaba kuli yeni Jurden tinkundogi yaaba den caa o kani. ⁶ Bi den tuodi ki dɔgdi ki wang bi tuobiidi, ki cedi ke Jan batise ba Jurden kpenu nni. ⁷ Ama wan den la ke farisienba yeni saduseyenba boncianla kpendi o kani ki bua wan batise ba, ke o maadi ba: “Waalaba buoli, ŋma waani yi ke yin sani ya pabenli n kpendi. ⁸ Yin nan loni ya luana n dagdi yeni i tuubma. ⁹ Yin da daani i ala nni ki tua: “Ti pia Abalahama ke o tie ti báa! Kelima n kadi ki maadi yi ke a tana ne siiga nni, U Tieu ba fidi fiini ya bila n tie Abalahama puolŋuani.” ¹⁰ Ku yalgo ji caa i tiidi jiina po i; ya tiiga n ki luoni luanŋana, bi ba pedi bu ki lu bu u mu nni. ¹¹ Mini, n batise yi yeni mi ŋima ki bua

yin legdi ki waani i biidi ki lebdi i pala. Ama yua n ɳua n puoli ki ba cua pia u paaciamu ki cie nni, hali ke n kan fidi ki pili o taacaakpaga. Wani ba batise yi yeni U Tienu Fonanma yeni u mu i. ¹² O ji muubi li bonlendkaali o nuu nni i. O ba ɳanbi ki tigni u jalu, ki tini ki taani mi dibima, ki wodi ki kuodi li bumbuali nni, ki nan juu ku fengu ya mu n ki pia gbindma nni. ¹³ Lanyognu ke Jesu ñani Galile ki cua Jurden kpenu nni, Jan kani ke wan batise o. ¹⁴ Ama ke Jan yie, ki yedi: Mini n bua ɳan batise nni, ke a mo nan cua n ya kani! ¹⁵ Ke Jesu jiini o: «Ji cedi lan tieni yeni kelima li buali ke tin tieni yeni i yaali n tiegi kuli n tieni ki dudi. Jan ji den ki yie o maama. ¹⁶ Ban batise Jesu, ke o ñani mi ñima nni, ke tanpoli luodi, ke o la ke U Tienu Fonanma jiidi nani ki kpaajiega yeni ki sedi o po. ¹⁷ Ke u nialu ñani tanpoli, ki yedi ya maama ne: «O ne tie n bijabuadga i, n pali mani o po hali boncianla.

Diangbenga 4

¹ Ki fuojanbi gedi yeni Jesu i tinkuongi n, ki sitaani bign o. ² Ki Jesu loli bu ñɔbu yentuna piina yeni ñiadi piina, ki mi komi cuo gu. ³ Ki sitaani nagni ki maad o, ya tie U Tienu bijua cedi k a tana ne n kpandi jiedi. ⁴ Ki jesu ɳmian o: li diani ki maadi, k ti jiedi po baba k a cedi k o nul pia li miali, ama ya maataana kuli ñia U Tienu ñɔbi n. ⁵ Ki sitaani tug o ki gedi yen o dingbanli ni, ki duon o jaandieciangu yuli po. ⁶ Ki maadi o: a ya tie U Tienu b ijua, ɳan yugi ki jiidi, klima li diani ki maadi: U Tienu tondikaaba ba tebni ki gaba, ba k a taali n da si tanli ⁷ Ki Jesu yedi o: li mo diani ka kan bigni a diedo U Tienu. ⁸ Ki sitaani guani ki tugi o ki gedi yeni o ya juali n kpedi paaa yuli po, ki waani o dulña munli kuli yeni li ɳanmu, ⁹ ki maadi o: n ba teni a lan kuli ne, li ya tie k a gbaani ki pugi nni. ¹⁰ Ki Jesu yedi o: sudi n kan ne, fin sitaani! klima a baa pugi a Diedo U Tienu baba i, ki go dondi wani baba i. ¹¹ Ki li yogu sitaani siedi ki ɳagu. Li yogu, ki maleki nba nagni ki tieni o buama ¹² Ki Jesu gbadi ki bi cuo San, k o ñani li kani ki gedi Galile. ¹³ O ñani Nasareti ki gedi kafarnahom ki li ki fagi yeni li mogli, babiloni yeni Nepitaali tingn nni. ¹⁴ Ki lan fidi U Tienu tondu Esayi n bo maadi yaali n fidi ki tieni yeni i moni. ¹⁵ Yabulon yeni Nepitaali dogi n yaabi, yeni yaabi n kua ki kpia li mogli bɔ̄npuoli po Juuridan dogu yeni Galile yaabi bi nimɔ̄nbi. ¹⁶ Li dogu n yaabi den ye bɔ̄nbɔ̄nli nni, k te la ya yinyienbi n yabi; ki yaabi n den kali mi kuuma bɔ̄nbɔ̄nli po mo la ya yinyienbi n cua ki fandi. ¹⁷ Ki li yogu ki Jesu ji cili ki muandi ki maadi, ɳa mani i tuonbiidi ki lebdi i ba klima U Tienu diema nago. ¹⁸ Li bo tie yeni k o cuoni Galiile li mogli kung, ki la o ninjabo bonbilie, Siimon, yua ki bi yiigu Piar yeni Andre ki bi lu bi janbaandi li mogli nni ki kpaani i jami. ¹⁹ Jesu maadi ba: ya ɳua man n ni, n bi cedi yin ya kpaani bi niba ki ji cedi li jancuoli. ²⁰ Li yogunu, ki bi ɳa bi janbaandi, ki ji ɳuagu ²¹ Ki wan cuoni ki gedi liigi waami, k o la o ninjanbi bonbilie mo Jaak Sebede bidi yeni San o kpelo ki bi ye o ñunbiagu nni ki ɳanbdi bi janbaandi. ²² K o yinbi, ki bi ɳa bi janbaandi yeni bi baà, ki ji ɳɔ̄d o. ²³ O bo cuoni Galiile jandieciandi nni, ki muandi U Tienu diema maama, ki paagdi i yian buoli kuli. ²⁴ Bi ji den taagi o yeli kaana kuli Siri dogun ni, ki bi cuoni o kani yeni yaabi n yia i yian buali kuli: yaabi ka sanpola ɳuabi, yaabi n baali i ting yeni ti gbannankpiendi danb. ²⁵ O nuwuligu ji den ɳua o: Galiile, Dekapol, Jerusalem, Jude yeni Jourdin puoli.

Diangbenga 5

¹ Wan la o niwulgú, k jesu don li juali po, k oyegntieb nagni ki kal o kani. ² Yeni wan yaadi o nobu, ki tundiba, ki maadi ba: ³ pamanli tie yaabi n jiindi bi ba, ki duu U Tieu po i. Ban n tie U Tieu diemana niba. ⁴ Pamanli ye, yeni yaabi n kaa yeni ti ninsiidi. ⁵ Pamanli ye, yaabi n pia li paññili, klma U Tieu bo ti cabi bani i tinga. ⁶ Pamanli tie yaabi n buudi mi koma yeni o ñuñuuunu, i momoni sanu nni, klma bi ti ba di ki guo. ⁷ Pamanli bi ninbadama po, klma bi bo ti di li danbi mo ya po m ninñuma. ⁸ Pamanli tie yaabi n pia li papienli, ki dugni ban ba ti la U Tieu. ⁹ Pamanli tie yaabi n kpaani laafia yen m buama bi lieba po, ki dugni U Tieu ba ti yini bani o bidi. ¹⁰ Pamanli tie yaabi n tuagi i momoni sanu, ki bi nan wangí bi fala li po, kilima bani n tie U Tieu diema yabi. ¹¹ Pamanli yen ñanbi ki loli ki cuo, yayognu ki bi sugdi, ki maadi ti maa biidi, ki pua mi faama, ki tiendi li bonbiili ki dugni min ya po. ¹² Ya ye mani li pamanli nni yeni i lalayien nni, ki dugni i ñuadi ti ba yabi tapoli po, ki dugni yaabi cindi ki tie U Tieu tondikaaba, bi den cagni bi mo yeni. ¹³ I tie yaami i tinga ne po. Ama, li ya tie ki mi yaama manu gbeni, bi ba tugi be ki guani ki mang o? li ji ki pia buama. Li tie ki ban tugi ki wuli niin po, bi niba n ya ñmaadi li po. ¹⁴ Yinbi n tie ñanduna yinyiem, ya dogu n ye li juali po, bonli kan fidi ki legni o. ¹⁵ Yeni, bi ki congí li fidli ki cubdili bobl nni. Ama bi yi cuon li fidli ki sien o naani ki li baa co ki yieni deni yaabi kuli po i. ¹⁶ I mo ya yinyienm n ya fandi bi niba ki ban fidi ki la i tuonjanma, ki dondi i baa yua ye tapoli po. ¹⁷ Yin da maali, k n cua k min piini bi tondikaaba yikodi kaa, n cua k min piin ka, ama n cua ki min waani lan buali yaali. ¹⁸ Klima n maadi yeni i moni: tapoli yeni i tinga ya bua lan waagi nandi, ba lanbonli kan fidi ki piini yeni ya yognu k li kuli ne bo punti. ¹⁹ Yua daani U Tieu maama nni, k ki ñolni, wan n bo te juodi U Tieu diema nni. Ama yua ñolni U Tieu diema maama kuli, ki wangí o lieba, k ban ya tie yeni, wani n baa tie nigbengi U Tieu diema nni. ²⁰ Ki dugni, n maadi, i bontitiedi ya ki ñani cie U Tieu kadaagu gbanbanda yen farisien nba, i kan kua U Tieu diema nni. ²¹ I gbadi ki bi bo maadi ti yaja nba: a kan kpaa nulo, ki nulo ya kpaa o lielo, bi bo yi gedi yen o ti buudi danb kani. ²² Ama min maadi: yua beni o pali o ninja po, li buali ki ban gedi yen o ti buudi danb kani. Nulo ya sugdi o ninja k o tie fanbi, bi bo gedi yen o suif nba buudi danb kani. Nul ya maadi k o ninja tie yukpienli, bi ba lugú ya mu n kan jundi nni. ²³ A ya cua sala yid kanu, ki ba yid sala ki tiadi k a ninjua pia m maama yen a; ²⁴ ñan daani a sala yid kaanu, ki gedi k fin yeni a ninjua n mang yen lieb o, ñan fidi ki guani ki yidi a sala. ²⁵ ñanbi k cuo a ba fin yeni a lielo ya pia maam; ki yegi ki ca buud daan o kani, ñan tuodi yin gbadi i lieba maama ki sua ki da paa o san po, wan da ti gedi yen a bi buudi danb kani, ki ti cedi ban luon a. ²⁶ N maad a yeni i moni: a kan ñan lan kani, ka ki pani, hali ya yognu ka bi pa li kuli ki kan sieni ba kuuga. ²⁷ I gbadi ki bi bo maadi: a kan dua yeni nuli den pua. ²⁸ Ama min nan maadi: yua nuali o pua k o yanma kua li pua ni, o dua yen o o pali nni. ²⁹ A nujienu ninbinli ya ye a po ki cedi ka tie biidi, ñan ñan o ki lu fagm ki dugni bonyenli ya ki ye a gbanandi po, lan n pia ti ñuadi, yen ban ti taa ña ki lu a ya mu n kan bangi jundi nni. ³⁰ Li ya sua ka nujienu n kuand a ti biidi nni, jaigu ki lu fagma, ki dugni lan n su yeni a gbanandi kuli n ya ye ya mu kan bangi jundi nni. ³¹ L den maadi

ki yua ñani o denpua, wan ten o ya til n wang i k o ñan o. ³² Ama min n maadi, yua ñani o denpua k li tie mi cuncuma po, li pua ya gedi ki dua yeni ja tian o, o kuani o denpua mi cuncuma nni. Yua kuani ya pua ki o calo ñan o, o mo go tieni mi cuncunmi. ³³ I go den kpeli ki gbadi ki bi maadi ti yaja nba: a kan maadi maama ki poli ki kandi U Tieu, ki bani ka fa faogu, a ya poli ka bo tieni yaali ñan tieni. ³⁴ Ama min, n maadi, da l polgi mani can yi i i. Da polgi mani tapoli po, ki dugni tapoli tie naani k U Tieu kaa ki buu ti buudi. ³⁵ Ba yin da polgi tingi klima li mō tie naani k o ñyamadi o taali, daa polgi mani ba serusalem, ki dugni serusalem tie o bado U Tieu dogu i. ³⁶ Da puoni a yuli ki poli, klima a kan fidi ki cedi baa a yuyengu n pendi bi ki bondi. ³⁷ I maama ni i bani ki yaali n tie mōni, yin maadi ki li tie mōni; yaali n tie faogu, ki li tie faogu i. Yaali n sieni kuli ña ti tuonbiidi kani. ³⁸ I kpeli ki gbadi ki bi maadi: ki nulo ya pua ki pudi o lielo ninbinli, li ñan ki ban pua ki pudi o mō ya ninbinli; a pua ki fendi a lielo ñinli, li buali ki ban pua ki fend a mō ya ñinli. ³⁹ Ama min, n maadi: daa gaani man bi niba biadima. Nil ya pab a u jienu kpianu, cab o u ganu kpianu ki wan pabi. ⁴⁰ Nulo ya bua bu yen a ki fie a liadi bigi, ñan cab o a liadi jali mō. ⁴¹ Nul ya niina ki ñan cuoni ki gedi ya banli fagi, ñan taa li banli fagnu bonbilie. ⁴² Teni yua miad a, da beli yua bua ki ñan kpend o. ⁴³ Igbadji k bi bo maadi: ya bua mani i lieba, ki da bua mani i nandamba beba. ⁴⁴ Ama min, n maadi: ya bua mani i nandamba, ya jaandi mani yaabi n solgi po, k nan ni; ya jaandi mani yaabi wangdi fala po. ⁴⁵ yeni, ki ba fidi ki waani ki tie baá yua tagi poli po bidi. Kilima, wani n cedi k o yienu pudi bi nibiadma po yeni bi nimōnbi po, ki cedi ki taagi ba, bi nimōnba yeni ti nibiidi po. ⁴⁶ I ya bua yaabi n bua yinbi beba, i laa ñuadi ki bo laa i? Bi dogdanbi mō ki kubi yen kaa? ⁴⁷ I ya fuondi i naataani beba, i ji tie bee k li cie i liebi? Yaabi n ki ñua U Tieu maama, bi mō ki tie yen kaa? ⁴⁸ Yin ji ya tie nimōnbi, ki da pia biidi k tie nani i baá yua ye tapoli n tie nimōn maami yeni.

Diangbenga 6

¹ Yin fangi mani i yula ki da wangbi bi niba siigi ke ban la ke i tiegi. Yeni i ji kan baa ñuadi i Báa yua n ye tanpoli kani. ² A ya ba tieni salga a luoda po, ñan da piebi a naatuna nani bi muyidanba ñ tiendi maama yiko bangma diena nni yeni a sanjala po, ke bi niba ñ kpiagi ba. N kadi ki maadi yi i momoni ke bani wani ba bi paabu n yeni. ³ Ama a ya bua tieni a luoda salga, a nuuganu ñ da bani a nuujieni ñ tieni yaali ⁴ Lan fidi ke a salga ñ tieni ñiasiili nni, ke a Báa yua n nua bonli kuli ñiasiili nni ñ ymiani a a ñanma. ⁵ I ya jaandi, yin da tie nani bi muyidanba yeni, bani yaaba n maani ki se ti jaandiedi nni, yeni a sanjala po ki jaandi, ke bi niba ñ la ba. N maadi yi i momoni ke bani wani la bi ñuadi o. ⁶ A ya ba jaani, ñan kua a dieli nni, ki luoni li ganli, ki jaandi a Báa yua n ye ñiasiili kaanu; a Báa yua n nua ñiasiili nni ba ñmiani a a ñanma. ⁷ I ya jaandi, yin ña mi maacianma nani bi nilanba ñ maali maama ke mi maacianma n ba cedi U Tieu ñ ga bi jaandi. ⁸ Da togdi mani bi tuada kelima i Báa bani yin bua yaali bá ke i dá ki cili i jaandi ki mia o. ⁹ Yin baa jaandi maama n ne o: Ti Báa yua n ye tanpoli! a yeli ñ gagdi ti gandi nni; ¹⁰ A diema ñ pundi; a buama ñ tieni tinga nni nani tanpoli yeni. ¹¹ Puni ti dinne ti yentunjiema; ¹² ñan tieni ti tuonbiadi po sugli nani ti mo ñ tiendi sugli yaaba biidi ti po yeni; ¹³ Da ña

tin baa mi biigma nni, ama ḷan fie ti o biado qui nni. Kelima mi diedma, u paaciamu yeni ti kpiagdi ti a yaali hali ya bina n ki pia gbenma. Ami ! ¹⁴ I ya dini sugli yaaba n biidi i po, i Báa yua n ye tanpoli mo ba di sugli i po; ¹⁵ Ama i ya ki dini sugli ya niba n biidi i po, i Báa mo kan di sugli i tuonbiadi po. ¹⁶ I ya loli bu ñɔbu, yin da biidi i pala nani bi muyidanba yeni, bani yaaba yen ɣmidi ki nunga, ke ban waani bi niba ke bi loli bu ñɔbu. N maadi i mɔn̄i, bani wani la bi ñuadi n yeni. ¹⁷ Ama a ya loli bu ñɔbu, ḷan jogi a yuli tolade, ki faadi ki ḷanbi a nunga. ¹⁸ Ki da waami bi niba ka ke a loli bu ñɔbu ama a Báa yua n ye ḷasiili nni. Ke a Báa yua n nua ḷasiili nni ba ɣmiani a a ḷanma. ¹⁹ Da dogindi mani ki tinga ne ḷalmani, naani ke ti bonlulugdi yeni i tontontanmoni ba biani, naani ke a suuda ba kua ki su. ²⁰ Ama yin ya lingi ki dogindi ḷalmani tanpoli naani ke ti lulugdi yeni i tontontanmoni kan biidi, ke a suuda mo kan kua ki su. ²¹ Kelima a ḷalmani n ye naani, a pali mo ye lankani i. ²² Bu nunbu n tie u gbanu fidsanga. A nunbu ya ḷani, a gbanu kuli baa yieni; ²³ Ama a nunbu ya ki ḷani, a gbanu kuli baa ye li bɔnbɔnli nni i. Lanwani i, ya yenyenma n ye a niinni ya tua bɔnbɔnli, li ba tua a po biigcianli i! ²⁴ Nilobá kuli kan fidi ki ya tuuni canbáanba bilie po. Kelima o baa nani yendo, ki nan bua o lielo; lani yaa ka wan ya taabi yendo ki nan fali o lielo. I kan fidi ki ya tuuni U Tienu po yeni ḷalmani po. ²⁵ Lani n cedi ke n maadi yi: «Da yagni mani i yama i miali o, yin ba di yaali lani yaa ka i gbanu po ti tialakaadi po. Li miali ki cie mi jiema aa, bii u gbanu n ki cie ti tialakaadi? ²⁶ Diidi mani tanpoli bonyugda: ḷaa buu, ḷaa go yendi mo; ḷaa nan go begindì bonjekaali bá kuli bunbuana nni; Ama i Báa yua n ye tanpoli nan dindi ḷa. I ki pia fuoma ki cie ḷa aa? ²⁷ I siiga nni, ḷma ba fidi o yanyagdi po, ki pugni bá nuukpandunyenli o miali dana po? ²⁸ Ke be n cedike i yagni i yama ti tialakaadi po? Diidi mani u kuanu nni ku muapuugu n ye maama: kuu tuuni kuu go pua gaali mo; ²⁹ ama, n maadi yi ke bá Salomoɔn yeni o kpiagdi kuli, o nan ki fidi ki nandi yeni bá yengu n bobi maama. ³⁰ U Tienu ya bobindi u kuanu nni muagu yaagu ye dinne ke bi ba fandi ki kuuni gu u fanu nni, li ba ga ledi i, ke o kan bobni yinba ya niba n ki pia dudugdi boncianla. ³¹ Lanwani i yin da yagni mani i yama, ki tua: “Ti ba di be? Ti ba ñu be? Ti ba bobi be? ³² Keli ma lani ya bona kuli, bi nilanba n lingi lani. I Báa yua n ye tanpoli bani ke i bua lankuli. ³³ Yin dá cindi ki lingi mi teginma yeni U Tienu diema; I ba yuandi ki lani ya bona ki pugni. ³⁴ Da yagni mani i yama saala po; kelima saala ba kubi li yuli. Daali kuli yeni li fala i.

Diangbenga 7

¹ Daa jaligi mani uba, k U Tiernu mɔ kan jaligi. ² Ki dugni bu te bo jaligi i mɔ, ti buud daali. yin bigdi maami ki tieni yeni, bi te ba bigni yeni ki ten i mɔ. ³ Be cedi ka nɔ o muanu a ninjua ninbinli nni, k ji ki nɔ o kpadijengu yaali n paani a yali nni. ⁴ A ba tieni ledi ki maadi a ninjua ki wan ḷa k a ḷani o muani o ninbinli nni, ki nan ki nua a ya kpadijengu. ⁵ Monafigi, ḷan ya kpadijengu ye a ninbinli no, ki fidi nuali ki ḷani o muani a ninjua mɔ ya ninbinli nni. ⁶ Da tugdi mani yali n tie U Tienu yaali ki tieni sangbanli, aya tieni yeni bu juni ni; gɔ da tugdi mani ya laani ki bi tagi yeni wula ki luni i duoli nintuanli ni, i tieni yeni, b bu ḷmaa li po. ⁷ Mia mani, bi ba teni, kpaan maani, i ba la, pua mani li ganli, bi ba luodi i po. ⁸ Klima: b

tieni yua miadi, ki yua kpaani mō laadi, ki luodi yua pua po.⁹ I siign nni, njmaa n bu teni o bigi li tanli, li ya tie k o miagu kpanu?¹⁰ bii waa li ya tie k o miagu o jam mii?¹¹ Yeni yin bia maami kuli, i bani ya bo nana ki ba teni i bidi, taalm njaa po i, ki i Diedo ba teni yaali kuli ki bua li ya tie ki miagu i.¹² Yin bua ki bi nibi n ya tiendi yaali kuli i po, i mo n ya tiendi yeni li nibi mo ya po, ti yikodi yeni U Tieu tondi kadaagu n maadi yaali yeni.¹³ Kua mani ya diñøbu ñidi, klima ya diñøbu n yabi sanu caa mi tudmi nni, ki bi niba boncianli nan ñanbi ki togi lan ya sönü.¹⁴ Ama ya diñøbu ñidi ya sönü tie makpangbendgu sönü, ki yaabi n togi lan kani nan ki yabi.¹⁵ Fangi mani i yula yeni mi tofaama sawalpuuba, bi yi nagni i kani ki tie nani pañoe yeni, ama bi pala nni, ke bi bia nani i fuasangbanli yeni.¹⁶ Bi luana n wangi ban tie yaaba. Bi ba fidi ki lali duudi konkonbu po oo?¹⁷ Li go tie yeni i, tiijanbu kuli ba loni luanjana i tiibiib mo ñ luanbiidi.¹⁸ Tiijanbu kan fidi ki loni luanbiigu, tiibiib mo kan fidi ki loni luanjanli.¹⁹ Ya tibu n ki luoni luanjana kuli, bi yi cua bu, ki lu u mu nni.²⁰ Lanwani ii, bi yi bandi ba bi luana kani i.²¹ Li ki tie yua n yi nni "O Diedo, O Diedo" ka ba kua U Tieu Diema nni, kase yaaba n tie n Báa yua n ye ñaljanli nni buama baba.²² Li daali ya pundi, bi niba boncianla ba maadi nni, "O Diedo, O Diedo", ti den ki jaani ki miadi a yeli po ki bieli mu cicibiadmu uu? A yeli po ti ki tieni yaalidgu bona aa?"²³ N mo ba kadi ki maadi ba, N ki bani hali bada! Fuadi n kani, ti tuonbiidi daano ne!²⁴ Lanwani ii, yua n cengi n maama ki go cõlni li maama baa tie nani ya yanfodaano n maa o diegu ku tangu po yeni.²⁵ Ki taaga ba nii, ki tieni ku ñinkuagu, ku faagu ñ figi li diegu, ama ku kan baa, kelima bi maa gu ku tangu po i²⁶ Ama ya nilo n cengi n maama, ki naa cõlni ma, baa tie nani ya yanluodaano n maa o diegu mi tanbiima po yeni.²⁷ Ki taaga ba nii, ku ñinkuagu ñ tieni, ku faagu ñ figi, ki pua gu, kun baa ki mumudi yomyomi.²⁸ Jesu ñ maadi ki gbeni, wan tundi maama den sia bi niba pala.²⁹ Kelima o den tundi nani yua n pia ti yikodi yeni, kaa tie nani a gbanbanda yeni ka.

Diangbenga 8

¹ K JESU ñani li juiali po, ki jiidi k o nuwuligu ñød o.² K gbadli ba nagni o nuntuanli ki maadi: "yobdaan li ya tie k a bua a bu fidi ki paagi nni".³ Ki jesu tandi o nugu ki siigu ki maadi: "n bua, paagi" li yognu mōno k o gbadimi gbeni, k o paagi.⁴ Ki jesu yed o: "cuo a ñøbu ki da ña oba n gbadji ama gedi ki yaabi n yidi salgi n la ña, k ñan ten o salgi yaali ki Moyiis bo maadi k i gbadli ya paagi wan ten yen, ki ban bandi k a paagi".⁵ Ki jesu kua kafarnawuum dogu nni, k puldi nba ciomo nagni ki band o⁶ ki maadi o: "yombdaan n tuonsõnlo yia ki dua deni, ki lebni ki kan fidi ki ffi."⁷ ki Jesu maadi o: "n bu gedi ki ban paag o.⁸ Ki pulisi nba ciomo njmiani o "canbaa n ki dagdi yeni ñan kua n deni, maadi lánbonyenli baba, n tuonsõnlo bu paagi.⁹ N mo pia canbaa nba ki cõlinb, ki mō pia pulisi nba yaabi n cõln nni. N ya maadi yendo: gedi, wan gedi, ki maadi o lielo mō baa, wan baa, ki maadi o yombo: tieni ne, wan tieni".¹⁰ Jesu n gbadji o maami ki li ya ki lidi o k o maadi ya bu ñua o ki tua: yeni i moni n maadi, n kpeli ki la o nulo ne Israel buolu nni k o dug n po nandi.¹¹ N maadi fa, bi niba boncianla bo ñaa hali puoli yeni nintuali k baa ki kali ki taani ki dini yeni Abraham, Isaaki yeni Sakobi U Tieu deni.¹² Ama sitaani ya nibi, b ba te lubi naani k o mu co k kan jundi k bi ñmani a ñina, k li

bubuuli ye. ¹³ K jesu maadi o jua ne: ya caa k lan tieni nani a dindanli n buali maami. Li yognu k o tuonsɔnbig ne paagi. ¹⁴ Jesu bo gedi Pial deni, ki la o cuaro k o dua yeni ti gbanantongdi. ¹⁵ K o taa o nugu maani o po, k li gbanantongdi yaadi ki ḥaagu, k o fii k i suani. ¹⁶ O yenujogu, bi cua yeni yaabi n yia i yian buoli kuli jesu kani, k o bieli i cicinbiadmu o maam palu po, ki paagdi bi yianbi, ¹⁷ ki fidi k U Tieno tondo Isayi n maadi yaali lan fidi ki tieni: o tugi ti biidi yeni ti yian buoli kuli. ¹⁸ Jesu n diidi ki sua k o nuwuligu ḥjuagu ki yabi, k o puodi bongbanlieli po. ¹⁹ K jua ba ne cua ki maadi: canba, n bu ḥjod a ḥjan caa naan kuli. ²⁰ Jesu ḥmiani o: i luali pia i fali, ki nuami pia ti tiadi; ama o nul bijua ki pia naani k o ba kpagni o yuli. ²¹ Bi ḥjuankaaba siign yendi maadi: Yonbidaan, cabi k n da gedi ki pii n baá o. ²² Ama ki jesu ḥmian o: ya ḥjuan ni ki ḥjaa bi tinkpib n ya pii bi kuumi. ²³ O guani ki doni o ḥfunbiagun, wani yeni o ḥjuankaabi. ²⁴ Ban paani k o faalu kpid ki yil o ḥnunbiagu, k a ḥfunguona bigdi lan cubini o ḥnunbiagu, li sua k jesu guandi. ²⁵ O yegnkaabi nagni o kani ki findi o, ki maadi: Yonbidaan, faabi'i, ti bu mi ḥnum bu dili'i! ²⁶ K o maadi ba: bee n cedi ki jie, i dandanli ki yabi ba waami, lani k o fii ki tandi o faalu yeni li mogli po, ki li kuli suoni. ²⁷ K li yaakilidi bi kuli, o tie ḥjamaa i, ki bi buali bi baan ni, k mi ḥnuma yeni o faalu kuli colm o? ²⁸ Wan tuadi bongbanlieli po, Gadarenia dogun, k finfanda lie cua o ki gaa o liigi po, k li sənou bo nul bo ki tɔgi o beba kilima li bo pia i jeje. ²⁹ Ki bi tandi ki maadi: be e n ye tinbi yeni fin siign ni, Daviid bijua, a cua ne ki ḥjan waan'ti fala yooo? ³⁰ I duoli bo k ki fagi yeni ban ye naani, ³¹ k i cicinbiadmu yeni jaandi ki miadi jesu k o ya bu bel'b wan bel'b k kuan'b ti i duoli ne nni. ³² K o beli'b k kuan'bi i duoln, k li duoli san sani ki ban jiidi m ḥnunciamu nni ki bi bi kuli. ³³ Wan bo yegi yeni yaabi, ki bi sani ki guani o dogun ki waani i cicinbiadmu n bo kubi yaabi yeni n paagi maami. ³⁴ K o nuwuligu ḥnani ki ḥjua jesu, ban lagu ya yognu, ki bi maadi o, ki wan ḥnaa bi dogun ni.

Diangbenga 9

¹ K jesu kua o ḥjadgu nni ki puodi li mogli, ki lebdi ki kuni o dogu nni. ² Ki bi cua yeni jua ba ne o kani k o yia, o nugi yen o taana kulki kpe k o dua i lianq po. Ki jesu n la ki bi duu o po boncianli k o maadi l ja: "n biga da jie lba, a biidi piin o". ³ Li yognu k U Tieno kadaagu gbanbanda ba ne ji maali: "yua ne sugdi U Tieno i". ⁴ Ki jesu bandi bi maalma, ki bual ba: "be cedi ki pia li maalbiidi? ⁵ Lanbona lie ne siigni, n diidi ya lanbonli maadma paa i, a biidi piini bii fii ki cuoni? ⁶ N bi waan i, ki yin bandi k o nisaalo bijua pia o paalu i tinga ne po, ki ba fidi ki piini bi niba biidi." Lan ya yognu, k o maadi yua k o nugi yen o taana bo kpe yeni: "fii ki taa a lianq ki ya kuni!" ⁷ K o fii ki kuni. ⁸ O nuwuligu n la yeni, k ti jaandi kua ba, ki bi pagi U Tieno yeni wan teni bi niba ya paalu ne. ⁹ Jesu den ḥnani lan kani, ki pendi ki la jua ba ne ki bi yi u Matieogu, k o kaa o tuonli nni, ban paa lonpo naani. Ki jesu yedi o: "ya ḥjua nni, k o fii ki ḥjod o. ¹⁰ Li puoli po ki jesu yeni o ḥjuankaaba bi kaa Matieog deni ki je, ki yaaba n bo gaani lonpo yeni bi biidi danba boncianli cua ki kali bi kani. ¹¹ Li bo sua ki farisien nba mo ye lan kani, ban la yeni ki bi buali o ḥquankaaba: "i canbaa je(di) yeni yaabi ngaani lonpo yeni bi biidi danba, li ḥjan nii?" ¹² Jesu n gbadu li buali, k o yedi: "yaabi n pia laafia ka kpaani dogda, bi yianma n kpani o. ¹³ Gedi mani ki kpaani U Tieno maama ne niima nni,

lan diani naani ki maadi: "n bua bi niba n ya jie bi lieba ninñuma, mii bua ki ban ya yid ba salg kaa." Ki jesu ji guani ki yedi lani: "mii cua k min yini bi nimõンba ka, ama bi biidi danba." ¹⁴ Lani ki San o ñunwulka ñuankaabaagni ki buali jesu: "li tieni ledi k tinba yeni farisien nba pa ki lolgi bu ñõbu, k a ñuankaaba nan ki lolgi i?" ¹⁵ Jesau ñmian ba: "yaabi k bi yinba puobianli jaama, ba fidi ki ya kaa yeni li pabõnli ya yognu k o puodaan o da ki ye yenba. Lan, bobni mani, klma, o yogu cuoni k o puopaañ o calo te kan ya ye yenba, li yognu i, ki bi te ba loli bu ñõbu. ¹⁶ Nul te kan taa cabpanli, ki libi tiadudngu po. O ya tieni, li cabpanli yeni n bi cedi o tiadudngu yeni n padi ki pugni li lonli n yabdi ki cie cincinli yali po. ¹⁷ Bi ki tugdi mi daapaam ki ñmadi yeni mi daakpelima. Lan ya ka mim daapaam ba buoni u manu i, ama bi ba piagi mi daapaam li bagpaanli nni, yeni, li baa ye yeni o manu i. ¹⁸ Jesu n yedi ba yeni, ki li nucingli cua ki gbaani o nuntualn ki maadi: "n jafaano da li kpe mõlanei, a ya cua ki taa a nugu ki maani o po, o ba guani ki fuodi." ¹⁹ Ki jesu fii, wan yeni o ñuankaaba ki ñõd o. ²⁰ Ki li sua ki pua ba, laadi o faadi, ki laa kolgi piiga n bina lie n yeni. Jesu n caa, ki li pua nagni o puoli po ki sii o liadl ñogbanli, ²¹ klima, o bo maali o paln nni k o ya sii ba o liadl k o bi paagi. ²² Ki jesu gbagi, ki lagu k maadi: "n bi puoga, a dindanli paag a", ki li yognu mõno, l pua paagi. ²³ Jesu n pundi li nigbengli yua bo yin o yen deni, ki la a yelpieba yen o nuwuligu k bi ñõgi. ²⁴ K o maadi ba: "ya ña mani, i jifanbiga ki kpe ka, o goa i." k li nibi ji cili k laagu. ²⁵ Ban beli ki ñani li nuwuligu, ki Jesu kua ki cuo i jifanbiga nugu k o fii. ²⁶ Ki li laabaali yadi li dogun kuli ²⁷ Jesu n ñani li kani ko paani o sõnu ki caa, ki bi juanma bonbilie tandi ki yin o: "David bijua, a kan jie ti yeni mi nunñumaa?" ²⁸ Jesu n pundi deni, ki bi juanbi yeni nagni o kani, k o buali ba: "i tama k n ba fidi ki nuali nni?" ki bi tuo ki maadi: "iin, ti diedo." ²⁹ Li yogunu ko sii bi ninbina ki maadi ba: "lan tieni nani yin maal maami yeni." ³⁰ ki bi ninbina luodi ki bi ji nua. Ki Jesu maadi ba k ban da cedi nul n bandi (gbandi). ³¹ Ama, ban ñani ya yogunu, ki bi ji cili ki maadi li laabaali kaana kuli po. ³² Ban ñan ya yogunu, ki bi cua yeni muug ba jesu kani k a sanpola ñua o. ³³ K o beli li sanpola, ki muugi ji cili ki maadi. K li ji cuo cila ya nuwuligu n bo ye li kani ki bi ji maadi: "tii kpeli ki la ne, Israel dogun ne. ³⁴ Ki Farisien nba wan nan maadi k o kubbi sitaani ya paalu i, yua n tie a sanpola bado, ki yaandi a sanpola. ³⁵ Jesu bo caa i dogciamu yeni a lon gbana nni, ki tundi bi niba b tantaan diedn ni, ki muandi U Tienu laabaamanli, ki go tebi i yian buoli yeni bi nimbadanba. ³⁶ Jesu bo yi la o nuwuligu mi ninñuma n cuo o, ki dugni bi pala bo wadi, ki bi tie nani ya pei ki pia pekpali yeni. ³⁷ K o maadi o ñuankaaba: "bu kpaabu yabi ama k a tuonsõnla ki yabi. ³⁸ Yeni, mia mani o kpadaani, k wan pugni a tuonsõnla o kpaabun ni.

Diangbenga 10

¹ K jesu yiin i o ñõdikaabi piiga yeni bonmlie k teni'b u paalu k ban ya bieli a sanpola, k paagdi i kunkodbuoli kuli, yeni b cacagdaami. ² Jesu n bo sõni u ñõdikaabi piiga n bonmlie yaab yela nne: cincinli yua n tie Simon, yua k bi yi'ug Pfali, yeni o ninjua Andili; Sebede bid, lan tie Saaki yeni o ninjua Sani; ³ Filiipi yeni Batelemi; Tomayeni Matiegog yua daa bo gaani lonpo; Alfe bijua Saak, yeni Tade; ⁴ Simõni yua bo koni o dogu po; yeni Suuda Iskariot yua bo kuadi Jesu. ⁵ Piigi n bonmlie yaabi k Jesu bo somi n yeni k maadib'i k: «daa caa mani yaabi n k tie sufi - nba kani, k

go daa kua samaliteni -nba dogu n ni. ⁶ Yaa caa mani Isalaheli buolu n ni nibaa po ban tie nani i pei yaabi bodi yeni ⁷ I yaa caa yi ya kpaandi k u tienu bali nagi. ⁸ Yaa paagidi mani b kunkoddanmi, k yiedi b kpienma, k yaa paagdi a gbaada, yaa bieli mani a sanpola k yaandb'i n pun'i ni i k daa kaa, mon yaa puuni mani k daa gaan bonli. ⁹ Yin daa kubi wula, k bia ḥuuni ligi baa i boga n ni ¹⁰ Daa kubi mani bogli daa la mani liada lie daa kpaan mani cacaaōgu; k go da kubi lanbanli kilema tuonsɔ̄nli kan luo u jiema. ¹¹ I yaa pundi yaa dongbanbig n i bii yaa dongbanciangun i, yin buali k la b nimɔ̄ma deni, k gadid k yaa ye lan kani hali yeni yaa daali k i bu pendi. ¹² I yaa kua l deni yi gaali l deni nuba i gaali ḥjani. ¹³ B yaa tie numɔ̄ma i ḥn̄gaalijani n yaa ye yen'm. B yaa tie numɔ̄ma i ḥn̄gaali n̄ guan i po. ¹⁴ B yaa gaa i, k go k sogi i maama yi ña l deni lani yaa kaa l dogu n i, k pidi pidi i taana u tangungu. ¹⁵ Yeni i mɔ̄ni i maad'i u tienu n bo bu b nubi kuli yaa daali, sɔ̄dɔ̄m yeni Gomol yaab yaali baa yeni l dogun yaabi. ¹⁶ ḥjanbi sogi mani; n sɔ̄ni nani pabidi yeni i yangbanli siiga n ni. yaa sogi mani e wae yeni, yaa tie suoo mani o lanjel yeni. ¹⁷ Cuo mani i baa yeni b nubi, k dugn i b bo gadi yeni t buud yudanm kani. ban cuo i k pua i yeni a naapuna b tantaadiena n i. ¹⁸ I yaa po i k b bo gadi b dogdanm kani, yeni b batiebi kani. Yin maadi i mɔ̄ni n po bani yeni yaaba k tie sufi -nba nunnj n i. ¹⁹ Yaa yogu k b bu gedi yeni yin daa buali yin bo maadi nandi bii yin bo maadi yaali kaa, i kan luo yaali k i bo maadi l yogu mɔ̄no. ²⁰ K dugn i yim kaa bo maadi i baa u tienu mɔ̄no n bu waani yaali k i bo maadi. ²¹ O nuli t bo kuadi u ninjua ban kpaa'ög bibaa n kuadi u biga, a bila t bo fii k koni yeni b danmi k cedi ban kpab'i. ²² B kan yaa t bua i maam k dugn n po. Ama yua bo mind hali yeni l juogi u tieni bo fie wani ²³ Yaa dogu n i k b waani fala, yin sani k gadi dogu tianu. Yeni i mɔ̄ni n maad'i i kan waa k gbeni Israheli dogi kuli k u nufosaal bijua k cua. ²⁴ I bani k yua bangi tuonli kan fidi cie o canbaa, o yomo mɔ̄ kan fidi cie o yomdaani. ²⁵ Yua bangi tuonli yaa tie mani u canbaa yeni, k o yonmo mɔ̄ tie mani o yonmdaano yeni, laa dagidi. B nan yiin o diedaani Besebuul o b ji bo yiin i u deyaaba ledi? ²⁶ Lani daa jie mani l nubi, k dugn i bonl k duagi, k t kan dogdi, bonl go kan yaa tie haasiili k nuli t kan bandi. ²⁷ N yaa maadi yaali l biigl n i, yin maad'm o yensiin n i. N yaa bulmi k maadi yaali yin maad'm b nib kuli n sogi. ²⁸ Daa jie mani yua bo kpa nuli k nan kan fidi kpa o nanligi. Jie mani u tienu wan bo fidi cedi o nuli nanligi yeni o gbanu kuli n bia u muu n i. ²⁹ Baa kuadi nuanbidi bonmlie k gaani i ligi waama ne ii? Ama i siign i baa yendi kan baa tingi n i, k l yaa tie k i baa u tienu buami yaa kaa. ³⁰ Yinm wani u bani i yudi m ɔ̄no n do nandi. ³¹ Lani daa jie mani bonli, k dugn i cie t nɔ̄nbidi kuli. ³² Yua maadi b nubi siign i k u tie n yua, n mɔ̄ t bu maadi n baa yua ye tanpoli po nungn i k n ban'o. ³³ Ama yua yie k waa tie n yua b nubi siign i, n mɔ̄ t b yie'ug n baa yua ye poli po nunnj n k mii ban'o. ³⁴ Daa maali mani k baa yeni t mandi kaa b nubi siign i i tingi ne po. N k baa yeni mandi, n baa yeni l kɔ̄kɔ̄nli. ³⁵ N baa k mi paadi i bijabigi yeni u baa i, i bipuoga yeni u naa i, u pua yeni u calnaa i. ³⁶ O nuli nataanu mɔ̄no n t bo kpandi u ninnando. ³⁷ Yua bua u baa bii u naa k cie n o mɔ̄ k dagdi yeni wan to n ḥjuado ³⁸ Yua mɔ̄ go k tug i n daponponli k ḥjodi'n u mɔ̄ k dagdi yeni wan to n ḥjuado ³⁹ Yua kpaani k wan fie u miali u bu biani u miali. Ama yua luni u miali k dugn i n po u bu gua k la u miali. ⁴⁰ Yua gaa'i u gaa mini, yua gaa n mɔ̄ gaa yua sɔ̄n'n

i ⁴¹ Sogni ya baa k nuli gaa'o k dugn i u tie u tieno sogni u bua la u tieno sogni ūuadi, numoni yaa baa k nuli gaa'o k dugn i u tie numoni, u bu la l numono ūuadi. ⁴² Yinn n ḥodikaabi, i k tie nugbenga kaa ama yua bu kabi baa ūisongnmi k teni i siign i yendi k dungn i u tie n ūuado, n maadi i mōni, u kan luo u ūuadi.

Diangbenga 11

¹ Jesu n gbeni o tunda yeni o ūuankaaba, ko puodi ya longbanbimu sien ki tugni ki muandi U Tieno maama. ² San bo ye o dansaldiegun ki gbia ya tuonjana bo tie kuli, k o sōni o ūuankaaba k bi bual o: ³ fin n tie yua k ti guu bii ti go da ba guu tian i. ⁴ Jesu ḥmiani: ya ca mani ki ban waani San yin la yaali yeni yin gbadi yaali: ⁵ bi juanbi nuni guani ki nuali, i wabbmu fii ki cuoni, a gbada nugi tandi, a tubkpaana cili ki gbia, k bi tikpiib fii t kuldn ki talgnba gbia li laabaamanli. ⁶ Li pamanli yabi yaabi n duu n po k bi dindanli cie. ⁷ Ban paani ki ca k jesu cili ki ji maadi San po o niwuligun nni, i gedi ki diidi bee i tinkuongn nn i? li galgunli yua ko faagu migni i? ⁸ ama i gedi ki ban la ḥmaa i? ya nilo ḥanbi ki lani k li ḥan nni? diidi mani yaabi n la ti tianjandi tie yabi n kua bad diegu. ⁹ I ji gedi ki ban la bee? U Tieno tondo o? n, i bi jiin n, o cie U Tieno tondo. ¹⁰ Kilima li tie yua k li bo diani ki maadi: diidi mani, n bi sōni n tondo k wan bobni i sōni ki guudi a cuama. ¹¹ Yeni i mōni n mkaadi, bi puobi madn kuli, ti da ki la San ya lielo, li tie yeni ti Diedo diema nni i big n tie ciamo k cie bi kuli. ¹² Lan cili San yognu ki pan pundi hali mōlane, ti Diedo diema ti mi tuami, ki bi gbammandanbi kōni bi ḥmiali nni. ¹³ Kilima bi tondikaabi yeni ti yikod kadaagu bo maadi U Tieno maami yo, k San fidi ki yuandi cua. ¹⁴ Ki ya bua yin gbadi niimn ni, ban yi yua Elin bo bi cua. ¹⁵ Ki yua pia ti tubdi ki ba gbadi, wan gbadi. ¹⁶ Ki mōlane nibi ne, bi naani yeni bi lee? ya bila n kaa bi niba n paa ki tigli naani, k sieni, ki yi bi lieba, ¹⁷ ki maadi: ti piebi i naagbaamu (i yelmu), ama i ki jelī (ḥōni ciagi), k ti yini i kuuyani, i ki moni kumoni (ku bubuuli). ¹⁸ Ki dugni, San cua k ki di, k ki ūu (ki lolgi o ūobu), k bi yedi ki cicibiadmu ūuagu. ¹⁹ Ki nufosaali bijua cua ki di, ki ūu, ki bi yedi k o puoli mani ki kandi, ka tie dañuuli, k tie lonpogaala yeni bi bid danbi dōnli. Ama mi yanfuomi waani o tuona nni yaali ntie bonmōnli. ²⁰ Li yognu k Jesu cili ki ji fu yeni ya nibi k bi dogin k bi tieni ti paldi boncianli, k bi togu nan ki lebdi. ²¹ Yubonli a po, koransen! yubonli a po betesayida! ki dugni ya yaalidgu bona tieni i siigni ya bo tieni Tiir yeni Sodōm, hali daal o mani bi tugi o kpalpiagu yeni mi fantanpiema ki tuuba o. ²² Li ya po i k n maadi: daa jijuog buud daali, Tiir yeni Sodōm b la sugli ki cie yi i. ²³ Fin, Kafarnawuum, a mali k fin yeni a yabnu kuli a ba si tawlgbōngu i? N n, a ba jiidi hali o tinkpiigun, ki dugni ya yaalidgu bona tieni a siigni k a k lebdi ne ya bo tieni Sodōm i, mani o da sieni ki ye dinla daali. ²⁴ Li po n cedi k n maadi, k daa jijuogi daali sodōm buud baa suu yen ni. ²⁵ Li yognu k Jesu gaa mi maama ki maadi: n dond a, ti Diedo, poli yeni tinga canbaa', yeni ḥan wuoni bi yanfuandanbi yeni bi nunfandanbi ya bona ki nan tugi lani ki waani a bila. ²⁶ N, n Baá, n dond a yeni ḥan bua ki lan ya tie yeni. ²⁷ N Baá ten nni u paalu bonli kuli po, k nul k bani bijua, li ya ki tie Baá yaa ka, k nul ki bani Baá li ya ki tie o bijua yaa ka yeni yua k o bijua waani o ²⁸ Cua mani n kani, yinbi yaabi n cogi, ki tugi k li kpiagi, k min teni mi fuoma. ²⁹ Tugi man n fala ki cengi m

maami, ki dugni n tie pasiadaani ki go jiind nba, ki bi la i nalimi fuoma.
 30 Ki dugni, n tugli yua k ki kpiagi.

Matie 12

1 Li tie saba daali ki jesu pendi ya kpaabu nni ki i dii beni, ki mi kom cuo o ɣɔdikaaba, ki bi togidi ki ɣɔmansi. **2** Ama Falisien nba n la li bona ke bi maadi jesu: diidi a ɣɔdikaaba ne, bi suani ya tuonli ke ti yiko ki cabi ke lan tieni saba daali. **3** Ama ke jesu ɣɔmiani: yi k bangi ki gbandi DAfidi yeni o niba n bo tieni yaали ya yoginu ke mi koma cuo'ba aa? **4** Bi bo kua U Tienu jongun nni ki tugi saligi kpanu ke wan yeni o yegini ɣɔmansi, ke li naa bo cabi ki wan yeni o ɣɔdikaaba ba yendo n ɣɔmansi. U Tienu ya po li bontitiedi bo ki tie kuali ka. **5** Yi cogi Moyisi n den diani yaали o ku daagun nni ke bi saligi yidikaaba n yidi saligi laadi daali ke li ki tie biidi. **6** Ama n maadi, n cua yi kani, ke n maami moni ke cie i jaandielin yikodi, li ya po ya tunda ke n tieni mon i po ki cie yeni yi yanjanba n den waani yaали damiwoncil po. **7** Yi bo baa tiani li maama i diani nni; "n bo suni ke mi maadi yeni mi buama ke cie yeni min ya yidi saligi ki wangi. Li tie ki bo bani mi maadi yaали niinma nni, i bo kan maadi n ɣɔdikaaba ke ban tieni yaали ke tie bonbiili ka. **8** N tie o nilo bijua ki pia yiko yeni mi maadi bi niba yaали n tie bi tuonli laadi daali. **9** Ki jesu siedi bi kani ki ban kua bi jaadieciangun nni, **10** ko la nilo ko nugu kpe, ki falisien nba bualo, li cabi ki tin paagi yianmo laadi daali. Bi den maali ki jesu den maadi ki tudi ki ban pun'o i jaligi. **11-12** Ko ɣɔmian'ba: yi siigan nni ɣɔmaa ya po i yo ko yangi ba baa u buugun nni laadi daali ko ba ɣaa ke kan ɣano ke wan ɣiindi lien nni? Yi ya po li bontitiedi buali? Li ya po, o nisalo pia ti kpiagidi ki cie i yanga, lan li buali ki ban paagi yianmo laadi daali i? **13** Ki jesu maadi li nilo: tandi a nugu, ko tandi li yoginu mɔno ko nugu paagi. **14** Li yoginu ki Faliusien nba ɣanu u jaandieciangun nni, ki ji kpaani ban ba loli maama ki biani jesu. **15** Jesu den bansdi ki Falisien nba den kpaani ban bian'o, lani ko tugi o ɣɔdikaaba ki fagidi li kani, ke o niwuligu yeni bi yianma ɣua ko paagi'ba. **16** Li yoginu mɔno ko maadi'ba ke ban da ɣaa ki nilo n bandi wan tie yua. **17** Wan maadi yeni ko tieni nani Isayi n bo maadi yaали. **18** Diidi mani n tuonɔnlo yua ke n lugit'o ki bua'o, wani ki n du o po, n ba kuan'o mi fuonma, ke wan fidi ki bu yabi n ki bani U Tienu. **19** Bi kan koni, bii kan tandi lani tie ban da gbadji bi maama kaana kuli. **20** O baa mani yeni taliginba, ke nilo yua nagi ba mi kuumi, o ba nualo, ama ki bi niba ya sanu n tuagi nni. **21** Li ya po yaabi n ki tie Iifì ba daani 'o. **22** Bi den cua yeni nilo jesu kani ko tie juamo ki goa tie muugi ki dujigini li daano den gbie yeni ti fuobiidi, ki jesu paago ko cili ki maadi ki goa nua. **23** O niwuligu n la li bona ki ya ki lidi ki bi buali, o ne n kilisiti, dfidi bijua yua ke ti gu yeni? **24** Falisienba n gbadji li paligu tienu ki bi yedi: o ki tie U Tienu ka, Belisebuli, ti fuobiidi canba n tieno li paalu ke wan beli ti fuobiidi. **25** Ama ke jesu bandi bi maalima ke maadiba: ya buoli n yabi koni yen o niba caa ke wan biai, ki ya dogu bii ya diegu ke konkona yabidi kuli ba mudi. **26** Li tie yeni ki sitaani ya ba fidi ki beli o sitaan lieba, li tie ko guani ki koni yeni oba i. **27** Yaali n tie bonbiadili, sitaani ya tieni ya paalu ke min beli ti fuobiidi, ki yinbi i ɣɔdikaaba bi le n biel'i bii? **28** Ama n ya bieli sitaani yeni U Tienu ya fuonjanbi, yen wani u Tienu diema ba i po. **29** N ba waani yaали ya po k n pia ya paalu n bieli ti fuobiidi, nilo kan fidi ki kua paaldaano deni ke ko daano ne bo ki tuodi ki bani o pundima

po, o ya tie o dɔ̄nli o ba yendi yeni o den kuli. ³⁰ Yinbi yaabi n bani ki U Tienu fuojanma tien'n o paalu ki n bieli ti fuobiidi kuli tie n yibalinba. ³¹ I maadi ke li ki tie fuojanbi paalu po ka ke n bieli ti fuobiidi, lan n maadi ne: yabi n cagini ki go sugidi bi lieba ya mia U Tienu bi biidi sugili, o ba di sugili bi po, ama o kan di sugili yabi n sugidi ki maadi ti maabiidi o fuojanbi po. ³² U Tienu ba di sugili yaabi n kpagini mi maama po, min o nilo bijua, li yoginu, n maadi ko Tienu kan di sugili yaabi n maadi ti maabiidi ki sugidi o fuojanba lan tie mɔ̄lane yeni ya yoginu dua ki baadi kuli. ³³ Tinangi kuli luoni a luan ḥanma i, ko tibiigu mɔ̄ luoni ti luanbiidi, bi bandi i tinangi o luana kani, ³⁴ yinbi yabi ntie walaba buolu, nibiada, li ba tieni ledi yi mali ya maalinma ḥani i? kelima, yi pali n gbie yeni yaali yi ñɔbu mɔ̄ maadi lani. ³⁵ O niñanmo suani a tuonjanma i tinga po ko nibiigu mɔ̄ suani o tuonbiidi ki biligi i tinga po. ³⁶ Ki n maadi ke ti buudi daali, bi niba ba dugini bi maabiidi yaali ke bi den maadi kuli. ³⁷ I maama po ke bi ba buu'yi, i maama po ke bi ba biani. ³⁸ Lan ka gbanbanda yeni Falisienba maadi jesu: canba tien paligu ke tin diidi, ³⁹ ki jesu ḥmianba ki maadi: kangbada yeni conconca buolu bua ban la u paligu, ama yi kan ji la paligu lan ñani Jonasi n bo tieni ya paligu. ⁴⁰ Nani Jonasi n bo tie daana ta yeni ñiadi ta o janciangu tugini, li tie yeni ki o nilo bijua ba tieni daana ta yeni ñiadi ta li tinpualin nni. ⁴¹ Ninif niba ba fii ki sedi yen nni U Tienu buudi daali kelima bi ñaa bi tuonbiidi kuli ki cengi Jonasi, molane n ji cua yi kani ki moni ki cie Jonasi, li ya po U Tienu ba buu'i. ⁴² U Tienu buudi daali yanbangu puobadi ba fii yeni o yoginu niba ki bian'ba kelima bi cengi Salomo, ke min nan cie Salomo ⁴³ Fuobiigu ya ñani nilo kani o yi gedi naani kuoni ki kpaani ya daano ko ba ye yen'o, ⁴⁴ o ya ki la o yi maadi oba, n ba guani min ñani naani po, o ya guani o yi la k U Tienu fuojanba ki yeni li daano yemna, li daano yenma tie nani ya diegu ke bi ñanbi ki tingini ki li ñani. ⁴⁵ Lan wani o yi gedi ki ban kpaani ti fuobiidi bonbi lele ki pugini o po ban ba ki ya ye lan kani. li daano yinyienu ba ñanbi ki biagi ki cie cincirli. li nan ba tua yeni ya niba gbadi mi maama li dajijuogi daali bi po. ⁴⁶ Jesu n bo maadi yeni o niwuligu yeni i, ko naa yeni o ninjabi cua ki sedicincanli, sóni nilo ki ban waani jesu ki bi ye. ⁴⁷ Ko maado: diidi a naa yeni a ninjabi gu'ña, bi kpaani ban maadi yen'a ⁴⁸ Ki jesu ḥmian'o ki maadi: ḥmaa n tie naa i? ḥmaa n tie n ninja i? ⁴⁹ ko tandi o nugu o yeginkaaba po ki maadi: diidi mani yaabi n cengi ne, n naa yeni n ninjab n yeni. ⁵⁰ Yaabi n tiendi n baa n bua yaali ban n tie n naa yeni ninjaba

Matie 13

¹ Lan daali, jesu den ñani o deni, ke kali, Galile ñincianma jaali kunu ke bangiba, ² Bi niba boncianla den taani o kani, o den kua ki kali o ñadigu nni, ya niba n yabi yeni kuli den ye li jaali po. ³ Jesu den maadi'ba mi maama boncianla yeni mi kpanjama ke yediba: "o kpakuolo den ñani ke ba pagi i bonbuoli. ⁴ Wan den pagini ya yoginu, li tiani den ba u sankunu, ke ti bonyugidi den cua ki dini yi. ⁵ I tiani mo den ba tancaga tingin, mi tama n ke yabi naan kani, li den pudi tontoni, nani mi tama n ki yabi yeni. ⁶ Ama u yienu n den paagi li bonbuli kaala den mali ki kuodi, kelima laa den pia jiin moani ⁷ I tiani mo den ba ki kokoni nni, i kokoni den fii ki dini yi. ⁸ Bonbuo tiani mo den ba ki tingjana nni, ki den pudi ki loni, i ne den loni, kobiga kobiga, i tian mo piluoba luoba, i ne piitata. ⁹ Yua n pia atuba ki ba gbadi, wan cengi. ¹⁰ Bi ñɔdikaaba den nagini jesu kani ke den yedo:

“be ya po yo ka maadiba mi kpajam. ¹¹ Jesu den guani ki yedi: “bi puni yinba wani n bandi tanpoli dienma nni bondoginkaali, ama laa tie bi ya po ka. ¹² Kelima yua n pia bi ba pa o ki pugini wan ya pia boncianla, ama yua n ki pia wani bi gaa o kani ba wan pia yaali. ¹³ Li tie lani ya po yo ke maadiba mi kpanjam, kelima ba ke bi nua bi kan la liba, ba ki bi cengi mo, bi gbadi liba ki bandila. ¹⁴ Bi ya po li tieni ki gbeni, nani Isayi yua n sogini u tienu maama ki yedi: i ba cengi yen i tuba ke kan gbadi liba, ke nonli yen i nuni, ke kan liba kuli. ¹⁵ Li tie yeni bani ke Isayi masoginkaaba kua ki gbeni, wan den yediba yaali, i ba cengi ama i gbadi liba, i ba nonli ama i kan la liba, kelima bi naa niba pala juagi, bi gnali bi tuba kaa bua gbadi, bi tie yeni ki kaa bua ki njaa bi tuonbiidi ke min nonli'ba ki bua'b bii ki faabi'ba. ¹⁶ Li pamanli ye yen i yi, kelima i nuni nua, i tuba mo gba. ¹⁷ N waani yi monmoni, u tienu maama soginkaaba boncianla, yaabi n tiegi den bua ki la ya bonla ki nua ne, ama baa la, bi den bua ki gbadi yi gba yaali ne ama baa gbadi. ¹⁸ Lan wani yi cengi o kpakuoli kpanjama yen li bundima. ¹⁹ Ya yoginu ko nilo cengi tanpoli dienmin maama ki naa gbadi lan bua ki yedi yaali, sitaan cua ki nnani ban buli yaala o pali nni, wani n tie ya bonpagikaala n ba u sankunu. ²⁰ Ya bonbuoli n ba i tancagi tinga nni mo tie yua n cengi mi maama ki gaanma tontoni yenli pamanli. ²¹ Ama o kan fidi ki sedi ya yoginu ki mi yepaama cua o kani, bii bi niba ya wan'o fala njanduna nni, waa pia jiini, se wan gbali ki ba. ²² Yinba i konkoni tinga mo tie yaabi n kpaani ki tua piada, ba kpaagi bontiali po se i ligike tie yaali n dagidi bi po, bi sundi u tienu po, ba tiendi u tienu n buali, bi tie nani ya tinga gbie i konkoni yenli. ²³ Ya bonbuoli ba ki tingnjanga nni, li tie yaaba n cengi mi maama ki gaa mi gbadima yenli monmoni, li tie bani n luoni li bonluonkaali, kobiga kobiga, piiluoba luoba, yenli piitata. ²⁴ Jesu go den pua'ba kpanjam toma ki yedi; tanpoli dienm naani nani ya nibi nden buli o kuanu nni. ²⁵ Wan den goa ya yoginu, ko yibali den cua buli i naniidi u kuanu nni, ki guani ki kuni. ²⁶ Li bonbulkaali n den pudi ki loni ti muabiandi'ti yaali n tie naniidi yen mo ko den ddogidi. ²⁷ O kuadaano, tuonsonba den cua ki yedi'o, canba, njaa den buli bonbuonjam ka a kuanu nni? Be ya po yo ki naniidi mo nan ji ye lien n? ²⁸ O den guani ki yediba, li tie yibali n soni lan ya tuonli, lani ki bi naacenba njmiano: a bua tin gedii ki pan njabi bii? ²⁹ Canba den guan'ba: yen ka, ya jie mani ke yi da te taani ki njabi i bonbuonjanmi, ³⁰ njaa li kuli n ya kpeli hali li dipeli, lan yoginu n ba yedi a dipela, ban cindi njabi i naniidi (ti muabiadi) ki lolii sia(ju) ama ki yi taani i dirjanmi n bonbualin. ³¹ Jesu goa den pua'ba mi kpajatianma ki yedi: “tanpoli dienma naani nani ya bonbigu n wa (fidi) ki cie mi juobinm, ke o nilo den taa ki njuu o kuanu n. ³² Lan ya bonbii nidi bii wa ki cie i bonbii kuli, ama bu ya kpeli ya yoginu bu yen tua ticianbu ki cie o gogdigu naan kani ki ti bonyugidi ba fidi ki cua ki tieni bi tiadi bu beni nni. ³³ Jesu go den togidiba kpanjatiali ki yedi: “tanpoli dienma goa tie nani li dablinli yenli, o pua den taa ki muani yenli yiemu taa ki sieni ki li kuli fii (k nobi) ³⁴ Jesu den bangi li niwuligu ki maadi'ba laa bonli kuli yenli mi makpanjam, waa den maadi yenba ka ki pua kpanjam. ³⁵ Li kuli ne den tie lan kuani u tienu nisongikaaba maam po man tieni, m maadi mi kpanjam, n ba maadi'ba mi kpanjam ki ddogidi ya bona n den wuo hali njanduna cilima yoginu. ³⁶ Jesu nden cabi lan ya niwuligu, o den kua o diegun nni, lan ya yoginu bi njodikaaba den nangini o kani ki ³⁷ yedi'o: bundi ti po ya naniidi den ye o kuan nni kpanjam, ki jesu njmianma, yua buli i bonbulijanm tie mini o nisalo bijua. ³⁸ O kuanu mo tie njanduna, ya

bonbuoli ḥan mo tie u tienu n die ya niba, aljani nni bila, ti muabiidi tie ya niba n tiendi sitaani n yedi ban tieni yaali. ³⁹ Yibali yua buli i naniidi tie sitaani, li adipela n ba pe i di ya yoginu tie ḥanduna juodima. Adipela mo tie malekinba. ⁴⁰ Nani ban yi loli ti muabiidi ki loli maama ki ju o mu nni, li ba tie yeni li ḥandunli juodima yoginu. ⁴¹ O nisalo bijua ba sōni o malekinba ba ḥani o diemin ne kuli, yaali tie bonbiili kuli yeni yaabi n tiendi mi biadima. ⁴² Ki luba o mu buogun nni naani kani n bia ke bi ba buudi ki ḥjmani a ḥnina. ⁴³ Li yoginu, bi nitieginkaaba (bi nimɔ̄nba) ba yendi nani o yienyu yinyienma yeni bi baa dienma nni. ⁴⁴ Tanpolu dienma ḡoa tien nani ya piama n wuo o kuanu yeni, ki o nilo laama (piidi) ki go guani ki wuonma, wan gbie yeni ya pamanli po ko den gedi ki ban kuadi wan pia yaali kuli ki guani ki daa u kuanu yeni. ⁴⁵ Tanpoli dienma ḡoa tie nani ya kpenkpendo den kpaani mi lanbima ki li ḥnani boncianla. ⁴⁶ Wan den laanma ki mi daagu n paa maama po, o den gedi ki ban kuadi wan pia yaali kuli ki da. ⁴⁷ tanpoli dienma go tie nani, ti janbaandi ki bi taa ki lu mi ḥniciama nni, bi yi cuo i janbuoli kuli, yaabi n ḥnani yeni yaabi n ki ḥjani, ti janbaandi ya gbie yeni i jam, bi jankpaanba yi dadi ki ḥnani mi ḥniciama jali po. ⁴⁸ Bi yi gandi ya jami ḥjani ki tieni ti bauodi nni, ama bi ba lu yaabi n ki ḥjani wan. ⁴⁹ Li ba tua yeni ḥanduna juodima, malekinba ba cua u tienu n ja ti buudi naani kani, ki paadi bi nibiadiba. ⁵⁰ Bi ba lu'ba ya mu n bia nni, naani kani ki bi baa buudi yeni fala ki ḥjmani bi ḥnina. ⁵¹ Naani yi gbadilaa bonla kuli bonjanla a? Bi ḥjodikaaba den guano. ⁵² Nn ti gbadilaa, lani ki jesu den yedi yeni u tienu maama gbanbanda siigan yua n tua tanpoli dienma n ḥjodika, baa naani nani ya nilo n pia o dieli ki ḥnangi o ḥjalimankpelo nni yen wan pia ya ḥjalmani paano. ⁵³ Ya yoginu ki jesu den maadi'ba lan ya bonli kuli ki gbeni, o den taa o ḥjodikaaba ki ḥnani li kani. ⁵⁴ Wan den pundi Nasaleti o den kua li bali maama bangima dieli nni ki bangi, li den lidi yaabi n den cengi o bangima kuli ki maadi. ⁵⁵ O naa nilo ki tie nani timbi yen kaa? o ba laa yanfuonma m o lee? O tieni ledi yo o ki tiendi mi bancianm? Waa tie o kpagikpielo bijua kaa? Maliyama ka tie o naa, Jaka, Josef, Simōno yeni Juda ka tie o waanmu(o ninjaba). ⁵⁶ o ninsiabi mo kuli taani ki ye yen'ti ti dogun ⁵⁷ Ya niba n ye li kani den yie kaa tuo ki gaa jesu nani u tie kilisiti, lan wani jeasu pali den biidi yeni ban tie maami po ko yedi'ba, bi kan fali u tienu nisonginka kaan t̄ogi se o dan dogun nni yeni o diegun nni. ⁵⁸ Waa den tieni bancianm boncianla laa kaanu, kelima bi pajuaga ya po.

Matie 14

- ¹ Li yoginu Elodi yua den tie Galile dienma bado ki bi maadi jesu maama.
- ² O den yedi obadibaanba: ban maadi o nilo yua ya maama yen tie Janbatisi. O fii bi tikpiiba sin siigan ni. Lani n cedi ko fidi ki suani o naa paalu, ki tiendi ciīla bona boncianli. ³ Diidi yaali ya po n cedi ki Elodi den maali yeni kelima Elodi den taa o walo Filipi denpua Elodiasa ko da ye. ⁴ Li po Jan den yedo: U Tienu bali maama ki cabi ḥjan tieni laa bonli, li po Elodi den bua wan mangi Elodiasa pali, ki cedi ko sejenba cuo Jan, ki lolo, ki kuan'o li yonbidielin. ⁵ Ama, Elodi den bua wan kpa Jan ki nan jie o niwuligu maama, kelima o niwuligu den nua ki Jan tie sawali pualo yua maadi U Tienu maama. ⁶ Elodi madijam daali n den pundi ki Elodiasa bisalo den jel i ciaga li nintaanli canba sin siiggin, ki mangi o badi pali.
- ⁷ Hali ko den poli, ki niani ko ba pun'o wan miagu yaali kuli. ⁸ Li ya po

o jifaano den kua o naa kani, Elodiasa den buali wan ba mia yaali, o naa den guani ki yedi'o ban maadi ki a bua Janbatisi yuli, wan den gaa o naa tundi, o den guani ki yedi: teni nni, ne kanba Janbatisi yuli i tadigan nni. ⁹ O badi pali den biidi li po, ama wan den poli ki nian ko ba tieni wan miagu yaali o niwuligun yaba n kali ki lind'o kuli siigan, o den cabi ki bi ten'o. ¹⁰ O den soni ki bi ban jia Jan yuli li yonbidielin. ¹¹ Bi den cuan li yuli ki li kpie li sanlin, ke teni o jafaano. O den gaa ki gedi ki ten'o naa. ¹² Jan ḥodikaaba den cua ki taa o kpiemo ke ban pii, ki gedi ki ban waani jesus. ¹³ Jesu n den gbadji laa laabaaali, o den kua o ḥinbiagun nni ki fuadi ki gedi Galile ḥincianma po. Ya yoginu ki bi niba den bandi wan ye naani, bi den ḥani bi dogin nni ki balin mi ḥincianm ki cuoni ki ḥod'o. ¹⁴ Jesu den cua mi ḥincianma kunu bi kani, ya yoginu ko la o niwuligu ki bi ladi k ban caa, mi nin᠁inma den cuo'o bi po, o den paagi yaaba n yia kuli bi siigan nni. ¹⁵ Dajuogu yoginu, o ḥodikaaba, den nagini o kani ki yedo: "tin ye naani ne tie fuali ki o yoginu mo bua gedi, cabi o niwuligu ki ban gedi o dogun nni, ki ban ba li bonjekaali." ¹⁶ Ama jesu den yuani ki yediba, li ki buali ki ban fii ki gedi ki ba mi jiema, li buali ki yinbi mōnō n tenbi ki ba je. ¹⁷ O ḥodikaaba den yedi'o: ti sieni kpantu bona muu yeni jamilie baba ne, ¹⁸ Jesu den yediba: "cuani mani n kani na. Lan wani ki jesu den cedi ki o niwuligu kali ti muadi po, o den ta kpantu bona muu yeni jamilie yeni ki yaadi o nuni tanpoli po ki pagi U Tienu ki pugni ki maadi o ḥodikaaba ki ban bogidi li niwuligu. ¹⁹ Li yoginu ki jesu maadi o niwuligu yeni ki ban kali ti muadi po, ko gaa kpaanu jena taa yeni jamilie yeni ki yadi ki di tanpoluki jaandi ki mia o baa. ki maadi ki ban tugi ki bogidiba ²⁰ Bi kuli den dini ki guo, lani ban den dini ki sieni ya bonjena ki bi den taani tie piiga n babuodilie. ²¹ Yabi n den dini den tie jabi tuuda muu, bi puobi yeni a bila den ki ye li c ḥdili nni ²² Lan yoginu o den cedi ko ḥodikaaba kua o ḥinbiangun nni ki puodi ki gaa liigi ki gedi ne po ya jaali hali ko ban cabi o niwuligu ki ban ya kuni. ²³ Wan den cabi o niwuligu o den siedi ki doni li juali po ki ban jaandi, u yenjuogu den pundi ko ye li po o beba. ²⁴ Ama o yeni, ḥinbiagu den cuoni ki ban pundi mi ḥima siiga nni a ḥinguona ye o faciangu den fii ki yili o po ²⁵ li den sua ki b cuoni mi ḥinciam po, li den tie ḥiagu ki caa i sinjafaani ki jesu den cuoni o ḥingbanu po ki togidi o ḥodikaaba ḥinbiagu. ²⁶ ya yoginu ko ḥodikaaba la ko cuoni o ḥingbano po ki nagidi bi kani, bi den bani nani ko tie cilingu, o jijiegu den kua'ba ki bi ji yigini yeni ti jawaandi, ²⁷ li yoginu ki jesu yedi'ba: "Cuo mani yi ba, mini da jie mani, ²⁸ pieli den guani ki yedo: "li ya tie fini, cedi min cuoni mi ḥima po ki cua a kani. ²⁹ Jesu guani ki ḥmiani: "cua na" pieli den ḥani u ḥinbiagun nni ki ji cuoni o ḥingbanu po ki caa jesu kani. ³⁰ Ama ya yoginu ki pieli den jie u faalu yeni a ḥinguona, o jiwaanbu den kua'o, ko den cili ki ba mii, ki yigini ḥanma ke yedi: yonbidaan gaa nni. ³¹ Lan yoginu jesu den tandi o nugu ki cuo'o, ki yedo: a dandanli wa, be tieni ka tami ke n ba ḥaa'a nni? ³² Jesu yeni pieli n den guani ki kua o ḥinbiagun ya yoginu ko faalu sedi. ³³ O ḥodikaabi kuli den baa ki gbani o nintualin nni ki maadi: I mon a ko li tie U Tienu bijua i. ³⁴ Ya yoginu ki bi den puodi mi ḥinciamu, bi den pundi Genesalet ya dogun nni. ³⁵ Lan dogun yabi den bandi jesu, bi den cili ki muandi ya longbana n sieni o laabaamanli ki bi cuoni yeni a yiamma ko tebibia. ³⁶ Yaabi n tie a miada den mia ke wan cabi ki ban sii o lietil beba, yaabi n den sii kuli den paagi

Diangbenga 15

¹ Farisiani -nba yeni li bali maama bangikaaba tianba bo ñani Jerusalema ki cua Jesu kani ki yed'o: ² be yaa po ke a ñodikaaba miidi a bi nikpiaba bogda i? kelima b ya bua je kuli b kan nidi bi nii ³ Jesu bo guaniyedi ba be yaa po ke yi miidi u Tienu balimaama ki bua ki kubi i ya bogida i? ⁴ Kelima u Tienu yedi: fangi báa yeni a naá. ki go yedi: Yua maadi o naá yeni o baá maabiigu o pundi ban kpa'o. ⁵ Ama yinba yi yedi. i báa lani yaa ka yi naá: min bo taa yaala ki tod'i'ya yeni n taa lani ke li tie u Tienu yaala ⁶ Yeni i buoni u Tienu maama ki naa kubi i bogida. ⁷ Yinba pala lie danba Isayi n bo saawalo yua i po bo tie mõnmõni. ⁸ Bi naa niba dondi n yeni bi ñokuuna i ke b pala fagi yeni nni. ⁹ Bi jaandi nni fanma fanma kelima bi bangi yaa bangima n tie bi nisaaliba ya maabilikaama babai. ¹⁰ Yesu bo yiini u niwuligu ki yedi ba: ¹¹ cengi mani ki gbadi: laa tie yaala n kua u ñõbu nni kaa jogidi o nisaalo, yaala n ña u ñõbu nni n jogid'o. ¹² Lani ke o ñodikaaba yedi'o: A banike Falisiani -nba gbadi a maama ke bi pala biidi i ¹³ O bo guani ki yedi ba: N báa yua ye tanpoli kaa buli ya tibu bi baa ñabi bu. ¹⁴ Cedi ba mani bi tie ya juama n dia a juama i. Juamo ya dadi juamo mo bani bi lie kuli baa ba u buogu nni. ¹⁵ Piali bo yedi o: a kan bundi ti po m kpanjama yeni? ¹⁶ Yesu bo yedi: yi mo ko yii pia yanfuoma yoo? ¹⁷ Yii bani ke yaala n kua u ñõbu nni kuli caa ku tugu nni ki go baa ña kaa. ¹⁸ Ama yaala n ña u ñõbu nni n tie yaala n bi yeni li pali nni lani n jogidi o nisaalo. ¹⁹ Kelima yanmaalibiadi yeni m kukpama yeni m conconma buoli kuli yeni u subu yeni m siedi faama yeni t sugidi kuli ña li pali nni ²⁰ Lani n tie yaala n jogini o. Ama ki je kaa nii kan jogini nisaalo. ²¹ Yesu bo ñani lan kani ki gedi Tiri yeni Sidoni dogi nni. ²² Ke ya pua bo tie li kani maabiiga ki tie kaana yua bo cua o kani ki kpaani ki tua: o diedo David bijua gbadi n po m ninñinma ki cicibiadi ye n bisalo nni ki yagini oyama hali ke li bia ²³ Yesu náa bo guani yedi o lieba kuli. O ñodikaaba bo nagini o kani ki yedi'o: A kan cabi o kelima o ñua ki kpaani ti puoli. ²⁴ Jesu bo guani ki yedi; baa bo sóni nitõba po se Isalaheli buolu po bani yaaba n tie nani ya pee n yaadi ye po ²⁵ Ama o pua yeni bo cua Jesu kani ki gbaani o nintuali nni ki yedi: o diedo todì nni. ²⁶ Jesu bo guani ki yedi'o. Laa tiegi o nilo n taa a bil jiem ki lu a sangbanbila. ²⁷ O pua bo yedi: o pua yeni bo yedi. Ama a sangbanbila je ya jejogidi n baali b danba saajekaanu kani. ²⁸ Jesu bo guani ki yedi'o. O pua a dandanli yabi boncianli lan tieni nani ñan bua maama li yogunu ke o bisalo bo paagi. ²⁹ Yesu bo ñani li kani ki gedi Galile m ñinciamma kunu ki doni ki kali li jua li po. ³⁰ U niwulugu bo cua o kani boncianla. Bi bo cua o kani yeni a diama, a juama, a muula, a tadima yeni yiantobi boncianla. Bi bo cua duani ba Yesu kani ke o paagi ba. ³¹ Ke u niwuligu bo la ke a muula maadi, ke a tadima paagi, ke a diama cuoni ke a juama mō nualí, bi bo kpiagi Isaraheli Tienu. ³² Yesu bo yiinio ñodikaaba ki yedi: m ninñima cuo nni bi niba po; baa pia ban baa je yaala. Mii bua min cabi ba ke baa jeni bonla ke u paalu n daa pan pödi ba u sanu i. ³³ O ñodikaaba bo yedi 'o: t baa la le yaa jiema n baa dagidi ya niwuligu ne kuli li naa fuali nni ³⁴ Yesu bo guani ki yedi ba: yi pia paanu bona ñaa yo? Bi bo guani ki yedi'o: bonalele yeni i janbimu. ³⁵ Ke o cedi ke bi niba yeni kuli kali kalli tinga nni. ³⁶ O bo taa li paanu yeni li jami i ki tuondi u Tienu ki ñmirjmidi ki taa teni o ñodikaaba; ke bi bögidi bi niba yeni kuli. ³⁷ bi kuli bo dini ki

guo kelima Yesu bo tieni u yaalidigu tuonli. Bi bo wodi ya boncaba n sieni ki gbieni bobuociandi lele ³⁸ Yaaba bo dini bo tie jaba tudanaa, laa taani bi puoba yeni a bila ³⁹ Ban dini ki gbeni ki Yesu bo cabi u niwuligu, ki kua u finbiagu ki gedi Magadani tinga nni.

Diangbenga 16

¹ Farisienba bo cua ki dia o ku maadiagu, ki buali o ke wan waani ya maalma tieni tanpoli kasiedi. ² Ama, ke o jiini ki yedi ba, “ku yenjuogu ya cua, i yi yedi, “Li daali baa ḥjani kelima i la ke poli mɔ̄ni” ³ Ku sinjaagu, yin yedi, “Ku taafaagu baa cua” kelima poli po mɔ̄ni ki go biigi.” I ba fidi ki waani poli po niima nni, ama, i kan fidi ki mi yema yogu maalma. ⁴ “Mi biadma yeni mi concoma nifiima lingi tanpoli maalma, ama bi kan la maalmabakuli kase Jonasi ya maalma.” Ke Jesu siedi ki ḥja ba. ⁵ Jesu ḥjodkaaba den puodi ki gedi bɔ̄ngbantoli, ki sundi kaa taa kpanu. ⁶ Jesu den yedi ba, “yin fangi i yula yeni Farsienba yeni saduseyenba dabinli” ⁷ Bi ḥjodkaaba den gagbi ḥjimali nni ki tua, “Li tie tin ki taa kpanu yeni.” ⁸ Jesu n̄ bandi, ki buali ba, “Yinba yaaba ya dudugdi ki yabi ne, be n cedi ke i yedi ke yin ki taa kpanu yeni yapo i, ke n̄ pua li kpanjama? ⁹ I ki tiani ki go kpaagi ki gbadji kpanu muuda yeni niba tuda mu niima nni yeni yin den duo ya baabuodi ii? ¹⁰ bii, kpanu leleda yeni niba tuda na, yin den duo duo ya baabuodi n̄ den doa maama aa? ¹¹ Be n cedi ke yi ki bandi ke min yedi yi maama ki nua kpanu maama? Yin fangi mani i yula yeni Farsienba yeni saduseyenba dabinli” ¹² Ke bi ji gbadji ke o ki maadi ya dabinli n̄ fiindi kpanu ka, ama o maadi Farisienba yeni saduseyenba bangima i. ¹³ Jesu n̄ pundi Sesare, Filipi dogu nni, ke o buali o ḥjodkaaba, “Bi niba tua ke o ja bijua tie ḥjma i?” ¹⁴ Bi tua ke Janbatisi, bi tɔ̄ba, Eli, Tianba mɔ̄, Jeremi, bii bi sawalpuuba nni yendo.” ¹⁵ Ke o buali ba, Ke imo te, i yedi ke n̄ tie ḥjma i?” ¹⁶ Ke Simon Piari ga mi maama, ki jiini, “A tie Kiristo i, U Tieu yua n suo Bijua.” ¹⁷ Ke Jesu jiini, ki maadi o, “A ye yeni mi yedinjanma, Jonasi bijua Simon, kelima, soma yeni gbannandi ka dɔ̄gdi ki waani a, ama n Bāa yua n ye Tanpoli i. ¹⁸ N go ba waani a ke a tie Piari (Tangu), ke li tangu po i ke n̄ ba maa n jaandiegua. Bi tinkpiba diema bulñobu kan luodi gu yapo. ¹⁹ N ba mubni a nui nni ḥjaljanli bulñobu piemi. ḥjan ba loli yaali tinga nni ne, li ba loli Tanpoli, A ya lodi yaali mo tinga nni ne, li ba lodi Tanpoli. ²⁰ Ke Jesu kpa o ḥjodkaaba ki yedi ba yeni li nunmɔ̄nli, ke ban da waani nilo ke wan i n tie Kiristo. ²¹ Lanyogu i, ke o ji cili ki maadi o ḥjodkaaba, ke o ba gedi Jerusalema, ki la fala boncianla a cancannikpela, salga yidkaaba yudanba yeni a tidianla nui nni, ke bi ba kpa o, wan faadi li daataali daali. ²² Ke Piari yini o, ki piadi yeni o, ki funi yeni o, ki yedi o “O Diedo, ḥjan yedi yaali yeni n̄ fagdi yeni a. lani n̄ da tieni a hali bada.” ²³ Ama ke Jesu gbagi, ki yedi Piari, “Fuadi n puoli po, Setaani! A tie n tantuudkaali, kelima, a ki maali U Tieu bona po ka, a maali bi nisaalba bona po i. ²⁴ Ke Jesu yedi o ḥjodkaaba, Yua n bua wan ya ḥjua nni, wan jiini o yuli, ki tugi o daapɔ̄nponli ki ya ḥjua nni. ²⁵ Kelima, yua n lingi ke wan fie o miali, o ba biani li, yua mɔ̄ n luni o miali mini yapo, o ba la li. ²⁶ Kelima, be jaadi o nisaalo n̄ ya pia ḥjanduna kuli, ki nan biani omiali? O nisaalo ba fidi ki lebdi ki ga be i, ke li cie o miali i? ²⁷ Kelima, o Nilo Bijua ba guani o Bāa kpiagdi nni, yeni o malekinba. Ki pa yuakuli o panpaani nani wan soni

maama. ²⁸ N maadi yi i momoni, bi niba ye i siiga, ki kan leni mi kuuma hali yeni ban ba la O Nilo Bijua ke o kpendi ki kua o diema nni.

Matie 17

¹ Dana luobi puoli po, ki jesu tugi: Jaka, Jan o ninja ki piadi yenbi ki doni li juali ki ba jaandi. ² O nunga den lebidi ki ji ñili ko tiadi pieni ke cie mi yinyiema. ³ ki li yoginu ki Moyisi yeni Eli cua bi kani ki pagi yenbi. ⁴ Piel n la ya yoginu ko gaa mi maama ki yedi jesu: canba li ñjani yeni tin ya ye ne, a ya bua, n ba maa a po jona taa, jonyenli n ya tie a yaali, lieli Moyisi ya jonli n sieni Eli mo ya yaali. ⁵ O bo maadi ki ke gbeni ke li ñunlin jidi ki ligini bi kuli ko o nialo maadi li ñunlin: "o ne tie n bijua yua k n bua'o, wani ke n duu o po, ya cengi mani o maama. ⁶ O ñjodikaaba n gbadi li maama ki bi ba ki gbaani yeni bi nuni kuli i tingan ⁷ nni, ki ti jañmaandi kua'ba. ⁸ yoginu ki jesu nagini ki sii'ba ki maadi'ba: fii mani yi da jie ⁹ Ban bo ji li juali po, ke jesu yedi'ba ki ban da cedi ki nilo n bandi yaali n tieni ne hali ya yoginu ko nul bijua ba fii ki ñaa o tinkpiigun nni. ¹⁰ O ñjodikaaba den bualo ki yedi: li tieni ledi ka kadabanda maadi ki tua ki li buali k Eli n kphia bii k cindi ki pundi? ¹¹ Ki jesu ñmiani ki maadi'ba: "li tie mõni k U Tieu bo puoni ke Eli n ba cindi ki ba ki bobini yua ba cua mi faabima po. ¹² Ama n maadi,"Eli wan cua daal'o ama yinba n den ki bando, i den cagino ke tiendo yi bua yaali kuli, li tie yen moi ko nilo bijua ba cagini i nugin nni. ¹³ Yeni ki o ñjodikaaba bandi ko maadi Janbatisi ¹⁴ Ya yoginu ke o ñjodikaaba bonbitaa yen guani bi liebi yeni o niwuligu kani, ki jua ba ne cua jesu kani ba ki gbani o nungin nni ¹⁵ ki maadi: "jie n biga yeni mi ninñinma ki teb'o kelima o baali i tinga ki laadi fala boncianli ki dugini li yianu po, o yogitianu o yi ba o muu nni bii mi ñinma nni. ¹⁶ N den cua yeno a ñjodikaaba kani ama bi den ki fidi ki ba tebo. ¹⁷ Ki jesu ñmiani ki maadi: kangbada buolu, ne yeni be yoinu ki ba gaa mi maama i? nagini man yeno na, ¹⁸ Ki jesu tiani ti fuobiidi yeni po, ke bi ñani ki ji ñaogu, ko paagi li yoginu mono. ¹⁹ Lan, ko ñjodikaaba nagini jesu kani ke piadi ki pagi yeno: li tien ledi ke tinba ki fidi ke beli li fuobiigu? ²⁰ Ki jesu maadi'ba: ki dugini yi dandanli ki yabi U Tieu palu nni, n maadi yeni i mõni, a dandanli ya yabi ki pundi nani mi juobinma yeni a ya maadi li juali ne fii lan kani, o ba cõnlin a maama. ²¹ Bonli kan ya paa ki cie'yi. ²² Ya yoginu ki biñjodikaaba kuli den taani bi lieba Galile ya tinga nni, ki jesu maadi o ñjodikaaba: bi ba kuadi o nilo bijua bi niba n daogu. ²³ bi ba kpaogu ama dana taa daali o ba yiedi, o ñjodikaaba n gbadi li maama ki ya ki lidiba boncianli ki bi ji tie suo. ²⁴ Ban pundi kapanahom, ya niba n gaani lonpo li jaandielin nni den gedi ki la Piali ki maado: "yi canba paa lonpo yaa? ²⁵ Ko ñmiani: "nn, o paa, ya yoginu ki piali kua jesu den, ki jesu gaa mi maama yedi ki sua ki Piali da ki yedi bonli:fin ya po Pial, ñanduna baditieba, bi gaani bi lee lonpo? "B bila bii bi canbi? ²⁶ Piali ñmiani: "bi canbi" ki jesu jiini, li ya tie yeni bi bila ki ye lonpo nni. ²⁷ ama ki fidi ke tin da cog li lonpo gaala, gedi ki lu a janpiemu ki cuo ya jamo ba cindi ki nagini, a ya luodi o ñõbu a bu la li ligibalí, ñan tugi li ligibu ki paa min yeni fini kuli ya po lonpo.

Diangbenga 18

¹ Lanyognu, ke bi ñjodkaaba nagni Jesu kani, ki buali o "ñjma n yabi ki cie U Tieu Diema nni?" ²⁻³ Ke Jesu yini ki biñgidga o kani, ki seni ga bi

siiga, ki yedi, “N maadi yi i moni, I yaa lebdi ki tua nani biwaaga yeni, i kan baa ya sanu ke i ba kua U Tieu Diema nni⁴ Lanwani ii, yua n miini o yuli nani ki biwaaga ne, wani n yabi ki cie U Tieu Diema nni.⁵ Yua n ga biwaaga nani kine yeni, n yeli po, o ga n ya cangu i.⁶ Ama, yua n cedi ke biwaaga yua n dugi n po nani kine yeni, kua tuonbiadi nni, li bi baa tu o po, ke ban loli li naacianli o tulu nni, ki lu o wan mii mi ñincianma nni.⁷ Mi yema ya paagi, janjanma ñanduna po! kelima li buali ke li yogu n pundi, ama, sola li yogu ñ ba tøgní yua ya kani, ki pundi!⁸ A nugu bii a taali ya kuandi a mi tudma nni, ñan jia ki lu fagma. Li baa tu a po ñjan kua U Tieu diema nni yeni taayenli bii nuuendu ki cei yeni ban lu ña ya mu n ki pia gbindma buogu nni yeni taana lie bii nugi lie.⁹ A nunbu n ya kuandi a mi tudma nni, ñan kpidgi bu, ki lu fagma. Kelima li baa tu a po ñjan kua U Tieu Diema nni yeni nunfiagu ki cie ba lu ña ya mu n ki pia gbindma buogu nni yeni nuni lie kuli.¹⁰ Fangi mani i yuli, ki da ña a bila ne siiga, bá biyenga nunga ñ ñimdi. Kelima n maadi yi i moni ke ñajanli nni, bi malekinba nua N Báa yua nye U Tieu diema nni.¹¹ ke lima, O Nilo Bijua cua ki bua faabi yaali n bodi i.¹² I maalma tie be i? Nilo ya pia yandi yiani, ke yanyenga bodi, o kan ña piiyia n yandi yia yaadi n sieni, ki lingi ki yanbodkaaga aa?¹³ O ya la ga, N maadi yi i momoni, o pali yi mangi li yanga po ki cie piiya n yandi yia yaadi n ki bodi.¹⁴ Li tie yeni i, I báa yua n ye ñjaljanli nni mo ki bua ke a bbila ne nni, bá biyenga ñ bia.¹⁵ A kpiilo ya biidi a, ñan gedi ki waani o o biidi, fini yeni wani siiga, a ba maadi ki paadi a kpiilo i.¹⁶ Ama, o ya ki cengi a, ñan la yendo bii bilie ki pugni a po, ban taani a yeni, kasiedinba bilie bii bitaa siiga, mi maama ba ñmagdi.¹⁷ O ya yie kaa cengi yi, ñan gedi yeni li maama li nitaali nni. O ya yie kaa cengi li nitaanli, ñan ña o wan tua a po nani o nilamo bii o lonpogaalo yeni.¹⁸ I momoni, N maadi yi, yin ba loli yaali tinga nni, li ba loli Tanpoli, yin ba lodi yaali ting nni, li ba lodi Tanpoli.¹⁹ N go maadi yi ke i siiga nni, bilie ya taani jagli ki mia bonli ki tinga nni ne, N Báa yua n ye Tanpoli ba cedi li bonli ñ tieni.²⁰ Kelima, bilie bii bitaa ya taani naani n yeli po, n baa ye bi siiga.²¹ Ke Piari nagni ki buali Jesu, “O Diedo, n kpiilo ya biidi nni, n ba mia sugli taalma ña i? Hali taalma lele ee?”²² Ke Jesu jiini o, “N ki yedi taalma lele ka, ama hali piilele taalma lele.²³ Lanwani ii, U Tieu Diema tie nani ya badciamo n den bua tieni li colí ki bandi o naacenba ñ kubi o piama maama i.²⁴ Wan cili mi diidma, o sua ke naacenyendo kua li panli nni hali ligdibala tuda piiga.²⁵ Nani wan den ki pia wan ba tieni maama ki pa yeni, ke canbaa ñiini ke ban kuadi o wani yeni o pua yeni o bila yeni wai yaali kuli, ki pa o panli.²⁶ Ke li naaciemo baá ki gbaani o nintuali, ki mia o sugli, “Canbaa, N bani li panli po, ke N ba pa likuli”²⁷ Nani li naaciemo canbaa ñ bo tie niñinpadi daano yeni, ke o ga o sugli, ki cabi o li panli.²⁸ Ama, li naacimo ñ ñani ki la o naacenlielo ke o pia o pia o panli kuukobga. Ke o gedi ki cegi o tulu, ki yedi o, “Pa nni n ligi.²⁹ Ke o naacenlielo baa ki gbaani, ki mia o sugli ki maadi, “Tieni n po juunli, n ba pa ña.”³⁰ Ama, ke o naaciemo yie, ki cuo o naacenlielo ki gedi ki luoni o li kpaadidieli nni, ke o yaa pani o panli, o kan ña.³¹ Bi naacenlieba ñ la yaali n tieni, ke bi pali sia, ke bi kua ki togdi bi canbaa kaa døgning o bápu.³² Ke o naaciemo canbaa yini o, ki yedi o, “N cabi a ñan pia nni ya panli kuli, kelima a mia nni sugli.³³ Nani a naacenlielo ñ mia ña sugli yeni, fini bi kan fidi ki cabi o oo?³⁴ O canbaa pali den beni o po, ke o cuo o, ki

mubni o a jakonda nui nni ke bi waani o fala hali ke o pani o panli kuli.
³⁵ N Báa yua n ye Tanpoli mo ba tieni yi yeni, li ya tie ke i siiga nilo pali ki siadi o lielo po.

DIANGBENGA PIIG A YIAN

¹ Yesu n gbenio maama ke o ñani Galile ki gedi Sude. ² Bi niba boncianli bo ñua'o ke o go paagi ba li kani. ³ Falisiani -nba bo ñodi ki bual'o yiko cabi ke je n ñani o denpua li ya sua ke b cuo biidi ba kuli po? ⁴ Ke Jesu ñmiani ki yedi: i ki cogi ke yua bo tagi ba ki ciligi bo tagi bojal yeni bonñua. ⁵ Ki gua maadi: Lani yaa po i ke o ja baa ña o báa yeni o naá kani ki gedi wani yeni o denpua n taani ki ya tie gbananyendi. ⁶ Bi ji kaa tie nibilie ama niyendo. Lan nilo n daa paadi u Tieu n taani yaala. ⁷ B yedi 'o: Be n cedi ke Moyisi cabike t tieni m yiema tili. ⁸ Ke o yedi ba: i pala n juagi yeni ya po i ke Moyisi cabi i ke yi yadi yeni i puoba ama ki ciliga li bo tie yeni. ⁹ N maadi yi: yua beli o denpua ke laa tie conconma po ki taa puotiani tieni u subu ya ja gua taa pua yua ke bi bel'o mo gua tieni conconbu i. ¹⁰ Ke o ñodikaaba maadi'o: Li ya tie n yeni opua yeni o ja kani laa ñani yeni nilo n kua pua. ¹¹ Ama ke Yesu maadi ba: Yua kuli kaa baa fidi tui li tundili, ama yaaba baba ke li cabi ke ban gbadi li niima nni. ¹² Kelima b tobi ye ki mali kaa pia u maalu. ke b tiaba mo bi niba n beli bi t madi. ke niba go ye ke li tie ke bani monó n beli bi ba t madi ki dugini u Tieu diema po. Yua ba fidi ki gbadi li tundili ne wan gbadi. ¹³ Ke bi niba cua yeni a bila ke wan maani o nuugi bi po ki jaani. Ama ke o ñodikaaba bo bieli li niba. ¹⁴ Ke Yesu yedi ba: ñaa mani a bila k daa beli ba ke ban cua n kani. Kelima yaaba n naani yeni a bila n die u Tieu diema. ¹⁵ ke o maani o nuugi bi po ki siedi li kani. ¹⁶ Ke jka ba cua Yesu kani ki maadi: canbaa n baa tieni ki laa tuadjanli ki baa ya miali ki pia gbenma i. ¹⁷ ke Yesu maadi'o: Be cedi ke a buali'n i buali ñanmi i? Bonyenli baba n ye. Ama a ya bua ñan ya miali ki pia gbenma ñan tuo u Tieu ñomaama. ¹⁸ Ke o ja yeni maadi 'o: ki laa ñomaama po i? ke Yesu maadi: ñan daa kpa nilo, ñan daa dua yени nutiani denpua, daa su, daa pua faama nilo ba po, ¹⁹ ñan fangi a báa yeni a naá, ñan buadi a lielo nani fini a ba yeni. ²⁰ Ke o ja yeni maadi 'o: n colini lan kuli. n go baa tieni be i ²¹ Ke Yesu yedi: a ya bua ñan tua ya nilo k pia biidi, kudi ñan pia yaala kuli ki puni b taladidanba. Yeni a baa baa ñalimani tanpoli. ki ji cua ki ñodi n. ²² O ja yeni n bo gbadi Yesu n maadi yaala kuli ke o siedi ke o pali ki mangi. Kelima o tie yua pia ñaliman bonciala. ²³ Ke Yesu maadi o ñodikaaba: i monmoni po i yedi yi: li paa yeni o ñalimandaano n kua u Tieu diema nni. ²⁴ n go maadi yi: li kaa paa u yuoyuogu po ke wan kua u pundu bonli nani ama li kan ya tie yeni o ñalimandaano po. ²⁵ O ñodikaaba n bo gbadi lio maama li bo cuo ba yaalidigu. ke bi maadi: ñmaa ji baa fidi baa m fuoma i? ²⁶ Ke Jesu nualи ba ki maadi: Bi niba kani li kan fidi ama u Tieu kani li baa fidi tieni. ²⁷ Ke Piali jiin'o ki maadi: diidi t ñaa t bona kuli ki jua ña; t mo baa baa be i? ²⁸ Ke Jesu yedi: Yeni i monmoni yinba yaaba n ñodi nni m yenpanma yogu ya yogu ke o nilo bijua baa t kaa li bali kpagili po yeni o yudandi. i mo t baa kaa isaraheli cuga piiga n bona lie yeni nni ki bu li cuga piiga n bona lie. ²⁹ Nilo yua kuli ñaa o deni, o kpiiba, o baá yeni o naá, yeni o bila, bii o tinga n yeli po baa gaa m ñanma taalm kobiga ki go baa li miali yua k pia gbenma. ³⁰ Ama yaaba n bo tie nikpialla moła ne ji baa juodi ke yaaba n bo juodi n tua kpialia.

Diangbenga 20

¹ U Tieu Diema tie nani ya tindaano den yagdi ki ñani ku sinjapaapangu, ki puogi bi tuonsonba ke ban gedi ki sóni o daamɔngu tiidi kuanu nni. ² Ban boni ke li dagdi, ke o baa pa ba ligdibali daali nni, ke o sóni ba o kuanu nni. ³ Kudi taa ní pugni, ke o go ñani ki gedi ki la tuonsontianba ke bi se ki daaga nni kaa tuuni libakuli. ⁴ Ke o yedi bi mo, “Gedi mani ki sóni n daamɔngu tiidi kuanu nni, N ba pa yi lan buali maama.” Ke bi gedi ki tuuni. ⁵ Kudi luoba ní pugni, ke o go ñani, kudi yia ní pugni, ke o go ñani, ki tieni yeni. ⁶ kKi go guudi ke piiga n kuyengu pugni, ke o go ñani, ki la tianba ke bi se kaa tuuni libakuli. Ke o buali ba “Be n cedi ke i se yentunmunli kaa tuuni libakuli?” ⁷ Ke bi yedi o, “Nilobakuli ki puogi ti tuonli.” Ke o yedi ba, “I mo ní gedi n daamɔngu tiidi kuanu nni” ⁸ Ku yenjuogu yognu, ke o kuandaano yini o ḥalmankübilo, ki yedi o, “Yini bi tuonsonba ki pa ba bi daali pani, ki cili yaaba juodi, ki ban juodi yaaba n cili. ⁹ Piiga n kuyengu ní pendi ke bi ga ya tuonsonba nagni wan pa ba dibayenli yenli. ¹⁰ Ya tuonsonba n cindi li tuonli ní nagni, ki maali ke banwani ba ga lan cie dibali, ama bi den li ga yuakuli dibali i. ¹¹ Ban ga bi daali pani, ke bi ji fabni o tindaano kani. ¹² Ki maadi, “Yaaba n juodi ki cua ke piiga n kuyengu pendi yeni wan sóni kuyengu baba i, ama a pani tikuli ke li dɔa i, tinba yaaba n cindi li tuonli hali ku sijaagu nni, ke u yienu kua ti. ¹³ Ama, ke o tindaano jiini bi siiga nni, yendo, “N dɔnli, mii tudi ka. Tii boni ki dagdi ke n ba pa yi dibayenli kaa? ¹⁴ Ga yaali n tie a yaali, ki ya caa. Mini n bua, ki jagi ke min teni yaaba juodi nani yinba yeni. ¹⁵ N ki pia i mɔni yeni min tieni min bua yaali yeni n bonceli ii? Bii min tieni ti ti bulcindi yeni i ke li kpii i nunbu uu? ¹⁶ Lanwani ii, Yaaba n juodi ba cindi, ke yaaba n cindi ní juodi. ¹⁷ Nani Jesu ní den do ki caa Jerusalema yeni, ke o piadi li piiga n bilidiba ki seni ba, ban caa ya yognu, ke o yedi ba, ¹⁸ “Diidi mani, ti caa Jerusalema n yeni, bi ba kuadi o Nilo bijua ki mubni o salga yidkaaba yení a gbanbanda nui nni. ¹⁹ Bi ba jia o ti buudi, ki cedi ban kpa o. Bi ba mubni o bi nilanba nui nni, ban laa o, ki sugi o, ki pua o a finfinba, ki kpaa o li dapɔnponli po. Ama, li daataali daali o ba faadi.” ²⁰ Ke Sebedenba nagni Jesu kani yeni o bijaba. Ki ñuani o nintuali, ki mia o bonli. ²¹ Ke Jesu buali o, “Amiabu tie be i?” Ke o jiini o, “Cedi n bijaba ne, ban ti kali a diema nni, yendo a jieno po, tiano, a ganu po.” ²² Ke Jesu jiini ki maadi, “A ki bani ñan miadi yaali. I ba fidi ki ñu min bobindi ki ba ñu ya bonñukaali nni ii?” ke bi yedi o “Ti ba fidi.” ²³ Ke o maadi ba, “Li tie mɔni ke i ba ñu n bonñukaali nni, ama ki kali n jieno po bii n ganu po wani ii, li ki tie mini ka ba cabi lani, ama li tie n Báa ní bobni li kaani yaaba ya po i. ²⁴ ḥodkaaba piiga yaaba n sieni ní gbadì lanya maama, ke bi pali biidi li naataanliedba po. ²⁵ Ke Jesu yini ba, ke bi nagni, ke o yedi ba, I bani ke bi nilanba bado n die ba, ke a nigbenga wangì yaaba n sieni bi paalu ní dagdi maama. ²⁶ Ama, li kan ya tie yeni ka i yasiiga. Ama yua n bua wan tua yua n cie ikuli i siiga, wan tua i naaciemo. ²⁷ Yua mo n bua wan tua liiga yua i siiga, wan tua i naaciemo. ²⁸ Nani o Nilo Bijua ní ki cua ke ban ya tuuri o po ka ama wani ní ya tuuni bi niba po, ki go yidi o miali salga bi niba boncianli po. ²⁹ Ban ñani, ki gedi Jeriko, ke bi niba boncianli ḥodi o. ³⁰ Ke juuanba lie kaa u sankunu. Ban gbadì ke Jesu pendi bi kani, ke bi tandi ki maadi, “O Diedo, Dafidi Bijua, gbadì ti niñima, ³¹ Ke ku niwlugu funi yeni ba, ki niini ba ke ban suoni, ama, ke bi tandi

paama ke li cie kpiama, "O Diedo, Dafidi Bijua gbadì ti niñima." ³² Ke Jesu sedi cenm, ki yini ba ki bualì ba, "I bua min tieni i po be i?" ³³ Ke bi jiini o, "O Diedo, ti bua ti ninbina ñ luodi i." ³⁴ Ke ti niñinpadì cuo Jesu, ke o sii bi ninbina. Lanyognu liga ke bi nuni luodi ke bi ji nua, ki ñua Jesu

Diangbenga 21

¹ Jesu yeni o ñòdkaaba ñ nagi Jerusalema, ki pundi Betifaje, Olifie tiidi juali gamu, Jesu ñ soni o ñòdkaaba bilie, ² ki maadi ba: «Gedi mani ki dogbiga yaaga ye i liiga ne; yin ba pundi ya yognu, i ba la ñunñua ke o luoli, yeni ki ñunbiga; yin lodi ba ki cua yeni ba na ³ Nilo ya maadi yi bonli, yin jiini o: "O Diedo n bua ba. Lanyognu mòno, o ba cabi, yin gedi yeni ba." ⁴ Mòla, ya bonli ne tieni ke o sawalpualo ñ den tuodi ki waani yaali ñ tieni ki dudi ⁵ Yedi mani Siyòn bisalo: «Lani n yeni, a bisalo kpendi a kani, ki dingi boncianla, ki lagi o ñunbo, ñunbiga, ñunñua ya biga.» ⁶ O ñòdkaaba ñ gedi ki tieni Jesu ñ waani ba ki ban tieni yaali. ⁷ Ban guani yeni o ñunbo yeni ki ñunbiga, ki ladi bi po bi tialakaadi, ki cedi ke o lagi ⁸ Ku niwulgu siiga, bi niba boncianla den ladi bi tialakaadi u sanu nni; ke bi tianba padi i tiibensöngi ki ladi u sanu nni. ⁹ Yaaba n den ye Jesu liiga yeni yaaba n den ñua o den kpaandi ki maadi: "Osana, Daafiid Bijua! Mi yedjanma yua n kpendi O Diedo yeli po! Osana hali tanpojoma. ¹⁰ Wan kua Jerusalema, lan yaa ki lidi yuakuli u dogciamu nni, ke bi ji maadi: One mo tie ñma i? ¹¹ Ke ku niwulgu tandi ku tua: "O tie Jesu i, o sawalpualo, ke o tie Galile nni Nasareti yua." ¹² Jesu ñ kua U Tieu jaadiegu nni, wan beli ki ñiani yaaba n den kuadi yeri yaaba n den daa ku jaadiegu nni kuli, ki tudi ki lu lu yaaba n den cendi i ligi taablinba yeni a kpajekuada kpaga, ¹³ ki yedi ba: li diani: «"N diegu baa yi jaandiegú" Ama ke yinba wani nan cedi ke gu tua suudjongu.» ¹⁴ Ke a juama yeni mu wabmu nagni o kani li jaandieli nni, ke o tebi ba. ¹⁵ Bi salga yidkacianba yeni a gbanbanda ñ la wan tieni ya yaalidgu tuona, ki gbadì ke a bila kpaandi ku jaandiegú nni, ki tua: "Osana Daafiid Bijua!", ke bi pala beni. ¹⁶ Ban maadi o: "A gbadì ban maadi yaali ii? Jesu ñ jiini ba "Nn, i da ki kpeli ki cogi yaali diani ne ee?": "A cedi ke a bila yeni ya canpandmu n da ñaani mi biima pagi a, ki dondi a." ¹⁷ Ki ñani ki ña ba, ki lie u dogu, ki gedi Betani, ki ban duani li po. ¹⁸ Ku sinjaagu nni wan den goa ki lebi u dogu po, ke mi koma cuo o. ¹⁹ Ke o la bu kankanbu u sankunu, ke o nagni, waa la kankanli se kankanfaadi. K o yedi bu: "luanli ñ ji da joni a ya po palb." Lanyognu mòno, ke bu kankanbu yeni kuodi. ²⁰ Bi todkaaba ñ la lani, lan yaa ki lidi ba, ban maadi: "li tieni ledi i, ke bu kankanbu ne kuodi yenma? ²¹ Jesu ñ jiini ba: "N maadi yi i mòni, i ya bi pia ti dudugdi ke tama ki ye, i bi kan tieni min tieni bu kankanbu yaali ne baba ka, ama i ya bi yedi li juali ne: "Figdi li kani ki gedi ban jiidi ki baa mi ñincianma nni." Li bi ba tieni." ²² I ya jaandi, ki mia yaali yeni ti dudugdi, i ba baa. ²³ Jesu ñ gedi ku jaadiegu nni ki ban ya tundi; lanyognu, salga yidkacianba yeni u dogu nni nikpela ñ cua ki bualì o: "Aduu li laa yiko po i ki tie ya bona ne kuli, ñma n cabi li yiko?" ²⁴ Jesu ñ jiini ba: "N mo ba bualì yi i bualì, i ya jiini nni i, n mo ba maadi yi ya yiko po ke duu, ki tie lan ya bona." ²⁵ Jan batisma, li den ñani le i? Tanpoli bii, bi niba kani i? Ama ban juogi bi ñmiali nni, ki taa ya maalma ne; ti ya maadi ke li ñani U Tieu kani, o ba bualì ti: "Be n cedi ke i den ki tuo ki ga o maama?" ²⁶ Ti ke li ñani bi niba kani mo, ku niwulgu

kan tuo ti po; kelima bikuli bani ke o tie sawalpualo i. ²⁷ Lanwani i, ban jiini Jesu: "Tii bani" Jesu mo n̄ guani ki jiini ba: "N mo ka maadi yi ya yiko po ke n tie ya bona ne." ²⁸ I pia mi laa maalma i? O ja bo ye, ki pia bijaba lie, ki yedi o bijakpelo: "Dinne n̄ biga, njan gedi ki ban s̄oni n̄ daamogu tiidi kuanu nni." ²⁹ Wan jiini: "Mii caa." lan yani waamu, wan tuuba, ki lebdi o yama, k gedi, ³⁰ Wan maadi yua n̄ sieni mo yeni, lan ya biga mo n̄ jiini: "Canbáa, n̄ ba gedi. "Ama o naa gedi. ³¹ Bani bijaba lie yeni, ole po n tieni o báa buama? Ban jiini o: "O bijakpelo" Jesu n̄ maadi ba: "N̄ maadi yi i m̄oni, lonpo gaala yeni a conconca ba ga i liiga U Tienu diema nni. ³² Kelima Jan cua i kani mi teginma sani nni, ama, i naa tuo ki ga o maama. Ama, lompo gaala yeni a conconca wani i, tuo ki ga o maama. Ke yinba yaaba n la lankuli, i ki tuuba, ki lebdi i pala ki ga o maama. ³³ Cengi mani kpantanjoma. O ja den ye, ki tie diedaano, ki pia ku daamongu tiidi kuanu, ki n̄uu i tiidi ki kagni, ki lindi, ki lugdi ku fantiagu po ku buogu, ban baa to naani, ki n̄a ku daamongu, ki maa li pagli, ki pani, ki ji ga a tuonsɔnla ke bi guu lebli. O den fii, ki puodi li kpaali ki gedi dogtianu. ³⁴ U kuanu bona n̄ beni ke ku kpaangu yogu pundi, wan s̄oni o naacenba bi kuaguudba kani ke ban ga o kuanu biinu na. ³⁵ Bi kuaguudba n̄ cuo bi naacenba, ki pua yendo, ki kpa o lielo, ki jaa o taalo a tana. ³⁶ Wan s̄oni naacentoba, ke bi yabi ki cie kpíama yaaba, bi kuaguudba tieni bi mo yeni i. ³⁷ Wan ji juodi ki s̄oni o bijua, ki maadi o yama nni: "Bi ba colni n̄ bijua wani." ³⁸ Ama bi kuaguudba n̄ la o bi cabáa bijua, ban juogi bi n̄miali nni maama ne: "O faadilo n̄ yeni; cua mani tin taani, ki kpa o, ki diedi li faali. ³⁹ Ke bi cuo o, ki dadi ki n̄ani o ki jondi yeni u kuanu, ki kpa o. ⁴⁰ M̄ola o kuadaano ji ya cua, o ji ba tieni bi kuaguudba yeni ledi i? ⁴¹ Ke bi jiini: "O ba cedi ya cacagdanba ne n̄ kpe mi cacagkuuma, wan ga tuonsɔntianba ban ya guu o kuanu, ki tieni o o kuanu biinu ku kpaangu yogu. ⁴² Jesu n̄ maadi ba: "I ki kpeli ki cogi i diani nni ii: "A tanmaala n̄ luni ya tanli yeni, lani n tua li tanpuukaali; lankuli n̄ani O Diedo kani i, ki tie yaalidgu bona ti nunbu nni. ⁴³ Lani n cedi ke n̄ maadi yi: "Bi ba fie U Tienu diema i nui nni, ki teni ya nibuolu n̄ ba fidji ki cedi man loni a luana." ⁴⁴ "Yua baá li tanli po ba jendi jendi, li tanli n̄ baá yua ya po mo, o ba yodi yodi i." ⁴⁵ Salga yidkaacianba yeni farisienba n̄ gbadji Jesu maakpanjama, ban bandi ke o maadi bani ya maama i. ⁴⁶ Ban ji ya gbaa ke ban cuo o; ama ki nan jie ku niwulgu, kelima bi den bani ke o tie sawalpualo.

Diangbenga 22

¹ Jesu ga m̄ maama, ki pua ya maakpanjanma ne: ² Ti Diedo diema naani n̄ani ya bado bo tieni o biga janma yeni. ³ O bo s̄oni o tuonsɔnbla k ban gedi ki maadi yaabi k o yinba mi janma yeni ki bi gbeni mi jiema ki ban baa na ki je. Ama bi niba yen naa den bua ban cua. ⁴ Wan s̄oni naacentoba, ki yedi ba: "Ban maadi mani ba ke n̄ bobni mi pocaaajiema ki gbeni; n̄ cedi ke bi kpaá n̄ naakpanba yeni n̄ yankpanba, likuli bobni ki gbeni, ji cua mani mi pocaaajaanma. ⁵ Ama baa cengi li pocaaali jaanma po, yuakuli den toli wan bua naani, o ne, o kuanu po o t̄oa mo o kpenkpendu po. ⁶ Yaaba n̄ sieni n̄ cuo bi naacenba ki pua, ki cagni bi ne, ki kpa bi tianba. ⁷ O badciamo pali n̄ be, wan s̄oni o jakonda ban biani a nibiada yeni miana, ki sia bi dogu. ⁸ Yeni k o maadi o o jietienbla: mi jiema tieni ki gbeni, ama yaabi n̄ ba je ki dagdi yenli. ⁹ Yeni, gedi mani a sankaditaana nni, ki

yini yin la yaabi kuli. ¹⁰ A tuonsonbila ne fii ki gedi a sanjala poki yini ban la yaabi kuli, a nibiada yeni a tadima, talgi nba kuliyen, o jiediciagu gbie yeni bi niba yen kuli. ¹¹ O badciamo n̄ kua ki diidi yaaba n̄ kaa, ki ba di mi jaanjiema, ki la yendo ke waa la o jaantiadi? Li nilo n̄ ya ḷminali ¹² Lanwani i, o badciamo n̄ maadi o naacenba: Loli mani o nui yeni o taana, ki lu o niinpo li biigli nni, li bubuuli yeni li riññmanli n̄ ye naankani. ¹⁴ Kelima, ban yini yaaba yabi, ama ban gagdi ki lugdi yaaba wa ki cie. ¹⁵ lanyapo, farisienba n̄ j̄ondi ki juogi bi ḷminali nni, ki lingi ban ba tieni maama ki dali ki cuo Jesu o maama po. ¹⁶ Ban s̄oni bi naacenba Jesu kani, ke bi yegi yeni Juufinba badciamo, Herodi niba, ban maadi: “Canbáá, ti bani ke a tie m̄om̄ondaano, ki wangí U Tieu n̄ bili ya sanu yeni i m̄oni, njaa jie nilobá kuli, kaa go pia lugdima bi niba siiga. ¹⁷ Maadi ti ḷjan pia ya maalma: Yiko cabi ke lan pa lompo Sesaari po bii laa cabi i? ¹⁸ Ke Jesu bandi bi biadma po. Bi den guu ke wan maadi ya maama n̄ ba sagni o yeni juufinba bii Roma yikodanba i. Ke o buali ba, yinba mu muyiidmu ne, be n̄ cedi ke i dia nni ku maadiagu ki bua yin cuo nni? ¹⁹ “Waani mani nni yin kubi ya dibali ki pa lonpo”. Ke bi nagni o yeni li dibali. ²⁰ Jesu n̄ buali ba, “ṇ̄ma ya nannanli yeni ḹma ya yeli n̄ ye li dibali ne po? ²¹ Ke bi jiini, “Sesari i? Ke Jesu yedi ba, “Teni mani Sesari yaali n̄ tie Sesari yaali, ki teni U Tieu, yaali n̄ tie U Tieu yaali.” ²² Ban gbadi lanya maama, ke li yaalidi ba, ke bi siedi ki ḹa o. ²³ Li daali m̄ono, sadiseyennba, yaaba n̄ maali ke faadma ki ye mi kuuma puoli po, n̄ cua Jesu kani, ki buali o. ²⁴ Canbáá, Moyiisi maadi, ke nilo ya kpe kaa pia biga, o ninjua n̄ taa o pakualu ki mali o kpiemo po puoli ḹuani. ²⁵ To, ti siiga ninjaba lele (7) den ye. o ciamo po n̄ kuani o pua, ki kpe, waa pia biga. Nani wan den ki pia biga yeni i, o ninjawaaga n̄ taa o pakualu, ²⁶ Lan tua yeni mo lielo po, ki tuani o taalo, ki ya maa yeni ki ban biini o lelelo. ²⁷ Lani n̄ pendu, o pua mo n̄ kpe. ²⁸ Mi faadma yogu, ḹma ba yendi o pua? Kelima bikuli na kuani o. ²⁹ Jesu n̄ jiini ba: “I ye mi tudma nni kelima yii gbia i diani niima nni, i naa go bani U Tieu paaciamu. ³⁰ Kelima mi faadma yogu, jaba ji kan taa puoba, puoba mo kan ji kuni jaba, bi baa tie nani U Tieu malekinba yeni tanpoli po. ³¹ Yaali n̄ nua mi faadma bi tinkpiba siiga, i ki cogi U Tieu n̄ yedi yaali ii? ³² N̄ tie Abalahama Tieu, Isaka Tieu yeni Jakobo Tieu? U Tieu ki tie bi kpienba ya tienu ka ama bi fuodba ya Tieu i. ³³ Lan yaalidi ya niwulgu n̄ bo ye li kani, ki cengi Jesu tunda. ³⁴ Farisienba n̄ gbadi ke o mubni sadiseyenba n̄ obu, ban taani ki kali ³⁵ yendo bi siiga, yua n̄ tie yiko banciamo n̄ buali o ya buali ne, ki bua bigni o: ³⁶ “Canbáá, U Tieu maabilkaama nni, mi laa maama n̄ cie mikuli? ³⁷ Jesu n̄ jiini o: “A baa bua O Diedo a Tieu yeni a pali kuli, yeni a naano kuli yeni a maalma kuli. ³⁸ Mani n̄ tie ya maabilkaama n̄ lii ki cie mikuli. ³⁹ Ya maabilkaama n̄ tua, ki naani yeni cincinli yaama n̄ ne: “A baa bua a lielo nani a bá yeni. ⁴⁰ Yiko yeni bi sawalpuuba maama kuli maa lani maabilkaaledma yeni po i. ⁴¹ Nani farisienba n̄ den taani ki ye yeni i, Jesu den buali ba. ⁴² Ki yedi ba: “I maali be i, Kiristu po? o tie ḹma ya biga i? Ke bi jiini o: Dafid bijua i. ⁴³ Ke Jesu maadi ba: “Li ga ledi i ke Dafid n̄ gbie yeni Fonjanma ya yognu, ke o yini o O Diedo, wan maadi ya yognu: ⁴⁴ O Diedo maadi n̄ Diedo: “Kali n̄ jieu ki guudi hali min ba cedi a yibalinba n̄ tua a

taanjmaada?" ⁴⁵ Dafiid ya yini Kiristu O Diedo, li ba ga ledi wan go ya tie o bijua? ⁴⁶ Obákuli ki fidi ki jiini o bá lanbonli. Hali yeni li daali, nilobá kuli ki ji buali o buali.

Diangbenga 23

¹ Lani ki Jesu maadi yeni o nuwuligu yeni o ḥuankaabi ki tua: ² U Tienu kadabanda nba yeni farisien nba n kubi Moyiisi ḥomaama, ³ ya tie mani ki gō cōlni ban wangí yaali, ama yinbi n da núa ban tiendi yaali, kilima bi maadi ki naa tiendi. ⁴ Bi tungi bi niba ya tuga n kpiagi, yaali ki ban mōno kan tuo ki taa bi nubila ki tugi. ⁵ Bi tie bi bona kuli ki bi niba n ya nobi (nuabi), yeni bi tila yia ya po ki bi diani U Tienu maama yi gbengi ki cie li liela kuli, ki bi tiadi ḥogbana pia. ⁶ Bani n gō ḥanbi ki buadi a kinkaan cincina ti wondn ni yeni bi tintaandiena nni, ⁷ bi bua k bi ya cua bi niba nni, ban ya fuondiba ki yib canba nba. ⁸ Ama yinbi, da ḥaa mani ki bi yii canba nba, kilima i pia canba yendi, yua n ye tapoli po. ⁹ Yin gō da yii nul i tinga ne po i báá, kilima i pia báá yendo, yua n ye tapoli po. ¹⁰ Da ḥaa mani k bi yii yonbidaan, kilima, yendo baba n tie i yudaano, lani n tie klisto. ¹¹ Yua tie kpel i siign ni ba tua i tuonsɔnlo, ¹² yua n dongi oba, b bu jiini o, ki yua jiindi oba ban doni o. ¹³ Yubɔnli i po, yinbi a gbanbanda yeni falisien munafiki danbi ne, kilima i pangí bi niba U Tienu diema nni kuama, yinbi mōno, i ki bua ki kua, i gō kan ḥaa yaabi n bua ban kua mō, ban kua. ¹⁴ Yubɔnli i po, yinbi a gbanbanda yeni falisien munafiki danba, kilima, i gbendi a pakuana (kpepuol) pianmi, k fani ki jaandi ki nan maadi ti maaayuyuodi; li po n cedi ki buudi te baa bia. ¹⁵ Fala tie i yaali yinbi a gbanbanda yeni falisien nba, ki dugni i caa ya longbana n fagn ki kpaani yaabi n bu kua i jaandi. I ya la nuyendi, o biidi gō yi pugni ki kuan o o muu diegu. ¹⁶ Yubɔnli i po yinbi yaabi n ki nō ki mō ji ḥmagdi i liebi, yinbi n maadi k nuli ya puoni o puoni u jaandidieciangu yeli po li ki biidi, ama nul ya puoni k li tie o jaandidieciangu wula po k k cōlni li puoni, li kanjaagu. ¹⁷ I ki pia yami ba waami, i tie juama paaa, le po n ji yabi ki cie o lieli, wula bii o jandidieciangu yia cedi wula yi ḥanbi U Tienu nughn ni? ¹⁸ Yinbi n gō maadi ki nul ya poli salgbinbindli po k piama ami ama nul ya poli k li tie salgi yaali n maa l binbindli po k ki coln o maami li kan ḥagbu. ¹⁹ I tie juama paaa, le n cie l lieli i, salgi bii li binbindli yia cedi k salgi yen moni U Tienu nughn ni? ²⁰ Yua puoni bonli, altaro yeli po, o puoni yeni yaali n maa l po kuli. ²¹ Yua n' puoni bonli k taa u jaandidieciangu yeli, u ta yeni U Tienu yeli, wani U le yeni li jaandidiedi. ²² Ki yua n gō puoni bonli tapoli po yeli po, wan bandi k o puoni U Tienu kankaanu yeli po i, o taani yeni U Tienu kuli. ²³ Yubɔnli i po yinbi a gbanbanda yeni farisien nba munafiki danbi ne, kilkima i paa..... k ḥaan yaali n moni, lani n tie k n kuni i moni, sugli yeni ti ḥandi nni. ²⁴ Yinbi bi juanbi mō u, ki ji b dadi i lieba! Yinbi n yedi ki bua mi ḥunjanbi, ki bi tindi ki ḥani i naasiigi ki nan sieni o taamo ki nali. ²⁵ Fala tie i yali, yinbi a gbanbanda yeni ḥalacidanba, kilima i ḥanbd i jeditiadi yeni i ḥuñubona puoli po i, ki ḥaa yaali n ye lien nni, k li gbieyeni ti naayignmi yeni o faagu. ²⁶ Fini farisien juamo ne, cili ki ḥanbi a ḥuñubonli nni yeni a jeditagdgin no, ki li puoli po n mōn fidi ki ya ḥani. ²⁷ Yubɔnli i po yinbi a gbanbanda yeni farisien ḥalacidanbi ne, kilima i tie nani ya kakula (kula) k bi yi ḥanbi li puoli po lan bedi ama k li tingi po gbieyeni a kpab bedma yeni i cincibiadmu buolu kuli. ²⁸ I mo tie yeni, cincanli po i naan yen nimɔnbi yeni ama ki tukdn nan gbie

yeni ɣalaci yeni biid. ²⁹ Yubonli, i po yinba gbanbanda yeni farisienda ɣalacidanba, kelima, i maa bi sawalpuuba kakula ki ɣanbdi bi nimɔnba kakula. ³⁰ I maadi: "Ti ya bo ye ti yaajanba yogu, ti bo kan kuani ti nuu yaaba wuli sawalpuuba sɔma. ³¹ Lanwani ii, i tuo ki tieni kasiedi ke i tie yaaba n wuli bi sawalpuuba sɔma bila i. ³² I moko gbie yeni i yaajanba tuonbiadi i. ³³ Waalaba, walabiada buolu, i ba fidi ki ciadi ku mubuogu yeni li daajouodkaali buudi jiama aa? ³⁴ Lanyapo i ke n ba sɔni i kani bi sawalpuuba, bi yanfodanba, yeni yiko gbanbanda. I ba kpa bine, ki kpaa tianba li daapɔnponli po, yaaba n sieni mo, yin pua ba a finfibaa i yikodi cogdienaa nni, ki beli ki ɣanbi ba i dogu nni. ³⁵ Lan ba baa maama, li tie ke ban wuli ya niteginkaaba sɔma ki tinga po, ki cili o niteginka Abeli, ki ban juodi Berekia bijua Sakari, yin bo kpa yua ku jaandiegua yeni li jaanbinbindli siiga baa maa i yula po i. ³⁶ N maadi yi i momoni, ya bona ne kuli ba tieni ya nifima ne ya yogu i. ³⁷ Jerusalema, Jerusalema, fini yua n kpa bi sawalpuuba, ki lugdi ban sɔni yaaba i kani a tana! bonmja i ke n bi sugni min taani a bila na ya koomado n yi taani o koobimu o fiabi nni yeni, ama a naa pia li buama. ³⁸ Diidi, a diegu ba tua diegbenli. ³⁹ Kelima N maadi yi, i ji kan la nni, ki cili mɔla hali yeni yin yedi, "Mi yedinjanma ye yeni yua kpendi o Diedo yeli po."

Diangbenga 24

¹ Jesu ɣani ojaanddiecioangu n ni k paani k caa k u ɣuadi kaabi nagn ni k maad 'o yen'o k waan'o l jaanddiociangu n diena n maa maam ² k jesu ɣmianm i n tua i laa a? L kul t bu bedi k duani tingi sa -la -la -la k baa tan yeni kan sieni k yaa tua l lieli po ³ lani k jesu doni k kali olifi tiidi juali po. ku ɣuadikaabi baa k la'og, k bual'o k wan waani ya yogu k l bona bu tieni yeni ya bona bu waani k u baami yeni ɣanduna juodnmi ji ki fagi. ⁴ k Jesu ɣmian'mi juo mani i baa k ban daa bondi i. ⁵ B nubi boncianli t bu baa k ya kubi n yeli k tua k bani tie kristo, b bu bondi b nubi boncianli ban tudi u sanu ⁶ I baa gbia k u tobu pua k bia gbia o tobi i Yam n daa ɣmadi kaa l buali k l kuli ne n tieni yo ama ɣanduna juodigi daa kaa. ⁷ U buolu bo yi t fii k kɔni yeni buol tianu, dogu n fii k kɔni yeni dogutianu. M kom bu yi t baa a dongbanaa i boncianli, a dongbantiana mo tingi n jegi ⁸ L kuli ne daa tie u madu yianu cilgi. ⁹ B nubi bu kuad'i ban cuo 'i k waani fala, k kpa'i, ɣanduna nubi kuli kan yaa bua i maam k dugn i n po. ¹⁰ l yogu nubi boncianli bu biani b dandanli, k kuadi b liebi k kan yaabu b liebi nublu. ¹¹ O faaugu dambi t bo fii k yedi k b tie u tieni sogni-nba, k bondi b nubi boncianli. ¹² T biid boncianli t bo yabdi i tinga ne po, b nubi boncianli buami t bu wadi ¹³ Ama yua juuni caa yeni l juogi, u tieni bu fie wani ¹⁴ B bu muadi u tieni bal laabaamanli ɣanduna kuli, i buoli kuli n gbadi yo, ɣanduna n ji fidi k juodi. ¹⁵ I ya t la o bonbiiugu yua ɣmadi b nubi Yam baa k kua o jaanddieciangu n i nani u tieni sogni Daniali n bo maad maam (yua cogi l lanbonli ne wan gbadi l niimn) ¹⁶ L yogu yaabi ye Suude dogu n i ban sani k kua a juana n i ¹⁷ Yua ye o dekanbuag po wan daa kua deni n k u bu tugi u tiadi. ¹⁸ Yua ye u kuan po n mo daa tua k u bu lebdi k taa u liadli. ¹⁹ L dana n i fala b u gbadi a puotunpunma yeni i canpandimu naa -nba i. ²⁰ Ya jaandi mani k l nantaali daali n daa tu yeni bɔdilua yogu bii Saaba daali. ²¹ L dana n i b nubi bu cagn i yaa cacagnmi hal k baa ban k la ɣanduna n cil ya yogu yeni molane. Nul bia

ji kan ban k cagn i l cacagbuolu liemi ²² L bo yaa tie k l dana ba tie yeni k fagdi, nul bo kan ciadi ama u tienu nigandikaabi po i k u bu wadi l dana. ²³ Lani nul yaa t maad'i k kristo ye ne lan bii k u ye ne po, yi daa tuo k tie moni. ²⁴ K dugn i u faaugu dami t bo fii k yedi k bani n tie Kristo, b tianb n yedi k ban tie u tienu sogni -nba i, bt bu tienu o yaalidigu tuona, lyaa bo tie k b bu fidi, ban bondi u tienu nigannkaabi moni. ²⁵ N tuodi k waani n yeni. ²⁶ Lani, nul yaa t maadi k wan ye i tinkuonj n i yi daa caa, bii ku ye deni po yi daa tuo k l tie moni. ²⁷ nani u tañigido i yi ña puoli k gadi nutualи yeni u nufosaalo bijua mo t bo cua yeni ²⁸ l bonkpielni ye naani nanyobil - nba mo tigi lan kani. ²⁹ L cacagnm dana t baa pendi yeni k u yenu bondo, o ñmaali mo kan ya pieni t ñmaabidi bo ña tanpol po k baa baa. ya bona ye tanpol po kuli k pia u paal kul bu sag g ñmadi yeni l lieli. ³⁰ L yognui k b bu la l bonli tanpol po yal wangk u nufosaali bijua baami pundi ñanduna buoli kul ji baa fabn i, b bu la u nufosaali bijua n n ña t tawalgbandi n i yeni u paacianmu yeni t yudandi yua yabi ³¹ U bo soni u maleki -nba yeni a naatuna yaali n mo ban taani u nigandikaabi kuli yaab n bo ye puoli, nintuali yaangi yeni yanbangu, ñanduna kaan kuli. ³² Gaa mani l tudli ne o kinkanm kani. Yaa yogu k u to a bendimaana k u faadi cil k bundi, i bani k l kpañili nag. ³³ Nani i mo ya t la l bona kuli, yi bandi k u nifosaali bijua nag i, k u ji ye i diñona n i. ³⁴ Yeni i moni n maadi l kuli ne b u tieni k sua mola nubi yaabi n ye ne k b tøbi daa kpe. ³⁵ pol yeni i tingi b u pendi ama n maam wan kan ban k pendi. ³⁶ Baa nul k bani l daal k bua ya yogu k l bona bu tieni. Maleki -nba ye pol k bani, u tienu bijua moni k bani, n baa u tienu yaa kaa. ³⁷ Nani lan bo tieni nandi nowe yogu yeni l bia t baa tie yeni u nufosaalo bijua baa yogu. ³⁸ Ya dana n pend o k ñinm fidi yili ñanduna kul yeni, b nubi bo di k ñu k kuandi b puobi k puuni b bidi b jabi, caa yeni yaa daali k Nowe kua u ñadugu n i ³⁹ k ñaa'b k b l ye kaa pia uyanbani baa kuli, k ñinm t baa dinb'i. U nufosaali bijua mo ya baanm t baa tie yeni. ⁴⁰ jabilie t baa ye u kpabin i wan taa yedi k ña tiani ⁴¹ puobilie t baa naan i dii wan taa yendi k ñaa tiani ⁴² Lani daa guandi mani, k dugn i i k bani yaa daali k i yonmdaano bu cua. ⁴³ nanbi mani k sogi ne: U diedaano bo ya bani u suud n bo baa ya yogu u bo kan guani, u bo kan ñaa u suud n kua u den ⁴⁴ lani mo baan mani k yaa guu kelima o nufosaali bijua t bo yi yaa maali k u bu yogubaa i. ⁴⁵ Ya tuonsolo k u canba guun'o u tuonsunliebi, k wan yaa tien'mi t m jiemi ban bua yaa yogu, ⁴⁶ l tuonsolo yaa sogi, g bia sogi u canbaa maami, k u t kpeni yaa daali g sua k u ñanm k soni u tuonli l pamanli baa tie l tuonsolno yaali ⁴⁷ Yeni i moni n maad'i u canbaa bu taa u piами kuli k guun wani. ⁴⁸ Ama l yaa tie ya tuonsolo k pia yaam, k maadi u pal n i k u canbaa daa kan kpen mɔlane, ⁴⁹ k ji cuo u lieb k pua, k di k ñu yeni a dañuula u canbaa t bo kpeni wan k guu yaa daali, yeni yaa yogu k waa bani, ⁵¹ k ñan'o, k taan'o yeni munafigidanmi naani k b baa buudi k ñmani a ñina.

Diangbenga 25

¹ Lanwani tapoli po diema baa naani nani Jafa nba piiga yaaba n den ta bi fidisanmu ki bua cindi o po ja yeni. ² Bi siiga bobinu den ki tie yandanba, ama bonbimu wani den pia mi yanma. ³ Bi yan pia danba taa bi bi fidisamu baa den tiadi ki taa mi kpama ki kubi. ⁴ Ama bi yandanba wani dentiadi ki tamí kpama. ⁵ O poja nden waagi, kaapunditonma, mi

guama den gulibikuliki bi guani. ⁶ Gu yogisiigu ke bi kpaadi kiyigini. O poja pundo. Fi mani tin tuogi o. ⁷ Bani Jafa nba piga yeni kulifiiki bobini bi fidisanmu. ⁸ Ke bi yanpiadanba maadi, biyandanba, puni ti mani ti mi kpama kelima ti fidisanmu gbindi. ⁹ Ama ke bi yandanma maadi, li kan fiditin tieni ti yaa fidisanmu nni yeri yi yaa yumu nni, gadi mani yaaba n kuadi kani ki da yi yali mo. ¹⁰ Ban gadi ki baa daa mi kpama, ke o poja pundi, ke bi yandanba kua yeri o li pogalikan, ke bi luoni li ganli. ¹¹ Lan pugini waamu, ke bi pundi ki maadi: «canba, canba, luodi ti po li ganli tinkua.» ¹² Ti yapo, yin daa goa mani kelima yii bani li daali ki buali li yogunu. ¹³ Li baa tie yenmanani yaa juu n den ca o sanu, ki yini o tuosonba ki teni ba o piama. ¹⁴ O den taa dibalamu kiteni cincinliyuu, o lielo ligibalalie, o taalo ligibaliyenlo, o denteni yua kuli yeri o palu n dagidi maama. ¹⁵ Yua den gaa ligibalamu dentaa ki soni li tuonli ki ba ligibala muu ki pugini. ¹⁶ Yua go den gaalibalalie mo den soni ki baa ligibalalie ki pugini. ¹⁷ Ama o taalo yua den gaa ligibalenli, den gadi ki pan gbiidi yaa buogun yabi ki ta ocanba ligiki piini. ¹⁸ Li den waagi ke canba ti fani u sanu ki kpeni ki yini bi kuli ki wan diidi yua kuli yaa tuonli n tie maama. ¹⁹ Yua n den gaa ligibalamu n nagini o canba kani ki yedi: «Canba n den gaa ligibalamu ki soni ki baa ligibalamu ki pugini.» ²⁰ O canba n yedi o: «li ḷani, a tie yaa tuonsonlo n mɔni, a den gaa waamu ki fidi ki kubi. N baa guuni a yaala n yabi. Cua ke yaa ye yeri nni li pamanli n deni.» ²¹ Yua den gaa ligibalalie n cua ki yedi: «canba, a den teni nni ligibalalie n soni ki baa ligibalalie kipugini.» ²² O canba den yedi o, li ḷani a tie yaatuonsonlo n mɔni, a den gaa waamu ki fidi ki kubi, n baa guuni a yaala n yabi, cua ki yaa ye yeri nni li pamanli n deni. ²³ Yua n den gaa ligibaliyenli n mɔn i cua ki yedi: «canba, n bani ke a tie yaa nilo n paa. A yendi ḷan ki buli nani kani ki wodi ḷan ki lendi naani.» ²⁴ N den jie ḷaa ki ta a litanli ki gbiidi ki piini, Diidi a litanli n yeri, gaa. ²⁵ O canba den ḷmiani o a tie nibiado yo, ḷaa bua fala, a den bani ke n yendi min ki buli naani, ki wodi min kilindi naani ²⁶ a den kan fidi ki ta nlitanli ki gadi ki bili liligidiel i nni, halimin kpeni i, li bo baa mali n po. ²⁷ Gaa mani o litanli ki teni mani yua n pia litanli piiga. ²⁸ Kelima yua n pia, bi baa pugini o wan yaa pia ke li yabi ama yua n ki pia baa wan pia yaala wamuu, bi baa gaa. ²⁹ Lu mani o niinpo nani n biigi, li bubuoliyeni fala n baa ye naani. ³⁰ Yaa yogunu ke oja bija baa guanni yeri o kpiagidi yeri o malekinba, o baa kali o badidiema po. ³¹ I nibuoli kuli baa taani okani wan paadi yua kuli yeri o kaanu nani o yankpaalo n yi paadi i ḷoañe yeri a ḷoatona maama. ³² O baa bili i ḷoañe o jienu, a ḷoatona o kaanu. ³³ Yeri o badi baa yedi yaaba n ye o jienu po: «kua mani yinba yaaba ke nba yadi mi yedinjanma i po, kua mani mi badidiema nni yaama ke nba den bobini i po hali ḷanduna n cili yaa yogunu o. ³⁴ Kelima mi koma den pianni ki puni nni ti jiedi ke n dini, u ḷinñunu den pia nni kipuni nni mi ḷinma ke n ḷuni. Min den tua caano, i den gaa nni i deni. ³⁵ N den paa cankpalonli, ki den yie nni ti tiadi, min den ki pia laafia mo, i den dogidi nni, min den ye li yonmidielinni, i den cua ki fuondi nni. ³⁶ Ke bi gua ḷmiani o; ti yonmidaano, li laa daali ke ti den laa ḷa ke n koma pia ḷa ke ti teni a ti jiedike a dini? bi ke o ḷinñunu pia ḷa ke ti tena mi ḷunma ke a ḷuni? ³⁷ bii a den tua caano bi yaa daali ti dogu nni ke ti gaa ḷaa? bii ke o ḷinñunu pia ḷa ke ti puni a mi ḷunma ke a ḷunii? ³⁸ bii li laa daali ke a den yia, bii ki ye li yonmidiel nni ke ti

cua ki fuondi a? ⁴⁰ ke o bado ȝmiani ba, yeni i momoni maadi yua n den tieni bi kpiiba ne siiga baa yua n tie biñidiga tieni mini. ⁴¹ Li yaa puoli po u baa gadi ki yedi yaaba n ye u ganu po, fagidimani n kani, yin bia mani i kuli, gadi mani u fantanbuogu nni yagu n den ke n den tuodi ki bobini sitaani yeni o malekinba po. ⁴² kelima mi koma den cuo nni ke i teni nni ti jiedi ke n dini, o ñinñuuni mo den cuo nni, ke i teni mi ñunma ke n ñun. N go den tua caani i dogu nni, ke i gaani, n go den paa cankpalonli, ke i yiени nni, ke n go den yiagi li yonmidielinni, ke i cua ki fuondi nni. ⁴⁴ Ke bi gua maadi: «ti yonmidaano, li laa yaa daali ke ti den laa ȝa ke mi koma pia ȝa, bii ñinñuuni pia ȝa, bii ke a tua caano, bii ke a tua caano, bii ke a paa cankpalonli, bii ke a yia bii ke a ye li yonmidiel nni? ⁴⁵ ke o guani ki ȝmianbä: N maadi i momoni nni yaala ke de tieni yaaba ne siiga kuli, yua n tie i biga, i den tieni mini. ⁴⁶ Bi kuli baa gadi mi fantanma buogu nni, yaaba n tiegi n baa yaa miala kan gbeni.

26

¹ jesu den maadi laa maama kuli ki gbeni o den yedi o njoadikaaba. ² yi bani ke pa sieni dana lie ke bi baa janbi ki cuo o nisaalo biga ki teni ban joano li dapoanpoanli po ki teni ban kpa o ³ sala yidikacianba yeni udogu ni kpela den taani Kayifa lojagu nni ⁴ bi den jagi ki baa cuo jesu ki teni ban kpa o. ⁵ bi den yedi ke landa tua mi jaanma yoginu ke bi niba n da ti fiini mi yiema. ⁶ jesu n den ye o gbaado Simoano deni. ⁷ nani ban den ye mijiemba kaanu o pua den cua ki kubi yaa badiga n yi alibate ki gbie yeni tulale ke o daagu pa o den wuli o jesu yuli po. ⁸ binjoadikaaba n den la lani bi pala den beni ki bi yedi: be yaa po yo ke yi biani yaa tulale n yene. ⁹ bi bi baa fidji kuai li tulale yaa ligin yabi ki pa aluoda. ¹⁰ jesu den bandilaa bonla ki yedi be yaa po yo ke yi jaligi yaa pua n tieni? o tieni bonjanle npo. ¹¹ yi baa pia aluoda ke bi ye yeni yoginu kui, ama mini wan ka. ¹² wan wuli n po laa tulale yeni otieni la ki baa ȝanbi nkuuma. ¹³ n maadi yi moamoani ban baa waani olabaalinjamo naankani kuli ȝanduna nni bi baa togidi o pua ne n tieni yaala npo. ¹⁴ judasa bi piiga n njoadika liediba siiga yua den gedi bani utienu sala yidi kaaba kani. ¹⁵ ki yedi yi baa pa nni be n yaa janbo ki teni yi? bi den yedi o, ligi bidi pii ta. ¹⁶ ki cindi laa yoginu o den kpaani wan baa tieni maama ki janbo ki teni ba. ¹⁷ li dacincinli yaa paano n ki pia dabinli daali jesu njoadikaaba den maadi ki yedi abua tin gedi le ki ban ȝanbi a po Paki jiema. ¹⁸ o den guani yedi ba gedi mani udogu nni o ne deni ki yedi o, canba yedi daa n yoginu nagini n bua n bua ki di Paki jiema yeni n njoadikaaba ayaa deni. ¹⁹ bi njoadikaaba den tieni jesu n den yedi ba yaala ki ȝanbi Paki jiema. ²⁰ ku dajuagu n cua o den kali usajekaanu kani yeni o njoadikaaba. ²¹ ban den di yaa yoginu o den yedi ba imoamoani n waani yi siiga niyendo baa janbi nni ²² li den biidi bi pala ki yagi bi yama, ke bi siiga yua kuli den cindi ki bualo canba li tie mini yo? ²³ o den goa ki ȝmiani ba yua n taani ki tuuni o nu ku saatiagu nni wani n baa janbi nni. ²⁴ onisaalo biga caa nani lan diani idiani o po maama yeni, ama fala baa ye yeni yua n baa janbi o nisaalo bi li den baa ȝani ki cie lan daano po bi yaa den mali o. ²⁵ judasa yua n den baa janbo den yedi o, li tie mini yo jesu den goa ȝmiano ayedi aba la. ²⁶ ban den di yaa yoginu jesu den ta paano ki jaandi ki jendi ki tenba o njoadikaaba ki yedi ga mani ki ȝmiani li ne n tie n gbanandi. ²⁷ o go den ta ki tadi ȝokaaga ki jaandi ki mia utienu ȝanbili li po ki teni ba ki yedi yi kuli n

ño mani. ²⁸ kelima li ne n tie n soama yaa ma n wuli ti tuonbiidi sugili po. ²⁹ n kan go ño bu duven tibu bonluonkaala daama hali min go baa ti taani yeni ki ñoma bon panma n Ba diema nni. ³⁰ ban den yindi utienu yani bi den ñani ki gedi olife tiidi juali po. ³¹ lani jesu den yedi ba ku dajuagu nne n baa tua yi po li tingbali bonla nani lan diani maama ³² n baa pua ki kpa o yankpaalo u pekulu mon n yadi ama n yaa ti fii bi bi kpienba siiga n baa ga yi liiga ki gedi Galile po. ³³ Pieli den ta mi maama ki yedi o, ba bi kuli yaa sani ki ñaa ña mini wani kan sani ki ñaa ña. ³⁴ jesu den goa ki ñmiano n yedi a, i moamoani ba dinla ñiagu hali ku kotongu daa mua a baa nia nni taalima ta. ³⁵ Pieli den guano ba li yaa tie min taani ki kpe yena nkan nia ke mii bana yaa ñoadikaaba n sieni moko den yedi yeni. ³⁶ lanyoginu jesu den gedi wan leni o ñoadikaaba yaa kaanu n yi Jetisamane o den yediba kali man ne ke min suagi liiga ki ban jaandi. ³⁷ o den ta Pieli yeni Sebede bijaliediba o den cindi ki la ti yanyagiciandi yeni li paboanli o niin nni. ³⁸ lani o den yediba li paboanli cuo nni hali ke naani nani n baa kpe yeni sedi man ne ki yaa jaandi yeni nni ki da guani. ³⁹ o den foagidi yeni ba waamu ki den ba ki labini o nunga po, ki maadi n Ba li yaa baa tuo ñan foagidi ki tadiñokaaga ne n kani ama lan da tua mini ka n bua maama ama fine n bua maama. ⁴⁰ o den guani bi ñoadikaaba kani ki sua ke mi guama guli ba o den yedi Pieli yii fidi ki guudi nni ba yoginu waamu? ⁴¹ yaa guu mani ki jaandi ke yin da ti kua mi tulinma nni li yan tiali bua ama ti gbanandi nan tadi ⁴² O go den foagidi yeni ba mi ta liema po ki jaandi ki yedi nBa li yaa tie keli kan tuo ñan foagidi laa tadiñokaaga ke se min ño a yan buama n tieni ⁴³ ogo den guani bi kani ki sua ke bi goa kelima mi guama den gbadib. ⁴⁴ lani go den ñani bi kani ki foagidi ki ban jaandi mi ta taama ki togidi o ma kpiama. ⁴⁵ jesu den guani onjoadikaaba kani ki sua ki bi baa goa ke o yedi ba yi baa goa ki fuo yo? diidi uyoginu pundi ke bi baa janbi o nisaalo biga ki teno ti tuonbiidi danba nuu nni. ⁴⁶ fii mani tin fuadi mani ne yua n baa janbi nni nagini. ⁴⁷ wan den maadi ba yaa yoginu bi piiga niliediba siiga nyua judasa den cua ki yegi yeni yaa niba n yabi, utienu sala yidi kaaba yeni a nikpela n den soani yaaba den taani ki pundi yeno ki kubi igbiani yeni mu jugimu. ⁴⁸ wani yua n den baa janbi jesu den tuodi ki waan ba yaa banma n tieni ki yedi ba yua ke n baa bibo wani yeni yin cuo o mani. ⁴⁹ lan yoginu o den cua jesu kani ki yedi n fuonda canba yeni o den bibi o, ⁵⁰ jesu den guani ki ñjano n danli tieni ñan cua ki bua ki tieni yaala ton toni, lan wani bi den bibi ki cuo jesu nu ki cuo o. ⁵¹ diidi yaa niba n den yegi yeni jesu siiga nni niyendo den tandi o nugu ki noadi o juga ki pedi ki jia salayidika ciomo naacemo tubili ⁵² lani jsu den guani ki yedi o guani ki ñuuni ajuga ki kaanu kelima yua n baa koani yeni mu jugimu baa bodi yeni mujugimu. ⁵³ naani a ki bani ke n baa fidi ki mia n Ba wan soani n po piiga n toa caga lie. ⁵⁴ ama li yaa tieni yeni idiani baa kua lede nani lan yedi maama idiani nni ke li tie ti ladi li kuli n tieni. ⁵⁵ jesu den maadi yeni li niba yi cua n kaniki kubi igbiani yeni mujugimu nani yi kpaani o naa yigo yeni n den ye daali kuli utienu diegu nni ki bangi yii den cuo nni. ⁵⁶ lanbonla kuli ne tieni ke lan kuani utienu nisoaginkaaba n den diani yaala ntieni lani bi ñoadikaaba kuli den ña o ki sani. ⁵⁷ yaaba n den cuo jesu yeni den gedi no salayidikaciomo deni naan kani ke utienu maama gban banda yeni anikpela den taani. ⁵⁸ pieli den ñoa hali puoli po ki ban kua salayikaciomo lojagu nni o den pundi ki kali yeni bi guudi kaaba ki baa le lan baa cuoni maama. ⁵⁹ sala yidi kacianba

yeni anikpela den kpaani ban baa pua jesu po yaa faama ki ba ki kpa o ⁶⁰ baa den la ban baa fidi ki tabo yeni yaala ba ke yaaba n den tiendi o po mi siedi faama den ye li kani ki yabi li den baa siedi n ba lie ki bi cua ⁶¹ ki yedi o naa joa den yedi n baa fidi ki mudi utienu diegu ki guani ki maagu dana ta. ⁶² salayidikaciamo den fii ki yedi o, a kan guani maama baa? yaa niba yene tiendi a po be siedi nyeni. ⁶³ jesu den ɿmmini salayidi kaciamo yeni den fii ki yedi o, n yedi a, ɿjan waani ti hali utienu yua n fo poa yaa tie kilisiti utienu bijua. ⁶⁴ jesu den guani ki ɿmiano fini a ba yedi la ama n yedi a, ke a baa le ke o nisaalo biga ka utienu jienu ki ɿnani ki kpendi a tawala nni tanpolo po. ⁶⁵ lan wani salayidikaciamba yudaano den cuo ki padi o tiadi ki yedi ti go bua siedin ba ki tieni be? yi gbadie ke o sugidi utienu po. ⁶⁶ yi jagi be bi den guani ki yedi o li pundi wan kpe. ⁶⁷ bi den sii ti ɿnsandi o nunga nni ki pabino yeni bi nugi. ⁶⁸ ki maado ki tua soagini ti po utienu n yedi yaala a yaa tie kilisiti waani yua n pua ɿja. ⁶⁹ pieli den kaa niini ku lojagu nni yaa pua n den tuuni li kani den cua ki yedi o, a moko den taa ki ye yeni jesu Galile. ⁷⁰ ama o den nia biniba kuli nintuali ki yedi mii bani ɿjan bua ki yedi yaala. ⁷¹ o den tagi ki ca bubuli ñoabu po ki baa ña puo toa yua n go tuuni li kani den laa o, ki yedi yaaba n ye li kani ojoa ne moko den taa ki ye yeni jesu Nasaleti yua ⁷² o go den nia ki polini ki tua mii bani laa joa. ⁷³ lan yen waamu yaaba n den ye li kani den nagini ki yedi pieli moamoane a moko li tie bi siiga nni yua yo kelima a maama doagidi ki waana. ⁷⁴ lanwani o den cindi ki polini ki solini o yuli ki yedi mii bani laa joa lan yoginu ku kotongu den buudi ⁷⁵ pieli den goa ki tiadi jesu n den yedi o, yaala hali ku kotongu daaa mua a baa nia nni taalima ta lani o den ca ki buudi yeni paboanli.

Diangbenga 27

¹ U sinjaapanpangu ke sala yidikaaba cianba yeni u dogu nni nikpela juogi ke bi baa teni ban kpa Yesu. ² Bi bo lol'o ki gedi yen'o ki pan ten'o Pilati yua bo tie dogu daano i. ³ Juda yua bo janbi Yesu n bo la ke b jia wani Yesu buudi ki kadi ke b baa kpa'o. O bo mua ke o yaa bi janbi 'o. Ke o taa a kujapiena piitaa yeni ki gedi ban ɿmiani sala yidikaaba yudanba yeni bi nikpela. ⁴ Ki yedi n tieni t tuonbiadi ki kuadi yua naa pia tagili ba kuli. Bi bo guani ki yed'o lani mo naa ɿjua ti li ɿjua fine ⁵ O bo luni iligi yeni u Tieu diegu nni ki ɿnani ki gedi ban sadie o bá. ⁶ sala yidikaa yudaano n bo gandi gandi li ligi yeni ki yedi. Laa ɿjani ke laa ligi n kua u Tieu ɿjanman i kpagu nni. ⁷ Ban bo juogi b bo taa laa ligi ki daa o tanmaalo kpagu ke la ya tie b canbáa ⁸ Lani ya po bi bo yini li kuanu m sowulikaama kuanu hali yeni dine. ⁹ Lanwani o saawalipualo Jeremi n bo maadi ya maama n bo tieni. B bi gaa kujala piitaa Isaraheli yaaba n dini u daagu maama n yeni o po. ¹⁰ Ki daa o tanmaalo kuanu nani o diedo n bo maadi maama yeni. ¹¹ Yesu bo sedi t buudidaano nintuali nni ke o bual'o: a tie jufi-nba bado bii? Ke Yesu guani ki yed'o: fini n yedi yeni. ¹² Ama sala yidikaa yudaano yeni a nikpela bo jaligie Yesu. O naa bo yedi bonli ba. ¹³ Lani yogunu Pilati bo yed'o: naa gbia ban jalig'a yaala aa? ¹⁴ Jesu naa bo ɿmiani baa bonli ba. Li yaa po t buudi daano yama bo yaadi. ¹⁵ O dogudaano bo maani ka wan luodi yonmyendo yua ke bi niba bua'o i jufi -nba jaama. ¹⁶ Lan yogunu o yonbo bo ye ke b yi'o Balabasi. ¹⁷ U niwuligu bo taani ke Pilati bualie ba: i bua min faabi i po ɿmmaa i? Balabasi bii Yesu ban yi yua Kirisi. ¹⁸ kelima

n bo bani ke bi cuo Yesu li nunponbiadili po i li bujiali kani. ¹⁹ Wan daa bo kaa o bujiali kani o bo ke o denpuu yini ki maadi'o. Daa kua o naa niteginkaa maama nni kelima ya ñiagu n pundi ne n la fala boncianli t dangidi nni kelima o ya po. ²⁰ Sala yidikaa yudaano yeni a nikpela bo tundi bi niba ke ban cedi ban kpa Yesu ki lodi Barnabas. ²¹ O buujialo bo buali ba: min lodi ñmaa i po? Ke bi bo yigini Barnabas. ²² Pilati bo guani ki buali ba? Tin tieni be Jesu yua ke yi yi'o Kirisi? Bi bo yedi kpa'o. ²³ Pilati bo yedi: O tieni baa biadima? Bi go bo tandi ke li paa cie ban jõn'o li daaponponli po ²⁴ Pilati bo bandi ke o ji kan fidi tieni bonli baa kuli ke u fuugu go pugini ke o taa m ñinma ki nidi bi niba kuli nintuali nni ki yedi: Mii pia tagili ba kuli o naa niteginkaa sôma wulima nni. li li yinba i. ²⁵ U niwuligu kuli bo guani ki yed'o: o sôma n guani baa tinba yeni t bila po ²⁶ Pilati bo lodi b po Barnabas i ki cedi ke b pua yesu a gbana. ki teni o nuu ke ban pan jõn'o li daaponponli po. ²⁷ Wani o buujialo mintela bo kuani Yesu t buujiali deili nni ki taani bi cagili kuli ki kaa ki lind'o. ²⁸ b B bo landi o tiadi ki bobin'o u kpalmõngu ²⁹ B bo piani o badi fegiliga yeni i kunkoni ki yilin'o ki mubini o jieni li kankagili. Ki ji ki gbaandi o nintuali nni ki tua: t fuond'a fini Jufi-nba bado. ³⁰ Ke bi ji siini o po t ñinsandi ki yi taa li kankagili ki pua o yuli ³¹ Ban bo ñuañuadi'o ki gbeni bi bo bobidi o kpaliba ki guani lanl'i'o o yaa tiadi ki gediki jõn'o li daaponponli po. ³² Ban bo caa bi bo tuogi Silena dogu nni yua ke b yi'o Simoni ke b tien'i u paalu ke o bugi Yesu daaponponli. ³³ Bi bo pundi ban yi yaa kaanu Gôligota lani tie t yukuodi kaanu. ³⁴ Ke bi ten'o u daamõngu yeni yaa ñögü to ke wan ñu. Ama wan bo leni waa bo ñuni. ³⁵ Ban bo kpa'o bi bo taa o tiayiekaadi ki toni tiatia bôbogidi. ³⁶ Lani ki ji kaa guu. ³⁷ Bi bo diani ban bo kpa'o yaali ya yuli ki maadi: O ne n tie Jufi-nba Bado. ³⁸ Bi bo kpaa nibiada lie ki taani yen'o. O yendo u jieni po o to o ganu. ³⁹ A sancenda bo sugid'o ki fegini a yula ki tua: ⁴⁰ fini yua baa mudi u Tienu diegu ki guani maa dana taa, gaa a yuli naanla. A ya tie u Tienu bijua ñjan jiidi li daaponponli po. ⁴¹ Sala yidikaaba yudanba yeni li bali maama banda mo bo ñuad'o ki tua: ⁴² o bo gaa nitoba ki nan ji kan fidi gaa o yuli. O yaa tie Isaraheli buulo yaaba bado mõnmõni wan jiidi li daaponponli po mola ne lanwanit baa tuo ki daan'o. ⁴³ Odugi u Tienu po i u Tienu yaa bua o mõnmõni wan nan gaa'o mola kelima o bo yedi: «ntie u Tienu bijua yo.» ⁴⁴ Ban bo taani kpaa'ba yeni ya nubiada mo bo sugid'o. ⁴⁵ ki cili u yensiicocoli li biigili bo tieni ki tinga nni kuli yaa caa u hali u yenujuogu. ⁴⁶ Li yenlibidili po Yesu bo yigini ki tiani ki maadi: Eli lamasabataani: Lan tie n Tienu n Tienu ba yaa po ke a ñaa nni. ⁴⁷ Ya niba n bo ye li kani bi tianba bo gbadji ki yedi: o yi o saawalipualo Eli i. ⁴⁸ Tontoni b siiga yeni n sani pan taa u ciesuogu ki pagini m ñinmigma nni ki fini li kankagili po ki yugidi ki ten'o ke wan ñu. ⁴⁹ O lieba bo tua cedi mani t diidi Eli ya baa cua ki ga'o. ⁵⁰ Yesu go bo tiani ke paa ki cabi o naano ki kpe. ⁵¹ Lanyogunu u Tienu diegu nni kpaldõgikaabu bo padi siiga nni ki cili tanpoli ki ban jiini hali tinga nni ki bogidi kaani lie. Ki tinga bo digibi ke a tana yagidi ⁵² A kakula bo yaadi u Tienu nigagidinjanba yaaba bo kpe siiga boncianli bo fii bi tinkpiba siiga nni ⁵³ Bi bo ñani a kakuli nni Yesu fiima bi tinkpiba siiga nni puoli. bi bo kua u dogagidiko nni ke bi niba boncianli la laa ba. ⁵⁴ Miteeli -nba canbáa yeni miteeli nba yaaba bo guu la ke i tinga niginigi yeni yaa bona tieni kuli. ke ti jiwaandi cuo ba ke bi maadi. «li ko baa tie mõni ke o ne tie u Tienu

bijua. ⁵⁵ Bi puobi yaaba bo nɔdi Jesu Galile ki pan baa guud'o bo se fagima ki nua ⁵⁶ Lani tie Maali Magdala Maali jaka yeni Josefi naá yeni Zebede bila naá. ⁵⁷ U yenjuogu ke ja ba tie Aimate yua ke b yi 'o Josefi o mo bo tie Yesu nɔdikaa i ke o mo cua. ⁵⁸ Ki nagini Palati kani ki mia ke wan taa Yesu gbannandi. Ke Pilati cabi ke bi taa Yesu gbannandi ki ten'o. ⁵⁹ Ke Josefi taa Yesu gbannandi ki pɔbini li cincenpienli nni yaala njaní nni ⁶⁰ Ki duan'o li kakupanli nni wan bo cedi ke gbiidi yaala u tantiagu po. ⁶¹ Magidala yua Maliyam yeni Maliyam tua bo ye li kani ki kaa ki tiegi li kuli. ⁶² Lan bo fii ki fa bi bo bobini saaba daali ki gbeni yo. ke sala yidkaaba ciomo yeni falisiani -nba gedi ki la o dogudaano Pilati ⁶³ ki maadi'o. T bua tiad'a ke ki sua o daa fo o bo maadi ke dana taa daali n baa fii bi tinkpiaba siiga nni ⁶⁴ Lani yaa po njan cedi ban yaa guu li kakuli hali dana taa daali ke o nɔdikaaba n daa cua ki su 'o. ki yedi bi niba ke o fii bi tinkpiba siiga nni laa bɔndiyumi ji baa cie li bo kpiali. ⁶⁵ Pilati bo yedi ba: I minteeli -nba ye taa bi mani ban gedi guudi nani yi bua maama. ⁶⁶ Ke bi gedi ki bobini ban bo guudi li kakuli maama; ki njanbi biini li kakuli ki poli ki tieni m banma ki sieni soje-nba ke ban yaa guu.

Diangbenga 28

¹ Saba jaanma n̄ pendi, li Laadi daacincinli sijaapanpangu, ke Magdala dogu Maari yeni Maari tiano gedi ki bua gondi li kakuli. ² Bi sua ke ki tinga migi boncianla, kelima O Diedo maliki ñani tanpoli, ki jiidi, ki bigdi ku tanpabgu yu bi luoni li kakuli yeni, ki kali kupo. ³ O den tuudi nani i taañgdi yeni, ke o tialakaadi pieni ki cie ti kunkundi. ⁴ Ti jawaanciandi n̄ kua li kakuli guudkaaba ban baa, ki pabi, ki tua nani kpiema yeni. ⁵ Ama maleki n̄ ga mi maama ki maadi bi puoba: "Yinba wani n̄ da jie; kelima n bani ke i lingi Jesu ban kpaa yua li daapɔnponli po yeni. ⁶ O ji ki ye ne; o yiedi o, nani wan den tuodi ki maadi maama. Cua mani ki diidi wan den dua naani." ⁷ Gedi mani tonma ki maadi o nɔdkaaba ke o yiedi bi tinkpiba siiga. Maadi mani ba ke o liidi yi, ki gedi Galile; Lanpo i ke i baan la o. N maadi yi lani n yeni. ⁸ Bi puoba n̄ ña li kakuli kani yeni ti jawaandi, ama ke bi pala nan mani boncianla, ki gedi tonma ki ban waani o nɔdkaaba o laabaaljamo. ⁹ Jesu n̄ tuogi ba u sanu nni, ki maadi: "N fuondi yi." Ban nagni ki gbaani o nintuali, ki cuo o taana. ¹⁰ Lanwani i, Jesu n̄ maadi ba: "Da jie mani; gedi mani ki maadi naataani, ke ban gedi Galile, ke lankani ke bi ba la nni." ¹¹ Ban den paa u sanu ki caa, li kakuli guudkaaba bi tianba den kua u dogu nni, ki dugni salga yidkaacianba yaali n tieni kuli ¹² Ban taani ki kali yeni u dogu nni nikpelba ki juogi ki bibni bi guudkaaba i ligi boncianla, ¹³ Ki maadi ba: Maadi mani: "O nɔdkaaba den cua ku ñiagu nni ki ludi ti ke ti goa, ke bi suni ki ñani o gbannandi. ¹⁴ Li ya tie ke Gufeneeli gbadì, ti ba maadi ki songi o pali, ki maadi ki fie yi. ¹⁵ Bi guudkaaba n̄ ga i ligi, ki tieni nani ban maadi ba maama, Lani ya maama n̄ ji yadi Jufinba siiga hali yeni mɔlāne. ¹⁶ Li piiga n̄ nɔdkaayendo n̄ gedi Galile, Jesu n̄ bi waani ba ya juali po yeni. ¹⁷ Ban la o, ban baa ki gbaani o nintuali. Ama tianba den ye yeri tama. ¹⁸ Jesu n̄ nagni ki maadi ba ne: "bi teni nni Tanpoli yeni ki tinga po paalu kuli. ¹⁹ Gedi mani i nibuoli kuli nni ki ban batise ba, Báa yeni Bijua yeni U Tieu Fonjanma yeli po, ban tua n̄ nɔdkaaba. ²⁰ Yin tundi ba ban colni min waani yi yaali kuli. Lani n yeni, n̄ ye yeri yi daali kuli hali ñanduna juodma.

MARKA

1 U tienu bijua Jesu kirisi laabaaljanmo cilma **2** Nani lan diani nandi osawalipualo Isahi tili nni. Ya nua min sóni ya tondo a kani. **3** O tie ya nnilo kpaandi li fuali nni ki maadi ke; ñanbi mani t yonmdaano sani ke lan tua sansiedu. **4** San bo cua ki wuli bi niba m ñima li fuali nni ki wang'i'ba ke ban lebidi bi pala ki ñaa t tuonbiadi. Ke o Tienu n tieni b po sugili bi po. **5** Jude dogu nni yaaaba yeni Jelisalemi yaaba kuli bo cuoni Jan kani. B bo tuo ki waani bi tuonbiadi ke Jan wuli'ba Jude kpenu nni. **6** Jan bo laa li liadili ke b lugí yenyi u yuoyuogu kobidi ki loli li gbanli o ciaga nni. T ñankpandi yenyi t siidi n bo tie o jiema. **7** Jan bo waan'ba ki yedi: o tiano go ñua n puoli ki pia u paalu boncianli ki cie n i. Mini k pundi yua ba gbaani ki gbindi o taacaagbani **8** Mini wani wuli yenyi m ñima ama wani baa wul' i yenyi fuojanma i. **9** Lani ya daali ke Jesu bo ñani Gaalile dogu nni Naasaleti nni ki cua Jan kani ki go wul'o Jude kpenu i **10** Jesu n bo ñani mi ñinma nni yaa yogu o bo la ke tanpoli luodi ke fuojanma ñani ki naani ki lanjiepienga yenyi ke baa jagini o po **11** Li yogu o nialu bo ñani tanpoli po ki maadi: O ne tie n bijua n pia li pakñol o po boncianla. N taa n buama kuli ki teni ña. **12** Ama fuojanma bo tudi'o ki gedii yen'o hali i tinkuonga nni. **13** O bo tieni danapiina ke Sitaani bigin'o, o bo ye yenyi t muayandi ke maleki'-ba ke u Tienu maleki -nba caan'o. **14** Ama ya yogu ke b bo cuo Jan batisti Jesu bo cua Gaalile ki wangí u Tienu laabaajanmo. **15** O bo maadi «u yogu kuli pundi n yenyi u Tienu diema mo nagí. Lebidi mani i yama ki tuo u Tienu laabaajanmo. **16** Jesu bo baa Gaalile ñinciamka kani o bo la Siimo yenyi o waaalo Andele. B bo lu bi janbuandi m ñinma nni ki kpaani i jami kelimaa b kuli bo tie jankpaanla i. **17** Jesu bo yedi'ba: «cua mani ki ñodi nni n baa cedi yi ya co bi niba i» **18** Li yogu li yogu b bo ñaa b janbuandi ki ñodi. **19** Jesu n bo cuoni ki juandi waamu o bo la Zebede bila Saaki yenyi o waalo San o ñinbiagu nni ki ñanbidi bi janbuandi **20** Jesus bo yiin'ba ke bi siedi ñaa b baa Zebede u ñinbiagu nni yenyi b tuonsontiadi kuli ki ñua Yesu. **21** Jesu yenyi o ñodikaaba bo pundi Kafarnawomi dogu nni saaba daali ki li jaandieli nni ki bangindi yaaba n ye lienn u Tienu ñomaama **22** O bangima bo yaalidi'bi, kelimaa o bo bangi yenyi yikodi waa bo bangi 'ba nani li bali maama gbanbanda yenyi kaa **23** Ke li sua ja ba ye li kani ke i cicili biadi ñua'o ke o yigini ki maadi: **24** Nasaleti Yesutinba yenyi fini be yaa po i? A cua ke ñan biani 'ti yoo oo? N bani ñan tie yua. A tie u Tienu ninjanmo i. **25** ke Yesu gaa t naajadi ke maadi: «suoni mani lan kani ki ña o ninj». **26** li yogunu o ja yenyi bo jidi ki baa ke t tagi biidi yenyi bua ña ki yigini ki kpandi o nialu. **27** Li bo yaa lidi ya niba bo ye li kani. Ke bi buali bi lieba ne mo tie be yo oo? I tundi paani ke o tundi yenyi yikodi i. O cedi ke a pola mono colni o maama **28** Lan yognu mono ke Yesu yeli doni Gaalile dogu nni. **29** Ban ñani jufi -nba tantaandieli nni ya yogu ke Yesu yen Saaki yenyi San gedi Siimo nba deni. Ke li sua ke Simo cuado dua yenyi u gbannantongu. **30** Li yogu mono ke b maadi wani Yesu li gbannanbiedi maama **31** Ke Yesu bo cua ki cuo o nugu ki fiini ki sien'o ke ogbannandi songike o fii ki candi'ba. **32** li yenjuogu bi niba bo taa a yiama kuli yenyi yaaba ke a pola ñua'bi ki gedii yen'ba Yesu kani **33** ke u dogu nni niba kuli

taa ki ye u diñøbu kani ³⁴ Ke Yesu paagi yaaba kuli bo yia, ki go beli ki yaani i cicilibiadi. O bo ki cabi i cicilibiadi ke ban maadi mono ki dugini b bo bani wan tie yua. ³⁵ Yesu yagidi ki fii ki gedi naani ke oba ki ye ki jaan i. ³⁶ Ke Siimo yeni o lieba ñua ki kpaa'o. ³⁷ ki la'o ki maad'o ke bi niba kuli kpaa'n'o. ³⁸ ke o maad'ba ya cuoni mani tin gedi u kaantianu. I dingbanbinmo nni ke min pan muandi lan po mo, ki dugini lan po n cedi ke n baa ³⁹ Lani ke Yesu tøgini Gaalile digbana kuli nni ki maadi u Tieu laabaajanmo jufi -nba tantaan diena nni. ⁴⁰ o gbaado bo cua ki gbaani ki mia ki yedi: A ya bua a ba fidi ki paagi n i. ⁴¹ m ninñinma bo cuo Yesu ke tandi o nuugu ki sii'o ki yedi: n bua a agbannu n ñanbi. ⁴² Ke li yogunu o gbaado bo siedi ki sua o gbanu kuli ñanbi. ⁴³ Ke Yesu maadi ke wan tuodi ki siedi li kani ki kpaa'o ⁴⁴ ki maadi: cuo a ñøbu ki daa cedi oba n gbadu. Ama ñan gedi ki pan waani sala yidikaaba. Ki tien'ba m ñanbima paalu nani moyisi n bo bili maama ke lan tua bi sieda.» ⁴⁵ ama oja yeni n ñani ya yogu ke o kpaandi li maama kaan kuli. Lan po n bo cedi ke Yesu ji bo kam fidi kua u dogu nni ya yogu ke bi niba bo la'o. O bo yi ye u dogu kuni naan kan ki ñiana k ye.

DIANGBENGA LIE

¹ Yesu bo tieni nani dana lie yeni ki guani Kaparnawomi dogu nni ke bi niba gbadu ke o ye deni. ² ke bi tigidi ki gbie deni ke finfanm ji t ye baa o diñøbu kani. Ke yesu tundi 'ba u Tieu maama. ³ Bi niba bo tugi o yiamo hali ke o Taana kuli kpe. ke bi cua yen'o Yesu kani ⁴ Bi niba bo yia i ke b kan fidi pundi yeni o yiamo Yesu kani Ama bi bo doni Yesu n ya dieli yuli po i ki cibi ki londi ki jiin'o Yesu kan ke dua li ganli po. ⁵ Yesu n bo la ke bi pia li dandanli yeni ke o bo yedi yua ya gbanu kpe yeni yeni ke: «n bijua a bàà a tuonbiadi sugili» ⁶ Ama li bali gbabanda dianba bo kaa li kani ki maadi bi pala nni ki tua: «⁷ Li tieni ledi ke o ne wan maadi nanda i? O sugidi u Tieu i ñmaa ba fidi ki di o nisaalo tuonbiidi sugili li yaa tie u Tieu baba ya kaa. ⁸ Li yogunu mono Yesu bo bandi b pala nni n maadi yaala. O bo yedi'ba be yaa po i ke i maali i pala nni n yeni? ⁹ Lan bona lie nni n diidi ya maama paa i? a bàà a tuonbiadi sugili fii taa a kakalugu ki ya cuomi. ¹⁰ Bandi mani ke o nilo bijua pia yiko ki tinga ne po ki baa fidi puni bi niba bi tuonbiadi sugili. O bo yedi o yiamo. ¹¹ Fii ki taa a donduanu bonla k ya kuni. ¹² Li yogunu o ja yeni bo fii ki taa o kakaligu ki pan caa. Ke bi niba kuli ji nua'o. Li bo lidi bi niba kuli ke bi ji yigini ki pagi u Tieu ki tua: tin daa kpeli ki la ya bonla ne buolu. ¹³ Yesu bo guani ñani ki gedi m ñinciama kunu ke u niwuulugu cua o kani ke tundi'ba. ¹⁴ Jesu bo cuoni o bo la Alife bijua Levi. O bo kaa lonpo diegu kani ke o maadi'o «ya ñua'n» ke o bo fii ki ñødi Yesu. ¹⁵ Li ya puoli po Yesu bo kaa Levi deni ki baa je yeni t tuonbiadi danba yeni lonpo gaala yeni o ñødikaaba. Li kani bi niba bo ñødo ki yabidi ¹⁶ U Tieu tili banda yaaba bo tie gbanbanda n bo la ke Yesu jeni yeni a lonpogaala yeni t tuonbiadi danba yeni. Ke bi maadi o ñødikaaba: laabaal ke o dini yeni a lonpogaala yeni t tuonbiadi danba. ¹⁷ Yesu bo gbadu ki maadi'ba: yaaba n pia laafia naa bua dogda se yaaba yia. Mii cua bua ya yi bi niñanba kaa, n cua bua ya yi t tuonbiadi danba i. ¹⁸ Jan ñødikaaba yeni Falisiani -nba bo loli u ñøbu i. Bi niba bo cuo Yesu kani, ki yedi'o: Be tieni ke Jan ñødikaaba yeni Falisiani -nba ñødikaaba loli u ñøbu i? Be tieni ke fini yeni a ñødikaaba naa loli? ¹⁹ Yesu bo buali 'ba: yua ke bi yiin'o li puokuanli jaanma ba fidi

ya kaa konma ya yognu ke o puocaano calo ye b kani i? hali bani baa ye yeni yo lan waagi maama kuli b kan loli ñɔbu. ²⁰ Ama adana cuoni ke bi ba ñani o puocaano Calo. Lan dana nni ke b baa loligi u ñɔbu. ²¹ Nilo baa kan taa li cabipanli ki ñali ki tugini yeni li liadikpeli. A ya tieni n yeni li cabipanli ba dadi ki padi a cabikpeli. a cabipaana n mo tolitolu ki findi. ²² Nilo ba mo ka taa m daakaama ki tieni ñinbobikpeli nni kelima o ya tieni n yeni m daakaama baa mo ki pudi li ñinbobili. m daama yaa n ye li ñinbobili n gɔ biidi. Ama a ya tieni m daama li ñinbobipanli nni. ²³ Li bo tie saaba daali ke Jesu yeni o ñɔdikaaba pendi u kuanu nni ki dogi i difiandi. ²⁴ Falisiani -nba bo yedi: «Diidi mani be tieni ke b tiendi yaala n kua m fuodima daali.» ²⁵ Yesu bo guani ki yedi'ba: «Yii kpeli cogi Davidi n tieni yaala wan bo luo m jiema aa? ke m koma cuo'o wani yeni ya niba bo ye kuli. ²⁶ Li nan bo tieni ledi ke Davidi bo kua u Tieu diegu nni. ki taa sala ke wani yeni o ñɔdikaaba ñmani. Ama ke li nan bo cabi ke u Tieu sala yidikaa baba i n ñmani li paanu. ²⁷ Yesu bo yedi 'ba: «saaba ye bi niba po i; bi niba kaa ye saaba po. ²⁸ Lani po n cedi ke saaba mɔno ye o nisaalo bijua nuugu nni.

DIAGBENGA TAA

¹ Yesu bo guani kua jufi -nba tantandieli nni. O ja bo ke o nuugu kpe. ² Yaaba bo ye li kani bo kpaag'o ki ba diidi Yesu ya baa paagi'o m fuodima daali. Ke ban jalig'o. ³ Yesu bo yedi o ja yua ya nuugu bo kpe yeni: «fii gi sedi t siiga nnni». ⁴ Lani ke Yesu yedi u niwuligu: «i tuo tin tieni li bonjanla bii u bonbiigu bi niba fuodima daali gi gaa o miali bii ki ñaa wan bode» ama b bo ñɔmini suooo. ⁵ Yesu bo nual'i'ba yeni li pabiili kelima b bo fiini b pala ke li juagi. Lani ke Yesu yedi o ja yeni «tandi a nuugu» ke o tandi o nuugu ke Yesu paag'o.» ⁶ Li yogunu mɔno faalisiani -nba taani kali ki ji juogidi ban baa tieni maama ki cuo Yesu ki kpa'o. ⁷ Li po ke Jesu yeni o ñɔdikaaba gedii m ñinciamma kunu. U niwuligu boncianla bo ñani Galile ye Jude ki ñua 'o. ⁸ Jelusalemi dogu, Idume bii juudeni yaa kandima yeni ya diema kphia Tiir yeni sidɔn. Li niwulugu bo cuoni Yesi kani kelimaa bi bo bani wan suani yaali. ⁹ O yedi o ñɔdikaaba ke ban kpaani u ñinbiagu ke wan kua, kelima u niwuligu baa mad'o ¹⁰ Wan bo paagi bi niba boncianli yeni, yaaba bo ye li kani kuli ki yia ji bo tudi bi lieba ki gba ban si'o. ¹¹ T tagibidi danba ya la'o ya yogunu kuli bi yio gbaani o rituali nni ki ya tandi: «ki tua a tie u Tieu bijua» ¹² Ama o bo yi yie ki maadi ke ban daa cedi ban bandi wan tie yua. ¹³ Yesu bo doni li juali po ki yini wan bua yaaba ke bi cua o kani. ¹⁴ O bo lugidi piiga n nibilie ki yin'ba b tondiba. Ke bani n baa fidi ki ya ye yen'o, ke wan suan'ba ke ban ya caa ki wangí u Tieu ñɔmaama ¹⁵ O bo pun'ba u paalu ke ban ya diali k ñangi t togbiidi. ¹⁶ wan bo yini niba piiga n bonbiliye yaaba yela nne simoni yua ke o bo pul'o Piali. ¹⁷ Saaki yen o yualo San Zebede bijaba. yaaba ke Yesu bo pul'ba. Boaner li niima n tie yua maadi nani i tatandi yeni. ¹⁸ Yeni Andre, Filipa, Barteleimi, Matio, Toma, Jak Alifebijua, Tadide Simo Zeloti. ¹⁹ Yeni Juda ISKariyoti yua bo t kuad'o. ²⁰ Lan pugini waamu Jesu yeni o ñɔdikaaba bo kuni denpo. Ke o niwulugu gɔ taani ban ye naani yeni ki yabi ke wani yeni o ñɔdikaaba t ki baa yaama ki baa je. ²¹ K jesu niba bo gbia ke b maadi ke ban taa'o kelima b bo tua ke o yanma nni n biidi.» ²² U Tieu maama gbanbanda bo ñani Jerusalemi ki cua. b bo yedi «Belisebul yua tie o pola bado ke o kubi o ya paalu i ki bieli o pola» ²³ Yesu bo yini'ba o kani kaalindima ki

pua'bi m kpanjama: «Sitaani tieni ledi k guani beli sitaani i? ²⁴ Ya dogu nni ke bi niba go ki kóni yeni bi lieba laa dogu kan fidi ya se ke li ñjani. ²⁵ Ya diegu nni ke bi niba go ki kóni b ñjmiali nni li diegu kan fidi ya se ke li ñjani. ²⁶ Li tie ke sitaani ya guani kóni yeni o bá li waani ke o paqalu bogidi n yeni, o kan fidi ye se o juodi n yeni. ²⁷ Ama nilo ba kuli kan fidi kua o gbanmandaano deni ki fidi fie o piama. ²⁸ Yesu bo yedi n baa maad'i i mònmoni bi niba n tieni ya tuonbiidi bbi bàà sugili b tuonbiadi po, yeni ban sugi u Tienu ya sugidi. ²⁹ Ama yua sugi u Tienu fuojanba wani kan bàà sugili hali a bada. Ama lan daano kan fidi ya ye hali o hjuodima ki kan tieni tuonbiidi». ³⁰ Yesu bo maadi li kuli ne agbanbanda kelimaa bi bo tua ke o pia o tògu biigu. ³¹ O naá yeni o waamu bo cua ki se cancanli ki sóni o nilo ke wan yiin'o ³² Li sua ke o niwuligu kaa ki lind'o. Oja den yedi a naá yeni a waamu kaa cancanli ki kpaani ja ³³ Yesu bo ñjmiam' i ñmmaa tie n naá yeni n waamu. ³⁴ Lani ke o bo 35idiida yaaba kaa ki lindo yeni kuli ki yedi: n naá yeni n ninjanba n yeni. ³⁵ Yua pia li dandanli n po ki tiedi n yanbuama lan nilo n tie n nijua yeni n nisalo yeni naá.

DIANGBENGNA NA

¹ Yesu go bo ye yen'ba m ñinciamma kunu ki bangib'ba. Ya niwuligu yabi bo kaani kim lind'o. O bo kua ki kali u ñibiagu nni m ñinma po. Uniwlíligu kuli bo se li gbangbanli po i. ² O bo pua m kpanjama ki bangi'ba ya bona n yabi. Ki yed'ba m bangima yogu. ³ cengi mani o kpaalo n bo ñani ki bua yaa buu. ⁴ Ya yogu ke o buu bonbintiana bo baa u sankunu i. ke o bonyugida bo cua ki dini. ⁵ bonbintiana mɔ bo baa a tancagida po naan kani ke tanyoma ki ye. Li bo gbaa pani kelima li kani tandi ki ji. ⁶ Ama u yienu n bo doni li bo kuodi kelimaa li bo ki pani ki jiini mònó. ⁷ Ya binbitiana mɔ bo baa t kunkondi ñaga yeni t kunkondi bo fii luoni ki laa fidi loni puu kuli. ⁸ Ya bonbitiana bo baa ki tinnjanga yeni bo pani ki kpèdi ki loni. bonbitiana bo loni piina ki ya caa ke tiana mo loni piiluob, ke tiani mɔ loni kobiga. ⁹ Lani ke Yesu bo maadi: yua daani ki pia atuba ki baa gbadì wan gbadì.» ¹⁰ Jesu n bo ye o baba o ñòdikaaba piig n bonbilie yeni bo nagini o kani ki bual'o o kpanjama yeni niima nni ¹¹ O Tienu n puni yin'b'ba ke i bandi o diema nni tuonli, ama yaaba ji ye ne kuli li tie min ya puab'ba m kpanjama i. ¹² lan yeni b baa nua yeni bi nnuni ama bi kan la puu kuli bi baa gba yeni bi tuba i, yeni ba gbaa yala. Ama bi kan cengi puu kuli. Lani n tie ban da lebidi ki guani u Tienu kanike wan tieni bi po sugili. ¹³ Yesu bo guani ki yedi'ba: i mo ki bani m kpanjama yeni bundimi yo oo? Li ya tie n yeni i baa tieni ledi ki fidi bandi ya kpanjama sieni i? ¹⁴ O kpaalo n pagi ya bonbii tie u Tienu maama i. ¹⁵ Bi nitiaiba tie nani ya bonbii baa u sakunu yeni. Bi ya gbadì u Tienu maama ya yogu sitaani yi cua ki li yogu ki ñani li maama kuli b pala nni. ¹⁶ Bi nitianba mo tie nani ya bonbii baa a tancagida n yeni bi ya gbadì u Tienu maama ya yogu bi tuoï toma toma yeni lipamanli. ¹⁷ Ama baa pia jiimoni b pala nn i bi kan fidi juuni sedi u yebiadu ya cua, bii bi niba ya wang'i'ba fala Yesu maama po toma toma se ban lebidi ki baa. ¹⁸ Bi nitianba mo tie nani ya bonbii n baa t konkondi nni bani mo tie yaaba n gbadì u Tienu maama i. ¹⁹ Ama n yema yanyandi yeni, ñaimanbuadi, yeni bonbuakaatiana li kuli yi taani ki di o Tienu maama yeni li ji kan fidi sóni tuonli. ²⁰ Ama tianba mo tie nani ya bonbii n baa ki tinnjanga yeni, ban wani tie yaaba tuo u Tienu

maama ki tuo ma ki luoni. bi nitianba loni bonbii yenli, piita taa, bitianba piiluoba luoba, b tianbi kobiga kobiga.» ²¹ Yesu bo guani yedi'ba: oba kan cuoni li fidilisanli ki cibini l bobli nni ki ɲɔgini li po. Bii ki gubini u gadogu nni. Bi yituani u tuntuankaanu i ²² Kelimaa li ba kuli k ye ki wuoni ke bi kan wuodi. Iba kuli ki ye ki duagi ke b kan dɔgidi. ²⁴ O bo yedi 'ba: yi cuo i ba yeni yi gbadi ya maama. Yi gaa Tieu maama ki sɔni li tuonli maam, i paadi mɔ̄ go baa t do n yeni ke li bonli go pugidi. ²⁵ Lani ya po bi ba pugini yua daani wan ɲanbi daani ama yua k daani b aa ɲani wan pia yali. ²⁶ Yesu go bo yedi: «U Tieu diema tie nana oo kpalo n yi buli i bonbii ki tinga yeni. ²⁷ Wan guani yeni wan nua u yienu yeni u ɲiagu kuli, ya yogu kuli li bonbulikaala baa pa ki kpeli hali ɲanma ke waa bani lan maama ²⁸ Ki tinga n yi cedi i bonbii nm pa. Li cili a kinkaga i ki tuani ti fiandi ki juodi m bonbinma ²⁹ i bonbii ya beni ya yogu b baa taa o guadgu kelima li yogu pundi. ³⁰ Yesu go bo yedi: t baa nangi u Tieu diema yeni be i. lilaa kpanjama ke ti bo yi pua ke m bundima ye i. ³¹ U Tieu diema tie nani ya kpintiigu ke b yi'u mutardi yeni bii li baa ɲidi ki cie ɲanduna bonbii kuli. ³² Ama b ya buli ya yogu li paa t kpeli ki cie u gogidigu tiidi kuli gi go to a bengbenga hali ke a bonyugida baadi tiendi b tedi li po. ³³ O bo pua m kpanjama boncianli yaali naani yeni wan pua yaama. ki wangí bi niba o laabaalinjanmo nani bani nbaa fidi ki ji gbadi maama ³⁴ O bo maadi yen'ba kaa pua kpanjama. Ama wani yeni o ɲɔdikaaba yeni bo piadi ki ye b baba i. O yi bundi'ba li kuli. ³⁵ Li daali yenjuogu Yesu bo yedi: tin puodi mani ne po ya boanjali. ³⁶ Lani ke o ɲɔdikaaba taa'o yeni ya ɲinbiagu nni ke bi bo ye. ke bi kuli gedì ki ɲaa u niwulugu li kani. ke bi tsɔi mo njua'o yeni bi ɲinbiandi ³⁷ ke u faabiadigu ti fii fiindi a ɲinguona ke u ɲinbiagu bua pan gbie. ³⁸ Le sua ke Yesu dua u ɲinbiagu puoli po ki ki go. Ke b fiin'o ki yed'o: canbáa ɲaa bani ke ti bua kpe yaa aa? ³⁹ O bo fii ki yie u faagu po yeni li bali ki maadi: «cedi fuugu» ke u faagu yeni m ɲinciamma kuli duani suoo. ⁴⁰ Yesu bo guani yedi'ba: «be cedi ki jie n yeni? i ki dugi n po yaa aa» ⁴¹ T jiwaandi bo kua'ba boncianli. Ke bi ji maadi yeni bi lieba: O ne wani tie ɲmaa yo ke baa u faagu yeni m ɲinciamma kuli tuodi o maama i.

DIANGBENGA MU

¹ B bo punti Galasenia diema yaaba kpenu jaali kani. ² Yesu n bo ɲani u ɲinbiagu nni ya yogu. o tagibiliu n bo ye ya ja nni nbo ɲani a kakula po, ki tuog'o. ³ O ja yeni bo li ye a kakula nni oba kuli bo kan fidi lol'o baa yeni i kudi seseli. ⁴ bi bo kpeli ki kpa kpaa ki loli o taana yeni i kuduseseli. O bo yi fidi ciecie li kuli ki dadi yaadi t kudi nilo ba kuli bo ki fid'o. ⁵ ya yogu kuli, u yensiinu yeni u ɲiagu o bo yi ye a kakula nni lini yaa kaa a juana po ki kuudi kaa suondi. ki jaagi wani o bá ya taana a tana ki duoli ⁶ Wan bo la Yesu hali fagima. o bo sani ki cua ki gbaani o nintuali nni. ⁷ ki kpaandi ki maadi: «be n ye mini yeni fini siiga nni, Jesu u Tieu yua ye tanpolu bijua? U Tieu yeli po mia sugili k daa wangin' fala. ⁸ O bo maadi yeni kelima o bo gbadi ke Yesu yedi: fini o tagibiigu ne ɲa o ja ne nni» ⁹ Yesu bo bual'o: «a yi ledi?» o bo ɲmian'o n yi niwuligu kelima t yabi. ¹⁰ O bo mia yesu ke wan daa beli'ba ki ɲani'ba u dogu yeni tinga nni. ¹¹ Li bo sua ke i duoli ye li juali kani ki ɲmani ti muadi. ¹² Bi bo mia Yesu ki maadi: A ya beli 'ti ɲan nan cedi tin ɲɔdi i duoli ¹³ Yesu bo cabi u sanu ke bani t tagibiidi yeni ɲani o ja yen nni ki sani ki pan kua i duoli

nni. ke li duoli kuli ñani li juali po ki sani sani ki pan mñinciam nni ki bia b kuli. b bo pundi duoli tuda lie. ¹⁴ Yaaba bo kpaa li duoli yeni bo sani ki pan waani li laabaalo a longbana nni yeni li dogu bila kuli nni. Bi niba boncianli bo ñani ki gedi ki pan diidi yaala tieni. ¹⁵ Bi bo pundi Jesu kani ki la ya ja bo pia u tagibiigu yeni ke o kaa ki ñanbi lan'i ti tiadi ki kaa ke bonli ki pia'o ke t jiwaandi cuo'ba. ¹⁶ Yaaba bo la u tagibiigu n bo ye yua nni; bi bo togidi yaaba cua li kani lan tieni maama ke t tagibiidi ñani oja yeni kani ki kua i duoli nni ¹⁷ lan ya po ke bi bo mia Yesu ke wan ña bi tinga nni. ¹⁸ Yesu nbo bua kua u ñinbiagu ya yogu, t tagibiidi n bo ye yua yeni nni yeni bo mia ke wan cedi wan yegi yen'ba. ¹⁹ Ama Yesu bo ki tuo. Ama li yogu o bo yed'o: «Ya kuni a deni po a buolu po ki pan waanb'ba u Tieu n tieni a po yaala kuli, yeni wan tieni a po ya niim n gbadima ²⁰ O ja yeni bo gedi ki pan wangí dekapola dogunni Yesu n tieni o po ya tuonjanma yeni ya ciila bonla n yabi maama ke o yaalidigu cuo'ba. ²¹ Jesu bo guani kua u ñibiagu ki guani puodi ki gedi ne po ya kpenpuoli jaali kani ya niwuligu n bo taani o kani bo yabi, ke o fii se m ñinciama kunu. ²² ke juffi-nba tantaandieli nn canbáá yua ke b yi'o Sayirisi bo cua pundi Yesu kani ya yogu ki la'o yeni, o bo gbaani o taana kani. ²³ Ki miad'o sugili hali boncianla ki yed'o ke o bisalo yia hali ki bua kpe. ke ñan li cua ki ban maani a nuugu o po ke wan paagi ki ya ye. ²⁴ Yesu n bo yegi ye'o ya niwuligu yabi bo ñua ki miab'o ²⁵ O pua mo bo ye li kani ke o sôma ña hali piig n bina lie ²⁶ O bo la fala boncianli yeni ya dogidiena yabi kani, ki biáni o piama kuli; ama yeni li kuli li bo tu; lí bo li biagidi ki pugidi. ²⁷ o bo gbadi ke b maadi Yesu maama, o bo nagini o puoli u niwuligu nni ki sii o tiadi. ²⁸ Kelima o bo yedi o pali nni n ya fidi sii ba o tiadi baba n baa paagi. ²⁹ Ya yogu ke o bo sii 'o o sôma yeni kuli bo kama sedi ke o gbanu kuli paagi. ³⁰ li yogunu mono Yesu bo bandi ke u paalu ñani o niini. O bo ñmagidi ki buali u niwuligu ñmaa sii n liadili? ³¹ O ñodikaaba bo yed'o: a nua u niwuligu n miabi maama ke a nan gua yedi ñmaa sii'n i? ³² Ama Yesu bo diidi b kaalindima kaa bandi yua tieni lan bonla. ³³ O jawaanbu bo cuo o pua yeni ke o digibi kelima o bani yaala n tieni ninni. O bo gedi gbaani Yesu nintualu nni ki waan'o i mññmoni kuli. ³⁴ o bo yed'o n bisalo a dandanli n tieni a po yaali n ñani. gedi yeni a yanduama a bàà laafia a yianu po. ³⁵ Wan bo maadi yen'o ya yogu li bali maama bangima yudaani yeni bi niba bo ñani bi deno po, ki tuogi ki yed'o: A bisalo kpe'o be tieni ke a go mabidi cabáá i? ³⁶ Ama Yesu bo gbadi ban maadi yaalia; o bo yedi li bali maama dieli canbáá: ñan daa jie daani n n baba ³⁷ O bo tuo ki baa yegi yen'o. li ya tie piali Jaka yeni o waalo Jan ³⁸ Ban bo pundi li bali maama bangima dieli Yesu bo la ya niwuligu n yabi, ke bi tianba buudi ke bi tòbi tiendi u fuugu ki tandi yeni u paalu. ³⁹ Wan bo kua u diegu yeni nni o bo yedi'ba: Be tieni ki buudi buudi ki go tiendi tiendi u yaalidigu nanda i? i biga naa kpe kaa o goa yo. ⁴⁰ o ñuad'o ama o bo ñani bi kuli cancanli ki i biga báá yeni o naá yeni wan bo yegi ya naataani yeni ki kua yen'bi ki biga n dua naan kani ⁴¹ Yesu bo cuo ki biga nuu i ki yed'o «talita kumi» li bua yedi ke: i jifanbiga n yedi ña fii. ⁴² li yogu mono ke i biga fii ki go cuoni, kelima li jifanbiga bopia piiga n bina lie i. U yaalidigu bi cuo'ba boncianla. ⁴³ Yesu bo ten'ba li lanbonli k ban daa maadi nilo ba kuli. O go bo yed'ba ke ban ten'o li bonjekaali

DIANGBENGA LUOB

¹ Yesu bo ñani li kani ki guani o maadogu nni. O ñodikaaba n bo yegi yen'o. ² M fuodima daali ke o pundi, o bo kua li bali maama bangima dieli nni ki bangi'ba. U Tienu maama niba boncianli bo cengi o maama ke li gó mangi'ba. B bo yedi «o ne mo báà m yanbanma ne le yo oo? ñmaa n ten'o ya yanfuoma na? «O tieni ledi ki fidi tieni ya banciamma ne yeni o nuugu i? ³ li ki tie o kpagikpielo Mliyama bijua, yenyi Jaka, Jose, Jude yenyi Simoni kaa tie o waamu uu? O nisiaiba gó ye ti sisiiga ne? Ban wani Jesu bo tie b yaa po biidi. ⁴ Jesu bo maadi yen'i'ba: b kan fali sawalipualo yeli kaantianu se o danba dogu nni. yenyi o niba siiga nni yenyi o deni yaaba kani. ⁵ Waa bo fidi tiendi banciamtiama, li yaa tie wan maani o nuugu yianbi ba ya po ki paagi 'ba. ⁶ b gaafaama bo lidi'o li po. Yesu bo caa a dogibila nni ki ban wang'i'ba. ⁷ Yesu go bo yini o piiga n niba lie yenyi ki sóni'ba niba lie lie; ki puni'ba u paalu k ban ya paani t tagibiidi ⁸ O gó bo maad'ba ke ban daa taa bonli ba bi taacenli po. I gbiamu baba ki daa taa jiedi, gi daa taa bögili yenyi ya gbanñadu pia liiga. ⁹ Ama yi pili yi pia ya caacaadi g da taa liadi yenli baba. ¹⁰ O bo yedi'ba «Yi ya cani yua ya deni kuli yi ya ye lankani, hali yi pan siedi laa dogu nni. ¹¹ B yaa tuo ki gaa i candigu gaa cengi i maama naankani, yin yi ña laa dogu nni ki piini i taanjmaada ke la tieni sieda i po. ¹² Bi bo ñani ki pan wang'i buolu faagidi yen ti biidi tienima ¹³ B bo jaandi ki ñangidi t tagibiidi bi niba boncianla po, ki sogini m kpama yaaba yia po ke b paagidi. ¹⁴ O bado Herodi bo gaa li sawalo kelima Jesu yeli bo ñani kaankuli, nitianba bo tua: Janbatisi n guani ki fii bi tinkpiba siiga nni. Lani n cedi ke o pia u paalu ki suani ya yaalidigu bancianma ne. ¹⁵ b mo yi nmaadi ke «ke ELI YO» tianba mo n yedi li baa tie yoguba ya saawalipuala nikpela siiga nni yua bii? ¹⁶ Ama ya yogu ke Herodi bo cengi o maama o bo yedi: Li baa tie Jan min bo jia yua ya yuli yenyi n fii bii? ¹⁷ Li bo sua yogunu ba Herodi bo cuo Jan ki lol'oki luon'o li yonmdieli nni kelima o bo fie o waalo Filipa ya denpua ke o tua o ya pua yenyi po. ¹⁸ Jan bo maadi Herodi: laa dagidi yenyi ñan kuani a waalo denpua. ¹⁹ Ama Herodisa pali bo biidi Jan po ke n bua ban kpa'o. Ama o bo kan fidi kpa'o. ²⁰ Wani Herodi bo jie Jan kelima o bani ke o tie ya nilo mõni ki tiegi; kaa pia tagili ba kuli, o ya bo gbadji Jan tundi ya yogu o yama bo yi ñmadi. Ama yenyi li kuli o bo yi fidi cuo o ba ki ya ye yenyi li pamanli. ²¹ Nani Herodi madijaanma daali n bo pundi. Ki cedi ke Herodiasi báà u sanu ki ba tieni wan bua yaala. Herodi bo tieni t jaanjiedi ke li yabi ki yini a mintielä canbáá - nba, a mintielitötiebi liiga yaaba kuli yenyi Galile dogu nni liig yaaba kuli. ²² Herodiasi bisalo bo kua bi niba yenyi siiga nni ki jeli i ciagi ke li mangi Herodi yenyi jaanma tantaani tieba kuli pala. O bado bo yedi: ñan bua yaala kuli ñan mia n baa teni ña. ²³ O go bo poli ki yedi: ñan mia yaala kuli n baa puni ña baa li ya tien dogu mõno n baa bögidi ki teni ña. ²⁴ O jifaano bo ñani ki pan buali o naá: a bua min pan mia'o be i? O naá bo maad'o ke Jan batisi yuli. ²⁵ Li yogu ke o jifaano guani hali o bado kani. ki mia'o ki yedi: n bua ñan tieni Jan batisi yuli ki tadiga nni ki pun'n. ²⁶ O bado palo bo biidi paaa ama nari wan bo poli yenyi bi nitaaantieba n ye yenyi o bo kan fidi yie ²⁷ Lani ke o bado bo sóni minteela-nba canbáá yendo ya minteela n guu kan ke ban cua yenyi Jan yuli na. Yaaba bo guu li yonmdieli kua ki cua jia li yuli ²⁸ b bo kpieni li yuli yenyi ki traditinaligu nni ki cua yeli ki teni o jifaano, ke o jifaano mó

ji teni o naá. ²⁹ Jan ñödikaaba n bo gbadi ke li tie yeni bi bo cua ki taa o gabbannandi ki pan bili o tanlogu nni. ³⁰ Jesu tondiba bo guani ki taani o kani. B bo togidi ban bo tieni yaala yeni ban bo bangi bi niba yaala kuli. ³¹ O guani ki yedi'ba tin gedi mani n fanfama po bi niba n k yabi naan ki fuodi. Kelima ya niba bo kuni yeni yaaba bo cuoni kuli bo yabidi. b bo k bàà fuoma ki baa jiedi. ³² Li po bi bo kua u ñinbiagu nni ki gedi pan ye b baba. ³³ Ama ban bo siedi ki caa i dogi nni niba boncianli bo bandi ban caa naani gi siani bi taana po ki baa gbaa pundi yemba. ³⁴ Ban bo ñani u ñinbiagu nni Yesu bo la ke u niwuligu yabi paaa ke m niñinma cuo bi po kelima b bo tie nani ya pee k pia pekpaalo yeni. Li yogu o bo cili ki wang'i'ba ya bona yabi. ³⁵ U yiennu n bo bua baa o ñödikaaba bo nagin'o ki yedi: u yogu pendi o ne mo tie fuali nni ñianli k kobi. ³⁶ cabi daa ke ban fidi yadi kua i dogbinmu nni ki baa yaala ke b baa je. ³⁷ O bo ñmia'ba ki yedi ba: Yinba móno n puni ba liba ban je. B bo maadi'o «a bua tin pan daa kuumukobilie ya paanu gi fidi dini ba? ³⁸ Yesu bo yedi ba: yipia paanu bonjena bona ñaa yo? Gedi mani ki pan diidi? Ban bo bandi yenì b bo yedi: paanu bonjena mu yeni jami lie. ³⁹ O bo yedi ba ke ban cedi bi niba n kali cagili cagili t muasuandi po ⁴⁰ B bo kali cagili cagili kobiga kobiga yeni piim mu i. ⁴¹ Wani Yesu bo taa paanu bonjemuu yeni jamilie yeni ki yaadi ki diidi tanoli po, ki jaandi u Tienu ki ñmiidi ñmiidi ki teni o ñödikaaba ban bögidi u niwuligu. O gó bo bögidi b kuli i janlied yeni. ⁴² B kuli bo dini hali ki pan guo. ⁴³ B bo wodi wodi ban ñmani ñmani ki sieni ya paanu yoli yola yeni ya janjena ki gbieni piig nbaabuodilie ⁴⁴ Yaaba bo ñmani paanu yeni bo tie jaba tudamu. ⁴⁵ Li yogu Yesu bo fiini o ñödikaaba ke b kua o ñinbiagu ki ga o liiga ki baa duugí ki gedi ne po ya bönpouli Betisayi ya dogu po. hali baa ti cabi o niwuligu ⁴⁶ Ban bo t yadi ki kuini o bo doni llijuali po ki pan bo jaandi. ⁴⁷ U ñiagu n bo bua baa o ñödikaaba bo ye u ñinbiagu nni hali m ñinciamma silga nni. ke Yesu li ye li jaali po o baba. ⁴⁸ Obo la ke b kudi u n ñinbiagu yeni fala kelima u faagu bo togid ba. Li bo bua pundi i kootonmuai fiindimna, Yesu bo cuoni u ñinbiagu po ki caa b kani ki bua balini ki pendi ba. ⁴⁹ Ama ban bo la'o ya yogu ke u cuoni u ñingbani po b bo maali ke li tie yigini ke b yigini ⁵⁰ Kelima b kuli bo la'o ke i jiejie bo kua'ba. Li yogunu móno Jesu bo maadi'ba: ki yedi ba: paagi mani i pala mini le ge. daa jie mani. ⁵¹ O bo kua ki taani yen ba u ñinbiagu nni ke faalu mó gó sedi. Li bo yaalidi'ba hali canyiin. ⁵² B bo k fidi bangi wan bo taa paanu bonjena mu ki mia u Tienu ki tieni maam, li niima nni kelima b pala bo jögini. ⁵³ Ban bo dugi m ñinciamma b bo pundi Senssareti ya tinga nni ki go sieni u ñinbiagu ⁵⁴ Ban ñani u ñinbiagu nni ya yogu bi niba bola'o ki band'o ⁵⁵ B bo yadi a longbana nni ki siani taadi a yiama yeni b duanduankaadi, b bo tugi'ba ki caa yen'ba ban gbadi ke o ye naankan kuli ⁵⁶ Wan bo gedi naankani kuli a longbana nni i dogciame nni, b bo yi taani a yiama ki cua yen ba bi niba n bo taandi bi lieba naani; ki ñanbi mia'o ke wan cabi ba ban sii ba o tiadi kun po baba, yaaba kuli bo yi sii bo yi paagi.

DIANGBENGA LELE

¹ Farisiani -nba yeni li bali gbanbanda tianbi yaaba n ñani Jerusalemi bo taani ki cua Jesu kani. ² B bo la bi ñödikaaba ke bi tianbi dini yeni i nuujögidi bii kaa nidi. ³ L i bo tie ki faalisiani -nba yeni ban yi yaaba Jufiiba kuli kan dii kaa ñanbi nidi. kelimaa b bo ñjua bi danba bogida i.

⁴ Faalisiani -nba yua bo ñani li taanli ki kopeni o daa bo kan dii se wan gbagi ki m ñinma ki ñanbi ki nidi ki ñanbi o ba ki ñani li kuali. B bo kubi b danba bogida bontiana yaali n yabi, lan tie t i tadiñukaamau, a cuana yeni t kudimondi tadimu, Osaadikaanu li kuli ya ñuudima. ⁵ Faalisiani -nba yeni li bali maama gbanbanda bo buali Jesu: li tieni ledi ke a ñodikaaba wan ki kubi t nikpela kuana i? ki di yeni i nuujøgina i? ⁶ Ama Jesu bo guani ki ñmiani ba: Yinba pala lie danba Isayi bo tuodi ki waani ki saaawali yeni ke li tie monmoni. Ya niba nye naan ki jigindi nni yeni bu ñøbu baba, ama b pala wani b fagi yeni nni. ⁷ Baa jaandi nnii yeni mkpiagidi baa kuli bi niinn. B ñaa ki bangi bi nisaliba n diani ya bali maama bangima baba. ⁸ Yi ñaa u Tienu bali maama ki nan ñua bi nisaliba ya jaama bogida ⁹ O gó bo yedi ba: yi li luni u Tienu maabilikaama canyiin. ki waa ñua yala n tie o bogida. ¹⁰ Kelimaa Moyisi bo yedi: colini a báa yeni a naáki yedi: fini yua maadi a báa bii a naá maabiigu a ba t kpe li po. ¹¹ Ama yinba wan yedi: ke nilo ya yedi o báa bii o naá ke wan bo bua todí'o yaala yeni tie ya paabi n dagidi yeni u Tienu i ¹² Li po i kan cab'o wan todí o báa laní yaa kaa o naá. ¹³ Lanwani yi piini u Tienu maabilikaama yeni i bogida yali ke i fuo lienn. i gó tiendi ya bona yabi ki naani yeni laní. ¹⁴ Jesu gó bo yiini ya niwuligu n bo nagini o kani bo yedi: Yinba kuli n songi mani yeni niinn ki gó gbadi. ¹⁵ Iba kuli ke ye o nifosaali niin po ki cua o niinn ki jøgin'o. ¹⁶ B yanfuordanba n ñanbi gaa yi naa diani biga. Yua pia a tuba ku baa songi wan songi. ¹⁷ Ya yogu ke Jesu bo siedi ki kua o deni nni. O ñodikaaba bo bual'o laa maama bundima. ¹⁸ Yesu bo yedi ba. Yinba mó daa pia yanfuonma yo oo? yinba gi nua ke yaala kua kua o nilo niinni kan fidi ki biid'o ¹⁹ Kelima yaala kua bu ñøbu nni nan kan jiidi kalo o pali nni. ama li baa jiidi o tugu nni ki gedi pan ña o nigidi kaanu. Jesu bo yedi lan bonla ki waani ki jiema baa kuli kan jøgini o nilo. ²⁰ o go yedi ba: yaala n ña o nilo nni lani n jøgid'o. ²¹ kelima po nilo pal nni naa ti maalibiidi, lan tie m conconma buolu kuli u subu li nikpali ²² m conconma li ninponbiadili m biadima, i janbi i, m ñalima. yi nanga, t tuonjogidi tiema, t japaadi, gi bua li kónli. ²³ Lan bonbiadili buolu kuli ña o nisaalo nni. ki jøgid'o. ²⁴ Wan bo siedi li kani, o gó bo gedi ya dogi yi Tyli yeni Sidoni ya tinmu nni. O bo cua o candieu kaa bua nilo baa kuli n bandi ke o ye li kani. ama o bo fidi wuoni. ²⁵ li yogu mono o pua yua ya bisalo ke t tagibiidi bo ñua 'o yени bo gbadi ke b maadi ke o ye. O bo cua ki gbaani Yesu taana po i ²⁶ Li pua bo ñani Fenesi Siiri dogu nni. o bo mia ke Yesu n beli ki ñani t tagibiidi o bisalo nni. ²⁷ o bo yedi'o: tieni suo ki biga n dá di t jiedi o. Kelima laa ñani ban taa ki biga jiema ki luni i sangbanli. ²⁸ Ama o pua yeni bo guani ki jiin'o: ki yedi ya sangbanbila laabi u saajekaanu kani je a saajøga i. ²⁹ K e Yesu yedi'o: kelima ñan maadi ya maama ne po fii ki kuni. ke i cicibiadiga ñani o niinni. ³⁰ O pua yeni bo ñani ki kuni o deni po i. Ke o pan sua ke i cicibidiya yeni ñani o biga niinni ke o dua u duanu po. ³¹ Yesu bo fii Tiiri Tinga nni'ki tøgini Siddoni ki gó lindi ki tøgini Dekapolia diema n ki ñani ki pan caa Gaalile ñinciamma po. ³² Bi niba bo cua yeni li tuukpaali o kani ke m maama paa o po. B bo mia ke wan maani o nuugi o po. ³³ bo taa'o ki fagidi yen'o o niwuligu ki taa o nuubila ki tuuni o tuba nni ki gó taa o ñinsandi ki sii o lanbu po. ³⁴ Lani o bo nuali tanpoli ki fuodi ki jiini ki yedi: «Efata» lani tie pigidi ³⁵ lan yogunu li tuukpali tuba bo kpaadi u lanbu mo n tabidi wan ji ya maadi bonjanla. ³⁶ Yesu bo yedi ba ke ban daa maadi nilo ba lan bonla. Ama ke bi ñanbi kpaandi ke bi niba gbadi

wan tieni yaala. ³⁷ Ke bi niba gbadi ke li yaalidi ba hali boncianla ke bi ji tua: o bontienkaala kuli ḥnani. o cedi ke a tuukpaana gba ki a muula mo maadi.

DIAGBENGA NIIN

¹ Lani dana nni u niwuligu go bo taani ki yaabi baa bo pia ban baa je yaala. Jesu bo yini o ḥodikaaba ki yedi ba: ² U niwuligu ne bonli pia n po m ninñima, kelima dana taa n yen'i ke bi ye yen'n, bi naa go pia ban baa je yaala. ³ N ya baa ḥnaa ba yeni m koma ke ban yaa kuni, bi baa cuagui u sani nni kelima tianba deni fagi. paaa ⁴ O ḥodikaaba bo ḥmiao'o ki yedi: T baa fidji ki baa le ya fuali ne yaa paanu ke u niwuligu nee n di lan dagidi ba. ⁵ Jesu bo guani buali ba: paanu bona ḥnaa yo ke i pia? bi bo guani ḥmiao'o: paanu bona lele. ⁶ Bi bo cedi ke u niwuligu kali tinga nni. O bo taa o paanu leleda yeni ki yadi ki tieni u Tieu balga ki jendi jendi ki teni o ḥodikaaba ke ban bili bili u niwuligu kani, ke bi bo bili bili u niniwuligu nintualu nni. ⁷ Janbimu ba mo bo ye waamu ke o go bo tieni u Tieu baliga li mo ya po ki teni o ḥodikaaaba ke ban bögidi u niwuligu. ⁸ Bi kuli bo dini ki guo ke bi taani taani ban jeni ki iseni yaala ke li gbie baabuociandi lie. ⁹ Yesu n bo cabi yaa niba bo pundi jaba tuda na ¹⁰ li yogu mono wani yeni o ḥodikaaba bo fii kua u ñinbiagu i ki pan gedi hali Dalimanuta ya diema nni. ¹¹ Li ya puoli po Frisiani -nba bo cua ki bua bigin'o. ki maadi t bua ki mia ḥan tieni t po ciila yaala wani ke a ñani tanpoli po. ¹² Ke Yessu fuodi jiini ki yedi ba: Be tieni ki mola niba kpaani ciila baba i? n maadi i mɔ̄nɔ̄nɔ̄ bi kan tieni ciila ba mola bi niba po ¹³ Li yogu mono Jesu bo siedi ḥnaa ba. Ki kua o ñinbiagu yeni ki dugi kigedi ne po kpenpuoli. ¹⁴ O ḥodikaaba bo sundi kaa kubi paanu. baa bo pia jiema baa kuli u ñinbiagu nni, paanu yenli baba. ¹⁵ Yesu bo wuoni ba paanu yeni ki yedi ba: «cuo mani i ba ki lögidi Falisiani -nba yeni Herodi dabili. ¹⁶ o ḥodikaaba bo maali bi ḥmiali nni ki yedi: li tie tin k pia paanu yeni yaa po i. ¹⁷ Yesu bo bandi ki yedi ba: be yaa po i ke i maali nani yi ki pia kpanu yaa po i? Yi mo daa bandi lba yoo oo? yi daa gbadi yaa aa? Yi mo ya pala go daa juagi. ¹⁸ Yi pia a nubina ki naa nua yo, yi pia a tuba k naa gba yo, nani yi tiani li ba ¹⁹ min bo taa paanu bona muu i ki jedi ki bögidi bogi nititudimudiba yeni, yin bo taani ya bonjena yeni bo gbie baabuodi ḥnaa i? Bi bo guani yedi: «piigalie» ²⁰ Min go bo taa paanu bona lele ki jendi jendi ki bögidi niba tudana yeni, yi bo taani ya bonjena n sieni baabuodi ḥnaa i? ²¹ Yesu bo yedi: yii go li kpaagi kaa bandi hali yeni mola? ²² Ban bo pundi Betasaida. Bi niba bo cua yeni o ja juamo Yesu kani ki mia ke wan sii'o. ²³ Yesu bo cuo o juamo yeni o nnuugu ki dia'o ki pan ñan'o u dogu nni. Wan bo sii o nuni ki go maani o nuugi o po ya yogu o bo bual'o: «a nua bonli ba?» ²⁴ O bo ligidi o nibina ki yedi: n nua bi niba ke bi tie nani i tiidi yeni ki cuoni. ²⁵ O bo guani ki maani o nuugi o nini po, ke o ja yeni bo ligidi o nuni ki nualii ḥjanma, ki ji la ke o nualicanyiin ²⁶ Yesu bo cian'o bi deni po ki yedi'o: ḥjan daa guani kua u dogu nni. ²⁷ Yesu bo ñani yeni o ḥodikaaba ki pan caa Filipyeni Sesare dogibila nni. Ban bo ye u sanu nni o bo bualи ba? Bi yedi ke n tie ḥmaa yo? ²⁸ Bi bo guani yed'o «tianba Janbatisi» tianba «Elia» ke bi tianba mo tua «ke bi saawalipuuba siiga nni yendo n fii» ²⁹ Ama o bo bualи bani ke bi mo ji ye ke o tie ḥmaa yo? Piali bo ḥmiani: A tie u Tieu n gandi yua i. ³⁰ Yesu bo kpaa ba li lanbonli ki yedi ba; yi cuo yi ba ki daa yedi nilo baa kuli kani miñ tie yua.

³¹ Yesu ji bo cili ki wangi ba ke li taladi o nilo bijua n la fala ke a nikpela yeni sala yidikaaba yudanba yeni li bali maama bangi kaaba gbanbanda n ye ki cedi ban kpaa'o. Ama dana taa daali o baa fii bi tinkpiba siiga nni. ³² O bo kadi warri ba canyiin Piali n bo taa'o ki jodi waamu ki fuu yen'o. ³³ Ama Yesu bo guani o njodikaaba kani. O bo funi yeni Piali ki yedi: «sitaani ña n puoli po» kelima e yaa maalima nan k taa yeni u Tienu ya yaali. li ti nisaliba ya yaa me. ³⁴ Yesu go bo yini u niwuligu ke bi nagini o kani ki taani yeni o njodikaaba ki yedi ba: Yua bua wan ya tua n kuli se li daano ni jiini o ba. Ki taa n daaponponli ki bugi ki yaa tua ni. ³⁵ Kelima yua n bua wan gaa o miali o baa buon'li. Ama yua mo baa puni o miali mini yeni n laabaalinjanmo po o gua baa la 'li. ³⁶ O nilo yua baa ki diedi njanduna kuli ke o naano nan bodi li baa todii a mo be? ³⁷ O nilo baa fidi puni be yo ki lebidi o miali? ³⁸ Kelima yua jie n fe n po yeni n maama po bii naa niba, yaaba n conbi ki go tie t tuonbiidanba ye n siiga nni. O nilo bijua mo baa jie laa nilo po i fe, o ya t cua yeni o ba kpiagidi; ki ji yegi yeni maleki -nba yaaba n gagidi njani hali ya yogu.

DIANGBENG A YIAN

¹ Yesu go bo yedi ba: Hali n yedi i monmoni yiba yaaba yeni kuli. i siiga nni tianbi kan kpe kaa la u Tienu diema cua yeni u paalu ² dana luoba n bo pundi, Jesu bo taa Piali Jaka yeni Jan wani yeni bani baba ke bi doni li juali yuli po ³ O tiayiekaadi bo pendi payi payi ki filigi boncianla hali hali ke nilo baa kuli kan fidi quudi lan pendi yeni ⁴ Eli yeni Myisi bo cili ki doqidi bi kani ki cili ki maadi yeni Yeni Yesu. ⁵ Piali bo yedi Yesu: li baa jan tin ji ya ye ne. a yaa tuo t baa pua jodi taa; fini yenli Moyisi yenli Eli mo yenli. ⁶ Piali bo bani wan baa maadi yaali. kelima i jeje bo cuo ba. ⁷ U tawaligu bo cua ki libibni bi po ke u nialu maadi u tawaligu yeni «o ne n tie n bibuadiga ya cengi mani o» ⁸ Ya yogu ke o njodikaaba bo nuali ki lindo baa bo la ke nuli se se Jesu baba. ⁹ Ban bo ji li juali po Yesu bo maadi ba ke ban daa waani nilo ba kuli. ban la yaala hali yeni o nilo bijua n baa t fii bi tinkpiba siiga nni. ¹⁰ Bi bo tieni wan yedi yaala ama bi bo nia yeni bi yaaba bi tinkpiba fii n tie yaala. ¹¹ Bi bo buali Yesu? Li tieni ledi ke li bali maama gbanbanda wan naa maadi ke li tie Eli yo n gbaa cua. ¹² O bo guani maadi ba lan nan tie yeni ke Eli baa gba cua gi qanbi li bonli kuli. Ama li nan tieni ledi ke li diani ke o nilo bijua baa la fala boncianla nani yua k pia kpiagidi yeni? ¹³ N baa yedi ke Eli cua mono, ama bi soni o nani lan bo bua maama yeni, nani lan bo diani o po maama yeni. ¹⁴ Ban bo guani bi njodikalieba kani bi bo la u niwuligu ke bi yabi ki lindi ba ke li bali maama gbanbanda maadi yeni ba. ¹⁵ Ya yogu ke u niwuligu kuli bo la Yesu li yoginu li bo yaa lidi ba. ke bi ji siani ki caa o kani ki ji fuond'o ¹⁶ Yesu bo buali o njodikaaba ban bo pagi ya panpagu. ¹⁷ U niwuligu sinsiiga nni yendo bo guani yed'o: N bo cua yeni n biga a kani o pia u tagibiigu ke li mabid'o ke waa fidi maadi. ¹⁸ Li ya fii o po li yi gul'o tinga nni. u ñinsankpankpangu n ya ña u ñobu nni ke o njmani a ñina. n bo mia a njodikaaba n dli ki ñani ga a niinni ke baa fidi. ¹⁹ Jesu bo guani kiyedi ba: yinba yaa niba k pia dandanli yeni; n go baa ye yeni ya caa beyogu i; n go ba baà sugili yi po caa yeni be daali. cua mani yeni li biga. ²⁰ K e bi cua yen'o Yesu kani. i cicibiadi n bo la Yesu yaa yogu ke bi fuuni i biga lun'o tinga nni ke t ñinsankpankpangu ña u ñobu nni. ²¹ Yesu bo buali ki biga baà: u laa yogunu yo ke li bonla cil'o. ke yi biga

báa guani ñmian'o hali o bon waama. ²² U yogu tianu li baa lu'o u muu nni yeni m ñinma nni ki ya bua buon'o. Li ya tie ke a baa fidi tieni bonli baa ki faaab'o ti po. ñjam gbadí ti po m niñinma ki todí tinba. ²³ Yesu bo guani ki yedi: li ya tie ke a baa fidi libonli. Lanbonli tie faala yua pia li dandanli po. ²⁴ Li yogu ki biga baa bo kpaandi ki yedi. N pia li dandanli todí'n ke i dandanli n pugini. ²⁵ Yesu n bo la ke bi niba siani ki taagi bi kani wan tandi yeni u paalu i cici biadi po ki maadi: fini u tagibiigu yua muugi ki wabini ne n yedi ñja: ñia ki biga ne nni ki daa faa guani o kani hali a bada. ²⁶ U tagibiigu bo yigini ki digibi ki biga hali ñamna ki ñani o niinni ki ña'o. ki biga bo dua ki naani nani yua kpe yeni. Ke u niwuligu siiga nni tianba bo maadi ke o kpe mño o. ²⁷ Ama Yesu bo cuo o nuugu ki fiin'o ke o jawaalo fii ki se. ²⁸ Yesu n bo kua li dieli nni ya yogu yeni o ñödikaaba baba, bi bo bual'o yeni u jiejeigu. «Be tieni ke tinba wani naa fidi beli ki ñiani naa tagibiiga? ²⁹ O bo ñmiani ba: ya tagibiiga ye ne kan tuo ñia ke li yaa tie yeni jaandi yaa kaa. ³⁰ Bi bo siedi li kani ki tögini ki ñani Galile. Yesu nan bo k bua bi niba n bandi ban ye naani ³¹ Kelima o bo wangí o ñödikaaba ki yedi ba: bi baa janbi o nilo bijua ki ten'o bi nisaaliba nuugi nni ban kpa'o ama o kuuma dana taa daali o baa fii bi tinkpiba siiga nni. ³² O ñödikaaba bo k gbadí li maama niima nni. Ama bi bo jie yeni ban bual'o li po. ³³ Ban bo pundi ya dogu ke bi yi Kapeenawomi. Yesu n bo ye deni yeni ba o bo buali ba? Yi bo nia bee u sanu nni? ³⁴ Ama bi bo ñmimi silbi kelima u sanu nni bi bo nia yeni bi lieba. ke ban bandi yua baa tie liiga yua. ³⁵ Lanwani Yesu bo kali ki yini ban piiga n niba lie yeni ki maadi ba: Yua baa wan tua i liiga yua se wan tuo ke wani n njuodi yi siiga nni ki guani tuo ke o tie bi niba kuli naaciemo. ³⁶ Lanwani o bo taa ki bonñidiga ki sieni bi siiga nni, ki gua taa'o ki ñmabi ki maadi ba: ³⁷ Yua tuo candi a bila ne siigi nni ba yendo kelima n ya yeli po o candi mine. yua n candi ni waa candi mini baba kaa o candi yua n sóni n mo i. ³⁸ Jan bo yedi «canbáá t la ja baa ne ke o beli ki yaandi o sampola a yeli po ke t yie o po kelima waa qua ti. ³⁹ Ama Yesu bo guani ki yed'o. Daa tiedi mani o po kelima nilo baa ki ye ki tieni yaalidigu tuonli n yeli po. ki go guani ki maadi n po maabiigu. ⁴⁰ ki kóni yeni t kuli tie t yua i. ⁴¹ Yua teni yi m ñinma kelima n yeli po kelima i ti Kirisi niba o luo o panpani. ⁴² Ama yua ba tuulini ya bidi n daanni nni po ne ke baa yendo tudi u Tienu sonu li baa ñani ki cie li daano ban lan'o li naali ki lu 'o m ñinciamanni. ⁴³ A nuugu ya cedi ke a tie t tuonbiidi ñan jia'o. Aya kua u Tienu deni ki pia nuuyendu ⁴⁴ Li baa ñani a po ki cie yeni ñan ya pia nuugi lie. ban lu ña u muubugu nni, ya muu kan gbidi nni. ⁴⁵ A taali mo ya cedi ke a tie t tuonbiidi ñan jia'o. ⁴⁶ Yua kua u Tienu deni ki pia taayenli li baa ñani o po ki cie ñan ya pia taana lie ban lu ña u muubuogu nni. ⁴⁷ A nuubila mo ya tie a po tingbalí bonla ñan lögidi ba. A ya pia nuubiyyenli ki baa kua u Tienu deni li baa ñani a po ki cie ñan ya pia nuubila lie ban nan la ña u muubuogu nni. ⁴⁸ Naani ke a bonfuoda lugí yogu kuli k kan kpe yeni u muu n co naani k kan gbindinni. ⁴⁹ O muu n baa tögini ki saali bi niba kuli naani nani n yaama yen. ⁵⁰ M yaama mani ama o ya t luo u manu yi baa taa be yo ki gua mangi ma? Yaa ye mani ye i lieba yeni m yanduanma.

DIANGBENGA 10

¹ Jesu den siedi laa kaanu ki gadi Jude diena nni Jedena kpenu puoli po; bi niba go den taani o kani kuli boncianla. O den tundibá nani waní n

li maani ki tiendi maama. ² Falisi niba den cua o kani, bua dia u diagu yenyaa baali n tie ne: «li cabi ke o ja n ñani o den pua?» ³ Ke o ñmiaiba. «Moyisi den maadi be li po?» ⁴ Ke bi yedi: «Moyisi den maadi ke o ja yenyi n teni o pua yaa tili waani ke o ñani o ki cabi o.» ⁵ Li den tie i kangbadima po i Ke Moyisi bili i po laa maama.» ⁶ Ama n cilima nni yogunu, U Tieu den tagi ja yenyi o pua. ⁷ U Tieu den tagi ja yenyi o pua. Li yaa po i, Ke o ja baa ña ki ña o na yenyi o ba ki taani yenyi o pua, ⁸ Ke ban taani ki tua gbannandi yendi, lanwani baa ji tie bilie kaa, bi ji tie yendo. ⁹ Yeni, U Tieu n taani yaala, nisaalo n daa paadi ¹⁰ Ban pundi deni, bi ñodikaaba den buali o laa maama nima nni. ¹¹ Ke o maadi ba ne: «yua ñani o pua ki go ki taa poto tieni n conconhma ki mani laa pua po. ¹² O pua mo yaa ñani ki ña o calo, ki kuni ja to, tieni n conconhma i ¹³ Lanwani bi niba den cuoni yenyi o kani ab Yeni li mõni n maadi i, ¹⁴ u baculi kan ba kua U Tieu diema ¹⁵ Lanwani ke o gaa a bila o nuu nni ki maani o nuu bi po ki gaali bi ba ki yadi o yedinjanma bi po. ¹⁶ Jesu den yedi o: «Be yaa po i ke a yenyi nni mõno? Nilo baa kuli ki ñani li yaa tie U T ¹⁷¹⁸ wan den fii ki ba gadi liiga, ke o nilo sani ki cua o kani, ki gbaani o nintualu, ki bualo: «canba mono n baa tieni ledi ki baa ki kua U Tieu diema nni ki baa yaa miadi kan gbeni?» ¹⁹ A bani U Tieu bali maama: «daa kpaa nilo, daa tiendi mi conconhma, daa su, daa pua, i faama a lielo po, daa janmidia lielo yen taani ki tiendi yaala, ke yaa colini a ba yenyi a na. ²⁰ Ke o ja yenyi: «canba, n colini li kuli daa tie naciema i.» ²¹ ke Jesu yedi o: «bonyenli n podi a. Kuadi a piama kuli ki teni li ligi taliginba. Yeni, a baa baa ñalmani tanpoli po ki ñodi nni.» ²² Ama o pali den wadi yenyi li maama ke o siedi ki ²³ Jesu den nõnli ki diidi o ñodikaaba: «Li paa o piado po yenyi wan laa U Tieu diema» ²⁴ ke li lidi o ñodikaaba. Ke Jesu go yedi ba! «N bila, U Tieu diema nni kuama paa hali boncianla!» ²⁵ Li paa o ñalmandaan po ki cie u yodiyuogu n baa kua u kpaliemu bonli nni. ²⁶ ke li liidi bi ñodikaaba ke bi ji maadi yenyi bi lieba. «ñmaa n baa fidu ki baa mi faamima?» ²⁷ Jesu den diidi ba ki yedi: «li paa o nilo po i ama laa paa U Tieu po kelima bonli kuli tie faala U Tieu kani.» ²⁸ Ke Pieri ji cili ki maadi yenyi o: «diidi tinba ti ñaa tin pia yaala kuli ki ñodi a.» ²⁹ Ke Jesu yedi o: «N maadi yenyi i mõni yua ñaa o deni; o ninjaba; o ninsiaba; o na nba; o ba nba; o bida bii o tinga min yenyi o labaalijama po. ³⁰ kan baa baliga mola ne li yaa pan tie li ñanduni panli nni yaaka. ³¹ Ama yaaba n den liidi, bi töba baa juodi, ki yaaba n juodi n kua liiga. ³² Ban bo do Jelusalema, Ke Jesu kua liiga ke ti jawaandi kua yaaba n bo ñao o puoli. Lanwani Jesu den paadi yenyi o piiga n ñodikaalediba ki maadi ba yaala n cuoni o po. ³³ «Cingi mani tin do Jelusalema ne, bi baa kuadi o nilo biga saligidanba yenyi li balimaama danba po ke ban cagini o ki kpaga u ³⁴ Bi baa laa u, ki cidi o po ti ñansondi o po ki piagi o yenyi a gbana ki cedi ban kpaga u ama danataa daali i o ba fii.» ³⁵ Jaka yenyi San sebede bila bo nangini ki yedi: «canba, ti bua ña. Tieni ti po tin baa mia yaala kuli.» ³⁶ Ke Jesu yedi ba: «i bua min tieni i po be?» ³⁷ Ke bi maadi o: «cabi ti tin taani ki kali yenyi a a kpiagidi nni yendo a jienu poo lielo a ganu po.» ³⁸ Ama Jesu den guani ki jiini ba: «i bani yin miadi yaala, i baa fidu ki ñuu fala baliga ñinma yaala ke n baa ñuu, bii i baa fidu ki wuli fala ñinma yaala ke baa wuli i?» ³⁹ Ke bi maadi o: «ti dagidi yenyi tin fidu.» Ke Jesu maadi ba: «Fala bagili ñinma i baa fidu ki ñuu ki bia wuli. ⁴⁰ Ama yaala n tie ki kali nujieni po bii nuganu po, la tie min kaa n

teni i, ama li tie yaaba yapo ke lan kani den bogini.» ⁴¹ Bi ɲɔdikaaba piga n gbadì, ke bi pali biidi Jaka yeni san po. ⁴² Ke Jesu yini bi kuli o kani ki maadi: i bani ke ban nua yaaba ke bi tie i buoli liiga yaaba yeni bi maadi ba, ke o paalu danba mo die ba. ⁴³ Ama i yaa siiga, lan daa tie yeni. Yua n bua wan tua niciamo wan yaa tia i tuonsonlo. ⁴⁴ Yua mɔ bua ki gaa liiga n tua i kuli yaa yonbo. ⁴⁵ kelima o nisaalo bija ki cua ki bua ban yaa soni o po ka, ama ki wani mono n yaa suani tianba po, ki gɔ puni o miali ki kpe ki da ki faabi bi niba bonciala.» ⁴⁶ Jesu yeni u ɲɔdikaaba niba bonciala den ɲɔdi o, Batime bija, den tie juanmo ki ka o sankunu ki miadi. ⁴⁷ Wan den gbadì ke Nasaleti Jesu kpendi u sani po, ke kpandi ki yigini: «Jesu, Davidi, bijua gbadì n po mi ninñima!» ⁴⁸ Niba bonciala den fu yeni o juanmo, ki maadi ke wan suoni. Ama ke o ɲanmi ki kpaandi ki pugini: «Davidi bijua, gbadì n o mi ninñima.» ⁴⁹ Jesu den gbagi ki sedi ki yedi ke ban cua yeni o. Ke bi yeni o juanmo yeni ki yedi o, paagi a pali: «Fii ki sedi! o yi ɲa» ⁵⁰ Ke o taa o liadi cianla ki lunni, ki fii yenma ki cua Jesu kani. ⁵¹ Ke Jesu ɲmiani o ke yedi a bua mintieni a po be yo?» ke o juanmo yedi: «canba, n bua min guani ki nonli.» ⁵² ke Jesu maadi o: «yaa caa, a dandanli paagi a.» Li yogunu mono ke o nonli ki ji ɲua Jesu.

DIANGBENGA 11

¹ Didi kile ban den nagii Jedusalema; kipundi betifase ya dogu kunga yeni betani, olive ya jualipo, Jesu den soni o ɲaadikaaba. B ombilie. ² Ki yediba: «gedimaniya dogbiga nye yiliga na. I ya baa kua lienni ya yogunu, yi baa la ɲunjapani ki nulo daa jago ki o luo. Yin lodo mani ki cuaniona. ³ Ya nilo n buali yii: be ya po i ki yi tie lani, yini ɲmiano, ti yombedano n pia o buama «O baa cabi yi cuani o n kani» ⁴ Be den gedi ki ban la ki ɲunjapanli yeni ki o luo niipo o bulinaa jabukani yabu n ku yeni li sanja ciali. Ki be lodo. ⁵ Ya niba nn den yelikani be siigini tiabaa nn bualiba: Yi tie be lani ki na lodi ɲunjapanli. ⁶ Ki bi gua ki ɲmiamba nani Jesu n den yedibi maama. Ki bi niba yeni ɲaabà ki bi gedi. ⁷ Jesu ɲaadikaliediba guaniyeni o ɲumbo o kanikita bi lidigbagida ki tieni ligali ki Jesu jagi o. ⁸ Bi niba bociaala den taadi bi tiayiekaadi yeni ya kaadi faadikin. Bi den cua i kuani nni ki tedi o sɔnɔnni. ⁹ Yaba den ye o liga yeni yaba den ɲaa o puoli den kpaadi kiyiniki tua: «Hosana! yombedano ɲanbili nn ya ye yeni yua nn cuoni a yel po. ¹⁰ O tienu ɲanbili n seligi ya bali ka dini na, tiyaja Dafidi den kpa ya bali nali nn ba ti kpiagidi nali tanpolijama!» ¹¹ Jesu den pundi Jedusalema, ki kua lijandieli nni, ki diidi bolikuli ki gbeni li den sua ki o yeinu bua ki baa, ki o sua giki gedi betani yeni o piganjaadikaliedi. ¹² Lan fii fandi ki o nani betani ki gaani, ki n koma cuo o. ¹³ O den nua yali fagima ki bukankanbu se yeni o faadi, ki o gedi bu kani ki bani ki o ba la liba bu po o, ama wa den la liba kuli bu po ki la tie o faadi, kilima la den tie ya yogunu ki yi baa loni. ¹⁴ Ki Jesu maadi bu kankanbu: A ba kuli kango ɲmani a ya laana ki o ɲaadikaaba gbadì wan yendi yaala. ¹⁵ Ban den pundi Jedusalema, ki o kua li jandielin-ni ki deli nani yaaba n den kuadi yeni yaaba n den da kuli lienni. Ki tudi ki l ni yaaba lebidi iligii kpagidi yeni a kpjekuada bokalikaala. ¹⁶ Wa den ɲanilo o bakuliyuann denye lijandelinni ki kuadi kuadima kuli. ¹⁷ Jesu den tundiba kiyediba kine: «lidiani kiyedi: n diegu kan ya tie ya diegu ki bi yigu o tienu jandi dielii niibuoli kulipo kaa? ama yimba wani, ta ki tieni

a Nayiga yuonu kanu.» ¹⁸ Bisalayidikaciaba yundamba yen o tienu bali maama tundikaaba n den gbadu lani, bi ji den diidi ban ba tieni maama ki kpao. Kidungini, bi den jie o kilima bi niba bociaala pali den mangi o tunda po. ¹⁹ Li dajoboanli, Jesu yeni o njaadikaaba den nani o dagu nni. ²⁰ Lan den fi ki fa o tinjaagu, bi den pa o sanu nni ki poa ki gaagi yeni bu kankanbu bi den laa ki bu kankanbu cuodi yeni o jiina kuli. ²¹ Pieli den tiadi Jesu n den yedi yal ki maadi: «Llabi, diba! bu kankanbu yuugu ka solo yeni cuodi.» ²² Jesu den n̄miaba, «ya duu mani o tienu po. ²³ N waani yi yeni e moani, yua n yedi lijaali ne: Fii ki ban baa minin ciaman nn, ka kubi maalimilie o palinni, ama ki duu wan yedi yala yeni o pali kuli li go ba tua yen n ne, kilima o tienu n ba tien nni. ²⁴ Yene da, ki n maadi, yii jandi ki miadi yalikuli, ya dua mani ki yiiba likuli, ki li go baali tie yiya yala. ²⁵ Yin se ya yogunu ki jaandi, yi ya tiadi n̄a pia n maama yeni nulo kuli n̄a dii sugili o po, ki yi baa ya n ye tanpoli n puniyi mo sugili yituobiadi po. ²⁶ Ama yi ya puni sugili yaaba n biidi po, yi baa yua n ye tanpolimo kan puni sugili yi biidi po. ²⁷ Bi den pundi Jedsalema, Jesu n den goadi li jandidieli nni, bisalayidika aciaba. Bisalayidikaciaba, yeni o tienu bali maama tundikaaba, yeni a nikpela, den cua o kani. ²⁸ Ki bualo: li laa bali ya po-i ki a tiendi ya boanalna? n̄me n puni n̄a li bali ka tiendi l? ²⁹ Jesu den yedi ba: «n ba buali yi boyenla; yiya n̄mani nni n moko n ba waani yii ya bali yaapo ki n tiendi laa bonla. ³⁰ Jan n den wuu binba o tienu nima yeni o tienu den puni o li bali bii. Bi niba den punio? n̄miani mani. ³¹ Bi den juogi bi siiga ke yedi: ti yedi, ki o den baali tanpoli, o ba yedi tii. Be ya po i ki yii na den tuo ki ga o maama? ³² Ama ti go yedi, bi niba komi, bi den jie bi niba yaba den tigidi yeni, kilima bi niba kuli den tua ki jan tie yua n songidi o tienu maama. ³³ Ki bi n̄miani Jesu ki yedi: «tii bani.» ki Jesu ma maadiba: «n mako n kan wani i yi yua n yua n puni nni laa bali ki n tiendi laa bonla.»

DIANGBENGA 12

¹ Liya puoli Jesu den tundi ba ki pua n kpanjama. Ki maadi: «o nilo den n̄u o damongu tiidi kuanu, ki kpaaki gogidi lindi o k kuanu, ki gbiidi o. Buogu naani kibi ba njanbidi o damongu. Ki go maa lidieli ki tienili pagiliki guuri bi niba, ki fii ki gedu o sonu. ² O yogunu pundi, ki o soani o tuosoanlo yendo bi kuaguba kani kiwan ga o tiidi luana. ³ Ki bi kuaguba cuo ki pua o ki lebino famma. ⁴ Ki o go soani o lielo ki bi pua o yal ki padi o yuli ki go fiago. ⁵ Ki o go soani o tiana ki bi cuo ki kpa o. Li ya puolipo bi soani n nacintaba nani bi kpiaiba bi pua bi ne ki kpa bi tianba nani ban den kpia tieni cincinli yaba maama. ⁶ O kuadano go da den sieni ni yendo ki ba saani o, wani den tie o biga yua ki o bua o yali bonjanla. Wani n den tie wan juodi ki soani yuo. O den yedi diidi o tie n biga bi ba conlino. ⁷ Ama bi kuagaba den juogibi n̄mioli nni ki yedi: One wani n ba diedi li faali cuamani, tin kpao ki diedi li faali. ⁸ Ki bi cego, ki kpao ki luno o kuanu kunu. ⁹ Moanla, o koandano mo baa tieni lede yeni o koanu? o baa cua ki deli yanni bi koanguba ki biambi kuli ki ta o koanu ki guuni tiamba. ¹⁰ Ida bani ki cogi ya diani n tie na bi? Li tanli yal ki atamaala den luni laa tanli nn tua lidieli tanpuli. ¹¹ Lni ya bonla den nani o tienu kani ki n̄ani ki dagidi bi niba po. ¹² Bi denbigidi ban cuo Jesu ama bi den jie o niyuligu kilima bi baniki o den maadi laa. Maama kilima bani. Lan yaani ban siedi ki n̄ao. ¹³ Lani n pendu bi den soani Jesu kani faliseninba yeni o bado clodo buakaaba bi tianba ki ban diao o maadiaguk cuo o yeni

bi maaman ni. ¹⁴ Bi den cua ki yedio: «canbaa ti baniki a tie maamaani daano nja a jie nba kuli, nja gagidi o ba kilima bi niba n nua ki o tie maama po, u tundi bi niba o tienu. Sanjoandima yeni i moamoani mo. Li pia o sanu ki tin pa lonpo o badieciano sesa? tin pabi, tin da pa i? ¹⁵ Ama Jesu n den bani bi yubontuona po yeni ki o maadi: «be yaapoi ki yiibigidini ki bua ki cuo nni? cuanimani lidibalina mi diidi.» ¹⁶ Kibi cuani Jesu po dibayenli. Ki maadi ba: «nja yeli yeni nja ya namangun ye lipo? ¹⁷ Ki Jesu maadi: «yim teni mani sesa wan n die yal ki teni o tienu mo o tienu n die yal.» ki li ya kilidiba yeni wan yedi yaala. ¹⁸ Sadisaniba yab den ki tuo bi kpienba yiedimapo, den kua Jesu kani. ki buab: ¹⁹ «Camba, Moisi den diani ti po, li ya sua ka ninjua kpe ki nja o denpua. Ki o na malo biga, a ba Fiidi ki ta o denpua ki mali o po ti bidi. ²⁰ Jabalele den ye, o nikpelo po den kuani o pua, ki kpe ka mali biga. ²¹ KI yua tua o po mota o pua yeni ki mo kpe ka mali biga. Li go den tua yene o talo moyo po. ²² Bani bombalele yeni kuli den tao Ama o ba kuli yakani wa den sieni buolu, o pua yeni mo den kpe. ²³ Bi kpieba yiedima, bi kuli ya ti guaniki ba lmiali, nja ba diedi o pua? kilima bani jabalele yeni kuli kuano. ²⁴ Jesu den guani ki yediba: «Laatje ipo moamoani ki bi kpieba yiedima po tie yala ki yii tudi, kilima yi bani i diani yedi yala, bi o tienu palu n doa maam n m? ²⁵ Kilima, ya yogunu kibiti fii bi kpieba siiga, bi kankuanu puoba, bi go kan punibi yuli lipokualo po, ama bi kuli ba ya tie nani malekinba yeni tanpoli diema nni. ²⁶ Ama yala n nua bi kpienba yiedima po, i daa kpa ki cuogi Muusi tili, naani n togidi o tisogu kani ya maama, o tienu n den maadi yeno ki yedo yala: Mini n tie Ablahama tienu, Isaka tienu, Jakoabo tienu? ²⁷ Wa tie a kpiema tienu ka o tie yaaba foya tienu yo. Yi tudi bon cianla. ²⁸ Lbalimaama tundikaaba yendo den gbadi ban nia yala; o den la ki Jesu jiino hali bonjanla. Ki o bualo: «Lbalimaama kuli nni, mile n tie li mayuli?» ²⁹ Jesu den goa ki yedo: «Limaayulitie mine, Isalele yaaba ti yombidano o bado o tienu tie yendo. ³⁰ A ba buo a yombidano a tienu yeni apali kuli, yeni a naano kuli, yen a maalima kuli, yeni a paalu kuli. ³¹ Diidi o bonlielo jua n tua nne: Abaa bua a lielo nani fini a ba yeni laa pia kuliya maama n cie libalimaama nni maani. ³² Ki lo maado: «Liñani, camba! a maadi i moni ki o tienu tie yendo tienu ba kuli ki ye kaa tie wani. ³³ O nilo n bua wani yeni o pali kuli, yeni o jantial kuli, yeni o paalu kuli, ki go bua anisaalilielo nani fini nja bua a yuli maama yeni, lani n cie padi ya padijukana yeni ya sala ki bi yiidi kuli.» ³⁴ Jesu n din la ki o giino ya giini n dagidi yeni nn yanfuoma, ki o yedo: «ja fagi yeni o tienu diema.» lani ya po n pendi, nilo jiki tuo ki buali Jesu buali. ³⁵ Jesu n den tundi bi niba o jan diegu nni, o den buali: «Litien nni lede ki sikilibi nnba maadi ki klisiti tie Dafiti bijua? ³⁶ Dafiti wani o ba den gbie yeni o tienu fuonna yua ki yedi: «Yombidano maadi n yombidano, kali nugieu po min kedi nja nja a nananda ting po.» ³⁷ Dafidi mono den yii u «o yombidano», yeni li ba tieni lede o ga ka n tua Dafidi ya biga? ya nicianba n den taani kuli den gbadi wa maadi yal. ³⁸ Jesu tunda nni, o den wani ki ban fangi bi yula yeni yaaba tundi o tienu maama ki bua ban ya goadi yeni a liadiciama, ki go bua bi niba n ya fuondiba ki kpiagidi ba i daamu nni. ³⁹ Bi go bua liga kali kali a jandidiena nni yeni janciamma kani kuli. ⁴⁰ Ki nan janbidi a kpepuona ki fiedi bi diedi ki jandi ya jandi. N faagi ki bua bi niba nn ya nua ba bi ya buudi ba yabiakicie. ⁴¹ Jesu den ka o tienu dieli nni ki tuoli iligitadiga ki nua bi niba n kpiedi i ligi maama. A piada den kpiendi

i ligitadiga ki nua bi niba n kpiedi i ligi maama. A piada den kpiendi i ligi ki li yaba. ⁴² O kpепpuoluolo mo den cuan ki kpieni suulo lie. ⁴³ Jesu den yini o ɳaadikaaba ki yedi ba: «n maadi i monmoni, o kpепpuoluodo na puni ki cie yaaba n kpieni i ligi i ligita diga nni kuli.» ⁴⁴ Kilima bani wani kuli kpieni bi ɳalimano nni bi ligi bidi, ama wani, yeni o luoma kuli o nani wan pia yaala ki baa je kuli, kikpieni.

DIANGBENGA 13

¹ Jesu n den ña o jandiegunni ya yogunu, o ɳoadikoaba siiga yendo den maadi o: «camba didi a tana na diegu n ɳani maama!» ki o maadi: ² «Jesu den yedi o: A laa ya tanciamaa naa? bi kon tinja ba tanyenli n sieni ki ya maa lilieli po ki a kuli kan padi ki baa.» ³ Jesu den kali difie tiidi juali po ki tuoli o jandidiega, pieli, jaka, jan yeni ɳandili den buali o ya buali na bi bebe kanu. ⁴ Waani ti laa bonla n ba ti cuaya yogunu? be ya nanangu n ba waani ki laa bonli kuli baa tieni? ⁵ Lani Jesu den yedi ba: Cuo mani yi yula ki niloba n da ti boundi yi. ⁶ Biniba boncianlaa baa ti cua n ya yeli p ki yedi: mini n tie kisiti. Ki boandi bi niba boncianla. ⁷ Yiya tigbadi ki bi maadi o toabu maama ki go togidi yi o toabu laabaalo, yin da yanginni mani yi yama, laa bonla kuli ba tieni ama li da kan cua nn juodima ka. ⁸ Kilima buolu baa ti fii ki tuogi buolu tianu. Diema mo n fii ki tuogi dietianma, n tindigima baa tieni yi kani boncianla, yeni n koncianma mo baa tieni. Laa bonla kuli daa tie nani o maditugukoanu yeni ⁹ Yin ɳambi ki ya ban iiya yulipo ne, bi baa cuo ki gedini yi bi bujibaa kani ki cabi ban pua yii a jandiena nni. Bigo baa gedini yi bi dogidamba yeni bi batieba kani nn ya po. ¹⁰ Ama bali ki juodima daa cua, li tie tiladi ki o tienu maama n kpa pundi i nibuoli kuli kani. ¹¹ Bi yati cuo ki gedini yi ti buudi damba kani ya yogunu, yin da yangi nni yi yama yeniyinba maadi yala. Kilima liyogu monlo, o tienu fuonjama ba songi nni yi yin baa maadi yaala. ¹² Kpeló yeni o waalo siga nni yendo ba cuo o lielo ki cabi ban kpa o, bibaanba ba cuo bi bila ki cabi ban kpa a bila mo ba fii ki sedi bi danba po. ¹³ Bi niba kuli baa nani yikilima po. Ama yuu n se kilipa kuli bali yeni n juodima kuli, baa ba n tindima. ¹⁴ Yiya ti laa ki ti cangindi bonla ki li wudi bi niba gbanu ki ye ti kaa bi ye naakani yua n cogini o tienu maama kuli n diidi o yulipo. Ki yaba ye yude kuli sani ki gedii a juana po. ¹⁵ Yua n ka o diegu yulipo n da jiidi ki kua deenni ko baa taa liba. ¹⁶ Yua n ye o kuanu mo da lebidi ki kun ni o den po ki baan taa o tiaykaadi. ¹⁷ Fala baa ye yeni ya puoba n punbi yeni yaaba n da ɳaandi a bila laa dana nni. ¹⁸ Mia mani o tienu ke laa noama dana nni n tua fawaagu yogunu. ¹⁹ Kelema laa dana nni fala baa ye bali boncianla, maama ki li fala. Buolu daa baa tien, halin n cilima o tienu n den tagi ɳanduna ya yogunu kita pundi hali moala, o buolu kan go tienimo. ²⁰ O Bado o tienu ya bi wadi laadana, niloba kuli kan bi sieni. Ama yeni wan luogidi o buolu siiga yaaba ya po, o ba wadi laa dana. ²¹ Laa yogunu, nilo ya yedi yi: Diidi o tienu n gandi yua ye ne! bi o ye Nepo yinda pia dandanli o maama po. ²² Kilima tuonanda n yedi ki bi tie o tienu n soniyaaba yeni bi songikaa. Faadanba baa fii ki ya tiendi banma kili tie bonlidikaala hali ke liya baa fidi bi baa boandi o tienu n gandi yaaba. ²³ Yin kubimani yi yula! n tuodi ki waaniyi li kulio. ²⁴ Ama laa dana nni fala yeniya pendii, o yienu baa biigi, o ɳmaalo nno kan go yayieni. ²⁵ A ɳmabila ba na tanpoli ki boali, tanpoli paali kuli mo baa digibi. ²⁶ Lawanibiba la ke o ja bigua yeti tawaligbandi nni, ki kpendi

yeni o paacianu yenu o kpiagidi. ²⁷ Yeni o baa saani o malekinba nanduna kuli nni, ban tani wan gandi yaaba ki cili nanduna bianu kiya caa hali o guoga. ²⁸ Yin diidi mani o kankanbu kanjaman n waniyi yaala. O bena ya bundi, yibani ke o siagu nagidi. ²⁹ Li go tie yene i yatila laa bona tiendi, yin bandi ki o ja bijua nagini o buliñoabu kani. ³⁰ N wani yi imoamoani ke n naa nifima kuli kan pendi kelaa bonla kuliki tieni. ³¹ Tanpoli yeni tinga kuli baa pendi, ama n maama kan pendi ba ya yogu. ³² Ama yaala n tie li daali yeni o yogu, o ba kuli ki bani, baa malekinba mono yaaba nye tanpoli, baa o bijua mono, ama ba bebe bani. ³³ Yin ḥanbi ke diidil kiya se kilipa kilima yiibani ya yogunu kilitie. ³⁴ Li naani nani o nilo den bua ke gedi o saNu ki taa o deni ki guuni o tuo. Soanba, ki wani yua kuli yeni o tuoli. Ki cabi yua baa gu nba, n ḥanbi ki ya nua ba. ³⁵ Lanwani yin ḥanbi keyese, kilima yi bani canba n baa kpeni ya yogu, li baa tie fiagu, o yoagisigu, kotonmuoanga, bii sinjaagu. ³⁶ O ya ti li pundi ya yogunu kuli, wan dan cua ke yi dua ki goa. ³⁷ Min n maadi yi yaala, n maadi yua kuli, n ya se kilipa.

DIANGBENGA 14

¹ Paki juanma yaama n ki den ḥmadi yen dabinlin densieni dna lie saloyidikacianba yudanba yen u tienu maama g banbanda den kpaani yaa snu kibbaa jnbi Jesu ki cuo o k kpa o. ² Bi den maadi yeni bi lieba: «lan tie mi jaanma yogunu, b den jie k biniba n dti fii yeni ku fuugu ki yie li po» ³ Yaa yogunu ke Jesu den ye o gbaado simono deni, ban den di yaa yogunu, o pua den kua ki kubi omuu nni yaa bada ki biyiga alibate ke ki gbie yeni tulate, ke o dunga pa, ke bi yionadinjama. O denjobidi libadiga ki wuli o yuli po. ⁴ Li den coagi bi tianba ke bi maadi bijnniali nni, ki tua: «be yaa po yo ke o biidi yaa tulale n yena. ⁵ Bi bibaa fidi ki kuudo yaa ligi n cie dubala kobita ki teni aluoda» Ke bi funi yeno lipo. ⁶ Ama Jesu den yedi: «gao mani yeni sua be yaa po yo ke yi biidi opali? o tieni n yaa po bonjanle. ⁷ Yi pia a luoda yi siiga nni yaa yeginu kul yeni yin bua yaa yeginu kuli yi baa fidi ki tieni ba minjanma, ama mini wani yi kan yaa pianni yaa yeginu kuli ykan. ⁸ Wan wani tieni wan ba fidi ki tien yaala a wuli o wuli n gbanandi po kelima n piinma po. ⁹ Moamoan i maadi yi; ban baa waani o labaalinjamo nanduna nni naan kani kuli bi baa tiadi ki togidi o pua nan tieni n po yaala» ¹⁰ K sua juda Isakalielo bi piiga nni kediba siiga yua den gedibi sala yidi kacianba kani kelima o den bua ki kuado bi po. ¹¹ Bi salayidi-ka cianba n den gbadi laa maama yaa yeginu, bi pala den mangi ki bi den jagi ban baa puna yaaligi, o den kpaan wan baa ba yaa sanu ki kuado bi po. ¹² li dancincinli daali yaa paano n ki den ḥmadi yeni dabinli, ban yen taki pebiga ki yidi sala pakı jaajiem po den bualo: «abua tin gedi le ki ban bobini a po pakı jiema ḥan di.» ¹³ O den soani o goadi kaaba siiganni bonbi lie, ki yedi ba: «yin gedi u dociannu nni yi baa la o ja ke o bagi linin cuali yin ḥoadoo man. ¹⁴ Wan baan kua yaa diegu nni ḥoadoo mani ki maadi yeni laa diegu daano, canba buali: «min le yaa diel, ke n ba je pakı jiema yeni n ḥaadikaaba. ¹⁵ Yeni o ba waani yi li die tual yaali n yabi ki ḥani, yin bobo nni man n po lan kani. ¹⁶ bi ḥaadi kaaba den fii kua u dogunni bi den la ke lali bonla kuli tie nani wan den maadi ba maama kebi bobini o po pakı jiema. ¹⁷ Kuyen juogu n den pundi, o den cuu yeni o piiga n ḥoaka lie diba li kani. ¹⁸ ban den taani ki kali mi jiema kaanu ki di, ke Jesu yedi; «i mamooni n waani yi, yi siiga yendo yua

n taani ki di l yeni nni baa janbi nni» ¹⁹ Bi kuli yaa yama den njmadi yeni bi siiga yua k uli ji den cili ki bualu laa tie mini bi yeni kaa? ²⁰ Jesu den yediba: «li tie yinba bi piiga nni lied ba sijja yendo yua taani ki tuuni yeni nni kusatiagunni. ²¹ Kelima o ni saalo biga baa siedi njanduna niinni nani landiani o po diani maama ama li yuboanli baa ye yeni yaa daan o nba janbi o ni saalo biga libi njani lan daano bi yaa bimalo.» ²² ban den di yaa yaa yogunu, Jesu den ta paana, ki tieni u tienu baliga, ki jenda. Ki tenba ki nnaadi: «yin ga nnan ne, li tie n gbanandi.» ²³ o go denta ki tadi nukaaga, ki tieni u tien u baliga ki teniba, kebi kuli na. ²⁴ O den yediba ki ne n tie n saama n kuani o njan taado, yaa saama n wulibi niba boncianla. ²⁵ Yeni imaan i luan yi, n kan go nu palipe duunt hali yaa daali ke n bao guanu u tienu diema nni. ²⁶ ban den yini ba yanbu ki pendi, b den don o lite tiidi juali po. ²⁷ Jesu den yedi ba: yikidi ba yadi kinja nni, kelima li diani nba pua ki kpa o pe kpaalo ti pebidi monyadi. ²⁸ Yeni n yaa ti guani ki fii bi kpienba siiga nni, n baaga yi linga kigedi galile. ²⁹ Pidi den yedo n li yaa tie ba ke n lieba sani mini wani kan sam pipe. ³⁰ Jesu den yedo: «yen i moani po n maada ba dinla niagu moni yen i kokolo n ti buudi taalima lie po, a ba nia kenjaa bani na taalimata.» ³¹ ama pieli den yedo: «ba li yaa tie min taani ki kpe yema, n kan tieni lanwani palpe bi kuli den taani ki niani yeni. ³² likani kebi pundi yaa kaanu ke b yi u jetesemane ke Jesu maadi o nojadi kaaba kali man ne min gedi ki ban jaandi. ³³ b den ta gidi, jaka yeni jan, lani li pa boanli den kuao ke o yama mo yagi. ³⁴ jesu den yediba: «li paboali cuo nni ha li kili naani nani kpe yen. Sedi mani ne kiya jandi.» ³⁵ Jesu den suli ke fuadi bikani, ki ba kilabini tiipo ki jaandi k l yedi li yaa tie kiliba tuo u naayogunu n foagidi o kani. ³⁶ o den yedi: «abba, n ba a fidi bonlikuli liya batuo njan foagini n kani ya fala tadinukaaga n tie-na ama lan da tie mini n bua maama ka, ama a yanbuama n tieni.» ³⁷ o denguani ki cua bi kani kisua kebi goa ke oyedi pieli: «simono a goa yo? nja fd fidi ke guudinna ba yogu waamu? ³⁸ Fii moni ki ya jandi, ki yintiba nni tulimani. Lipali bua ama tigbannandi ki pia paalu.» ³⁹ yeni ki o go guani ke lebidi ki ban jaandi kiyedi nani waa bi kpia ki maadiya lanbona. ⁴⁰ O go den liguani ki sua ke bi goa, kilima n guama den ye bi nubina po, lan wani ba ji den fiidi ki njmiano liba. ⁴¹ yeni o den guani ki cua bi kani bombi ta po ke yendiba: «i da li goa ki fuodi halimoala? Lidagidi! oyogunu pundi, o nisaalo bija ji caa ke ban ban kuado ti biidi damba nugunni. ⁴² Fii mani, tin gedimani, diidi yua n ba koadi nni, o nago.» ⁴³ Wan den maadi ya yogunu, ke bi piigani liediba siiga, yendo yua kibi yii wa juda nageni g pundi yeni bi niba bociaala yeni ti jatiadi ijuugimu a lambana lijandieli cambaaba yeni a gbamba nda yeni lijandieli nikpela soani yaba. ⁴⁴ yua den ba kuaado den wani ba ya banma ke o ba tieni, ki kuaado bi po yua ki sani ki filo ki moadi moadi o tan kpina po «wni yeniyin cuo-mani bojanla kigedi yeno.» ⁴⁵ Juda n pundi ya yogu o li puadi ki noanli jesu, ki maadi a tankpina. ⁴⁶ Laayogunu ke bi nagini ki cuo. ⁴⁷ U noadikaaba siiga yendo n noadi i juuga ke cua ki nani bi salayidiciaaba siiga yendo ya tuubili. ⁴⁸ Jesu den yedi ba: «i cua ke koni yeni nni nani n tie o nayigo yeni, yeniti jatiadi i juugimu a lambana ke la cuo nni? ⁴⁹ min den ye yeni yii, ke tuundi yii daali kuli o jandiegu nni, yii den cua nni. Ama moanla o yogu pundi ki i dianni n den maadi yaala n tien nni.» ⁵⁰ Lawani yaaba n den yeni jesu kuli n sanni ke nja. ⁵¹ O jawaalo yendo den yua o wa, ki piini o, gbamnu po bu kpalibu bebe. Ya yogu ki nibi yeni mubino, ⁵² wan noanliba yeni o kpalibu

ki sani yen cankpeloli. ⁵³ Ban ta Jesu ki gediyeno o salayidi kaaciamo kani, nani ki lijandieli cambaaba yen lijandieli nikpela yeni o tienu maama tili gbambanda taani. ⁵⁴ Pieli den yua hali fagima yeni bi salayidika ciaaban cambaaba diegu kani, o den kali sejenba siga ki nagini omu kilima ti waadi den ye. ⁵⁵ Lijandieli caabaaba yeni bi nikpe juogi kaaba den lingi ban-ba jaligi yaala Jesu ki fidi ke kpa o. Ama bi naa den la liba kuli o po; ⁵⁶ Kilima niba bociaala den pua o po mifaama; ama yeni bi faama po kuli laa tua maani. ⁵⁷ Bi nitianba n fike pua mi ki jaligi Jesu. Ki yedi: ⁵⁸ «ti den gbadji ki o maadi: "n ba muadi li naa jandieli yaali ki bi maa yeni bi niba nu nuugii danata siiga, n ba guani ke ma ya jandieli ke nisaalo ya nugii ka maali, ⁵⁹ ba yen la maama po kuli, ba la ban fidi kijaligo yaala ya po? ⁶⁰ O salayidi ciomo den fii ki sedi bi siiga ke buali Jesu: «na-pia ñan ba ñmiani yaala? ⁶¹ Ke o ka ki ñmini suo wa ñmiani liba. O salayidikaciomo go den bualo yeni ya lanboli n tien: «a tie kilisiti, u tienu n seligi o bijua yua yo?» ⁶² Ki Jesu ñmian: «n tie a ba la o nisalo bijua, ke o ka o paciaabu daano jienu po ya yogunu ki o paalu ñani tanpoli po ki jiidi u po nani nani o taawaligbamgou yeni.» ⁶³ Ke o salayidi kaciomo cuo o tiadi ki dadi padi ke yedi: i go bua ki gbadji o laa sieda yo o po? ⁶⁴ i gbadji wan suugi o tienu maama. I jagi ki tin tieni o be? bi kuli den taani ki yedi lidagidi wan kpe. ⁶⁵ bine kiili kiya ciidi o po ti nisoandi ki pibinio nunga yeni li cabili, ki pua o yi tanpabi ki maadi yeno: «bundi!» ki sejeha gedi yeno ki pua wa. ⁶⁶ Lanwaninipiel den ye likani u diegu tiipo, janfanyendo den ye likani ki tuunni bi salayi kaciaaba po n cua o kani. ⁶⁷ Wan den la pieli ki o se likani ki yie o mu. O den ñanbi ki noanol kí, yedo: «a moko den li ye yeni sasaleti, Jesu.» ⁶⁸ ama ki o nia, ki yedi: «mi bani ñan bua maadi yaalo.» liyogu o den ñani doujagu yeni nni (u kotongu den mua.) ⁶⁹ Ama lan po moko, yaa jafaano n tuuni likani den la o ki go kili ke maadi yeni yaaba n ye li kani: «o ja ne mo bisiiga yendo! ⁷⁰ ama o go den nia. Lan den pugini waan mu, ya niba n den se likani den yedi pieli: maamoni a li tie bisiiga yua yo; kilima a moan ñani galile yo.» ⁷¹ Lan wani o den cili ke poligi ki tua: «mibani yin maadi ya jua yeni ya maama.» ⁷² Laa yogunu u kotogu den mua mi liema. Pieli den guani ki tiadi Jesu n den yedo yaala: «hali ki u kotogu talimilie, a ba nia ki ñaa-bani nni talimata.» o den ñani ke ban buudi.

DIANGBENGA 15

¹ O tinja panpangu, li jandieli yeni juki n ba nikpe juocaaba den tani ki diidi ban jaligi maama ki loma guveneeli kani bi den cabi ki sejenba lolio ki bi jedi yeno pilata kani. ² Pilata den buali Jesu: a tie jufi ba bado yo? Jesu den gua ñmiano: Fin moano n yedi. ³ bi salayidikaciaba canba den galigi yesu ki o tien di yaala ki ñani. ⁴ Pilata n bualo: ñaa pia liba ki ba maadi? agbadi ban jaliga ki maadi ka tien nni ya bobigu kuli. ⁵ ama Jesu den ki guano maama ba kuli. Pilata n den laa bola kuli, kili ya ki lido. ⁶ Li den tie bogidili ki binli kuliguvaneeli, paki jaama dana siiga bi ba ñani niyendo dasaliga ki ña o. Bi den maani ki ña bi niba n mia ban kin ba ña yua. ⁷ Ki sua jua ba ye li dansalidieli ki bi yi u banasa yeni o lieba, bi den kpa bi ba niba bocian la ya yagu po ki den fi yie loma guvenneli bali maama. ⁸ Lan wani ki o niligu nagi nni pilata kani ki mia o ki wan ña niyen do nani ban tie n di maama bi damba bogida po yeni. ⁹ Pilata den bualiba: yi bi bua mi ña yi po yua ki yi maadi ki o tie yi bado. ¹⁰ O den maadi kilima o den bani salayidikaciaba n den bua ban tien no maam a, bi den jaligi di Jesu kilima

bi den pia yi nanga o po ki dugi nni niba bociaala den tua o njoadikaaba.

11 Ama bi salayidikaciaaba den tudi linitingli ki ban maadi pilata ki wan ja banabasa ki kpa Jesu. **12** Pilata go yedi ba: n ya ja yipo banabasa, yi bado yi bua mi tieno be yo? **13** Ban yiginni ki puginni: kpao mani. **14** Laa wani pilata n buali: be ya po? o bidi be yo? ama kibi kpaadi ki yiigi nni hali bojanla kpao mani. **15** Nani pilata n den tuo linitingli n bua maama, o den. ja banabasa, pilata sejenba n pua Jesu a gbana. Laa puolipo, pilata n madi o sejenba ki ban gedi yeno ki kpa o. **16** Ki sejenba ta Jesu ki gedi yeno bi cagiciaali kani ki tan nni bi tuo soanlieba kuli. **17** Sejenba n taanni ki gbeni, ki bi ta liadifogidimoang ki lan Jesu. Ki bi lugii konkoni ya fogiliga ki yilinno, o yuli po. **18** Ki ji fuodo nani bayi fuodi o bado maama ki ñuado, ti fuonda juf ba bado. **19** Bi den puu ya lanbana n yabi o yulipo ki si o po ti ñoansoandi ki gbandi o nintuali, nani bi coan nni o yeni. **20** Ban den ñoandi o ki gbeni, ki bi landi o lindi fagidi moangu yali ki bi lan o yeni, ki yuadi ki ta o ya tiadi ki lano ki ñano o dogu nni ki gedi yeno nanni ki bi ba kpali danpoanpoanli po. **21** Ama ya jua bi yi u simono ki o tie silindi ya dogu n yua, ki o ba tie alesaolili yeni lufut ki bi cindo, bi sanu den ña likani ki bi yieno ki wan tugi Jesu dandanpoli. **22** Sejenba den jedi yedi no ya kanu bi yi goligolita. Laa yeli bundima bua ki yedi, ti yu kpabiciuodi kani. **23** Bi den bua ki ñumio ya duven n den ñjadi yeni mili ama wa den ñuni. Sejenba ta o tiadi. **24** Ki bi kpa o lidapoanpoanli po, ki ta o tiadi ki toanni titia. **25** Li den tie li dali kudi ta yogunu yeni, ya yoginu ki bi den kpa o lidapoanpoan-li po. **26** Ki bi dian nni ki tabi nni yali ya po ki bi den kpa o li dapopoanpoanli po. **27** Yi dian ni yeni nima nni den bua ki yedi: Jufi n ba bado, bi go den kpa bi bibiadale ki pugini o po. **28** Yendo den ye o jieu po ki yendo moan ye ganu po. **29** A sanpeda den sugido ki tibidi biyula. Ki tua: ha! Fini yua n den maadi ka ba fidi ki mudi li jandieli danata daali ja gua maali, a ya ba fidi tie nni tin diidi, **30** Fie a yuli fini moanlo ñan o dadu po ki giidi. **31** Bi salayikaciaba yeni u tienu maama gbanbanda moan den sugidi Jesu ke ñoando. O den maadi bi ninba boncianla kani: o den fie ninba boanciaala ya yogunu kili damba den ye fala nni ama ka fidi fie o ya yuli. **32** O den maadi ki ne: n tie kilisiti; mini n tie ya bado ndie Isalele yaaba. Li ya tie ki o maama tie moan-moani, o bi ñia li dapopoanpoanli ki jidi! yen wani ti kuli bi ba dati o ni nni bi niliediba yaaba ki bi den kpa o bi siiga moan den sugido. **33** Kudi luoba yogunu li biigili den ba yi tinga kulipo, li den tie yenyi hali kuti yiayogunu. **34** Kudi yia po, Jesu den kpaadi ki yiginni ki yedi: eloi, eloi, lamasanbagitani? Lani n bua ki yedi n tienu, n tienu be ya po ka ñani? **35** Ya niba n den ye likani n gbadi laa maama yogunu, «eloi» ban ki ñanbi li maama nima nni, bi den yedi: cingi-mani o yi o sawali pualo «elia o!» **36** Bi siiga yendo n sani ki ban ta o ciesiobu ki ñua li damiligilinni, babini li kankagili juoga ki niindi ki Jesu n ñu. Ki bi maadi tin guudi mani ke le elia ya ba kua ki jiino lidapoanpoanli po!

37 Jesu n yigini yeni pauma, ku fuodi ki giini ki kpe. **38** Lanyogu o kpalibu yaa ba n den juami ki piigi lijaandidi bumbaba den cili tanpoli ki padi ki jidi hal tinga. **39** A mintila canba yua n den se li kani n la Jesu kuma, o den yedi maamoani ya ja na go li tie o tienu biga! **40** Bi puoba mo de se foangima ki nua. Laa puoba siiga maliyema magidela dogu yua, yeni maliyema jaka na o die kpaloo yeni jose. **41** Banin den yegi jeni Jesu ki gedi galile todi o tuolini. **42** Laa daali den tie n libogili jufi n ba fuodima jama o yen juogu n dagidi. **43** Alimate dogu yua Josefi, yua den ye jufinba

nikpela cegili kaaba siiga nni. O den gu tanpoli diema pundima. O den ba li papaali ki gedi pilata ki mia o ki wan casi wan ta Jesu gbanandi. ⁴⁴ Li den fidi pilata yeni Jesu n tuodi ki kpe maama. Ke o yini amintela kobiga n yudano ki buali o gbadji i Jesu kpe na. ⁴⁵ Wan bandi amintela kobiga yudaano kani ke o kpe ke o cabi JOsefi o gbanandi. ⁴⁶ Josefi den daa u kpalipemu ki jiini o li dap ɔnponli po ki bobini o o kpaliyenbu yeni ki gadi ki pan duani o yaa kakuli ke bi k piedi u tangu po ki bindi li tanli ki biini. ⁴⁷ Magidala Maliyama yeni Maliyama yose na den se ki nua ban duani o naani kani.

DIANGBENGA 16

¹ Mi fuodima daali n den pendi, Madagalapua yuan yi Maliyama den daa Alomata ki cua banmii Jesu gbannandipo. ² Li den tie li dacincinli sinjaɔgu panpangu ke bi den gadi li kakuli. ³ Bi den yedi bi lieba: ɿma baa pan luodi ti po, yaa tangu n biigi li kakuli? ⁴ Yaa yogunu ke biyaa gi nɔnli li kakulipo, ki la nilo ba ke o bindi li kakuli tanciangu. ⁵ Ban den kua li kakuli nn, bi den la o jawaalo ke o lani ti tiapiendi ki ka bi nu jienu po ke u jawaanbu cuoba. ⁶ O den yedi ba: da jie mani, yi kpaani Jesu Nasaleti yua ke bi kpagu yeni. O fii u, waa ki ye ne. Diidi mani ban den duani o naani. ⁷ ama yi gadi ke pan yedi O ɣɔdikaaba yeni pie li ke o gaa liiga ki gadi Gile. Lani po kebi baa laani nani wan den yedi ba maama. ⁸ Bi den ñani li kakuli nn, ki sani. Li den lidiba hali ki jegiba bi den ki maadi nilo liba kuli kelima bi den jie hali. * ⁹ Li dacincinli daali sinjaɔgu panpani, wan den fii yaadaali yaa Maliyama ke o den beli ki ñani o niini cilicilibiamu lele yen den kpiia ki la o. ¹⁰ O pua yen den ban togidi yaaba den yeni o yaa yogunu ki den kpiini ki go buudi o po. ¹¹ Ban den gbadji ke o guani ki suo, ke o pua yen la o, ama bi den ki tuo daani. ¹² Lan n den pendi, o den dogidi o ba niba lie kani yeni Manati tiadi ya yogunu ke bi den cuoni ki ñani u dogu nni. ¹³ Laa niba n den gadi ke pan togidi yaa ɣɔdikaaba n sieni, ama bi mo den ki tuo ki daani. ¹⁴ Lan den pugini waamu, Jesu den dɔgidi o ba o ɣɔdikaaba piiga n yendo kani yaa yogunu ki den taani kikaa li kpagili po. O den maadi ba bi dandanli luoma yeni Pajuali, kelima baa den tuo ki daani yaba den yedi ba ke bi laa Jesu ke o fii bi tinkpiiba siiga nni. ¹⁵ O gua den yedi ba; Gadi mani ɿanduna munli kuli ki yaa wang O Labaalijanmo. ¹⁶ Yua n tuo ki daani, yin wuli U Tienu ñima o baa faadi, ama yua n ki tuo daani, bi baa jia o buudi. ¹⁷ Yaa ɿua mani yaa banciamana ba ɿua yaa ba tuo daani. N yeli nni, bi baa beli ti maalibiidibi baa maadi mi malanma. ¹⁸ Bi baa cuo i we yeni bi nuugi, bi go yaa ñunba ɣɔgibugu mo li kan fidi ki tieni ba yaala n bia. Bi yaa maani bi nuugi a yiama po, se ban paagi. ¹⁹ Ti yonmidaano n den maadi ba ki gbeni o den yugi ki doni tanpoli po ki pankali U Tienu jienu. ²⁰ O ɣɔdikaaba den siedi ke pan wang o labaafli kuli yaa yogunu ke ti yonmidaano den suani yeni ba, o den ta bi po i mɔmɔni yeni n bangiciama baoncianla den ɿuuba o maama nni.

* DIANGBENGA 16:8 boncianla.

Luka

¹ Bi niba boncianla jagi ke ban diani, ki togdi ya bontienkaala n tieni ti siiga nni, ² ti kpaagi yaaba n tie kasiednba leni bi nuni hali micilma, ki tua U Tieu maama tuonṣola. ³ Lan wani, n mo kali, ki lagi, ki buali, ki bandi bonjanla yaali n tieni hali mi cilma, ki ba diani, ki togdi a leni mi kpaagma, fini, n buado leni n nicolnka Teofili. ⁴ Yeni, a ba bandi ḥan ga ya bangima mɔmɔni cain. ⁵ herodi i bo tie Jude badciamo ya yogu, salga yidka bo ye, ki yi Sakali, ki tie Abia salga yidkaaba cagli yua. O denpua bo tie Aron puoljuanu, ki yi Elisabeti ⁶ Bi kuli bo tie nitegnkaaba U Tieu nintuali; bi kuli bo colni U Tieu ñɔmabona, leni o yobdaano bali maama kuli, kaa pia kpiadma. ⁷ Bi bo ki pia biga kelima Elisabeti bo tie ḥolg, ke bani bilie kuli ji bo podi o. ⁸ Dayeli, Sakali den yidi salga U Tieu dieli nni, li den tie bi cagli salga yidma yogu i; ⁹ bi den colni salga yidkaaba danbogda, ki lugdi o ke wan kua salga yidkaanu, ki ḥubni li ḥubli. ¹⁰ Li ḥubli salga yidma yognu, ku niwulgu kuli den se niipo, ki jaandi. ¹¹ O diedo maleki den ludi o, ki legdi, ki sedi li ḥubli salga binbinli jieno po. ¹² Sakali ñ la o, o yama ñ pudi, ti jawaandi ñ cuo o. ¹³ Ama, maleki ñ maadi o: “Da jie, Sakali, ki dugni, U Tieu gbadji jaandi. A denpua Elisabeti ba punbi, ki mali a po bonjaga, ḥan yini o Jan. ¹⁴ O ba tua a po pamancianli, ke bi niba boncianla ba mangi bi pala o madi po. ¹⁵ O ba tua niciammo O Diedo nintuali. O kan ñu daamɔngu, ki nan buali daapaama. O ba ya gbie leni U Tieu fojanma, ki da ḥaani mi biima. ¹⁶ Isayeli yaaba boncianla ba guani O Diedo, bi tienu kani. ¹⁷ O ba sɔni o tuonli ki dudi U Tieu nunbu nni leni Elia fuoma leni o paaciamu, ki cedi bibaanba leni bi bila ñ guani ki mangi leni bi yaba, ki todi yaaba n ki tie nicolnkaaba, ban togdi bi nitegnkaaba maalma, ki ji bobni, ki tua ya nibuolu n ye U Tieu po. ¹⁸ Sakali ñ buali maleki: “Be n ba teni min bandi? Kelima mini nba n ciandi, ke n denpua mo podi boncianla”. ¹⁹ Maleki ñ guani ki jiini o: Mini n tie Gabyeli, ki ye U Tieu kani, ki tuuni o po. Wani n sɔni nni ke min caa u tondu, ki pa ḥa ya laabaalŋamo ne. ²⁰ Lanwani, lan ba tieni maama n ne: A ba tua muulo, ki kan fidi ki maadi, hali ki tuoni ya daali ke min puni a ya laabaalŋamo ne yogu ba pundi, lan tieni ki dudi. ²¹ Lan kuli ñ den tie ya yognu, bi niba den guu Sakali, ke li pagi ba leni wan waagi salga binbinli dieli nni. ²² Wan ji den ñani, o ji den kan fidi ki maadi leni li nitaanli. Bi ji den bandi ke o la bonlegdikaali salga binbinli dieli nni. Wani ji den tua muulo, ki ji maadi leni o nui. ²³ Wan gbeni o salga yidma dana, ke o guani, ki kuni o denpo. ²⁴ Lan tieni danaba, o denpua Elisabeti ñ punbi, ki tieni ḥmaali mu, ki ye deni, kaa ña. O den maadi o pali nni, ²⁵ “Ne tie O Diedo tuonli i. O diidi nni leni mi yanbuama, ki piini yaali n den tie n po fee, bi niba kuli siiga. ²⁶ ḥmaali luoba ñ pendji, Elisabeti tugpunbdi puoli, U Tieu ñ sɔni maleki Gabyeli Galile dociamu nni, ke bi yi li dogu Nasareti. ²⁷ Jifaano kani, ke o tie ja cikpenga, ke bi yi o Josefi, ke o tie o badciamo, Davidi puoljuanu. Li jifaano den yi Maari. ²⁸ Maleki ñ kua o kani, ki yedi o: “Mangi a pali, fini yua ke U Tieu cabi a o ḥanbili; O Diedo ye leni a.” ²⁹ Mari yama ñ yagi boncianla, li maama po; wan buali o pali nni lan ya fuodi niima nni. ³⁰ Maleki ñ maadi o: Da jie, Maari, kelima U Tieu n cabi a o ḥanbili. ³¹ Yaali n ba tieni n ne: Li kan kandi dana, a ba punbi, ki

mali bonjaga, ki yini o Jesu. ³² O ba tua niciamo, ban yini o “Tanpojoma Tieu Bijua” O Diedo U Tieu ba teni o o yaja, o badciamo Dafidi badkpagli. ³³ O ba diedi ya buolu n ñani Jakobo kani hali ya yogu n ki pia juodma. ³⁴ Maari n maadi maleki, li ba tieni ledi, kelima n tie powandiali i, n ki bani ja? ³⁵ Maleki n guani ki jiini o, “U Tieu fonjanma ba jiidi a po, ke Tanpojoma Tieu paaciamu n fibni a leni o junjungu. Lan ya po i, ke bi ba yini ñan ba mali ya biga U Tieu Biga. ³⁶ Diidi, a kpiilo Elisabeti mo punbi, ki guu bonjaga yeni wan ciandi maama kuli, ke bi tua ke o ji kan baa biga; o ji ye o ñmaaluobidi n yeni. ³⁷ Kelima U Tieu ki pia wan gbali yaala. ³⁸ Maari n maadi: “N tie O Diedo tuonsñlo i, ñan yedi nni yaala n tieni ki dudi nani lan buali maama. Ke maleki ñani ki rja o. ³⁹ Li ki waagi ke Maari fii, ki ñmaa tonma, ki gedji Jude juana dociamu nni. ⁴⁰ Ki kua Sakali deni, ki fuondi Elisabeti. ⁴¹ Wan gbadji Maari fuondi ya yognu, ke o biga yugi ki ciidi o tugu nni, ke Elisabeti gbie leni U Tieu fonjanma. ⁴² Ke o fiini u nialu, ki kpaandi, ki yedi: “A baa mi yedjanma bi puoba kuli siiga, ke a tugu nni biga mo gbie leni mi yedjanma. ⁴³ Be n teni ke n dagdi yeni li seli, ke O Diedo naa cua n kani ki bua la nni. ⁴⁴ Kelima diidi min gbadji ke a fuondi nni ya yognu, ke n biga jeli leni li pamanli n tugu nni. ⁴⁵ U yenyienjamu (mi yednjama) ye leni fini yua n dugi ke U Tieu n soni a po ya tondu ba tieni ki dudi” ⁴⁶ Lan yognu, Ke Maari yedi: “N naano yiini O Diedo kpiagdi. ⁴⁷ Ke n yantiali mangdi li pali, O Diedo U Tieu, n candaano po. ⁴⁸ Kelima o tuo ki tibni ki diidi mini talga, o tuonsñlo. Lan ya po, lan fii lan faa, leni yogu kuli, bi ba yini nni o cabñandaano. ⁴⁹ Kelima U Tieu, U Paaciamu daano tieni n po yaali n yabi. ⁵⁰ O ñanma ba tandi nifiima n tuu nifiima yaaba n colni o po. ⁵¹ O tandi o nuu leni u paaciamu, ki yadi yaaba ya pala n gbie leni ti japaadi’ ⁵² O tudi ki jiini bi paadanba bi badkpaga po. ki nan duoni talganba. ⁵³ O gbieni a konkonba leni a bonnana, ki nan deli ki yaani bi ñalmandanba i nuukuomi. ⁵⁴ Nn, O puni Isayeli, mi todma o pakonli kuli po, ki waani o ñanma ya nibuolu n tie o tuonsñba po. ⁵⁵ (Nani wan bo nianti ti yajanba) Abalahama leni o puoljuani hali ya yogu n ki pia gbenma. ⁵⁶ Maari kali leni Elisabeti nani ñmaali taa yeni, ki guani ki kuni o denpo ⁵⁷ Elisabeti madi ji bo nagi n yeni, ke o mali bonjaga. ⁵⁸ O kuantalieba leni o kpiiba den bandi O Diedo n tieni o po ya ñanbli. ki tieni u badu leni o, ki waani bi pamanli n dagdi maama. ⁵⁹ O madi n pendji daaniili daali, ban cua ki ba kuani ki canpandra ku kñciagu. Bi den bua ban yini ki biga “Sakali” nani o báa n’yi maama, ⁶⁰ ama ke o naá jiini ki maadi, “N N, O baa yi Jan i.” ⁶¹ Ama ke bi maadi o, “Nilo ki ye i diegu nni ki gaani lan ya yeli” ⁶² Lan wani, ke bi buali bibáa mi muulma nni, wan bua yini ki biga maama. ⁶³ O báa n’ buali, ban teni o ki kpagdiankaaga (walga), wan diani ya lanbona ne, “O yeli tie Jan.” Lan tua bi kuli ya po pagili. ⁶⁴ Lan yognu liga, o ñibuu n’ mubdi, o lanbu n’ tabdi. Wan ji ya maadi, ki kpiagdi U Tieu. ⁶⁵ Ti jawaandi den cuo yaaba n den gaani ki lindi ba. Li laabaali den yadi i kaani kuli, Jude juana dogi nni. ⁶⁶ Yaaba n den gbadji li maama den maadi: “Ya biga ne ba tua be?” kelima U Tieu den ye leni o. ⁶⁷ Sakali ki biga báa den gbie leni U Tieu fonjanma, ke o pua sawali, ki yedi: ⁶⁸ Dondi mani O Diedo, Isayeli tieni, kelima, o todi o buolu, ki faabi u. ⁶⁹ Ti ya po, o candaano yua n gbie leni u paaciamu mali o tuonsñlo, o badciamo Dafidi puoljuani siiga. ⁷⁰ Wan den soni o sawalpuuba yaaba n gbie leni U Tieu fonjanma, ke bi niani ti

yajanba yaala hali mi cilma, tieni ki dudi. ⁷¹ Ke o ba faabi ti ti yibalinba nui nni, leni ti nantieba gbanmanu kani. ⁷² O tie bonli kuli ke li wangi o njancianma ti yajanba po, ki goa ki tiadi o ñonianu. ⁷³ Wan den niani ti yaja, Abalahama yaali tieni ki dudi. ⁷⁴ O poli ke o ya fie ti ti yibalinba nui nni, o ba cabi ti ki nunmanga, tin ya jaandi o kaa jie ⁷⁵ Ki tuuni o tuona, ki tie o buoljamu, ki tie nitiegrikaaba o nintuali daali kuli ti yenyienu nni. ⁷⁶ Nn, Ke fini, ki biñidga, bi ba yini a Tanpojoma sawalpualo, kelima, a ba ga sanliiga, ki cuoni U Tienu nintuali, ki bobni o sanu ⁷⁷ Ki teni o buolu ñ bandi ke U Tienu puni u mi faabma, ki tieni u tuonbiidi po sugli. ⁷⁸ Kelima ti tienu gbie leni ti niñinpadi leni mi ñanma. Lanyapo, ku yepudkaagu ba ña tanpoli, ki yendi ti po. ⁷⁹ Ki yendi yaaba kuli n ye li biigli nni leni mi kuuma junjungu nni, ki pegdi ti taanjmaadi mi yanduanma (li yanjaali) sanu po ⁸⁰ Ki biga den yabdi, ke o yantiali mo paagdi ki pugdi. O den ti joudi ki ye ki tinkuonga nni i, hali yeni ya yogu ke o ti legdi ki waani o yuli Isayeli buolu po.

Diangbenga 2

¹ I yogu romi badcianmo Ogusto bo diani k pua sawali o diema nni niba kuli cõdili. o cincinli cõdili bo tieni ya yogu ke kirisus bo tie badcianmo i siri diema n ni. ² u cincinl cõdli bo tieni ya yogu ke kirisus bo tie badcianmo i siri diema nni. ³ yua kuli bo ye gedi ban cõdi wan ñani ya dogu n nni. ⁴ yeni k josefi bo ñani nasareti k doni galile ki tõgn nni jude, k pudi betelemi, david dogu, o bo tie David cugli yua i. ⁵ Josefi bo gedi lan kani wan yeni o cikpenge Maari ku pia o tugu. k b pan cõdi. ⁶ Ban den ye betelem i k maari t gbaani t maadi. ⁷ maari den mali bojaga o cincinmadi ki pin'o i kplaldi k duan'o ti yandi jeditiagu nni kelima bi canba dieli nni yiali den ki ye. ⁸ I kuanni bo kuu li kani ke a yankpaala dua ki guu bi yandi. ⁹ K u tienu maleki yendi cua bi kan ku tienu yudandi jiidi b po ke ti jiwaanndi cuo ba. ¹⁰ Maleki maadi ba. i daa pia mani jeje n bua pua'yi sawalmanli yu baa tie yua kul pamancianli. ¹¹ ba fie ti mali dinla David dogu nni wan tie o candaano. ¹² Ti bo band'o maama nne i ba la i canpandiga k o dua ti yandi jeditiagu nni ki piini i kpaldi. ¹³ Ke li yogunu mõno ki bi la u tienu meleki nba k bi cua ki pugini i yua bo ye yeni po ki bi ji yiini ki dondi u tienu. ¹⁴ U Tienu yeli n yabdi tanpolu po, o pamangu n ya ye i tinga po nne yeni u nubuakaab po ¹⁵ Ban yin ki gbeni ya yognu k u tienu meleki nba lebidi tanpolu po ka yankpala mõ boe yeni bi lieba. ti gedi manni Betelemi dogun nni yaal k diidi yaala cua, u Tienu n waani ti yaali. ¹⁶ K bi kagini ki gedi l yognu tonma k la yeni i moni Maari yeni Josefi yeni ki bipanga yua mali k b taa'ga k duan'ga ti yandi jeditiagu nni. ¹⁷ A yankpaala n gedi ki la'o, ki guani ki togdi yua kuli u Tienu meleki n den baa pua labaal maam e canpandigi yen po. ¹⁸ Yaba n den songi a yankpaala labaal kuli li de lidiba. ¹⁹ Ke maari yi guani ki tiadi o pal nni yala tieni kuli yeni ya maama madi kul. ²⁰ A yankpaala den guani ki lebdi bi yankpaamuagu po i k yin k dondi u tienu yen ban de songi yaala ki go la yaala. U tienu meleki n den maad yaala den tie moni ²¹ Jesus n den mali l daaniin po k l tie ki ban gedi kond'o, ki bi kond'o ki pun o yel Jesus. Lan yeli k u tienu meleki bo lugdi u po. ²² Lan bo buali maam moyisi yikotili nni. L yognu ya pudi l tie taladi ki ban kuani ki canpandiga u kõnciagu. Lan yognu n pendi ke bi taa Jesus ki gedi yen'o jerusalem ke pan waan'o

u Tienu. ²³ dianni u tienu yikotili nni, ki cincinbiga kuli k o tie bonjaga tie u tienu yuu i. ²⁴ B bo ye ba ki tieni u Tienu balga yen kpajiemulie i nanni lan bo bual maam u Tienu yikotili nni. ²⁵ Ja bo ye Jerusalem dogu nni k u yeli tie Simeyɔn. O bu tie yua tiegi k go tie ya nulo tuagi u Tienu sonu. O den ye ki daani Israel fiema ki fonjanba ye yen o. ²⁶ tienu fonjanba de dög'd'o k u kan kpe gaa la mesi u Tienu tondo. ²⁷ Tienu fonjanba n jiidi u po wan gedi l jaandiel nni ki sua ke Jesus danba cua yen o, k ba tieni a bogda nanni simeyɔn yikotili nni lan bo buali maam. ²⁸ Simeyɔn ga ki biga o nugi nni ki ji yiin i ki dondi u Tienu. ²⁹ tienu ji ja a tuonsonlo wan ya caa yeni laafia. a cɔlni a ñɔniannu. ³⁰ Nunbu la o candaano ka son'o. ³¹ Ki a pun'o li papaali ke wan todi ñanduna. U Tienu meleki. ³² tie muuyiema i ki ba yendi ñanduna. wan baa tie Isaraheli yudandi. ³³ Yen o naa bo ye pamangou Simeyɔn n maad yaala Jesus po. ³⁴ Simeyɔn yedi m yeyanma b po ki madi marri. Nan ya bani ke biga ne ye Isaraheli buolu kuli yaa po i. L bo fidi yaa tie ti po bibaaga bii m yedonma yu ki bi niba ba kpagi. ³⁵ mola yaala den duagi bi niba maalima bo dögdi fin wani l baa ti tie nani b taa jugi ke muu pundi a pali yen. ³⁶ Tienu tondo m o bo ye l kani ke tie puaki k u yeli tie. Ani k u tie Fanial biga ki tie Aser cugl yua. O bo tie puocianmo i. ko bina lile po n bo yeni wan kuni o ja. ³⁷ ti. ki ti kali ti pakuadi ke ye o baba ki pan pundi piniini yen bina naa. O ña jandieli nni ki suani u tienu tuonli ki jaani ki go loligi o ñɔba yieni yen ñiagu. ³⁸ li puocianmo m o pundi lan yogunu; ki yin k dondi u Tienu k maadi yaba kokul den guu Jerusalemi fiema o janjanbiigu nni. ³⁹ Tieni k gbeni nani u Tienu ñɔmaam n den buali maama. ki maari yeni Josefi go lebidi Galile k kun Nasareti b dogu nni. ⁴⁰ Jesus ji kpèdi tonm tonma ki o yanfuonma caa liiga k u go tie u Tienu nulo ⁴¹ Kuli Jesus baa yeni o naa bo yi tun ki caa Jerusalemi paki jaanmi. ⁴² yognu ki Jesus den pia piiga n bina lie ko ji yi ñɔdi o baa yeni o naa ban gedi Jerusalemi paki jaanmi nani lan den bual maama. ⁴³ jaanmi n den gbeni ya yognu o baa yeni o naa den go cuo u sani k ji kuni ama k Jesus wani ñindi Jerusalemi kelima bi den kpaan'o kaa la'o. ⁴⁴ b tieni m maalma ko baa yegi yeni o lieba yaaba ki bi den taani ki cua yen. ki bi m o cuo l celi nani da yeli yeni. K b cil k kpaan'o o kpiiba yeni o bankaaba siiga. ⁴⁵ Ama baa den la'o ki b go lebdi Jerusalemi k bu kpaan'o. ⁴⁶ L dataa dali ki bi la'o l jaandieli nni ku kaa l balo maama banda siiga nni k songi ba k go buali ba i buali. ⁴⁷ Yaaba bo song'o kuli den ye panmangu yeni wan pia ya nunfanbu o maama go jiima po. ⁴⁸ L den pia o danba o yaalidigu yeni wan kaa naani. O naa den bual'o n biga be ced kaa son ti lani. Mi yeni a baa den ye ti jawaandi nni k kpaan ja kaan kuli. ⁴⁹ K Jesus den jiin ba. Be po i ki den kpaani n. I ki bani ki ba soni n baa tuona a. ⁵⁰ Ama bi den k gbadi o maama yeni niinma nni ⁵¹ K Jesus den cua ki ñɔdi ba ki bi lebdi bi kuli Nasareti. O den cɔln o danba. K u naa den ta yal den tieni kuli k bili o pal nni. ⁵² Jesus den find tonma ko yantiali m o go caa liiga o Tienu yen b niba den bua'o boncianla

Diangbenga 3

¹ Tiberi badciamo n dini li bali, li piiga n bina mu po, Ponsi Piilaati den tie Suude bado, ke Herodi tie Gaalile bado, ke o ninjua Fiilipi tie Iture yeri Traconiti bado, Lisaniasi tie Abilen bado. ² Hani yeni Kayiifi n den tie bi Salyidcianba. Laa binli i ke U Tienu bo maadi leni Sakari bijua Jan mi fanpienma nni. ³ Jan bo gedi Surdan fuanli nni kuli. O bo yii bi niba ke

ban cua ke ban wuli ba U Tieu ñima, ke lan waani ke bi lebdi bi yama ke U Tieu dini sugli bi tuonbiadi po. ⁴ Yeni ke U Tieu Sawalpualo Esayi n bo diani yaala o tili nni tieni yeni moni: Bi gbia o nulo nialu ke o kpaandi mi fanpienma ki tua: Bobni man o sani, ⁵ Baalodga kuli ba piini, Juali kuli yeni gbangbanli kuli ba sali, Ti sangolndi ba sondi, Ti sanbuodi kuli ñ sali, ⁶ Ke bi niba kuli ba lá U Tieu ñabalgo. ⁷ Jan bo maadi ya niwulgú n bo cuoni ki bua ke wan wuli ba U Tieu ñima ki: A waalaba buoli! ñma tundi yi ke yi sani U Tieu mutuoli yaali n cuoni? ⁸ Waani man i tuona nni ke i lebdi i yenyienu. Da kubi man i pala nni ke: «Ti tie Abrahama yaabila!» kelima, diidi man a tana ne: N maadi yi ke U Tieu ba fidi ki cedi ke ñan kpandi Abrahama bila. ⁹ Tin faami! Bi bobni li yali ki ba cua ki gulí i tiidi: Ya tubu kuli ki loni luanjanli bi ba cua bu ki juu bu u muu. ¹⁰ Lani ke ku niwulgú buali o: Ti ba tieni ledi? ¹¹ ke o ñmiani ba: li ya tie ke yua pia liada lie, wan teni yua ki pia, liadyenli. Yua pia ti jiedi mō, wan bögdi ki teni yua ki pia. ¹² A patendgaala (lonpogaala) mō bo cua ke wan wuli ba U Tieu ñima. Bi bo buali Jan: ... Canbaa, ti ba tieni ledi? ¹³ ... ke o ñmiani ba, Da gaa man ti patendi (lonpo) ke ti cie Gobna n seni maama. ¹⁴ Sijenba mō den buali o: ... Ke tinba i, ti mō ba tieni ledi? ... O den ñmiani ba, da fie man obá ligi, ki gó da fani ku faagu obá po: I pali ñ ya mani i ñmaapani po. ¹⁵ Bi niba den ye li dandanli nni paaa, ki ji den buali bi bá nni, bii Jan n baa tie O Candaano. ¹⁶ Ke Jan ñmiani bi kuli: ... Min wan wuu yi mi ñima nni. Ama o nulo ba cua, ki pia u paalu ki cie nni. Mii dagdi yeni min lodi o taacagbanu. Wani, o ba wuli yi mi Fonjanma yeni U Tieu muu nni. ¹⁷ O kubi o dilendyetonga, ki ba lendi o dii, ki wodi i dinjami ki kuodi o bónbuali nni. Ku fengu wani, o ba lu gu ya muu n kan baa jundi (gbeni) nni. ¹⁸ Jan gó ñanbi ki puuni bi niba U Tieu ñomaama n buali maama, muandi ba laabamanli. ¹⁹ Ama, o bo galgi o bado Herodi yeni wan kuani Herodiati, o ninjawaalo denpua, ki gó tieni ya tuonbiadi n yabi. ²⁰ Herodi gó bo cuo Jan ki luomi o dansalgi ki pugni o tuonbiadi po. ²¹ Bi niba kuli cua ke Jan n wuli ba U Tieu ñima. Ke Jan wuli Jesu mō U Tieu ñima. Ama, ya yogu ke Jesu den jaandi, ke Tanpoli po luodi. ²² Ke Mi Fonjanma jiidi o po, ki naani nani li lanjeli yeni, ke nialu bá ñani tanpoli po ki maadi: ... A tie n bibuadga. N pali mani a po boncianla. ²³ Ya yogu ke Jesu bo cili o tuonli, o den pia bina piita i. Nani bi niba n bo maali (maadi) ke tie Sosefi bijua yeni, o yaajanba yela nne: Eli, ²⁴ ke Eli mali Matati, ke Matati mali Levi, ke Levi mō mali Melki, ke Melki mali Yannayi, ke Yannayi mō gó mali Sosefi, ²⁵ ke Sosefi mali Matatiasi, ke Matatiasi mō mali Amosi, ke Amosi mali Nahumi, ke Nahumi mali Esli, ke Esli mali Naggayi, ²⁶ ke Naggayi mali Maati, ke Maati mali Matatiasi, ke Matatiasi mali Semeyin, ke Semeyin mō mali Yode, ke Yode mō mali Yoda, ²⁷ ke Yoda mali Yuanani, ke Yuanani mali Resa, ke Resa mali Sorobabeeli, ke Sorobabeeli mali Ceyaltiel, ke Ceyaltiel mali Neri, ²⁸ ke Neri mali Melki, ke Melki mali Adi, ke Adi mō mali Kosami, ke Kosami Elmadiami, ke Elmadiami mali Eri, ²⁹ ke Eri mali Jesu, ke Jesu mali Elieseri, ke Elieseri mali Yorimi, ke Yorimi mali Matati, ke Matati mali Levi, ³⁰ ke Levi mali Simeyon, ke Simeyon mali Suda, ke Suda mali Sosefi, ke Sosefi mali Yonami, ke Yonami mō mali Eliakimi, ³¹ ke Eliakimi mō gó mali Meleya, ke Meleya mali Mena, ke Mena mali Matata, ke Matata mali Natan, ke Natan mali Dafiidi, ³² ke Dafiidi mali Isayi, ke Isayi mali Obeedi, ke Obeedi mali Boosi, ke Boosi mali Salmon, ke Salmon mali Nasón, ³³ ke Nasón mō mali Aminadabi, ke Aminadabi mō gó mali

Admin, ke Admin mali Arni, ke Arni mali Hetsiron, ke Hetsiron mali Pereti, ke Pereti mali Suda,³⁴ ke Suda mali Sakobi, ke Sakobi mali Isaki, ke Isaki mali Abrahami, ke Abrahami mali Tera, ke tera mali Nayori,³⁵ Ke Nayori mali Serugi, Serugi mali Reyu, ke Reyu mali Pelegi, ke Pelegi mali heberi, ke Heberi mali Cila,³⁶ ke Cila mali Kayinami, ke Kayinami mali Arfaksadi, ke Arfaksadi mali Semi, ke Semi mali Nowe, ke Nowe mali Lemeki,³⁷ Lemeki mali Matusalemi, ke Matusalemi mali Henoki, ke Henoki mali Yeredi, ke Yeredi mali Maleleeli, ke Maleleeli mali Kenami,³⁸ ke Kenami mali Enoki, ke Enoki mali Seti, ke Seti mali Adami, wani yua tie ya cincinnulo ke U Tieu bo cindi ki tagi o.

Diangbenga 4

¹ Jesus den gbie yeni m tagjanmi, k u den ñani jurdeni bonga nni k l tagajanba tod'o k u gedi u fanfanpiegun nni. ² Naani ke sitaan bign'o dan piina. U den ki dii l ba l dana. L yogu n pend i k m kom cu'o. ³ Sitaani maadi Jesus: l ya tie ka tie u tienu biga, cab k l tanli n kpandi m jiem. ⁴ Jesus ñmian'o l diani u tienu kaddaaog nni k nul k fo m jiem po baba ka ⁵ den duon'o pol. K waan'o u tienu diema yala n tie g tinga ne k maad'o. ⁶ ba tena ya paalu baa tie u tienu diema piam kul yaal ntie l ñandul kaan k dugh l kul den ye n nugun yo k bua ten mi bua yua. ⁷ wani a ya tuo ki gbaani n nintuali ni l kul baa tie a yaal i. ⁸ Guani ki maad'o: ya dondi a yonmdaano u Tieu. Wan badba i ka b pug'o. ⁹ gedi yen'o hal Jerusalemi k duon'o u jaanddiegu tanpolu k maad'o: a ya tie u Tieu bijua yugi k ña a ba m fanfanma nni k dugh i l diani: ¹⁰ k u bu cabi meleki nba ban yaa guu ña. ¹¹ l guan. b bu ña yeni b nugi k tanli kan gbebi ba tanyeli. ¹² K Jesus ñmia i: l go diani. A kan niini k bigni o yonmdaano u Tieu. ¹³ Ya yognu k sitaan den gbeni o bignma kuli k u sani k fagdi k ban bo bil ya yognu pudi. ¹⁴ Jesus bo ye yeni fuoñanba paalui k lebdi Galile ko yeli doni diema kuli nni. ¹⁵ K tundi u tienu ñomaama a jaandiena nni k b niba dont'd'o. ¹⁶ K gedi nasareti dogu nni ban bo nub'o naani k kua l jaandielu saba daali. nani wan bo tug g tie maama. k fii k bo cogi tienu ñomaama tili. ¹⁷ K bi waan'o u tienu tondo isai tili wan pobidi l tili ko la naan kani k b diani k: ¹⁸ M yomdano fomnnjanb ye n po kelima u lugdn ki sogni kpanjanba k bo muadi o ñomaama i cacagi danba k gø paagi yaaba pala biidi k yaaba tie juanma n nualu, k fie b cacagdama. ¹⁹ k gø muadi u tienu ñanba binl ²⁰ K u pobini l tili k teni o naacenba k gedi kali. U jaanddiieogu nni k a nubina kuli fid o po. ²¹ Dinne mõno u bu cili yinn yaa song'o yeni kani u tienu tondo ñomaama tie mõni. ²² yaab den song'o kul lden cuo'b u yaalidigu. K b tøb maadi ki waa tie Josefi bijua kaa? ²³ k jesus maadi bi: n bani ki bo puan i m makpanjama dogda dogd a ba ama e bia bomaadi maad'ti ñan tienii yaala kaperinahumin dogu nni. ñan gø tieni n yeni a dogun i k ti diidi. ²⁴ K jesus pugn ama e mõni baa bani k pagi u tienu tuonsõnlo u dogu nni. ²⁵ E mõni ke maadi yi a pakuanan den yabi boncianli Isaraheli dogu nni Eli yogu. lan ya yogu i ke taagi bo ba binataa yen bogidima. k m koncianma ba u dogu kuli nni. ²⁶ ama den sõn'a ba pakua yedi kani k cedi b den t sõn'o yendi kani k u den ye Sarepta Sidon dogun nni. a i. ²⁷ A gbaada den ye ki yabi Isaraheli dogu nni u tienu tuonsõnlo Eli yogu. Ama ki baa bo paagi baa yedi. B bo paagi Sirija i ku yeli tie Naamani ²⁸ I yaabi den songi Jesus k ye l jaandielu n k kuli pala den biidi ²⁹ b nubi kuli den fii k tudu Jesus k ñan'o hali l juali po l jaandielu n maa naan yeni k bi

tud'o k lu'o tinga nni ³⁰ Jesus n den ñan b siiga nni k paani k caa Jesus den tieni i tundi yeni u tebigu Kafarnahumi. ³¹ Den gedi Kaperinahomi galile dogu nni ki tieni i tundi ba u tiemu ñomaama po saba daali. ³² Yaaba den songi pala den mangi boncianli kelima u den yeni yikodi. ³³ O ja den ye l jaandieli nni ki t tagbiid yeni mu cicibiadimu den cedi k o yign i yen paalu ³⁴ O a bua tien 'ti be ne, a cuak k ñan bianti yaa? U tienu nujanmo tondo. ³⁵ Ama k Jesus tiani yeni pabieli k maadi suon i k ña o ja ne gbanu nni. k t cicibiid yeri fuun'o k lun'o tinga b niba siiga k waa janbi ama k ñani u po. ³⁶ k l yogu k ti jawaandi kua b niba, k b maadi b lieba. Lan ñomaam tue be i k pia u paalu yen yikodi k yi beli i cicibiadi ban saa ña! ³⁷ ke Jesus yeli doni kaankul a dongbana nni. ³⁸ Jesus n den ñani l jaandieli kan u den gedi Simo deni k sua k Simo juado ye yeni u gbanantogu, k b buali k b mia Jesus k wan tieni l bonli k paa'o ³⁹ k Jesus tibn i o po k cedi ko yugbaagu ñani u po. k o fii l yogu k cil suani u tienu tuona. ⁴⁰ O yienu n den baa ya yogu yaaba den pia b yianba b den po, b den ba yenmi Jesus kani k u yi e nui yua kul po wan paagi. ⁴¹ I cicibiadi den ña boncianli b ssiga nni, k yigini. A tie u tienu bijua i. Ama k Jesus yi tiani ban go suono kelima b den bandi k u tie Kristo. ⁴² Lden fandi ya yogu k Jesus ñani o deni k gedi u fanfanpiegu nni. k b niba cil k kpaan; o ban t la'o k gedi o kani kaa ji bua ko seedi ñaab'a. ⁴³ Ama k u maadi bi: l tie taladi min min muandi u tienu labantanli dogban tiana nni. Kelima lan yaa po i k u tienu son n i. ⁴⁴ k ji tundi u tienu labamanli Jude jaandiel nni.

Diangbenga 5

¹ Dayenli, ke Jesu bo ye Senesareti kpenkunu, ke ku niwulgu bo gobi ki lindi o, ki cengi U Tieu maama. ² Ke o lá ñinbiadi lie u kpenkunu. A jankpaanla bo jiidi ki ñanbdi bi jankpaantiadi. ³ ñinbiayengu den tie Simón yaagu. Jesu den kua lienni ki maadi o, ke wan fagdi waama yeni u kpenkunu, ama o den ye gu niinni ki tundi ku niwulgu. ⁴ Wan tundi ki gbeni, ke o maadi Simón: ... Sudi waama, ki jiidi naani n ñua, fini yeni a lieba n lu i jankpaantiadi. ⁵ ... Ke Simón ñmiani o, Canbaa, ti soni ñiamungu ti ki cuo lbá, ama, ñan buali ke min lu yeni, n ba lu. ⁶ Bi lu ki cuo i jami boncianla ke bi jankpaantiadi ji bo bua padi mōno. ⁷ Li yogu ke bi yini bi lieba ku ñinbiagu po ke ban baa ki todi ba. Ban baa ke bi cuo ki gbieni bi ñinbiadi, hali ke ti bua mii kelima ku kpiagu po. ⁸ Simón Pieri n la lani, ke jiidi ki gbaani Jesu taana po ki maadi: ... N diedo, fagdi n kan ne, kelima n tie tuonbiadaano. ⁹ Li yogu ke i jewaani kua ba yeni ban la ya ciila. ¹⁰ Li go bo tieni yeni Simon tuonsonlieba, Saak yeni San, Sebede bila. Li yogu ke Jesu maadi Simón: ... Da jie! Lan cili mɔlane, a ji baa taandi bi niba n po. ¹¹ Ban kpeni yeni bi jankpaantiadi, bi ñaa ti kuli ki ji ñua Jesu. ¹² Daatɔli, ke Jesu den ye dogu bá nni, ke jua bá ti baa ke mi kpaadma kubi o. Wan lá Jesu, ke o gbaani o nintuali nni, ki jaandi ki maandi: ... N Diedo, a ya bua, a ba fidi ki paagi nni. ¹³ Ke Jesu tandi o nugu, ki sii o ki maadi: ... Nn, n bua, paagi. Li yogu mōno, ke mi gbaadma siedi ki ñaa o. ¹⁴ Ke o kpaani o, ki maadi «ke wan da maadi nulo yaali n baa o» Ama, ke o maadi o ke wan gedi o dandanciamo kani ki ji bili o paabu li jaanddiebinbindli po nani Moyisi n den maadi maama yeni. Li ji baa nani sieda i i po. ¹⁵ Jesu laabaali ji den yadi kaanakuli. Ku niwulgu ji den ñua ki bua bi yiani n gbeni. ¹⁶ Ama, o den gedi naani n kuoni ki ba jaandi. ¹⁷ Daayenli, ke Jesu

den tundi U Tieu laabamanli, Farisieninba yeni Yikotundkaaba den kaa ki cengi. Bi den ñani Gaalile, Sude yeni Jerusalemi dingbankonkogi nni. Ti Yonbdaano paalu den ye yeni Jesu ke o paagdi bi yianba. ¹⁸ Nibbá ti baa yeni bi yiamo ke o taana kuli kpe. Bi den kpaani ke ban kua yeni o Jesu kani. ¹⁹ Ama, bi den ki fidi kelima ku niwulgu po. Li yogu ke bi doni ki cibi li dieli poli po ki jiini bi yiamo ki lianga po, ku niwulgu siiga Jesu kani ²⁰ Wan lá ke bi jaba yeni pia li dandanli o niinni, ke Jesu yedi: «N dönl, a tuonbiadi piini o». ²¹ Yikodanba yeni Farisieninba ji buali ki maadi: ... O ja ne tie ñma i ki maadi ti majogndi? ñma ba fidi ki piini ti biidi, li ya ki tie U Tieu bábá yaa ka? ²² Ama, Jesu den bani bi maalma, ki maadi ba: «Be ya po n cedi ke i pia li maalma? ²³ Be n tie faala? Maadi: «A tuonbiadi piini» bii «fii ki ya cuoni?» ²⁴ Li ñjani! I ba bandi ke o nulo biga pia yiko ki tinga ne po yeni wan piini ti tuonbiadi. Ke o ji maadi o tuomo: ... N cabi: Fii, taa a lianga ki ya kuni. ²⁵ Li yogu ku niwulgu nni, ke o ja yeni fii ki taa o lianga ki kuni ki dondi U Tieu. ²⁶ yaaba n den ye li kani kuli ke ti jawaandi cuo ba. Ke bi ji dondi U Tieu ki maadi: ... Ti lá dinne tin ki kpeli ki lá yaala! ²⁷ Li puoli po, ke Jesu den pendi ki lá Patendi (Lonpo) Gaalo ke bi yii o, Lefi, ke o kaa o tuonli nni. Ke o yini o, ki maadi o: ... Ya ñua nni! ²⁸ Ke o ja yeni fii ki ñaa li kuli ki ñua Jesu. ²⁹ Lefi bobni mi jaanma o denpo ki bua gaa Jesu. Bi niba boncianla den dini yeni Jesu, bi siiga a patendi gaala den ye. ³⁰ Farisieninba yeni Yikotundkaaba den ye bi bá ki yini Jesu Kpaaga. ... Be n tieni ke i ba di yeni a patendi gaala, ya febddanba ne? ³¹ Ke Jesu ñmiani ba: ... Yaaba n pia laafia ki bua dogda, bi yianba n bua o. ³² yaaba n tiegi po ka ke n cua, ama n cua ke min lebdi ti tuonbiadi danba yama. ³³ Bi töba den buali o: ... Jan ñodikaaba yeni Farisieninba wani yen loli bu ñöbu ki ya jaandi, ama Jesu ñodikaaba wani yen di ki ñu i. ³⁴ ... Ke Jesu ñmiani ba, i lá aa, li paa yeni o puodaano dönlina n loli ñöbu ke o puodaano dá ye yeni ba. ³⁵ O yogu cuoni, ke o ba siedi ki ñaa ba, li yogu bi ba loli ñöbu. ³⁶ Ki pua ba mi makpanjama ne: ... Nulo n da taa lí cabpanli, ki libi li cabkpeli po. Lan yaa ka bí bua biidi li cabpanli. Ban jia ya cabli n mó n ki ñjani ki libi li cabkpeli. ³⁷ Li tie yeni mó, nulo kan piagi mi daakaama a cuakpela nni, lan yaa ka mi daama ba fidi ki cedi ñjan pudi pudi, mi daama n wuli, a cuana mó biidi o. ³⁸ Li buali, ke n í piagi mi daapaanma a cuapaana nni. ³⁹ Momóni, ti ya ñuni mi daakpelma, ti ji ki bua mi daapaanma; ti ji maadi: Mi bonkpelma n mani.

Diangbenga 6

¹ Saaba daali, ke Jesu pendi i dii kpaabu nni, ke o ñodkaaba togdi i dii ki ñmani. ² Farisieninba buali ba: Be ya po i ke i tie yaala n kua saaba daali? ³ Jesu gaa mi maama ki ñmiani ba: I ki cogi yaala n diani ya yogu mi koma bo cuo Daviid yeni o ñodkaaba a? ⁴ O kua ku jaanddiegu nni ki taa U Tieu lalaagu ki ñmani, ki teni o ñodkaaba ke bi mó ñmani. Ama ke li nan bo ki cabi ke ban ñmani, bi salyidkaaba bábá yaa ka. ⁵ Ke Jesu pugni ki maadi: O nufosaalo bijua n tie saaba canbaa. ⁶ Saaba daatoli ke Jesu kua ku jaanddiegu nni ki tundi U Tieu maama. Nulo bá bo ye ke o nujieni kpe. ⁷ Bi yikodanba yeni Farisieninba bo kpaani ke ban cuo Jesu. Bi bo kpaagi o ke ban diidi ki lia o ba tebi a yiama saaba daali i: ⁸ Ama, Jesu n bo bani bi maalma yeni, ke o maadi o yiamo: ... Fii ki sedi asalasiiga!

Ke o fii ki sedi. ⁹ Ke Jesu maadi yaaba n sieni: N pia ibuali ki ba buali yi: Li bo dagdi ke tin tieni li bonjanli bii ke ku bonbiigu i saaba daali i? Li dagdi ke tin fie o nulo miali bii tin nja wan kpe i? ¹⁰ Ke o ligdi o ninbina bi po ki maadi li naaciemo: Tandi a nugu! ke o tandi. Ke li nugu paagi” ¹¹ Bi yikodanba yeni Farisieninba pala bo beni paaa, ke bi ji maadì bi ñmiali nni ban ba taani ki tieni Jesu maama. ¹² Lan daali, ke Jesu go fuadi ki doni li juali po ki ba jaandi. Ke o jaandi U Tienu ku ñiamungu kuli. ¹³ lan ti fandi ya yogu, ke o yiini o ñödkaaba, ki lugdi bi siiga piiga n bonblie ki yini ba o ñödkaaba. ¹⁴ Simón yua ke o bo yini o Pieri, o ninjua Andre, Jaak, Jan, Filipi, Batelimi, ¹⁵ Matiog, Toma, Saaki, Alfe bijua, Simón yua pali koni u dogu po. ¹⁶ Jude, Jaaki bijua, yeni Juda Iskariyoti yua n ti ba juodi ki kuadi o. ¹⁷ Jesu n bo ñani li juali po ki jiidi yeni ba, ke o sedi li gbangbanli po. o ñödkaaba boncianla bo ye li kani, bi niba boncianla mo bo ye ki ñani Jude kuli nni, yeni Jerisalemi yeni Tiri dingbana nni yeni Sidon dogu nni. ¹⁸ Bi kuli bo baa ke ban cengi o, ki wan go paagi ba. Yaaba ke asanpola bo mabi ba mo bo paagi. ¹⁹ Yua bo kpaani ke wan sii o kelima ke u paalu bo ña o gbanu nni ki paagdi i yiani buoli kuli. ²⁰ jesu bo gbagi ki diidi o ñödkaaba ki maadi ba: Li pamanli tie yinba yaaba n tie talgnba yaali kelima yinba n ti baa ye U Tienu Diema nni. ²¹ Li pamanli tie ynba yaaba ke mi koma pia yi molane yaali, kelima i ti ba guo. li pamanli tie yinba yaaba n buudi molane kelima i ti baa laa i. ²² Bi niba ya ki baa yi, ki bieli yi, ki sugdi yi, ki biidi i yela kelima o nufosaalo bijua po, li pamanli baa tie i yaali. ²³ Li bona ya ti baa yi, yin ya kpanbi leni li pamanli kelima i ñuadi ti baa yabi U Tienu deni. Bi yaajanba mo bo tieni U Tienu tondkaaba yeni. ²⁴ Ama, yinba a piada, li ti baa bia i po kelima i lá ñuadi o. ²⁵ Yinba yaaba n guo molane, li ti baa bia i po kelima mi koma ti ba cuo yi. Yinba yaaba n laa molane, li ti baa bia i po kelima i ti ba cagni, ki ya ye li paböncianla nni. ²⁶ Yinba yaaba ke bi niba kuli pagi yi, li ti baa bia i po kelima bi yaajanba mo bo tie yeni leni ku faagu Tienu tondkaaba. ²⁷ Yinba yaaba n cengi nni ne kuli, n baa maadi yaala ne: Ya baa man i nannanda, ya tie man mi ñanma yaaba n ki baa yi po; ²⁸ ya jaandi man ki ya miadi mi yedñanma n jiidi yaaba n polgi bu ñöbu po. Ya jaandi man yaaba n cagni po ya po. ²⁹ Nulo ya pabi a tankpinyenli ñan teni o tankpintöli mo. Nulo ya taa a liadbige ñan cabi o a liadgbengli mo. ³⁰ Yua mia ña ñan teni o. Yua taa a bonla mo ñan da buali o li po. ³¹ Ya tie man i lieba yin baa ke ban ya tie i po yaala. ³² I ya baa yaaba n baa yi bábá, i maali ke i ba lá ya paabu n ñani i? Bi tuonbiaddanba mo baa bi dönlinba. ³³ I tie mi ñanma yaaba n mo tie yi mi ñanma, i gó ti ba baa ti laa fiuadi i? Bi tuonbiaddanba móno ki tie mi ñanma a? ³⁴ I ya kpendi man ki daani ke bi ba guani ki ñmiani yi, i gó ba lá ti bulcindi i? Bi tuonbiaddanba mo kpendi bi tuonbiaddanlieba ke ban guani ki ñmiani ba. ³⁵ Ama yinba, yin ya baa man i nannanda ki tie ba mi ñanma, ya kpendi man ki da daan! ke ban guani ki ñmiani yi. I ya tie yeni i ñuadi ti baa yabi, i ti baa tie O Bado U Tienu bila kelima u ñanbdi yaaba n ki tie mi ñanma yeni bi tondanba. ³⁶ I báa gbie yeni mi ñanma. Mo ya tie man yeni. ³⁷ Da bu a lieba, bi kan bu a mo, da biandi a lieba, bi kan biani a mo. Ya di man sugli i lieba po, U Tienu ba di sugli i mo ya po. ³⁸ Ya todi man i lieba U Tienu mo ba todi yi. U den bibni ya golungu n yabi ki ñagi ñagi ke li gbie ki yadi ki wulgi n po, kelima yin bigni maama ki puuni i lieba, U Tienu mo ti ba bigni yeni ki teni yi. ³⁹ O pua ba mi makpanjama ki maadi ba: O juamo ba fidi ki dadi o juanlielo? Ban bonblie kan baa ku

buogu nni? ⁴⁰ Tuonbanglo ki cie o canbáa. Ama ya tuonbanglo n ñanbi ki bangi ki gbeni, o baa tien nani o canbáa yeni. ⁴¹ Be n cedi ke a tua ya muanu n ye a ninjua ninbili nni, ama ki nan ki tua ya dajenli n ye a ya ninbinli nni? ⁴² A ba tieni ledi ki maadi a ninjua: «N ninjua tieni suo ke min ñani u muanu yu n ye a ninbinli nni? ñalacidaano! Dá pandi ya daagu n ye a ninbinli nni o, ki ñanbi ki nuali ki fidi ki ñani u muanu yu ye a ninjua ninbinli nni. ⁴³ Ki tinjanga kan loni ti luanbiidi. Tibiigu mo kan loni luanjana. Bi bani tibu kuli yeni bu luana i. ⁴⁴ Bi ki puadi kankana konkontibu po, bi go ki puadi cancaンba konkonbongu po. ⁴⁵ O numono n pia ya bonjana o pali nni, o ñangi lani. O nubiigu n mo pia yaala o pali nni, o mo ñangi lani, kelima o nufosaalo pali nni n gbie yaala o ñangi lani. ⁴⁶ be n cedi ke i yií nni “Yonbdaano, Yonbidaano”! ki nan ki tie min maadi yaala? ⁴⁷ N bua waani yi yua cuoni n kani ki cengi n maama, ki gó tie man buali maama, yenyienu n naani yeni yaala. ⁴⁸ O tie nani ya nulo maa ku diegu. o gbiidi ke li ñuagi ki pan nandi ku tantiagu ki bili li fiagli. Ku bongu ya gbie ki yadi, mi ñima yi yili li diegu, ki nan kan ki guli gu kelima bi maa gu ke ku paa. ⁴⁹ Ama yua cengi n maama kaa tie man buali maama o tie nani yua maa ku diegu ti tandi po kaa bili li fiagli. Ke ku bongu ya gbie ki yadi, ke mi ñima yili li diegu, ku ba wobi ki baa li yogu mono ki kpandi ku langbengu.

Diangbenga 7

¹ Wan maadi ku niwulgu wan pia ya maama, Jesu kua Kapernaumi. ² Sijenba canbáa bo pia o tuonsonlo, ke o yia, ki ji mi kuuma po. ³ Wan gbadji ke bi maadi Jesu maama, sije canbáa sóni o kani nani Suifi yikodanba ña yeni, ke bi gedi ki fabni o kani ke wan cua ki paagi o tuonsonlo. ⁴ Bi cua ki lá Jesu ki mia o sugli boncianla ... Bi maadi o, o ja ne dagdi yeni ñan ñanbi o po. ⁵ Kelima, o bua ti buolu. Wani n maa ti po ti jaanddiegu. ⁶ Lani, ke Jesu yegi leni ba ki caa. Li ji bo ki fagi leni deni, ke sijebengli yeni sóni o donlinba ke ban maadi o. Ti Yonbdaano, da mabndi a bá, kelima n ki dagdi leni min gaa n denpo. ⁷ Lan ya po n cedi, ke li bo ki dagdi yeni min cua n bá ki lá ña. Ama, maadi lanbonyenla ke n tuonsonlo n paagi. ⁸ Kelima, min mono tie sije yua n juadi, ama n pia bi naacenba n yikodi po, leni min sóni yendo: “Gedi”, o baa caa i, n maadi too: “Cua”, o baa cuoni i. N ya n tuonsonlo: “Tieni ne”, o baa tie i. ⁹ Jesu n gbadji li maama, ke li lidi o, ama ki mangi o. Ke o gbagi ki maadi ya niwulgu n ñua o: “Mómóni po, Israyeeli nni ne kuli, n ki baa lá ya nulo ke o pia ya dudugdi ne.” ¹⁰ Sije yeni tondkaaba lebdi deni ki sua ke o tuonsonlo paagi o. ¹¹ Li kani ke Jesu kua Nayini dogu nni. O ñódkaba leni ku niwulgu boncianla ciandi o. ¹² Wan cili ki kua u docamu nni, ki cendi ku niwulgu ke bi pii li pakualи biyendga. Bi dogtieba boncianla bo ñua a kupiila. ¹³ T yonbdaano lá li pakualи ke mi ninñima cuo o, ke o maadi: ... Da buudi man! ¹⁴ Ke o nagni ki kulianga ki maani o nugu ki po, ke yaaba n tugi sedi.... Ke Jesu yedi, o naaciemo, n cabi a fii. ¹⁵ Ke mi kuuma fii ki kali ki maadi. Ke Jesu ñmiani o o naá. ¹⁶ Ke bi niba kuli jie, ki ji dondi U Tienu ki maadi: U Tienu cua ki bua fie u niba. Ki gó pugni: U Tienu cua ki tebi o kpíemo! ¹⁷ Ya lanbona ke bi maadi Jesu po ne bo yadi Suude leni li dogkuni kuli. ¹⁸ Jan ñódkaba maadi o yáala n den tieni kuli, ke bi siiga, ke o yini bonbilie. ¹⁹ ki sóni ba ti Yonbdaano kan ke ban buali o: ... Fini n den cuoni bii, tin

gɔ dá guudi tɔo i? ²⁰ Ke li danba sedi o nungi nni ki maadi o: ... Jan-Baptisti n sɔni ti. Yaala ke bo bua buali a nne: "Fini n den cuoni bii, tin dá guudi Tondtɔo i?" ²¹ Ya yogu ke o pundi li kani Jesu bo paagi ni niba boncianla, i yianbuolbuoli kuli, ki paagi yaaba n den gbie leni mu cicibiadmu, ki nuali a juama boncianla. ²² Ke Jesu maadi ba: Guani man Jan kani ki dugni o yin lá yaala: Bi juanba nɔnli, a waba cuoni, a gbaada paagi, a tubkpaaana gbadi, ke bi kpienba yiedi, ke talginba gaa li pamanli. ²³ Pamanli lenli yua luni o dudugdi kelima n ya po. ²⁴ Jan tondkaaba den lebdi yo, ke Jesu ji maadi leni ku niwulgu Jan po. ... I gedi ki lá be mi tinfanma nni? U faalu n liebi ya ñinmuagu ne. ²⁵ I gedi ki lá ñjma i? Yua bobti tiadnjandi? Yaaba n bibi ti tiadgbengdi ki ye u manu nni kua bi badcianba diedi nni. ²⁶ Ama i ji gedi ki lá ñjma i? U Tieu tondo? N maadi yi, o cie U Tieu tondo mono. ²⁷ Kelima, o ya po i ke li diani: N ba sɔni n Tondo a nunga nni, wan bobni a sanu. ²⁸ N maadi pua n mali yua kuli, ama yua n yabi ki cie Jan ki ye, yua n wa U Tieu diema nni n yabi ki cie o. ²⁹ ... Ya niba n den cengi o kuli leni a lonpogaala den dugi U Tieu po momɔnki, ki tuo ki Jan n wulbi a U Tieu ñima. ³⁰ Ama Farisiéninba leni U Tieu bali maama tundkaaba yie ke o kan wulbi ba U Tieu ñima, bi luni U Tieu buama. ³¹ N ba nangi molane niba leni be i? Bi naani leni be? ³² Bi tie nani ya bila n kaa ki daaga nni, ki yii bi lieba ki tua: «Ti piebi yipo mu yelmu, ke yii jeli ki ciaga! Ya yogu ke ti gɔ yiini mi kuuma yani, yi gɔ ki buudi! ³³ Lani, Jan-Baptisti cua, kaa ñmani kpanu, kaa ñuni ku daamɔngu. Yi maadi be i? "O pia cicibiigu o niinni. ³⁴ O nulo bijua cua ki di ki ñu, ki i yigni: "O ja ne maalma tie wan di ki ñu i, o tie a lonpogaala leni ti tuonsɔnbiaddanba dɔnlinba." ³⁵ Ama, U Tieu yanfuoma cua yaaba n tua ma po i. ³⁶ Farisién den yini Jesu ke wan je. Ke Jesu gedi ki kali ki di. ³⁷ Ke puoconconli bá cua, ke yua kuli o u dogu nni, ke o ye ku yenyebiigu nni. Nani, wan bo gbandi ke Jesu cua Farisién deni ki di yeni, ke o taa o tulaali konkonga. ³⁸ Ki cua ki sedi o puoli po, kpiani o taana. Ki buudi ke o ninsiidi pan milgi Jesu taana; ke o taa o yudi ki fiadi fiadi, ki balgi Jesu taana po, ki tiendi tulaali. ³⁹ Farisién yua bo yini o yeni n lá lani, ke o maadi: O ja ne ya bo tie U Tieu tondo yeni mɔnki, o bo ba bandi o pua yua siigi o ne n ye ya yenyienbiigu nni. ⁴⁰ Jesu doni o nialu ki maadi: ... Simon n pia maama bá ki bua maadi ña.

... Ke Farisién ñmiani o: Nn, Canbáá, maadi. ⁴¹ ... Niblie n bo dini li panli bi pandaano kani. Nuyendo den ba pa dibala kobiimu, yua tua mɔ n pa dibala piimu. ⁴² Nani ban bonblie kuli, obá n bo ki pia ki ba pa li panli yeni, ke o pandaano cabi ba ke ban da pa. A ya po, ban boblie siiga ñjma n ba ñjanbi ki bua o pandaano? ⁴³ Simon ñmiani: ... N maali ke yua ya panli n ñjanbi ki yabi. ... Jesu maadi o ke o jiini li po n yeni. ⁴⁴ Ki gbagi ki diidi o pua yeni ki gɔ maadi: ... A lá o pua ne i? To, min cua a deni, ñaa teni nni mi ñima ke n ba ñuudi n taana; ama, wan taa o ninsiidi ki ñuudi n taana, ki fiadi a leni o yudi. ⁴⁵ A ki lɔni nni ki waani nni a buama, ama, wani, hali min kua ne, o li longi n taana i. ⁴⁶ A ki sɔgi n yuli po tulaali, ama wani, o wuli n taana po tulaali. ⁴⁷ Lan ya po, n maadi a: O tuonbiadi kuli piini, li po n cedi ke o waani nni o buama kuli. Yua ke bi dini sugli o po waama nne, wangí o buama waama nne i! ⁴⁸ Ki ji maadi o pua: ... A tuonbiadi kuli piini. ⁴⁹ Wan n den yini yaaba ki pugni o po ji maadi bi bá nni: "O ja ne tie ñjma i ki piindi bi niba tuonbiadi?" ⁵⁰ Ama, ke Jesu maadi o pua: ... Kelima, a dugi n po, a baa mi faabma; ya caa leni li pamanli.

Diangbenga 8

¹ Lan den pugini waami, ke jesu gedi a longbanani yen i dogiciamani, k muadi U Tienu maama. ² O Den ye yen o quankaaba piig n bonbilie, yen bi puobi yaaba kuli den bieli t cicibianda ke go paagidi bi yama: Mari, Magidala pua yua ko den paagu k cicibiada lele den kub bo. ³ Sann, chuza denpua, chuza den tie Herod tuonsloni, Suzann yeni o lieba kuli den todii jesu yeni o quankaaba yeni bi njalimanu ⁴ O nuwuligu den nnan a longbana nni k cua o kani, k jesu pua ba ya maa kpanjama ne: ⁵ O kpakpaalo den nnan, ke bi pagi o bonbi, wan den pagi yen, ke mi bonbima baa o sankuni, k bi njmaadi, ke ti bonyugiti dini. ⁶ Tianli baa a tana ni ke pani ke kpe, kelima i tinga den kuoni. ⁷ Li tianli mo baa ti konkondi ke pani, ama ti konkondi fii ki luoni li po. ⁸ Ke li liela baa i tinnjanga po, ke pani ke loni a luana. Jesu pugini ke maadi: ... yua pia a tuba ke cengi, wan cengi ⁹ O quandikaaba bual'o l maa kpanjama niima ni. ¹⁰ Ko maadi ba: yinba la li yumanli gbia U Tienu diema niasiili, ama lieba po li tie maa kpanjama. Bi pia i nuni, ama bi naa nua; bi cengi, bi naa gbia. ¹¹ Diidi mani li maa kpanjama niima ni: U Tienu maama, ¹² "o sankuni" tie yaaba cengi mi maama, ama sitaan n cua ke kua bi pala ni ke bel'o, wan da daani li maama po ke la mi faabma. ¹³ A tana po tie: yaabi n cengi mi maam, ke tuo yeni li pamanli, ama ke kan nja lan kpa jiina bi po. Bigili yogunu, wan sundi li kuli po. ¹⁴ "Mi bonbima yaali baa i tinnjanga ni"maadi ti, ya niba n cengi U Tienu maama ke biligidi bi pala ni ke suani yenli li tuonli, ke puni li juunli ke loni a luana. ¹⁵ ... Bi ki congidi fidili ki cubidi bobili ni bii k wuondi gadogu yagima nni, bi yi tuani naani ke bi niba ya kua, ban la mi yinyema. ¹⁶ Yaali wuo molane kuli, te bi juodi ke nia mi yinyema nni yen ya bonli n tie niasiili, te ba dogidi li daa gbengili daali. ¹⁷ Njanbi mani ki diidi i yula po, yin cengi maama, kelima, yua pia bi ba pugini wan; ama yua pia, ban gaa wan daani ke pia yaali. ¹⁸ Jesu naa yen o quandikaaba cua ki lagu, ama bi bo ki fidi nagin'o ki dugini o nuwuligu po. ¹⁹ Ke bi maad'o: a naa yen a quandikaaba ye cincanli ki kpaan'a. ²⁰ ... N naa yen n quandikaab tie yaaba n cengi U Tienu maama, ki go tugidi k suani li tuonli lan buali maama. ²¹ Daa yenli k jesu den kua o nnin biaguni wan i yeni o njodkaaba. Yeni ko maadi ba:... tin puodi mani bongbantianli po. K bi tugi o nningbanu. ²² Ban bo puodi ya yogunu, k jesu guandi. Ko faaciangu kpil k fidi o nninbongunu. Mi nima den bua cubini o nninbiagu. Li ji den paa bi po. ²³ K jesu njodikaaba den nagini ki yigini ki fin'o: canbaa, canbaa mi nima bu di ti naa. Ko findi k gaa mi jama o faalu yen a nninguona po, k li kuli sedi suoo. ²⁴ Li puoli po ko maadi o njodikaaba:... i dindanli ye le e? ti jawandi yeni o yaalidigu den kua ba, k bi maadi bi njmialini: O ne tie njma i? diidi mani: o pia ti yikodi o faalu yeni a nninguona po, k bi colini o. ²⁵ B ji bo kua Geresa doguni, li bo ye Galile nuntuali. ²⁶ Ya yogunu k jesu bo tugi o taali ki njmaa i tinga po, o doguni o nulo yua k ti cicibiadi bo kub'o yeni, bo sani ki cend'o. O den ki yie tiadi ki go ki kpendi deni, ama o den yi dua a kakula nni. ²⁷ Ya yogunu ko la jesu, ko baa ki gbaani o taana po ki yigini yeni o paalu kuli. ... A bua be n po, jesu, U Tienu badicamo biga? N miad'a sugili, da wangidini fala. ²⁸ O bo maadi yeni kelima jesu bo cedi k ti cicibiadi kuli siedi ki njagu. Yeni ban bo yi lol'o yeni i kudiseseli a taana yeni o nugui, o bo yi cie li kuli, ti cicibiadi n tug'o ke kua yen'o li fuali nni.

30 Jesu bual'o: ... A yeli i? ... ọmian'o: ti yabi. Kelima ti fuobiidi boncianli den nquagu. ³¹ Li fuobiidi den miadi jesus sugili k wan da kuan ba naani tie fala kangbediguni. ³² Li den sua ki duoli boncianli den kobi li kani k bi kpaab li juali po. K ti cicibiadi ne mia jesus sugili, k wan cabi ba, k ban gedi ki kua li duoli nni. Ko cabi ba. ³³ K bi ọaa li ja, ki ji kua li duoli nni. Ki li duoli ńiani li juali, k san sani ki baa mi ńima nni kpe. ³⁴ A duogula n la yeni, ki bi sani k gedi ki pagi o dogu nni, yen i dogbanbimu nni ³⁵ K bi niba ńia, k caa ki diidi yaali bo tieni. Bi bo pundi jesus kani, k la o ja yua k ti fuobiidi bo siedi kani yeni, ko kaa jesus taana po. O den la ti tiadi, ki li ba kuli ji k kub, o. Ti jawandi den kua ba. ³⁶ Yaabi bo la ya bona n bo tieni kuli lan kani, ki bi dugini maama ki ti fuobiidi yaadi k ọaa li ja, ko ji la mi faabima. ³⁷ Gerase dogu niba kuli, ti jawandi bo kua ba boncianli. K bi maadi jesus k wan ńia bi dogu nni. Ko guani k kua o ńinbiagu nni k lebidi ³⁸ Ko ja yua ti fuobiidi bo ńian o kani yeni, buali jesus k wan cian'o, ama jesus bo bel'o, k maad'o: kuni a deni k pan waan ba, yaali ko tieni tieni a po. ³⁹ Ko kuni ki pagi yaali n tieni ne kuli. ⁴⁰ Wan den guani galile, bi niba boncianli den gagu kelima bi den gu o baama. ⁴¹ Li yogunu ja ba cua jesus kani ko yeli tie jayiris, o den tie o jandieguni canbaa. Ko baa k gbaani jesus taana po ki miagu sugili k wan cua o deni. ⁴² O bonpuoyenga ko pia nani piiga yen bina lie yeni, k den mọ yeni mi kuuma. K jesus fii k gedi o kani, ko nuwuligu tudi k mọ ban nagini jesus kani. ⁴³ Li kani pua ba den ye ki wuuli o faadi kli k koligidi, hali piiga yeni bina lie. O bo biani o ligi kuli dogida deni, ama o bo ki fidi ki tebi o ba. ⁴⁴ Ko nagini jesus puoli po ki sii o liadili, ki li yogunu mono, ko faadi sedi. ⁴⁵ K jesus buali: ... ọma n sii nni? Nani bi kuli n bo tieni mi niama, k Pial maadi: ... canbaa, tin diidi mani, o nuwuligu lini ki maba. ⁴⁶ Ama kop ọmian'o: ... o nulo sii nni, kelima mi tuama o paalu ńiani n gbano nni. ⁴⁷ Wan bo la li kuli k li k tie wuolin bonli, ko pua nagini, ki jegili, ki baa ki gbaani jesus taana po k cili ki dugidi yaali ya po ko siigu yeni wan paag'o maama toma. ⁴⁸ K jesus maadi li pua: ... n bipuoga, a paagi ki dugini a dindanli yabi n po. Ya caa k laafia n cian'a ⁴⁹ O da den k maadi ki gbeni, ko nulo ńian li jandidielu nni canbaa deni, k maad'o: a jafaanu kpe o, ji da mabi canbaa. ⁵⁰ Jese den gbadi li maama, ko maadi Sayiris: ... da jie, ya duu n po baba, a jafaano ba paagi. ⁵¹ Wan pundi deni, o ki cabi ki nulo ba kua, lan ńiani: Pial, San, Sak yeri i biga náa yeri o baà. ⁵² Kaana kuli den tie: bubuuli yeri i fanfabini. K Jese maadi: da buudi mani, o ki kpe ka, ama o guandi. ⁵³ Bi niba den ńuadi laagu ki ban nani ko kpe i. ⁵⁴ Yeri k jesus cuo i bonpuo biga nugu, k maadi yeri o paalu: ... n biga fii! ⁵⁵ O den guani ki fuodi, k fii, k jesus maadi: k ban ten'o mi jiema wan je. ⁵⁶ K li yaa ki lidi o dama. Jese den kpaaba tiadiba, k ban da ọja bi niba n bandi yaala n tieni.

Diangbenga 9

¹ jesus bo taan o kpaaga piig n bonblie, k ten'b o paalu yen t yiko k ban bel t fuobiid(staan) k go paagi b yiama. ² L puol po ko sɔn'b k ban kpaandi o laabamanli i tinga kul po, k teb i yian buol kul. ³ Oden cegli ba: i da tugdi man lba k l nua i cenli po: lan tie lanbanli, bogli, ligii k bual jiedi po. da kpaani man ya tiadi ki ba lebdi. ⁴ Bi ya gaa yi ya diegun, yin ya ye hali ya daali ki ba siedi lan kani. ⁵ Nulo ya ki gaa yi naan kani, yin ńia lan kani k pidi lan ya doguni tanbiini yaali n tabi i taana, lani baa tie yaali wangui

i buama b po. ⁶ Yeni ko kpaaga fii k gedi. B den tɔgdi a longbana nni. kaana kuli, b den maadi U Tienu maama k gɔ tebi bi yiama. ⁷ O badciamo Herodi bo tie lan ya dogu nni yikodaano, wan bo gbadì ke tiama maadi ke sua: "San batir" n yied bi tinkpiiba siign, ⁸ bi toba ya po "Eli n guani", bi toba mɔ goga ya po "I tie U Tienu tondi siigni yendi guani". ⁹ Ama k Herodi jiin ... San? Min mɔno n cabi k bi jagdi o yul. To, o daano tie ɔjmaa i k bi maadi o po ya yaalidgu bona ne kul? O bo kpaani ke bua wan band'o ¹⁰ Aposoronba bo guani ke dugni jesu ban bo tieni yaal kul. k Jesu tugi ba k piad waam, l bo ke fagi yen ya dogu k bi yi Bedsayida. ¹¹ ama bi nibi n bandi ban ye naani, k bi fii k ɔjua. Yesu gaaba k cili k maadi ba o laabamanli, k tebi yaaba n bo yia k suni k ban paagba. ¹² O dajuogu n nagi ya yognu ko yienu cil m baama, k aposoronba piiga n bonba lie nagni jesu kan maadi yen'o: cabi k ban ged yà longbana kɔb yen ne, k baa o duankaanu yen l bonjekaali (mi jiema) klma tin ye naan tie fualin ni. ¹³ Ama k jesu maadi o kpaaga: yinbi mɔno n tenba m jiem ke ban je. Ama ko kpaaga ɔjman'o, tin pia yaal k cie kpanu bona mu yen i jami bona lie. k t ji bu tien ledi ba m jiem ya nib ne kul po i? ¹⁴ klma b tie nibi tuda mu i. Jesu maadi o kpaaga: tien man cagli kul nibi piimu k cedi ban kali. ¹⁵ B colni o maama k kaani b kuli. ¹⁶ K jesu tugi kpano bona mu yen i jami bona lie, k yaadi k diidi pol po k jaandi k yadi m yedinjanba, l puol po ko jend jendi, ko kpaaga tugi k bogdiba k ban di. ¹⁷ K bi kuli dini k l sieni baabuodi piig n bona lie. ¹⁸ Dayenli k jesu piadi k ba jaandi, o den ye yen o kpaaga, k jesu bualiba... b nibi ne malì k n tie ɔjmaa i? ¹⁹ K b jiin'o Tɔba ya po a tie San-batiir, toba mɔ ya po Eli, toba mɔ gɔgi maadi k U Tienu tondi ya yognu po yendi n guani k yiedi b tinkpiiba siign. ²⁰ K Jesu buali ba, i ya po, i tama k n tie ɔjmaa i? Piel gaa m maama k jiin: a tie Jesu, U Tienu n sɔn yua bijua. ²¹ da ɔja man nulo n gbandi. ²² K Jesu pugni k maadi: l bual ko nulo bijua n la fala boncianli ko doguni yikodam yen l gbanbanda n cuon, k kpani, k min yiedi danata daal. ²³ Yeni Jesu maadi yeni bi kuli, ya daano bua k wan ɔjɔnì, l bual k wan yie o ba, k tugi o dapɔnponli, daal n tu daali k ɔjɔnì. ²⁴ Yen i mɔn, yua bua kuogi o miali, o ba buonga toma, ama, yua ya buoni o miali k dugni min ya po, wani ba la ya miali k pia gbema. ²⁵ Nulo ya tugi li ɔjandunli bona kuli k li cie U Tienu, k nan ba kpe, o pia m laa ɔñuadi? ²⁶ Nulo ya jien i fee k gɔ jie m maama mɔ i fee, o nulo bijua mɔ ya guanu daali o ba la n baa yudand yen o ninjama kuli. ²⁷ Yen i mɔn, i siigni b niba boncianli kan kpe k k la U Tienu diema ²⁸ Dana niini puoli po, k Jesu tugi Piel, San, yen Sak, k bi doni li juiali k ba jaandi. ²⁹ Ban jaandi ya yognu, ko nunga lebdi, ko tiadi ji pien k cie ti kunkundi. ³⁰ K b niba bonba lie pagi yen'o: Moyisi yen Eli. ³¹ k se k ɔñili k maadi yeni Jesu n ba kpe nanda Serusalem ni ³² Piel yen o lieba guandi ama k b fii k la Jesu se yen b niba bonba lie k ɔñili. ³³ Li niba n se ya yognu Jesu kani, k Piel maadi ... canba, l ɔnan k tin ya ye ne. T bi maa jona taa i. Yenli n ya tie a yaal, o lielo Moyisi yaal, o taalo mɔ Eli yaal. Yen lan ya kuli, piel ji bo k bani wan maadi yaal. ³⁴ O maadi k da k juodi mɔno, k li tieni nani l ɔnunli yeni k jiidi k libini bi po, ti jiwaandi kua jesu ɔnankaaba. ³⁵ K bi gbadì o niali k li maadi li ɔnunli nni k sua ... o ne tien n biga yua k n buaga k lugdo, yin ya cengi man o. ³⁶ Ban gbadì l nialo, k bi ji diidi k la jesu se obebe. Ama bi ɔnankaabi den muubi bi ɔñona k ki maadi oba kuli ban la yaali. ³⁷ Lan den fandi k jesu ɔñani li juiali po k jiidi, k bi niba boncianli ɔnagu k kpaani k ban diidi o. ³⁸ O nuwuligu siigni, bi gbadì ja ba ko yedi: canbaa,

ŋan diidi n bijua npo. O tie n bonjayenyenga. ³⁹ K cicibiadiga (fuobiidi) n fii o po, ko yigni k baali, ko siini ŋinsankpinkpɔ̄ngu, ki jegli, ki ji nani mi kuuma. ⁴⁰ N maadi a ŋuankaaba k ban beli li cicibiadiga k bi gbali. ⁴¹ K jesu tandi k maadi: be cedi ki dindanli podi yeni yirbi kangbada buolu, u laa yogunu ki ba gbadi niimm ni. Yeni ko maadi li ja: cua yeni a biga na. ⁴² I biga n cuoni ya yogunu, k li cicibiadiga cedi ki biga baa k jegli. K jesu maadi yeni mi tuama li cicibiadiga po ko sani k ŋani. Ko paagi li biga k tug'o k teni o baà. ⁴³ K li yaagilidi bi kuli yeni U Tienu buama. Bi niba kuli pali den mani jesu palidi yeni o bulicidi po; ko maadi o ŋuankaabi: ⁴⁴ ŋanbi mani ke luod i tuba k ya tiani mi baa yedi yaali ne: bi niba ba kuadi o ja bijua, bi nisaaba nuu nni. ⁴⁵ Ama bi ŋuankaaba bo ki gbia, li maakpanjamji bo duagiba. Ti jawaandi po, ke bi bo ke buali jesu ke ba bandi niima nni. ⁴⁶ Bi den kpaani ke ban bandi yua n tie ciamo bi siigani, mi niama ji fii. ⁴⁷ Jesu bo bandi ban maliti yaali bi palti nni, ko tugi i biga ke sen'o. ⁴⁸ ke maadi ba: "yua gaa i naa biga n ya yeli po, o gaa min mono'i, yua ya gaa min mo, o gaa yua son nni, kilima yua jiin o ba ke kpandi biga, bi ba kpiagidi wani wan to ciamo. ⁴⁹ San gaa m maama ke yedi: canbaà t la o nulo ko deli mu cicinbiadimu a yeli nni, ama ti delo ke wan da fandi ke tieni li liema, kilima o ki ŋua ŋan. ⁵⁰ Ke jesu maadi, da deli mano, kilima ya nulo ki tie a nando i, lani ya nulo tie a donli. ⁵¹ Ya yogunu ke jesu bo lagi ke ba lebidi kuni o baa kani, ko fii kua Serusalem nni. ⁵² O bo soni o tondiba bonbi lie k bi kua liiga Samali longbanbigi nni ke kpaani li dieli. ⁵³ Ama ke Samali niba yie ke bel'o li dieli, ke dugini jesu bo maani ke caa Serusalema. ⁵⁴ O tondiba n la ke li tie yeni, ke Sak yen San tandi ke maadi: ... canbaa, a bua ke tin cedi ko mu n ŋa poli ke biani b kuli fami ke ban tua fantama. ⁵⁵ Ama ke jesu gbagi ke gaa ti jadi ke maadiba, i ke ban ki gbie yen fuoranbi, ki maadi ya maabiidi ne? O nulo bijua ke cua ke wan biani li ŋandunli ka, ama ke wan faabi bi niba ke tenbi ya miali k pia gbema. ⁵⁶ ke bi siedi lan ya kani ke gedi longbantianu. ⁵⁷ Ban bo paani o sanu, ke ja ba cendi ke maadi jesu: ... N baa ŋua ŋa ŋan caa naani kuli. ⁵⁸ K jesu ŋmiani l ja: 'I luali pia i fali, ti bonyugiti pia ti tiadi, ama o nulo bijua ke pia wan ba duani naani. ⁵⁹ K jesu maadi o tian o: ya ŋuan! ... canbaa cabi ke min piini n baa o! ⁶⁰ k jesu ŋmiani: "cedi bi tinkpiba n piini bi tinkpiiba"! ama fini, gedi ke kpaandi U Tienu maama kaana kuli ⁶¹ Ke o tiano mo go maadi jesu. U Tienu n ba ŋodi ŋa, ama, cedi ke min gedi ke cabi n denpo. ⁶² ke jesu ŋmian o: "ya daano ko yen naakuuli ke bia gbagidi ke diidi puoli, ke dagidi yen wan kua U Tienu deni.

Diangbenga 10

¹ Li puoli po, ke O Diedo go lugdi o ŋɔ̄dkaaba piilele (70), ki soni ba bilie lie ke ban liidi o u dogu po leni ya dongbana ke wani o bá bi ba gedi. ² Ki maadi ba, "u bontaadu ýogu pundi. ku kpaangu yabi ama a tuonsɔ̄nla ki yabi. Tin mia O Diedo yua n die u kuanu, wan soni a tuonsɔ̄nla o kuanu nni. ³ Ya caa mani. N suani yi nani mu pabimu yeni i yangbanli siiga. ⁴ Yin da taa ligbɔ̄gli, ki da kubi sancenbɔ̄gli ki buali taacaadi, ki go da biandi yaama i fuondi po u sanu nni. ⁵ Ke yin ba kua ya diegu nni kuli, yin cindi ki yedi, "Mi yanduanma n ya ye ku diegu ne nni". ⁶ Mi yanduanma nilo ya ye li diegu nni, i yanduanma baa ye leni o, li ya ki tie yeni, mi ba guani i po. ⁷ Yin ya ye lan ya diegu nni, ki di ki go ŋu ban puni yaala, kelima o tuonsɔ̄nlo dagdini o ŋmapani. Yin da ŋa diegu ki tuadi diegu. ⁸ Yin kua

ya dogu nni kuli, ke bi ga i cangu, yin di ban candi yi yaala,⁹ ki paagdi yaaba n tie bi yama. Yin yedi ba, "U Tienu diema nagi i kani".¹⁰ Ama, yin ba kua ya dogu nni ke baa ga i cangu, yin ña ki cendi bi sanjala po, ki yedi,¹¹ "Ti pidi i dogu ne ya taatama n tabi ti taana, ki guani ki yadi i po, ke lan tua tiadma i po! Ama yin ya bani yaali ne, "U Tienu diema nagini.¹² N maadi yi ke ti buudi daali, Sodoma buudi baa pia sugli ki cie lan ya dogu.¹³ korasen, sola! Betsahida, sola! Ya yenmaaltuona n tieni i siiga ne ya bo tieni Tiiri leni Sidoni dogi nni, li dogi niba bo ba tuo ki lebdi bi pala hali ke li dá fagi, ki la ti yubontiadi, ki pugi bi bá mi fatanpienma.¹⁴ Ama, ti buudi yogu, Tiiri leni Sidoni yaala baa pia sugli ki cie yinba.¹⁵ Ke fini, Kabenawuma, a maali ke a ba duoni a yuli ñaljanli nni bii? N n bi ba jiini a hali ku tinkpibuongu nni.¹⁶ Yua n cengi yi, o cengi mini i, yua n ki ga i maama ki ga mini ya maama i, yua n yie n maama yie yua n soni nni maama i.¹⁷ Li tondba piilele den guani leni li pamanli, ki maadi O Diedo, "Ti Diedo, bá' mu cicibidmu mōno colni ti maama a yeli po."¹⁸ K Jesu maadi ba, "N den nua Setaani ke o ñani ñaljanli nni ki baa.¹⁹ Cengi mani, N puni yi ti yikodi, ke yin ya ñmaadi i wee leni i nami leni yibali paaciamu po kuli. lan ba baa maama kuli, liba kuli kan fidi ki tieni yi yaala n bia.²⁰ Ama, yeni lankuli, yin da mangdi i pala ke mu cicibiadmu colni i maama baba po ka, ama yi pala ñ ñanbi ki ya mani kelime i yela diani ñaljanli nni"²¹ Lanyognu liga, ke o pali mangi boncianli U Tienu fojanma po, ke o yedi, "N dondi a, Báa, Tanpoli yini ki tinga Diedo, kelima a dogni lanya bona bi yanfodanba leni bi nunfandanba po, ki nan dögdi a yaaba n ki pia yama nani mu biñidmu yeni po. Nn, Báa, kelima, li den ñödi a yanjanjanli bonjanla."²² N Báa duu n po ki, kubni nni a bona kuli, ke obá kuli ki ban Bijua ñ tie yua, lan ñani Báa baba, obá mo ki bani báa ñ tie yua li nan ya ki tie Bijua yaa ka, yeni Bijua ñ bua yua ki ba dögdi o po.²³ Ki guani ki gbagi o ñödkaaba po, ki maadi ba ñasiili nni. "Mi yedjanma yaaba n laadi yin laadi yaala."²⁴ N maadi yi, sawalpuuba bonianla yeni bi badcianba den suni ke ban la yin laadi yaala, ki nan ki la ña, ke ban gbadi yin gbia yaala, ki nan ki gbadi ña.²⁵ Diidi mani, jufinba yoko tundkaaba yendo ñ fii, ki bua bigni Jesu, ki maadi, "Canbáa, N ba tieni ledi i, ki baa ya miali n ki pia gbenma?²⁶ Jesu ñ buali o, "Be diani yiko tili nni? A cogi be li tili nni?"²⁷ Wan jiini ki maadi, "A baa bua O Diedo, a Tienu leni a pali kuli, leni a naano kuli, leni a paalu kuli, leni a yantiali kuli, ki go ya bua a nisaalilielo nani abá yeni."²⁸ Jesu ñ maadi o, "A jiini bonjanla. Ya tie yeni, a baa ye ki fo.²⁹ Ama o tundka yeni den bua wan kuni obá i moni, ki buali Jesu, "ñma n tie lielo?"³⁰ Ke Jesu jiini, "Nilo den ñani Jerusalema ki caa Jeriko, ki cendi bi sanjiaba, ke bi fie o tiadi kuli, ki pua ki janbi o, ke o nagni mi kuuma.³¹ Li sua ke salga yidka kubi li sanu, ki ji, wan la o ja yeni, ke o jadi ki logdi o, ki ban caa.³² Lan go tieni yeni, Levi yua mo ñ ya pend, o mo ñ la o, wan jadi, ki balni, ki pend.³³ Ama, Samari yua n den caa u sanu, ki pudi o kani, Wan la o, o pali ñ sia yeni ti niñinpadi.³⁴ Wan nagni, ki fiadi fiadi o nala, ki tieni mi kpama leni ku daamongo. Ki jagni o o ya ñunbo po, ki ciani o ban gaani bi canba naani, ke bi kubi o lan buali maama.³⁵ Lan fandi, ke o ñani ligi lie ki teni o canguulo, ki maadi, "ñan ñanbi ki kubi lan buali maama. Ligì ya podi, ke a pugni yii kuli, N ya guani, N ba pa ña.³⁶ Bani bonbtaa siiga yeni, a maali ke ole n tie o ja yua baa bi sanjiaba sanu nni yeni nisaalilielo?³⁷ O tundka ñ maadi, "Yua

n gbadi o niñima yeni n tie o nisaalilielo.” Jesu n̄ maadi o, “Ya caa ki mo n ya tiendi yeni” ³⁸ Ban paani u sanu ki caa, ke bi kua dogbiga bá ke li kani pua, ke bi yi o Marita biali o, ki mia ke wan tuo ki cani o deni. ³⁹ O den pia o ninsalo ke o yi Maari. Ke o kali Jesu taana kani, ki cengi o maama. ⁴⁰ Ama ke Marita gbaa leni a tuona, ki bua tieni mi bonjiema, wan nagni ki maadi Jesu, “O Diedo, ñaa la ke n waalo ñoli mini baba yeni a tuona aa? Lanwani, maadi o wan todii nni.” ⁴¹ Ama ke O Diedo jiini, ki maadi o “Marita, Marita a yagni a yama bona boncianli po, ⁴² Ama bonyenli baba n tie bonmɔnli, Mari lugdi yaali n ñani ki cie, bi kan fidi ki fie la.”

Diangbenga 11

¹ Daa yenli ki jesu den jaandi ki gbeni, ko ñɔdikaaba siigni yendo bual'o: ti Diedo, bangi ti i jaandi nani San n bangi o ñɔdikaabi maama yeni. ² O den ñmian ba: i ya baa jaandi, yin maadi ne: n baà yua ye aljandini, a diema pundi. ³ Tieni ti daali mi yentunjiema. ⁴ tieni sugli ti biidi po kuli nani tin tiendi sugli ti lieba po teni. K ya gu ti yeni li bigli yogunu. ⁵ K o pugni ki maadi: li tie nani ya nulo pia o donli ko baa o yogsiigu ki miagu: “kpentin kpano bona taa. ⁶ Kelima n donli ba ñani u sani k ba ki can nni, ama n nan k pia ba li bonjekaali ko ba je. ⁷ Li ya sua k o donli ye jiin'o: “cedi k nfuodi, ki da mabi ni, n ganli luo, n k bidi mo duan'o. N kan fidi ki fii ki ten'a ⁸ n maadi, ba o ya kan fii ki ten'o ki li tie o donlugu po, o bi fii ki dugni li cɔnli po ki ten'o. ⁹ Yeni k n maadi: mia mani, bi ba puni; kpaan mani, i bu la; pua mani li ganli, bi ba luodi yin kua. ¹⁰ Kelima, bi tieni yua miadi, ki yua kpaani laadi, ki bi luodi li ganli yua kuogi po. ¹¹ Cegdi nba ye i siigni, ñma ya po n kpeli ke teni o biga o waa ya yogunu k o buali o jamo? ¹² Bii, o ya buali jerli po wan ten'o o namo? ¹³ Yinba bi biid dama, i ya bani yin teni i bidi a bonnjama, taalm ña i ki ti Diedo bi teni fuonjanma yaabi n bual'o kuli? ¹⁴ Daa yenli, ki jesu deli i cicibiadiga ja ba kani k o tie muuga. Li cicibiadiga n ñani li ja kani, k o ji cili maadi, ki li yaa ki lidi bi niba. ¹⁵ K boncialji cili ke maadi:... ne tie Belisebuul paalu po i, mu cicibiadimu canbaa, k o tugi ki bieli li cicibiadimu. ¹⁶ B tiama, ban den bua ban piugu ku diagu, ki bi bual'o ki wan tieni mi bama bii paligu k li ñani polu po ki ban diidi. ¹⁷ Ama nani wan bo bani bi maalima k o jiin ba: o tɔbu n pua ya dogu, a diena yi baali, ki li ñmadili ye. ¹⁸ I maal k n bieli mu cicibiadimu besebeuul yeli po. Li ya tie yeni, mi bɔgjidma bo ba tieni sitaani diema nni. O diema bo ba bia fanma. ¹⁹ Lan ni, li ya tie k n bieli mu cicibiadimu belsebuul yeli po, ñma nan tieni i niba o paalu ki bi paagdi bi yiama. Li po n cedi k bi tie i po buud dama ²⁰ Ama, li ya tie U Tienu paalu po k bieli mu cicibiadimu, U Tienu diema pundi i kani. ²¹ Ya nulo pia mi tuama ki go pia ti tɔb tiadi ki gu o deni, o ñalimano kuli ye li wuoli nni. ²² Ama yua ya paa ki cie ya kɔni yen'o, o yi fie o tɔb tiadi kuli yen o ñalimano ki bɔgdi ²³ ya nulo ki tie n yua, tie n yibalo, k yua ki taagi yen nni, yadi yaali k n taan nni. ²⁴ Ya yogunu k bi deli cicinbiadiga, o yi sani ki ban kua li fuali nni, ki kpaani naan kani ko ba fuodi, ama o ya ki la naani k o ba kua, o yi yedi o ba nni: nba guani naani k n bo ñani. ²⁵ O yi guani ki sua ki bi tingni lan ya kaano ki ñanbi. ²⁶ Li ya tieni yeni, o yi guani ki gedi ki ban kpaani o lieba bonbi lele, k bi bia ki ciegu k pugni o po, ban ji ya ye. Li nulo yinyieni ji ñanbi ki pa k cie cincinli. ²⁷ Yayogunu k o maadi yeni, k o pua ba yigni bi niba nni: pamanli ya pua mal'a ki ñaan'a o biili ²⁸ K

Jesu njmian o: li pamanli ḥanbi ki ye yaabi n cengi m maama ki go coln ni li kuli. ²⁹ Bi niba bo baadi ki pugdi, k o maadi: ti yogu ne niba tie nibiidi, bi o paligu po, ama bi ji kan la paligu ke li ya tie Jonas n bo tieni yaali ka. ³⁰ Nani Jonas n bo tie bama Ninif nib po yen, o nulo bijua mo baa tie molane niba ne po bama i. ³¹ Daajijuogu daali, o yanbangu puo bado, bu fii ki kɔnjeni li yogunu niba, kelima o ba li ḥandunli ni kiu baa cengi Salumɔ tundli yaali gbie yen mi yanfuoma. Ama bonli nan ye ne cie salumo. ³² Li daajijuogu daali, Ninif niba bu fii ki kɔni yeni bi yogu yab. Kelima bi ja damiwoncili ki cengi jonas maama. Ama k bonli ye ki cie Jonas ne kanba. ³³ Nul kan cuoni fidili ki wuon i lɔdign ni bii ki cunbni bobli. N n, bi yi tuani naani ki ya niba n kua gu diegu nni, n la mi yinyenma. ³⁴ A nuni tie nani fidili yenki yendi a gbanu. A nuni ya ye laafia nni, a gbanu kuli ye mi yinyenma nni, ama a nuni ya ki pia laafia, a gbanu kuli ye li bonli nni. ³⁵ Tien suoo ki ḥanbi ki diidi, ke a fidili n da cua yeni bonbonli a po. ³⁶ A gbanu kuli ya ye mi yinyenma nni, ki ba bogdima ki ye bonbonli nni, l baa tie a po nani li fidili n tien a mi yinyenma. ³⁷ Ban bo maadi ya yogunu yeni, ki farisien ba yin jesu k wan ba ki je o deni. Ki jesu kua li ja deni, ki cili ki ba je, ³⁸ ke farisien bandi k o cili ki je, k ki ḥuudi o nugi. k li ya k lid'o. ³⁹ K jesu jiin k maadi: yinb farisien nba, i yi ḥanbi ki wuli, ki caadi, ama ki pala nni gbie yen o naayidbu yen mi biadima. ⁴⁰ Yinbi, i ki bani k yua tagi niin po, wan tagi deni mɔa? ⁴¹ Teni mani U Tien yaali ye i pala nni kuli k o bu ḥanbi. ⁴² Ama yubonli i po, farisien nba, i di jodi boncianli bonli kuli nni, k k baa ki maadi i mɔmɔni, k go sundi U Tieu buama po. Yin bo baa tien yaali, k da ja li ba kuli yeni. ⁴³ Yubonli i po, farisien nba, kelima i maan a kankaan cincina ti jandiedi nni. I baa ki ban fuondi bi niba n yabi naani. ⁴⁴ Yubonli i po, i naani yen ya kula ki naani yeni bonli, k bi tɔgdi bii k cuoni li po k jeje k ye. ⁴⁵ Wan maadi yeni, ki yiko tudka gaa ti jadi ki bual'o... canbaa, a maadi k ḥan sugd ti bi. ⁴⁶ Jesu maadi: yubonli a po fin yiko daan'o ne. I tungi bi niba ya tuga kpiagi, ama, yinba mono ki baa yin sii ba i nugi li ba kuli ya po. ⁴⁷ Yubonli i po, kelima i t iendi ti bontitagdi ki nangi U Tieu tondi yaaba ki yajaanb bo kpaab. ⁴⁸ I wang'i yeni moni i yaajaanba n bo sɔni ya tuonbiidi kuli: bi kpa U Tieu tondi, ki mɔa maa bi kula. ⁴⁹ Li ya po k U Tieu, o yanfuoma mni bo maadi: "n te bi sɔni ntondi yeni n ḥɔdkaaba; i ba kpa tiama, ki cagni yaaba n sieni". ⁵⁰ Li po n cedi ke ti yogunu yaaba te bi pa, U Tieu tondi yaaba ki bi kpabi kuli hali li ḥandunli cilima. ⁵¹ Ki cili Abel kuuma, ki pan gedii Zakali kuuma li jaandi binbindli po. N maadi, ti yogunu yaaba, te kan fidi ki buu bi buudi ki gbeni. ⁵² Yubonli i po, yinba yiko tundikaaba, i tugi mi banma k li cie bonli kuli. L k tie ki kan la U Tieu baba ka, ama i bi pani bi niba boncianli, ki bi kan fidi ki kua. ⁵³ Jesu n bo ñani gu diegu nni, ki yiko gbanbanda yeni farisien nba ji tudi o, ki bual'o i buali boncianli. ⁵⁴ Bi ji den kpaani wan baa jiini yaali, lan cua yeni kɔnli.

Diangbenga 12

¹ Ya yogu ke ku niwulgu den taani ki pundi a tuda, ke bi niba ji ḥmaadi bi lieba, ke o cili ki dá maadi leni o ḥɔdkaaba, "Fangi mani i yuli leni farisienba nobli, bani yaaba n pia mi muyima. ² Ama bonlibá ki ye ki duagi, ki kan dɔgdi, bonli ki ye ki wuo, ke bi kan bandi. ³ Lanwani i, yin maadi yaali li biigli nni, bi ba gbadi li mi yenyenma nni, ke yin soobi ki

maadi yaali li dieli nni, ke a gana luo, bi ba kpaandi la li dieli binbinli po.

⁴ N dɔ̄nlinba, n yedi yi, da jie mani yaaba n ba kpa ti gbannandi, ki ji kan fidi ki tieni libá kuli ki pugni. ⁵ Ama, n ba tuodi ki waani yi yin ba ya jie yua. Yin jie yua kpa, ki go pia ya paalu n ba lu ña ku mubuogu nni. Nn, n maadi yi, jie mani o. ⁶ bi ki kuadi nuanmu mu mu ka kuumu lie e? Leni lani kuli, U Tieu nunga nni, bi kan sundi mu siiga nni bá yenga po. ⁷ Ama yinba wani, bá i yudi, bi cōdi ki bani ti dugli. Da jie mani pu, i pia muyuli ki cie ya nuankuli n yabi. ⁸ N yedi yi, ya nilo kuli n tuo ke o bani nni, bi niba siiga, o 'Ja Bijua' mo ba tuo ke n bani o U Tieu malekinba kani.

⁹ Ama yua nia bi niba siiga ke waa tie n yua, bi ba sundi o po U Tieu malekinba kani. ¹⁰ Yua n maadi mabiadma o 'Ja Bijua' po, ba baa sugli, ama yua n maadi ki sugi U Tieu Fonjanma, o kan baa sugli. ¹¹ Bi ya dia yi, ki caa leni yi ti jaandiedi nni, ti buudi danba kani leni yikodanba kani ti buudi po, yin da yagi i yama leni yin ba maadi yaala ki fie i yuli, bii yin ba yedi yaala. ¹² Kelima lanyognu liga, U Tieu Fonjanma ba tundi yin ba yedi yaala. ¹³ Ke niyendo yedi o ku niwulgu siiga "Canbaa, maadi n kpelo wan bogdi ti báa n sieni ti ya faali, ki teni nni. ¹⁴ Jesu n yedi o, "O ja, ñma n kaani nni ke min ya tie i buudidaano bii i ke min tua i kɔ̄npaadilo li faali bogdima po? ¹⁵ Ki yedi ba, "Fangi mani yibá lini mi ñalmanbuacianma, kelima nilo miali ki ñua o ñalmani yabmu ka. ¹⁶ Lani ke Jesu pua ba ya kpanjama ne, "Piado bá den koni ki baa boncianla, ¹⁷ ke o kali, ki jagi, ki yedi o pali nni, "N ji ba tieni ledi i, kelima mii ji pia kaanu ki ba bili n kpaandi ne kuli? ¹⁸ ki yedi, "Min ba tieni maama n ne. N ba mumudi n bunbuana, ki guani ki ma yia n tiani, ki bili lien nni n bondikaali leni n bonpiakaali kuli. ¹⁹ Lani, n ji ba pagi n yuli "Mini, min bili ya piama kandi, ki ba tuoni nni ya bina n yabi. Ya kaa, ki fuo, ki di, ki ñu, ki mangdi a pali. ²⁰ Ama, ke U Tieu yedi o "O yanluodaano ne, dinne ñiagu liga i, ke n ba ñani a naano, ki ña a. ñan bili yaali kuli ba tua ñma ya yaali i?

²¹ Li tie nani yua n taagi mi piama o yuli po, ki nan ki pia pu U Tieu kani." ²² Jesu yedi o ñɔ̄dkaaba, "lanwani i, yin da buali i miali po, yin ba di yaali bii, i gbanu po, li bonlakaali po ²³ Kelima, li miali gie ti jiedi, ke u gbanu mo cie ti tialakaadi. ²⁴ Diidi mani a bonyugda, baa buu, baa yendi, baa pia bilkaanu, baa pia bɔ̄nbuanu, ama U Tieu nan dingi a. yinba, i pia mayuli ki cie ti bonyugditi! ²⁵ I siiga, ñma ba fidi ki fagni o miali bá a dana waamu? ²⁶ I ya ya bani ke i kan fidi ki tieni yaali n waa ki cie ne, be ya po i ke i maali yaali n sieni kuli po o? ²⁷ Diidi mani ti puudi n tie maama, tii tuuni, tii pia gaalu mo, ama bá o badciamo Salomon leni o kpiagdi, waa pundi bi siiga bá yengu n bobu maama. ²⁸ U Tieu ya bobindi u kuanu nni muadi yeni, tini yaadi ye dinne ke bi ba faa ki taa ti, ki kuuni u fanu nni, ki cuoni umu, li ki pia tama ke o ba bobni yi mo, oo yinba yaala ya dudugdi n ki pia fuoma! ²⁹ Da buali mani yin ba di yaali leni yin ba ñu yaali po, ki go da yagni i yama. ³⁰ Kelima ñanduna dogi kuli lingi lanya bona i, ke i Báa moko bani ke i bua li bona. ³¹ Ama yin lingi mani o diema, i ba baa lanya bona ki pugni ³² Da jie mani ba waamu, kelima i Báa pali mani ke wan puni yi o diema. ³³ Kuadi mani i piama, ki puni a luoda li ligi. ñali mani i po ya ligbogli n kan cadi, ñaljanli nni ya ñalmani yaali n ki pia gbenma. ³⁴ Kelima a ñalmani n ye naani, a pali mo ye lankani i. ³⁵ Nagni mani i liadfagda u gbanñagdu, i fidsanmu n ya tundi ki co; ³⁶ Yin ya tie nani ya niba n guu bi canbáa n ba ña mi pocajaama po, ki kpeni

yeni, o ya pua li ganli ya yognu, ban kagni ki luodi o po. ³⁷ Ya tuonsonba, ke bi canbáa ba pundi ki sua ke bi dá nua, bani baa mi yedjanma n yeni. I momoni, n maadi yi, o ba ñagni o gaaligu u gbanñagdu, ki cedi ban kali u jedikaanu, wan tieni ba mi jiema ban je. ³⁸ Canbàa ya pundi yogsiiu bii sijsaafaani, ki sua ke bi cegni ki guu o, lan ya tuonsonba baa mi yedjanma n yeni. ³⁹ Ama, min ba pugni yaali n ne, yin ya bani ke o diedaano ya bi bani ya yognu ke o suuro ba kua o deni ki suu o, o bi kan nya ban kua o deni ki su o. ⁴⁰ Yin egni iba, ki ya guu kelima i ki baniO Ja bijua n' ba guaniya yognu. ⁴¹ Pieri n' buali: «O Diedo, a pua lan ya kpanjama tinba baba ya po bii, li tie yuakuli ya po i?» ⁴² O Diedo n' yedi: «O laa tuonsonlo i, ke o canbáa ba guuni ke wan ya diidi o tuonsonlieba tuona, ki puuni ba bi daali jiema lan buali ya yognu, ⁴³ o canbáa ya kpeni ki sua ke o tuuni lan buali maama, lanya tuonsonlo baa mi yedjanma n yeni. ⁴⁴ I momoni n maadi yi, canbáa ba taa o piama kuli ki piano lanya tonsónlo. ⁴⁵ Ama li tuonsonlo ya maadi o pali nni: «N canbáa kpenma dá ba fagdi», ki ji cili ki pua o tuonsonlieba, bi jaba yeni bi puoba kuli, ki go cili ki di ki go ñu wan bua maama, ke mi daama ga o. ⁴⁶ O ya tie yeni, o canbáa ba ti ludi ki kpeni wan ki guu o ya yognu, ki cedi ban pua ki duoli o kaani kuli, ki beli ki ñani o, ki kuani o bi tuonsobiadba danba siiga nni. ⁴⁷ Nani li tuosonlo n den bani o canbáa n' bili o ya tuonli yeni i, ki nan ki sóni lan buali maama yeni i, o canbáa ba cedi ban pua o ya lanbana n yabi. ⁴⁸ Ama, ya tuonsonlo n ki tuodi ki bani, ki sóni ya tuonli n buali ke lan dadi o tubli ii, bi ba pua o lanbana waaamu. Ban teni yua ke li yabi, bi ba buali o yaali n yabi. Ban piano yua yaali n cie, bi ba buali o yaali n cie. ⁴⁹ «N cua ki tinga po ke min sia mu i. N sugni ke li mu ji co i. ⁵⁰ N pia mi ñinwulma, ke bi ba wuli nni. I ki bani min bua tonma maama, ke li kuli n' tieni ki tii. ⁵¹ I tama ke n cua ki tinga po yeni mi yanduanma yo oo? N n! I momoni, n maadi yi, n cua yeni mi paadma i. ⁵² Kelimaa, lan cili mɔ̄lane, dieyengu nni, niba mu ba paadi, niba lie n' kóni yeni niba taa; niba taa mo n' kóni yeni niba lie. ⁵³ Bi ba paadi bibáa n' kóni yeni o bijaba, a bila mo n' kóni yeni bibáa. Binaá ba kóni yeni o bisiaba, a bisala mo n' kóni yeni binaá. Calnaá ba kóni yeni o biyuaga, ki biyuaga n' kóni yeni calnaá.» ⁵⁴ Jesu go den maadi ku niwulgu yaali ne: «I ya la taayinbónu puoli, i yi maadi: "Ki taaga ba nii!" Lan go tieni yeni. ⁵⁵ Mi faawaama ya fii nintuali, i yi maadi: "Ku wulgu ba tieni!" Lan go tua yeni. ⁵⁶ Yinba i muyiidmu ne! I fidi ki diidi ki tinga maalma yeni tanpoli maalma, ki bandi a bona. Li nan tieni ledi i, ke yi ki fidi ki bandi U tienu n' bobindi yaali molane? ⁵⁷ Li tieni ledi i, ke yi ki kan fidi ki tuodi ki cegni yaali n tiegi i po molane? ⁵⁸ A ya caa ti buudi yeni a yibali, ñjan mɔ̄ndi ki mangi yeni o u sanu nni, wan da ti cedi ti buudi yudanba n' buu ki cuo a, ban mubni a bi paatieba nui nni, ban luoni a li kpaadidieli nni. ⁵⁹ N maadi a, a kan ña li kpaadidieli nni, kaa pani a pana kuli ki gbeni.»

Diangbenga 13

¹ Bi nub yab n den ye li kan den mad yesu, li yogunu gog yal n den cua galileb yaab ki pilat den kpab ki tan ye sagl. ² O ñiab: Edaan ki lan galile nub n tie bid danb ki cie yaa galile n sien nni, kelma wan kpab yeni? ³ kai, n maad e, e yaa lebd e yeiyenu, e kul ba kpe nan ban yene. ⁴ lan yaā ka, a piga n nuniida yab ki silo diegu baa kpaab yen, e daan ki ban n tien

ti bid ki cie galile yaabaa? ⁵ Kai n yed yi, ki yi moko yaa lebd yi yam yi kul baa bod yene. ⁶ Lan, yesu den pua n naa kpanjam ki yed: O jaa den njuu o kankanbu o dumontiibu kuan nni. O den cua ki ling a kankana waa laa. ⁷ Lan wan o den yed o kuanguulo: diid bina taa kin cuon ki ling o kankanb ne po a kankana, mii laad. Ped o be yaa po k o kub n fanfanm fanm fanm? ⁸ O kuan guulo den ñian o k yed: canbaa ced wan bind dun gog. n baa gbiidk lind o k tien o t yan biind. ⁹ daal ba ya bin n njua oba lo yaalan ñjan ped o. ¹⁰ Dan yenl n fuodm daal, yesu den tund b nub li daal maam bangm diel nni. ¹¹ o pua den ye lienni k pia t tag bid, yal n den ced k o yia hal piig n bena niin, k o tiib. k gunb k kan fid k yaal k sed. ¹² Yesu den laao, k maad an yed: o pua ne, a paag a yianun po. ¹³ O den maam o po o nugi, lanyogunu leg, o pua yen den yaab k sed, k kpiagd o tienu. ¹⁴ Ama li bal maam bangm tiel camba pal b den biid yesu n paag o nulo m fuodm daal. ¹⁵ Yom daaan den guan k yed o: yinb palalie danb, li naan m fuodm daal yi siign yua kul k yi lod o nua, lan yaa ka o njunbo ki ñian o li yandiel nni k banñun o? ¹⁶ O pua yua n tie abalaham yabl k staan lol o hal piig n bena niin, laa pund min faab o n fuodm daalii? ¹⁷ Wan den maad yaa yogunu, efe den cuo o nanda kul. ama onuwunlgu pal den mang yen wan tund yaa banm kel pia t kpiagd kul. ¹⁸ Yesu go den yed: o tienu diem naan yen be? n ba nangm yen be? ¹⁹ O tie nan ya tub ya bobim n wa k cie e tiid kul, k o nulo bulo o kuanu nni, k o pud k kped k tua tub. A bonyugda den ted t ted di o bena po. ²⁰ O go den yed: Nba mang o tienu diem yen be? ²¹ O naan yen ya dabinl k o pua taa tien bignm taan, k sien hal k li kul ga. ²² Yesu den suag liig, ki muand e dog ciamb yen a dogibla nni, ban ca jelusalem. ²³ O nulo den yed o: ti yomdano lan wan ya nulb n ba ciad kaa yab? Yesu den guan ki yed yab n ye li kan. ²⁴ Moand man ki kua yaa buluñoabu n miab kan, kelma n tuod ki wan yi ki bi nub boncianl ba te moa ban kua li kan ki nan kan fid. ²⁵ O diedaano ya fi ki luon o duñuabu, ki bi tua: canba luod ti po. O ba guan ki yed yi: Mii ban yin ñan naan. ²⁶ lan wan yi ba guan ki yed o: tiTi den din ki ba ñun a go den ban g ti e dog san nni moko. ²⁷ O go ba guan ki yed yi: N yed yi, mii ban yi ñan naan, fuad nan n kan, yinb yab n tiend ti biad. ²⁸ Lan yogunu yi ya la abalaham, isaak jakob yen bi sawalpuab kulki bi ye otien diem nni, ki yinb wan ba ya ye niinpo, yi ba ya buud ki cegn yi ñina. ²⁹ bi nub ba ti ña nintual, yen puol po, nugaru yen nujienu po ki taan ki kal o tienu diem o sa dikanu kan. ³⁰ diid, bi tianb yab n tie puol yab moala, ba tua liig yab mo ba tua puol yab. ³¹ lan yogunu fadisieninba bi tab den cua o kan ki yed o: ña ne kelma hedod bua ki kpang ³² Oden guan ki yed ba yed ban, yed man li ñaago, ki n diel ki nand ti tag biad bi nub niinni, ki go paabd bi nub din ne yen saala, li dataal daal n ba soan ki juod ³³ li tie doole min suag liig din yen ya daal n njua, kelma laa dagd sawalpualo n kpe ki laa tie jedusalem. ³⁴ jedusalem, jedusalem, fini yua kpa bi sawalpuab, ki luud o tienu n soan a kan yab a tana, tualmi ña ke n den bua ki gogd taani a nuba n kan nani o kokolo n li wuug o koobila o fiabi nni maam, ama yii den tuo. ³⁵ Lan yaa ka, yi diegu baattua dingbengu. N maad yi, yi kan go lan hal yin ba yed ya yogunu: O tieñanm nu n ba yad o yed yab, n cuon wan ti yomdan yel nni.

Diangbenga 14

¹ U Tieu fuodma daali, ke Farisieninba yudanba siiga yendo den yini Jesu o denpo, ke ban je: ² Yaaba n den cua ki ba je, den kpaagi Jesu. Yiamo bá mo den kaa o nintuali po, ke o gbanu kuli tie a mola bábá. ³ Jesu den maadi yeni U Tieu bali maama tundkaaba yeni yikodanba tundkaaba yeni Farisieninba. Ki buali ba: Li cabi ke ban paagi o yiamo saaba daali bii laa cabi i? ⁴ Bi ki njmiani o lbá. Lan wn ii, ke Jesu cuo o yimo, ki paagi o, ki maadi o, ke wan ya kuni o denpo. ⁵ Lani ke o go buali ba: ... I siiga njma i ke li ya tie o biga lan yaa ka o nua n baa li caali nni ke o kan tuodi ki ñani o? ⁶ Baa den fidi ki njmiani o lala maama po lbá. ⁷ Wan den bandi ke yaaba n cua mi jaanma kuli den lingi ke ban kali liiga kankaani po, ke o pua ba mi makpanjama ne: ⁸ Li ya tie ke o nulo yini u puokuanu jaanma, da gedi ki kali liiga. Li ba fidi tuu ke o yini o nulo ke cie ña, ⁹ ke wan yua yini yi kuli ba cua ki maadi ña: "Fii ki teni o ne u kankaanu, a ji fii yeni i fee i ki gedi ki pan kali puoli. ¹⁰ Ama, bi ya yini a mi jaanma, ñan gedi ki kali puoli po. 'Yua yini a yeni ya ti cua, o ba maadi: "N dönlí, ti bobni u kankaanjanu a po, cua ki kali liiga!" Li baa tie a po ti yudandi i yaaba ke bi yini ba yeni kuli nunga nni. ¹¹ Lan wan ii, yua doni o bá bi ba jiini o, ke yua jiini o bá bi ba doni o. ¹² Ke Jesu maadi yua n yini o: A ya bobni mi jaanma u yensiinu lan yaa ka ku yen yenjuogu, ñan da yini a dönlirba, a ninjanba, a naataani lan yaa ka a kuantaalieba yaaba n tie bi ñalmandanba, kelima, bi mo ti ba yini a ki njmiani ña li ñanma. ¹³ Ama, a ya bobni mi jaanma, ñan yini a luoda, a juama, a tuoma, talginba. ¹⁴ Lan wan ii U Tieu ba ñanbi a po kelima ban wan kan fiffi ki njmiani a ñanma. U Tieu ba guani ki njmiani a ñanma ya yogu ke o ba fiini bi kpienñanba. ¹⁵ Yaaba n den ye mi jaanma kani siiga yendo n den gbadji laa maama, ke o maadi Jesu: Li pamalni ye yeni yua n ba baa ki je U Tieu diema nni. ¹⁶ Jesu den go maadi o: O nulo den jagi ke o tieni mi jaancianma, ki yini bi niba boncianla. ¹⁷ Mi jiema yogu n n pundi, o den soni o naaciemo ke wan gedi ki maadi wan yini yaaba: Cua man na kelima li bonla kuli ñanbi ki gbeni o. ¹⁸ Ama bikuli yendo yendo den mia sugli nani bi taani ñobu yeni. O nikpialo den yedi o naaciemo: N daa u kuanu, kali min gedi ki pan lá u, ñan pan mia n po sugli. ¹⁹ One mo den yedi: N daa naakpakuoda piiga, n caa ki bua pan biigi a, ñan pan mia o sugli n po. ²⁰ Tœa momko den yedi: N dá kuani o pocaano molane, lan ya po n kan fidi ki gedi. ²¹ O naaciemo den lebdi ki guani o canbáa kani, ki waani o li kuli. Lani, o diedaano yeni pali den beni, ke o yedi o naaciemo: Kua u dogu siiga nni yeni i sani nni tontoni ki cua yeni a luoda, a tadma, a juama yeni a waba na. ²² Lan tien waamu, o naaciemo den guani ki yedi: Canbáa n tieni ñan bo puogi nni yaala, u kaanu go sieni. ²³ Lani ke Canbáa den go yedi o, ke wan ña u dogu nni ki diidi a sanbila nni yeni a naga balinma ki tigdi bi niba, ke ban cua na n diegu n gbie. ²⁴ N yedi ke min den kpia ki yini yaaba yeni, bi siia bá yendo kan leni n jaanjiema. ²⁵ Ku niwulgú den yegi yeni Jesu u sanciamu nni. O jigdi ki yedi ba. ²⁶ Yua cua n kani ki bua ki ñodi nni yaa yie o báa, yeni o naá, yeni o pua, yeni o bila, o kpelibá, yeni o waamu, bá o yuceli mo, o kan tua n ñodka. ²⁷ Yua n ki bugi o dapɔnponli ki nua nni kan fidi ki ya tie n ñodka. ²⁸ Yi siiga nni njma baa bua maa li diecianli ki dá kan kali ki bandi wan ba biani yaala, ki lia o ya pia ya ligi n ba dagdi wan gbeni. ²⁹ O ya ki tieni yeni, ki pu li tanpuuli ki naa fidi ki juodi, yaaba n

ba pendi li kani kuli baa ñuadi o, ki yedi. ³⁰ O ja ne cili li diemaali ki naa fidi ki juodi. ³¹ Bii o laa badciamo n baa ye ki bua ki tuogi bu tɔbu yeni o badciantoo, ki nan pia bi tɔtieba tuda piiga, nani o dá kan kali ki biigi o ya ba fidi ki tuogi bu tɔbu yeni yua n cuoni o kani ki pia tɔtieba tuda pilie? ³² O ya sua ke o kan fidi, o ba sɔni o tondiba hali ke o yibali dá ye fagma, ki mia o wan waani o wan bua yaala ban mangi yeni bi lieba. ³³ Li tie yeni i siiga, yua n ki luni wan pia yaala kuli, kan tua n ñɔdka. ³⁴ Mi yaama mani, ama mi ya ti luo mi manu, bi ba taa be ki gó mangi ma? ³⁵ Maa pia mayuli ban pagi ma u kuanu nni, maa pia ban taa ma ki kali leni ti baadi man ti tua dulma, hali ban lu ma bábabá. yua n pia a tuba ki ba gbadi wan gbadi.

Diangbenga 15

¹ Lani, ke a lonpo gaala leni ya tuonbiiddanba n sieni den kpendi Jesu kani, ki cengi o maama. ² Ke farisieninba leni ti yikodi tundkaaba ji bulni, ki tua “O nilo ne gaani ti biidi danba hali ki di leni ba.” ³ Ke Jesu pua ba ya makpanjama ne, ki maadi ba ⁴ “O laa nilo i siiga nni n baa pia pee kobga, ki biani payendo, ki kan ña piiyia n pée yia yeni, ku muagu nni, ki guani ki kpaani ya pia n bodi hali ki ban la o. ⁵ O ya la o, o ba bugi o o buapiadi po, ki mangi o pali boncianla.” ⁶ O ya pundi denpo, ba yini o dɔnlinba leni o kuantalieba ki maadi ba, “Mangi mani i pala leni nni, kelima n la n pia yua bi bodi. ⁷ Lanyapo, N yedi yi, ke li pamanli baa ye tanpoli kelima biiddanyendo lebdi o pali ki cie niteginkaaba piiyia n biyia yaaba n ki buali pali lebdima. ⁸ Bii, o laa pua n baa pia dibala piiga, ki biani dibayenli, ki kan cuoni ki fidsanga, ki tigni li dieli ki fiidi bonjanla hali ki ban la li? ⁹ O ya la la, o ba yini o dɔnlinba leni o kuantalieba, ki maadi ba, “Mangi mani i pala leni nni, kelima n la n dibali yaali bi bodi.” ¹⁰ N yedi yi, biiddanyendo ya lebdi o pali, li tie pamancianli i, U Tieu malekinba po.” ¹¹ Ke Jesu maadi, “Nilo den pia bijaba lie, ¹² o bonwaalo po den yedi o báa, “N Báa, bɔgdi n faali biinu ki teni nni molane” Ke o bogdi ba o piama. ¹³ Lan tieni dana waamu, ke o waalo po baani o bonkubkaali ki gedi hali ya dogu n fagi, lan dogu po i, ke o biidi o ligi, ki daa yaali n ki tie o po bonbuakaali mɔño, ki biidi o ligi mi bibiadyema nni. ¹⁴ Wan dini o ligi ki gbeni, mi konbiadma ní baa li dogu nni, mi koma ní gbadi o. ¹⁵ Ke o gedi ki mia li tuonli li dogtielo bá kani, ke o kaani o o kuanu nni ke wan ya guu i duoli. ¹⁶ O den ya baa ti duojiedi, o den ba di leni li pamanli, ama obá nan den ki puni o sanu. ¹⁷ Ama ki bonjaga yeni yama ní den guani, ke o maadi o pali nni, “N báa pia naacenba bija i, ke bi di ke jiema ki muani ba, ke mini nan ba kpe leni mi koma nekanba! ¹⁸ “N ba siedi ne, ki guani ki kuni n báa po, ki ban maadi o, “N Báa, n biidi U Tieu po leni a nunga nni. ¹⁹ N ji ki dagdi min ya tie a biga, ga nni min tua a naacenba nni yendo. ²⁰ Ke ki bonjaga yeni siedi ki kuni o báa po. Wan dá den paa hali fagma, o báa den la o, ke ti niñipadi cuo o, ke o sani ki wobi o, ki muadi o tankpina po. ²¹ Ke ki biga maadi o, “N Báa, n biidi U Tieu po leni a nunga nni. N ji ki dagdi njan yini nni a biga. ²² Bibáa ní maadi o naacenba, “Cua mani leni liadjanli, ki lani o, ki pilini o li nubiñinli leni ti taacaadi. ²³ Diidi mani natonbikpanibili, ki kpa, ke tin tieni mi jaanma, ki mangi ti pala. ²⁴ Kelima, n biga den kpe, ki ji pia li miali, o den bodi, ke n guani ki la o. Ke bi ji cili mi jaanma. ²⁵ Li sua ke o kpelo bi ye u kuanu po.

Wan kpendi, ki nagi deni, ke o gbadí ki ciaga yani leni ku jeligu. ²⁶ Wan yini naacenyendo ki buali lanya bona niima nni. ²⁷ O naaciemo ní maadi o, “A waalo n kpeni, ke a báa kpaá li nakpanibili ki tieni mi jaanma kelima o guani ki kppeni leni laafia.” ²⁸ ki bikpelga pali ní be, wan yie ke o kan kua deni, o báa ní ña ki baagi o. ²⁹ Ama o kpelo ní jiini ki maadi o báa, “Diidi, bina ña n yeni, ke n tuuni a po a tuona, n nan ki kpeli ki tudi a nunga nni, Ama a nan ki kpeli ki puni nni bá ñotonpanli, ke min tieni mi jaanma leni n dɔ̄nlinba, ³⁰ Ama A bijua yua n biidi a ñalmani yeni a poconconca ní kpeni, ke a nan kpaá o po naatonkpanibili. ³¹ O báa ní maadi o, “N bijua, fini li ye leni nni daali kuli, ke min die yaali kuli tie a yaali i. ³² Ama, li bi dagdi leni tin tieni mi jaanma, ki mangi ti pala, kelima a waalo ne den kpe, ki jí pia li miali mɔ̄la, O den bodi ke ti guani ki la o.

Diangbenga 16

¹ Ke Jesu go maadi o ñɔ̄dkaaba, “piado bá den ye, ki pia o ñalmankublo, ke bi ti cua ki tuali o ke o ñalmankublo yeni biandi o piama. ² ke o piado yini o ki maadi o “Be n teni ke min gbía apo ya maama ki ñani? Tieni nni a ñalmankubli colí, kelima a ji kan ya tie n ñalmankublo.” ³ K o ñalmankublo maadi o pali nni “N ji ba tie ni ledi i, n cab áa ní ji bua beli nni li tuonli ne? N ji ki pia paalu ki ko, ke n ya miadi mo, li pia i fee ⁴ N bani min ba tieni yaala ke bi ya beli nni n ligkubli tuonli mi ba cani ya niba ní tuo ki ga n cangu” ⁵ Yeni, ke o yini o canbaa pandaba yendo yendo, ki buali yua n kpia ki cua “A pia n canbaa panli yinja i? ⁶ Ke o maadi, mi kpama golindi kobga (100).” K o maadi o, “Ga a pantili ki kali tonma ki diani golindi piium (50) ⁷ Ke o ñalmankublo buali tiano, “ke fini mo, a pia n canbaa panli yinja i? Ke o mo maadi “Mi ñalkaama kpapiadi kobga (100)” Ke o maadi o “Ga a pantili ki diani kpapiadi piiniin (80) ⁸ Canbaa den pagi ya ñalmankublo n den ki tiegi yeni kelima o den tieni bu nunfanbu. Kelima ñanduna ne bila fani yeni bi lieba ki cie mi yenyenma nni ya bila ⁹ N maadi yi, Taa mani i ñanduna janbi ñalmani ki kpaani danlinba, li ya ti gben, yin baa yaaba n ba ga i cangu naani ke li ki pia gbenma. ¹⁰ Yua n tiegi yaala n wa nni, ba ya tiegi yaala n yabi nni mo. Ke yua n ki tiegi yaala n wa nni kan ya tiegi yaala n yabi nni mo. ¹¹ A ya ki fidi ki kubi i janbi ñalmani, ñma ba dugi apo, ki piano a o ñalmani yaali n mɔ̄ni i? ¹² Bi ya ki dugi a po ñan kubi nitɔ̄ba ligi, maama, ñma ba teni a a ligceli? ¹³ Naaciemo bá kan fidi ki ya pia canbaanba bilie. Kelima, o ba fidi ki ya nani yendo ki nan bua o lielo, lan yaa ka wan cɔ̄lni canbaa kpialo ki nan fali canbaalielo. A kan fidi ki ya ñua U Tieu leni ñalmani ¹⁴ Farisienba ní gbadí li maama yeni, ke bi ji ñuadi o. ¹⁵ Ke o maadi ba. “I ba maadi ki baa i mɔ̄ni, bi niba kani, ama U Tieu bani i pala. Bi niba ní tua yaali ke li tie kpiagdi yeni, U Tieu wani ya nunga nni ke li tie cancagni i. ¹⁶ Yikodi maama yeni bi sawalpuuba n den kubi, ki ñmagdi u dogu yo hali ke Janbatisi ti cua. Lan cili lanyogu, bi wangí U Tieu diema laabaalñamo, nilo kuli tiendi ania ki kpaani wan kua lien nni ¹⁷ Ama tanpoli leni ki tinga pendima ki paa ki cie li bali maama nni lanbyenli ní bodi ki kan tieni. ¹⁸ Ya nilo n ñani o denpua ki kuani potiano conbi, yua n kuani ya pua n ñani o calo kani mo conbi. ¹⁹ Cengi mani, ñalmandaano bá den ye ki la ti tiakpiagdi, ki di ti jiemandi, ki ye u yenyienñamu nni daali kuli, ke o pali mani boncianla o piama po. ²⁰ O luodo mo den ye, ke bi yi o Lasari, ke o dua o piado

bulñocabu kani, ki pia a nala o gbanu po kuli. ²¹ O den suni ke wan baa ya jiejogdi n baali o piado jedikaanu, bá i sangbanli den lagdi o nala i. ²² Ke o luodo tikpe, ke malekinba tugi o, ki duoni o Abalahama kani. O piado mo ní kpe, ban pii o, ²³ Wan den ye o mubuogu nni ki laadi fala, ki ti yaadi ki diidi, ki la Abalahama hali fagma ke o wobi Lasari ki tabni o pali. ²⁴ Ke o yigni paama ki maadi, “Ti Báa Abalahama, diidi nni leni mi niñima, ki sóni Lasari wan tuu mi ñima leni o nubili, ki maani n lanbu po, bun sõngi, kelima n ye leni mi cacagma i ku mubuogu nni. ²⁵ Ama ke Abalahama maadi “N biga ya tiani ke a yeniyenu nni, a den baa yaala n ñani boncianla a po ke Lasari mo den laadi fala boncianla. Ama mólane, o ji ye ne, u yeniyenjamu nni, ke a mo falaciamu nni ²⁶ Li ya ñani lankani i, buociangu ye siiga nni, ki paadi tinba yen yinba, ke nilo kan fidi ki ña ti kani ki gedi i kani, obá mo kan fidi ki ña i kani ki cua ti kani. ²⁷ O ñalmandaano ní maadi “N Báa Abalahama, mia sugli ki sóni o n báa diegu nni. ²⁸ Kelima n pia naataanjaba mu, wan tuodi ki tiadi ba. N jie ke bi mo ní da ti pundi ya falacimu nni ke n ye ne. ²⁹ Ama ke Abalahama maadi, “Bi pia Moyiisi leni bi sawalpuuba maama; ban cengi mani “³⁰ O piado ní guani ki maadi, “li kan tuo, ti Báa Abalahama, ama nilo ya ñani bi kpienba kani, ki gedi ki maadi ba, bi ba lebdi bi yama” ³¹ Ama ke Abalahama maadi, “Bi ya ki cengi Moyiisi leni bi sawalpuuba maama, bá nilo ya yiedi bi tinkpiba siiga, bi kan cengi o.”

Diangbenga 17

¹ Jesus maadi o ñodikaaba: L kan fidi b nibaa n ya ye k kan tieni biidi. Ama yubonli yua tulmi o lielo. ² L bo baa tu l daano po yen wan la l naatanli k ya kagi u ñibougu nni yen wan bo t bidi ne siiga yendi ³ lani wan yi cuo i baa a kpiilo ya tieni biidi, go taa'o u ya lebdi, ñan mia sugli o po. ⁴ O ya tuo ku tieni t biidi daaln i taalmi m'ile, k cua k maadi ña ñan mia u po sugili u po. ⁵ B tondikaaba maadi u tienu: Pugni ti dudugdii ⁶ U tienu n go maadi bi l ya den tie ki pia t dudugdii, ba K l waa k cie m jonbima yeni, i den bo fidi k niimi o tibu nne: “k ye figdi a jiina i tinga ne nni k gad pan sedi m ñiciama nni” wan coln i. ⁷ L ya tie ki siiga yendi pia o tuonsólo k u ko u kpaabu bii ku kpaa t yandi. i ya la'o ku ñani u kuannu po, k kpeni, i bo tuo yedi, “cua kali k je e” ⁸ I kan maadi k wan tieni m dajojiem, k wan lebdi u tiadi k nagni m jiema ki yaa je k gbeni k go ñuni k gbeni yo o mō cua je k bia ñuu. ⁹ Canbaa bo jaandi u tuonsólo kelima u cedi ku tieni wan bua yaal i l kan yaa tie yeni. ¹⁰ yeni i mō ya kani. ya yogu ki sóni ban buali yaal kuli. yin yi maadi: tinm tie ya tuonsoma k ñua ñmaapani ama t sóni ti tuonli. ¹¹ Ya yogu ku den bua gedi Jerualemi, Jesus den cuoni Samari yeni Galile kpaal l po i ¹² wan ti kua dogu baan ne nni. k kpaada piig tuog'o; k sdi fagnma ¹³ k baln i Jesus yeni paama: Jesus t canbaa jie ti m ninñima! ¹⁴ k Jesus la ba ki madibi: gedi mani k la salgi yidikaaba! ban caa ya yognu k bi paagi. ¹⁵ k b siiga yedi n bandi ku paagi, wan guani k ya yini k dondi u tieni yeni paama ¹⁶ k baa gbaani Jesus taana kan tibni u yuli k tuu i tingi k tieni Jesus balgi, k n nulo nan botie samariteni. ¹⁷ k Jesus maadi: B tie bani bonm piiga k paagi bonm yiani yabi sieni wan ye le i? ¹⁸ Nul to ji ki ye k l tie k o caani guani k dondi u tieni? ¹⁹ k maadi Samariteni juu yeni go fii kelima a pia ti dudugdi n po, a ciadi. ²⁰ K farisieni nba bual'o be daali k u tieni diema baa cua i?

K Jesus ɲmianba: U tienu diema k baadi. Utienu diema ya bo cua nul kaa nua'o. ²¹ b kan maadi cua mani u ye nebii o ye ne po. Yin ɲanbi k ya tiani. U tienu diema ye i siiga nni. ²² Guani k maadi o ɲɔdikaaba: Oyogu t bo cua ki baa nianl k yi ya y yeni u nulo bijua l ya tie baa daayeli i kan fid. ²³ Ama b bo ti maadi "Kristo ye ne" yi daa caa, i daa jegli ²⁴ I tañigidi yi pudi kaanyedi t tawaligbandi nni k cil ki fandii kaan yenu ki ya ya caa tiali po. L ti baa ti tie yeni u nul bijua daali. ²⁵ L buali k wan guo fala paaa yo ti ye yogu ne niba n yie'o ²⁶ Ya daali k o nulo bijua bo guan i, a bona bo tieni nani Noe: ²⁷ B niba den di, k ñu, k kuandio b puobi k bia puu'bi, hal yeni ya daali k Noe kua o ñibiagu. I yogu k u togu ji biidi ki kpa bi kuli. ²⁸ yaali mo gó bo cua Loti yogu n yeni: b niba den di k ñu k daa, k kuadi, k ñjundi, k maa. ²⁹ Ama ya daali k Loti ñani Sodome k taciangá yeni i tatintandi yeni i tañigdi baa k kpa b kuli. ³⁰ Lbaa ti tie yeni ya daali ko nulo bijua bo legidi. ³¹ L Daaali ya pundi nul ya ye ldepil po bii k se deni po wan daa jiidi k tugd o bona yali k u ña. L bia baa tie yeni, yua ya ye kuaan po wan daa kopeni u deni. ³² Gua tiadi mani yaali baa Loti denpua ³³ Yua kpaani k wan fie o miali u ba bia ama yua luni u miali bo lamfiema ³⁴ Ldaali ñiaøgu, n maadi, nibi lie bo duani gadogu yedi po, yeli bo cua ama tianli n ñindi ³⁵ Puoblie bo taani k bindi u naakpiagu: yeli n bo cua k tianli ñindi. ³⁶ nibi lie den baa ye o kuaan po yendi n kopeni to n ñindi. ³⁷ K Jesus ɲɔdikaaba bual'o: Lboli bo ti tieni le kani ti yudaano? K u jiin'bi: n kuum nti baa ye naani lan kani k nanyobli nba bu taani.

Diangbenga 18

¹ Ki fiddi ki waani ki jaandi tie bonmonli, k tin ya jaandi ki da wadi ti pala, jesu pua o ɲɔdikaaba mi maa kpanjama: ² O dogu nni den pia buud daano ba, ko k jie U Tieu k gó cengi nulo. ³ K li dogu nni gó bo pia pakuali pokuali ba ko tundi ki ɲua'gu k wan kun'o i mɔni o yibali kani. ⁴ Ti buudi daan'o ne bo ki ceng'o hali k li pan waagi. Ama ko ji te kali ki maal ki sua: "yeni i mɔni k n ki jie U Tieu, k tie lieba mi bua yaali. ⁵ Li paakuali ne mabi nni boncianli, n bi jia o buudi k wan ɲaa nni mi fuodi. ⁶ U Tieu pugini maadi: cengi mani, o buudi daano, faagu daano ne, n maadi yaali. ⁷ Ki li ya tie yeni, i ki bani ku Tieu ba kɔni o bid po, yaabi ko lugdi ba k bi dongi bi niali o po, yieno yen ñiagu, ko kan todi ba? ⁸ Min n maadi ti ko bi kɔn bi po, ya tie ko nulo bija ya te guani, o gó bi la li dindanli i tinga ne po. ⁹ O gó den pua ya maa kpanjam ne ke li nua yaab n yi bi ba nimɔma, ki nan ji nundi bi lieba: ¹⁰ Nib lie bo gedi o jandiegú nni ki bi jaandi: yendi bo tie farisien ko lielo tie lonpo gaalo. ¹¹ Farisien bo se ki jaandi o pali nni: U Tieu, n tiend'a balgi yen min ki kpiini, k k pua faagu, k k conmi nani nlieba yeni, nan o lonpo gaalo ne yeni. ¹² N co u ñɔbu taalm lie dana lele siigín ni, n tien taal piiga po mu ɲalimanu talgi nba. ¹³ O lonpo gaalo ne wani bo se fagma ki taabi, k kan tuo ki yaadi ba o yuli tapoli po. Ama, o bo fabini o pali ni ke maadi: n Tieu diidi yen mi nuñima kelima n tie biidi daano ¹⁴ N maadi, U Tieu tuo ki gaali o lonpo daano ki cie farisien. Kelima, yua dongi o ba, bi bu jiin'o, yua jiindi o ba, bi baa dongi wani. ¹⁵ B niba bo baadi yeni bi bidi jesu kani, k wan yadi mi yedinjanma bi po. Ama ko ɲɔdikaabi bieli ba. ¹⁶ K jesu yinba ki maadi ba: yin cedi mani ban cua n kani, da bieli'b mani, kelima yaabi n yeni U Tieu deni tie nani ban yeni. ¹⁷ I mɔni po n maadi: yua k ga u Tieu diema nani i biga ne yeni, o kan

bangi kua U Tieu diema nni. ¹⁸ Yeni k Kpaagl ba tieni i buali:... canbaa mon, mi baa tieni ledi k la ya miali ki pia gbema? ¹⁹ K jesu ɣmiani o: be cedi ka yin nni canbaa mon nni? Nul ki moni li ya ki U Tieu baba yaa ka. ²⁰ A bani U Tieu ɢomaama: a kan conmi, a kan kpa nulo, akan su, ɣan cedi janmi buudi, ki conlini a náa yeni a baà. ²¹ Ki li ja ɣmiani: n conlini lio kuli k da tie biga. ²² Yeni jesu maadi: a go da sieni bonyenli: kuadi ɣan pia yaali kuli, k tugi li ligi kuli ki bøgdi talgi nba, li puoli po ɣan ya ɣuan nni. ²³ Wan gbadi yeni ko pali kuli wadi kelima li ja bo tie ɣaliman daani ²⁴ Jesu den la ko pali wadi ko maadi: li pa boncianli yen ɣalman daano n kua U Tieu diema nni ²⁵ li ki pa ku yuoyuogu n kua kpalipimu bonli, k cie yen ɣalma daano n kua U Tieu diema n ²⁶ Ki bi niba yen kuli taani ki buali: ɣmama nan b la li maa kan gbedigu? ²⁷ K jesu ɣmian o: yaali n pa bi niba po, k pa U Tieu po ²⁸ Yeni k Pieri buali: k tinba i? ti ja tin pia yaali kuli k ɣua ɣa ²⁹ K jesu maadi ba: ... i mon po n maadi ki yua ɣa o deni, o pua, o ninjaba, o bidi, o naataani kuli k dugni U Tieu diema po. ³⁰ O bu la ti ɢuadi yaali n yabi, mɔlaneli yen ya dana baadi, ya miali ki pia gbema. ³¹ Jesu bo tugi o ɣødikaaba piig n bonbilie k piadi yenba ki maadi ba: diidi mani, t do Serusalem n yen, ko Tieu tondi n bo dian yaali o nulo bijua po kuli ji bu tieni. ³² Bi bu cuogu ki mubin'o yaabi ki bani U Tieu nuguni, ban laagu, k sugd'o, k sii ti ɢøsøndi o po. ³³ Bi ba puagu, ki kpaagu. Dana ta daali o bu yiedi ³⁴ O ɣødkaaba bo ki gbadi li maama niima nni, kelima li pa bi po yen ban gbadi li maama. Bi ji bo ki bani jesu n bua maadi yaali li po ³⁵ Jesu n bo nagi seriko, o juamo bo kaa o sankuni ki miadi. ³⁶ Wan gbadi li ɢøgli o sanu po, ko buali yaali tieni. ³⁷ Ki bi ɣmian'o ki jesu n pedi. ³⁸ Yeni ko cili ki yigni yeni o paalu:... jesu, Dafiid bijua, diidn yen nunbaagu. ³⁹ Yaabi bo ye liiga bo maad'o, k wan suoni, ama ko ɣanbi k yigni: Dafiid bijua diidn yen nunbaagu. ⁴⁰ Ki jesu cedi k bi ba yen'o o kani, wan pundi ya yogunu, ki jesu bual'o: ⁴¹ A bua k min tieni be k ten'a i? ko juamo ɣmian'o: n diedo, cedi ki mi nuali. ⁴² A bu fidi ki nuali, kelima a dindanli paag'a. ⁴³ L yogunu ko nuali, ki ji ɣua jesu ki dondi U Tieu. Ban yaali n tieni ne, ko nuwuligu kuli mo ji dondi U Tieu.

Diangbenga 19

¹ Jesus bo pendi Jerico dogu nni. ² Lsua jua baa ne mo ye l dogu nni yi'u Saase ku tie ɣanman daano k dungn o tie lonpo gaala canbaa i. ³ Wan gbadi k Jesus pa k pendi. ⁴ K u sani. K ga liiga k pan doni tibu bá ne po k b yi u Sikomar k wan la Jesus k dungn o tie jinjega i. ⁵ Jesus n pundi l kan ya yognu, k u yaad la'o bu tibu po k maad'o: ⁶ Saase jiidi tonma dinne n bo cani a deni. K u jiidi tonma ki ga'o yen pamanli. ⁷ B niba n gbadi yeni k b ji bulnbulni k diidi wan caa bua cani o nubiigu ⁸ Ama k Saase sedi k maadi k o bøgdi o ɣalmani ki teni b cacagidama. K l go ya sua k u den kubi nuli panli o bua guani ki ɣmiani l daano tabual m taa. ⁹ L yogu k Jesus k u la m fiema o deni yeni k dugni o mo tie Abrahami yabili. ¹⁰ K dugni o nifossalo bijua baa k wan guan k kopeni k bia faabi yaaaba den bodi ¹¹ B niba n bo songi Jesus tundi yeni k sua k u paa k nagidi Jerusalemi. B nubi ji maal k u bua kaani u tieu diema n yeni. ¹² L yogu k u maadi k jua baa ne n den tie nigbengli g fii gedi dogbanbanfagli k pan di labaku k guani k kopeni. ¹³ K kopeni k kubi o dogu. k yiini o naaceb' bonm piig g bøgdiba wulå dibala k yua kul n mɔnd k lan nob. ¹⁴ Wan gedi ku dogni yaaba diani l tili k ten'o

k maad'o k bi bo'a bi dogu nni. ¹⁵ Ku yedi ba ku kan kopeni, wan pan dini l bal k kpen wan ji yiin u naaceb k yua kul nagni ki waani wan so maama yeni e ligi yeni. ¹⁶ Cincin yua n baa k nagni k maadi: canbaa ñjan den teni i ligi yal yeni mi so k dibala piig pugni l po. ¹⁷ U canbaa ñ maad: n faa n naaciemo a tie tuosonli. A bo gaa dingbana piig canbaandi. ¹⁸ To n mo cua k maadi canbaa n mo soni yeni i ligi yeni k baa dibala k pugni l po. ¹⁹ U canbaa n maad'o a bo gaa dingbana mu canbaandi. ²⁰ Tiani n mo cua yua juodi k maadi canba n den taa a ligi yeni k pobni k begini n tiadi nni. ²¹ N den jie ñja ka tie canbabiadi. k taa min k bil naani k bia yendi min k bul naani ²² K u canbaa maad'o: a tie naacenbiadi a bani k tie canbabiado i k taa min k bili yaala k go yend min k bul naani. ²³ A den bo kan taa n ligi k billi banki i n ya ti kopeni ya daal mi ga yeni t ñuadi. ²⁴ K maad yaaba den ye likan k ban fie o liyendiga yeni k ten i yua pia pia bona piig ²⁵ K b niba maad canba wo nan pia bona piiga ! ²⁶ K canbaa maad ki b bo pugni yua pia i ama yua k pia ban bia fie wan pia yaali yeni. ²⁷ K maad k ban baa yeni o yibala yaab den yedi k u kan yendi'b yeni k kpa ba o nintual nni. ²⁸ Jesus n maad ki gbeni k u taa o niba yaab qua'o k ye liiga k b doni Jerusalemi. ²⁹ Ban nagdi Betefaje yeni Betani k k fag yeni olife jua kan, k u soni o naacenb bonmilie k madi ba ³⁰ Gadi mani o dogu yala n ye i liiga po ne i bo i ñunbiga k nil ku luol yin lod'o na. ³¹ Nul ya buali yaali n cedi ki lodo yin maad k u yonmdaano n bua ³² Ban soni yaaba gedi ki guani k li tie nani Jesus n bo maad maama. ³³ Ban bo lodi o ñuumo ya yogu k b bondanb buali ba k be ced k lod o ñuum i? ³⁴ K b maad'b ku yomdaano n bua. ³⁵ K bi guani yen'o Jesus kani k bmaani bi tiadi i ñunbiga po k jagni Jesus ³⁶ Wan pend ya yognu b nib bo yi land b tiadi k bil o sani po. ³⁷ Ban bo ñani Olifie jual po k ji k nagdi Jerusalemi ku ñodikaaba kul ji yiini k dondi u tienu yen ban bo la ya yaaligu kuli. ³⁸ K tua m yedinjanma n ya ya o bado yua cuon u tienu yel po t yomdaano, laafia n ya ye tanpol po k ti kpiagidi n ya kaan kul ³⁹ L yogu k falisian nba yab bo ye b niba nni maad Jesus: maad a ñodikaaba ki ban suoni ⁴⁰ K Jesus k baa b ya suoni, a tana n baa yiini k dondi u tienu. ⁴¹ Wan pundi Jerusalemi dogu nni k u gbek k caani l bubuuli k maadi ⁴² K maadi a ya bo ban k diine daali ne tie a yomdaano daali ama keto l duagi ninbina po i. ⁴³ A danaa cuoni a po k kan ya ñjan, k a yibalaa ti bu kaalida kaana kul k pib a k luon a kaan kuli. ⁴⁴ B bu biani fin yeni a dogo niba kul pil k kan sieni baa dikpiyenli k l se, k dugn i a den k bandi a Tieu can'a ya daal i. ⁴⁵ Jesus kua ou jaanddiegu nni k beli a kpinkpenda k maad'b: ⁴⁶ Ldiani k maadi k den baa tie jaanddiegu, k yinma tug k l'to a noyiga cend kaanu. ⁴⁷ Jesus bo tundi b niba daal kul u jaanddiegu niin po i. Ama k b tondanb ye yeni yikodanba kpaani k ban kpa'o ⁴⁸ Ama b bo bani ban bu didal maama k dugn i yua kuli bo songi o maama

Diangbenga 20

¹ Dayenli, ke jesu den tundi bi niba ku jaanddiegu cancanli ki muandi ba li laabamanli, ke ku jaanddiegu liiga yaaba cua yeni bi yikodanba yeni u dogu yudanba, ² ke bi buali Jesu ya buali ne: ... Maadi ti, a kubi ñmaa yiko ki tuuni, lan yaa ka, ñma n teni li yiko? ³ Jesu maadi: ... N mo pia i buali ke bi buali yi, ñmiani man nni: ⁴ Jan den kubi ñmaa yiko i, ki wuu bi niba U Tieu ñima? Li den tie U Tieu yiko bii bi niba yiko i? ⁵ Ke bi

ji buni bulni bi siiga: Ti ya maadi: "Ke U Tienu yiko" o ba buali ti: "Be cedi ke i den ki dugi o po"? ⁶ Ama ti ya njmiani: "Ke bi niba", ku niwulgu ne ba luudi ti a tana ki kpa ti, kelima bi niba ne kuli dugi ke Jan bo tie U Tienu tondo i. ⁷ Ke bi maadi ke bi ki bani Jan n bo kubi yua yiko ki tuuni. ⁸ ... Jesu njmiani ba, ke o mo ki bani wan kubi yua ya yiko ki tuuni. ⁹ Ke o pua bi niba ya makpanjama ne: ... Ja bá den njuu ku damóngou diidi, ki ggní bi niba ki gedi naani n fagi ki ba waagi. ¹⁰ Mi cuama yogu ke o sóni o tuonsónlo, ke wan gedi ki gaa bu kpaabu ligi, ke kpaguula pua ki beli o, baa teni o lbá. ¹¹ Ke o bondaano gó sóni tuonsóntólo bonbta po. Ke bi pua ki duoli o mo ki beli o. ¹² Canbáá gó sóni tuonsóntólo bonbta po. Ke bi pua ki duoli o mo ki beli o. ¹³ Ke o kpadaano maadi: N tieni ledi? N ba sóni n biga yaaga ke n ñanbi ki bua ga. Bi ba fidi ki colnì wani. ¹⁴ A tuonsónla n lá ga ya yogu, ke bi juogi bi njmiali nni, ki maadi: "Yua n ti ba di li faali n yeni. Tin kpa o man, ki diedi li faali." ¹⁵ Ke bi cuo o ki fili o, ki ñani o bu kpaabu nni, ki kpa o. O kpadaano ba tieni a tuonsónla yeni ledi? ¹⁶ O ba gedi ki biani a tuonsónla yeni, ki taa bu kpaabu ki guuni nitsoba. Li maama po ke bi maadi: "U Tieni n wuoni mani". ¹⁷ Ke Jesu nñönlì ba suoo ki maadi: "I gbia U Tienu lanbona yia diani li tili nní ne ledi? Ya tanli ke a tanmaala bo yie ki luni yeni, laa tanli n ti guani ki tua ku diegu fiagli tanjali. ¹⁸ Yua n li baa li tanli po, o ba kóni kóni. Li tanli ya baa yua ya po mo, li nandi o i yomi yomi. ¹⁹ Ke U Tienu maama tundkaaba yeni bi salyidkacianba bandi ke lí makpanjama nua bani, ke bi ji lingi ke ban cuo Jesu li yogu móno, ki jie bi niba. ²⁰ Li po ke bi kpaagi Jesu, ki sóni bi niba ke bi yini bi bá nimónba. Bi bo ba lá i jalgi Jesu maama nni. Yeni, bi bo ba fidi ki cuo o, ki kubni o Romi bado yiko yiko yeni o yudandi nni. ²¹ Lani ke bi niba yeni ji nagni o: ... Canbáá, ti bani ke a maadi i mómoní, ki go tundi bi niba lan buali maama. A ki jie bi yikodanba, ama a wangí bi niba U Tienu sanu yeni móni. ²² To, maadi ti, li buali ke tin ya pa Sesari ti patendi (lonpo) bii laa cabi i? ²³ Jesu bani bi janbi maama, ki njmiani ba: ²⁴ ... Waani nni man bu lugbu dibayenli! ñma ya nannangu yeni ñma ya yeli n ye li po? ... Ke bi niba jiini ke Sesari. ²⁵ ... To! ke o maadi ba, teni man Sesari yaala n tie Sesari yaali, ki teni U Tienu yaala n tie U Tienu yaala. ²⁶ Bi bo ki fidi ki jalgi Jesu o maama nni bi niba siiga. Ke o njmiani bo lidi ba, ke bi bo luo ban ba maadi yaala. ²⁷ Sadusehannba, ban yaaba n bo ki tuo ke bi kpienba ti ba fii ku kaagu nni, bi siiga ke bi toba nagni Jesu, ki buali o ya buali ne: ²⁸ ... Canbáá, Moyisi diani nni o bo diani yiko ne ki teni ti: Li ya tie ke o nulo kuani o pua, ki kpe ki ki pia biga, o ninjua n taa o pakualí ki mali o a bila. ²⁹ To, jablile n den ye ki tie kpiiba, o ciamo po kuani o pua, ki kpe kaa pia biga. ³⁰ Bilie po yua yeni bita po yua yeni yaaba n sieni taa li pua, ³¹ Ke bi kuli kpe kaa pia biga" ³² O pua yeni mo ti yuandi ki kpe. ³³ To, bi kpienba n ba fii ya daali ku kaagu nni, ñma n ji ba diedi o pua i? kelima bi kuli kuani o. ³⁴ Jesu njmiani ba: ... Tin dá ye ya ñanduna ne nni, bi jaba kuandi bi puoba ki bi puoba kuni bi jaba. ³⁵ Ama yaaba ke U Tienu diidi ki sua ke bi ñani ki dagdi yeni ban fii ku kaagu nni ki kua li ñandunpanli nni wan kan kuani bi puoba ki gó kan kuni bi jaba. ³⁶ Bi kan fidi ki kpe, kelima bi baa tie nani Menekinba yeni, ki tie U Tienu bila, kelima bi ba fii bi kpienba siiga. ³⁷ Ke bi kpinba n fii ku kaagu nni, Moyisi móno, bo diani li ya yogu ke o lá ku tuntuugu co u muu: Lan wan ii, o yeli n tie yonbdaano Abrahami Tienu, Isaaki Tienu yeni Jakòbì Tienu.

³⁸ Ama, U Tieu ki tie bi kpienba Tieu ka, ama fuodba Tieu; lan wan ii, o ya po, li tie momoni ke yaajanba ta yeni fo. ³⁹ Li po, a yikobanda gaa mi maama ki maadi: ... Canbáá, a ñanbi ki ñmiani li po. ⁴⁰ Kelima, bi ji bo jie yeni ban buali i buali. ⁴¹ Ke Jesu mo ji buali ba: ... Li tieni ledi ke bi maadi ke O Tondo ba ña Dafidi yaabila siiga? ⁴² Kelima Dafidi momo maadi I Yani tili nni: Yonbdaano maadi n Yonbdaano: Cua ki kali n jieu, ⁴³ Ya caa yeni ya yogu ke n ba cedi a yibalinba ñ tua a taajmaakaanu. ⁴⁴ Dafidi yini U Tieu Tondo ke o Yonbdaano: Li ba tieni ledi i o tondo yeni n ya tie o yaabili. ⁴⁵ Ke ku niwulgú den cengi o, ke omaadi o ñodkaaba: ⁴⁶ ... Didi U Tieu yikobanda yaaba n bua a bogda tiadi lama, ki ñanbi ki bua ku niwulgú nni, ti jaanddiedi nni yeni ti wondi nni ban ya kaa liiga. ⁴⁷ Bi fiedi a pakuana ligi i, ki nan yen sedi ki jaandi lan waagi nani bi tie bi nimónba yeni. Bi ya tubñmaglu n ti baa bia.

Diangbenga 21

¹ Jesu nönlí ya ñalmandanba n kpieni i ligi ku jaanaddiegu nni, ² ke o lá pakuatalgi mo ke o cua ki kpieni i ligi dibala lie. ³ Lani, ke o maadi: ... Momoni po, n maadi yi, pakuatagi ne n kpieni ya ligi yabi ki cie yua kuli, ⁴ kelima bi kuli ne kpieni ban ki bua yi i. Ama, wan gbegdi o piama kuli i, ki kpieni. ⁵ Bi töba den maadi ku jaanddieu po: "Tinba n den maa gu leni a tanjana, ki teni i ligi ke bi maa gu. Lani n tie bonjancianla" Jesu maadi ba: ⁶ U yogu cuoni na, yin nua yaala ne kuli ba bolni; tanli bá ti kan ya maa li lieli po. ⁷ ... Lani, ke bi bo buali o, Canbáá, u laa yogu i ke li bona ba tieni? Be n ti ba waani ti, ke li bona ba tieni i? ⁸ Jesu maadi ba: ... Yin faami, yin da cedi ban kuani yi mi tudma nni. Kelima, boncianla ba cua n yeli po, ki maadi: "Mini n tie O Tondo!" lan yaa ka: "U yogu pundi ol!" Yin da cegi ba! ⁹ Yi ya ti gbadi ke töbu pua, ke a konkona koni, yin da jie. Kelima li bona kuli dá ba cindi ki cua yo ñanduna gbenma n fidi ki cua. ¹⁰ Lani ke o gó bo maadi: ... U dogu ti ba ffi ki pua dogtou bu töbu. Diema mo n ffi ki pua dietoma bu töbu. ¹¹ Ki tinga ti ba migi i dogi nni; mi koma leni i yiani ba baa i dogi nni; ya bona n pia ti jawaandi leni ku yaalidgu ba tieni tanpoli po. ¹² Yeni li kuli ne n ti fidi ki tieni, bi ba cuo yi ki waani yi fala, ki gedi leni yi ki teni suifinba jaanddiedi yikodanba kani ke ban luoni yi dansalgi. n ya bi ba gedi yi bi badba kani leni leni dogdanba kani. ¹³ Li bona ti ba cua yi, ke yin kuni i momoni n po. ¹⁴ Lan wan ii, yin ya pia ti dudugdi paaa: Yimb ka ba kóni yibá po. ¹⁵ Ama, mini puni mi mabanma yi maadi ki paadi i yibalinba, ki gó puni ya yanfuoma ke obá kan fidi yi. ¹⁶ Yi danba, yi ninjanba, yi kpiiba leni yi dññlinba momo ba cedi ban cuo yi, ki kpa bitöba i siiga. ¹⁷ Obá ti kan ya bua i nublu kelima n ya po. ¹⁸ Ama, i yuli po bá yuyengu kan bia. ¹⁹ I ya pia li mindli, i ba baa U Tieu ñalbalgo. ²⁰ ... Ya yogu ke i ba lá yibalinba sijenba ke bi kaalindi Jerisalemi, yin ya bani o mudma nagi. ²¹ Lan wan ii, Jude dotieba ñ sani ki do a juana nni, yaaba n y Jerusalemi dogu nni ñ bobni tonma ki ña. Yaaba ye i kuani nni ñ da kpeni u dogu nni! ²² Kelima, li dana tie U Tieu mutuoli dana yia nni ke i diani n yedi yaala ba tieni. ²³ Li dana nni, fala ba gbadi a potunpunba leni bi pomadinba! Kelima U Tieu mutuoli ba lagi li niba po. ²⁴ Bi ba kpa li dogu nni niba leni li kadmanli lan yaa ka ki taa bitöba ki puodi leni ba i doglamí po, ki bi nilanba yaaba ki bani U Tieu ñ diedi Jerusalemi ya caa leni ya yogu ke bi paalu po ba pendí. ²⁵ ... Ku yaalidgu bona ba tieni u

yienu nni, o njmaalo nni leni a njmaabilo nni. Ki tinga po, li mögli ba do leni ti jadi, bi niba n jie ki tadi. ²⁶ Ti jawaandi ba kpa bi niba gbanu, bi ya maali ya yubonli n ba cua njanduna munli po. Kefima yaala n ye tanpoli po kuli ki pia paalu ba jegi. ²⁷ Lani, ke bi ba lá O nusaalo bijua ke o ye ti tawalgbandi nni ki cuoni leni o paacianu leni ti yudandi. ²⁸ Ya yogu ke li bona cindi ki tiendi, yin yaadi i yuli, ki ya pia li juunli kelima i faabu dana ji ki fagi. ²⁹ Ke o pugni ya manannangu ne: ... Diidi man bu kankanbu, lan yaa ka titöbu. ³⁰ Ti ya lá ke bu puugu cindi ki pudi, ti nani ke ku siagu nagi. ³¹ Yeni mó i, i ya lá ke li bona ti tiendi, yin bandi nani ke U Tieu diema nagi. ³² Mɔmɔni po, n maadi lan kuli ne ba tieni ke mɔlaneli niba yaaba n ye ne, ke nitöba da ki kpe. ³³ Ki tinga leni tanpoli ba pendi, ama n ñibona ki pia pendma. ³⁴ Cuo man yibá, da taa man yi yula kuni mi jiema leni mi daama, ki gó da cagni yibá njanduna ne yeniyenpo. Lan yaa ka li daagbengli ba cua ki cii yi. ³⁵ Kelima, li ba baa nani ku jabaangu yeni njanduna niba kuli po. ³⁶ Yin da góa man, ki ya jaandi yogu kuli ke U Tieu n puni yi u paalu ke yin fidi ki ña ya yubonli n cuoni nni, ki sedi o nufosaalo bijua nunga nni. ³⁷ Jesu bo taa o yentuna kuli tundi bi niba ku jaanddiegu nni; ku ñiagu wan gedi ki duani Oliifi tiidi juali po. ³⁸ Ku sinjaapanpangu kuli, bi bo yen tigdi ku jaanddiegu nni ki ya cengi o

Diangbenga 22

¹ Tin den ye k l sieni nani dan ña yeri yeri “kpanu yaali ki pia dabina jaam” jaam yaali k b tua paki yeri. ² K salikiyikaaba canbaa nba yeri b yikodamba pkaani ya sarii k ban kpa Jesus. Ama bi den jie k ñögli bo tieni. ³ Yeni k sitaani kua Juda pal nni k b ji yi'o Ikariyoti piiga bolie siiga yeri yedi. ⁴ Juda den gedi k la salikiyidkaab canbaa yeri u jaanddiegu nni nikpelo k ban taan ñob ki ban bo tieni maama k kuadi Jesus k b niba n daa bandi. ⁵ K bi kuli pali mangi k b cuo ki ban ten'o i ligi. ⁶ k u tuo l yogu móno k ji kpaanii ya sani k u bo kuadi Jesus k niba n daa bandi. ⁷ Kpanu yaali k pia dabina jaami daali yua k nil kul bo b kpa paki pebiga n pundi ⁸ K Jesus sóni Sani yeri Piaali ki maadi ba. gedi manni k tien man ti paki jiem. ⁹ k b guani bual'o a bua ti tieni l jiem le kani? ¹⁰ E ya pan bua kua o dogu nni i bo tuogi o nul k o tug l ñuncuali. Yi ñod'o hali wan pan b kua ya deni. ¹¹ Yin bo maadi yeri o diedaani maama nne: “Canbaa ye ki ti bual ña: k i laa dieli nni k bu je paki jaaniyea yeri o njodikaaba.” ¹² Yeni o bo waani o dietuadugu po ya u dieciangu k ñnb lien nni ki bo bobni. ¹³ k b gedi, k la yaal kuli k l tie nani Jesus n bo maadi maama K bobn nni paki jaama jiem. ¹⁴ O yogu n pund: k Jesus ji kali k bo di yeri o njodikaabi. ¹⁵ K u maadi ba: N den ñanbi bua min jaani yeri paki jaam yo k fidi ki la fala. ¹⁶ N maadi n ji kan bani ki di yeri ya caa yeri ya daal k li t bu la l niima u tieni diema nni. ¹⁷ ku taa u soma ki jaan k maadi ga mani k bøgdi i njmiali nni ¹⁸ Kelima n maadi, n ji kan bani ñu u damɔngu ne yaa caa yeri ya yogu k u tienu b u kani o bali k gbeni. ¹⁹ K gó tugi kpanu mó k tieni u Tieu balkk jendi jendi k teni u naaceb k maadi bi: ne tie m gbannandi k taa teni ya tie mani yeri k ya tiani m po ²⁰ Ban dini ki gbeni ya yogu ku gó taa u somi ki k madi: ne tieu tienu b niba donlpangu somi k bu wuli i po. ²¹ Ama yua bu kuadi n i ye nekama k kaa yeri ti ²² Mɔni o nifosaalo bijua ji caa i nani u Tieu n bo cabi maama, ama fala i yua kuadi ye po. ²³ K Jesus njodikaab ji buali b njmali nni k b siiga ne njmaa bo

fidi k tiel'i. ²⁴ K Jesus ḥodikaab ji polidi yeni b lieba yua baa tie liiga yua. ²⁵ K jesus maadi: u dogu batieba n paa b niba k yabi tuuni yiko tuonli mo k bi yib'i b "yanbtieba". ²⁶ Yi daa maadi yeni. Ama yua b to diedo i siiga n to biga, k yua baa die mo n to tuonsɔnli o liebi kani ²⁷ I ya kani ḥmaa die? Yua kaa di bii yua tuuni? i ya po yua kaa di kaa? Mi yua ye i siiga nne n tie nani o tuonsɔnli. ²⁸ I den ye yeni n momoni m bigma kul yogu ²⁹ nani n baa n den teni m diema n mo teni, ³⁰ I ji ba yi di k go ūnu m diema nni, k bia kali l bal kpagili po ki ya diedi Isaraheli buoli piga n bomlie. ³¹ Siimo Siimo cuo a ba: sitaan bua wan kuani i guudiga nni k tindi, nani ban yi ledi i dii k ūnani yegu yeni. ³² Ama n jaani a po k ḥjan daa luo dudugidi ka mo ya daali ka bo guani ḥjan mo paagi a kpiiba pala. ³³ N yomdaano m maadi ḥja l ya tie ba m kua danalgi bii ki kpe n tuo ³⁴ K jjesus jiin pieri m maadi ḥja i mɔni dinla mɔno k sua k o kokol daa buudi a nia bomtaa po ki ḥjaa ban n i. ³⁵ Min sɔni k ligi k ye, k bogli k ye k tacaagu k ye i bonli podi i ³⁶ Mɔda i ya pia ligi yi taa, iya pia bogli yi go taa, i yaa pia jugpiega yi kuadi l liadli k daa. ³⁷ Kelima yaali bo diani u tienu ūmaam tili nni, l tie k lan tieni i. l bu diani maama ne i. B den taa'o a nubiada siiga. k ban bo maadi yali ji tieni. Moni ban bo diani yaali n po n ji bo tieni. ³⁸ K b maad t yomdaano jugpiemu lie ye. K ḥmian bi, l dagdi. ³⁹ Ko ūnani k toli Olife juali po nan wan yi tun g tie maama k u ḥodikaaba ḥod'o ⁴⁰ Wan ya yogu k u maadi ya jaan mani k daa kua bbida nni bigili nni. ⁴¹ K u siedi k fagidi k pan cie k gbaani o duna po k jaan ⁴² N baa fuadi n kani ya fala ne. ama lan da tie n ya buama, lan tieni nan ḥjan bua maama. ⁴³ K u tienu meleki ūnan tanpol po k ten'o u paalu ⁴⁴ K l pawadli kua 'o k u jaandi bonjanla, ka tuntonjena ti cieni o po nani sɔm yeni k baal tinga nni. ⁴⁵ l puol po ko fii ki nagni o ḥodkabi kani k sua k b go k o pal biidi. ⁴⁶ ku maadi bi: be cedi ki guandi? fii mani ki ya jaani k da ba l bignli nni. ⁴⁷ Jesus da den k jaan k gben, k u nuwugu pundi kJesus ḥodkaab piig n bonmlie yeni siiga yedi ye liig k b yi'u juda yeni ye b liiga wan nangni Jesus wan muadi u tankpili ⁴⁸ wan maad'o: Tankpinmuadli kaa bu kuadi o nul bijua. ⁴⁹ Jesus ḥodkaab n bo nɔ yaal bo cua yeni k b bual'o t yomdaano t mo nɔdi ti jugpiemu k cua bii? ⁵⁰ k l yogu b siiga yendi cua k jia salkiyidkaa kul canba tuonsɔnlo jienu tubli. ⁵¹ jesus maadi ba: "ḥaabī manī" k guani sii o tuonsɔnlo ye tubli k l paagi. ⁵² K Jesus maadi salgi yidkaab canba yeni o jaandiegū nni sije nba yeni o dogu n nikpela ban yaab bo bua ban cuo'o; "n tie bibiadli ya ki cuon i k kubi i jugpiemu yeni i gbiami? ⁵³ n den ye yeni daal kuli o jaandiegū nni k nul k cuo ni; ama mɔda ji tie i yiognu k l bunbonli ji tie u paalu". ⁵⁴ K b cuo'o k gedi yen'o hal salki yidkaab kul canbaa kan. K Piali ye hal puoli k ḥjaa ⁵⁵ B den cuon i o muu o lujoga nni k i nib taani ki kaa k pol mo ye b siiga ni. ⁵⁶ K tuonsɔcaano baa ne den la'o ko kaa o moyiegu kan k diid'o k maadi: "u ne den yi ye yen'o" ⁵⁷ K Piali nia k maadi: Mi k ban'o. ⁵⁸ k go sudi yamu k tiani go la Piali k maadi l tie moni a mo yi ye yen'o ku madi mi ki ye yen'o. ⁵⁹ k go tieni nan kudi yengu yeni nutiani n maadi: moni u ne moden ye yen'o u go tie Galile yu i ⁶⁰ k Piali maadi yeni paama min ki bani ḥjan bua maadi yaala. L yogu g sua k u da maadi k gbeni ku kotogu buudi. ⁶¹ K ti yomdaano ji gbegi g nuali Piali k Piali ji tiadi wan den maado yaali. K sua ku kotogu daa buudi a bo nia ka k ban n i ⁶² K o ūnani cancanli k buudi nisipiedi. ⁶³ Yaab den guu Jesus den laa'o k bia puag'o. ⁶⁴ K pibn i o nuga k bual'o: a de ye ka tie u tienu tondo kaa

maadi yua pua ḥja. ⁶⁵ K ji sugd'o sugbuoli kuli ⁶⁶ Lan den fandi k u dogu nikpela yen'i salki yidkaab canba nba yen a gbanbanda bo tani ki ba yen i Jesus b buudi dam kani ⁶⁷ K b cil i buali: "A ya tie kristu ḥjan maadi ti. K jesus ḥjmia'b'i: N ya jiin i kan ya pia n po dandanli, ⁶⁸ K ya buali i buali ki kan jiin i. ⁶⁹ Ama moda o nul bijua b kali o baa yua tie diedo jienu po. ⁷⁰ K b kul ji yigini a tie u tienu bijua yoo! ko jiim'a yima n ye k tie u tienu bijua. ⁷¹ k yabi ye ting po ji yigni, i go bua la kasieda i. T songi u ñoba nni molane.

Diangbenga 23

¹ O nuwuligu kuli den fii ki gedi yen'i jesu gufeneeli Pilat kani. ² Bi ji den kpaani ki ban jalg'o... ti la o nulo ne k o baadi yen'i li ḥmadli ti niba siign. O deli ki ban da pa o badiciamo cesa lonpo, ki go sua k o tie U Tienu n gandi yua, o bado. ³ Lani ki Pilat bual'b'o... a tie Suf nba bado yaa? ... K jesu jiin: fini yedi. ⁴ K Pilat maadi o jaandiegun nikpela: n ki la ya tagili n dagdi yen'i k tin kpa o ja ne. ⁵ Ama ki bi kuli niini maadi: o cili hali Galile yo, k togni Sude ki ji pundi ne. ⁶ Pilat n gbadi ki bi yini Galile, k o buali ki bua bandi o ya bo ñan Galile. ⁷ Wan den bandi k o tie Erod diema yua, k o cedi ki bi gedi yen'o. Laa dana kuli Erodi den ye Serusalem nni. ⁸ Erodi pali den mangi yen'i wan la jesu, kelima li waagi k o den kpaani ki wan bandi o, kelima o den gbadi ki bi maadi o maama. O den sundi ki wan la ya paligu k o tie. ⁹ O den tieni buali boncianli, ama jesu den ki jiini lba. ¹⁰ L yogunu k o jaandiegus nikpela yen yiko tundikaaba se ki maadi yen'i paama kaa jie. ¹¹ Yeni ki Erodi den taani yen'i o mintielinba ki fali'o, bi den lan'o li badliedli. Erodi den cedi ki bi guani yen'o Pilat kani. ¹² Laa ya yogunu, li konli den ye Erodi yen Pilat siiga, lan ya daali, ki bi guani ki mangi. ¹³ Pilat den yin liiga yabi, a nikpela yen bi niba. O den maadi ba: ¹⁴ I baa yen'i o nulo ne k o wangti buolu mi tudma sanu. Ama, n bual'o i kuli siiga, n la tagli ba yaali ki maadi ne kuli o po. ¹⁵ Erodi mo go ki la lba o po ki dugni, o cedi k bi guani yen'o. O nulo ki biid pu kuli k li dagdi yen'i wan kpe. ¹⁶ N cedi ban pua'o, ki ḥja'o. ¹⁷ [Mi pendima jaanma kuli, a yi luodi dansalyenga.] ¹⁸ Ki bi niba yen kuli tandi maadi:... kpa man'o, ki luodi Barabasa! ¹⁹ Bi den luoni Barabasa kelima o den baadi yen'i li ḥmadli o dogun i, k go kpa o nulo. ²⁰ Ama Pilat den kpaani wan ḥja jesu k o buali bi niba ²¹ yabi se ki yigni yen'i: ban kpaa o, ban kpaa o. ²² K o guani ki bual o, o tien be ki li dagdi yen ban kpaa o? N k la tagiliba k li dagdi yen'i ban kpaa o, n bi cedi ban pua o, k ḥja o. ²³ Yeni, ki bi kuli tandi ki sua k ban kpaa o, ban kpaa o, ki bi tantandi biid Pilat pali boncianli ²⁴ Pilat ji den te juodi ki cabi, ki tieni bi buama. ²⁵ Pilat den cedi ki bi luodi o nikpali Barabasa, ki tugi yesu ki ten ba ban kpaani yua. ²⁶ Ban bo caa yen o, ki bi cendi Simo siren ja, k o ñani o kpaabu po, k bi niin o ki wan taani jesu ki wan bugi o dapɔnponli. ²⁷ Bi niba boncianli bo ḥja o. Ki bi puobi fabni ki buudi o po. ²⁸ K o gbagi ki maadi ba:... jerusalem puoba, da buudi mani n po, ya mua mani i yula po yen'i i bila. ²⁹ Kelima a dana baadi, k tie pamanli ya puoba ki pia bid, k tie ḥolmi, k kpeli ki ḥjani biga po. ³⁰ Li yogunu bi ba maadi a juaciamama: "baa mani ti po", ki go maadi a juabila "legni mani po." ³¹ Kelima bi ya tiendi dasɔngu mama ne, bi ji ba tieni dakuogu ledi? ³² Bi bo ba yeni bibiadmu lie, k bo bi taani k kpaa ba yen o. ³³ Ban bo pundi ya kaano, ki bi yi li: "yukpabgu", bi kpaa jesu li dapɔnponli po, wan yeni i bibiadmu lie yeni, yendi o ganga po, o lielo

o jienu po. ³⁴ Jesu bo jaandi:... n baà, tieni sugli bi po, kelima bi ki bani ban tiendi yaali. A minteela den toni o tiadi, titia, ki bogdi bogdi. ³⁵ O nuwuligu den se ki nua li kuli, k cedi o dogu yudanba den ñuadi k sua:... wan ka den fabi bi niba, wan ji fabi oba, o ki yedi k o tie U Tienu n lugdi yua kaa! ³⁶ A minteela mo den se ki la o. B den nagni ki ten o, li damilma, ³⁷ ki maadi:... a ya bani k a tie suifinba bado, fabi a yuli! ³⁸ Bi den diani ki tabni o yuli po k sua: "o ne tie Suifinba bado." ³⁹ I bibiadmu siiga, o yendi den sugdi jesu ki maadi a ki tie U Tienu tondo kaa? (U Tienu n lugdi yua) ⁴⁰ O lielo den ñmian o:... a ki jie U Tienu? ⁴¹ tinba wan dagdi yenli: ti pa, ti biid panli, ama, o nulo ne ki pia tagiliba kuli. ⁴² K o pugni ki maadi:... jesu, ya tiani n po, ya yogunu k a do a baa kani ⁴³ Ki jesu maadi o:... yen i moni, dine mono, a baa ye yen n aljada n, ⁴⁴ Li den tie yensiinu nni, k u dogu kuli gaa ki bondi, li bonbonli den waagi nani kudi ta yeni. ⁴⁵ O Yieni ji dee nua, k o jaandiegú cabciangu padi siiga nni. ⁴⁶ Yeni ki jesu yigni:... n baa, n kubndi n naano a nugu nni. Wan maadi ki gbeni k o kpe. ⁴⁷ Rom minteelpeli n la li kuli k o dondi U Tienu k maadi:... yeni i moni, o ja ne bo tie U Tienu biga. ⁴⁸ Ban den la yaali n tieni kuli, o nuwuligu den lebdi ki kuni ki pua bi pala po. ⁴⁹ Jesu donlinba yen bi pua yaabi n den ñua jesu hali Galile den se fagma ki diidi li kuli. ⁵⁰ Ja ba den ye ki bi yi u Sosef, o bo tie suifinba taanli yua, o den ki pia tagiliba kuli, ⁵¹ o den ki cengi bii ki tie Suifinba n suani yaali kuli. O den maani ki caa Arimate yen Sude dogun ki gu U Tienu baama. ⁵² O den gedi ki mia Pilat jesu gbanu(o kpiemo). ⁵³ Wan den jiin o li daponponli po, k o finfin o a caba, ki duan o li kuli nni. Naani k ba baa ki pi kpiemo daan. ⁵⁴ Li den tie ñaljuma, ki sua k saba da ki cindi. ⁵⁵ Bi puoba yaabi den ñua jesu hali Galile, bo ciani Sosef, bi den diidi li kuli, ki la ban pi jesu maama. ⁵⁶ Li puoli po ki lebdi ki kuni, ki pan bobni, ya kpanma nulu mani yeni tolali. Bi den gu Saba daali nani yiko n buali maama.

Diangbenga 24

¹ Laadi daacincinli ku sinjapanpangu, ke bi puoba bobni ya tulali nuulu n mani, ki gedini li kakuli kani. ² Ki diidi ki sua ke ya tangu n bi luoni li kakuli bulñobu bindi ki ñja u tanfalu ke u yaa. ³ ke bi kua li kuli nni, ama baa la O Diedo Jesu, gbannandi. ⁴ Ban ji ye see, kaa bani ban ba maali yaala, jaba lie ñ ludi ba, ki sedi bi kani, ki la ya tiadi n ñilgi ⁵ Keti jiwaandi cuo bi puoba yen kuli K b kul tibni a ke ji maad K be n cedi ke i kpaani yua yaab n suo siign? ⁶ O ji ki ye ne; o yiedi o ya tiani wan den maadi yaal ya yogu ke o den ye Galile ⁷ Li buali ke nilo biga n'kua tbiid danba nu i nn, k ban kpaa'o ke wan fidi ki yiedi dana taa daali. ⁸ ke bi ji tiadi Jesu maama. ⁹ Ke bi ñani li kuli; kani ki sani ki ban b waani bi piiga n yendo ¹⁰ Li den tie Mari magdala, Jaan, Mari, Jak naa potoba den pugdi ki waani o ñjodkaaba ¹¹ Ama, bi den ki ga li puoba maama, kelma li puoba maama den ki pia ma yul ¹² Lan yog'nu Piar sani ki gedi li kuli kani ki duandi ki sua ke kadinga bili liba. Ke li lidi o bon cianla yen yaala n tieni. ¹³ Li daali, ke yegni bilie ged ya dogu ke bi yi Emaus piiga n kilo lie, sedusalema dogu nni. ¹⁴ Bi den kali ki diidi yaala n tieni kuli ¹⁵ Ban cili ki boe, ki buali bi siiga nni yaala n tieni, ke Jesu nagni bi kani, ki yegi yeni ba ¹⁶ Ama, bi nuni den kan fidi ki la o, ki bandi ¹⁷ Jesu ñ maadi ba, yinba bilie ne cuoni ki maadi be ya maama i? Ban sedi yeni li pabonli ¹⁸ Bi siiga nni, yua ke bi

yi Keleyopasi n̄ jiini o, "Fini a baba n ye Jerusalema ne, kaa bani ya bona n tieni nekanba a dana ne?" ¹⁹ Jesu n̄ buali o "Be ya bona" ban jiini o "Li bona nua Nasleti yua, Jesu, yua n den tie ya sawalpualo n pia u paaciamu, U Tieu kani leni bi niba kani, o tuona nni leni o maama nni. ²⁰ Ke salga yidkaaba yudanba leni ti yikodi cuo o ki cabi ke ban buu, ki cuo o, ki kpa o, ki kpaa o li daapɔ̄nɔ̄nli po. ²¹ Ama ti bi daani ke wani n bi ba faabi Isayeli. Nn, Lani baba ka, li bona n̄ tieni dantaali n yeni. ²² Ama, yaali n pugdi, ti cagli nni ya puoba n gedi li kakuli po ku sijapanpangu n kuani ti ku yaalidgu ²³ Ban ki la ti gbannandi, ke bi guani ki maadi ke malekinba dögdi bi kani, ki maadi ke o pia li miali ²⁴ Ya jaba n bi ye leni ti gedi li kakuli po, ki sua ke li tie nani bi puoba n̄ maadi maama yeni. Ama bi ki la o. ²⁵ Jesu n̄ yedi ba "hain, bi yanluodanba yaaba ya pala n ki kagi leni mi dugi o sawalpualo n̄ yedi yaala ya po ²⁶ Li den ki buali ke kirisiti n̄ la fala, lan ya bona po ka ki fidi ki kua o kpiagdi nni i? ²⁷ Ki cili hali Moyiisi, ki tuadi bi sawalpuuba, ki sogni ba ya bona n nua wani o bá i diani nni kuli. ²⁸ Ban den nagi ban caa ya dogbiga nni, ke Jesu tieni nani o bua suagi liiga yeni. ²⁹ Ke bi niidi o ki maadi o "Cani ti kelima li ji ɔ̄mansi yenjuogu i, li daali juodi n yeni." Ke Jesu kua ki ye leni ba. ³⁰ Wan kali yeni ba, ki bua ki bua di, ke o taa kpanu, ki yadi mi yedjanma li po, ki ɔ̄miidi, ki teni ba. ³¹ lanyogu ke bi nuni ji luodi, ke bi bandi o, ke o bodi bi nunga nni. ³² Ke bi ji maadi bi ɔ̄miali nni, "Wan bi maadi leni ti u sanu nni, ki luodi ti nuni i diani po yeni, ti pala bi ki co nani u mu yeni ka aa?" ³³ lanyognu, ke bi fii, ki gedi Jerusalema ki la ke piiga n yendo yeni ke bi taani, ki ye leni bi lieba, ³⁴ ki maadi, "O Diedo fii bi tinkpiba siiga, momoni liga. O dögdi o yuli ki waani Siimon" ³⁵ lanyognu ke bi tondkaliedba dugni ba yaali n tieni u sanu nni ban bo yegi, yeni Jesu n̄ waani o bá maama, wan ɔ̄miidi kpanu ya yognu ke bi bandi o. ³⁶ Ban den maadi li bona maama ya yognu, ke Jesu wani liga legdi ki sedi bi siiga nni, ki maadi ba, "Mi yanduanma n̄ ya ye leni yi. ³⁷ Ama, bi yama n̄ ɔ̄madi, ti jawaandi n̄ kua ba, ke li tie nani bi la fanfandgu yeni. ³⁸ Jesu n̄ yedi ba "la tieni ledi i ke i yama ɔ̄madi? Be ya po i ke i buali i pala nni? ³⁹ Diidi mani n nui leni n taana, li tie mini ligi i. Sii mani nni ki diidi. Kelima ciciiga ki pia nandi ki buali kpaba nani yin la ke mini pia maama. ⁴⁰ Wan maadi yeni, ke o waani o nui leni o taana ⁴¹ Ban dá den tie yaaba n ki pia dudugdi yeni, ke li pamanli ɔ̄madi yeni tama, bi den ki daani, Jesu n̄ maadi ba, "yii pia jiema bá aa?" ⁴² Ban teni o janjaadjenli. ⁴³ Jesu n̄ ga, ki ɔ̄mansi bi nunga nni. ⁴⁴ Ki yedi ba, "Mind en ye leni yi n den maadi yi ke ban diani yaali Moyiisi yikodi maama leni bi sawalpuuba maama leni pisoma nni kuli buali ke lan tieni ki dudi i." ⁴⁵ Ki ji pibdi bi yama, ke li buali ke ban cengi i diani. ⁴⁶ Ki maadi ba, "Yeni ke li diani ke li buali ke Kirisiti n̄ la fala, ki kpe, ki yiedi bi tinkpiba siiga li daataali daali" ⁴⁷ Ke o yeli po, bi ba kpaandi o laabaalijamo, ki cili Jerusalema, ki gedi i nibuoli kuli po, ke ban lebdi bi pala ki baa bi tuonbiidi sugli. ⁴⁸ Yinba n tie kasiedinba lanya bona po. ⁴⁹ Diidi mani, n sɔ̄ni n Báa ñɔ̄nianu i po. Ama, yin guudi u dogu nni, hali ya daali ke u paalu ba ña tanpoli ki jiidi i po. ⁵⁰ Ke Jesu ñani ba ki gedi leni ba hali naani n nagni Betaani. Ke o duoni o nui, ki yadi mi yedjanma bi po. ⁵¹ Wan den yadi mi yedjanma bi po ya yognu, ke o siedi bi kani, ke bi duoni o tanpoli. ⁵² Lani ke bi dondi o, ki guani ki lebdi Jerusalema leni li pamancianli. ⁵³ Bi ji den li ye li jaandieli nni ki kpiagdi U Tieu yeli

Jan

¹ U cilyogu, mi maam n bo ye, mi maama bo ye yeni U Tieu, mi maama bo tie U Tieu ² Mi bo ye u cilyogu yeni U Tieu. ³ Bi tieni bonli kuli yeni mani i. Ke ban tieni yaali kuli, liba ki tieni ke maa ye. ⁴ Li miali bo ye mani nni i, ke li miali bo tie bi niba yenyenma ⁵ Mi yenyenma yendi li bɔnbɔnli nni, ke li bɔnbɔnli ki tuo ki ga ma. ⁶ Ke U Tieu sɔni nilo, o tondo, ke bi yi o Jan. ⁷ Ke o cua, ki tua kasiedi ki ba kadi ki maadi mi yenyenma nni, ke yua kuli n̄ fidi ki dugi o maama po ⁸ O bo ki tie mi yenyenma, ama o dɔgdi ke wan saa i mɔni mi yenyenma po ⁹ Li yenyenma bo tie yenyenmɔnma, ki cua ɔanduna nni, ki yendi bi niba kuli po. ¹⁰ Mi bo ye ɔanduna nni, mani n̄ tagi ɔanduna, ama ɔanduna ki bandi ma ¹¹ Mi bo cua mi yaaba siiga, ama mi yaaba naa bo tuo ki ga ma. ¹² Ama, yaaba n̄ ga ma po yeni yaaba n̄ dugi mi po, mi cabi ba u paalu ke ban tua U Tieu bila ¹³ Bi mali ke li naa tie mi soma po, li naa go tie ti gbannandi buama po ki nan buali o nisaalo buama po; ama U tieu po. ¹⁴ Ke mi maama tua nisaalo, ki cua ki ye ti siiga, ki gbie yeni li ɔanbli yeni i mɔmɔni; ke ti la, ki ŋuadi o kpiagdi, ya kpiagdi n̄ tie ki bonjayenga yua n̄ ñani Ba po ya kpiagdi. ¹⁵ Jan saa i mɔni o po, ki kpaandi, ki maadi: N maadi o ya maama i, ki tua “Yua n̄ ɔua n̄ puoli po, bo liidi nni, kelima o bo ye ke n̄ dá ki ye. ¹⁶ O ɔanbli yeni o ɔalmani yaali n̄ ki pia gbenma po, o cabi ti li ɔanbili yeni mi yedjanma, ¹⁷ Kelima Moyiis den teni yiko, ke li ɔanbli yeni i mɔmɔni ñani Jesu kiristo kani i ¹⁸ Nilobá kuli ki kpeli ki la U Tieu; Ki bonjayenga yua n̄ ye leni Ba, wani n̄ cedi k bi bandi o. ¹⁹ Jan kasiedi n̄ ne: Jufnba bo sɔni Jerusalema salga yidkaaba yeni yiko gbanbanda, ke bi cua ki buali o: “Fini, a tie ɔma i?” ²⁰ Ke o kadi ki yedi, kaa nia; o bo yedi ba ke wani ka tie Kiristu. ²¹ Ke bi buali o: Li nan ga ledi i? A tie Eli yo oo? Ke o yedi: mii tie o. Atie sawalpualo yo oo? Ke o jiini: N n̄. ²² Lanwani i, ban maadi o: A tie ɔma i? A ba yedi be a yeceli po? lan todì ti tin caa yaaba sɔni ti u tondu ²³ Wan maadi: mini n̄ tie yua ya nialu n̄ kpaandi ki tinkuonga nni ki tua: «Naadi mani, ki sali O Diedo sanu, nani o sawalpualo Esayi n̄ yedi maama.» ²⁴ Farisiенba n̄ sɔni ya tonda n̄ buali o: ²⁵ Be n̄ cedi ke a batise bi niba, ki naa tie Kiristo, kaa tie Eli, ki naa go tie sawalpualo? ²⁶ Jan n̄ jiini ba: «Mini, N batise yeni mi ñima. Ama ti siiga nni, nilo ye, ke i ki bani o, ke o ba cua n̄ puoli po ²⁷ N̄ ki dagdi yeni min lodi o taacaanjui.» ²⁸ Ya bona ne kuli den tieni Betani dogu nni, Jurden kpenjaali po, naani ke Jan bo batise bi niba. ²⁹ Lan fandi, wan la Jesu, ke o kpendi o kani, wan maadi: Diiidi mani, U Tieu pabiga n̄ yeni yua n̄ piindi ɔanduna biidi. ³⁰ N̄ maadi wani ya maama i, ki tua: «Nilo ɔua n̄ puoli po, ki nan lii nni, kelima o den ye ke n̄ dá ki ye. ³¹ N̄ den ki bani o, ama li tie ke lan tua bonwaankaali Isayeli po, ke n̄ cua ki batise yeni mi ñima. ³² Jan tieni ya kasiedi ne, ki waani: «N̄ la ke mi fonjanma ñani tanpoli nani ki kpajiega yeni, ki jiidi ki sedi o po. ³³ N̄ den ki bani o; ama yua sɔni nni ke n̄ batise yeni mi ñima yeni, wani n̄ maadi nni: «jan ba la mi fonjanma ke mi jiidi ki sedi yua ya po yeni, wani n̄ batise yeni U tieu Fonjanma.» ³⁴ Ke n̄ la, ki tieni kasiedi, ki waani, ke wani n̄ tie U Tieu Bijua. ³⁵ Lan fandi, ke Jan go ye likani yeni o ɔjɔdkaaba bilie, ³⁶ wan la Jesu ke o pendì, ke o

maadi: «Diidi mani U Tienu Pebiga n yeni.» ³⁷ Li ɿødkaliedba n̄ gbadi Jan maama, ban ɿødi Jesu. ³⁸ Jesu n̄ gbagi ki la ke bi ɻua o, wan maadi ba: «I kpaani be? Ban jiini o: Rabbi (li niima nni tie Canbáa - o tundka - A ye le i? ³⁹ Cua mani, ki diidi. Ban ɿødi, ki la wan ye naani, ki tundi yeni o lan daali. Li den tie nani kudi piiga po yeni. ⁴⁰ Siimón ninjua Andere den tie yaaba n̄ gbadi Jan maama, ki ɿødi Jesu yeni siiga nni, yendo. ⁴¹ Wani n̄ kpia ki cendi o ninjua Siimón, ki maadi o: «Ti la Mesi» (lani n̄ tie Kiritu) ⁴² Ki ciani o Jesu kani, Jesu n̄ nuali o, ke o maadi: «A tie Siimón i, Jonas bijua; bi ji ba yini a Sefas (li niima nni n̄ tie Tangu) ⁴³ Lan fandi ke Jesu bua gedi Galile, ki la Filip, ki maadi o: Ya ɻua nni. ⁴⁴ Filip bo tie Betsayida yua i, Andere yeni Pieri dogu. ⁴⁵ Filip n̄ cendi Natanayel, ki maadi o: «Ti la Moyiis n̄ diani yua ya po yiko tili nni, ke bi sawalpuuba maadi o maama yeni, Josef bijua, Jesu, Nasaret yua.» ⁴⁶ Natanayel n̄ yedi o: «Bonnjanli ba fidi ki ŋa Nasareti dogu nni ii? Filip n̄ jiini o: Cua ki diidi. ⁴⁷ Jesu n̄ la ke Natanayel kpendi o kani, wan maadi o po ya maama ne: Diidi mani, o ne tie Isarayeli yua i cain, laa pia tudma! ⁴⁸ Natanayel n̄ buali o: A bandi nni le i? Jesu n̄ jiini o: «Hali ke Filip dá ki yini a ɻjan bi ye bu kankanbu kani, n̄ bi la ɻja.» ⁴⁹ Natanayel n̄ jiini ki yedi o: Rabbi, a tie U Tienu bijua i, a tie Isarayeli Badciamo i. ⁵⁰ Jesu n̄ guani ki jiini o: «Min maadi a ke n̄ la ɻja bu kankanbu ŋiali n̄ cedi ke a dugi; a ba la ya bona n̄ yabi ki cie ne. ⁵¹ Ki maadi o: «I mɔmɔni, n̄ maadi yi, u yogu kpendi, ke i ba la ke tanpoli luodi ke U Tienu malekinba do ki go ji o nisaalo Bijua po.»

Diangbenga 2

¹ Dana taa n̄ pendi, ke li pocaali tieni Kana dogu nni, Galile diema nni. Jesu naá den ye li kani, ² Bi den yini Jesu yeni o ɿødkaaba mo li pocaajaanma po. ³ Ku daamɔngu n̄ ti ɿødi, Jesu naá n̄ maadi: «Bi ji ki pia daamɔngu. ⁴ Jesu n̄ jiini o: «Pua, be n̄ ye mini yeni fini siiga? N̄ yognu dá ki pundi.» ⁵ O naá n̄ maadi o tuosɔnba: «O ya maadi yaali kuli, yin tieni.» ⁶ Li sua ke cunbobciandi luoba ye li kani ki tie tana yaadi, ke yengu kuli ba fidi ki ga boba lie bii a taa ŋima. bi den sieni ti juufinba ŋincuoma bogda po i. ⁷ Jesu n̄ maadi ba: «Gbieni mani ti cunbobdi ne yeni mi ŋima.» Ban luuni mi ŋima ki gbieni ti hali i ŋɔmiani. ⁸ To, kabi mani ki gedi ki teni mi pocaajjiema yudaano. Ban kabi ki gedi ki teni mi jiema yudaano. ⁹ Mi pocaajjama yudaano n̄ leni ya ŋima n̄ kpandi mi daama, ki nan ki bani man ŋani naani, ama ke Jesu tuonsɔnba yaaba n̄ luuni mi ŋima yeni wani nan bani, wan yini o pocaano calo. ¹⁰ Ki maadi o: «Yua n̄ bobni mi jaanma kuli yen cili ki ŋani ya daama n̄ mani, o canba ya ŋuni ki guo, wan ji ŋani ya daama n̄ ki ɻjanbi ki mani. Fini wani nan guuni mi daamanma hali yeni mɔlane. ¹¹ Lani n̄ tie Jesu n̄ cili ki tieni ya yaalidgu bonli Kana, Galile diema nni. Lani n̄ døgdi ki waani Jesu yudandi, ke o ɿødkaaba tuo ki dugi o po. ¹² Lani n̄ pendi, ke o jiidi, ki gedi Kapernawuma yeni o naá, o ninjaba yeni o ɿødkaaba, ke bi tieni li kani a dana waamu. ¹³ Juufinba pakì jaanma den nagi, ke Jesu guani ki doni ki gedi Jerusalema. ¹⁴ Ki gedi ku jaandiegú nni, ki la ke yaaba n̄ cendi i ligi yeni a yankpenkpenda kaa lienni, ki kuadi i nee, i pee yeni i kpaajiemu. ¹⁵ Ke o taa baabu, ki gbabi ke bu tua finfibli, ke o pua ki beli ki ŋani ba ku jaandiegú nni, ki ŋani ti yandi, ki tudi ki yayadí bi lglebdiba ligi, ki tudi ki luluni bi kaga yeni bi taablinba. ¹⁶ ki maadi a kpajekuada: «Ŋani mani ne kuli ki fuadi, da cedi

mani n Báp diegu n kpandi kpenkpendidiegú. ¹⁷ O njodkaaba n tiadi ke li diani ki waani: "A diegu yankuatuonli siagi n pali boncianla." ¹⁸ Juufinba n ga mi maama ki buali o: "A ba waani li laa yaalidgu bonli i, ki tuadi nanda?" ¹⁹ Jesu n guani ki jiini ba: «Pua ki mudi mani ku jaandiegu ne, dana taa baba ba dagdi min guani ki maa ki fiini gu. ²⁰ Juufinba n maadi: "Ti tieni piina n bina luoba i, ki maa ki juodi ku jaandiegu ne; ke fini wani tua ke aba guani ki fiini gu dana taa baba!" ²¹ Ama o den maadi o gbannandi ya jaandiel i. ²² Lani n cedi, wan yiedi bi tinkpiba siiga nni, o njodkaaba tiadi ke o den maadi li maama, lani n den cedi ke bi dugi i diani po yeni Jesu n den ye Jerusalema Paki jaanma dana nni, bi niba boncianla den la o yaalidgu tuona, ki tuo ki dugi o yeli po. ²⁴ Ama Jesu wani den ki dugi bi po kelima o den bani bikuli. ²⁵ O den ki bua ke bi tieni kasiedi nilobá po kuli kelima wani o bá den bani yaali n ye o nisaalo nni.

Diangbenga 3

¹ Ama o nilo den ye Farisienba siiga nni, ke bi yii o Nikodema, ke o tie Juufinba bado, ² O den cua Jesu kani ku riagü, ki maadi o: "Rabbi (Canbáá), ti bani ke a tie banciamó i, ki ñani U Tieuñ kani; kelima obá kuli kan fidi ki tieni ñan tie ya yaalidgu bona ne li ya ki tie ke U Tieuñ ye yeni o. ³ Jesu n jiini o: «I momoni, i momoni, n maadi a, nilo ya ki guani ki mali ki pandi o bá, o kan la U Tieuñ diema. ⁴ Nikodema ní buali: "O nilo ba tieni ledi i, ki guani ki mali, ki nan kpelgi o? O ba fidi ki guani ki kua o naá tugu nni ki go mali ii?" ⁵ Jesu n jiini o: «I momoni, i momoni, n maadi a, nilo ya ki mali yeni mi ñima yeni mi fojanma, o kan kua U Tieuñ diema nni. ⁶ Ti gbannandi ní mali yaali tie gbannandi, Mi Fojanma ní mali yaali mo tie Fojanma. ⁷ Lan da lidi a ke n maadi a: «Li buali ke ñan guani ki mali, ki pandi a bá.» ⁸ U faalu figi un bua naani i, ke a gbia u fuugu, ama a nan ki bani un ñani naani, ki caa naani. Li go tie yeni i, ya nilo ke mi fojanma mali o. ⁹ Nikodema ní buali o: "Li ba tieni ledi i? ¹⁰ Jesu n jiini o: «A tie Israyeli banciamó i, ki nan ki bani ya bona ne ee? ¹¹ «I momoni, i momoni, n maadi a, ti maadi tin bani yaali, ki tiendi kasiedi ki kadi ki maadi tin la yaali; ke yinba wani nan ki tuo ki ga ti kasiedi maama. ¹² N ya maadi tinga n ne maama ke maa pia o po dudugdi, a ba tieni ledi i, ki ya dugi min ba maadi a tanpoli bona po? ¹³ Nilo bá kuli ki doni tanpoli, li nan ya ki tie yua n ñanu tanpoli ki jiidi yaa ka, O nisaalo Bijua yua n ye tanpoli. ¹⁴ Nani Moyiis ní den fiini ki sieni o waa ki tinkuonga nni yeni, li buali ke ban fiini ki sieni o nisaalo Bijua mo yeni i, ¹⁵ lan fidi ke yua n dugi o po ní baa ya miali n ki pia gbenma. ¹⁶ Kelima U Tieuñ buadi njanduna hali ki teni o bijayendga, lan fidi ke yua n dugi o po wan da kpe ka, ama wan baa ya miali n ki pia gbenma ¹⁷ Yin ya bani ke U Tieuñ ki soni o Bijua njanduna nni ke wan jia ti buudi yeni njanduna ka, ama ke o po, njanduna ní baa mi faabma. ¹⁸ Yua n dugi o po, bi ji kan jia o buudi; ama yua n ki dugi o po, bi tuodi ki jia o buudi o, kelima o nan ki tuo ki dugi U Tieuñ bijayenyenga yeli po. ¹⁹ Lanya buudi tie be i, mi yenyenma cua njanduna nni, ke bi niba faadi li bónbónli ki cie mi yenyenma, kelima bi tuona den tie tuonbiadi ²⁰ Kelima yua n tie ti biidi ki bua yenyenma maama, o kan gedi mi yenyenma nni, kelima mi ba pibdi ki waani o tuonbiidi. ²¹ Ama yua n tuuni yeni i moni lingi mi yenyenma ní ye naana, keli ma mi ba

pibdi ki waani ke o tuona dagdi yeni U Tienu n̄ bili maama. ²² Lani n̄ pendi, Jesu den yegi yeni o nj̄dkaaba ki gedi Jude tinga nni. O ji den ye li kani yeni o nj̄dkaaba ki batise bi niba. ²³ Jan mo den ye Enɔn, ki batise bi niba, kelima mi ñima den yabi li kani, ke bi niba mo kpendi boncianla ki bua wan batise ba. ²⁴ Lanyogu Jan dá den ki kua dansalga (li kpaadidieli nni) ²⁵ Li sua ke Jan nj̄dkaaba den gagı yeni Juufi yendo, ke li nua mu cicibiadmu beliga jaandi po. ²⁶ Ke bi cua ki la Jan ki maadi o: Rabbi, ñan den ye yeni yua Juurden kpenpuoli yeni, ñan den tieni kasiedi yua ya po yeni, o mo ji batise bi niba, ke bi kuli ji caa o ya kani i. ²⁷ Jan n̄ jiini ba: "Nilo kan fidı ki baa yaali n̄ kandi ban puni o yaali tanpoli. ²⁸ Yinba mono tie n̄ kasiedinba, ke n̄ maadi: "N ki tie Kiristu, ama bi soni nni o liiga i." ²⁹ Yua n̄ yeni o pocaano tie o calo i; ama o calo dɔnlı yua n̄ kuu ba, ki cengi o poja maama pali mani boncianla yeni wan cengi o ja nialu: lanya pamanli tie n̄ mo ya pamanli i, ki tie bonnjancianli. ³⁰ Li buali ke wani n̄ ya kpedi ki pugdi, ke mini wadi. ³¹ Yua n̄ ñani tanpoli yabi ki cie bonli kuli; yua n̄ tie ki tinga yua li tie tinga yua i, o maadi ñani ki tinga yua yeni i. Yua n̄ ñani tanpoli n̄ cie bi niba kuli. ³² O tiedi kasiedi, ki kadi ki maadi wan la yaali yeni wan gbadi yaali, ama obá kuli naa cengi o kasiedi maama. ³³ Yua n̄ tuo ki ga o kaseidi maama kadi ki maadi, ki waani ke U Tienu tiegi, ki tie mɔmɔndaano. ³⁴ Kelima U Tienu n̄ soni yua maadi U Tienu maama, kelima U Tienu n̄ teni o ya fojanma ki pia biginma. ³⁵ Báa bua Bijua, ki mubn̄i bonli kuli o nui nni. ³⁶ Yua dugi Bijua po baa pia ya miali n̄ ki pia gbenma; yua n̄ ki dugi Bijua po kan la miali, ama U Tienu pabienli n̄ baa maa o yuli po.

Diangbenga 4

¹ Farisien nba n gbadì ki ti yonbidaano laadi bi niba ki wuulibi U Tienu ñima ki cie San. ² I mɔ̄ni Jesu ka bi wulibi, o ɣuantieba n bi wulibi, ³ ko ñani Jude ki guani ki lebdi Galile ⁴ Li den tie mabili k wan tɔ̄gñi Samari, ⁵ k o caa ki te pundi Samari dogbigi ba ki bi yiil Sisaari, lii bo fagi yeni Jakobi n den teni o bijua Sosiaf ya tingi yeni kani. ⁶ Ki jakobi caali bo ye li kani, ki Jesu cuon cuoni ki te cogi, ki ji kaa li caali kani, li den tie nani kudi lie yeni. ⁷ Ki Samari pua ba cua ki bua luuni mi ñima ki ñu. ⁸ Kilima o yegni den gedi o dogun, ki bua lingi li bonjekaali ⁹ Ki Samari dogun pua ne maadi o: ledi ki fin Juufi buali min Samari pua mi ñima po i? kilima juufi nba yeni Samari yabi bo ki mani. ¹⁰ Ki Jesu guani ki ɣmiani o: a ya bani U Tienu paabi, ki bani yua n miadi mi ñima ki bua ñu ne, fini mono bo bi miagu mi ñima, ki wan ten a mi ñinjanbi. ¹¹ K ol pua ne maadi, ti yonbidaano ɣaa pia bonli ki bi luuni, ki li caalio mo gó ñua, a bua la le i li ñunjanbi? ¹² fin n cie ti baa jakobi yua n den teni ti li caali? li caali ki wani yeni o bila yeni o bonkobdi kuli ñu. ¹³ Ki Jesu ɣmiani o: ya nibi kuli ñuni mi ñimi ne, o ñuñuni gó ba cuobi. ¹⁴ Ama yua n ñu ya ñima k n ba teni, ñuñuni kan bamgi cuogu, k min ba teni ya ñima baa tie o po nani ñunbunbungi yeni ya mialiki pia gbemi ñima bundi lien nni. ¹⁵ O pua yeni n maadi o: ti yonbidaano ten nni li ñima, ki ñuñun n ji da baa ki cuon, ki min ji da baa cua ne ki luuni mi ñuma. ¹⁶ Ki Jesu maadi o, ki wan gedi ki pan yiini o calo n cua na. ¹⁷ O pua yeni jiini, mii pia ja. Ki Jesu yedi o, a maadi mɔ̄ni ki ɣaa pia ja i. ¹⁸ Kilima, a pia jabi mui, ki ñan gó ye yeni yua molane mó ki tie a calo ka. A li yedi i mɔ̄ni. ¹⁹ O pua yeni

jiini, ti Diedo, n bani k a tie U Tieu tondu i. ²⁰ Ti baa nba den dondi U Tieu li juali ne po i; ki yinbi ji yedi ki jerusalem n pia naan kani ki baa dondi U Tieu. ²¹ Ki Jesu ɿmiani o pua yeni, ɿnbi ki cengi n maami, o yogu baadi ki ji te kan gedí li juali po ki buali jerusalem ka, ki bua dondi ti diedo (baa U Tieu). ²² Yinbi wani dondi yin ki bani yua i, ki tinbi dondi tin bani yua, kilima gaapo ɿnani juufi nba kani. ²³ Ama o yogu cuoni, li yogu pundi mōno, yaabi n dondi ti baa U Tieu yeni bi pali, i mōmōni nni, kilima ti baa U Tieu kpaani yaabi n baa pug o i. ²⁴ U Tieu tie fuoŋanbi ki ya dondo yeni i mōmōni. ²⁵ K o pua yeni maad o: N bani k U Tieu tondu bi cua (yua ki bi yigu krisu) o ti ya cua, o bi waani a bona kuli. ²⁶ Jesu n maad o: min mōno, min yua maadi yen a ne. ²⁷ Li yognu ki jesu yegni guani, ki li yaakilidib yeni ban lagu k o pagi yeni Samari pua. Ama oba naa tuo ki buali wan kpaani bii wan pagi yen o yaali ya po. ²⁸ Ko pua yeni ji ɿnaa o cuali, ki lebdi o dogun ki pan maadi bi niba. ²⁹ Cua mani ki diidi ya ja n maadi n min sōni yaali kuli, wan ka baa tie krisui? ³⁰ Ki bi nibi ɿnani o dogun ki cua jesu kani. ³¹ Ki li yognu, k o yegni balimo k wan di, ki tua Rabi ya di. ³² Ama ki Jesu maadi ba: min pia ya jiem ki ba je yeni, i ki ban li. ³³ K o yegni ji maadi bi ɿmiali nni: ki nul n baa ten o mi jiema k o jen biii? ³⁴ Ki jesu yedi bi: n jiedi tie ki min sōni yua n sōni nni n bua yaali, ki sōni o tuona kuli ki juodi. ³⁵ Yi maadi ki bontutugu yogu sieni ɿmaali na kaa i? Diidi mani, n maadi; yaadi mani ki diidi o kpaabi, li ji pieni fuaa, o bonyendi yogu pundo. ³⁶ Yua pedi i dii, wan ga o paagu, o ji taandi li bona ki ɿuundi ya miali ki pia gbemi bualin, ki lan fidi ki yua den buli yeni yua n pedi n ya ye li pamanli nni. ³⁷ Kilima ban maadi yaali tie i mōni, yua buli ye oba i, ki yua pedi mo ye oba. ³⁸ N suani ki yin gedí ki pedi ya kpaabu ki dee koni; bi tɔbi n den koni li kpaabu ki la fala, ki yinbi ji bi je bi fala ɿuadi. ³⁹ Samari dogu n nibi boncianli bi tuo jesu, kilima o pua yeni bi bi maadiba: o maadn min baa suani yaali kuli n yenyienu n. ⁴⁰ Samari yaabi cua ki la jesu, ki bi balimo ki wan cua k ya ye yenbi, k o tieni bi kani daa lie. ⁴¹ Ki bi niba boncianli duu o po, ki dugni o maami po. ⁴² Ki bi maadi o pua yeni: laa tie ki ɿjan yedi ti yaali ka cedi ki ti du o po; tinbi mōno den tuodi gbadì yeni i mōni k wan n tie ɿnanduna gaapo. ⁴³ Li dana lie n pendì, ki jesu ɿnani li dogun ni ki gedí Gaaliile. ⁴⁴ Kilima wan mōno bi maadi k U Tieu tondikaabi kan la li cɔlìgu bi dogun yaabi kani. ⁴⁵ Wan pundi Gaaliile, k li dogun yaabi ɿjanbi ki gaagu, ki bi den la wan den tieni yaali Jerusalem m jaam yogu, k li ma bi mo den gedí k b di li jaami. ⁴⁶ K o guani ki lebdi Kaana, Gaaliile dogun ni, naani k o bi cedi k mi ɿim kpandi o damōngu. L sua ki yiko daano ba ye Kafarnawum k o bigi yia. ⁴⁷ Wan gbadì ki jesu ɿnani Jude ki cua Gaaliile, k o nagni o kani ki miagu sugli ki wan mōndi ki jiidi Kafarnawum k tebi o bijua, li sua ki li bigi nuud mi kuumo. ⁴⁸ Ki jesu maadi o: i ya la ti palidi yeni yaalidigu bona, i kan baa ki duu n po. ⁴⁹ K li yiko daano maadi o: ti yonbidaano cua tin gedí ki sua ki bigi da ki kpe. ⁵⁰ Ki jesu maadi o: ya kuni, a bijua paag o. K o gaa jesu n yedi o ya laabaali ki ji kuni. ⁵¹ O den paa o san po i, k o tuonsɔnla tuog o ki maad o, a bijua paago. ⁵² K o bualib ya yognu po k o won paagi, ki bi maadi o: k wonli kudlele yognu k o gbanu won sɔngi ⁵³ K bi baa tiadi k li yognu k jesu won maad o k o bigi paag o. Li daali ki wani yeni o deni yaabi kuani bi dindanli jesu nni. ⁵⁴ Ki jesu ɿnan Jude ki guani Gaaliile guani ki tieni yaalidigu bona taalm lie po.

Diangbenga 5

¹ Lani n̄ pendi, Juufinba den pia mi jaanma, ke jesu gedi Jerusalema. ² Jeruselema yeni, den pia ñunpindbuogu ke ku yi Jesu danba maama nni, Betesda, ke gu kuu yeni li paloli bulñ̄obu, ki pia ciadi mu. ³ bi yianba bonciala den dua li ciadi nni kuli: a juama, a diama, mu wabmu, yeni ti gbannankpiendi danba, ke bi kaa ki guu mi ñima lengdima; ⁴ Kelima li den pia ya yognu ke maleki den yi jiidi ki gbidi mi ñima; yua den kpia ki jiidi mi ñima n̄ gbidi ya yognu, o den yi paagi; hali wan yia ya yianu kuli. ⁵ O yiamo den ye likani, ki yiagi hali piitaa n bina niin n yeni. ⁶ Jesu n̄ la o ke o dua, ki bandi ke wan yiagi li waagi, ke o buali o: «A bua ḷan paagi ii? » ⁷ O yiamo n̄ ḷmiani o “N Diedo, n ki pia yua n ba todii nni min jiidi ku ñinbuogu nni mi ñima n̄ lengdi ya yognu. N ya nagni, n ba sua ke nitiano kpia ki jiidi ki ḷa nni. ⁸ Jesu den yedi o: «Fii ki taa a duakaagu ki ya cuoni.» ⁹ Lanyognu liga, o yiamo n̄ paagi, wan taa o duankaagu ki ya cuoni. ¹⁰ Li den tie mi fuodma daali i, Juufinba n̄ buali yua n paagi yeni; “Dinne tie fuodma daali, li ki buali ke ḷan taa a duankaagu. ¹¹ Wan guan ki ḷmiani ba: “Yua n paagi nni maadi nni ke min taa n duankaagu ki ya cuoni.” ¹² Ban buali o: “ḷma yedi a ke ḷan taa a duankaagu ki ya cuoni?” ¹³ Ama yua n den paagi den ki bani yua n paagi o; kelima Jusu den kua ku nilgu nni ke waa j̄i bandi o. ¹⁴ Lan pugni waamu ke Jesu guani ki cendi o li jaandieli nni, ki maadi o: M̄ola, a paagi; ji da tieni tuonbiadi ke yaali n cie a yianu ne n̄ ji da cuo ḷa. ¹⁵ Yua n paagi yeni n̄ gedi ki maadi Juufinba ke Jesu n paagi o. ¹⁶ Lani n cedi ke Juufinba den ḷua Jesu yeni mi yibalma, kelima o tieni lan ya bona mi fuodma daali. ¹⁷ Ama ke Jesu guani ki ḷmiani ba: «N báa li tuuni hali yeni m̄olane, N mo tuuni i. ¹⁸ Lanyapo, ke Juufinba ji den lingi ke ban biani o miali, kelima li ki tie wan ki colni mi fuodma daali baba ka, ama ke o yi U Tieu o báacelo, ki seŋgi o yuli U Tieu sensienu. ¹⁹ Lanwani i, Jesu n̄ guani ki ga mi maama, ki yedi ba: «I m̄om̄oni, i m̄om̄oni, n̄ maadi yi, Bijua kan fidi ki tieni libá kuli o yuli po, o tiendi wan nua ke Báa tiendi yaali i; ke Báa n̄ tiendi yaali, Bijua mo tieni lani i, paadma bá kuli ki ye. ²⁰ Kelima Báa bua Bijua, ki wangí o wan tiendi yaali kuli; o go ba waani o ya bona n cie yin nua yaali ne, lan yaa ki lidi yi. ²¹ Kelima, nani Báa n̄ yedi bi kpienba, ki puuni li miali yeni, Bijua mo puuni wan bua yua li miali. ²² Báa ki jiagi nilo buudi, ama o cabi Bijua i, li buujiali kuli. ²³ Li tieni yeni, ke yuakuli n̄ kpiagi Bijua yeli nani ban kpiagdi Báa yeli maama. Yua n ki kpiagdi Bijua yeli, o ki kpiagdi Báa yua n s̄oni o. ²⁴ «I m̄om̄oni, i m̄om̄oni, n̄ maadi yi, yua n cengi n maama, ki dugi yua n s̄oni nni po, pia ya miali n kan gbeni. Bi kan jia o ya buudi, ama o ñani mi kuuma nni, ki kua li miali nni. ²⁵ «I m̄om̄oni, i m̄om̄oni, n̄ maadi yi, u yogu kpendi, u pundi m̄ono, ke bi kpienba baa gbia U Tieu Bijua nialu; yaaba n̄ ba gbadi lan ya nialu baa fo. ²⁶ kelima nani Báa n̄ kubi li miali o niinni yeni, Bijua mo kubi li miali o niinni yeni i, o cedi ke Bijua mo pia li miali o niinni yeni i. ²⁷ O puni o yikodi, ke wan ya jiagi ti buudi, kelima o tie o nisaalo bijua i. ²⁸ Li bona n̄ da lidi yi ka. Kelima u yogu kpendi, ke yaaba n ye a kakula nni ba gbadi o maama ki ña bi kakula nni. ²⁹ Yaaba n tieni mi ḷanma ba yiedi ki ya pia li miali, ama yaaba n tieni ti tuonbiadi ba yiedi ban jia bi buudi. ³⁰ N̄ kan fidi ki tieni libá kuli n yuli po; nani min gbia maama yeni, n̄ jiagi ti buudi ke li tiegi, kelima n ki lingi n ya yanbuama ka, ama yua n s̄oni nni ya yanbuama. ³¹ Mini n

ya tieni kasiedi n yuceli po, n kasiedi ki tie mōni. ³² Nitiano ye, ki tiendi kasiedi n po, n bani ke wan tiendi ya kasiedi n po tie mōmōni i. ³³ I sōni bi niba Jan po ke o tieni kasiedi i mōmōni po. ³⁴ Mini ya po, nisaalo ka ba tieni kasiedi n po, ama n maadi lani ke yin baa mi faabma i. ³⁵ Jan den tie ya fidsanga n co, ki tuudi, ke i den bua yin mangi i pala yeni o yenyenma waamu. ³⁶ Min wani, n pia ya kasiedi n yabi ki cie Jan kasiedi; kelima, Báa ñ bili nni ke min sōni ya tuona, min tuuni ya tuona mōno tiendi kasiedi n po ke Báa n sōni nni. ³⁷ Ke wani Báa yua n sōni nni mōno tieni kasiedi n po; i ki kpeli ki gbadí o nialu, i ki kpeli ki la o nunga. ³⁸ O maama ki ye i niinni, kelima i ki dugi wan sōni yua ya po. ³⁹ I cogi ki kpaagi i diani nni, kelima i tama ke yini n ba puni yi ya miali n kan gbeni: yini n tiendi kasiedi n po. ⁴⁰ I nan ki bua yin ñjodi nni ki baa li miali. ⁴¹ N yudandi ki ñnani bi niba kani ka ⁴² Ama n bani ke i ki kubi U Tienu buama i niinni. ⁴³ N jiidi ki cua n Báa yeli po i, ke i ki ga n cangu; tiano ya cua o yeceli po, i nan ba ga o. ⁴⁴ I nan ba tieni ledi i, ki dugi n po, yinba yaaba lingi ti yudandi i lieba kani, ki nan ki lingi ya yudandi n ñnani U Tienu baba ya kani. ⁴⁵ Da maali mani ke min ba jalgi yi Báa kani; yua n ba jalgi yi tie Moyiisi, wani ya po i, ke i pia li dandanli. ⁴⁶ Kelima i ya bi daani Moyiisi nni, i bi baa dugi n po mo; kelima o diani ki maadi n ya maama i. ⁴⁷ Ama i ya ki pia dandanli o diani po, li ba ga ledi, yin ya pia li dandanli n maama po?

Diangbenga 6

¹ Lani n pendi, ke Jesu gedi Galile ñincianma jaalieli ke bi go yi li Tiberiyadi. ² ku niwulgu den ñua o boncianla kelima bi den la wan tieni ya yaalidgu bona bi yianba po. ³ Jesu n̄ do li juali po, ki ban kali yeni o ñjodkaaba. ⁴ Li den sua ke Paaki, juufinba jaanma nagi. ⁵ Jesu n̄ yaadi li yuli, kil a ke bi niba boncianla kpendi o kani, ke o maadi Filipi: «Ti ba da le i kpanu ya niba ne kuli n̄ baa ki di? ⁶ O den maadi yeni, ki bua wan bigni o i, kelima o den bani wan ba tieni maama. ⁷ Filipi n̄ jiini o, “Ti ya daá bá dibala kobilie kpanu, li kan dagdi bá juakuli n̄ baa bonjenga jenga. ⁸ O ñjodkaaba siiga nni, yendo, Siimón Pieri ninjua n̄ maadi o: ⁹ “Naacenyendo ye ne ki pia kpanu amu yeni jami lie; lani ba fidi ki tieni be yeni ya nicianba ne? ¹⁰ Jesu n̄ maadi: «Cedi mani ban kali. Likani den pia ku muagu boncianla. Bi den ki luo niba tuda mu, ban cedi ban kali. ¹¹ Jesu n̄ ga kpanu, ki yadi yedjanma li po ki go tieni yeni i jami mo ya po, ki cedi ban bɔgdi ba, yuakuli n̄ ga wan bua maama. ¹² Ban ñmani ki guo, ke Jesu maadi o ñjodkaaba ke ban duo ban ñmani ki sieni yaali ki da ñja llibá n̄ bia. ¹³ O ñjodkaaba n̄ duo ban ñmani a kpanu muuda ki sieni ya bonjena, ki gbieni baabuodi piiga n̄ tilie. ¹⁴ Li niba n̄ la ke Jesu n̄ tieni ya yaalidgu tuonli, ban maadi: “One n̄ tie yeni i mōni ya sawalpualo n̄ bo ba cua ñanduna ne.” ¹⁵ Jesu n̄ bandi ke bi ba cua ki cuo o ki dini o li balcianli, ke o yaadi bi kani, ki kua li juali nni wani obaba. ¹⁶ Ku Jenjuogu n̄ pundi, ke o ñjodkaaba jiidi mi ñincianma jaali po. ¹⁷ ki kua ku njadgu ki ba puodi li mogli, ki gedi Kaperinawuma. Ku ñiagu den bii, ke Jesu da ki guani bi kani. ¹⁸ U faaciangu n̄ fii, ki fiini a ñinguona. ¹⁹ ban kudi ku njadgu ki fagdi waamu, ban la Jesu ke o cuoni u ñingbanu po, ki nagdi bikani, ban jie. ²⁰ Ama ke Jesu maadi ba: «Mini i, da jie mani! ” ²¹ Bi den bua bantaa o ku njadgu nni, ama ke ku toli ban caa naapo ²² Ya niwulgu

n den se li mögli kunga den bani ke njadyengu baba n ye, ama Jesu nan den ki kua li njadgu nni yeni o njödkaaba, bi den gedi bi baba i. ²³ Lan den fandi ke njadiandi den ñani Tiberiyadi ki cua naani ke Jesu den yadi mi yedjanma kpanu yeni i jamí po ki teni ba ke bi njmani yeni, ²⁴ Li niba n diidi ki sua ke Jesu yeni o njödkaaba, obá kuli ki ye li kani, ke bi kua ti njaditi, ki gedi Kapernawuma ki baan lingi Jesu. ²⁵ Ban puodi li mögli, ki la o nepo ya jaali, ke bi buali o: "Rabbi, be yognu i ke a cua ne?" ²⁶ Ke Jesu jiini ba: «i momoni, i momoni, n maadi yi, i lingi nni li nan ki tie min tieni ya yaalidgu bona ke i la ka, ama yin den baa kpanu ki njmani ki guo yeni i. ²⁷ Ya tuuni mani ki da lingi ya jiema n ba dudi ka ama yin ya lingi ya jiema n kan dudi, ki baa tundi ki ye hali ya miali n ki pia gbenma. O nisaalo Bijua n ba teni yi lanya jiema; kelima wani ya po i, ke Báa U Tieu jaa o tanpon ki tieni mi banma. ²⁸ Ban buali o: "Ti ba tieni ledi i, ki sóni U Tieu tuonli? ²⁹ Jesu njiini ba: «U Tieu tuonli tie ke yin ya dugi wan sóni yua ya po i.» ³⁰ Ban buali o: "A ba tieni o laa yaalidgu bonli i, tin ki bandi, ki dugi a po? A ba tieni be i? ³¹ Ti yaajanba bo dini maani, ki tinkuonga nni, nani lan diani maama: "Ke o teni ba ki tinga kpanu ke bi njmani." ³² Jesu n maadi ba: «i momoni, i momoni, n maadi yi, Moyiis ka bo teni yi tanpoli kpanu; ama n Báa tieni yi tanpoli kpanu monli. ³³ Kelima U Tieu kpanu tie ya kpanu n ñani tanpoli ki jiidi, ki tieni njanduna li miali. ³⁴ Ban maadi o: "Ti Diedo, ya tundi ki puuni ti lan ya kpanu." ³⁵ Jesu n maadi ba: «Mini n tie li miali kpanu. Yua n cua n kani, koma ji kan cuo o, yua n dugi n po mo, njuñunu ji kan cuo o. ³⁶ Ama n maadi yi, i la nni, ama i naa dugi n po. ³⁷ N Báa n teni nni yaaba kuli ba cua n kani, yua n cua n kani mo, n kan ñani o niinpo. ³⁸ Kelima n ñani tanoli ki jiidi ke min tieni yaali n ki tie n yanbuama ka ama yua n sóni nni ya yanbuama i. ³⁹ To yua n sóni nni yanbuama tie ke min da buoni wan teni nni yaali libá kuli, ama ke min guani ki yiedi la li daajuoídidaali. ⁴⁰ N Báa buama tie ke yua n la Bijua, ki dugi o po n baa ya miali n ki pia gbenma, ke n go ba yiedi o li daajuoídidaali. ⁴¹ Juufinba den bulni bulni bi njmiali nni, kelima o maadi ke o tie ya kpanu n ñani tanpoli ki jiidi. ⁴² Ki maadi: "One ki tie Jesu ka aa? waa tie Josefi bijua kaa? tin bani yua ya naá yeni o báa kaa? Li ba ga ledi i, wan maadi: "N ñani tanpoli ki jiidi?" ⁴³ Jesu njiini ba: «Da bulni mani i njmiali nni. ⁴⁴ Obá kuli kan fidi ki cua n kani, li nan yaa tie n Báa yua n sóni nni yaa ka dadi o; n go ba yiedi o li daajuoídikaali. ⁴⁵ Li diani bi sawalpuuba tili nni: "Bi ba tundi bi kuli, ki waani ba U Tieu n tie yau. Lanwani i, yua n gbadí Báa maama, ki ga o tundli ba cua n kani. ⁴⁶ Li bua waani ke obá kuli ki la Báa, li nan yaa tie yua n ñani U tienu kani yaa ka; wan wani i, la Báa. ⁴⁷ I momoni, i momoni, n maadi yi, yua n dugi n po ba ba ya miali n ki pia gbenma. ⁴⁸ Mini n tie li miali kpanu. ⁴⁹ I yaajanba den dini maana ki tinkuonga nni, ama bi nan den kpe. ⁵⁰ Ne tie ya kpanu n ñani tanpoli ki jiidi, yua n njmani lan ya kpanu ji kan kpe. ⁵¹ N tie ya kpanu n pia li miali, ki ñani tanpoli ki jiidi. Yua n njmani lan ya kpanu, o baa tundi ki pia ya miali n ki pia gbenma; ke min ba teni a kpanu tie n gbannandi, ke n ba teni njanduna kuli miali po. ⁵² Wan maadi lan i, ke juufinba ji gagí i njmiali nni, ki maadi: O ba ga ledi i, ki teni ti o gbannandi tin njmani ii? ⁵³ Jesu nmaadi ba: «I momoni, i momoni, n maadi yi; i ya ki njmani o nisaalo Bijua gbannandi, ki go ki ñuni o soma, i kan ya pia miali i niinni. ⁵⁴ Yua n njmani n gbannandi ki go ñuni n soma baa bia ya miali

n ki pia gbenma, n go ba yiedi o li daajuo dikaali. ⁵⁵ Kelima n gbannandi tie jiemondi ke n sɔma mo tie bonñukaali. ⁵⁶ Yua n ɔ̄mansi n gbannandi ki go ñuni n sɔma baa ye n niinni, ke n mo ye o niinni. ⁵⁷ Nani Báa yua n fo ñ sɔni nni yeni, ke wani Báa po i, ke n pia li miali, lanwani i, yua n ɔ̄mansi nni mo baa pia li miali n ya po. ⁵⁸ Ne tie ya kpanu n ñani tanpoli ki jiidi. li ki tie nana i yaajanba ñ bo ɔ̄mansi maana, ki nan kpe yeni ka: yua n ɔ̄mansi ya kpanu ne ba baa ya miali n ki pia gbenma. ⁵⁹ Jesu den maadi la ya bona ti jaandiedi nni ki wangí Kapernawuma yaaba. ⁶⁰ Jesu ɔ̄dkaaba siiga nni, boncianli den gbadji ya maama ne ki maadi: «Ya maama ne paa mi gbadja; ɔ̄ma ba fidi ki cengi ya maama ne?» ⁶¹ Jesu den bandi ke o ɔ̄dkaaba sɔbni ki maadi o ya maama po i, ke o buali ba: «Ya maama ne jiendi yi bi?» ⁶² I ji ya la ke o nusaalo Bijua, ke o guni ki doni wan den kpia ki ye naani te? ... ⁶³ Mi Fonjanma n puuni li miali; ti gbannandi ki pia fuoma. Min maadi yi ya maama tie fuoma yeni miali. ⁶⁴ Ama i siiga nni, bi tianba ye ki ji pia dudugdi. Kelima Jesu den banji hali mi cilma yaaba n den ki dugi o po yeni yua n ba te janbi. ⁶⁵ Ki go pugni: «Lani ya po i, ke n maadi yi ke obá kuli kan fidi ki cua n kani, li nan yaa tie ke Báa n puni o li paabu. ⁶⁶ Ki cili lanyognu, o ɔ̄dkaaba boncianla den fuadi ki ña o, kaa ji yegdi yeni o. ⁶⁷ Jesu ñ buali o piiga n ɔ̄dkaaliedba: «Ke yinba i, i kan sani ki ña nni ii?» ⁶⁸ Siimón Pieri ñ jiini o: «Ti Diedo, ti ba sani ki ɔ̄odi ɔ̄ma i? Fini n pia ya miali n ki pia gbenma maama. ⁶⁹ Ti dugi a po ki go bandi ke fini n tie Kirstu, U Tienu nigagdinjamo. ⁷⁰ Jesu ñ jiini ba: «Mini ka lugdi yi yinba piiga n biliediba aa? I siiga nni, yendo tie cicibiadga i. ⁷¹ O den maadi Siimón bijua, Juda Isikariyoti i; kelima wani n den ba janbi o, ki teni yibalinba, wani yua den tie piiga n biliedba yeni nni, yendo.

Diangbenga 7

¹ Li po n pendi, k jesu gedi Galile, o bo ki waagi Jude. Jufi nba bado bo kpaani k ban kpagu ². Jufi nba jaam yaali ki yii jondi jaami bo nagi. ³ Lani ki jesu ninjab maad o, ña ne ki gedi Suude. K a ɔ̄quantieba n fidi la a tuona yaali k a suani. ⁴ Nilo k wuo wan suani ya tuonli: a ya suani lan tuonli kuli, mɔndi ɔ̄nduna nib kuli n band a. ⁵ O ninjabo ki pia o po li dandanli. ⁶ Jesu maadi ba: n yogu da ki pundi ɔ̄ma yinbi wan ya yogu peli yogkuli. ⁷ ɔ̄nduna kan fidi ki kuad i, min, o kuadn, ki dugni n tie o sieda yua n wang o k o tuona ki ɔ̄nani. ⁸ Do mani, yinbi, li jaam po, min wani da kan do ki dugni n yogu da ki pundi. ⁹ Wan maadi ba k gben, k o ñindi Galile ¹⁰ O ninjab n doni mi jaam po, li puoli po k o ɔ̄d li wuolin k bi niba k lagu. ¹¹ Mi jaam yogu, k jufinba kpaan o ki maadi: o ye leee? ¹² O niwuligun nni bi maadi o po ki tua: o tie nimoni (ɔ̄nantaadi daani), bi tianbi mɔ ya po: n n, o bɔndi bi niba(o tiendi ti belbɔndi). ¹³ Bi nibi den jie yeni ban maadi jesu po jufinba gbadji. ¹⁴ Mi jaam ji mangi ki kua siinga yo ki jesu kua o jandieu nni ki cili ki cogni U Tienu maama. ¹⁵ Ki li ya k lidi jufinba k bi maadi: o tieni ledi ki bani mi cogma ki nan ki kua o cogu(kalaatu). ¹⁶ K Jesu ɔ̄mianba: n yikod k tie n yali ka, ama yua n sɔn nni yali ¹⁷ Yua bua tie o buam, o b bandi ki lia n yikod ñaa U Tienu kani bii n palu po. ¹⁸ Yua maadi o yuli po, kpaani o ñuadi baba i, ama, yua kpaani yua n sɔn o ya ñuadi, tie yua mɔni k k bua jɔdi ki maadi i mɔmɔni o ba nni. ¹⁹ Moyis den ki teni li yikodi? Ama siign nul ki colnil li yikod. Be ya po i ki

kpaani ki yin kpa nni? ²⁰ K o niwuligu guani ji jiin o: ti cicibiadm nua a. Bi le n kpaani ki ban kpa a ni? ²¹ K i Jesu yediba: tuonyenli baba k n tieni ki li yaa ki lidi i kuli ne. ²² Moyiis bo teni yin ba colni, l bo ki ñani Moyiis kan ka, li bo cili yajaanba kani ki ti kondi bo cili, k a kondi saaba daali ²³ Nil ya gaa ti kondi saaba daali k nan colni Moyiis yikodi, be ya po i ki kon yen n k paagi o yiamo saaba daali? ²⁴ Da bu mani yeni lugdm ama ya bu mani yeni i momõoni ²⁵ Jerusalema yaaba siiga, b tianba n yedi, "Ban lingi yua ki bua kpa ka ne ee?" ²⁶ Diddi, wani n maadi wan bua maama yeni, ke bi nan ki maadi o libakuli. Daalimba yikodanba ki bani ke wani n tie Kiristo, bii laa tie yeni ii? ²⁷ Ama ti bani li nilo n ñani naankani wani." ²⁸ Ke Jesu tandi ku jaandiegú nni, ki tundi, ki tua, "I bani nni, ki go bani min ñani naani. N ki cua n yuli po ka, Yua n sóni nni yeni tie o momõndaano i, i ki bani o. ²⁹ N bani o, kelima n nani o kani i, wani n sóni nni. ³⁰ Bi den bigni ke ban cuo o, ama, obakuli den ki maani o nuu o po, kelima, o yogu dá den ki pundi. ³¹ Ama ku niwulgu nni, boncianli den tuo ki dugi o po, ki tua, "Kiristo ní ba ti cua ya yogu, o ba fidi ki tieni yaali n cie ya bancianma yeni ya yaalidgu n tie ne ee?" ³² Farisienba den gbadí ke ku niwulgu sōbni ki maadí li Jesu maama, ke salga yidkaaba yeni Farisienba sóni a jakonda yudanba, ke ban cuo o. ³³ Ke Jesu yedi, "N dá ye yeni yi u you waamu, ki ba ti yuandi ki guani yua n sóni nni po. ³⁴ I ba lingi nni, ama, i kan la nni; min caa naani, i kan fidi ki cua likani." ³⁵ Ke juufinba ji maadi bi njimali nni, Ya nilo ne caa le i, ke ti ba lingi o kikan la o oo? O bua gedi yaaba n yadi ki kua bi nilanba siiga ki ban ya tundi ba bii? ³⁶ Wan maadi ya maama ne mo tie be i, 'I ba lingi nni, i kan la nni; min caa naankani, i kan fidi ki pundi likani?" ³⁷ Mi jaanma damidi ligi i, li daacianli daali, Jesu den tandi, ki maadi, ki tua, "U nñuuunu ya pia yua, wan cua n kani ki ñu. ³⁸ Nani i diani nni, lan yedi yaali maama, "Yua n dugi n po, li miali kpenu ñima ba puubi o niinni. ³⁹ O den maadi Fonjanma maama, yaama ke yaaba n dugi o po ba baa; bi dá ki puuni Fonjanma, kelima, Jesu dá ki la o kpiagdi. ⁴⁰ Ku niwulgu nni, nitianba n gbadí lanya maama, ke bi yedi, "O li tie sawalpualo i yeni i mõni." ⁴¹ Ke nitianba yedi, "Kiristo n yeni." Ama ke nitianba mo yedi, "Kiristo ñani Galile yo oo? ⁴² I diani nni, bi ki yedi ke Kiristo ba ña Dafidi cugli nni ka aa, ki tie Betehema, Dafidi dongbanli nni ka aa?" ⁴³ Lanwani ii, ke mi paadma tieni bi siiga nni o po. ⁴⁴ Nitianba den bua ban cuo o, ama obakuli den i maani o nuu o po. ⁴⁵ Ke sejenba yudanba guani ki la salga yidkaaba yeni farisienba, ke bi buali ba, "Li tieni ledi i, ke yii guani yeni o?" ⁴⁶ Ke sejenba yudanba jiini, "Tii kpeli ki la ya nilo n maadi nani wani yeni." ⁴⁷ Ke farisienba buali ba, "i mo bodi n yeni ii? ⁴⁸ Yikodanba bii farisien bi ye lienni, ki tuo ki dugi o po oo? ⁴⁹ Ama ya niwulgu n ki bani yiko ne, sola bi po." ⁵⁰ Nikodema, (ya farisien n den tuodi ki dugi o po) yedi ba, ⁵¹ Ti yiko cabi ke ban jia nilo ti buudi kaa cengi o ki bandi wan tieni yaali ii? ⁵² Ke bi jiini, ki yedi o, "A mo ñani Galile yua yo oo? Kpaagi i diani nni, ki lia sawalpualo ya ye, ki ñani Galile," ⁵³ Bi den yadi ke yuakuli kuni o denpo.

Diangbenga 8

¹ Jesu den gedi olifi tiidi juali po. ² Ku sinjaapanpangu nni, ke o go guani ku jaandiegú nni, ke bi niba kuli cua o kani, ke o tundi ba. ³ Yiko gbanbanda yeni farisienba n cua yeni ya pua ke bi ludi o, ke o combi. ⁴ Ban

seni o pua yeni, bi niba kuli siiga, ki maadi Jusu: "Canbáá, ti ludi o pua ne ke o conbi, ke ti cuo o. ⁵ Moyiisi yedi o yiko tili nni ke li dagdi ke ban lugdi ya puoba n tieni yeni a tana: ke fini mo, a yedi be? ⁶ Bi den maadi yeni, ki bua ban bigni o, ki fidi ki jalgi o. Ama Jesu den tibni, ki dangi yeni o nubili tinga nni. ⁷ Ban den li njua ki buali o yeni i, ke o yaadi ki sedi, ki yedi ba: «I siiga, yua n ki pia tuonbiadi n̄ kpia ki lugdi o li tanli. ⁸ Ki guani ki tibni, ki dangi tinga nni. ⁹ Ban gbadi Jesu maama, bi yantiali den Jalgi ba, ban ji ya yadi yendo yendo, ki cili bi nikpelo ki ban yadi ki gbeni; Jesu ji den ye o baba i, yeni o pua, ke o se wan bi se naani. ¹⁰ Jesu n̄ yaadi ki sedi, o ji ki la bá niyendo, kase o pua yeni baba, wan buali o: «Pua, yaaba n bi jalgi a yeni ye le i? Obá ki buni ki cuo ḥa, aa? ¹¹ O den jiini: "N Diedo, obá kuli." Jesu n̄ maadi o: «N mo ki buni ki cuo ḥa; ya caa, ki ji da sɔni tuonbiadi.» ¹² Jesu go den maadi bi niba, ki yedi: «Mini n tie ḥanduna yenyenma; yua n njua nni kan cuoni biigligi nni, ama o ba baa li miali yenyenma. ¹³ Lanyapo, farisienba n̄ yedi o: "A tiendi kasiedi a yuceli po; a kasiedi ki tie kasiedi mono. ¹⁴ Jesu den guani ki jiini ba: «Bá n n ya tiendi n yuli po kasiedi, n kasiedi tie momoni, kelima n bani min ḥani naani ki caa naani; ama yinba ki bani min ḥani naani, ki buali min caa naani. ¹⁵ Yinba jiagi ti buudi yeni ti gbannandi maalma i; mini nan ki jiagi nilobá buudi. ¹⁶ N ya jia buudi mo, n bujiali tiegi, kelima mii ye n baba, ama Báa yua n sɔni nni, ye yeni nni. ¹⁷ Bi diani i yiko tili nni, ke niba lie kasiedi tie momoni; ¹⁸ N tiendi n po kasiedi, ke n Báa yua n sɔni nni mo tiendi n po kasiedi. ¹⁹ Ban buali o: "A báa ye le? Jesu n̄ jiini: «I ki bani nni ki buali n Báa. I ya bi bani nni, i bi baa bani n Báa mo. ²⁰ Jesu den maadi lanya maama, ki tundi ba ku jaandieu nni, ban den bilgi naani bi ḥalmani, ama obá naa den cuo o, kelima o yognu daa den pundi. ²¹ Jesu go den yedi ba: «N caa n yeni, i ba lingi nni, i ba kpe i tuonbiadi nni, i kan fidi ki cua min caa naani. ²² Lanyapo, juufinba n̄ maadi: "O bua kpa o bá yo oo, nani wan yedi: «I kan fidi ki cua min caa naani? » ²³ Wan maadi ba: «I tie tinga yaaba i, mini tie tanpoli yua i. yinba tie ḥanduna ne yaaba i, mini ki tie ḥanduna ne yua ka. ²⁴ Lanyapo i ke n̄ maadi yi ke i ba kpe yeni i tuonbiadi; kelima i ya ki dugi min tie yua po, i ba kpe yeni i tuonbiadi. ²⁵ Ban buali o: "A tie njma i? "Jesu n̄ jiini ba: «Min yedi yaama hali mi cilma yeni.» ²⁶ N pia a bona boncianli ki ba maadi i po, ki go jia ti buudi yeni yi li po. ama yua n sɔni nni tie momondaano, ke min maadi ya maama ḥanduna nni ne tie min gbadi o kani ya maama i. » ²⁷ Bi naa den gbadi ke o maadi Báa (U Tienu) ya maama i. ²⁸ Lanwani i, Jesu n̄ maadi ba: «I ya ti fiini ki seni o nisaalo Bijua, lanyognu i ba bandi min tie yua, ke n ki tie libá kuli n yuceli po, ama n̄ maadi ki dugni n Báa n̄ tundi nni maama i. » ²⁹ Yua n sɔni nni ye yeni nni; waa ḥa nni n baba, kelima yognu kuli, n tie yaali n mani o po. ³⁰ Nani Jesu n̄ den maadi lan ya maama yeni, bi niba boncianla den dugi o po. ³¹ Wan yedi Juufinba yaaba n den dugi o po yeni: «I ya tuo ki njua n maama, i tie n ḥodkaaba yeni i moni; ³² I ba bandi i momoni, i momoni n̄ faabi yi. ³³ Bi den guani ki jiini o: "Ti tie Abalahama puoljuani i, hali tin ye, ti naa tua nilo yonbi; li ba ga ledi ḥan maadi ke ti bi ba faabi ti? » ³⁴ Jesu n̄ guani ki jiini ba: «I momoni, i momoni n̄ maadi yi ya nilo n tiendi ti tuonbiadi kuli tie ti tuonbiadi yonbo ³⁵ I bani ke yonbo ki tie yua n baa tundi ki ye ku diegu nni ka; ama ku diegu nni bijua wani tie ku diegu nni yua i, hali yognu kuli. ³⁶ Lanwani i, Bijua ya faabi yi, i

ba baa mi fuoma (i ba yali i bá) yeni i mōni. ³⁷ N bani ke i tie Abalahama puoli ḥuani; ama i lingi ke yin kpa nni kelima min maadi ya maama naa kua i pala nni. ³⁸ N maadi min la yaali n Báa kani i; ama yinba tie yin gbadi yaali i mo ya báa kani i. ³⁹ Ban jiini o: "Ti báa tie Abalahama." Jesu n̄ yedi ba: «I ya bi tie Abalahama bila, i bi baa tuuni Abalahama tuona i.» ⁴⁰ Mōlane, i lingi ke yin kpa nni, mini yua n maadi yi i mōni, ke n gbadi U Tienu kani i, Abalahama naa den tieni yeni. ⁴¹ I tuuni i báa tuona i. Ban jiini o: "Tii tie conconbila ka; ti pia báa yendo i, U Tienu." ⁴² Jesu n̄ maadi ba: «U Tienu ya bi tie i Báa, i bi baa bua nni, kelima n ñani U Tienu kani i, ki cua; n ki cua n yuceli po ka, ama wani n soni nni.» ⁴³ Li tieni ledi i, ke i ki gbia n maama? Kelima i kan fidi ki cengi n maama. ⁴⁴ I báa n tie setaani, ke i lingi ke yin tieni i báa yanbuama. O tie nikpalō hali mi cilma, o naa ḥua i mōmōni sanu, kelima i mōmōni ki ye o niinni. O ya pua mi tofaama, o maadi yeni o yantiali; kelima o tie tofaadaano, ki go tie mi tofaama báa. ⁴⁵ Nani min maadi i mōmōni yeni, i naa dugi n po. ⁴⁶ I siiga nni, ḥuma ba fidi ki waani n tuonbiadi? To. n ya maadi i mōmōni i, be nan cedi ke i ki dugi n po? ⁴⁷ Yua n ñani U Tienu kani, cengi U Tienu maama. I ki cengi, kelima i ki ñani U Tienu kani ka. ⁴⁸ Juufinba n̄ jiini ki maadi o: "Tii pia i mōni yeni tin maadi ke a tie Samari yua aa, ke ki cicibiadga ḥua ḥua aa?" ⁴⁹ Jesu n̄ jiini: «Cicibiadga ki ḥua mini; min kpiagdi n Báa yeli, ke yinba nan fanbdi nni. ⁵⁰ N ki lingi n yuli po kpiagdi ka, yua n ye ki lingi n kpiagdi, wani n go jiagi ti buudi. ⁵¹ I mōmōni, i mōmōni, n maadi yi, yua n ḥua n maama, o kan kpe palbu. ⁵² Juufinba n̄ maadi o: "Mōla wani i, ti ji bandi ke ki cicibiadga ḥua ḥua. Abalahama kpe, bi sawalpuuba mo kpe, ke fini nan yedi ke yua ga a maama kan kpe palbu. ⁵³ A cie ti báa Abalahama yua n kpe yo oo? Bi sawalpuuba moko kpe. A tama ke a tie ḥuma i? ⁵⁴ Jesu n̄ jiini: «N ya kpiagdi n yuli, n yudandi tie fanma. N Báa n kpiagdi nni, yin maadi yua ke o tie i tienu yeni, ⁵⁵ ama ke i nan ki bani o. Min wani bani o; n ya bi maadi ke n ki bani o, n bi baa tie nani yinba, tofaadaano. Ama n bani o, ki kubi o maama. ⁵⁶ I báa Abalahama den mangi o pali yeni wan ba la n daali ḫogdima; o la li, ke li tua o po pamancianli. ⁵⁷ Juufinba n̄ maadi o: "A dá ki punti bina piimu, ki nan la Abalahama bii! ⁵⁸ Jesu n̄ maadi ba: «I mōmōni, i mōmōni, n maadi yi, hali ke Abalahama daa bo ye, n bo ye. ⁵⁹ Lanya maama po, bi den taa a tana ki ba lugdi o; ama Jesu den wuoni ki ñani ku jaandiegū nni.

Diangbenga 9

¹ Jesu b pa o sōnu po, ki te la juu ba k o tie juamo hali ya yognu ki bi mal o. ² K o yegntieba bual o: Rabi, o juu ne biidi be, bii o danbi n biidi, ki bi mal o ko tie juamo o? ³ Jesu guani ki ḥumian bi: laa tie ki wani bii o danbi biid ka, ama U Tienu n bua waani o buama maami o po. ⁴ Li buali ki lan tieni, ya yognu ki li faa kuli, yua suani ya tuona; gu ñiagu ya cua, nul kan fidi ki soni tuonli ba kuli. ⁵ Hali ya yognu k n ye li ḥandunli nni, n tie yinyiemi li ḥandunli nni. ⁶ Wan yedi yeni, k o sii ti ñosondi tingi, ki buuni ti tandi yeni o ñosondi, ki ji taa li tandi ki faani o juamo ninibina. ⁷ Ki ji maadi o; ya caa ki ban faadi Silowe(ya yeli niima tie sōnja) ñincili. k o gadi ki pan wuli ki nuali. ⁸ O lieba yeni yaabi den yi ban o, ko miadi yeni ji maadi: yua den yi kaa ki miadiyeni kaa a? ⁹ Tianbi den yedi: wani. Bi tōba mo den maadi ki wan ka, ki bi naani. Ki wani oba jí den yedi:

“min ni” ¹⁰ Ki bi ji bual o: a tieni ledi k a ninbina nualii? ¹¹ K o guani ki ñmiani: ya ja ki bi yii u jesu yeni n den buuni ti tandi ki faani n ninbina ki go maadi ni, k min gedi ki ban faadi Silowe ñincinli nni ki go wuli, k n gedi ki pan wuli, ki ji nuali. ¹² Ki bi bual o: li ja ye lee? k o guani ki maadi ba: mii bani. ¹³ Ki bi taa o ja yeni, ki gedi yeni o faalisien kani. ¹⁴ Jesu n bo buuni ti tandi ki faani o juamo nungi ko ji nuali ya daali bo tie saaba daali. ¹⁵ Lani ya po n cedi ki farisien nba buali o wan tieni maama ki te guani ki nual o, k o yedi ba: o buuni ti tandi waami ki faani n nungi po, k n ji faadi, ki nuali. ¹⁶ Ke Farisienba tianba yedi, “Ya nilo ne ki ñnani U Tieu kani ka, kelima, waa colni mi fuodma daali.” Ke tianba yedi, “Li ba ga ledi i, tuonbiadi daano n tieni ya yaalidgu bona aa?” Ke mi paadma tieni bi siiga, ¹⁷ Ke bi go buali ojuamo, “A yedi be i, o ja ne po, nani wan luoodi a nuni yeni?” Ke o juamo yedi, “O tie sawalpualo i.” ¹⁸ Juufinba dá bo ki li tuo ke o ja ne den tie juamo i, ke o cedi ke o ñoanli, ki cedi ke bi yini o danba, ke bi cua ki sua ke o nua. ¹⁹ Ke bi buali o danba, “One tie i biga ke i mali o ke o tie juamo oo? Li nan ga ledi i, ke o ji nua molane?” ²⁰ Ke o danba jiini ba, “Ti bani ke ti biga i, ke o mali, ki tie juamo. ²¹ Li tieni ledi, ke o ji nua molane, ti ki bani lani i, ti go ki bani yua luodi o nuni. Buali o mani, o ji ki tie biga ka, o ba fidi ki maadi obá.” ²² O danba den maadi yeni, kelima, bi jie jufinba i. Kelima, Jufinba juogi ki jagi ke yua ba tuo ke o tie Jesu, bi ba deli ki ñnani o bi jaandiegú nni i. ²³ Lanyapo i ke o danba yedi “O tie cegdinka i, buali o mani.” ²⁴ Ke bi yini yua n den tie juamo, ki yedi o, “ñjan jaandi ki kpiagi U Tieu, Ti bani ke ya ja ne tie tuonbiadi daano i.” ²⁵ Ke o ja ne jiini, “N ki bani o ya tie nibiado. Min bani yaali n tie ke N den tie juamo, ki ji nua molane,” ²⁶ ke bi buali o, “O tieni a be i? O tieni ledi i, ki luodi a nuni?” ²⁷ Ke o jiini, “N waani yi, ke yii bua yin cengi nni! Be n cedi ke i go bua gbadi be i? Bii i mo bua yin tua o ñodkaaba i, bii laa tie yeni ii?” ²⁸ ke bi sugi o, ki yedi o, “Fini n tie o ñodka, tinba wani tie Moyisi ñodkaaba i. ²⁹ Ti bani ke U Tieu maadi yeni Moyisi, ama ti ki bani yuane n ñnani naankani. ³⁰ Ke o ja yeni jiini, ki yedi ba, “Li pia yaalidgu ke yii bani wan ñnani naana, ama, ke o nan luodi n nuni. ³¹ Ti bani ke U Tieu ki cengi biidi daano, ama, yua n cengi o maama, ki tie o buama, o cengi o ya maama i. ³² Hali ñanduna cilma, tii kpeli ki gbadi ke bi luodi yua n mali ki tie juamo nuni. ³³ Li nilo ya bi ki ñnani U Tieu kani, o bi kan fidi ki tieni libakuli. ³⁴ Ke bi jiini ki yedi o, “A den li mali ti tuonbiadi nni i, ki ji bua ñjan tundi ti ii?” Ki deli ki ñnani o. ³⁵ Jesu ní gbadi ke bi deli ki ñnani o bi jaandiel i nni, ke o cendi o, ki buali o, “A daani O Nilo Bijua nni ii?” ³⁶ Ke o jiini, ki yedi, O Diedo, o tie ñma i, ke N ba dugi o po?” ³⁷ Jesu ní maadi o, “A la o, wani n maadi yeni a ne.” ³⁸ Ke oja ne maadi, “O Diedo, N daani”, ki gbaani ki pugi o. ³⁹ Jesu ní maadi, “N cua ti buudi jiama po i, ke yaaba n tie juama n ñoanli, ke yaaba n yedi ke bi nua n juani.” ⁴⁰ Ke Farisienba yaaba n den ye likani, gbadi li maama, ki buali o, “Timo tie juama yo oo?” ⁴¹ Jesu ní yedi ba, “I ya bi tie juama, i bi kan ya pia biidibakuli, ama, i yedi molá, ‘Ti nua,’ lanwani ii, i bii ye ti biidi nni i.”

Diangbenga 10

¹ moni n maadi ke yua bua kua l yandeli n i kaa togn i diñobi kaa k nan yugi guoli, o tie suudi, o tie bibiadgi ² yua tøgni l yandeli diñobi k kua n tie yankpaalo. ³⁻⁴ yua yi guu o diñob yi luodi l ganli, wan kua i pei n gbadi o

lantogu. yaaba n tie u yii wan yiini yangi kuli k taa o yeli k ña yemi niin po. U ya ñan yeni b kuli niin po, wan gaa liigi ban yaa ñua o puoli po. kelima b bani o lantogu ⁵ B kan tuo ñødi caani. b bo sani mɔnɔ k fagdi o kani k dugni baa bani o lantogu. ⁶ Jesu bo pua'b l makpanjama i ama b nan bo gbadì l niimn i ⁷ Jesu bo guani k maadi lani «yeni i moni n maad'i mi tie l yandeli diñøbi ⁸ yaabi kpia baa yeni kuli tie suuda yeni bibiadnmi ama i pei naa sogi b maama. ⁹ Mi tie o diñøbi yua kua n kani kuli, u faabi u ba n yeni. u baa fidì k ya kua k gɔ ña k laadi u jiema k di ¹⁰ Suudi wan baadi k wan su i, k kodì k gɔ biidi; mini wan baa k ban baa l miali yeni i mɔnì k gɔ yaa ye t mandi n i. ¹¹ Min tie u yankpaamɔni. U yankpaamɔni yi taa u miali k lu i u pei po i. ¹² ama ya nukpaloo k tie yankpaali, kaa die yandi, ya la k o yangbanli baadi, u bo ñɔli i pei k sani u yangbanli n baa kua i pei siign i k yaam bi ¹³ u yi sani k dungn i u tuuni i ligi po i. i pei k tie bonli u kani. ¹⁴ Min tie yankpaamɔni n bani i pei k pei mɔ gɔ ban'ni ¹⁵ Nani n baa n ban'n i k mɔ gɔ bani n baa yeni, n bo luni n miali k fie n pei ¹⁶ n gɔ pia pe tɔbi k baa tie n yandeli n i yaabi l waani k min kpaa b ban mɔyl, b mɔ bo sogi m maam k ban kuli n ji taani k yaaa tie yandeyendu n pei k yaa pia yankpaa yendi. ¹⁷ N baa buam n i k u lugd'n, n bo lu n mial k gɔ guani k gaa l miali ¹⁸ Nul kaa bo fie n mial, n yantiali k bo lu n mial, n gɔ pia yiko yua k bo fid fidi guan k gaa l miali. n baa ñ maadi k min tuni yaali n yeni. ¹⁹ Jesu n maadi yeni k l cua yeni u ñɔniagu sufì nba yudamba siiga n i. ²⁰ B siiga n i boncianli bo yedi k pola n ñua'ug, k u tie gaadi. k be yaa po i k sogi u maam i? ²¹ K b tɔbi yedi k a pola n ñua yua k maadi nandi ne kaa, k sanpol bo fidi cedi juama n nuaal ii? ²² Sufì nba bo dini jaama yua k b yi guani tiadi o jaanddeciangu ñjanma po yeni l bo tie o fawaa piegu yognu i ²³ k Jesu ye o jaanddeciangu n i, Salomoni ciagu n i. k cuoni k caa k gɔ k lebi. ²⁴ K jufi nba yudama gobi k kaalind'o k bual'o yaa caa yeni be yaa daali k gɔ bo cedi tin maal mlele i a po i? A yaa tie kristo nan kadi maadi 'ti ²⁵ K Jesu ñmiam 'i «m maadi no k i k tuo? M tuuni o yaalidigu tuona yaali n baa yeli po, l wangì min tie yua. ²⁶ Ama yim k tuo k l tie moni kelima i k tie n yandel n pei. ²⁷ N pei gbia n lantogu: n banm' i k b mɔ gɔ ban'n ²⁸; N temn'i yaa miali k pia gbenma; b kan baa kpe, nul bia kan fidi ñianb'i n nuugi n i. ²⁹ N baa n tugibì k teni 'n, u cie bonli kuli o baa kan fidi fie bonli n baa nuugi n i ³⁰ Min yeni n baa taani k tie tuyendu i ³¹ K sufì nba yudanma gɔ gandi a tanaa k bo jaa'og. ³² Lani k Jesu maadb'i «n tuuni a tuonjanma boncianli yeni n baa paalu k i la, lan yaa po k i gɔ bua jaan 'n a tanaa. ³³ K sufì -nba yudanma ñmian'o: t k bua jaa 'a a tanaa tuonjanli baa po kaa, ama k dugn i ñjan sugi u tienu ya po i. A tie nufosaali k nan ji yiin i a ba u tienu. ³⁴ K jesu maadi: la k diani i ñɔmaama yikotili nn i k maadi k i tie i tieni? ³⁵ I yaa tie k yiko tili n i k b yiin i tieni yim yaabi k u tienu ñɔmaam nɔ'i. yua kuli bani k u tienu tili k pia piinmi. ³⁶ yua k u baa yidi i yennjanm k sɔn'o ñanduna n i k yedi k sugi u tienu! kilema n maadi k tie u tienu bijua. ³⁷ Nyaa tuni n baa n yedi k min tuni yaali yi daa gaa n maam. ³⁸ Ama n yaa tuni n baa tuona, ki k gaa n maam mɔnɔ yin nan tuo k l tuona ñani u kani, k fidi bandi k n baa ye ye'n k mɔ ye n baa n ³⁹ K sufì nba yudanma gɔ ji kpaani k ban cuo'og ku febi k yaadi. ⁴⁰ K jesu guani k lebdi suurdeni kpenu puol po naani k sani bon cindi wuuli b nibi yeni k ji ye lan po. ⁴¹ K b nubi boncianli ji baadi u kani k tua Sani bo k tuni baa tuonyeli k l tie yaalidgu bonli. Ama wan bo

yedi o ja ne po yaal kuli bo tie moni. ⁴² Lan kani k nubi boncianli tuo k gaa Jesu.

Diangbenga 11

¹ Jua ba bo ye Betani, k bi yigu Lasaar, li longbanli bo tie Maari yeni o ninsalo Mart dogu i. ² Lan Maari n bo jogi i tolaali Jesu ki go tugi o yudi ki fiali jesu taana, o ninjua n bo yia k yi Lasaar. ³ O ninsiabi bo soni ki ban waani jesu k o dɔ̄nli buado naa paa. ⁴ Jesu n gbadji li maami k o jiini: o yianu naa tie mi kuumi yaali ka, ama, ti Diedo diema nni, ki fidi, k o nul bijua n la ti yudandi. ⁵ Yeni lan ya kuli, Jesu bo buadi Marti yeni o ninsalo yeni Lasaar. ⁶ Ya yognu k o gbadji ki Lasaar gbanu ki dagdi, o go da bo ki luo ki tieni daana lie naani k o bo ye yeni. ⁷ Yeni k o maadi o yegnkaabi, tin lebdi mani Jude. ⁸ K o yegnkaabi maadi o: canba, molane k sufi nba bo kpaani ban ja ḥja a tana, k a go yedi k tin lebdi Jude i! ⁹ Ki Jesu ȏmiani: t ki pia piiga n kudi lie ka yienu nni i? nul ya cuoni yienu, k o maadi bonli ki dugni o nua ȏanduna ne yinyiemi. ¹⁰ Ama, nul ya cuoni bonbonli nni, o maadi ki dugni o ki yegi yenyiemi ba kuli. ¹¹ Wan pua bi li maakpanjamji ki gbeni, k o maadi: Lasaar, ti dɔ̄nli, guandi, ama n ba find o. ¹² K o yegnkaabi maadi o: yonbidaan, o ya guandi, o bi paagi. ¹³ Jesu bo bua yedi ba k o kpe i, ama k ban maal k o maadi guamɔ̄nbi. ¹⁴ Yeni ki Jesu maadi a sala siigni: Lasaar kpe o. ¹⁵ I ya po, k fidi k yin tuo yeni i moni, li tie n po pamanli yeni min bo ki ye. Ama tin gedi mani o den po. ¹⁶ Be ya po i k Toma, yua bo tami k yesu yiedi bo maadi o liebi, tin ȏodi mani ki mo kpe yeno. ¹⁷ Jesu den pundi ki sua ki Lasaar kpe o ki bedi hali dana naa. ¹⁸ Nani Betani n bo ki fagi yeni Serusalemi yeni, ¹⁹ Sufi nba boncianli bo gadi ki bua tieni Marti yeni Mari i kuufuondi. ²⁰ Lan ya yognu ki Marti gbadji ki jesu pundi, k o hedi o liigi bo, l bo sua ki Mari kaa o bulñɔbu nni ²¹ Marti maadi Jesu: yonbidaan a ya bo ye ne, n ninjua bo kan kpe. ²² Ama, yeni lan ya kuli, n bani k a ya bualii yaali ti Diedo, ti Diedo ba teni a. ²³ Jesu ȏmiani o: a ninjua bu yiedi. ²⁴ N bani, Marti ȏmianio, o bu yiedi li daajijuogi daali. ²⁵ Jesu maadi: min tie o yiedo, ki tie li miali. Yua pia li dandanli ki duu n po bu la li miali, ba o ya kpe; ²⁶ yua fuo ki dug n po, kan bangi ki kpe. A dug li po i? ²⁷ Ke o maadi o: Nn, yonbidaano, n bani ke a tie Kiristo, U Tienu bijua, yua ba cua li ȏandunli nni. ²⁸ Wan yedi lani, ke o siedi ki gedi ki ban yini o ninsalo Maari suoo. Ki yedi o, “Canbáa cua, ki yi a.” ²⁹ Wan gbadji lani, ke o kudi ki fii, ki gedi o kani. ³⁰ Li yognu, ke Jesu da ki pundi u dogu nni, ki da li ye Marta n tuogi o naankani yeni. ³¹ Juufinba yaaba n bi ye yeni o li dieli nni, ki baagi o yeni n la ke o kudi ki fii, ki ȏani yeni, ke bi ȏodi o, ki maali ke o caa li kakuli kani ki baa buudi i. ³² Maari n cua Jesu n ye naani, ki la o, ke o baa ki gbaani o taana po, ki yedi o, “O Diedo, a ya bi ye ne i, n ninjua bi kan kpe.” ³³ Jesu n la ke Maari buudi ke juufinba mo buudi, ke mi maalma kua o, ke o yama ȏmadi; ³⁴ Ke o maadi, “I piini o le i?, ke bi maadi o, “O Diedo, cua na ki diidi.” ³⁵ Jesu bo buudi. ³⁶ Ke juufinba yedi, “Diidi mani wan den bua Lasaari maama!” ³⁷ Ama ke nitianba maadi, “Ya nilo n luodi yua n mali juamo yeni, bi kan fidi ki cedi o nilo n da kpe ee?” ³⁸ Ke li bonli kua Jesu, ke o gbanu dà li ȏoa, ke o gedi li kuli kani. Li den tie tanfalu i, ke ku tangu bii bu bulñɔbu. ³⁹ Ke Marta, o kpiemo ninsalo yedi Jesu, O Diedo, ya yognu ne o nuugi o, tin pii o, dana

na n yeni. ⁴⁰ Ke Jesu yedi o, "N ki yedi a ke a ya dugi n po, a ba la U Tienu kpiagdi ii?" ⁴¹ Ke bi biidi ku tangu, Ke Jesu yaadi ki diidi poli, ki yedi, "N Báa, N tiendi a balga yeni ḥan cengi n maama. ⁴² N bani ke a li cengi n maama yogu kuli, ama, li tie ku niwulgú yugu n taani ki lindi nni ne penio i ke n maadi yeni, ke ban la ki dugi ke fini n ḥoni nni." ⁴³ Wan yedi lani, ke o tandi ki maadi, "Lasaari, Fii ki ña na!" ⁴⁴ Ke o kpiemo fii, ki ñani; ke o nui yeni o taana fiini a caba, ke li cabli bobni o nunga. Ke Jesu yedi ba, "fini findi mani o, ki ja wan ya caa." ⁴⁵ Lani ke juufinba boncianli yaaba n bo cua Maari kani, ki la Jesu n̄ bo tieni yaali, ji bo dugi o po. ⁴⁶ Ama, nitianba guani ki lebdi farisienda kani, ki togdi ba Jesu n̄ tieni yaali. ⁴⁷ Lanyapo i ke salga yidkaaba yudanba yeni farisienda taani yikodanba tantaanli, ki yedi, "Ti ba tieni ledi i? O nilo ne tiendi yaalidgu bona boncianla ⁴⁸ Ti ya ja o yeni, ke o tie wan bua yaali, bi niba kuli baa dugi o po i; Roma yaaba ba cua ki fie ti tifanma yeni ti dogtieba i." ⁴⁹ Ama, ke nilo ye bi siiga ki yi Kayifa, ki tie lanyognu salga yidkaaba yudaano, yedi ba, "Yi ki bani libakuli. ⁵⁰ I ki bani ke niyendo ya kpe bi dogtieba kuli po, li baa tu yeni ban buoni u dogu kui ii. ⁵¹ Ama, wani obá ka bo maadi li maama. Wan den tie salga yidkaaba yudaano yeni, bi den pua o sawali ke Jesu ba kpe ki fie bi niba miali. ⁵² Li ki tie bi dogtieba baba po ka, ama, o kuuma ba cedi U Tienu bila yaaba n yayadi ḥanduna nni yeni n̄ guani ki taani kaanyendu. ⁵³ Lanwani ii, li daali ligi i, ke bi cili ki bobindi ban ba tieni maama, ki kpa Jesu. ⁵⁴ Lanyapo i ke Jesu ji den ki wangí o yuli jufinba nitaanli nni, ama, o den fuadi ki gedi ku tinpiengu po, ya dogu nni ke bi yi Efrayimi. O ji den ye lanpo i, yeni o ḥodkaaba. ⁵⁵ Juufinba pendima jaanma ji den nagdi, ki juufinba boncianla den ñia dogtiani, ki do ki caa Jerusalema, ki ba ḥuudi ki ḥanbi bi yula. ⁵⁶ Bi den nua Jesu, ki maadi bi ḥmiali nni, ban den ye ku jaandiegu nni ya yognu, "I maalma tie be i? Ke o kan cua mi jaanma?" ⁵⁷ Ke salga yidkaaba yudanba yeni Farisienda teni bu ñɔbu, ke nilo ya la Jesu naani, wan tuali ba, ban cuo o.

Diangbenga 12

¹ Pak (Mi Pendma) jaamna n̄ sieni dana luoba, Jesu n̄ pundi Betani, Lasaar n̄ bo ye naani ke o yiedi o bi tinkpiba siiga yeni. ² Ban tieni o mi daajuojiema li kani Marta den den tieni ba mi jiema ke Lasar kaa yeni o u jedikaanu. ³ Maari n̄ taa tolaade kónkónli yaal ya nuulu n mani ke li dunga yabi, ki wuli Jesu taana po, ki gbaani ki fiadi fiadi yeni o yudi; Tolaade nuulu n̄ ga ki yendi ku diegu. ⁴ O ḥodkaaba siiga yendi, Siimón bijua Suuda Isikariyot, yua n ba ti janbi o n̄ maadi: ⁵ Be n cedi ke ti kan bi kuadi li tolaade ki ga ligi dibala kobi taa ki todi a luoda a? ⁶ O den ki maadi yeni ke wan juogi a luoda ka, ama, o den tie suudo i; wan den kubi bi ligbogli yeni, o den su ki jobdi ban kpiendi ya ligi yin tua o ligceli. ⁷ Ama ke Jesu maadi: ja wan ya kubi li tolaade, ki guuni n kupiima daali. ⁸ I ye yeni a luoda daali kuli; ama i kan ya tundi ki ye yeni nni. ⁹ Bi niba boncianli n̄ ghadi ke Jesu ye Betani ban cua, laa tie Jesu baba po ka ke bi cua, ama bi go den bua ban la Lasaar, Jesu n̄ den yiedi yua bi tinkpiba siiga yeni. ¹⁰ Salga yidkaaba cianba n̄ kali ki jagi ke ban kpa Lasaar mo. ¹¹ Kelima jufnba boncianli den yiedi ba Lasaar yiedma po, ki ji ḥua ki dugi Jesu po. ¹² Lan fandi, ke bi niba boncianli yaaba n cua mi jaanma ghadi ke bi maadi ke Jesu caa Jerusalem, ¹³ Ban padi ti kaadbensongdi (ti biadi)

ki tuogi o, ki ya yigni: "Osana" Ti kpiagdi U Tieu yeli, mi yedjanma yua n cua O Diedo yeli po, Israyeli Badciamol! ¹⁴ Jesu den baa ḥunbiga, ki jagi nani lan bo diani maama, ¹⁵ Ji da jie Siyon bisalo; diidi, a badciamo kpendi, ki jagi ki ḥunsiaga. ¹⁶ O ḥodkaaba dá den ki gbadli bona niima nni; ama Jesu n̄ baa ti kpiagdi, ke bi ji tiadi ke li bona den diani o ya po i, Ke li den tie ke ban tieni yeni i, o po, lan tieni ki dudi. ¹⁷ Yaaba n̄ den ye yeni o ya daali ke o den yini Lasaar li kakuli nni, ki yiedi o bi tinkpiba siiga yeni, den saagi i mɔnɔ, ki tiendi o po kasiedi. ¹⁸ Ku niwulgu den tuogi o, kelima bi den gbadli ke o tieni lan ya yaalidgu bona. ¹⁹ Ke farisienba ji maadi bi ḥmiali nni: I la ke i ji kan fidilibá kuli, i gbali o; diidi mani, ḥanduna niba kuli ḥodi o. ²⁰ Greknba siiga nni yaaba n̄ den doni, ki cua ki ba pugi U Tieu mi jaanma yogu, ²¹ Ke bi maadi Filiip, Betsayida, Galile diema nni yua, ki yedi yeni mi niidma: Canbáa, ti bua la Jesu. ²² Filiip n̄ gedi ki maadi Andre bani bilie n̄ maadi Jesu. ²³ Jesu n̄ jiini ba: «U yogu pundi ke o nisaalo bijua n̄ baa ti kpiagdi. ²⁴ «I momɔni i momɔni, n̄ maadi yi, dibima ya baá tinga nni, kaa kpe, mi baa ye mi baba i; ama mi ya kpe, mi ba loni boncianla.» ²⁵ Yua n̄ bua o miali ba biani li, ke yua n̄ luni li ḥanduna ne nni baa tundi ki kubi li hali ya yogu n̄ ki pia gbenma. ²⁶ Yua n̄ tuuni n̄ tuonli, ba ya ḥua nni i; n̄ ya ye naani n̄ tuonsɔnlo mo baa ye lankani i. Yua n̄ tuuni n̄ tuonli, Báa ba selini o. ²⁷ Molane n̄ yama ji ḥmadi. N̄ ba maadi be? ... Ba, faabi nni ya yognu ne ... Ama lani ya po i ke n̄ pundi hali ya yognu ne. ²⁸ Báa, kpiagi a yeli! Ke nialu ḥnani tanpoli ki maadi: N̄ kpiagi li, ki go ba kpiagi li. ²⁹ Ya niwulgu n̄ bi ye likani, ki gbadli, maadi ke li tie taatantandi. Ke tianba yedi ke maleki n̄ maadi yeni o ³⁰ Ke Jesu maadi: Mini ya po ka ke i gbadli ya nialu ne, yinba ya po i. ³¹ Molane, ke bi jiagi ḥanduna ne buudi; Molane, bi ba tudi ki ḥnani ḥanduna ne naabiigki niipo. ³² Mini, bi ya fiini nni, ki tinga ne po, ki duoni nni, n̄ ba dadi bi niba kuli n̄ kani. ³³ O den maadi yeni ki wangí wan ba kpe maama i. ³⁴ Ku niwulgu n̄ maadi: Ti gbadli ke yiko maadi ke Kiristo wani baa tundi ki ye hali ya yogu n̄ ki pia gbenma; li ga ledi i, ke fini wani nan yedi ke: «Li buali ke ban fiini ki duoni o nisaalo bijua? ḥma n̄ tie li nisaalo bijua? ³⁵ Jesu n̄ maadi ba: «Mi yenyenma dá ba tieni u yogu waamu i siiga. Ya cuoni mani ke mi yenyenma dá ye i po, ke li bɔnbɔnli n̄ da ti ludi yi. Yua n̄ cuoni bɔnbɔnli nni ki bani wan caa naani. ³⁶ Mi yenyenma n̄ dá ye yi po yeni, yin ya dugi mani mi yenyenma po, ki fidi ki ya tie mi yenyenma bila.» Jesu n̄ yedi lan ya bona, wan fuadi fagma, ki ban wuoni kaatiani. ³⁷ Hali yeni wan tieni ya yaalidgu bona boncianla bi nunbu nni, bi den ki dugi o po ³⁸ Ki fidi ke o sawalpualo Esayi ḥmomaama n̄ tieni ki dudi: «O Diedo, ḥma gbadli tin tuodi ki waani ya tunda? O Diedi nuu nan ḥogdi ḥma ya po i?» ³⁹ Yaali n̄ pugdi, bi den kan fidi ki ya dugi kelima Esayi go maadi: ⁴⁰ «O juani bi ninbina; ki juagi bi pala ke ban da fidi ki ya nua yeni bi ninbina ki da gbadli yeni bi pala; ke ban da lebdi bi pala, min tebi ba. ⁴¹ Esayi maadi lan ya bona ya yogu ke o la o kpiagdi, ki maadi o maama ⁴² Ama, bá bi badtieba siiga boncianla den dugi o po, ama Farisienba po, bi den kan kadi ki maadi ke ban da ti beli ba ki ḥnani ba yiko bangma diena nni. ⁴³ Kelima bi den bua ban ya dondi bi niba ki cie yeni ban ya dondi U Tieu. ⁴⁴ Ki nan sua ke Jesu bo kpaandi ki maadi: «Yua dugi n̄ po ki dugi mini ya po ka ama yua n̄ soni nni ya po i. ⁴⁵ Ke yua n̄ nua nni nua yua n̄ soni nni. ⁴⁶ N̄ cua nani yenyenma yeni ḥanduna nni

ke yua n dugi n po n da ye bɔnbɔnli nni. ⁴⁷ Nilo ya gbadi n maama, kaa taa ma ki bili o pali nni, mini ka ba jia o buudi; kelima mii cua ki ba jia ḥanduna buudi ka ama ke min faabi ḥanduna i. ⁴⁸ Yua n yie nni kaa ga n maama pia yua n ba jia o buudi; min yaadi ki maadi ya maama, mani n ba jia o buudi li daajuodkaali. ⁴⁹ Kelima, mii maadi n yeli po ka ama Báa yua n sɔni nni ya yeli po; wani o bá tuodi ki waani nni min ba maadi yaala yeni min ba pua ya sawali. ⁵⁰ N go bani ke o yikodi maama tie ya miali n ki pia gbenma. Lan ya po i ke min maadi ya bona kuli, n maadi nani Báa n̄ maadi nni maama i.

Diangbenga 13

¹ Ke paki jaanma daa ki pundi, Jesu den bani ke o yogu pundi ke o baa guani o ba po yeni yaa buanma ke o pia o niba po yeni li juodima. ² Mola Sitaani kua Suda Isikariyoti Simo bijua yua baa kuadi Jesu. ³ Jesu den bani ke o ba mubini o bonli kuli ke wan mo den baa U Tienu po i ke go den baa guani o kani. ⁴ Wan jeni ki gbeni, o landi o liadili ki taa li cabili ki bugi. ⁵ ki nuudi o ḥquadikaaba taana ki fiadi yeni li cabli yia ke o bugi yeni. ⁶ Wan pundi Simo pieri kani, ke o maadi o: «Yonmidaano, a bua ḥnuudi n taana yaaa?» ⁷ ke Jesu ḥmiani o: «I kan gbadi min tieni yaala ne niima nni, yoguba yaa kaa.» ⁸ Pieri madi o: «A kan ḥnuudi n taana paliba.» ke Jesu yedi o: N yaa ki ḥnuudi a taana, a ki pia n kani libakuli.» ⁹ Simon Pieri maadi o: «yonmidaano, daa ḥnuudi n taani o baba ka, ḥnuudi n yuli yeni n nui mɔ» ¹⁰ Jesu ḥmiani o: «Yudi ki ḥnuudi a taana ji kpaani ban ḥnuudi o ki pugini kaa wan fidiki ḥnambi ke yaa ḥnani, yi yan, ama yi kuli kaa» ¹¹ Jesu den bani yua bi kudi o, laa po n cedike oden maadi: «yi kuli kaa ḥnani» ¹² Jesu n ḥnuudi bi taana ki gbeni, ki gadi ki kali yeni o tiadi, ki maadi ba: «yi bani min tieni yaala? ¹³ I yin yonmidaano yen canbaa. ¹⁴ Li yaa sua min canba yeni yonmidaano n ḥnuudi i taana, i mɔ n yaa ḥnuudi i lieba taana. ¹⁵ kelima binbiigukten teni ike lan fidi ke mɔ n yaa tie nani min tieni yeni. ¹⁶ I mɔni yeni i mɔni, n maadi i: tuonsɔnlo ki cie o canba; yeni mɔ ke o tandi o kicie yua sɔni o. ¹⁷ I yaa bani lan ki colni a, baliga tie i yaa le. ¹⁸ N ki maadi i kuli kaa, kelima n pia min gandi yaaba i. ¹⁹ N maadi ki sua ke li bona daa ki tieni ke yin fidi ki bandi min tie yua. ²⁰ I mɔni po i mɔni po n maadi; yua n gaani ga n tondo yua n gaani ga yua sɔni nni. ²¹ Jesu bo maadi li maami kelima li ḥmadiyaama lani ke o maadi: «I mɔn po i mɔni n maadi, i siga nni yendo baa kuadi nni. ²² O ḥquantiba ji dennua bi lieba ki buali bi ḥmiali nni wan maadi yua. ²³ wan den bua yua den dua opo. ²⁴ Ke Simon Pieri sɔbí sɔbí o tubili nni ki yedi o «Jesu maadi ḥmai i?» ²⁵ ke o nangini Jesu kani ki buoli o, «Yonmidaano, ḥmai?» ²⁶ Li yogunu ke Jesu yedi o: «Min ba teni yua kpanu» ki taa ki teni Juda, Simon Kanati biga. ²⁷ kpanu po n pendi, ke sitaani kua o; ke Jesu yedi o «jan bua tieni yaali yeni tieni toni. ²⁸ Jesu n deni maadi, bani yaabi n deni kaa nulo baa kuli die bani li niima nni. ²⁹ Bi tɔba de maali ke Suda n kubi i ligikpɔgu yeni ke Jesu den maadi o, «Daa mi janma tiadi» Bi tɔba maalima den tie ke u baa baa libaa ki teni talga nba i yedi» ³⁰ Suda n gaa kpanu, ke o ñani toni ki sua ke li bondi o. ³¹ Suda n ñani ke Jesu yedi: «Mola o nilo bija laa ti yudandi, ke U Tienu mɔ laat ti yudandi. ³² U Tienu yaa laa ti yudandi ki dugini o bija po, wani U Tienu mɔ waani u yudandi u bija nni. ³³ N biidi n jíkan yaa ye yeni lan waagi. I baa kpaani n. N ji maadi i mɔni nani

min den maadi Sufa nba yudamba yaala. I kan fidi ki cua min caa naani. ³⁴ N bu teni lanbonpanli; yaa bua mani i lieba nani min den ba i maama yen. ³⁵ Li po bi niba bu bandi ki tieni njodikaaba, ke li yaa tie ki pia mi buama i lieba po. ³⁶ Ke Simon Pieri yedi o: «N yonmidaano, a caa le i?» ke Jesu yedi o: «A kan fidi njodi min caa naani, yogu baa yaa kaa» ³⁷ ke Pieri njmiani o: «N yonmidaano be n cedi ke n kan fidi ki njodi a mola ne? Li yaa buali ke min kpe a po, n ye. ³⁸ ke Jesu njmiani o: «A baa kpe n po? I moni yen i moni min maadi a; a ba nia taalimataa kaa ki bani nni ke-kokolo daa ki buudi.

Diangbenga 14

¹ Ke Jesu yedi: Daa njmadi mani yanmaka, i ya dugi u tieno po yin ya dugi n mo po. ² N baa deni pia li yiali boncianla, li ya bo ki tie moni n bo kan yedi kin b gadi k ban cegni li yiali i po. ³ K guani ki tugi ki lan fidi mini nye naani, i mo n ya ye li kani. ⁴ I bani ya sonu ki n caa. ⁵ Ki Toma yed'o; "yomdaano, tiki bani njani caa naani; ledi ki ti bu bandi u sanu?" ⁶ ki Jesu yed'o: "N tie u sonu, i moni, limiali, nulo kan fidi ki baa baa kani kiki togini n kani. ⁷ I ya ban nn, i bani n Baa mo, mola mo i band'o ki goa la'o. ⁸ Ke Filipi yed'o: "Yomdaano, waant'i Baa, ki lan dagidi ti ". ⁹ Ke Jesu yed'o: Filipi, min waagi yen i maama yen i goa sua ki a ki bandin nni? ¹⁰ Da maali mani ke n ye n Baa nni ke n Baa mo ye n nni ka? Mi maama yua ke n maadi ne ki tie mi buana ka, ama Baa yua yenni yen'i'n sua o tuona. ¹¹ Daa mani nni ke n ye Baa nni, ke Baa mo ye nni, bii ya du mani n po kitogini; n tuona po. ¹² I moni yen'i moni, n maadi, yua du n po, b tieni ya tuona n gbengi ki cie min tie yaali nne kelima n caa n Baa po. ¹³ yaali kuliki bu mia n yeli po, n bu tieni kilan fidi binuba n bandi ke tienu bijuan o biju nn. ¹⁴ I ya mian nni yaali kuli n yeli po, n bu tieni. ¹⁵ I ya buan ni, yin colni n lanbona. ¹⁶ N bu mia Baa, ki wan te ni todikaa bieno, yua baa tundi ki ye yen, ¹⁷ mi tagima yen i moni. njanduna kan fidi gao kelima o ki nua'o, k goa ki ban'o. ¹⁸ N kan njaa'i baba kaa, n t b guan ni. ¹⁹ Li ya suli waamu, njanduna niba ji kani la'n. Ama yimba wani bu la'n, kelima min baa fo yen, i mo baa fo. ²⁰ Li daali ke i bu bandi ke i ye n Baam, ki yen nni, ki mo ye i nni. ²¹ Yua tuo ke goa mi maama ki colni, wani n baa'n. N Baa baa baa li daano, ki n mo buali daano. N bu legdi ki waano min tie yua. ²² Lani ke suda bual'o (li ki tie Suda Iskariyoti kaa?). Be ya po i ke a bu legidi ki waani a baa, timba n la'a, ke a nan ji kan waani a baa njanduna yaba? ²³ Ke Jesu guani ki njmian'o: Yua baa'n, u baa kubi mi maama. N Baa baa baa'n. Min yen i Baa u kani ke yaa yen'o. ²⁴ yua ki baa'n, u kani kubi mi maama. Min yedi yaali ne ki tien yuli po maama ka. N Baa yua sonnni yaali. ²⁵ N yed'i li kuli ne ka daa ye yen. ²⁶ M tag yama yua tie i todika, ke n Baa baa sono n yeli po n t an bu waani bonlikuli niimn. ²⁷ N bu cabi yin ya ye laafia. N ki tieni nani njanduna yaabi n tieni yen i kaa. Daa njmadi mani i yama, da jie mani pu. ²⁸ N tua i gbaadi min maad'i kin caa yen i ama ki goa bu guan nni i kanaa? li ya bosua ki buanni, min yedi ki n caa n Baa kani, i bo baa ye li pamanlinni kelima n Baa yabi ki cie nni. ²⁹ N tuad'i ki yedi molane kili bona daa k tieni, ki li ya t tieni yin tuo ki gaa yen i moni ³⁰ N ji kan maadi maacianma yen i yi kelima, njanduna ne yikodaano ba pundi, waa pia paalu n po, ³¹ Ama, ki fidi njanduna n bandi

ke n bua Báa, n tieni nani Báa ñ bili ke min tieni maama i. Cedi mani tin fii ki siedi ne."

Diangbenga 15

¹ Mini n tie ku daamogu tiimõnbu, ke n Báa tie o kuandaano. ² O pedi ya benli n tuugi yeni nni, kaa luoni kuli, ki gbadì ki ñanbdi ya benli n luoni, lan fidi ki ñanbi ki loni. ³ I ji ki pia jögindi kelima min maadi yi ya maama po. ⁴ Ya ye mani yeni nni ke n mō ye yeni yi. Nani benli baba ñ kan fidi ki loni, kaa tuugi yeni tibu, lanwani li, i mō kan fidi ki loni, kase ke i ye yeni nni. ⁵ Mini n tie ku daamogu tibu ke i tie a bena. Yua n ye yeni nni, ke n mō ye yeni o o ba loni boncianla, kelima N yaa ye, i kan fidi ki tieni libakuli. ⁶ nilo yaa ye yeni nni, bi baa lu o nani li benli yeni, wan kuodi, bi baa gandi a bena, ke lu o muu nni, ñan cuo. ⁷ I ya ye yeni nni, ke n maama mo ye yeni yi, mia mani yin bua yaali kuli yi ba laa. ⁸ I ya luoni boncianla n Baa ba baa ti kpiagidi lan waani ke i tie n ñjödikaaba. ⁹ Nani ti Baa n buadi nni maama nmo buadi yi. Ya ye mani n buama nni. ¹⁰ I ya kubi n maabilkaama, yi ba ye n buama nni nani min kubi n Baa maabilkaama, ki ye o buama nni yeni i. ¹¹ N Maadi yi ya bona ne kuli, ke n pamanli n ya ye i niinni, ke i pamanli ñ gbie ki dudi. ¹² N maabilkaama tie, ke yin ya bua i lieba nani min bua yi maama yeni. ¹³ Nilo ki pia buacianma ki cie ke wan lu a miali o ñonlinba po. ¹⁴ I ya tie a bona nani min bili yi maama, i baa tie n ñonlinba. ¹⁵ N ji kan ya yi yi n naacenba, kelima o naaciemo ki bani o canbáá ñ tie yaali. N yini yi n ñonlinba kelima, min gbadì yaali n Baa kani, n cedi ke i bandi. ¹⁶ Yinba ka lugdi nni, ama mini n lugdi yi, ki sóni yi, ke, ke yin gedi ki loni a luana, ke li luana ñ ya bii ye. Ke yin ba mia yaali kuli n Báa kani, n yeli po, o ba teni yi. ¹⁷ Min bili ke yin ya tiendi ya bona tie, ke yin ya bua i lieba. ¹⁸ ñanduna ya nani yi, yin ya bani ke bi tuodi ki nandi mini yo, ki fidi ki nandi yi. ¹⁹ I ya bi tie ñanduna yaaba, ñanduna bi ba buadi lanbuali maama. Ama yin ki tie ñanduna yaaba yeni, ke mini n lugdi yi ñanduna nni yeni, lanyapo i ke ñanduna nani yi. ²⁰ Ya tiani mani min maadi yi ya maama, 'Naaciemo ki cie o canbaa.' Bi ya waani nni fala, bi ba waani imo fala; bi ya colni n maama, bi ba colni i yaama mo. ²¹ Bi ba tieni yi lanya bona kuli, n ya yeli po, kelima baa bani yua n sóni nni. ²² N ya bo ki cua ki maadi ba, bi bo kan ya pia biidi, ama, molane, bi ji kan baa sugli bi biidi po. ²³ Yua n nani nni, nani n Baa mō i. ²⁴ N yaa bo sóni ya tuona ke obakuli kan fidi ki sóni bi siiga, bi kan ya bo pia biidi, ama mōla, bi la likuli, ki nandi mini yeni n Baa kuli. ²⁵ Bi tieni yeni, ke yaali n diani bi yikodi nni ñ tieni ki dudi i, 'Bi nani nni fanfanma i.' ²⁶ O candaano, min ba sóni yua wan ña Baa kani, wani n tie ya mōmoni Fonjanma yaama n ña Baa kani ya cua, o ba tieni kasiedi n po. ²⁷ I mō tiendi kasiedi n po, kelima i bo ye yeni nni hali mi cilma.

Diangbenga 16

¹ n wangí laa bona kuili ke lan ti tua yi po tan tuudi kaali. ² bi ba ti ñani libalimaama bangima diena nni uyogu kpendi ke yua n baa kpa yi baa nua ke o tuuni tuonjanli UTieu po. ³ o baa tiendi lanbona kuli kelima waan bani Ba bi mini mo ⁴ n maadi yi lanbona, ke li yoginu yaa ti cua yin tiadi ki den tuodi waani yi li kuli. den ki yidi yi cincinli yogu kelima n den ye yni yi. ⁵ n ca yua n den sóni nni kane ama yi niini nni ba yendo ki buali

nni a caa le? ⁶ yi pala gbie yeni li pabiidili kelima n waani la. ⁷ li sieni waamu n baa yedi imɔmɔni: "li baa njan yi po yeni mini gedi, kelima n yaa gedi oTodika kan cua yi kani ama n yaa gedi n baa suano yi kani. ⁸ yua n ba fiali ti nunsiddi yeni yaa cua yaa yoginu li baa tie yaalidigu nanduna yaaba po. ti tuonbiadi po, mi teginma po, yeni ti buudi po, ⁹ yaala n tie ti buudi po, kelima bi ki daani nni, ¹⁰ yaala ntie miteginma po, kelima n ca Ba po ki kaa go laadi nni ¹¹ yaala n tie tibuudi po kelima n jia nanduna bado ti buudi. ¹² n pia mi maama boncialla ki baa ki maadi yi, ama yi kan fidi ki gbadima moala ne. ¹³ yaa yoginu ki moamoani fuama yua baa cua o baa nmagidi yi imoamoani bonla kuli nni. kelima o kan yaa maadi oyuli po maama ama wan gbadi yaali kuli o baa yedi yi libona kul; i ki go waani yi yaa bona n baa cua. ¹⁴ o ba kpiagi n yeli kelima o ba ta yaa bonla ki n pia yeni kuli ki yaa wangi yi. ¹⁵ nBa n pia yaala kuli tie n yaale. n yedi ki fuoŋjanma baa cua ki ga lin bonla kuli ke lan yaa tie n yali ke o wangi yi. ¹⁶ li yaa pugini waamu, yi kan la nni, li go yaa pugini waamu yi ba la nni. ¹⁷ o ɲɔdikaaba tianba den yedi bilieba, wan yedi ti yaala yeni li tie be. li yaa pugini waamu yi kan lá nni li go yaa pugini waamu yi baa la nni kelima n ca nBa po? ¹⁸ lanwani bi den yedi omaadi be yaa maame ki yedi li pugini waamu? tinba ki bani wan maadi yaala. ¹⁹ Jesu den nua ki bi pia i buali ki bua bualo, ke o yediba yi bua buali nni min yedi yaala, li yaa pugini waamu yi kan la nni li yaa go pugini waamu yi ba la ni? ²⁰ i moamoani yeni i moani n maadi yi. yi buudi ki go fabini ama nanduna wani yaa po li baa tie pamanle yi baa laadi li paboanli ama yi paboanli baa lebidi ki tua pamanli bonla. ²¹ li tie nani yaa pua n ye fala nni omadi yoginu yaa pundi ama wan laa yaa fala yeni o mali yaa yoginu o kan go tiadi o fala yeni po. yeni wan mali ki bipanga nanduna nni. ²² yinba mo yi pala boandi nanduna po ama yi ba guani ki la nni yi pala mo baa ye li pamanli nni, nilo ba kan fidi ki fie laa pamanli. ²³ laa daali yi kan buali nni buali ba kuli imoamoani yedi li yaa tie yi mia n Ba yaala kuli n yeli nni tieni la. ²⁴ hali lan yoginu yi daa mia li ba kuli nyeli nni, mia mani yi baa ba ke yi pala n mangi. ²⁵ n maadi yi lan kuli yeni mikpanjama ama uyogu cuoni n kan maadi yeni mi kpanjama ama n baa maadi yeni cain hali ki li yieni nani n Ba n waani maama. ²⁶ Li daali yi ba mia yaali kuli n yeli po, mii yedi ke n ba jaandi ti Ba yi po; ²⁷ Kelima Ba wan bua'i kelima yi bua nni. kelima i daani k n ñani Ba kani ki cua. ²⁸ N ñani Ba po ki cua nanduna n ni; ke go ba ña nanduna nni ki guani n Ba po. ²⁹ Bi ɲɔdikaaba den maadi: mɔla a maadi ke li yendi ti po, naa go maadi k li pia galima. ³⁰ Mɔla ti bandi ka bani bonli kuli ke ñaa go bua buali ba kuli lan bonli po, ti daan ke a ñan UTieu kani ki cua. ³¹ Jesu de guani ki yediba: i daan mɔlaoa? ³² Diidi o yoginu pundi, nn li pundi ki gbeni mɔ ko, i ba yayadi ki kuni yua kuli o den po, i ba ñaa n ni n bebe ama mii ye n bebe kelima Ba ye yen nni. ³³ N maadi laa bonla ki yi fidi ki ba mi yanduanma n ya po. Li nandunli nni, i ba pia a maba ama yin paagi yi ba: n paadi li ñandunli.

Diangbenga 17

¹ jesu n den maadi lan bonli kuli yaa puoli po, o den yaadi ki noanli tanpoli ki yedi: «NBa uyoginu pundi kpiagi ABijua ki Abiga mo n kpiaga ² ki kuli tie nani ñan puni nni li bali bini saaliba kuli po maama ke min pa ñan puni nni yaaba kulu yaa miali n kan gbeni. ³ yaa miali n kan gbeni tie ke ban bandi fini yua bebe yua tie UTieu moamoani, yeni ñan soani

yua Jesu kilisiti ⁴ n kpiagi a, ki tinga po, n gbeni ḥan den puogi nni yaa tuonli. ⁵ moala n Ba ke min fidi ki ba yaa kpiagidi ke n den cindi ki pia hali ke ḥanduna daa tagi. ⁶ n teni ke ḥan den ḥani yaaba ḥanduna nni ki puni nni yeni bandi Ayeli, bi den tie a yaa yaaba ke a den puni nni ba bi kubi amaama. ⁷⁻⁸ bi bandi moala ke ḥan puni nni yaala kuli ḥani akani. n teni ba amaama yaama ke a teni nni, bi gaama ki daani ke bani ki ḥani a yaa kani ki cua, ke fini mo n den soani nni. ⁹ n miadi a, ḥan puni nni yaaba po, laa tie ḥanduna yaaba po ka ke n miadi a, kelima bine tie ayaa yaaba. ¹⁰ yaala kuli n ye niini nni ye amo yaa niin nni, ḥan pia yaala kuli mo tie nyaa yaale n pali mani li po. ¹¹ mini kan yaa ye ḥanduna niini nni, ama, bani wani baa ye ḥanduna nni kelima n kpendi a kani, Ba yua n gagidi ki ḥani, kubi ba Ayeli po. yaa yeli ke a puni nni ke ban tua yendo. nani mini yeni fini, n tie yendo maama ¹² Min den yenba ya yoginu, n den kubiba ḥan den pun nni ya yeli yeni, den kubiba ba ki bi siigin nni yendo ki bodi, li ya ki tie ya biga ba bodi yaa ka, ke lan gbieni i diani n den maadi yaali. ¹³ Mola n kpendi a kani, ama n den yedi lani, yali ki da ye yenba, ki min fidi ki paa'ba n pamanli kuli. ¹⁴ N pun'bi a maama, ḥanduna niba nanba kelima bi tie ḥanduna yaabi. Nani n mo n go ki tie ḥaqnduna yua maama ¹⁵ Mii miadi'ḥa ki ḥa ḥanba ḥanduna ne ka, ama ki ḥan kubiba yibalo kani. ¹⁶ Nani min ki tie ḥanduna yua maami, ba mo ko ki tie ḥanduna yaabi yen. ¹⁷ Gagidi ki ḥanbibia i momoni nni kelima a maama tie momoni. ¹⁸ Nani ḥan den soni nni ḥanduna ne maama, n mo ko suani'ba yeni. ¹⁹ N gagidi(n kuogi) n yuli kelima bi ya po, ke ban mo ko n gagidi bi ba i momoni nni. ²⁰ M ii jaandi ban beba ya po ka, ama yeni yaabi kuli ba te tuo ki daani nni kelima bi ya maama po. ²¹ Ki bi kuli n fidi ki tua yendo nani fin n baa n ye n nni maama, ke n mo ye a n nni. N miadi'ḥa ki ban mo ko n ya ye ti n nni, ke ḥanduna yaaba n gaa ki fini n suan nni ²² N punba ḥan den pun nni ya kpiagidi, ki ban fidi ki tua yendo nani fin yeni mini n tie yendo maam. ²³ Min ya ye bi ni nni, ka ye n ni nni, ki ban fidi ki tua yendo i momoni. ke li ḥandunli n bandi ka den son nni ka bua'ba ya buanma buolu kan bua nni. ²⁴ N baa, ḥan pun nni yaabi yen, n bua ban ya ye min ye naani kani. ki ban fidi ki ya nua n kpiagidi yaali ka den pun nni. Kelima a den bua nni hali ki ḥanduna da ke ye. ²⁵ Baa yua tiegi, ḥanduna ki bani'na, ama min wani n ban'na yeni yaabi kuli n bani ka son nni. ²⁶ N cedi ki bi bandi a yeli, n go baa tiendi yeni ki ḥan pia n po ya buanma n ya mi nni, ki min ya ye bi ni nni.

Diangbenga 18

¹ Li puoli po ki jesu guani ki lebidi sedlon naani ko bo kuo o goligun nni yeni o ḥodikaaba. ² Jiida yua bo ba kuado, bo bani lan kani, kelima jesu den m, aani ki kua lan kani yeni o ḥodikaaba. ³ Jiida bo yeggi yeni, sijenba yeni bi canba nba yabi den kpa bi niba ki pugini Falisiens nba, ke bi kubi a fida, togisi nba yeni ti tondaadi. ⁴ Nani jesu n bani ya bona ba tieni yeni ko nagini ki maadi: yi kpaani ḥmaa i? ⁵ Ki bi ḥmiani: Nasalete jesu, ki jesu yedi'ba: min n ye" jida yua bo kuadi jesu bo ye sejem nba. ⁶ ko ḥmian'ba "mini n yeni" ki bi kuli lebidi ki ba puoli po tinga nni. ⁷ ko pugini ki buali'ba: "i kpaani ḥmaa i?" ki bi ḥmiani: Nasaleti jesu" ⁸ Ki jesu ḥmianbibia: "n tuodi ki maadi ki mini, lani, yi cabi yaabi ne ki ban ya caa, li ya tieen ki kpaani mini. ⁹ Ne kuli den tieni ki lan fidi o maama n soni li tuonli. ḥaa ten nni ya niba, ba yendo ki bia bi siiga nni. ¹⁰ Lani ki

simo piali ñani o jugi o tuagun ki cua ki jia o dindacianmo tuonsɔnlo tubili jienu po, Bi bo yi li tuonɔnlo Malkist. ¹¹ Lani ki jesu maadi piali: "guani ki ñuuni a jugi o tuagun nni, n ki dagidi yeni min la n ba n ten nni ya fala ya?" ¹² Lani ki Jifnba liiga yabi yeni sijem nba cuo jesu ki lol'o. ¹³ Bi bo gadi yeno Ann yua bo tie Kaifi cuado kani, li binli kaifi den tie yua kpa bi niba. ¹⁴ Li den tie ki wan n den yedi jufnba ki li ba ñani ke nido n kpe bi niba kuli po. ¹⁵ Simono piali den ñua jesu, yeni ñɔdika tianu. O den tie ya ñɔdika ko padicamno bado bano, o den kua yeni jesu o padicianmo bado lojagu nni, ¹⁶ Ama Simono piali den se niin ni buliñɔbu kani. Lani ke ya ñɔdika ke ko badicianmo yudaano den ñani ke maadi yeni ya pua den gu o buliñɔbu teni piali kua. ¹⁷ Lan wani ya pua n den gu o buliñɔbu yeni den yedi piali: "maani a mo goa tie o jua ne ñɔdika kaa?" ko guani ki yedi: "mii tie'o". ¹⁸ Bi puobi yabi den gu den taani ki se ki yel o mu li kani, bi den ta ti daadi ki cuon o mu ki yel kelima ti wadi den ye. Pial mo ko den ye yenba ki se ki yel yen bani. ¹⁹ O kopadicianmo yudaano den buali jesu yaali n tie o ñɔdikaabi po yeni o banginma po. ²⁰ Jesu den ñmiano: "den maadi asala nni ke laa tie wuolin nni ka. N den bangi daali kuli li balimaama bangima diena nni yeni li jaandielin nni jufinba yen taagi naan kani. Mii den maadi wuolin nni. ²¹ Be ya po i ki buali nni lan ya buali i? Yi buali yaabi n gbadi n maama". ²² Jesu n den yedi lan ya bonla i, mintiel yudaano yendo yua n den se yeni den pua'o ". Bi ñmianti yeni o padicianmo?" ²³ Ke jesu den guani ki ñmiano: "li ya tie ki maadi ki tudi, ñan waan nni yaali n tie bonbiili, ama li ya tie ke n maadi ki cuobi, be ya po kan puan nni?" ²⁴ Anna den cedi ki bi gedti yeni jesu o padicianmo bado Kaifa kani. ²⁵ Piali den ye li kani ki yeli o mu, lani ki bi bualo: "a mo ko ki tie bi ñɔdikaaba siigin ne yua kaa?" Ko nia ki yedi: "laki tie yeni." ²⁶ O kopadicianba bado naciemo siigin ni yendo, yua n den tie ninja yeni piali n den jia yua ya tubili yeni den yedi: "mii bo la'ña o gogidigu yen'o?" ²⁷ Piali goa den nia ki pugini ki li yoginu ko kotogu buudi. ²⁸ Bi den gedti yeni jesu Kaifa deni o bujia kaanu. Li tie o sinjapanpangu, bani bi ba kan den kua o bujia kaanu kani ki ban da jogini bi ba ki ban fidi ki je Paki jiema. ²⁹ Lani ke Pilat den ñani ki den buali'ba; 'o jua ne maam tie bee ki kub'o?" ³⁰ Bi den guani ki ñian'o: "o naa jua yaa bo den nibiado ti kan bi cuo'o." ³¹ Pilat den ñmianba: "ta'o mani yinbi yanba ki juagu ti buudi ke ñɔdi nani li balimaama n tie maama." Bi den yedi Pilata: "ti balimaami ki cabi tin cuo nilo ki jua o buudi ki cuo ki kpagu." ³² Bi den yedi yeni ke jesu maayedikaanma n kua, nani wan den waani ko ba kpe ya kuumi. ³³ Lani ki Pilati den guani ki kua o bujia kaano kani, ki den yini jesu ki bualo: "fin n tie jufinba badicanmo? ³⁴ Jesu den ñmian'o: "a buali laa bualo a yuceli po bii li tie ki ban mia'ña ki ñan buali yeni?" ³⁵ Pilata den bualo: "n mo tie jufi yo" A buolu yaaba yeni bikopadicianma n cuo'ña ki cua ten nni. A tieni bee? ³⁶⁻³⁷ Jesu den guani ki ñmiano: "n dienma ki tie ñanduna ne yaali ka, li ya bo tie yeni n naacenba bo ban koni ki gaa nni jufinba kani. Momoni n dienma ki tie ñanduna ne yaanma ka." Pilata den bualo: «lanwani a tie badiciamo yo?» o den guano fini aba yedi ke n tie badiciamo li tie lani yaa po yo ke n cua ki mali: "li ya sanu nni k n cua ñanduna nni ke min fidi ki tieni sieda i momoni po, ki yaabi kuli n tie i momon yaaba n cengi n nialo." ³⁸ Pilata den yed'o: "be n tie i momon?" wan den yedi lani, o den ñani ki gedti jufinba kani: "ki yedi, mii la o ja n tieni yaali ki li bia. ³⁹ Kelima li tie bogidili ke ñan luodi dansaligi yendo ke

ten'ti Pak jaanm ne. Lan wani yi nan bua ke min faabi yi po jufinba bado bii?" ⁴⁰ Ke bi go taandi ki maadi: "laa tie lan sua, ama Banabasa" Ke sua banabasa den tie nikpala.

Diangbenga 19

¹ lanwani Pilata den ta Jesu ki teni Sojenba ki bi pua o agbana. ² Sojenba den ta i konkoni ki piano ke li tie nani OBado fogilga yeni ki yilini Jesu yuli po, ki go lano gaali moangu. ³ bi den cuoni o kani ki tua ti fuonda fini jufinba Bado, bi go den pabino. ⁴ li yaa po, Pilata den guani ki ñano ku niwuligu kani ki yedi ba yi laa n baa guani yi nilo yeni yi baa bandi ke mii la ke o, pia tagili ba kuli. ⁵ Jesu den cua bi kani ki yili i konkoni fogiliga ki go la ku gaali moangu, Pilata den yedi ba noanli mani o joa nna" ⁶ bi salayidka cianba yu danba yeni Aminteela yudanba n den la Jesu bi den tiani kpaa ki tabino lidapoanpoanli kpaa ki tabino li da poanpoanli po kelima mini wan ki la wan tieni yaa biidi yaala n pundi ban cuo o. ⁷ Jufinba den guani ki yedi o, tin wai pia li bali maama ye ma laa balirmaama mo yaa po, ki li bili li pundi wan kpe, kelimao yedi ke o tie UTienu bijua. ⁸ Pilata n den gbadil lan bonla ku je jiegue den pugini. ⁹ o den guani ki kua u bujia kaakaanu kani, li yoginu Jesu naa den ñmiano maama ba kuli. ¹⁰ lane kei Pilata guani ki bualo a kan ñmiani nni li ba bii? ñaa bani ke n pia yaa bali ki fidi ki gaa ña bi ki teni ban kpa ki tabina? ¹¹ ki Jesu den guani ki ñmiano ñaa pia bali ba n po li yaa den tie ke li cabi tanpoli po. li tie lane yaa po yo ke yua n cuo nni ki teni tieni ti tuonbiadi gi cie ña. ¹² wan den guani ki ñmiano laa maama po, Pilata den kpaani wan ña o, ama Jufinba den tiani tiani ki yedi o, li yaa tie ke ña onilo na ñaa tie Sesa doanli" ¹³ Pilat den gbadil laa maama o den ñani Jesu niin po u bujakaanu kani ki kali o kpali po ban yii yaa kaanu Pave, ama Ebilu nni bi yi u Gabata ¹⁴ li den tie ya daali ki bi baa bogini mi faabima jaanma daali, ki bua ki pundi kudi piiiga yoginu Pilata den yediba diidi mani yi bado yeni" ¹⁵ ki bi tiani hali foagima foagima, kpaa ki tabino, Pilata den yedi ba: yinba yi ba n kpaa ki tabi yi bado? bi kopadicianba canbaan ba den guani ki ñmiano tinba wani naa pia badi tiano se Sesa yaa ka ¹⁶ lanwani Pilata den cabiba ke ban ban kpaa ki tabino li dapoanpoanli po. ¹⁷ lane ki bi taa Jesu ki ñano cancanli ki bugino li dapoanpoanli ki teli ban yi naani (crame) Ebilu maama nni ki yi goligota. ¹⁸ bi den kpaa ki tabino lidapoanpoanli po, yeni nibilie yendo o jienu o tiano mo o ganu po. ¹⁹ Pilata mo den diani idiani ki tabini li dapoanpoanli po ki yedi one n tie Nasaledi, jsu Jufinba bado. ²⁰ yaa Jufinba n den pendi ki cogi idiani yeni bi den yabi kelima ban den kpaa ki tabini jesu lidapoanpoanli po naankani ki den foagi yeni udogu nni, bi den diani li diani Ebilu, Laten, yeni Gileki. ²¹ bi kopadicianba yudanba yeni Jufinba den yedi Pilata, da diani ki jufinba bado ka ama ñjan diani o den yedi mini n tie jufinba bado. ²² pilata den guani ki ñmiani ba mini n diani yaala n diani lane. ²³ Aminteela n den kpaa ki tabini Jesu lidapoanpoanli po, bi den ta o tiadi ki boagidi kaani na, ke toatielo kuli ga kaan yendu, yeni o gaaligu yaagu n tie cabiyenli ki lugy yeni igaali otanpolo yeni gu tinga kuli. ²⁴ li ñamu po Aminteela den yedi bi lieba tin da padigu ama tin toa tiatia ki bandi yua n baa di. li kuli tieni ki baa gbieni yi diani n den maadi yaala kuli, bi boagidi n tiadi bi ñmiali nni ki toani tiatia nliadiiciangu po. ²⁵ Bi toatiela den tini lan bonla kuli, Jesu na Maliyama yeni o naa waali kilopa yua nden tie pua Maliyama yeni Magidala yua maliyama laa puoba den

se Jesu dapoanpoanli kani. ²⁶ yaa yoginu ke Jesu den la ona yeni wan bua yaa noadika ke o, se yeno o den yedi opua na noanli abijua nna. ²⁷ o den yedi onjoadika yeni noanli anaa, li yoginu o noadika yeni den ta ki kuno o denpo. ²⁸ li puoli po jesu den bandi ki libonla kuli tieni ki dudi moala nani idiani n den yedi yaala Jesu den yedi ba n bua ki ñu. ²⁹ o ñin bogu den se ki gbie yeni mi ñinmiligima ki nagi li kani bi den ta ucietuogu tuuni ku lanba foagidigu ki ñua min ñinmiligima nni ki duoni o ñoabu kani ke wan ñu. ³⁰ jesu n den leni mi ñinmiligima o den yedi li gbeni o den tibini o yuli ki cabi o naano ki kpe. ³¹ li den tie li bogidili daali ki baa fandi mi fuodima daali ki Jufinba ki den bua ki bi tinkpiba n yaa kpaa ki taabi adapoanpoana po mi fuodima daali yaala n moani bi po, jufinba den gedi ki ban mia Pilata ke ban kuakua ban kpaa ki tabini yaaba adapoanpoana po taana ki ban kpe ban jiini bi gbanandi. ³² A minteela den cua ki pua ki koani cincili yua, taana ki tuani o lielo mo yaa taana bani yaaba nden kpaa ki taani yeni Jesu ³³ ban den pundi jesu kani bi den sua ke o kpe ki li waagi baa den koani o yaa taana. ³⁴ li yoginu minteeli yendo den coagi jesu logili li kpaanli mi soama yeni mi ñima den ñana li kani. ³⁵ yua n den la yeni n wangti sieda o sieda yeni tie moamoani ki ban fidi ki mo daano. ³⁶ lan bonla kuli den cua ki diani n den yedi yaala kuli n tieni ki dudi o kpabili ba yenli kan kua. ³⁷ idiani tiami go yedi bi baa la ban den mu yua yaa logili. ³⁸ lan bonla kuli n den pendi Josefi yua n den tie Alimate dogu nilo ki tie Jesu noadika ña siili nni ama ki nan jie jufinba den gedi ki mia Pilata wan punba ban taa Jesu gbanandi Pilata den cabo Josefi den cua ki ta o gbanandi. ³⁹ Nikodem yua n den cua Jesu kani ku ñiagu mo den cua Josefi kani ki kubi mili tulale badiga ki li ñymadi yenli Alowe ki li kpiagu baa yaa tie nani kobiga. ⁴⁰ ban den ta Jesu gbanandi ki yieno mi kuuma tiadi ki ñanbi ki fino nani Jufinba bogida n den buali maama bi ku piili po. ⁴¹ ban den kpaa ki tabino naani ku gogidigu den kuu li kani li gogidigu den pia li ka kuli yaali n daa piini kpiemo. ⁴² kelma lan de tie jufinba bogidili daali ki li ka kuonli mo den koabi li kani bi denta bi den ta Jesu ki duano lien nni.

Diangbenga 20

¹ Laadi o dacincinli daali o sinjapanpangu ki sua ki li da biigi, Maliyama Makidala yua den gedi li kakuli po, bi den la ki li tanli biid li kakuli ñobu kani. ² Yeni ke bi san ki gedi Simo piali po yeni ya ñodika ki jesu buo'o yeni, o den yediba: "bi ñani ti yonbidaano li kuli nni, ti bani ban bil'o naani. ³ Piali yeni o ñodika lielo den ñani ki gedi li kakuli po. ⁴ Bi kuli den taani ki sani, ama ko ñodika lielo den siani ki cie Pial ke kpia ki9 pundi li kakuli kani. ⁵ O den guani ki diidi lien nni, o den la kadinga ki li bili tingin, ama waa den kua lien nni. ⁶ Simo piali den yuandi ki cua o puoli, o den kua li kakulin nni, ko la kadinga ki li bili tii po. ⁷ Yeni ya cabili n den fini o yuli, laa ya cabili ki den ta yeni kadinga ama li den poobi ki bili kaan tianu. ⁸ Yeni ko ñodika lielo mo den kua, wan yua n den kpia ki pundi li kakuli kani. O den la ki daan. ⁹ Kelima hali yeni ti ye ya yoginu baa den ba ki bandi i diani n yedi yaala jesu po ko ba fii bi tikpiiba siiggin. ¹⁰ Bi ñodikaaba den guani bi diedi po. ¹¹ Lan ya yoginu, Maliyama se niin ni li kakuli kani ki buudi; wan den buudi ya yoginu, o den tibini ki diidi li kakulin nni. ¹² Ko la Meleki bonbilie ke bi la ti tiapiendi ki ka, yendo li yuli po o lielo m o a taana po naani ki jesu gbannandi den dua. ¹³ Bi den yedo: "o pua,

bee ntieni ka buudi i?” Ko ɣmian’ba: “kelima bi ñani bi yonbidaano, mii bani ban bilo naani.¹⁴ Wan den yedi la ya bonla, ko ɣmagidi ki la jesu ko se li kani, ama waa den bani ki li tie jesu.¹⁵ Jesu den yedo: “o pua be cedi ka buudi? a kpaani be? “O den mali ki li tie o gogidigu daano, lani ko yedo: “canba li ya tie ki fini n ta’o, wan nni naani ka duan’o min gedi ki tug’o.”¹⁶ Jesu ɣmian’o: “maliyama “ko ɣmagidi ki maad’o Eblu maama nni ki yedi: “Adabbuni” li niinmin tie “canba”¹⁷ Jesu maadi: “da si nni kelima n da ki doni n ba po, ama gedi n ninjaba po ki ban yedi’ba ke n ba do ki gedi n ba po yeni yua n tie yi mo ya ba. N baa leni imɔ ya baa.¹⁸ Magidala Maliyama den cua ki waani ko la o yonbidaan, ki wani nyedo la ya lanbona.¹⁹ Li daali yenjuogu i, li daacincinli laado nni, ya yuginu ka buliñona kuli den luo bi ɣødikaaba n den ye naani kani kelima bi den jie jufinba, jesu den cua ki sedi bi siigan nni ki yedi’ba: “mi yanduanma n ya ye yeni”²⁰ wan den yedi laa bonla, o den waani ba o niiyeni ologili yaa yeginu ke o ɣødikaaba den la ti yonbidaano bi pala den mangi.²¹ Jesu go den yediba: “mi yanduanma n yaa ye yeni yi, nani n Ba n sɔni yeni n moko suani yeni.²² Jesu n maadi ba ki gbeni kwe o piebi po ki maadi ba, gaali mani fuoñanma.²³ yaa daano kuli ki baa di sugili o biidi po o biidi ba biini, yaa daano mo ke kan di sugili o biidi po biidi mo kan piini.²⁴ ke Jesu go pugini ki maadi “ke mi yanduanma n yaa ye yeni yi, nani nBa n sɔni nni n moko suani yene.”²⁵ Jesu n maadi ki gbeni, kee o piebi bi po kimaadiba gaali mani fuoñanma, yaa daano ke yi baa di sugili o biidi po o biidi baa piini ya daano mo ke kan di sugili o biidi po o biidi mo kan piini.²⁶ dana nii puoli po onjodikaaba den ye deni nni ke Toma ye yeni ba: li yeginu ke agana kuli lo, ke Jesu ba ki sedi bi siiga nni ki maadi: “mi yanduanma n yaa ye yeni yi.”²⁷ ki pugini ki maadi Toma nagini yeni a nubili, ki diidi n nii, ki nagini yeni anubili ki sii n logili, da tami nnpo ya daani nni.”²⁸ Toma den ɣmiano ki maadi: “n yonbidaano tie n Tienu”.²⁹ ke Jesu maado kelima alaa nni ki daani nni, li pamanli ye yeni yaaba daani kki laa nni.³⁰ ke Jesu go tieni mi banma boncianla onjodikaaba siiga yaa banma n ki diani yaa tili ne niini nni.³¹ ama li bona den diani ke yin fidi ki tuo ke Jesu tie Kilisiti, UTieu Bijua, yeni yi daani yi baa pia li miali o yaa yeli po.

Diangbenga 21

¹ Lani n̄ pendi, Jesu go legdi ki waani o bá o ɣødkaaba Tiberiyad mögli kunga. Wan den waani o bá maama n ne.² Siimon Pieri, Toma, ban yi yua Didim Natanayel, Galile nni Kaana yua, Sebede bijaba yeni Jesu ɣødkaaba bilie den taani ki ye³ Siimon Pieri n̄ maadi ba: “N ba gedi u jankpaanu.” Ban yedi o: “Ti mo ba yegi yeni a ki gedi.” Ban n̄ ki kua ku ɣadgu. Li daali, ñiamungu baa cuo pu.⁴ Lan fandi, ke Jesu ye gbangbanli li jaali po; ama ke bi ɣødkaaba ki bani ke li tie wani Jesu i.⁵ Jesu n̄ maadi ba: «A bila, i ki pia bonjekaali i? Ban jiini o: “n n “⁶ Wan maadi ba: «Lu mani i taalu ku ɣadgu jienu po, i ba cuo.» Ban lu nani wan maadi maama, ki ji gbali mi dadima, kelima i jami den yabdi.⁷ Jesu n̄ den ɣanbi ki bua ya ɣødkaa n̄ maadi Pieri: O Diedo il Siimon Pieri n̄ bandi ke li tie O Diedo, wan la o liadli, ki ñagni gbanñagdigu, kelima o den ye benbili i. ki baa mi ñima nni⁸ Ya ɣødkaaba n sieni n̄ nagni yeni ku ɣadgu, ki dadi u taalu ke u gbie yeni i jami, kelima bani yeni l̄i gbangbanli ji den tie nani nuukpanduna kobilie yeni.⁹ Ban ñani ki doni gbangbanli, ke bi la ke a mukuana co, ke

i jami ye o mu nni yeni kpanu. ¹⁰ Jesu n̄ yedi ba: «Cua mani yeni yin cuo ya jami waamu na ¹¹ Siimɔn Pieri n̄ kua ku ɔjadgu nni, ki dadi ki duoni u taalu gbangbanli ke u gbie yeni kobga n piimu n jangbenga taa. Bá yeni i jami n̄ yabi maama kuli, u taalu naa den padi. ¹² Jesu n̄ maadi ba: «Cua mani, ya di mani» Bá ɔjɔdkaayendo ki paani o pali ki buali: “A tie ɔjma i? “Ki nan bani ke li tie O Diedo i. ¹³ Jesu n̄ nagni, ki taa kpanu, ki teni ba; ki go teni ba i jami mo. ¹⁴ Li ji den tie mi taama n yeni, ke Jesu dɔgdi o ɔjɔdkaaba kani, ki waani o bá hali wan yiedi bi tinkpiba siiga. ¹⁵ Ban dini ki gbeni, Jesu n̄ buali Siimɔn Pieri: «Jonaas bijua Siimɔn, a bua nni ki cie bi ne i? Wan jiini o: “Nn n Diedo, a bani ke n bua ɔja. “Jesu n̄ yedi o: «Ya kpaa n pebidi.» ¹⁶ Wan go yedi o mi liema: Jonaas bijua Siimɔn, a bua nni i? Pieri n̄ go jiini o: “Nn n Diedo, a bani ke n bua ɔja.” Jesu n̄ yedi o: «Ya kpaa n pañoe.» ¹⁷ Wan go buali o mi taama: Jonaas bijua Siimɔn, a bua nni i? Lan biidi Pieri pali yeni wan buali o taalma taa: “Abua nni i? Wan jiini o: “N Diedo, a bani bonli kuli, a bani ke n bua ɔja. Jesu n̄ yedi o: «Ya kpaa n pañoe,» ¹⁸ «N maadi a i mɔmɔni, ɔjan dá den tie naaciemo, a den yen ɔagni a bá, u gbanɔagdu, ki gedi ɔjan bua naani. A ya ti ciandi, a ba ti tandi a nui, nitiano n̄ ɔagni a, ki gedi yeni a, ɔjan ki bua ke a gedi naani.» ¹⁹ Jesu den maadi lani, ki bua wan waani Pieri n̄ ba ti kpe ya kuubuolu i, ki kpiagi U Tieu. Wan maadi yeni ki gbeni, ke o yedi o: «Ya ɔjua nni.» ²⁰ Pieri n̄ gbogi, ki sua ke Jesu n̄ bua ya ɔjɔdkaa yeni, mi yenjojiema di yogu, yua n den kpagni ki buali Jesu: “ɔjma ba (kuadi) janbi a?” yeni ke o ɔjua ba; ²¹ Wan la o, wan buali Jesu: “N Diedo, one mo te, o ba juodi ledi i?” ²² Jesu n̄ yedi o: «N ya bua wan ya ye hali mi ba guani, li nan la ɔja le? Fini n̄ ya ɔjua nni. ²³ Lanyapo, laabaali den yadi li naataanli nni ke lanya ɔjɔdkaa wani kan kpe. Ama Jesu den ki maadi ke o kan kpe ka; ama: “N ya bua wan ya ye hali mi ba guani te, li la ɔja le i? ²⁴ Lan ya ɔjɔdkaa n tie kasiedi ki wangí yi li bona po ne, o diani li bona. Ti bani ke o kasiedi tie mɔmɔni, ²⁵ Jesu go tieni bontɔla boncianla. Li ya bi tie ke ti ba diani likuli, n ki tama ke ɔjanduna kuli ba dagdi ki ga lan ya diani kuli.

JESU TONDIBA TUONA

¹ Teofili li cincintili yua ke diani maadi yesu n cindi ki tieni yeni wan tundi yaala; ² Hali yeni ya daali k o bo doni poli pon ³ Li puoli po yo k o bo teni wan bo lugidi yaaba a tuonsonba k o bo legidi bi nungi po o fala puolo po fuonjanba paalu. Dana piina o tundi legidi bi nungi nni ki maadi u Tieu diema maama. ⁴ B den ya cendi liebi o den yi yedi'b ki ban da fagidi yeni Jerusalemi ama ki nan da guudi baa puoni u, nani wan bo maadi «i gbadil n maama ke» ⁵ San bo wuuli hali yeni dinne yeni mi ñinma i ama yinba ba ti wuli yeni fuonjanba li dana kan fagidi» ⁶ Ban bo taani ya yogu ke bi bual'o: «badiciamo li yognu i ke a ba sieni Israheli diema aa?» ⁷ K o maadi'bi «laa tie yin'bi ka bi bandi li yogu bii li tinbuali yua ke u Tieu baa cuo yeni u paaceli. ⁸ Ama i ba gaà u paaciamo ya yogu ke fuonjanma ti ba cua yim n ba tua mini yeni Jerusalemi sieda siedarba, Jude yeni sanmaali kuli dogu nni yeni ki tinga n pan juodi naankani kuli. ⁹ Yagu ke Jesu bo maadi'bi li bona kuli ki gbeni nani wan bo nua tanpoli yeni, k o doni k u tawaligbangu baa ki legini bi nunbina. ¹⁰ Ban go bo da nua tanpoli ya yogu, ki nibilie nagini bi kani ki lani tiapiena. ¹¹ Bi bo maadi: «Yimi galile yaaba be cedi ki se lan kani ki nua tanpoli» ¹² Lani ki bi bo guani Jerusalemi Olife juali po yua kobi yeni Jerusalemi nani ban cuoni ya banli Sabbat daali. ¹³ Ban bo pundi ke bi doni gu dietuagu po, ban bo tundi ki ye naani. li bo tie Piaali, San, Saaki, Andill, Filipi, Tuoma, Baatelemi, Maatio, Saaki Alife bijua, Siimo o jakagidiga, yeni Jude Saaki bijua. ¹⁴ B bo taani tie nani nuyendo yeni ki taani jaani, yeni bi puobi, Maali Jesu naà yeni o waali. ¹⁵ Li dani k Piaali bo fii o naataani siiga nni, bi bo tie nani 120, maadi. ¹⁶ N naataani li bo tie buama yaali k u Tieu maama n tieni ki tii, nani fuonjanma n bo yedi Daavidi ñoba nni Juda po, yua bo waani jesu ke b cuo, o. ¹⁷ Kelima o bo tie ti yua ke go bo baadi ti ñuadi li yaalidugu po. ¹⁸ Dinne li nulo daa u kuanu yeni obiadma paadi, lan kani k o jiidi baa ke li yuli liidi, k o gbanandi yodi k o tugu nni bona kuli yadi. ¹⁹ Jerusalemi niba kuli bo ñanbi bani li bonli ke b ji puni li kuanu li yeli bi danba maama nni "Hakeldama", li niima n tie mi soma kuanu. ²⁰ Lan cedi ki li diani pisoma tila nni,"ñaa mani k o kuanu n kpandi pabonli ke nulo n daa kua li kani. ke nutiani n gaa u yudandi sienu. ²¹ Li tie buami yaali ke bi niba yaabi bo ciani ti o badiciamo Jesu n bo ye ya yoguti siiga nni ²² Lan cili San ñinwulima ya caa ya daali k o bo ñani ti siiga nni yaabi bo tua siedanba o yiedima po yeni timi. ²³ Ke bi tieni nibalie liiga, Josefi ke yi'o Barsabas, k go yi'o Justus yeni Maatiiasi. ²⁴ 24 B bo jaandi ki maadi «fini o badiciamo yua bani yua kuli yantugu ñan waani ti nibalie ne ñan lugidi yua. ²⁵ Ke wan gaa li yiali u yaalidigu yeni u tienu tuonli ke Juda kan colini ki nan ñodi u sancelu. ²⁶ Ke bi toni tia ki lugidi Maatiiasi k b ji bo cod'o ki pugni tuonsonba piigi n yendi yeni po.

Diangbenga 2

¹ Pantekoti daali n pundi, bi kuli dentaa ki kaanyendu i. ² Bi ti ludi ki gbadil ke fuugu ñani tanpoli ki nani faaciangu yeni, ki gbie ban bi ye ya

dieli nni yeni kuli. ³ Ban la ke i landi tie nani mu yeni ki dögdi bi po, ki bögdi bögdi ki maani yuakuli po. ⁴ Bikuli n̄ gbie yeni mi fonjanma, ki ji cili ki ya maadi mi maalanma nani fonjanma n̄ puni ba ke ban maadi maama. ⁵ Layognu, Juufinba yaaba daani U Tienu nni den n̄ani ḥanduna dogi nni kuli, ki cua ki dá ye Jerusalema. ⁶ Ban gbadì ku fuugu, ban taani ki sani ki cua, lan lidi ba yeni yuakuli n̄ gbia ke bi maadi o danba maama nni. ⁷ Bi den ye ku yaalidgu yeni li pamancianli nni; bi den maadi: “Ti ya ba maadi i moni, bani yaaba n̄ maadi ne kuli ki tie Galile yaaba ka aa? ⁸ Li nan tieni ledi i, ke ti gbia bi maama yuakuli danba maama nni? ⁹ Persi yaaba, Medesi yaaba yeni Elamiti yaaba yeni yaaba n̄ kua Mesopotami, Jude diema nni, yeni Kapadösi, Pɔn yeni Asi, ¹⁰ Friji yeni Panfili, Ejipti nni yeni Libi dogi yia n̄ ye Sireni po, yeni ya canba n̄ n̄ani Roma ki cua, ¹¹ Juufinba yeni Proselitinba, Kretan yeni Arabi yaaba, ti den gbia ke bi maadi ti danba maama nni U Tienu paaciamu tuonli” ¹² Bi den ye li pamancianli nni kaa bani ban ba tieni yaali kuli; bi den maadi bi ḥmiali nni: “Ne mo ya niima nni nan ji tie be i?” ¹³ Ama bi tianba den ḥuadi ba ki maadi, “Bikuli n̄uni mi daamɔnpaanma i ke li ga ba.” ¹⁴ Ama Pieri den fii wani yeni li piiga n̄ yendo, ki duoni u nialu, ki yedi ba, “Jude niba yeni yinba yaaba n̄ kua Jrusalema nni, li ḥjani yin bandi yaali ne yin ḥanbi ki cengi n̄ lanbona. ¹⁵ Kelima, ya niba ne ki n̄uni daama ki guo nani yin maali maama ka, kelima ti dá ye sinjaagu, kudi taa yognu i. ¹⁶ Li tie o sawalpualo Joweli n̄ den waani ya maama i: ¹⁷ “A daajuođidana ya pundi,” U Tienu n̄ yedi yaali n̄ ne, “N ba yadi n̄ fonjanma gbannandi kuli po. I bijaba yeni i bisiaba ba tua sawapuaba, i naacenba yeni i jifanba ba la mi dögdim, i nikpelba n̄ ya laadi a bona ti dangdi nni. ¹⁸ Li baa tie yeni i, n̄ tuonsonba, bi puoba yeni bi jaba po li dana nni N ba yadi n̄ fonjanma bi po, ban ya pua sawali. ¹⁹ N̄ ba cedi yaalidgu bona n̄ tieni tanpoli po, ki tieni li pagli maalma ki tinga po, mi sɔma, u mu yeni i muñii walgu. ²⁰ Li yienu ba kpandi bɔnbɔnl, o ḥmaalo n̄ kpandi sɔma ki sua ya daacianli ke i ba la ki bandi O Diedo guanma pundi. ²¹ Li ba tieni ke yua n̄ jaandi U Tienu O Diedo yeli po ba baa mi faabma. ²² Israyeli yaaba, cengi mani ya lanbona ne: Nasareti Jesu, U Tienu n̄ tieni yua ya po kasiedi i kuli ya nunbu nni yaali n̄ nua o yaalidgu tuonnjama, U Tienu n̄ cedi ke o tieni ya bancianma yeni ya maalma ke ikuli bani, ²³ Nani U tienu n̄ bobni maama, ke li ḥjua o bancianma, bi kuadi o, ki cuo o ki mubni yaaba n̄ fali yiko nui nni, ke bi kpaa o li daapɔnpɔnli po, ki kpa o. ²⁴ U Tienu yiedi o, ki faabi o yeni mi kuuma fala, kelima, li bo ki buali ke wan ya ye mi kuuma nuu nni. ²⁵ Kelima Dafidi yedi yaali ne o po: “N den tundi ki nua O Diedo ke o ye n̄ liiga, kelima o ye n̄ nuujien po ke mii ji pia begma. ²⁶ Lanwani ii, n̄ ye li pamancianli nni, ki mangidi n̄ pali yeni n̄ lanbu. Yaali n̄ pugdi, n̄ gbannandi baa ye li dandanli nni. ²⁷ Kelima a kan ḥɔli ki ḥja n̄ naano bi kpienba diema nni, a go kan ḥja a ninjamo gbannandi n̄ bedi. ²⁸ A dögdi li mi yema sani, ki waani nni, a ba cedi min gbie yeni a yema. ²⁹ N̄ kpiiba, n̄ ba maadi yeni yi li dandanli nni ti yaaja Dafidi maama: o den kpe, ke bi pii o, ke o kakuli ye ti siiga nni hali yeni mɔlāne. ³⁰ Nani wan den tie sawalpualo, ki bani ke U Tienu bo loli yni o ku dɔnligu, ki niani o ke o ba cedi o puoliŋuanı nni, yendo n̄ kali o badigbandi po yeni. ³¹ o bo tuodi ki bandi, ki maadi Jesu yiedma po, “Bi den ki ḥɔli ki ḥja o bi kpienba tinga nni, ke o gbannandi mo ki bandi bedma. ³² Lan ya Jesu, U Tienu duoni o yeli, tikuli tie li kesiedinba. ³³ Ama, nani

wan doni, ki kali U Tienu jienu yeni, o baa Báá n̄ den niani o ya fojanma, o yadi lan ya fojanma i ti po ke i la ki go gbadi ne. ³⁴ Kelima, Dafidi naa den doni tanpoli, ama, o den maadi, "O Diedo yedi N Diedo, «Kali n jienu, ³⁵ hali min ba cedi a yibalinba n̄ tua taanjmaakaanu» ³⁶ Lanyapo i, ke li buali ke Israyeli diegu kuli n̄ bandi yeni i moni ke yin kpaa ya Jesu li daapɔnɔnli po yeni, U Tienu cedi ke o tua Diedo yeni Kiristi» ³⁷ Ban gbadi lanya maama, ki mi sia bi pala, ke bi buali Pieri yeni ya tondba n sieni, "Ti kpiiba, ti ji ba tieni ledi i?" ³⁸ Ke Pieri guani ki jiini ba, "Yuakuli n̄ biidi o pali o tuonbiadi po, ki tieni mi ñinwulma bogdili Jesu Kiristi yeli po, ke wan di sugli o biidi po, i ba baa U Tienu Fonjanma paabu, ³⁹ Kelima li n̄nianu tie yinba yeni i bila yaama i yeni yaaba n ye fagma, hali ban yabi maama kuli, ke U Tienu ba yini." ⁴⁰ O den maadi mi maama boncianla, ki kadi ki waani ba, ki paani bi pala; O den maadi ne, "Yin fangi j yula yeni ya nifima n kua mi tudma nni ne. ⁴¹ Lanwani ii, bi den tuo ki ga o maama, ke bi tieni ba mi ñinwulma bogdili, ke li daali mono, yaaba n den pugni bi ñodkaaba po den kiluo niba tuda taa (3000). ⁴² Bi den tugni bi tuona ki tundi yaali n tie mi yenjodma, ki bogdi kpanu bi ñmiali nni, ki tie bi jaandi. ⁴³ Ti jawaandi n̄ cuo naano kuli, ku yaalidgu yeni mi bancianma maalma boncianla n̄ tieni bi ñodkaaba dandanli po. ⁴⁴ Yaaba n den tie dugkaaba kuli den taani ki ye kaanyendu, ke ban den pia yaali kuli den tie tantaanbona i. ⁴⁵ Bi den kuadi bi piama yeni bi bonkubkaali ki bögi bi ñmiali nni, yuakuli yeni wan dagdi yeni yaali. ⁴⁶ Li den tie yeni i daali n̄ tuu daali bi den ye li jaandieli nni, ki taa payianyendu, ki ñmiodi kpanu, ki bögi bi ñmiali nni, ki taandi ki di yeni li pamalan yenli pali yumiinli, ⁴⁷ Bi den pugu U Tienu, ke bi niba taa bi po, ki selni ba. Daali n̄ tuu daali, O Diedo den pugdi bi po yaaba n den baa mi faabma.

Diangbenga 3

¹ Yeni ke Pieri yen i Jan den caa ku jaandiegu nni, i jaandi yogu, nani kudi yia yogu yeri ² Bi den yi maani ki tugi nilo, ke bi mali o ke o tie wabo ki caa ki kaandi o ku jaandiegu bulñçianbu, ban yi yaabu bu bulñçianbu yeri kani, ke o miadi yaaba n pendi ki kua ku jaandiegu nni. ³ Wan la Pieri yeri Jan ke bi pendi ki kua ku jaandiegu nni, ke o mia ba li todli ⁴ Pieri ní sedi ki nuali o tiii, wani yeri Jan, ki yedi o: «Diidi ti». ⁵ O wabo ní nuali ba, ki ya daani ke o ba baa paabu bi kani i. ⁶ Pieri ní maadi: «N ki pia wula ki buali ligi, ama min pia yaali, n ba teni a. Nasleti Jesu Kiristi yeli po, cuoni!» ⁷ Pieri ní cuo o nuujieni, ki yogi ki fiini o, lannyognu mōno, o taana ní todii, o taagbina ní paagi. ⁸ Yugyenma, o wabo ní fii, ki ya cuoni, ki kua ku jaandiegu nni, wani yeri Pieri yeri Jan, ke o cuoni, ki yugi, ki dondi U Tienu. ⁹ Bi niba kuli ní la o ke o cuoni ki dondi U Tienu. ¹⁰ Ban bandi ke li tie ya nilo n yi miadi ku jaandiegu bulñçianbu kani yeri i; ku yaalidgu yeri li pamancianli ní cuo ba yeri yaali n tieni o ne. ¹¹ Nani wanden li ye yeri Pieri yeri Jan yeri ii, bi niba kuli den sani ki nagni ba Salomon ciagu nni yeri li li pamancianli ¹² Pieri ní la kunilgu, wan buali ba: «Isarayeli niba, be n cedi ke i pala mani boncianla? Be n cedi ke i cini i numi ti po nani tinba mōno ya paalu bii ti papienli po i, ke o nilo ne cuoni yeri ii? ¹³ Abrahama, Isaka T yeri Jakobo Tienu, ti yaajanba Tienu n kpiagi o tuonsoño Jesu yeli, yin den nia ke yii bani yua Pilati nintuali, wan den jagi ke wan faabi o ya yognu yeri. ¹⁴ I den yie o ninjamo yua n

tie niteginka maama, ki cedi ke bi luodi ki ḥja o nikpaloo. ¹⁵ I cedike bi kpaá li miali naabiiga, U Tienu n̄ yiedi (faadi) yua bi kpienba siiga ke tinba n tie li kasiedinba. ¹⁶ Molane, yaaba n daani o yeli po - yin nua ya nilo, ki go bani o ne - lanya yeli n paagi o. Wan pia ya dandanli Jesu nni n cedi ke o paagi cain ikuli ya nunbu nni. ¹⁷ N kpiiba, n bani ke yii bani i, ki soni yanbontuonli i nani i yikodanba yeni. ¹⁸ Ama, U Tienu n̄ cedi ke o sawalpuuba kuli pua ya sawali, ke li buali ke o wan lugdi ya bibuadga n̄ la fala yeni, tieni ki tii. ¹⁹ Lanwani ii, yin biidi i pala i tuonbiadi po, ki lebdi ki ḥjodi u sanŋamu, i biidi n̄ piini, ti Diedo yema n̄ cua yeni li pasɔŋgli jamaano; ²⁰ wan yuandi ki soni wan lugdi ya Kiristi i po, Jesu. ²¹ O tie yua ke tanpojoma ba ga hali yeni ya yogu ke U Tienu n̄ tuodi ki cedi ke o sawalpuajanba yaadi ki waani ya bona kuli n̄ ba tieni ki dudi. ²² Moyisi maadi lani n̄ yeni: "O Diedo U Tienu lugdi ki dögdi sawalpualo nani mini yeni i kpiiba siiga. Yin cengi wan ba maadi yi yaali kuli. ²³ Li ya sua ke niloba ki cengi li sawalpualo maama, bi ba biani (bolini) o cain bi niba siiga." ²⁴ Nn, bi sawalpuuba kuli yaaba n pendii, ki maadi li maama, ki cili hali Samiali yeni yaaba n yuandi o puoli po kuli waani lanya dana. ²⁵ I tie bi sawalpuuba yeni ya n̄ɔnianu ke U Tienu loli yeni ti yaajanba bila i, nani wan yedi Abraham maama: "Ki tinga po dansani kuli ba baa mi yedjanma a ya puoljuani po." ²⁶ U Tienu n̄ duoni o tuonsonlo, o dá cindi ki soni o i siiga nni i, ke wan fidi ki yadi mi yedjanma yaaba n ba lebdi bi yama, ki ḥja bi tuonbiadi sanu ki ḥjodi u sanŋamu»

Diangbenga 4

¹ Pieri yeni jan n da den maadi yeni bi niba, bi kodipadianba yeni, U Tienu diegu gudikaaba yudaano yeni sadisa yaaba den cua li kani. ² Bi pala den beni kelima Pieri yeni Jan den bangi bi niba ki wangti ba ke bi tinkpiba baa fii kelima Jesu den fii bi tinkpiba siiga nni. ³ Bi den cuo bad ki kuani ba li kpaadidieli nni hali ke li pan fandi kelima li den tie yenjuogu jigi. ⁴ Yeni moko, yaaba n den cengi bi maama siiga boncianla den daani Jesu, ke bi colii den bua pundi niba tudamuu(5000). ⁵ Lan den fandi, jufinba yudaano yeni a nikpela yeni li balmaama bangkaaba den taani Jerusalema. ⁶ Bi kodipadianba bado Ana yeni kayifa yeni Jan yeni Alesanda yeni yaaba n sieni ki tie bi kopadianba yudaano kuli. ⁷ Bi den cedi ke Pieri yeni Jan sedi bi siiga, ke bi buali ba: «U laa paalu ya po, bi ḥjme yeli nni ke i tieni yeni?» ⁸ Lani U Tienu fuoma yua n gbieni pieri ke o den yedi ba: ⁹ «yinba bi paatieba yeni isayele nikpela, i buali dinne ya tuonjanli n tieni ya wabo ne po yeni lan gaa maama ke o paagi. ¹⁰ To, Yinba yaaba n ye kuli yeni Isayele yaaba yaaba n sieni kuli, yin bandi ke li tie Nasareti yua Jesu Krisiti yeli po, yin den ḥjoni yua li dapɔŋponli po, ke U Tienu ffini o bi tinkpiiba siiga, ke yaa ja n tie na paagi cain ki se i nutuali. ¹¹ Jesu tie: yaa tanli ke i den luni, ke nan tie tanmaala. Lani n tua li tanpuuli tanjali. ¹² Mi faabma ki ye nitɔ kuli kani kelima yetɔli kuli ki ye ḥjanduna nni tin baa faabi kelima yaali yapo taladi». ¹³ Bi cancannikpela yeni n den laa Pieri yeni Jan n pia yaa paapali, bi den pagi ba kelima bi banni ke bi tie taliginba kaa kua cogu. Bi den bandi ke bi tie yaaba n den ki ye yeni Jesu. ¹⁴ Ban den nua ke ya ja n paagi yeni se Pieri yeni Jan kani, baa den fidi ḥjmiani ba libakuli. ¹⁵ Bi den cedi ke bi n̄ani bi cancannikpeliba taanli nni, ke bi juogi. Bi den yedi: ¹⁶ Ti baa tieni bi naa jaba lede? kelima

Jerusalema yaaba kuli bani ke bi tieni mi bancianma, ti moko nan kan fidi ki nia. ¹⁷ Ama ki fidi ke laa maama n daa yadi bi niba siiga, tin fuu yeni ba ki yie bipo ke ban da go maadi oba kuli laa yeli nni». ¹⁸ Lani, bi den go ki yini ba ki yie bipo cain ke ban da go maadi ki bangi bi niba Jesu yeli nni. ¹⁹ Pieri yeni Jan den gua ki yedi ba: «Biigi mani ki lie li ya tiegi U Tienu po ke tin tuo i ya maama ki cedi wani U Tienu yaama. ²⁰ Kelima ti kan fidi ke kan yedi tin la ke go gbadi yaala». ²¹ Bi cancannikpeliba bia den funi yeni ba ki yuandi ki ña ba. Baa den laa ban baa cuo ba yaali yapo, kelima bi niba kuli den kpiagdi U Tienu kelima yaala n den tieni po. ²² Kelima ban den tieni ya ja po mi bancianma ke o paagi den kpeligi ki cie bina piinnaa. ²³ Pieri yeni Jan n den ñani, bi den gadi bi lieba po ki pan wani ba bi kopadicianba yudanba yeni bi nikpelba n yedi ba yaala kuli. ²⁴ Ban den gbadi lani, bi den taani yanyenma ki jandi ki mia U Tienu ki yedi: «Ti Diedo, fini n den tagi tapoli, ki tinga, mi ñincianma yeni yaala n ye mi niinni kuli. ²⁵ A den maadi ke U Tienu fuoma yua cedi ke ti yaja Dafidi a naaciemo sogni a maama ki yedi: «be n cedi ke bi nilanba fii ki tiendi o fuugu? ke i nibuoli mo pia laa yantiabiada? ²⁶ ki tinga badiba kuli fii ki sedi. Bi badijaba mo taani ki tuu ñøyenbu ki fii ki sedi O Diedo yeni wan gandi yua po. ²⁷ Momoni o bado Elodo gufeneri Ponisa Pilata den taani yanyenma yeni yaaba n kaa tie Isabele yaaba kuli u naa dogu nni ki juogi ban baa tieni maama ki cuo fini U Tieni ya nacengagdijamo Jesu, ñan gandi yua. ²⁸ Ban den taani yeni, bi den tieni ñan tuodi ki bili yaala kelima a paciamu yeni a yanjagili po. ²⁹ Mola o Diedo, cengi ban funi leni timaama, ki paagi tinba a naacenba tin yaa wangti a maama yeni li pamanli. ³⁰ Tandi a nuu ke tin ya taagi a naacengagdijamo Jesu yeli ki paagdi bi niba sinankeeninba yeni mi bancianma». ³¹ Ban den jaandi yeni, ban taani naakani den digdi. Bi den gbie yeni u Tienu fuoma yua ki bi wangti U Tienu maama yeni li papaa. ³² Yaaba n den daani kuli den pia yenyenma yeni yanjagidiyeni. Oba kuli naa den yeni ke wan pia yaala tie wani baba n baa die yaala, nilo kuli den tuo ke o piama tua o lieba kuli yaala. ³³ Jesu tondibila den tieni siedi wani o Diedo Jesu fiima bi tinkpiba siiga po yeni u paaciamu. U Tieni sela mo den ye yeni bikuli. ³⁴ Bii siiga luodo ki den ye kelima yaaba n den pia i kuani ki kpendifnni li ligi ³⁵ ki biliti Jesu tondiba taana kani. Bi den yen ñandi lienni ki boġdi ki tendi yua kuli nani o luoma n tie maama. ³⁶ Josef, Jesu tondiba n den ciliyua yaa yeli Barnabasa, lani n tie yua pagidi bi niba pala. O den tie Lefiti buolu yua ki ñani Sipila diema nni. ³⁷ O moko den pia u kuanu, ki kuadi ki cua yeni li ligi ki bili Jesu tondiba taana kani.

Diangbenga 5

¹ Ama niyendo, ban yi yua Ananiasa yeni den ye. Oja yeni den kuadi o kpaabu, ² ki juogi yeni o pua ki kubi i ligi boġdima. O den cua yeni yaala n sieni ki bili Jesu tondiba taana kani. ³ Ama ke Piali madi: “be cedi ke a ña sitaan k o kua a pali ki gbie k a pan pua fuonjanma faama i ki ñuuni u kpaabu ligi boġdnma i? ⁴ Lan bo ki kuadi, li bo li ki tie a kpacelu kaa? lan bo ti kuadi l go bo li ki tie a yaala kaa? A tieni led i ki ti maali li bonla a pali nni. A ki pua niba kaa faama a pua u Tienu i faama.” ⁵ Anananiasi n gbadi li maam wan cie ki gbaani ki fuodi ki jiini. ⁶ Ke ti jiwaandi cuo yaaba kuli bo gbadi lan bonla. ke bi jawaaba kadigi o ki bo piini. ⁷ Kudi

puoli po k o denpua pundi kaa bani yaala bi tieni. ⁸ Piali ka maadi o: «maadi n li ya tie ki kuadi u kpaabu ne nani yin waani i ligi maama.» K o jiini: «li ligi n yeni» ⁹ Ke Piali maadi o: «i tieni led i ki taani bigni o yonmdaano tagnmi i. Yaaba n pii a calo n yeni.» ¹⁰ Ko baa li yogu ki jiini, ke bi jawaaba guani sua o kpe o. ¹¹ Ke ti jiwaanciandi cuo yaaba ye li jaandieli kuli yeni yaaba bo gbadi li bonla. ¹² Ti bonninandu yeni u yaalidgu bo tieni u niwulguru siiga nni bi tuonsɔンba nui po. Bi bo tani ye Salomon jaanli kani. ¹³ Ama ke ba yendo boo pia papalaali yeni wan taani bi po ke bi niba nan bo bua bi maama. ¹⁴ Bi niba yaaba bo pia li dandanli ti yonmdaano nni bo pugdi bi jaba yeni bi puoba. ¹⁵ Bi bo yi cendi yeni a yiama u sanu po i ki duani ba ti gadogdi yeni i diduani po i, ki fidi yaala ke Piali ya ti pendi ya yogu u junjungu n fidiki legini bi tianba. ¹⁶ Niba boncianli yaaba bo na Jerusalemi kaalindnma mo bo baadi yeni a yiama yeni yaaba ke i cicibiadi kubi ba ke bi paagdi. ¹⁷ Ama k o yikacianmo fii ya niba kuli bo ye yeni o siiga nni (ki tie Sadusiani jaandi niba); bi bo ye yeni pabɔ̄nli. ¹⁸ Ke bi cuo bi tuonsɔンba ki kuani ba gobna dansalgi dieli nni ki luoni ba. ¹⁹ Ama u ŋuagu u Tieu meleki bo ki luodi li ganli ki ŋani ba ki maadi ba: ²⁰ «Pan sedi mani li jaandieli nni ki waani bi niba li miali maama» ²¹ Ban bo gbadi lani ki fii ki kua li jaandieli nni gu sinjaagu nni ki tundi bi niba. Ama k oyikacianmo cua yeni yaaba bo ye yemi o ki yini mi taankalima ki sɔ̄ni ke bi gedi ŋani bi tuonsɔンba dansalgi. ²² Ama ya soje gbenga bo gedi boo la ba dansaldieli nni, ke bi guani maadi ne: ²³ «Ti la k u dansaldieli luoi kpakpab ke sojenba yaaba guu se u bulŋobu nni; Ama tin luodi ya yogu tii obo deni nni.» ²⁴ Li jaandieli nni soje cianma yeni o yikacianmo n gbadi yeni ke li cuo ba i jeje yeni yaala ba fidi ki cua li puoli po. ²⁵ Ke o nulo cua ki maadi ba: «ya niba ki luomi dansalgi ye li jaandieli nni ki tundi u nuwulguru.» ²⁶ Ke o sojecianmo yeni sojenba gedi ki guani yenba suuo kaa tieni ba paalu bonli, kelima bi bo jie ke bi niba bo lugdi ba a tana. ²⁷ Ban guani yenba bi sieni ba bi ceglkaaba kani ke o yidikacianmo buali ba ²⁸ ke maadi: «ti kuani ke yi daa tieni i tundi o nulo ne yeli po ke i nan tieni li tundi ki gbieni Jerusalemi kuli ke li ja ŋoma ba wuli po. ²⁹ Piali yeni o tuonsɔンba bo ŋmia ba ki yedi ti bi cɔ̄lni u Tieu ya maama ki cie bi niba maama. ³⁰ Ti yaja nba Tieu fiini Jesu bi tinkpiiba siiga nni yua ke i bo coni o bu tibu po ki kpaa o. ³¹ U Tieu duoni wani ki kaani o u nuuienu ke wan tua o bado bijua ti candaano, ki daa nua Isaraheli yaaba biidi ki go mia sugli b biidi po. ³² Ti tie iesd nba li bona po yeni fuonjanma go yua ke u Tieu puni tinba yaaba n colni o.» ³³ Bi ceglkaaba n bo gbadi bi pala bo biidi ke bi bua ban kpaa bi tuonsɔンba ³⁴ Ama falisiani yua ke bi bo yi o Galmali ki tie bil maama bangika kuli siiga nni yua pia ti kpiagidi ke bi cɔ̄lni o bi niba kani bo yi ŋani Yesu tuonsɔンba lan nii po lan waaagi. ³⁵ Lani k o bo uansi yedi «Yinba Isaraheli yaaba yeni yi bua ki tieni bi niba yaala ne. ³⁶ Kelima Todasi bo fii ki sedi yognu bá ki u niwulguru bo ŋɔ̄di o ki pundi nani niba kobina bi bo kpaa'og ke yaaba bo ŋua'o sani ki yadi. ³⁷ Li puoli Juda Galile mo bo fii li cɔ̄dli yogu ki dadi niba waamu. K o kpe ke yaaba bo ŋua o kuli sani ki yadi. ³⁸ Mɔ̄la n ji maadi yi fagdi mani ke ŋa ba suuo li ya tie ke li tuadnma ŋani bi niba kani li kan tuo. ³⁹ Ama li ŋani u Tieu ya kani yinkan fidi paadi ba yi ti bo bandi mono ki kɔ̄ni yeni u Tieu i.» Ke bi gbadi niinma nni. ⁴⁰ Li puoli po ke yi nni bi tuonsɔンba ki puabi ba, ki kuami ba ke ban da faa maadi Yesu maama ke ŋaa ba ke

bi kuni. ⁴¹ Bi bo ñani i nikpeli tundi kani kani ke bi pala mangi yeni u Tienu n bua ke bani n la fala o ya yeli o. ⁴² Faadima fandi kuli u Tienu tuonsɔnba bo yi cua li jaadieli nni yeni bi niba deni ke wangí ke Yesu tie u Tienu n gandi yua i.

Diangbenga 6

¹ Laa dana siiga Jesu ñɔdikaaba bo pugdi pugdi, k Heleniti jufinba bo ffi k yie Eblica yaaba po, pakuanbo bo ki laadi mi jiema. ² Jesu tuonsonba piiga n bonmilie yeni bo yini bi ñɔdikaaba ki yedi bi: «laa dagdi ti ña u Tienu maama ke ya bɔgdi mi yema. ³ N naataani lugdi mani i siiga nni niba lele yaaba pia ti kpiagdi ki go gbie yeni mi yanfuonma ke ti ba fidi ki teni ba li tuonli. ⁴ tima wani ti ba guani ki tugni ki ya jaandi yeni u Tienu ñɔmaama.» ⁵ Bi laabaalo bo mangi yaaba n bo taani kuli po. Yeni ke b bo lugdi Etieni o ja yua gbi yeni tu dugdi yeni mi yanfuonma, yeni Filipi, Prokori, Nikanori, Timon, Parmenasi, yeni Nikola yua lebidi bi niba pala Antiosi. ⁶ Yaaba gaa u tienu ñɔmaama bo kua yeni li niba jesu ñɔdikaaba kani ke bi jaani ki go maani i nui b po. ⁷ Yeni u Tienu maama bo yadi kaan kuli ke bi ñɔdikaaba bo pugni Jerusalemi diema nni. ⁸ Etieni bo gbie yeni ñalbaligi yeni u paaciamu ki tiendi mi banciamama boncianla ke li pia mi yaalidma bi niba siiga nni. ⁹ Ama ya niba n bo tie Sinagog nni yaaba ke b yi bi Sirenan yeni Alesandrian nba yaaba pia mi yaama yeni Silisi yeni Azi bo ffi. Li niba bo pagi yeni Etieni. ¹⁰ Ama b bo kan fidi ki sedi Etieni nunga nni yua gbie yeni u Tienu paalu ki maadi mi yanfuomaama. ¹¹ Li puoli po ke b wuoni lebidi b niba pala ke bi maadi: «ti gbadji ke Etieni ñani a ñɔbona ki sugi u Tienu yeni Myisi. ¹² ke suadi b niba, a nikpela yeni a gbandianla ke b cendi Etieni ki cuo o ki gedi yeni o b cegliakaaba kani. ¹³ B bo baa yenu faagu siedanba ke b maadi: «O ja ne li maadi ki sugdi u kaannjanmo ne yeni yikodi. ¹⁴ Kelima ti gbadji k yedi ke naazareti jesu ba mudi u kaannjanmo ne k go lebdi balmaama tunda. ¹⁵ Ke ya niba kuli bo kali i celi tema bo cini a nübina o po i ki la k o nunga tie nani meleki yeni.

DIANGBENGA 7

¹ Salga yikaaba ciamo n̄ maadi: «ya bona ne tie mɔnmɔni yoo?» ² Etienu n̄ jiini n kpiiba yeni n bāanba cengi mani nni: Ti yudandi Tienu n dɔgdi ti yaja Abrahama wan den ye Mosopotami karan den yedi o. ³ ki ña a dogu yeni a kpiiba, ki gedi min ba waani ña naani» ⁴ Lawani o den ñani Kalide yaaba dogu, ki gedi ki kali kaaran. O báa n den kpe k o ñani lan kani, ki gedi ki kali yi ji ye ya dogu nni molane. ⁵ O den k puni o o tifancelu; ba naani k e o ba ñmaa o taali. Ama o den niano (ya yogu ke Abalahama da den k pia biga) ke o cabi lan ya dogu wun tua o dogu celu wani yeni o puoli ñuani o kuuma puoli. ⁶ U Tienu den yedi o yaali ne, ke o puoli ñuani bo kali doglamu nni nani bina ba, li dogu niba ba cedi ban tua yonbi hali bina kobina (400) ⁷ Mini n ba jioa ti buudi yeni ya nibuolu n cuo ba ti yonbdi yeni. U Tienu n yedi yaali n yeni, lani ya pendì, bi ba ña li dogu ki ya pugi nni lan kani.» ⁸ O den teni Habrahami ti kɔndi ke ti tie dɔnlilolma bi siiga nni. Yeni ke Abrhami bo tua Isaka báa ki kɔndi o li daaniidaali; isaka ka mo tua Jakobo báa, Jakobo mo n tua piiga nbilalie yaaba n ba tua piiga n buoli lie (12) nikpeliba cuga. ⁹ A cuga n i kpeliba bo nani Josefi ki cuo' ki kaadi o ke bi gedi yeni o Ejipti, ama u Tienu bo ye yeni o ¹⁰ O bo nanli o ki faabi o o fala kuli nni ki puni o li yanbili yeni mi yanfuoma ki

sua ke Farawoni n tie Ejipti Badciamo, ke Farwoni dini o o kpaagli yua n todi o u dogu kubma nni. ¹¹ Li yogu kmi koma yeni mi cacagma baa Ejipti yeni kaana dogi nni. Ti yaajanba, ji bo ki pia bonjekaali. ¹² Ama jakobo n gbadji ke i fee(nalkama) ye Ejipti, ke o cindi ki soni ti yajanba ke bi gedi ki baa. ¹³ Mi gediliema ke Josefi waani o yuli o kpiiba (naataani), ki cedi ke farawoni bandi Josefi diegu yaaba. ¹⁴ Josefi n nagini o yuatieba ke ban maadi o báa wan tugi u diegu nni yaaba kuli ní cua Ejipti dogu nni. Bi kuli bo taani niba pilele n niba mu ¹⁵ Lan tieni maama ke Jakobo jidi ki kali Ejipti dogu nni n yeni. Lan tieni a bina waamu ke o kpe wan yeni ti báanba. ¹⁶ Ke b tugi o gbanandi ki gedi ki pii Sisama, Abrahama n bo codi i ligi ki daa ya kakuli Hamori bijaba kani. ¹⁷ UTienu n bo ñani Abrahamama yaali nni bo pundiya yogu, Jakobo buolu n bo poli ki yabdi ki pugni Ejipti dogunni ¹⁸ Hali ke badciantiano ti kali Ejipti Farawon gbandi po. wani nan bo k bani Josefi. ¹⁹ Lan ya badciamo n bo bändi ti buolu yaaba, ki kuani ba mi cacagma nni hali ke b lu bi. ²⁰ Lan yognu i ke Moyiisi mali o bo ñani u Tieu nunga nni, ke bi ñaani o o báa diegu nni ñmaali taa (3) ²¹ Ban luni Moyiisi k o badciamo jifaano gandi o, ki wubi o nani o bimadiga yeni. ²² Moyiisi kua u cogu ki ga Ejipti tunda yeni u nunfanbu kuli. Obo pia u paaciamu o maama nni yeni o tuada nni. ²³ Wan pundi bina piina ke o jagi ke wan gedi ki fuondi o kpiiba Isarayeli yaaba. ²⁴ Wan la ke b kubi Isarayeli nulo ki cagni ke Moyiisi nanli o, ki tuu li panli, ki kpaa Ejipti yua. ²⁵ O bo maali k u Tieu bo togni o nuu po i ki faabi ba, ama bi nan boo gbadji yeni. ²⁶ Lan fii fandi, ke o cua ki sua ke Isarayeli yaaba kóni. Wan bigni ke ba taani ba ki paadi li kónli; ki maadi: canbanba mia mani sugli, i tie kpiiba i. li kpiili ye i siiga nni be cedi ki manbiidi i lieba yama nanda? ²⁷ Ama yua n mabni o lielo yeni n gaa o po ti jadi ki yedi “ña dini ña li bali ki puni a u sanu ke ñan jia ti buudi? ²⁸ A buajan kpaa n nani ñan won kpaa Ejipti juu maama yo oo? ²⁹ Moyiisi n gbadji yeni, wan sani ki gedi u cangu Mandian dogu nni wan mali naani bila lie ³⁰ Wan pendi bina piina, meneki n dögdi o po ki tinkuoga Sinayi juali p0, k u tutuugu yugu n ye siiga nni. co u muu pienu ³¹ Moyiisi n la u mu, lan nan lidi o yeni lan ya dögdimä; wan nagni ki bua diidi wan gbadji u diedo nialu, k u maadi ne: ³² N tie a yajanba tienu, Abalahami, Isaka yeni Jakobo Tieu i. Ti jawaandi ní cuo Myiisi, o gbanu ní ñoa wan bo baa ya papalii k o ba tibni ki diidi yua maadi. ³³ Odiedo n' yedi o “pidi a taacaadi kelima ñan ye naani ne tie tinnanga i. ³⁴ Mónmóni, n la n buolu ní laadi ya fala Ejipti dogu nni. N gbadji ke bi buudi, ki fabni, ke jidi ke mi faabi ba. Molane ne gedi mini n soni a Ejipti dogu nni. ya caa. ³⁵ Ban bo yie ya Moyiisi maama, ki bualii o: “ñma dini a bado bii buudi yudaano yeni?” wani k u Tieu soni nani bado yeni candaano. U Tieu cedi ke meleki nuu dogdi o po u tutuugu nni. ³⁶ Moyiisi n bo ñani ba Ejipti dogu nni. O bo tieni yaalidigu ³⁷ Wani li moyiisi n maadi Isaraheli yaaba “u Tieu lugdi ki dögdi i po o sawalopualo i kpiibasiiga nni sawalipualo nani mini yeni.” ³⁸ Lan ya nilo n bo ye li nitaali siiga ki tinkuoga nni yua bo yua bo maadi sinayi juali po yeni. Ya nilo bo ye yeni ti báanba ya nilo n ga li miali maama ke wan sogni ti ³⁹ Lan ya nilo i ke ti yajanba yie kaa colni. Bi yie o maama, ke bi pala guani ki kua Ejipti tuona nni. ⁴⁰ Lan yognu b bo maadi haron “tagi ti po ya tagbuoli ke ti baa ñua ki pugi. Ama ya Moyiisi n ñani ti Ejipti dogu nni, yeni tii bani lan tieni maama. ⁴¹ Lanwani i b bo tugi naabiga ki

pugi ki po, ki padi b pada, ke bi pali mani bi nui bontagikaali po ⁴² Ama k u tienu lebdi bi yama ki cedi ke bi pugi tanpoli ḥmabidi ḥmabidi nani lan diani maama bi sawalipuaba tili nni yeni ki tinkuoga po nni "Isaraheli diegu, bina piina n yeni ki tinkuoga nni i puni nni i yankodike e ki padi n po a pada aa? ⁴³ I tuo ki pugi Moloki u tienu yeni Renfan tienu ḥmabiga. yi go tagi ya bulo ki pugi yeni yia po, n ba cedi ban cuo yi ti yobdi, ki gedi yeni yi hali Babilonipendma. ⁴⁴ UTienu mabilkaama kpagu po ti yaajaba la kasiedi ki tinkuoga nni nani u tienu n bo maadi o bali maama yeni Moyiisi maama yeni ke o cedi lan ḫdgidi o po nani wan bo la maamasina yi juali po yeni ⁴⁵ Lan ya felijongu i ke ti yajaanba tugi bi cenli nni, ki yegi yeni Jesue ki cua. lani i tieni ban pundi ya tinga po ki sua u Tienu bo beli yaaba bo cindi ki kaa ki po ke ti yaajanba daa ki pundi yogo (daali) ⁴⁶ Wani yua baa u Tienu ḥjanibili ki bo jagi ke ban maa dieli Jakobo Tienu po. ⁴⁷ Ama saalom̄n n maa u Tienu po diegu ⁴⁸ Ama u Tienu naa kua ya dieli nni ke bi niba nui maa; nani o swalipualo n̄ yedi maama ⁴⁹ Tanpoli po ntie n badikpagli ke ki tinga tie n taanjmakaanu. ke u laa diegu ke i ba fidji ki maa n po? o diedo maama n yeni. mi ba kali le i ki fuodi i? ⁵⁰ n̄ ya nuu ka tagi lan ya bona kuli i? ⁵¹ Nisaalo fini yua ya tulu se bontantanli ke i pala yeni i tuba ki pia maalima ba kuli ku konciagu po ki sedi ki pani mi fuojanma u sanu; I li tie nani i yaajanba n̄ tieni maama yeni i ⁵² O laa o sawalipualo i, ke i yaajanba ki waani fala, ki cagni o? Bi bo kpaa ya sawalipualo bo liidi ki cua ki sua ki yua tie nitieginka daa pundi; molane yinba n mo kuadi o ki nikpaloo po. ⁵³ yinba yaaba n̄ ga malekinba n̄ bili ya mabilikaama, ki naa taa ma ki bili i yula nniyeni. ⁵⁴ Saliga yidkaaba nitaali n̄ gbadi lan ya maama ke mi duolo bi pala, ke bi ḥjmani a ḥjna Etieni po. ⁵⁵ Nani wani n bo gbie yeni mi fuojanma yeni, k o yaadi ki nua tanpoli cenmm, ki la u Tienu yudandi ke Jesu se uTienu nujieni po. ⁵⁶ Etieni n yedi: «diidi mani, n la ke tanpoli luodi, k o ja bijua se u Tienu nujieni po. ⁵⁷ Ama li nantaali n̄ taani ki yigni o po, ki pii bi niba ki sani ki wolo o. ⁵⁸ Ki pua ki peli ki ḥjani o bi dogu nni, ki lugdi o tana: yaaba n̄ bo kasiedinba bo bili tialakaadi naaciemo bá kani, ke b yii o Soli. ⁵⁹ Ban bo lu Etieni a tana ya yogu, o jaadi o Tienu ki maadi: «O diedo Jesu gaa mi fuoma» ⁶⁰ Ki baa ki gbaani, ki yignio paama ki maadi: «daa tugni ya biiidi ne (tuobiadi) ne bi ya yula po. Wan yedi lani ki gbeni ke o jiidi.»

Diangbenga 8

¹ Landaali bi niba den cili ki wangi Krisiti n yini yaaba, yaaba n ye Jerusalema o falabiado. Jesu tondiba yaaka, yaaba n sieni kuli den yayadi Jude diema nni. ² Yaa niba n den fangi U Tienu den piini Etiena ki mua opo i kumoe boncianla. ³ Solo den moandi ki baa bolini Krisiti n yini yaaba. O den kua ti diedi nni ki co bi jaba yeni bi puoba kuli, ki kuandi ba li kpaadieli nni. ⁴ Yaaba n den yayadi yeni, den caa i kaani boncianla ki wangi U Tienu Laabaalŋamo. ⁵ Filipiden jidi ki gadi ya dogu n ye Samali diema nni ki wangi laa niba U Tienu n Gandi yua maama fuuli. ⁶ Bi niba n den gbadji Filipi n yedi yaala ki laa wan tieni ya bancanma, bi den cengi o maama bonjanla. ⁷ I cicibiadimi den tangi ki ḥjna ban ye yaaba ya niinni. Yaaba ya gbanandi n ffaani yeni a waba boncianla moko den paagi. ⁸ Li pamanli den tieni boncianla laa dogu nni. ⁹ Li den sua ke o nilo ye u dogu yeni niinni ke li waagi, ki yi Simono. O den tiendi ti belbondi ke li paki Samali yaaba, ki jigini o yuli ke o tie niciamo. ¹⁰ Bi niba kuli, a bila yeni

a nikpela, den ga o maama boncianla ki tua: «One n tie U Tieu paalu, ban yi yu u paaciamu». ¹¹ Bi den cengi o maama kelima wan n tiendi ya belbondi den paki ba hali ke li waagi. ¹² Ama Flipi n den wangí ba U Tieu diema Laabaaljamo yeni Jesu Krisiti yeli, bi den daani o maama ke o wali ba U Tieu ñinma, bani bi jaba yeni bi puoba kuli. ¹³ Simono wani oba den daani Filipi ki nua wan tiendi ya sinankeeninba yeni ya bancianma ke li paki o. ¹⁴ Jesu tondiba yaaba n sieni Jurusalema n den gbadí ke Samali yaaba ga U Tieu maama, bi den sɔ̄ni bikani Pieri yeni Jan. ¹⁵ Ban den pundi likani, bi den jaandi yaaba n daani po ke ban baa U Tieu Fuoma yua. ¹⁶ U Tieu Fuoma yua daa den jiidi bi siiga oba kuli po. Bi da den wali o Diedo Jesu Krisiti yeli nni baba. ¹⁷ Lane Pieri yeni Jan den maani bipo bi nui ke bi baa U Tieu Fuoma yua. ¹⁸ Simono n den laa ke bi baa U Tieu Fuoma yua kelima bi tondiba maani bipo bi nui, o den cuani bipo i ligi ki yedi: ¹⁹ «Pa mani mini moko laa paalu, ke min maani n nui yua ya po, wan baa U Tieu Fuoma yua.» ²⁰ Pieri den yedi o: «Fini yeni a ligi kuli n bodi, kelima a tama ke a baa pa i ligi ki baa U Tieu paalu. ²¹ ñaa pia biinu yeni ñantaadoba kuli li ñaa tuondi nni, kelima a pali naa tiegi U Tieu nintuali. ²² Lani ya po ñan biidi a pali a yanjagibidli po ki ña li ki mia o Diedo li ya baa tuo wan pa ña sugli ñan pia ya yanmaalma po. ²³ kelima n den nua ke li nunponbiadli gbie n niinni, ti tuonbiadi go lola a mo.» ²⁴ Simono den gua ki yedi: «mia n po mani o Diedo ke yin yedi yaala kuli n da cua n kani.» ²⁵ Pieri yeni Jan n den tiendi siedi o Diedo ki go wani o maama b den go Jerusalema ki wangí Samali dogi boncianla nni, o laabaaljamo. ²⁶ O diedo maleki den maadi yeni filipi ki yedi o: «Fii ki gadi u ganu po, ki pundi ya sɔ̄nu n ñani Jerusalema po ki caa Gaza po. Ki ñodi ya sɔ̄nu n pɔ̄ndi mi fanpiema yeni nni.» ²⁷ Filipi den fii ki gadi. Li den sua ke Etiopi diema nilo yua n tie molga, Kadasi Etiopi pobado, yua n ki o ligkublo, den gadi Jerusalema ki ban kpiagi U Tieu. ²⁸ Wan den lebdi ke baa guani o denpo, o den ka i taami tolgu nni ki cogi o Sawalpualo Isayi tili. ²⁹ U tienu Fuoma den yedi Filipi: «Gadi ki nagni ya tantolgu ne ki yegi yeni gu.» ³⁰ Filipi den sani ki nagni gu ki gbadí ke Etiopi yua cogi o Sawalpualo Esayi tili nni. O den buali o: «A ga ñan cogi yaala n bua ki yedi yaala bi?» ³¹ O den gua ki yedi o: «N baa gaa ledi ki bandi, nitɔ yaa bundi npo i?» Lani, o den mia Filipi wan do ki kali yeni o u tantolgu nni ban yegi. ³² Wan den cogi iDiani nni naankani n den maadi ya maama ne: «B den dia o nani o pia yeni ki caa yeni o u yankodikaanu po. Nani i pabiga n ñimimi yua n mögidi o kobidi kani maama. Waa den yaadi o ñibuu.» ³³ Bi den miidi o, ki jia opo ya buudi n ki tiegi. ñma baa fidi ki togdi o buolu maama? Kelima bi ñani o miali ñanduna nni.» ³⁴ I mɔ̄liga den yedi Filipi: «N bua ñan wani nni, Sawaalpualo maadi ñma ya maama i? O maadi o yuli maama bi nitɔ yaama yo?» ³⁵ Filipi den cili yeni laa dianu ki wani o Jesu laabaaljamo. ³⁶ Ban den ñua b sani keli suagi liiga, B den pundi mi ñinma kani. I mɔ̄liga den yedi: «Diidi mi ñinma nna. Be n yie npo ke min da wali?» ³⁷ Filipi den gua ki yedi o: «A ya daani yeni a pali kuli, li baa fidi.» Ke i mɔ̄liga den gua ki yedi: «N daani ke Jesu Krisiti tie U Tieu Bijua.» ³⁸ O den wani yua n gobdi u tantolgu wan sieni gu. Filipi yeni i mɔ̄liga den jiidi ki kua mi ñima nni ke o wali o. ³⁹ Ban den ñani mi ñima nni, o Diedo Fuoma den taa Filipi ke ki mɔ̄liga den suagi liiga yeni o sancenli ke o pali mani. ⁴⁰ Filipi den sua ke o ye Asota dogu nni. O den ñani Asota ki caa Sesale, ki wangí o Laabaaljamo wan tagini ya dogi kuli

hali ki pan pundi.

Diangbenga 9

¹ Ama Soli bo li k ḥa ki dieli o yomdaano ḥodikaaba ki wangi bi fala, ki gedi a sala yikaciamo deni ² O den yi gedi ki gaa ya tila cabi o ke wan gedi jufinba jaandidōngu nni Damasi. O ya la b siiga yua, jaba bii puobi wan loli'bi ki kuani yemi Jerusalemi. ³ Soli n bo pa u sanu po ki nagdi Damasi dogu ke mi yiema ti cua ki kaani ki lindi o; ⁴ k o baa tinga nni ke gbadu u nialu ke li maad o: «Soli Soli be be cedi k a yonbidi n?» ⁵ ke Soli jiini o «A tie ḥjma i n yonmdaano?» k o yonmdaano guani jiini o: n tie jesu yua ke wangi o fala i; ⁶ «Ama fii ki kua u dogu nni b ba maadi ḥa yaali k a ba tieni yaala.» ⁷ Ke yaaba bo paa u sanu yeni Sloi ji se ki ḥjmini; b gbadu u nialu ki naa la nulo. ⁸ Sol bo fii, wan yaadi ki bo nuali o bo kan fidi la lba. ke b cuo u nuu ki dadibi o ki gedi yeni o hali Damasi. ⁹ K o tieni daa taa kaa nuali o bo ki ḥuni ki go ki jeni. ¹⁰ Jesu ḥodika bo ye Damasi ke b yi o Ananiasi. Oyonmdaano bo maadi yeni o mi ḥodgdimma nni: «Ananias.» Ke o maadi «mini yen i n yonmdaano» ¹¹ Ke o yonmdaano maadi o: «Fii ki gedi u sanu po yua ke b yi u jienu, juda deni, buali ya nulo ḥnani Tarsi, yua ke b yi o Soli kelima o jaani. ¹² K o la mi ḥodgdimma nni o nulo ke b yi o Ananias k o kua ki mani o nui o po ki fidi wan nuali.» ¹³ Ama ke Ananias jiini: «yonmdaano n gbadu ke b̄i niba maadi o ja ne po, Wan waani a niŋanma fala maama Jerusalemi. ¹⁴ O bo pia ti yikodi a yedikaciamma kani ke fidi ki cuo nulo yua jaandi a yeli po». ¹⁵ Ama o yonmdaano maadi o: «gedi o tie tuonsɔtiagu ke n lugdi o ke wan waani n yeli Isaraheli badciama yeni b bila yaaba k dugi n po; ¹⁶ N ba waani o wan ba gaa fala kuli maama ki n yeli po» ¹⁷ Yeni ke Ananias gedi ki kua o deni. ki tani i nui o po, ki maadi: «n naataanu Soli, o yonmdaano yua legdi a nunga po u sanu po ḥjan bo baadi, n sɔni n ki ḥjan fidi ki nuali ke fuojanma n gbie a nni.» ¹⁸ Li yogu ke li tie nani ti nipiudi yeni ki ḥnani o nubina nni ki baa k o go nuali. ¹⁹ K o ji dini ki baa mi tuama. O bo ye yeni Damasi ḥodikaaba ki tieni dana. ²⁰ Li yognu ko ji wangi a jaadiena nni ki maadi k o tie u Tienu bijua i. ²¹ Yaaba bo gbadu kuli bo ye u yaalidgu nni ki maadi: «waa tie ya nulo bo biidi yaaba kuli bo jaandi Jesu yeli kaa? O bo kua ne ke pan cuo b ḥodikaaba ki gedi yemba bi salyidikacianba kani.» ²² Ama Soli bo baa o paaciamu ke li pugdi, ke yagi jufinba yaaba bo ye Damasi yama ki wangi ke u Tienu bijua tie Jesu Kristi. ²³ Lan tieni dana ke jufi nba jougi ki bo kpaa o. ²⁴ Ama k o bandi bi juogli. B bo suli a gana kuli yieni yeni ḥnagu i ki fidi ban ḥnani o miali. ²⁵ Ama ke ḥnayengu ke bi ḥnani o li guoli u baabuogu nni. ²⁶ Wan bo pundi Jerusalemi, Soli bo bigni ke wan ḥjdi b ḥodkaaba, ama b kuli bo jie o kaa bani k o tie o ḥodika i. ²⁷ Ama ke Barnabasi taa o ki yeni o b tuonsɔnba kani. Ki dugdi bi Soli n bo la ti yonmdaano nandi u sanu po. ke o yonmdaano maadi o yeni wan bo wani nandi jesu yeli po. ²⁸ Ke o tuogi bi ki sua k o bo kua Jerusalemi ki go ki ḥa i. O bo maadi yeni i monmɔni ti yonmdaano jesu po. ²⁹ Ki go pagi yeni jufi Greki nba; ama ban wani bo tundi kpaañi ke ban ḥnani o miali. ³⁰ O naataani n gbadu ban taa o ki gedi yeni o Sesare ki pedi yeni o hali Tarsi. ³¹ Yeni ke u jaandidōngu bo ye ye mi yalma nni Jude dogu kuli nni, Galile yeni Samari, bo fii ki sedi ti yonmdaano jijiegú nni yeni fuojanma paalu pugnma nni kristi yaaba bo pugdi k yabi. ³² Lan ji legdi ke Piaali bo waa diema kuli nni, o bo gedi

yaaba gaa u Tieu maama kani hali Lide. ³³ Li kani k bo la ja bá ne ke b yi o Ene ko bo wabi ki duani bina nii o gadugu po. ³⁴ Piaali k a maadi o: «Ene, Jesu kristi paagdi na. Fii ki ḥanbi a gadogu» li yogu k o fii. ³⁵ Yeni ke Lidi yeni Saron yaaba bo la o ki lebdi bi pala ki ke ti yonmdaano kristi nni ³⁶ Jope nni bo pia ḥoka bá ke bi yi o Tabita, li niima n tie «Dorka» li pua bo gbie i a tuadijanma po i ki tie suglidaano bi cacagidanba po. ³⁷ Ke li bo ti tuu k o yia ki kpe; ban bo wuli o bi bo duani o u dietuadigu po i. ³⁸ Nani Lidi n bo kobi yeni Jope ke bi ḥodikaaba bandi ke piaali ye li kani, ke bi ḥoni nibalie ke ban baani o: «cua yeni tinba mɔlane» ³⁹ ke Piaali fii ke bi gedi. Ban bo pundi bi bo doni yeni o u dietuadugu po i. Ke a pakuanan kuli ji se o kani ki buudi, ki wangti o ya tiadi ke Dorkasi bo ḥali wan bo ye yenba. ⁴⁰ Ke Piaali cedi ke bi ḥani bi niba kuli deni nni k o baa ki gbaani ki jaani; ki gbati ki diidi mi kuuma ki maadi: «Tabita, fii» Wan ḥubidi o nubina, wan la Piaali wan fii ki kali. ⁴¹ Piaali ka tandi o u nuu ki fiini seni o. Wan yini a pakuanan yeni yesu ḥodikaaba ya yogu bi sua o fuo. ⁴² Lan maama bo yadi Jope dogu kuli nni ke bi niba boncianli tuo ki daani yonmdaano nni. ⁴³ Li bo tuu ki Piaali bo waagi Jope ja bá ne kani ke bi yi o Simo k o tie gbanjabilo.

Diangbenga 10

¹ O ja den ye Sesale dogu nni ke b yi o Koneya. O den tie Itali minteela kobiga yudaano. ² O ja yeni den ḥua U Tieu ki fangi o, wani yeni u diegu nni yaaba kuli. O den todii Jufinba boncianli ki gua jaandi U Tieu yogu kuli. ³ Dayenli, u sinjaagu kudiyiani yogu, ke u laa U Tieni maleki kua o kani ki yedi o: «Koneya.» ⁴ O den nonli maleki ke ti jawaandi cuo o ke o yedi o: «N Daano, a yedi be.» Maleki den gua ki yedi o: «A jaandi yeni a ḥanma a luoda po pundi U Tieu kani ke waa sundi lipo. ⁵ Mɔla ḥan soni bi jaba ban gadi Jafa ki ban yini Simono, ban gua yeni yua Pieri, wan cua a kani. ⁶ O cani o jabdo Simono, yua yaa diegu n baali mi ḥinciana.» ⁷ Maleki n den ḥani o kani, o den yini o naacenba siiga niba lie, yeni yaa mintela n gugu siiga yendo ke o mo jaandi ki tie o naciemo. ⁸ Kornela n maadi ba yaala n bo tieni kuli, ki ḥoni ba Jafa dogu nni. ⁹ Lan den fii ki faa u sinjaagu kudi luoba gogu, bi jaba yeni den ye u son nni ki nagdi Jafa, Pieri mo den doni u diegu yuli po ki baa jaandi. ¹⁰ Mi komi den cuo o ke o bua je. Ban den ḥanbdii mi jiema ya yogu, ke o laa o dɔ̄gdi. ¹¹ O den laa ke tanpoli luodi, ke yaa bonla n tie nani bu kpalcianbu yeni ḥani tanpoli po ke bi muubi bu ḥokunaadi kuli ki jiinhali tingi po, ¹² ke ki tinga yandi buoli kuli yeni bonbalinkaana buoli kuli yeni bonyugdi buoli kuli ye bu kpalcianbu yeni niinni. ¹³ U nialu den yedi o: «Pieri, fii ki kpa ki ḥmani.» ¹⁴ Pieri den yedi: «O Diedo, n kan tieni lani, kelima n daa ḥmani yaala n tie kuali yeni yaala n jogni baa yenma.» ¹⁵ U nialu yeni gua den maadi mi liema ki yedi o: «U Tieu ya yedi ke yaala n ḥani ḥan da nua la ke li jogni.» ¹⁶ Liden tieni yeni taalma taa. Lan yogu li den go ki doni tanpoli. ¹⁷ Pieri n da den mali ki bua ke ban bandi Simono diegu n ye naakani, ki sedi bu bulñɔjabu kani. ¹⁸ Bi den kpaani ki buali Simono ban gua yi yua Pieri ya cani lankane. ¹⁹ Laa yogu, Pieri n da bungi li dɔ̄gidli yeni n bua yedi yaala, U Tieu Fuoma den yedi o: «Cengi, niba taa cua ki lingi a. ²⁰ Fii ki jiidi, ki yegi yeni ba ki da bangi liba, kelima minni n ḥoni ba.» ²¹ Pieri den jiidi, ki yedi bi jaba yeni: «Mini n tie yin lingi yua. Be cuani yi ne?» ²² Bi den yedi

o: «A minteela kobiga yudaano Koneya n sóni ti a kani. O tie nitieginka ki gua fangi U Tienu. Jufinba nibuolu yaaba kuli tieni opo ya siedi n ñjani. U Tienu sóni maleki o kani ki waani ke o wan gbadí ñjan baa yedi yaala.»²³ Pieri den kuani ba li dieli nni ki ga bi cangu. Lan den fii ki fa o den fii ki yegi yeni ba. Bi kpiiba yaaba n ye Jafa siiga bi tianba den ciani o.²⁴ Li dalieiñ daali b den pundi Sesale. Li sua ke Koneya den yini o kpiiba yeni o buakaaba ke b taani ki cua.²⁵ Pieri n den kua ya yogu, Koney den tuogi o ki bialo ki gbaani o taana kani.²⁶ Pieri den fiini o ki yedi o: «Fii n moko tie nisaalo.»²⁷ Pieri yeni Koneya n den boe ki kua o dieli nni, Pieri den laa k b niba taani boncianla.²⁸ Oden yedi ba: «I bani k li kua ke Jufi ñ taani yeni onilamo, yaaka ki kua o dieli nni. Ama U Tienu dögdi npo ke min da gua nua oba kuli ke o jøgmi U Tienu po.²⁹ Lani n cedi ke yin den sóni ke b yini nni ya yogu, n den fii ki cua ka bangi liba. Lanwani n buali yi, be ya po ke yi sóni ki yini nni?»³⁰ Koneya den gua ki yedi: «Dinne dana taa, li yenlebidli yogu, n den ye n dieli nni ki jaandi. Lanyogu ya ja n laa ya tiadi n ñüligi den dögdi o yuli n kani ki yedi nni:³¹ «Koneya, U Tienu gbadí a jaandi ki gua tiani todma a luoda po.³² Ñjan sóni Jafa po, ban ban yini Simono ban gua yi yua Pieri. O cani o jabido Simono, yua yaa diegu n kuu yeni mi ñincianma.³³ Lanyogu n den sóni ke ban yini a. A ñanbi yeni ñjan cua. Mɔla tikuli ye U Tienu nituali ki bua ki gbadí wani o Diedo n yedi yaala kuli.»³⁴ Pieri den yaadi ki yedi: «mɔmɔni n bandi mɔla ke U Tienu ki gagdi b niba yeni b lieba.³⁵ Yua n fangi o ki tiendi yaala n ñjani, wan tie nibuolu kuli, o ba fidi ki cua o kani.³⁶ U Tienu den sóni u tondu Isalele yaaba po ki waani ba mi yanduanma Laabaalñamo, kelima Jesu Krisiti ya po, wari yua n tie b niba kuli Diedo.³⁷ Yi bani ke Jan den wangí b niba ban lebdi b yama ke wan wuli ba U Tienu ñima. Yi gua bani yaala n den cili ki tieni laa yogu Galile nni ki yuadi ki tieni Jude kuli nni.³⁸ U Tienu den cedi ke U Tienu Fuoma yua jiidi Nsaleti yua Jsu po ki gbie o niinni maama, ki puni o u paalu. Yi gua bani ke o den caa i kaani kuli ki ñanbdi b niba po, ki faabdi Sutaani n den miabi yaaba kuli ki paagdi ba kelima U Tienu den ye yeni o.³⁹ Ti tie siedinba wan den tieniyaala Jufinba diema nni yeni Jerusalema nni kuli. B den jonio u dagu po ki kpa u.⁴⁰ Ama li dataali daali U Tienu den fiini o b tin kpiiba siiga ki cedi ke o dögdi o yuli t po.⁴¹ Waa den dögdi o yuli Jufinba kuli po ka, kali U Tienu n den tuodi kí gandi ya siedinba po, tinba yaaba n den taani ki di ki gua ñu yeni o wan den fii b tinkpiiba siiga ya yogu.⁴² Wani Jesu ñ den puogi ti ke tin ya wangí b niba o Laabaalñamo, ki ya tiendi siedi ke U Tienu dini wani Jesu li bai ke wan ya tie o bujialo ya niba n fo yeni b tinkpiiba kuli po.⁴³ B sawalpuuba kuli maadi o maama ki yedi ke yua n tuo ki daani o kuli baa baa sugli o tuonbiadi po kelima o yaa yeli po.»⁴⁴ Pieri n da den maadi yaa yogu, U Tienu Fuoma yua den jiidi yaaba n cengi o maama kuli po.⁴⁵ Li den paki yaaba n den daani ki tie Jufinba ki yegi leni Pieri kuli, ban laa ke U Tienu puni b nilaba o paalu yua ñ tie U Tienu Fuoma yua, ke o jiidi bipo.⁴⁶ B den bandi ke U Tienu puni ba o paalu yeni kelima b dengba ke b maadi mi malanma ki kpiagdi U Tienu.⁴⁷ Lani Pieri den yedi: «Ya niba n tie na baa U Tienu Fuoma yua nani ti moko n den baa maama. ñme baa fidi ki yie bipo ke tin da wɔli ba?»⁴⁸ Oden teni li ñɔbonli ke ban wɔli ba Jesu Krisiti yeli nni. B den mia o wan sedi yeni ba danaba.

Diangbenga 11

¹ Jesu tuonsonba yeni i nataani yaaba bo ye Jude bo gbadi ke yabi ki dugi Jesu po mo gaa uTieuñomaama. ² Piaali n bo doni Jerusalemi a konjakpela bo kpag'o ki maadi: ³ «a taani kali yeni a jola ki dini» ⁴ Ama ke Piaali waani li maama tuago tuago. O bo maadi ⁵ «N bo jaani Jope dogu nni ki la u døgiduguki li naanu u kpalibu ki ñani tanpoli po kaana kuli po. Li bo ji k tuoli nni ⁶ ke n ñuadil 'li ki diid'li ki la ti muayandi, a bonbalikaana yeni tanpoli po bonyugida» ⁷ Ke n gbadi u lantogu ke li maadi'n: Piaali fii ki kpa ki ñmani!» ke n jii: ⁸ N badiciamo n yie jøgndi yeni bonbiidi k baa kua n ñøbu nni» ⁹ Ama k u lantogu yeni guani maadi tanpoli po. U Tieuñ n yedi ki yaali k tie jøgndi daa taal'li lan tua jøgndi» ¹⁰ L i bo tieni taalmi taa ki guani lebidi tanpoli po. ¹¹ Nibataa n bo se n deni ti bo kua naani, b bo ñani Sesare i ke b sonbi n kani. ¹² Mi tagima maadi n ke n yegi yemi ki gedi ke paadinma n daa ye. A naataanbila bonlie yen mini n bo taani gedi k kua o ja yeni deni ¹³ O bo maadi ti wan la u tieni meneki k o se o deni ki maadi: «Sonbi niiba Jope ki baa yeni Siimo yua ke b gó yi'o Piaali. ¹⁴ O ba teni ña sawali yali ba gaa ña fini yeni a diegu. ¹⁵ N bo cili ki maadi'b ya yogu ke fuonjanma bo jiidi b po nani lan bo jiidi ti po ciligi yeni. ¹⁶ N bo tiadi'i u tieni ñømaama yua yedi k: «San bo wuli yeni mi ñinma yimi ba wuli yeni fuonjanma i. ¹⁷ L i ya tie k u Tieuñ teb'bi u paabu nani timi yaabi dugi Jesu Krisiti nni n baa tie ñma ki yie u Tieuñ po i. ¹⁸ Ban bgadi li bona b bo ñmini ki ji dondi u Tieuñ ki maadi «u Tieuñ n ña yaabi ki dugi o po biidi ke ban baa li miali» ¹⁹ Yaaba ke ti yonmidi po ke bo beli'b Jerusalemi lan bo cili yeri Etiani kuumi b bo gedi Fenesi Cipili yeri Antiosi. B bo maadi jufinba baba i u Tieuñ ñømaama. ²⁰ Ama b siiga nni b tianbi yaabi bo ñani Cipili yeri Sireni baa Antiosi ki waani Grekinba u Tieuñ ñømaama. ²¹ U Tieuñ nuu bo ye yemi ke bi niba boncianli la li dandanli ki ji dugi u Tieuñ po. ²² Laabaal yua bo nua'b bo baa b tuba nni Jerusalemi jaandidogu kani, ke b soni Barnabasi hali Antiosi. ²³ Wan bo pundi o bo la u Tieuñ ñanbidi, o pali bo mani k o paani b pala kuli ki kuni u Tieuñ. ²⁴ Kelima o bo tie ya nulo ke fuonjanma ti dugidi ye yen'o i k niba boncianli bo taani o tieni po. ²⁵ Ke Barna basi gedi Tarisi ki pan ba kpaani Soli. ²⁶ Wan bo pan la'oo bo gedi yen'o hali Antiosi. Binmuli ke b taani b lieba u jaandidogu kani ki tundi b niba boncianli, Antiosi ke b cili ki yii'b Jesu ñødikaaba. ²⁷ Li yogo bi tondikaaba bo ñani Jerusalemi ki jiidi Antiosi ²⁸ Bi siiga nni yedi bo ye ke b yi'o Agabusi k o fii yeri o tagnmi ki maadi ke mi koma ba cua nanduna nni boncianli. Ke li bo ti cua Klodi yogu i. ²⁹ Ke Jesu ñødikaaba cuo ke b bo todii b naataani yaaba ye Jude ³⁰ B bo tieni li todli b bo soni Barnabasi yeriSoli yeri i ligi ki teni b nikpela.

Diangbenga 12

¹ Lan yogu o baddciamo Herodi bo cuo u Tieuñ niba ke wangí ba fala. ² O kpaa Saaki San nijua yeri ki jugsiega i. ³ Wan bo la ke li mangi Jufinba wan cedi ban cuo Piali mo. Li bo tie jaama dan nni, ya jaama ke bi ñmani kpanu yaali ki dabinli. ⁴ Wan bo cuo o, o bo kuani o ti yonmdi dieli nni o bo puogi sojenba caga na ke guudi o. O bo bua pagi jaama po n pendi yo wan sieni o bi niba siiga nni ki buni o. ⁵ Piali bo luo li yonmdieli nni ama u Tienuniba taanli bi jaandi o po. ⁶ Ya daali ke Herodi maali wan ba tieni o maama, Piali bo dua sojenba bonmlie siiga nni ki goa. ki luagi i kudisiseli

ke soje bonlis se u bulñobu po ki guu li yonmdieli. ⁷ U Tienu maleki bo kua ki sedi li yonmdieli ke mi yenyenma yendi, k o pua piali ki fiini o ke maadi: «fii tonma» ke i kudisiseli ñani o nugu nni ki baa. ⁸ Ke maleki maadi o; «la a tiadi ki taa a taacaadi» ke Piali tieni, k o guani maadi o: La a gbadli ke ñodi. ⁹ Ke Piali ñodi maleki ki ñani. O ba bani ke maleki n tie yaala tie mɔnɔ. o bo maali ke li tie dangdi ¹⁰ Ya yognu ke bi pendi cincinli ya guudika yeni liolo kani; bi ji bo pundi u bulñobu kani yaali tieni yeni ti kudi ki caa u dogu nni. ke li luodi li bá bi nunga nni, ke bi jiidi u sanu po ke maleki ji ña Paili. ¹¹ Piali n bo ti guani o kani ya yogu k o maadi: «N nuake yeni i mɔnɔmɔni ke u tienu sɔni omaleki k o baa ñani n Herodi nui nni yeni jufunba n bo guu yaala.» ¹² Wan bo tieni li, o bo gedi Mali deni, San yua ke bi bo yi o Marki naá. Yaaba bo pia li dandanli bo taani li kani ki jaani. ¹³ Wan bo pua li ganli ya yognu o jifaano bá ke bi yi o Rodi n cua ke ba luodi ¹⁴ Wan bandi Piali nialu ya yognu o pali mangi k o sundi kaa luodi li ganli ki sani ki pan maadi yaaba ye deni nni ke Piali u bulñobujabu kani. ¹⁵ Bi bo yedi o: «a gaadi yoo» Ama ke gó maadi ke li tie mɔnɔmɔni. Ke bi maadi: «o maleki i» ¹⁶ Ama ke Piali gó li tun ki pua li ganli ya yognu ke bi ti luodi li ganli ke bi la' o ke li yaalidi ba. ¹⁷ Ke Piali ka waani u nuu ke ban ya ñmini ke maadi ba u Tienu n tieni maama ki ñani o ti yonbidi dieli nni. Ke o maad: «waani mani li bona Saaki yeni o naataani.» Lan puoli po yo k o gedi u kaantianu. ¹⁸ Lan bo fandi ya yogu u yangmadigu bo ye soje nba siiga nni kelima baa bo bani yaala tieni Piali. ¹⁹ Herodi n bo kpaani o kaa la'o, buali sojenba, ki cabi ke ban kpaa'o. K o jiidi jude Sesare nni ki ye li kani. ²⁰ Horodi pali bo beni Tiri yeni Sidoni niba po. ke bi tani cua o kani. Ki waani Blasi o badciamo baanol ke wan todi ba ban ðonli yeni o bado kelima bi jiema kuli bo ña lan bado ya dogu. ²¹ Herodi bo bili dayenli ki lani o badtiadi ki kali o bali kalikanu po, o bo maadi ki maadi ba mi maama. ²² ke bi niwulgu yigni: ne tie u Tienu nialu laa tie nulo yaali ka!» ²³ Li yognu k o yonmdaano meleki cua ki pua 'o kelima o bo k teni u Tienu ti kpiagidi. Asidibila n bo pundi o po ke kpaa o. ²⁴ Ama u Tienu maama bo yadbidi ki pugni. ²⁵ Barnabasi yeni Soli bo gbeni bi tuonli Jerusalemi. Bi bo ñani li po ki tugi San yua ke biyi o Marc.

Diangbenga 13

¹ Krisiti nitaanli yaaba n ye Antiosa siiga den pia bi sawalpuuba yeni bi bangikaaba. Bi yela den tie Banabasa, Simeyono ke b gua yi u o njeli yeni silena yua Lusiyusa yeni Manayema yua k bi bo taani ki wubi o yeni Herodi yeni Suoli. ² Ban bo loli u ñobu ki jaandi ya yogu, U Tienu fuonjanma ñ yedi: «Tugi mani Barnabasa yeni Sawuli ki piari ki seni ba bibá, ban ya tuuni min yini ba ya tuonli po.» ³ Lane, ban gua den loli u ñobu ki jaandi ki mia U Tienu, b den maani b nui bi jaba yeni po ki cabi ba ke bi gadi. ⁴ U Tienu Fuoma yua den sɔni Barnabasa yeni Solo yeni ke bi gadi Selusi dogu nni ki kua ku ñinbiagu nni ki duodi ki gadi Sipila kpendigili po. ⁵ Ban den pundi Salamina dogu nni, b den muandi U Tienu maama li balmaama bangma diena nni, Jufinba n den taagi naakanji. Jan marika den tie b todka. ⁶ Ban den gogogdi ke pan puodi li kpendigli yeni nni kuli hali ke pan pundi Pafoso dogu nni. Lankani, b den laa o lingdi o yua n tie Jufi ke b yi o Bali Jesu yua n tie o Sawolpuadaano. ⁷ O den ye gufeneeli ban yi yua Sejiyusa Polusa kani. Gufeneeli yeni den tie yanfodaano. O den yini Barnabasa yen Solo kelima o bua gbadji U Tienu maama. ⁸ O lingdo yeni ban gua yi yua

E limasa den yie bipo ki muandi ke Gufeneeli n da tuo li dandanli. ⁹ Lane Solo, Ban gua yi yua Polo k u gbie yeni U Tieu Fuonjanma diidi o nangdi ki maadi o: ¹⁰ «Fini Satana big, a gbie yeni u nunfanma yeni mi biadma, a tie momonmaado kuli ya yibali, a kan na ki da njamaadi ti Diedo soni nni? ¹¹ Mɔlaneli diidi, o Diedo nu ma a po n yeni, a bu juani molane mono ki ji kan ya nua hali lan waagi. Li njunli yeni li bonbonli n jiidi Elymas po, wan juani ki ji kpaani yua n ba njmagidi o. ¹² Lan yogu canba Sergusa n la yaala tieni yeni, wan dugi U Tieu po g dugni u gbadji U Tieu maama ke li ya ki lidi o. ¹³ Paul yeni o yeglieba n ñaa halpaphos n ñinma po ki pan puodi Perisi dogu nni lan tie Panphylie ya diema. Ama Jan wan n njaaba ki lebdi Jerusalema. ¹⁴ Paul yeni o lieba ñani Perisi ke ban pundi Antiosa, Pisidi diema nni. Lan kani ban kua u jaandiogu nni SSba dualgi kaali. ¹⁵ Ban cogi U Tieu bali yeni a Sawalpuala maama ki gbeni ya yogu, u jaandieogu nni canba n cua ki maadi ba: «N ninjaba, li ya sua ke i pia maama yaala n bu paani bi niba pala yin maadi.» ¹⁶ Poli n fii ki doni u nu ki maadi: «Yim yaaba n tie Israyeli yaaba yim yaaba n dondi U Tieu kuli n cengi ne: ¹⁷ U Tieu bo lugdi Israyeli buolu ki cedi k b poli Egipti dogu nni yeni u paalu po ke ti njanmi li dogu, ¹⁸ ki juuni yeni ba mi fanpiema nni ke li bua pundi bina piinaa. ¹⁹ Lani ya puoli, o den buoni nilanbuoli lele kanana diema nni ki puni o nibuolu ke o diedi bi diema. ²⁰ Lani ya bina kuli kuali den bua pundi bina kobina n bina piimu. La ya puoli, U Tieu den lugdi a bujiala hali ke pan pundi o Sawalpuolo Samuel Yogu. ²¹ Lani ya yogu ke u dongni yaaba mia k b bua u bad, ke U Tieu teni ba Kis bijua Solo ke u tie Binjamini ya cugln yua ke u kali li kpaali po bina piina. ²² ke U Tieu bo fiini o k go kaani Davidi k u tie b bado. Li bo tie wan Davidi po i ke U Tieu bo tuodi ki maadi: «N la Davidi, Esayi bijua, ke u tie n pali nni big ke u tie min bua yaali kuli.» ²³ Wan ya yajanguni i ke Jesu mali nani U Tieu n bo puoni maama yeni. ²⁴ Li cili ya yogu ke Jan bo cili ki tundi b niba yaala n tie ti biidi gbiandma ke Jesu daa cua. ²⁵ Jan n soni u tuonli ki gbeni ya yogu, ke o buali ba: «I mali ke n tie njma i? N ki tie wani ka ama n puoli po, o nulo baadi ke n ki dagdi min lodi o tacagbani. ²⁶ N ninjaba, Abraham ya buona yen yaaba n ye siigi nni ki dondi U Tieu ne, b teni ti u paabu ya Laabaamanli. ²⁷ Kelima yaaba n kua Jerusalema yeni b yudaano kuli ki bandi o, b bo tieni ki yedi yaala ke b cogi nni a jaandiena nni ki go jaligi o. ²⁸ Yeni ban bo li ki la yaala ke b baa jalgo kuli, ama mia pilati ke wan kpagu. ²⁹ Ban pan tieni ki dugi yaala n bo li diani kuli, k b jii ni o li dapɔnponli po, g jiidi ki piigu li kakuli nni. ³⁰ Ama yeni lani kuli, U Tieu yiedi o b kpienma siiga nni. ³¹ Yaaba n bo ñani Galile yeni ki doni Jerusalema, laa u dana na kuli wan yiedi. Ban n ji tie siedanba b niba nungi nni. ³² Tim wani, ti ji baadi yeni ya Laabaamanli ke o bo puoni ti yajanba. ³³ U Tieu colni u puoni tim yaaba n tie b bidi yen po, ki yiedi Jesu bi kpienma siiga nni. Lani n cedi ke li Diani i biayeli tili nni dianjali a lie po ki maadi: «A tie n biga dinla, min n ji tie a ba.» ³⁴ Wan gua yiedi o b kpiemba siiga nni ke u gbanu n da bedi yeni i ke u ji maadi: «N ba teni Davidi yedjanma yaala n njani. ³⁵ Lan yapo n cedi ke li gua den diani biayeli kadationgu kani ki yedi «A kan cedi a nunjamo n bedi.» ³⁶ Kelima Davidi n bo soni U Tieu buama ki gbeni, o den kpe ke bi pii u o ba kani, ke u bedi. ³⁷ Ama U Tieu n bo yiedi yua wan bo ki bedi. ³⁸ Lan wan yin bandi n ninjaba ke li tɔgn̩i li jua kani k b muandi ti biidi piima. ³⁹ Lan tɔgn̩i u kani yeni, yua n dugi kuli ji tie yua n tieg̩i bonli kuli

nni, yaala ke li bu kan fidì ki tieni yeni Moyisi yikodi kadaaogu. ⁴⁰ Lan wan yin ñanmi ki diidi i yula po, ke a Sawalpuala n yedi yaala yeni n daa tieni ki dudi. ⁴¹ «Diidi mani, yim yaaba n nundi lan yagidi, yin bia, kelima n suani yeni dana le, ya tuonli ke b a nulo ya yedi ke li kan tuo ke li tie mɔ̄moni.» ⁴² Paul yeni Barnabasa n maadi ke b gbeni ke ji kuni i, b niba n miaba sugli ki maadi ba, ke ban guani ya Saaba daali n ñua ki gua tieni i tundi. ⁴³ Li tintaanli po n gbeni u jaandieli nni, b niba boncianli n naagi Pɔl yen Barnabasa kani, ban ñanmi ke paani b pala ke maadi ba ke ban ñanmi ki kuba U Tieuñ ñalibalga. ⁴⁴ Saaba daali yal ji den tuani i, b niba boncianli ji den naagni ki cengi U Tieuñ Laabaali. ⁴⁵ Jufinba wan n ji la ke nuwulugi tigdi yeni, ban ji fii ki yedi ki naagni ke ji maadi ti mabiidi Pɔl n tundi yaala yeni po, ke gó sugidi o. ⁴⁶ Ama pɔl yeni Barnabasa n ñanmi ki maadi ba: «Ke lí ñan bu buali bani n kpia ki gbadi U Tieuñ maama t la ki yie, ke gua diidi ki sua ke li ki dagdi yeni ya midn kan ban k gbeni eni, molawani, t ba ñmagdi b canma po i. ⁴⁷ ki dugi U Tieuñ bo maadi t niini nni: «N sienä ke ñan ya tie yaaba k bani U Tieuñ ya yinyenma, k gadi yeni u faabu halí ki tinga juogi.» ⁴⁸ Yaaba n ki ban U Tieuñ n gbadi li maama ya yogu, k b pala mangi, k jí tieni U Tieuñ maama baliga. Boncianli yaaba n bo dagdi yeni ban kua U Tieuñ diema nni kuli daan ki dugi li maama po. ⁴⁹ U Tieuñ ñomaama ji den yadi li dingbana kuli nni. ⁵⁰ Ama Jufinba bɔ̄ndi b jaba yeni b puoba yaaba n bo tie numonkuli, k b fii ki siedi Pɔl yen Barnabasa po tud ki ñam b dogu nni. ⁵¹ Ama ke Pɔl yeni Barnabasa piidi piidi b dogu nni tanbiini n taana po. Lan yo ki gadi Ikone dogu nni. ⁵² ke b ñɔ̄dkaaba pala ji bo mani k b gbie yeni U Tieuñ Fuoñanma.

Diangbenga 14

¹ O bo pundi Ikone ke Poli yeni Barnabasi taani kua jufinba n bangi u Tieuñ maama naani ki maadi k jufi Greki boncianla gaa bi maama. ² Ama Jufinba yaaba bo k pia kangbadma tagma nani bi nilanba yeni, bo fini u tonu bi nijanba po i. ³ Poli yeni Barnabasi bo waagi ki li kani, ki maadi yeni li papaali u Tieuñ paalu po, ki tiendi sieda o ñanbili tondo Jesu kristi nni. bi bo tien li ke ti bonninnadi yeni u yaaligdu n yaa tie Poli yeni Barnabasi nuu po i. ⁴ Ama i dogi boncianla niba bo paadi; Tianba bo ye jufinba po bi toba mo u Tieuñ tuonsɔ̄nba po. ⁵ Ya yognu ke yaaba bo jaandi yeni jufinba bo juogi yeni bi yudanba ke ban pua Poli yeni Barnabasi ki lugdi ba a tana ki kpaa bi. ⁶ Poli yeni Barnabasi n bo bandi li bonla bi bo sani kua Listri yeni Derbe yeni ya dogi kpia. ⁷ lan kani ke bi bo wangí o labanjanmo. ⁸ Listri dogu nni ja bá bo ye ki mali ki tie wabi kaa bo bani cuoni. ⁹ Li ja bo cengi Poli k o maadi. Ke Poli maani o nubina o po ki nuali sua o pia ti dugidi yeni wan paagi. ¹⁰ lani k o maadi o yeni paama: «fii a sedi a taana po» k o ja yugi ki cuoni. ¹¹ U nuwulgu n bo la Poli ntieni yaala ke bi doni i niali ki maadi Liakonian maama nni: «i tieni jiidi ti po nani bi naba yeni. ¹² ke bi bo yini Barnabasi «zesi» Poli «merikiri», kelima bi bo tie mamaadi jala i. ¹³ Zesi yika yua k o jaandidieli bo ye u dogu bulñɔ̄bu kani bo cua yeni i nee yeni u diñɔ̄bu caba wani yeni u nuwulgu bo bua ban yidi salaa i. ¹⁴ Ama bi tuonsɔ̄nba Poli yeni Barnabasi n gbadi lani bi bo padi bi tiadi ki peli kua u nuwulgu ki yigni ¹⁵ ki maadi «bi jaba be n cedi ki tie lani.» ti mo nufosaalba i nani yenba yeni mi buama nai yenba. Ti cua yeni o labanjanmo yali ke yin cedi ti bonyuodi tienme ki uTieuñ yua fuo po ki tagi ki tinga yeni tanpoli, mi ñinciamma yeni yaala ye leni kuli.

¹⁶ Ya yogu po o bo cabi ke dongbali kuli ncuoni u sanu nni. ¹⁷ Ba yeni wan ki ḥa ki tie kasieda wan tie yua ki tie mi ḥanma, ki tieni yi tanpoli taaga yen i a kpañinana ki je ki li pamanli nni. ¹⁸ Yeni lan maama kuli Poli yeni Barnabasi fidi cedi ke baa tieni bi salaa. ¹⁹ Antiosi yeni Ikon i Jufi tianba bo baa ki maadi u nuwulgu ke gbad i niima nni. kee bi lugdi poli a tana ki fili o ki ḥani o u dogu nni, ki maali k o kpe i. ²⁰ Ama u Tieu n̄odikaaba n bo kaani lidi o ya yogu, k o fii ki kua u dogu nni. Ya daali ḥodi k o ged i Derbe yeni Barnabasi. ²¹ Ban bo tundi u Tieu n̄omaama ke bi n̄odikaaba ti ḥani li dogu nni ke bi guani Listri, Ikon i yeni Antiosi. ²² Bi bo cogdi yeni ya pugd i bi n̄odikaaba tagnm ki go paandi bi pala ke ban ya te ti dudugdi nni ki maadi. «ti bo la fala boncianla yo ki fidi kua u tieni diema nni» ²³ Ban bo kaani a nikpela a jaandiena caga nni, li puoli po ke bi jaani ki loli bu n̄obu, bi bo taa ba ki piano u Tieu i ban dugi yua nni. ²⁴ ke bi puodi Pisidi ki pundi Panfili. ²⁵ Bi bo muandi u tieni laabaali Atali. ²⁶ ki ḥani lan kani ke bi cuo Antiosi sanu naani kani k u Tieu ḥanbidi bo ye yenba ke ban soni bi tuona ki tii. ²⁷ Ban bo pundi Antiosi bi bo yini a jaandien nni caga yaaba kuli, ki togdi ba ya bona kuli ku Tieu bo tieni yenba yaala kuli yeni wan bo findi bi nilanba dandanli nandi. ²⁸ Bi bo ye yeni bi n̄odkaaba ke li waagi.

Diangbenga 15

¹ nitianba bo ḥani jude ki jiidi ki tundu i naataani ki maadi: «a yaa kondi nani lan buali maama Moyiisi bal tili nni a kan baa gaa po.» ² Poli yeni Barnabasi n bo cendi ba ke ki tieni li buoli yenba, i naataani bo bo cuo ke yeni Barnabasi n do bi tuonsonba yen i a nikpela kani Jerualemi a ki kali li laabaalo po. ³ Nani ban bo tie li jaandiel i tondi yen i ban togni Fenisi yen i ki wang i bi nilanba ke ban tuo ki gaa Jesu maama. Bi bo cua yen i li pamanli i naataani kuli po. ⁴ ban pundi Jerusalemi li jaandiel i nni tuonsonba, yen i li nikpela n gaa ba ban togdi ba u Tieu n tieni yaali kuli yenba. ⁵ Lan yognu nitianba bo ye Falisiani nba cagli nni ke mo bo tuo gaa, bo fii ki maadi: «Li bo ḥani ki dagdi ke ti kondi ba ki cedi ban ya nua moyiisi bali maama» (moyiisi yikodi maama) ⁶ Bi tuonsonba yen i li jaandiel i nikpela bo taani kali ki ba diidi li maama po. ⁷ Bi bo dadi li maama po ki li waagi Piaali n fii ki sedi ki maadi bi. «I bani k u tieni bo tieni mi lugdima i siiga nni li waagi boncianla, ke n n̄obu po bi lanba n gbad i u Tieu laabanjanmo ki go tuo ki dugi n po. ⁸ Ke u Tieu bani yua kuli ya yantugu, tieni ba kasieda ki tem ba mi fuonjanma nani wan tieni ti po maama. ⁹ Yeni ke waa tieni paadnma tinba yen i bani siiga nni ki ḥuudi bi pala li dandanli nni. ¹⁰ Mola be ya po i ke i kpaani u Tieu mi maama ki taadi ya tuga kpiagi ki bua ki tuni bi n̄odikaaba ya tuga ke ti báa, mono bo ki fidi tugi? ¹¹ Ama ti pia li dandanli ke ti ba baa gaa po ti yonmdaano Jesu ḥanbidi po nani bani yen i.» ¹² Ku nuwulugu kuli ḥmini ki gba Poli yeni Barnabasi ke b maadi u Tieu n bo teni ke bi tieni ya bonninandi yen i ya yaalidma bi nilanba siig nni. ¹³ Ban bo maadi ki gbeni, Saaki bo gaa mi maama ki maadi: “n naataani songi mani n maama. ¹⁴ Simo bo togdi lan bo tieni maama k u Tieu todi yen i o ḥanbidi ke bi nilanba n̄ mo fidi ki lugdi bi siiga bi niba ban doni o yeli. ¹⁵ O sawalipualo laabaalo taani yen i lan bo dianiki yedi yaala. ¹⁶ Lan bona puoli po yo ke n ba ti guani ki go sieni Davidi diegu yugu n bo ba. Nba ḥmagdig u ki ḥanbi siegu. ¹⁷ Yeni ya niba sieni ba kpaani o yonmdaano, yen i ya nilanba gaa o yeli. ¹⁸ Oyonmdaano yua bo

tieni a bona ke bi bandi ti ya yogu nni n maadi yaala n yeni. ¹⁹ Lan cedi ke n maalima tie ke ti kan ya ḥmadi bi nilanba yaaba ya pala ḥmagdi u Tieu po. ²⁰ Ama ti diani ba ke ban da jogni bi ba yeni i buli jiema, ki cuo bi ba yeni mi cunconma buali kuli k go daa di mi soma. ²¹ Ya bina bo pendi, bi niba bo dogu kuli nni ki cogi moyiisi balmaama ki go wangui u Tieu laabaalo a jaandiena nni saba daali. ²² Li bo naani li ḥnani bi ḥodikaaba yeni u jaadidongu nikpela po, yeni u jaadidongu po ke ban lugdi Jude yua ke b yi o Barsabasi yeni Slasi, u jaandidongu yudanba, ki ḥoni ba Atiosi yeni Poli yeni Barnabasi. ²³ Bi bo diani nanda i: «bi tuonsonba, a nikpela yeni i naataani, n diani i naataani yaba tie nilanba Antiosi, Siri yeni Slisi, ti fuondi i. ²⁴ Ti gbadi ke bi niba ḥnani ti siiga nni ki gedi i kani ke ti naa puni ba sanu, ki ḥmadi i yama yeni bi tunda. ²⁵ Li bo baa ḥnani ti kuli po ke yi cabi ti ti lugdi bi niba ki ḥoni ba i kani bani Barnasi yeni Poli, ²⁶ Yaaba bo taa bi miali ki cabi ti yonmdaano Jesu Kristi po. ²⁷ Ti go ḥoni Jude yeni Silasi ke bi ba maadi yi a bona. ²⁸ Lani li ḥnani ki dagdi fuonganma po yeni tinba mo ya po ke ti daa tuni bonli ke laa ḥnani. ²⁹ Lani n tie ki kubi i yula yeni n padjiema yi go daa ḥmani mi soma yeni ya bona ke bi padi i buli, yi kubi iyula yeni mi cumconma buali kuli. i ya kubi i yula yeni lani bona li baa ḥnani i po. n cabdi i n yeni.» ³⁰ Lani ke bi guani ḥoni ba, ban bo pundi Antiosi ki taani u niwulgu ki teni ba li tili. ³¹ Ban bo cogi li ya yogu ke bi la li papaali. ³² Judeyeni Slasi bo mo bo tie sawalpuali ki fidi i naataani yeni u Tieu ḥomaama ki go paagi bi pala. ³³ Ban bo tieni dana li po i naataani bo guani teni ba li lanbonmanli ke bi mo n̄ guani kuni yeni laafia ki pan teni yaaba soni ba. ³⁴ Li bo mani Silasi po ke wan ya ye. ³⁵ Ama Poli yeni Barnabasi bo ye Antiosi yeni nitianba boncianli bi bo wangui ki go tundi ti yonmdaano ḥomaama. ³⁶ Lan tieni dana ke Poli maadi Barnabasi: «ti guani i diidi inaataani ya dogi nni ke ti waani ti yonmdaano ḥomaama ki diidi ban ye maama.» ³⁷ Barnabasi bo bua wan gedi yeni San yua ke bi yi o Maarki. ³⁸ Ama ke Poli diidi sua ke laa dagdi yeni wan gedi. Wani ji bo ḥnaa ba hali Panfili dogu nni kaa ji bo todi ba bi tuonli nni. ³⁹ Ke mi paadma tieni bi siiga nni ke bi yadi lieba. Ke Barnabai taaa Marrki ke bi ji bo gedi Cipri. ⁴⁰ Ama Poli bo lugdi Sllasi ke wan yegi yeni o, ke o naataantieba mia ke ti yonmdaano ḥnabidi n ya ye yeni owan caa naan kani. ⁴¹ O bo puodi ki gedi Siri yeni Silisi ki paagidi li jaandieli yaaba pa.

Diangbenga 16

¹ Poli n̄ pundi Derbi yeni Listri mo, ki sua ke Jesu ḥodka ke bi yi o Timote, ke o ye likani, Juufipua yua n daani U Tieu nni ya bijua, ke o báa tie Gresi yua. ² Ya kpiiba n den ye Listri yeni Ikonи den tieni o po kasiedi ḥnamo ³ Poli den bua wan yegi yeni o ki gedi u sanu; lanwani ii, ke o ga o ki kuani o ku ciagu, kelima Juufinba den ye li dogi nni, ki bani ke o báa tie Gresi yua. ⁴ Ban den caa ya dogi nni kuli, bi den caagu u tondou ti jaandiedi nni ke ban cōlni Jesu ḥodkaaba yeni Jerusalema nikpelba n̄ den diani ki bili ya yikodi. ⁵ U Tieu nitaanli dudugdi den pugni, ki go yabdi ki pugdi daali kuli. ⁶ Poli yeni o yegni den tɔgn̄i ki ḥnani Friji yeni Galatia diema nni, ki sua ke fojanma den kuani ba ke ban da gedi Asi diema nni ki kpaandi, ki tundi mi maama. ⁷ Ban nagi Misia, ban bigni ke ban gedi Bitinia nni, ama Jesu fojanma den ki puni ba u sanu. ⁸ Ban pendii ki balni Misia, ki jiidi Truasi dogu nni. ⁹ Li bonlegdikaali n̄ legdi Poli po ku ḥnagu nni: Maseduani

juá den se likani, ki yi o ki tua: "Cua Maseduani ki todi ti." ¹⁰ Li bonli n̄ legdi P̄oli po, ke ti jagi li yogu ke ti bobni ki fii ki gedi Maseduani kelima U Tienu yi ti ke ti tundi ki waani o laabaalñamo bi ya po i. ¹¹ Tin fii Truasi, ti taa u sansieru ki gedi Samotrasí, li daalieli tin pundi Neyapoli. ¹² Tin ñani li kani, ti gedi Filipi yu n tien Maseduani ya dociamu, ki tie ya dogu n yabi ki cie, li diema nni ki den nua Roma bali, tin kali li kani dana bá ¹³ Saba (mi fuodma daali n̄ pundi, tin ña ki fagdi yeni bu bulñocianbu, ki gedi b̄engu bá kani naani ke ti maali ke tin kadi jaandieli (jaandi yaalí). Ti den kali ki maadi yeni ya puoba n taani ki cua likani. ¹⁴ Bi siiga nni ban yi ya pua Lidia, ke o tie Tiyatira pua, ki pugi U tienu den cengi ti. O Diedo n̄ luodi o pali ke wan ya fiini P̄oli n̄ maadi ya maama. ¹⁵ Ban tieni o mi ñinwulma bogdili, ki yadi mi yedjanma o diegu po, ke o mia ti ki yedi, "I ya diidi ki sua ke n duu U Tienu po, yin cua n deni, ki ya ye." Ke ti tuo o maama ¹⁶ Li sua ke ti caa i jaandi, pua ke o bu ti baadi n̄ cendi ti. O den kuandi o yonbdanba ñjalmani li baabuli po. ¹⁷ li pua den nua tinba yeni P̄oli ki kpaandi ki tua, "Ya niba ne ti Mi tanpojoma Tienu tuonsonba i, bi tundi ki wangí yi mi faabma sanu i." ¹⁸ O tieni yeni ke laa luo dana bá. Ama P̄oli pali n̄ beni o po, wan gbagi ki yedi ki cicibiadga, "N maadi a Jesu Kiristi yeli po, ña o niinni" Ke ki ñani ki yaadi ki ña o. ¹⁹ O canbàanba n̄ la ke b̄i ñjalmani dandanli bodi, ke bi cuo P̄oli yeni Silasi ki gedi yeni ba bi paatieba kani. ²⁰ Ban kuani ba ti buudi yudaano kani, ki maadi, "Ya niba ne kuandi li ñmadli ti dogu nni. Bi tie Juufinba i, ²¹ Bi tundi ya bona ke Roma yikodi ki tuo ke lan ga bii lan cõlni." ²² Bi dogtieba den taani ki fii, ki yie P̄oli yeni Silasi po, ke ti buudi danba biidi bi pala, ki landi bi tiadi, ki papadi, ki cabi bu ñøbu ke ban pua ba a gbana. ²³ Ban pua ba ki gbeni, ki cuo ba ki ban luoni li kpaadidieli nni, ki puogi li kpaadidieli guudka ke wanya guu bonjanla. ²⁴ Wan gbadi ban bili o ya tuonli, ke o kuani ba liiga po kpaadidieli nni ki pilni bi taana i kudsесeli. ²⁵ ku yøgsiigu n̄ yøgdi, ke P̄oli yeni Silasi yiini i yaní ki dondi U Tienu, ki jaandi, ke ya kpaada n̄ sieni cengi ba. ²⁶ Li ludli nni, mi tindigbima n̄ tieni, ki migi li kpaadidieli fiagli, lanyognu, a bulñona kuli n̄ luodi, yuakuli ya kudsесeli n̄ cie ki baa. ²⁷ Li kpaadidieli guudka n̄ findi mi guama nni ki sua ke a gana kuli yaa, wan n̄odi o jugsiega ke o ba muu ki kpa o yuli, kelima o bi tama ke a kpaada kuli sani ki ciadi i. ²⁸ Ama P̄oli n̄ tiani paama ki maadi, "Da tieni a yuli bonbiigu keli maa tikuli ye nekanba i. ²⁹ Li kpaadidieli guudka den mia ke bi yendi u kaanu, ke o sani ki kua ki digbi yeni ti jawaandi ki baa ki gbaani P̄oli yeni Silasi nintuali. ³⁰ ki ñani ba, ki maadi "N Diedi n ba tieni ledi i ki baa mi faabma?" ³¹ Ban jiini o "Ya duu O Diedo Jesu Kiristi po, a ba baa mi faabma fini yeni a dansanu kuli." ³² Ban maadi o O Diedo maama, wani yeni odiegu nni yaaba. ³³ Lanyognu, li kpaadidieli guudka n̄ taa ba li ñiagu mono, ki gedi yeni ba o deni, ki ñuudi ñuudi bi nala, wani yeni o deni yaaba kuli n̄ tuo ban tieni ba mi ñinwulma bogdili yenma. ³⁴ Wan kuani P̄oli yeni Silasi o dieli nni, ki seni ba mi jiema, wani yeni o diegu nni yaaba kuli pala n̄ mangi yeni wan tuo ki ga U Tienu maama. ³⁵ Lan fandi, ti buudi yudanba n̄ sõni u tondu ban maadi li kpaadidieli guudka ke wan luodi ki ña bi niba yeni ban ña. ³⁶ O guudka n̄ caa P̄oli u tondu, ki maadi, "Ti buudi danba sõni u tondu ke ban maadi nni min luodi ki ña yi yin ña: molane, i ba fidi ki ña yeni mi yanduanma. ³⁷ Ama P̄oli n̄ maadi ba, "Bi pua ti asala siiga, ki naa buni ti, yeni tin tie Roma yaaba kuli - ki

luoni ti li kpaadidieli nni. Bi jibua ban luodiki ḥa ti li wuoli nni bii? N, n! Ban cua bibá ki luodi ti” ³⁸ O guudka n̄ caa ti buudi yudanba u tondu, ban gbadi ke Poli yeni Silasi tie Roma yaaba, ti jawaandi n̄ cuo ba. ³⁹ Ti buudi yudanba n̄ cua ki mia ba sugli, ki luodi ki ḥnani ba, ki maadi ba ke ban ḥn̄a ki fagdi yeni bi dogu. ⁴⁰ Poli yeni Silasi n̄ ḥna li kpaadidieli nni ki cua Lidia deni. Poli yeni Silasi n̄ la bi kpiiba, ban paani bi pala, ki fidi ki ḥna li dogu nni.

Diangbenga 17

¹ Ban bo t̄ogni pendi Afipoli yeni Apoloni ya dogu nni ban pundi teslonika ya dogu nni Jufinba bo pia li jaandieli. ² Nani Poli n bo limaani ki tiendi maama, o bo kua taani yenba mi fuodma dan taa nni, o bo maadi yenba yaala tie i diani bundma. ³ Poli bo pobdi li tili ki cogi ki ḥnabi wan ba ke li tie buama yaala ke Kristi la fala ke go fii bi tinkpiiba kani. o bo yedi: «Jesu yua ke n̄ yedi n tie Krisit» ⁴ Jufinba siiga nni bi tianba bo tuo ki taani Poli yeni Silasa po, yeni greki nba yeni bi puoba yaaba tie gmadkaaba yeni u niwulgú. ⁵ Ama Jufinba yaaba n pia kangbadima yeni ki nanga bo a nibiada ki daaga po, ki taani o niwulgú ki fini ti fuudi u dogu nni. Bi bo gedi ki pigni Jason ki bua cuo Poli ki gedi yeni o o niwulgú nni. ⁶ Ama Ban boo la'og, bi bo fili Jason yeni o kpiiba i ki caa yenba u dogu nni bujiala kani ki yigni: «Ya niba n gmadi u dogu mo pundi ne kanba» ⁷ Joson bo n ga ya niba o deni po bo yiedi sesari bali maama ki yedi: ke baditiano ye ki yi Jesu. ⁸ o niwulgú yenu u dogu banda n gbadi li maam li bo yagi bi yama. ⁹ Bi bo ti pani Josoi yeni o lieba po ke bi ḥnani ba ki ḥn̄a. ¹⁰ Li daali ḥnagu ke bi taa Poli yeni silasi ki gedi yenba Bele ban bo pundi bi bo kua Jufinba bangima dieli nni. ¹¹ Ya Jufinba bo ye lan dogu nni bo tie nimonba ki cie Tesalonik nba bi bo kuani bi yama yeni i m̄onm̄oni u Tieu maama bangima nni ki ḥnabi diidi daali kuli u Tieu maama diani n maadi yaala ya tie m̄onm̄oni. ¹² Lan bo cedi ke bi siiga nni bi niba bo dugi, yeni Greki nba puoba yeni bi jaba yaaba. ¹³ Ama Tesaloni Jufi nba n bo gbadi ke Poli maadi u Tieu maama Bere ke bi gedi ki gua fini o nuwulgú. ¹⁴ Li yognu ke Poli kpiiba gba ki s̄oni o mi ḥniciama po; Ama ke Silasi yeni Timote wani ye lan kani. ¹⁵ Yaaba bo ciani Poli bo gedi yeni o hali Ateni. Ban bo ḥn̄a o lan kani ke bi maadi ba Silasi yeni Timote po ke wan tuodi cua bi kani. ¹⁶ Poli n bo guu ba Ateni o tagnma bo yagi kelima o dogu yeni kuli bi gbie yeni i buli ¹⁷ Yeni ke poli kua li jaandieli nni ki maadi yeni Jufi nba yeri ya niba bo jaani u Tieu. yeni yaabako bo laadi ba daali kuli bi niba tantaankaanu kani. ¹⁸ Ama Epikiriani yeni Stihisiani nba gbabanda bo kpagi'o. ke bi tianbi yedi: «o maciandaano bua maadi be i? ke bi tianba tua ke: «li naani o kelima o bo wangí ba yesu yeni mi bi tinkpienba findnma. ¹⁹ Ke bi taa Poli ki gedi yeni o Aleopasa kani ke yedi: a ba fidi ki wani ti ke gbadi ḥn̄an bangi ya bangiciama yeni? ²⁰ Kelima a maadi a boncana ti tuba nni, lan ya po ke ti bua bandi ḥn̄an maadi ya bonla yeni niima nni.» ²¹ Ama Atenasa dogtieba yeni ya canba n bo ye li kani biani bi yaama ki ya cengi aboncana. ²² Lani ke Poli bo fii ki sedi Alopaja nituali nni li yedi: «yinba Ateni yaaba n la ki kuni i yama i jaandi. ²³ Kelima min t̄ogni i dogi nni naan kuli n la yi tagi tagi yaala ki dondi ki la yi ban jaan naani ke bi diani: Ya Tieu ke yi bani yi». Lanwani i jaani mi yanbonma nni min yei yi yaala n yeri. ²⁴ U Tieu yua tagi ḥnanduna yeni ya bona ye len nni kuli ki tie tanpoli yeni ki tinga kuli yomdaano yekaanu

kan ya tie bi niba n taa bi nugi ki maa ya bonla ki yi jaandieli ka. ²⁵ Waa luo bonli ba kuli ki bua bi nisaalo nugu n sɔni o po, kelima wan mono n teni bi niba li miali yeni mi fuoma yeni yaali ye kuli. ²⁶ UTieno bo tagi jayedo baba i k o mali ya niba yeni ya mabuoli ye ki tinga ne kuli po. O bo tuodi ki bili bi po u siagu yognu yeni i yeyienkaani bianu. ²⁷ Bi niba bo baa kpaani u Tieno i. Ki ḥjanbi kpaani o ki la 'o. kelima waa fagi yeni ti. ²⁸ Ama wani ya po i ke ti cuoni ki tuo, yeni ti yema kuli, Yeni ke yi ssiga nni o lonpualo yedi. ti mo tie o yaabila i. ²⁹ Lan ya po nani ti tie uTieno bila yeni li buali, tin daa maali nani wani u Tieno naani nani wula yeni, bii ligi lan yaa ka tanli yua ke o kpek piedeo kpiede ke li tie o nisaalo maalma. ³⁰ Ti bi ki bani puu ya yognu k u Tieno bo codi ti biidi, ama mɔla u Tieno wangti bi niba kaana kuli ke ban lebdi bi yama. ³¹ UTieno bili ya daali ki go gandi o nitegika k o ba bu ḥjanbi i mɔnmoni. U Tieno bo teni lan nilo i mɔnmoni bignma k o fii bin tinkpiba siiga nni. ³² Atanasi yaaba n bo gbadi ke Poli maadi bi tinkpienba fiima yeni bi tianba bo ñuadi o ama ke bi tɔba mo bo yedi: «ti daa ba faa cengi o maama datoli.» ³³ Li po n pendi ke Poli yaadi ki ḥjaa ba. ³⁴ ke nitɔba cua bi kani ki dugi li maama po yeni Denis, Aheropajiti, pua bá ke bi bo yi o Damaris yeni bi tɔba.

Diangbenga 18

¹ Lanya bona ñ pendi, Poli n ñ a Ateni, ki gedi Korenti. ² Likani, wan cendi Juufi ke bi yi o Akila, ke bi mali o Pɔnti, ke o dá ñani Itali ki pundi, wani yeni o denpua Prisila, kelima Kulodi den ñani bu li ñɔbonli ke Juufinba kuli ke ban ñ Roma dogu nni. Poli ñ tuogi ba. ³ Kelima bi den taa kpenkpendtuonli i, wan kali yeni ba ban ya tuuni, kelima bi den caandi ti jondi i ki kuadi. ⁴ Poli den wangti mi maama li jaandieli nni mi fuodma daali. O den maadi ke Grekinba yeni Juufinba tuo ki ga o maama. ⁵ Ama Silasi yeni Timote ñ ñiani Maseduani, ki jiidi ki cua, Fonjanma ñ niini Poli wan kadi ki waani yeni i mɔni ke Jesu n tie Kiristi. ⁶ Juufinba ñ yie, ki sugdi o, Poli ñ yogi o tialakaadi bi po, ki maadi ba, “I sɔma ñ guani ki wuli i yucela po; Mini naa pia tagliba kuli. Lan cili mɔlare ki ji ya caa, n ba gedi bi milanba kani i” ⁷ Ke o ñani lankani, ki gedi Titiyusi Justusi, ya ja n pugi U Tieno deni. O deni den ki fagi yeni li jaandieli, ⁸ Krispus, li jaandieli yudaano den taani ki daani O Diedo nni wani yeni yaaba n ye o deni kuli; ke Korenti niba yaaba n gbadi li maama kuli den tuo ki duu U Kiristi nni yeni mi ñinwulma bogdili. ⁹ Ke O Diedo legdi Poli po ti dangdi nni ku ñiagu ki maadi, “Da jie, ama ya maadi ki da ḥjmini. ¹⁰ Kelima, N ye yeni a, ke obakuli kan bigni ke wan tieni a yaali n bia, kelima n pia bi niba ke bi yabi u dociamu ne nni” ¹¹ Poli den tieni li kani binli yeni bina luoba, ki tundi ba, ki wangti ba U Tieno maama. ¹² Ama Galio ñ tua Asihaya gufeneri, Juufinba ñ fiini ki nanga Poli po, ki gedi yeni o ti buudi danba kani, ¹³ ki maadi, “Ya nilo ne bɔndi bi niba ke bi pugi U Tieno, ama ti yikodi naa cabi yeni” ¹⁴ Lanyognu, Poli ñ ya bua ga mi maama, Galio ñ maadi Juufinba, “Yinba, Juufinba, li ya bi tie jodi bii tuonbiadi maama, li bi baa pia u sanu ke min maadi yeni yi. ¹⁵ Ama nani lan tie lanbona yeni yela maama yeni i maabilkacema yeni ii, yinba mɔno ñ ḥjanbi ma i ḥjimali nni. N ki bua lan ya maama buudi daano.” ¹⁶ Galio ñ beli ba ki ñani ba ti buudi diegu nni. ¹⁷ Lanwani ii, bikuli ñ taani ki cuo Sosteni, yua den tie li jaandieli yudaano, puapua o ti buudi diegu cancanli. Ama Galio nan

den ki songi ban tie yaali. ¹⁸ Pöli den waagi li kani waamu yeni o kpiiba, ki ti fii ki cabi ba ku kua ku ñinbiagu ki gedi Siri wani yeni Prisila yeni Akila. Wan ba fii li ñinbiayaali kani, o den cedi ke bi kuo o Sankreya dogu nni kelima o den niani U Tienu ke o baa ñqua Nassaleti ñomaama i. ¹⁹ Ban pundi Efesa, Pöli n̄ cabi Prisila yeni Akila lankani, ki gedi obá li jaadieli nni ki ban ya tundi Juufinba. ²⁰ Bi den mia ke wan kali bi kani waamu, wan yie. ²¹ O den cabi ba, ki yedi ba, “N ba guani i kani li ya tie U Tienu buama.” ki fii Efesa. ²² Pöli n̄ pundi Sesare, wan do, ki fuondi Jerusalema Kiristi nitaanli, ki ñani lankani, ki jiidi ki gedi Antiyosi. ²³ Wan kali likani waamu, wan fii likani ki toli Galatia yeni Prijia diema nni ki ya paandi Kiristi ñodkaaba kuli. ²⁴ Juufi ja, ke bi yi o Apolosi ke bi mali o Aleksandri n̄ cu Efesa. O den bani mi maama, ki go paa mi dianma nni. ²⁵ Bi den kuani o O Diedo maama tundma cogu. O yantiali den tiegi yeni U Tienu maama, o den maadi ki go maali ki li tuagi yeni Jesu maama. Ama o den bani Jan ñinwulma bogdili baba i. ²⁶ Apolosi den fuoni o yama, ki maadi li jaandieli nni. Ama Prisila yeni Akila n̄ cengi o maama, ban piadi yeni o ki ñanbi ki waani o O Diedo sanu. ²⁷ Wan den bua wan pendi ki gedi Acihayia, o kpiiba den paani o pali, ki diani li tili, ki teni Acihayia Kiristi ñodkaaba ki waani ba ke ban ga o cangu. Wan pundi likani, o den todi U Tienu ñanbli n̄ cedi ke yaaba duu Jesu po. ²⁸ Apolosi den yaadi Juufinba asala siiga nni, ki nia yeni ba, ki taadi i diani banma ki wangí ba ke Jesu n tie Kiristi.

Diangbenga 19

¹ Li sua ke Apolo n̄ bo ye Korenti, Pöli den tøgni ya dogi n ye a juana nni kuli, ki ban pundi Efesi dogciamu nni, ki kadi yeni Jesu ñodkaaba siiga tianba. ² Pöli n̄ yedi ba: «Yin dugi U Tienu po yeni, i baa mi Fojanma aa?» Ban ñmiani o: «N n, tii gbadí ke bi maadi Fojanma maama mōno» ³ Pöli n̄ buali ba: «To bi nan tieni yi mi ñinwulma bogdili yeni be i?» Ban jiini: “O Ninwulka Jan yaama” ⁴ Lanwani ii, Pöli n̄ jiini ba: «Jan den tieni ti tuonbiadi sugli ya ñinwulma bogdili i. O den waani bi niba ke ban ya daani yua n ba ñodi o puoli wani n tie Jesu.» ⁵ Bi niba n̄ gbadí lan ya maama, ke bi tuo ki ga mi ñinwulma bogdili O Diedo Jesu yeli po. ⁶ Pöli n̄ maani o nui bi po, ke Fojanma jiidi bi po, ke bi ji maadi mi maalanma nni ki pua sawali. ⁷ Bi den tie nani jaba piiga n bilie i. ⁸ Pöli den kua yikodi tundma dieli nni, ki maadi yeni li papäali, nani ñmaali taa yeni, ki tie ania ke ban gbadí U Tienu diema niima nni. ⁹ Ama, Juufinba bi tianba den juagi bi palá kaa tuo ki colni Jesu sanñodma, ki go maadi ki biidi Jesu yeli asala siiga. Lanyapo, Pöli den yaadi ki ña ba, ki taa bi ñodkaaba, ki piadi ki ban tundi ba daali kuli Tiranus cogdieli nni. ¹⁰ Pöli den li kubi yeni i hali bina lie, ke yaaba ye Asi kuli, Juufinba yeni Gilekinba kuli, gbadí O Diedo maama. ¹¹ U Tienu den tie Yaalidgu tuada yeni Pöli nui, ¹² Lanyapo, ya yianba den fidí ki sii Pöli ninfiancabli bii o tiayiekaagu den yi baa laafia, mu cicibiadmu mo den n̄ ki ñaani yiantianba mo. ¹³ Ama Juufinba, ñantaadi danba mo den ye li diema nni, ki bieli ki ñangi mu cicibiadmu mun ye yaaba niinni O Diedo Jesu yeli po. Bi den yi yedi: “Jesu, Pöli n̄ wangí yua ya maama yeli po, n̄ yedi yi yeni li niinli ke yin ña ki ña bi niba ne” ¹⁴ Yaaba n den tiendi lani den tie Juufi salga yidkacianba siiga yendo, ke bi yii o Sefa ya bijalelediba i. ¹⁵ Cicibiadyenga n̄ jiini ba “N

bani Jesu, N go bani Pöli mo; Ke yinba mo tie bile i? ¹⁶ Ki cicibiadga yaaga n ye o nilo nni yeni ñ bibi ñjantaadi tofaadanba, kiloli ba ki puapua ki duoli ba ban ña li dieli nni ki sani mubili yeni ti yiadi. ¹⁷ Ya niba n ye Efesi kuli, Juufinba yeni gilekinba ñ gbadi li maama, ki bandi. Ti jawaandi ñ kua ba, ban kpiagi O Diedo Jesu yeli. ¹⁸ Yaaba n den daani Jesu nni mo den nagdi ki wangi ban tieni ya tuonbiadi, ki miadi sugli ti po ¹⁹ Bi ñögdanba yeni ti bulböndi danba den cua yeni bi tila ke bi juu ke a buodi u mu nni asala siiga. Li tila kuli dunga den pundi ligdibala tuda piimu (50.000) ²⁰ Lanyapo, O Diedo maama den yadi i kaankuli yeni u paaciamu. ²¹ Pöli ñ sóni o tuonli ki gbeni Efesi dogu nni, Fonjanma den kuani li jagli ke wan togni Maseduani yeni Acihayi po, ki gedi Jerusalema; O den maadi “Min kali nekanba yeni, li buali ke min pundi Roma po mo.” ²² Pöli den sóni o todkaaba bilie Maseduani, lani n tie Timote yeni Erasitusi yaaba n den tie o naacenba. Ama wani obá go den tieni Asi diema nni waamu. ²³ Lanyognu, bi den fiini mi janjancianma Efesi dogu nni, ki mi nua Jesu sanñödma. ²⁴ Wula maano den ye ki yii Demetriyusi, o den duadi Diyana jaandieli bonnanana ki kuandi o tuonsónba po li baali boncianla ²⁵ Lanwani ii, o den yini li tuonsónba yeni ya maaba sieni, ki taani ba ki yedi ba, “Canbáanba, i kuli bani ke ku maagu ne tuonli kuandi ti li baali boncianla. ²⁶ I la ki go gbadi, li ki tie Efesi ne baba ka ama Asi nni kuli, ke ban yii yua Pöli böndi ki lebdi bi niba maalma ke bi ñjodi o. O yedi ba ke ban tagi ya buli yeni i nui ki tie tienu. ²⁷ Li ba fidi bi niba ñ fali ti kpenkpendu tuonli ne; lani baba ka, bi go ba fidi ki fanbi ti pobulo Diyana yua n dagdi yeni ti kpiagdi yeni budiel. Wani yua ke Asi kuli yeni ñanduna kuli bugi ba buoni o kpiagdi.” ²⁸ Ban gbadi lanya maama, ke bi fii yeni li pabienli ki yigni ki tua “Efesi yaaba Diyana ye yeni ti kpiagdi” ²⁹ Ke li ñmadli tieni u dogu nni kuli, ke bi niba taani ku kua u badu guagu nni, ki cuo pöli yegni yaaba n den ñani Maseduani ki cua, Gayusi yeni Arisitarkusi. ³⁰ Pöli den bua kua ku niwulgú siiga, ama bi ñödkaaba den pani o. ³¹ Asi diema nni yikodanba yaaba n den tie dönlinba den sóni u tondu ki waani o ke wanda kua ku guagu nni. ³² Bi niba den yigni ki maadi maayenma, ke tianba mo maatoma, kelima bi den ye ti yanyagdi nni ke bi siiga boncianli ki bani ban taani yaali ya po. ³³ Juufinba ñ dadi Aleksandro ki ñani bi niba siiga, ki seni o liiga Aleksandro ñ cili ki ya gangi o nui, ki bua wan waani li nitaanli li bonli niima nni. ³⁴ Ama, ban bandi ke o tie Juufi, ban taani ki tandi ki maadi maayenma lan waagi kudilie ki tua, “Efesi yaaba Artemisa ye yeni ti kpiagdi.” ³⁵ yiko tuonsónlo ñ möndi ki jiini ku niwulgú yama, ke o maadi, “Yinba Efesi yaaba, o laa nilo n ye ne, kaa bani ke Efesi dogciamu n tie ti pobulciamo Diyana budiel guudka, ya nannanli n ñani tanpoli ki baa? ³⁶ Yin bani ke lanya bonli ki pia niama yeni ii, i ba dingi i yama ki da jegibi ki sóni tuonkaadi. ³⁷ Kelima yin cua yeni ya niba ti buudi ne ki tie jaandieli suuda, baa go tie yaaba n fanbi tin jaandi ya bulo mo. ³⁸ Lanwani ii, Demetriyuusi yeni bi maaba yaaba n ye yeni o ya pia tagli yeni nilobá, ti buudi diena ye, ke ti buudi yudanba mo ye; bi ba fidi ki jia bi maama yeni biyaba. ³⁹ Ama i ya pia maatoma li buali li maama jiama ñ cölni li nitaali sanu i. ⁴⁰ Kelima, lanyapo, bi ba fidi ki jalgi ti ke ti yie yiko i ki fiini li ñmadli dinne ki naa bani yaali ya po, ti go kan fidi ki waani li niima nni mo. ⁴¹ Wan maadi lanya maama ki gbeni, ke o cabi li nitaanli.

Diangbenga 20

¹ Ku fuugu po n̄ pendi, P̄oli n̄ s̄oni ki yini bi ɣ̄odkaaba, ki paani bi pala, ki ji cabi ba, ki fii ki gedi Maseduani. ² Wan pendi li diema nni, o den maadi n̄ yabi, ki paani bi pala, ke o cua Gresi. ³ Wan tieni li dogu nni ɣ̄maali taa, Juufinba n̄ tidi loli ki sedi o po yeni i janbi, lan sua ke o bua kua ku ñinbiagu ki gedi Siri, wan jagi, ki guani ki lebdi Maseduani. ⁴ Yaaba n̄ den ba ciani o Asi po n tie, Sopateri, Piirusi bijua, ke o ñani Bere; Aristarki yeni Sekondi, ke bikuli ñani Tesaloniki ki tie dugikaaba; Gaayusi, ke o ñani Derbi, Timote, Ticiki yeni Trofimi, ke bi tie Asi yaaba. ⁵ Ama lanya niba den ga ti liiga ki ba guudi ti Trowa. ⁶ Ya kpanu n̄ ki pia dibinli daana n̄ pendi, ke Ti kua ku ñinbiagu Filipi, ki tieni dana mu, ki pundi bi kani Trowa, ki kali likani dana lele. ⁷ Laadi daacincinli daali, tin taanni ki bua ɣ̄miidi kpanu, P̄oli n̄ maadi yeni bi dugikaaba. O den bobni ki bua li ya fiifandi, wan fii i, lanwani ii, o den maadi ke ku yøgsiigu ti yøgdi. ⁸ Mu fidsanmu den yabi poli dieli nni, tin den taani naana. ⁹ O naaciemo den kaa li takobonli kani ke bi yi o Etikusi, mi guama den paadi o. Nani P̄oli n̄ den maadi boncianli yeni ii, li naaciemo mi guama n̄ paadi li naaciemo, wan lagdi li dietuaditaali po ki baa ki kpe. ¹⁰ Ama P̄oli n̄ jiidi, ki duani ki labni o po, ki wobi o. K yedi, "Da wadi mani i pala ka, kelima o fo." ¹¹ Wan guani ki do, ki ɣ̄miidi kpanu, ki ɣ̄mansi. Wan maadi yeni ba ki pugni hali i siŋafaani, wan cabi ki fii. ¹² Ban guani yeni o naaciemo ke o suo, lan songi bi pala. ¹³ Tinba wani den kua ku ñinbiagu, ki ga P̄oli liiga, ki gedi Aso, tin den ba guudi naani ki taa P̄oli ku ñinbiagu nni. Wani m̄ono den bua yeni i, kelima, o dá den jagi ke wan tøgni u sanu i. ¹⁴ Wan cendi ti Aso yeni, ke ti kuani o ku ñinbiagu ki gedi Mitileni. ¹⁵ Tin fii lankani, ti tieni dayenli i, ki pundi Cihiyø kpendedgli kani, li daalielie te ki pundi Smo kpendedgli, li daataali daali, tin pundi Miletii dogu nni. ¹⁶ Nani P̄oli n̄ den jagi ke wan tøgni Efesa po, o den ki bua wan biani mi yaama Asi diema nni, kelima o den peli ki bua o ya ba fidi, wan pundi Jrusalema pantekoti daali i. ¹⁷ Wan pundi Miletii, Wan s̄oni bi niba Efesa, ban yini o po Kiristi nitaanli nikpelba. ¹⁸ Ban pundi o kani, wan maadi ba, "Yinba m̄ono bani ibá ke hali min ɣ̄maa n̄ taali Asi ne, min ye maama yeni yi yognu kuli. ¹⁹ N li n̄ua ki tuuni U Tieu tuonli yeni li palí nni yumiinli, yeni ti ninsiidi yeni Juufinba n̄ loli ki sedi n̄ po yeni ya janbi kuli. ²⁰ Yinba m̄ono bani ke mii døgni yi libakuli ke li n̄ua yaali n̄ tie bonmonli i po, yeni min tundi yi maama asala siiga, ki go caa i dansani nni maama. ²¹ I bani min tuodi ki waani Juufinba yeni gilekinba ke ban biidi bi pala bi tuonbiadi po, ki lebdi bi yama ki ɣ̄odi U Tieu, ki dugi ti Diedo Jesu po. ²² M̄olane, Fonjanma tigi nni, ki caa yeni nni Jrusalema, n̄ naa bani yaali n̄ ba tieni nni lanpo, ²³ Ama Fonjanma tuodi ki waani nni ke i kudsесeli yeni falaciamu guu nni. ²⁴ Ama mii tama ke n̄ miali tie bonmonli n̄ po, ki ba pani nni min dudi n̄ nonma banlu yaali n̄ pia n̄ po mayuli po, lani n̄ tie ke min s̄oni O Diedo n̄ puogi nni ya tuonli, ki tieni kasiedi U Tieu ɣ̄nabli laabaaljamo po. ²⁵ Didi mani m̄olane, n̄ bani ke yinba yaaba ya siiga ke n̄ kpaandi ki waani U Tieu diema laabaali ne, i kan la n̄ ununga jiga. ²⁶ Kelima n̄ kadi ki maadi yi i moni dinne, ke mii pia tagliba kuli ke li n̄ua nisaaloba kuli s̄oma. ²⁷ Kelima, min waani yi U Tieu yanbuama, mii døgni yi libakuli. ²⁸ Lanwani ii, yin fangi i yula ki cegni ibá, ki guudi U Tieu Fonjanma n̄ guuni ya yankulu ke yin ya tie yankpaaba/gobdikaaba. Yin ya faami, yin gobdi ya yognu U Tieu nitaanli, wan baa

yaaba ki taani o kani yeni o socema. ²⁹ N bani ke n ya fii, ki siedi ki ña yi, yaaba n tie nani i fuasangbanbiadi yeni ba kua i siiga, ki kan taa ki cabi u yankulu. ³⁰ N bani ke bi niba ba kua i siiga, ki bɔndi yi yeni bi nufantunda ke yin tua ñɔdkaaba. ³¹ Lanwani ii, yin sedi taajalalie, ki guudi. Yin ya tiani ke bina taa n yeni, ke n tundi yi yienu yeni ñiagu kaa cedi. ³² Mɔlane, n mubni yi U Tienu yeni o ñanbli ñɔmaama nui nni, yaama n ba fidi ki cedi yin paagi ki cie, ki go baa u biinu wan bili ya ñalmani o nigagdinjanba po. ³³ N naa kuani n yama niloba kuli ligi bii o wula lanyaaka o tialakaadi nni. ³⁴ Yinba mono bani ke n ya nui ne kuani n yuli po buama yeni yaaba n ye yeni nni ya buama i. ³⁵ Lan tie yaali kuli, n tieni nannanli ki waani yi yin ba todi a tadma maama yeni i tuona, yeni yin baa tiani O Diedo Jesu ñ yedi ya maama, wan yaadi kiyedi yaama obá: «Mi yedjanma ye ñan teni po ki cie ñan ga.» ³⁶ Wan maadi yeni, ki gbeni i, ke o gbaani ki jaandi yeni bikuli. ³⁷ Bikuli den buudi boncianla, ki cuo Pɔli tulu nni ki wobi o. ³⁸ Bikuli den ye yeni li pabɔnli kelima ban den gbadji ke o maadi ke bi kan ji guani ki la o nunga, lani ñ pendji i, ke bi ciani o ku ñibiagu kani.

Diangbenga 21

¹ Tin cabi ba ki fii, ki kua ku ñinbiagu, ti taa sansiedu ki gedi Kosi dogu nni, lan fifandi, ke ti pundi Rodesi dogu nni, ki pendji lankani ki pundi Patara. ² Ti den la ñinbiagu ke ku caa fenesi po, ke ti kua gu. ³ Tin den nagi Cihipri kpendedgi, ti den balni ki ña li ti ganu po, ki toli Siri po, ki gedi ki sedi Tiiri, ke bi tugdi ku ñinbiagu tuga. ⁴ Ti den la jesu ñɔdkaaba, ki tieni lankani dana lele. Fonjanma den fandi ba ke bi waani Pɔli ke wanda gedi Erusalema. ⁵ Ti cangu ñ den juodi likani, ke ti cabi ba, ki tugni ti sanu, ke bani yeni bi puoba yeni bi bila piadi ti hali ki ñani ti u dogu nni. Ke ti gbaani ki jaandi u ñinkunu. ⁶ Ti den cabi ba ki kua ku ñinbiagu, ke bi guaniki kuni bi denpo. ⁷ Tin den pendji Tiri, tiden suagi ki gedi Pitolemayisi. Lankani, ti den fuondi tikpiiba, ki juadi yeni ba dayenli. ⁸ Lan fifandi, ke ti fii ki gedi Sesare, ki kua Filipi yua n tie ban den gandi ya nileledba o laabaaljamo tundma po yen yendo deni, ki ye yeni o ⁹ Li nilo den pia bonpola taa, ke bi tie powandina, ki pua sawali. ¹⁰ Tin tieni likani dana waamu, sawalpualo bá den ñani Jude, ki jiidi ki cua, ke bi yii o Agabusi, ¹¹ O den nagni tikani ki taa Pɔli gbanñagdu, ki loli o ya taana yeni o nui, ki yedi ne: “Fonjanma ñ yedi yaali n ne, ‘Maama ne i, ke Juufinba ba loli yua yeni ya gbanñagdu ne, ki mubni o bi nilanba nui nni’.” ¹² Tin gbadji lan ya maama, tinba yeni ya niba n ye likani kuli ñ taani ki maadi Pɔli ke wanda gedi Jerusalema. ¹³ Ke Pɔli jiini, “Be yapo i, ke i buudi ki yagni n yama? Kelima, N bobni ki gbeni o, Li ki tie ke ban loli nni baba ka, ama ki go ke Jerusalema nni, O Diedo Jesu yeli po” ¹⁴ Nani Pɔli ñ den ki bua ke o cengi ti cegli yeni i, ti ji den ki ñua ki niidi o, ti den yedi, “O Diedo yanbuama ñ tieni lan buali maama” ¹⁵ Lanya dana ñ pendji, ke ti baani ti tuga ki doni ki gedi Jerusalema. ¹⁶ Bi ñɔdkaaba den ñani Sesare, ki ñɔdi ti lipo. Bi den yegi yeni nilo ke bi yii o Minason, ke o tie Cihipri yua, ki den tie ñɔdkaa, tin baa ye yeni yua. ¹⁷ Tin pundi Jerusalema, ti kpiiba den ga ti cangu yeni li pamanli. ¹⁸ Lan fifandi, ke Pɔli gedi yeni ti Jaka kani, Kiristi nitaanli nikpelba kuli den ye likani. ¹⁹ Wan fuondi ba ki gbeni, ke o dugni ba U Tienu ñ tieni yaali kuli bi nilanba siiga o tuonli sanu po. ²⁰ Ban gbadji lani, ke bi dondi U Tienu, ki maadi o, “Ti kpiilo, a la ya niba n tuo ki

dugi Jesu po Juufinba siiga ki luo tuda tuda. Bi kuli sedi taajala lie i, ki baa colni li bali yikodi. ²¹ Be maadi ba a maama, ke a tundi Juufinba yaaba n ye bi nilanba siigi, ki waani ba ke ban na Moyisi maama, ke ban da kondi bi bila, ki go da njua bi yaajanba bogda mo. ²² Ti ji ba tieni ledi i? Li naa pia tama ke bi kan gbadie ke a cua ne. ²³ Lanwani ii, ñjan tieni tin ba waani a yaali. Niba na ye ne ki niani U Tienu bi ñionianu. ²⁴ Taa li niba, fini yeni bani ñ wuli ki ñani li kuali, ñjan pa bipo, ban kuo bi yudi. Lanwani ii, bi niba ba bandi ke ban maadi a po ya maama kuli tie tofaama. Bi ba bandi ke fini moko njua li bali yikodi. ²⁵ Ama yaali n nua bi nilanba yaaba tuo ki ga Jesu sanñjodma po, ti diani ba li tisonkaali, ki waani ba ke ban cuo bi yula yani i buli padjiema, yeni mi sôma, yeni mu yansôdkamu nandi yeni mi conconma.” ²⁶ Ke Pôli taa li niba, ke li fiifandi ke o wuli yeni ba, ki ñani li kuali yeni ba, ki kua ku jaandiegue nni ki waani ban ba tieni ya dana yeni yukuli ñ ba padi ya padli bi ñambma po. ²⁷ Ban den bili ya danleleda ñ nagi gbenma, ke Juufinba ñani Asi ki, ki la Pôli ku jaandiegue nni, ke bi maadi ki fiini bi niba pala, ki cuo Pôli. ²⁸ Bi den tandi ki tua “Israyeli niba, todi mani ti. Ya nilo n kpaaagi ki tundi bi niba i kaankuli ya bona n ki colni ti buolu, ti yikodi yeni tin kua naani ne. Lani baba ka; o go kuani bi nilanba ti jaandiegue nni, ki jogni lanya kaangagdiyanmou.” ²⁹ Kelima bi den kpia ki la ke wani yeni Efesi yuaTrofima, ke bi yegi u dogu nni, ke bi maali ke o den kuani o ku jaandiegue nni i. ³⁰ Li ñogli den tieni u dogu nni kuli, ke bi niba sani ki taani, ki cuo Pôli. Bi den dadi ki ñani ku jaandiegue nni, ki luoni a bulñona kuli. ³¹ Ban jagi ke ban kpa o, ke li maama kua sejenba yudaano tubli nni ke Jerusalema kuli ye li ñmadli nni i. ³² Lanyognu ke o taa sejenba ki sani ki jiidi ki pundi li ñogli kani. Bi niba ñ sejenba yeni bi yudaano ke bi ña Pôli yeni ti puadi. ³³ Ke sejenba yudaano nagni ki cedi ke bi cuo Pôli, ki cedi ke bi lolí o yeni i kudseseli. Ke o bualu wan tie yua yeni wan tieni yaali. ³⁴ Bi niba den tandi ki maadi maayenma, ke tianba mo maadi maatoma. Nani seje yudaano ñ kan den fidi ki maadi libakuli kelima ku fuugu po yeni, o den cedi ke bi gedie neni Pôli li kpaadidiepaali nni. ³⁵ Ban den pundi a ñmaada kani i, bi den tugi Pôli kelima bi niba jadi den yabdi. ³⁶ Kelima ku niwulgu den njua puoli ki yigni ki tua, “Ban gbeni o maama!” ³⁷ Ban den bua kuani Pôli li kpaadidiepaali nni ya yognu, ke o maadi seje yudaano, “N ba fidi ki maadi bonli i?” Seje yudaano ñ bualo o, “A maadi Gileki maama? ³⁸ Lanwani ñaaa tie Ejipti jua yua n den fiini mi janjanma ki kuani jakonda tuda na mi fanpienma nni ka aa? ³⁹ Pôli ñ yedi, “N tie Juufi, ki ñani Tarsi dociamu, Silisi diema nni. N tie dogcianmou dotielo i. N mia ke ñan cabi nni u sanu min maadi yeni ku niwulgu. ⁴⁰ Seje yudaano ñ cabi o u sanu, ke Pôli sedi a ñmaada po ki duoni o nuu, ki gaani ki toli ku nilgu. Bi kuli ñ suoni silbi, ke maadi ba Ebrewu maama nni ki yedi,

Diangbenga 22

¹ «N ninjaba yeni n baanba, cengi mani min pia ya maama ki bua ki maadi yi, ke yin ga ma». ² O niwulgu n den gbadie ke Pôli maadi Hebilu maabuolu nni, bikuli den suoni Silibi. Pôli den yedi: ³ «N tie Jufi ki mali taasa Cilisi ya yogu ama den kua Gamali cogu o naa dogu nni. O den bangi ti yaajanba’ maama Cain, n den kuani yama kuli U Tienu po nani i kuli n bua wan maama dinne. ⁴ N den wangti yaaba n njua laa fala paa, n den lolí

b jaba yeni b puoba kuli ki kuani ba li yonmidieli nni. ⁵ Ba sala yidikaaba cianba yeni b ni kpe juogi kaaba ba fidi ki tieni siedi ke ban den teni li tili ke min gadi Damasa ke pan teni ti ninjaba yaaba tie Jufinba min den gadi naa po ke loli yaaba n ḥja o sɔnu ki cuani ba Jelusaema ki ban pua ba. ⁶ Li den bua ki pundi naani o yie sinu yeni mini den pa u Sɔnu ki caa Damasa nni den nagi. La yo o yen ciangu den ñiliti ki ñani tanpoli po ki ba Lidini. ⁷ N den jiidi ba tinga ki gbadio a nialu ka li maadi Solo Laabaali ki wangí fala. ⁸ N den gua bualio a tie ḥmmaa yonbidaano i? o den ḥmiani nni Jesu Nasaleti yua ki wangí fala. ⁹ Min yen yaaba n den yegi bi den la n yenyenma ama bi den gbadio yua maadi yeni min ya nialu. ¹⁰ N den yed: N ba tieni lede n yonbidaano? N yonbidaano den yedi: Fii ki pundi Damasa, lan kani bi ba wani a ḥja ba tieni yala kuli. ¹¹ N den nua kelima yenyenma ciangu n yen n po, n yegi lieba n den dadi nni ki pundi Damasa. ¹² Lan kani ke n den bandi ban yi yua Ananiasa, oja yen tie nimono U Tieu bali maama po, ya Jufinba ye Damasa kuli tiedi o po sieda ḥnaamo. ¹³ Wan Ananiasa den cua min ye naani, ki nagi ni kani ke yedi: N ninjua Solo, ḥnoli, li yogu ki la o. ¹⁴ O den yedi: ti ya yaaba ke U Tieu lugdi ba ka bani o yama buama ki ya tiegi, ki gu wan ba maadi ya maama o ya ḥnobu nni. ¹⁵ A ba tua o siedi b niba ya ja nintuali nni ḥjan laa yaala yeni ḥjan badi yaala yeni ḥja gbadio galoo. ¹⁶ Mola a kaa gu be? Fii ki ñani a biidi, kelima bi jaandi Jesu ya yeli po. ¹⁷ Min den guani Jerusalema, ya yogu ki den ye li jaandieli nni ki jandi U Tieu, li den cua n po nani ba yeni. ¹⁸ N den u yonbidaano ki yedi: Fii ki ñaa Jerusalema tonma tonma kelima bi kan gua ḥnaaba ban tieni a po ya sieda kuli. ¹⁹ N den yedi: «N yonbidaano, ban molo ba ki cuo yaaba ñ den ḥju a ki kuani ba a yonbi diena nni, ki kpa tianba a jaandiena nni. ²⁰ N den tie sieda yi po ya daali k b den wuli Etina sɔnma, n den taa yi yapo momoni, k guudi yaaba n den ye tiadi.» ²¹ Ama n yonbidaano den yedi: «Ti ki gadi kelima n nua ke n ya gadi hali fagma bi nilanba yapo.» ²² O niwulgu den ḥmini ke maadi ki den pundi hali li kani ke bi ji yigniki yedi: «kpa mani ya nibuolu nan ki nano yeni ki tingi, kelima la ḥja ya nilo na ya pia li miali. ²³ ya yogu ki bi tandi kin landi li liada ki yadi ti tandi, ²⁴ a mintiela yudaano den cua kua yeni o paalu ki cuo Poli. O den seni o niwulgu kuli ki bualio Poli n tieni yaala bi ya nintuali nni, ki bandi yaala n tieni ki bi taandi ya tantaani buoli na. ²⁵ Ya yogu ke bi loli Poli i baabi i, o den yedi a mintiela kobga yudaano yua n den se o kani: «Li cabi ke yin pua ya nilo n tie Loma ki daa buni yeni o?» ²⁶ A mintiela kobga yudaano n gbadio yeni, o den gadi a mintiela yudaanciamo kani ke yedi: «a mo la ke tin tieni lede? kelima o nilo yeni tie Loma yua cain.» ²⁷ A mintiela ciamo den gadi ki yedi: «bi maadi a ya linani Loma cain» Poli den ḥmini. ²⁸ A mintiela ciamo den guani ke yedi o «Li en tie faala ka ki tua Loma yua cain ama yen ya liigi kpiagi.» ²⁹ Lan yogu yaaba den puo wan Poli den siedi, ti ja waandi den cuo li mintiela yudaano kelima waa gbadio ki Poli tie Loma yua yi cain ke den lolo yi baabi yeni. ³⁰ Li daa taa daali, a mintiela yudaano den bua ki bandi i momoni yaala ya po ke Jufinba kɔni yeni Poli, o den lodi yi baabi Poli nungi nni, ki yiini li jandieli yudanba yeni bi nikpela ki taani ba. O den jiini Poli ki sieni o bi kuli ya siiga nni.

Diangbenga 23

¹ Poli den nuali salga yidkaaba taancianli, ki maadi, “N kpiiba n den ye U

Tienu nintuali yeni li yantianjanli hali yeni ya daali ne.” ² Salga yidkaciamo Ananiasi n̄ yedi yaaba n̄ den se o kani ke ban pua o ñ̄obu po. ³ P̄oli n̄ maadi o, “U Tienu ba pua a mo, diidi mani li guonpienli ne. A kaa ki bua maani a nuu li bali maama po ki bu n̄ ya buudi yo oo, ki nan kandi yiko po ki cabi ke ban pua nni.” ⁴ Yaaba n̄ den se o kani n̄ maadi, “A ba sugi U Tienu salga yidciamo yeni yo oo?” ⁵ P̄oli n̄ maadi, “N kpiiba, n̄ bi ki bani ke o tie salga yidciamo. Kelima li diani, A kan maadi maabiigu a dogu yikodaano po.” ⁶ P̄oli n̄ bandi ke li nitaanli nni, cagyenli tie Farisienba ke li caglieli tie Saduseyenba, wan doni o nialu ki tandi ki maadi li n̄ taanli nni, “N kpiiba, N tie Farisien, ki tie Farisien bijua. Min daani mi yiedma bi kpienba siiga nni po i, ke bi bua jia nni ti buudi ne.” ⁷ Wan yedi lani, mi niama n̄ fii Farisienba yeni Saduseyenba siiga, mi paadma n̄ tieni ku nilgu siiga. ⁸ Kelima Saduseyenba yedi ke faadma ki ya, maleki ki ye ki buali forjanma, ama Farisienba wani bani ke likuli ne ye ki tie moni. ⁹ Lanyapo, ban fiini ku fuugu, ki ya sugdi biyaba. Farisienba gbanbanda bi tianba n̄ fii ki cili ku ñ̄oniagu, ki yedi, “Ti nan ki la ya nilo ne n̄ pia ya tagli. ñ̄ma bani maleki bii Fonjanma yaa maadi yeni o?” ¹⁰ Ku ñ̄oniagu n̄ fii ki pugni, o sejeciamo n̄ jie ke bi ba ti pua ki papadi P̄oli, wan s̄oni u tondu, ke o sejenba n̄ jiidi ki fie o li nitaanli nui nni yeni u paalu ki cua ki kuani o li kpaadidieli liiga po diepaali nni. ¹¹ Ku ñ̄oniagu n̄ bii, O Diedo n̄ cua ki sedi o kani, ki yedi, “Da jie, kelima nani ñ̄jan maadi ki tieni n̄ po kasiedi Jerusalema yeni, a go ba tieni li kasiedi Roma nni mo.” ¹² Lan fandi, Juufinba siiga, bi tianba n̄ poli, ki niani ke bi kan di libakuli bi go kan n̄u libakuli hali yeni ban ba kpa P̄oli. ¹³ Yaaba n̄ den taani ki jagi li janbi ñ̄ololma den ki luo niba piina (40). ¹⁴ Ban gedi salga yidkaciamo yeni a nikpela kani ki maadi, “Ti poli ki niani ke ti kan di ti go kan n̄u libakuli hali yeni tin ba kpa P̄oli. ¹⁵ Lanwani ii, ñ̄jan cedi ban maadi o sejeciamo ke ban jiini o i kani na, yin ñ̄anbi ki kpaagi o maama nni. Tinba wani tuodi ki bobni o po, ki ba kpa o ke bi dâ ki pundi yeni o i kani. ¹⁶ Ama, P̄oli ninsalo bijua n̄ gbadji ke bi lolii ki sedi ki ba guudi ki kpa o, wan kua li kpaadidiopiaali nn̄l, ki tuali P̄oli. ¹⁷ P̄oli n̄ yini seje kobgo ciamo ki maadi o, “Taa o naaciemo ne, ki ciani o o sejeciamo kani, kelima o pia maama ki bua maadi o.” ¹⁸ Lanwani ii, seje kobga yudaano n̄ taa o naaciemo ki ciani o o sejeciamo kani, ki maadi, “P̄oli yini nni, ke n̄ kua o kani, ke o maadi nni ke min ciani o naciemo ne a kani. O pia maama ki bua maadi a.” ¹⁹ O sejeciamo n̄ cuo o naaciemo nuu, ki piadi yeni o, ki buali o, “A pia be ya maama i ki bua maadi nni?” ²⁰ O naaciemo n̄ maadi, “Juufinba taani ki lolii ki ba mia ñ̄jan cedi ban won jiini P̄oli bi nitaanli nni, nani bi bua ñ̄anbi ki kpaagi o maama nni yeni. ²¹ Ama, ñ̄jan da cengi bi maama, kelima, bi ki luo niba piina, ki poli, ki niani ke bi kan di, bi go kan n̄u libakuli hali yeni ban ba kpa P̄oli. Bi bobni ki gbeni o, bi ji guu ñ̄jan ba jagi ki cuo yaali i.” ²² O sejeciamo n̄ cabi o naaciemo wan ñ̄a, ki nan tuodi ki kpaa o, ki maadi, “Da cedi niloba kuli n̄ bandi ñ̄jan maadi nni yaali ne”. ²³ Ke o yini seje kobga cianba bilie, ki myedi ba, “Yin bobni sejenba kobilie (200) yaaba n̄ ba gedi Sesare, yeni tanpuala piilele (70), yeni bi kpandanba kobilie (200). I ba fii ku ñ̄iagu, kudi taa yognu, ki gedi Sesare. ²⁴ O go den yedi ba ke ban bobni ti yanjagkaadi, P̄oli n̄ ba jagi yaadi, ki taa o mi yanduanma nni, ki gedi ki mubn̄i o gobna Feliksi nuu nni. ²⁵⁻²⁶ Ke o diani ya tili ne: “Kolodi Lisiasi n̄ diani ya tili ne, gobna ciamo Feliksi po, N fuondi a. ²⁷ O ja ne, Juufinba n̄ cuo o, ki bobni ke ban

kpa o, ke n gbadi ke o tie Roma yua i, ke n njodi ba yeni sejenba, ki fie o bi nuu nni. ²⁸ N den lingi min bandi ban jalgi o yaali ya po, ke n cedi ke bi jiini o bi nitaanli nni. ²⁹ Bi waani nni ke bi jalgi o ya maama n nua bi bali maama i, ama ke waa pia ya tagli n buali kuumma bii ban luoni o. ³⁰ N go gbadi ke bi loli ki sedi o po yeni i janbi, lani n cedi ke n kagni ki taa o ki sôni ke ban cua yeni o a kani, ki yedi yaaba n jalgi o ke ban bobni yaali n tie o tagli kuli, ki cua ki waani ke ye ki gbia. Ya gaani n cabdi.” ³¹ Sejenba n colni o tondu. Bi den taa Poli ki gedji yeni o Antipatri ku niaagu yeni. ³² Lan fifandi, sejenba boncianli den cedi ke a tanpuala n ciani o, ke bani bibá guani ki lebdi li kpaadidieli po. ³³ A tanpuala n' pundi Sesare, ki teni gobna li tisonkaali, bi go den taa Poli ki waani o. ³⁴ Gobna n' cogi li tili, o buali Poli wan tie ya diema yua. Ki bandi ke o tie Silisia yua i. ³⁵ Wan maadi, Yaaba n kpaani ke ban bu a buudi ya pundi, n ba cengi a maama kuli ki gbeni. O den cedi ke bi kubi o Herodi badidieciangu nni.

Diangbenga 24

¹ Dana mu bo pendi ke salayidkaaba cianmo Ananasi yeni bi nikpejuogikaaba, yeni mi mabanma liiga yua, yua ke bi yi o Tetule lan niba n bo ciani Poli o dogdaano kani kelima bi bi pia yenba ti buudi. ² Ya yognu ke Poli bo sedi o dogdaano nituali nni, Omabando Tetule bo cili mi maama ke bua wan jaligi o ki yedi: «o dogdaano ya nabaligi po i ke ti kuli ye yeni mi yanduanma yeni a malnjamam o ya po i ke ti dogu kuli lebdi ki njanbi ³ Li tie nabaligi boncianli a po ti pala nni yeni njan tieni yaala kuli; ti jaandi ja hali boncianla Felisi. ⁴ ki fidi, min da biandi a yaama, n ba mia a njan cengi nni bonjanla yeni mi yanfuomama. ⁵ Kelima ti diidi ki sua ke o ja ne tie ya nibiado n ba fidi ki fiini nanduna nni juufinba pala ki cedi ban fiini mi yiema. O tie Nasareti jaantieba liiga yua i. ⁶ O jagi ki ba fanbi ku jaandiegue i ke ti cuo o. ⁷ Ama, Lisia o seje ciamo mondi ki fie o ti nui nni yeni u paalu, ki gedi yeni o. ⁸ A ya buali poli li maama po, a ba gbadi i momoni tin jalgi o yaali ya po. ⁹ Ke juufinba todi ki jalgi Poli ki yedi ke ke ban jalgi o yaali ya po tie momoni i. ¹⁰ Ama gobna n' teni Poli mi maama ke wan maadi, Poli n' jiini, “N gbadi ke a tie ti buudi yudaano u dogu ne li tieni bina, ke n pali mani yeni mi ba yaadi mini nba, ki waani i momoni. ¹¹ A ba fidi ki kpaagi ki bandi ke piiga n dana lie n yeni, mi gedi Jerusalema ki ba pugi U Tienu. ¹² Ban la nni ku jaandiegue nni, n ki bo gagi yeni nilo, n bi ki fiindi bi niba pala yiko cogdieli kani yeni u dogu nni. ¹³ Bi kan fidi ki teni kasiedi ban jalgi nni yaali ya po. ¹⁴ Ama n tuo a nintuali nni ke ban yi yaali jaanbuofanu yeni, n li njua mani i ki pugi ti yaajanba Tienu, N dugi ki go colni yaali n ye yiko tili nni yeni sawalpuuba n' diani yaali kuli. ¹⁵ N pia li dandanli U Tienu nni nani ya niba ne yeni, ke mi faadma ba tieni bi niteginkaaba yeni bi nibiadba po kuli. ¹⁶ Lanyapo i ke n tie ania ke min ya pia ya yantianjanli n ki pia tagli U Tienu yeni bi niba po. ¹⁷ Li tieni bina ke mii ye ne, n cua yeni li todli n dogu yaaba po yeni i ligi bu paabu po. ¹⁸ Min tieni lani, juufinba yaaba n nani Asi den la nni ku jaandiegue nni ke n tie mi wulinjanbima bogda, laa den tie niwulgú nni bii njmadli n' ye naani. ¹⁹ Bi niba ne ya pia maamaba, bi ji ba fidi ki nagni a nintuali ki waani ban jalgi nni yaali ya po. ²⁰ Lanyaaka li niba ba fidi ki waani juufinba yiko danba nintuali ban la yaali n po ke laa tiegi. ²¹ Li nan yaa tie min den ye bi siiga nni ki tandi ki maadi yaama

ke yuakuli gbadi yaa ka, "Bi kpienba faadma po ya buudi ke bi bua jia nni a nintuali nni dinne." ²² Feliksi yua n den bani li maama fuuli den yedi ke juufinba n juuni, ki yedi, "Komanda Lisia ya ñani Jerusalema ki kopeni, n ba jia i buudi." ²³ ki puogi seje kobga yudaano ke wan ya guu Pöli bonjanla, libakuli n da podi o, ki da ja o nitaanli nni bá niyendo n da cua o kani yeni bonli ke o bua todii o. ²⁴ Lan tieni danaba, Feliksi den guani pöli kani yeni o denpua Drusila, ke o tie juufi, ki cedi ke bi yini Pöli ke o ba cengi o yaali n tie ti dudugdi Jesu Kiristo nni. ²⁵ Ama nani Pöli n den kubi mi maama mi teginma po, mi yanduanma po yeni ya buudi n ba juodi ki cua po yeni, ti jawaandi den cuo Feliksi, ke o yedi: «Dá guani ki lebdi o, ama n ya baa u sanu ya yogu, n ba sóni ki yini a.» ²⁶ Lan yognu goga, o den daani ke pöli ba suu o i ligi, lanyapo, ke o den suani ki yi o ki boe yeni o. ²⁷ Ama bina lie n pendii, ke Pörsiwusi Festusi ga Feliksi ki tua gobna, Ama nani Feliksi den bua juufinba ninmanga yeni, ke o cedi ke Pöli li luo li kpaadidieli nni.

Diangbenga 25

¹ Festusi n pundi diema nni, lan tieni dana taa, wan nía Cesare, ki gedi Jerusalema. ² juufi salga yidciamo yeni bi yikodanba n cua o kani ki waani o ke bi pia mi maama yeni Pöli, ki bua ban jia ti buudi yeni o. ki mündi ki niidi Festusi ke wan cengi bi maama. ³ Bi den mia o u sanu ke wan tuo ban janbi Pöli; ke wan cedi ban taa o ki gedi yeni o Jerusalema, yeni bi ba fidi ki kpa o u sanu po. ⁴ Ama Festusi den ñjmiani ba ke Pöli tie kpaadli i ki ye Sesare kpaadidieli nni, ke wani moko ba gani lipo. ⁵ Ke lanwani ii, yaaba n bua ba fidi ki ñödi o ban gedi lipo. Ke li ya tie ke bi pia jalgi bá Pöli po, bi ba fidi ki waani o tagli. ⁶ Festusi ki tieni likani ke li pendii dana niin bii piiga, ki fii ki jiidi kigidedi Sesare, wan pundi ke li fandi, ke o kali ti buudi diegu nni, ki cedi ke bi taa Pöli ki cua yeni o ⁷ Pöli n pundi, Jerusalema Juufinba yaaba n ye likani n jalgi o boncianla, ki waani wan pia yatagli ama ke kasiedi naa ye. ⁸ Pöli n maadi ki fie o yuli ki yedi, "N naa tieni yaali n bia Juufinba yiko po, bii ku jaandiegu po lanyaaka Sesari po." ⁹ Ama Festusi den bua wan mangi Juufinba pali, ki buali Pöli, "A ba fidi ki do ki gedi Jerusalema ban buu a maama ne lipo n nintuali?" ¹⁰ Pöli n yedi, "N ye o badciamo Sesari buudieli kani, ki guu ke ban buu nni lankani i. Mii pia tagli bakuli Juufinba po nani fini aba n bani maama bonjanla. ¹¹ Ama li ya tie ke n tudi, bá ki tieni yaali ke li buali n kuumaa, N naa jie min kpe. Ama ban jalgi nni yaali ya po ya ki tuagi sanu, nilo bakuli kan taa nni ki mubni bi nuu nni. N suagi n buudi Sesari po i." ¹² Festusi den kali ki juogi yeni o juogikaaba li maama po, ki jiini Pöli, ki yedi, "A yedi ke a suagi a buudi Sesari kani, bi ba buu a lankani i!" ¹³ Lan tieni dana waamu, ke o bado Agripa yeni Berenisi cua Sesare ki bua cani Festusi. ¹⁴ Ban tieni dana waamu, ke Festusi taa Pöli maama ki waani o bado, ki maadi, "Feliksi den cedi ke bi taa niloba ki cua yeni o ne ke o tie kpaadli. ¹⁵ Min den gedi Jerusalema, Juufinba salga yidkaaba yeni bi cancannikpelba den jalgi li nilo boncianla, ki mia ke ban buu ki cuo o, ki kpa o ¹⁶ Ke n mo jiini ba ke laa puni sanu ke Roma yaaba n taa nilo ki mubni o o yibala nui nni ke baa buni o ki puni o u sanu ke o ba maadi ki fie o yuli ti buudi kani. ¹⁷ Ama ban taani ki cua ne, mii guudi dana, li fiifandi ke n cedi ke bi taa o ki cua yeni o ti buudi kaanu. ¹⁸ Ban

den fii ki jalgi o, ki waani wan pia ya tagli kuli, maamɔnma bakuli naa den ye. ¹⁹ Ban nia ya maama po tie bi jaandi sanu maama i, yeni niloba ke bi yii o Jesu, ke o den kpe, ama ke Poli wani nan yedi ke o fo. ²⁰ Mii den bani min ba kpaagi lanya maama maama, ke n buali o o ya ba tuo ki gedi Jerusalema ban buu o maama lanpo. ²¹ Ama Poli n̄ den yedi ke o baa ye li kpaadidieli nni, ke o suagi o maama o badciamo Sesari buudi kaanu, n̄ den yedi o ke wan ya ye likani ki guu hali min ba taa o ki sɔni o Sesari kani. ²² Agripa den yedi Festusi, “N moko bua min cengi li nilo maama.” Festusi n̄ jiini o “cedi saala” “Aba cengi o maama.” ²³ Lanwani ii, lan fandi, Agripa yeni Berenisi den bobo bi tiakpiagdi ki cua ti buudi kaanu yeni sejenba yeni u dogu yikodanba. Festusi den cedi ke bi taa Poli ki cua yeni o bikani. ²⁴ Festusi den yedi, “O Bado Agripa yeni yinba ya nikpiaga n ye yeni ti ne, I la ya nilo ne ee; Jerusalema Juufinba yeni nekanba yaaba la nni ki yigni ki tua ke waa dagdi wan go ya pia miali. ²⁵ N diidi ki sua ke waa tieni yaali n dagdi yeni mi kuuma; ama wani mono n̄ suagi o maama O Badciamo kani yeni, n ba taa o ki mubni o o badciamo nui nni. ²⁶ Ama mii bani min ba diani yaali cima li tisɔnkaali nni, ki teni o badciamo, lani n cedi ke n cedi ke bi cua yeni o i kani o bado Agripa, ke ɔnan todii nni min fidi ki diani yaali n tiegi li maama po ²⁷ Kelima laa tuagi sanu ke min sɔni kpaadli kaa diani ki waani ban jalgi o ya maama po fuuli.

Diangbenga 26

¹ Lanwani ii, Agripa den yedi Poli, “Maadi ki fie a yuli.” Ke Poli duoni o nuu, ki saa i moni ki yedi. ² O badciamo Agripa, n ye li pamanli nni yeni min ga mi maama a nintuali ki ba maadi ki fie n yuli juufinba yaaba n jalgi nni nuui nni; ³ Kelima a tie bancianma daano yaali n nua juufinba yema yeni bi bogda po. Lanyapo i ke n mia ɔna ke ɔnan pa juunli ki cengi nni. ⁴ Ti ya ba maadi i moni, juufinba kuli bani min ye maama hali n jawaama nni n dogu nni yeni Jerusalema po. ⁵ Bi bani nni hali mi cilma, ki ba tuo ki saa i moni ke n den colni farisienba yema, ya jaanbuolu n colni mi tegimna sanu. ⁶ Molane n ji se ne ke bi jiagi nni ti buudi kelima n lingi ya ñɔnianu ke U Tieu den nianti ti yaajanba ⁷ Kelima li tie ya ñɔnianu ke ti piiga n cuglieda den pugi U Tieu yeni ti colindi yienu yeni ñiagu ki daani ke ban baa i. O badciamo Agripa, li dandanli po i, ke juufinba jalgi nni. ⁸ Beyapo i ke i siiga nni bá niyendo ki maali ke U Tieu ba fidi ki faadi bi tinkpiba. ⁹ Yoguba, n den maali ke mi tieni bona boncianli ki kɔni yeni yaaba n taagi Nasareti Jesu yeli. ¹⁰ N tieni li bona Jerusalema dogu nni. Salga yidkaaba ciomo n̄ den puni nni ya yiko po cedi ke n luoni bi dugikaaba boncianli a kpaadidiela nni, n den solgi ban den kpa yaaba. ¹¹ N den ɔmalgi bi tuba yognu kuli ti yikodi codiena nni ki niidi ba ke bi sugdi U Tieu. N den fiindi n pabienli bi po, ki wangí ba falaciama bá i doglami nni mono. ¹² Min den tuuni lanya tuona, n den caa Damasi ke li tie salga yidkaaba ciomo yikodi sanu nni; ¹³ O badciamo, li sanu po, u yensiinu, n den ya yenma n ñilgi ki tuudi ki cie u yienu, ke mi ñani ñaljanli nni ki yendi ki lindi mini yeni n yegni. ¹⁴ Ti kuli n̄ lagdi ki baá, n den gbadji ke u nialu maadi yeni nni ebrewu maama nni, “Soli, Soli, be n cedi ki a wangí ya falaciama ne? li paa a po yeni ɔnan taa a taali ki pua li bonmuukaali.” ¹⁵ Ke n buali “A tie ɔna i, O Diedo? Ke o diedo jiini N tie Jesu, ɔnan falgi yua i. ¹⁶ Molà, fii ki sedi a taana po; lanyapo i

ke n dögdi a po, ki lugdi a ke ḥjan tua n tuonsonlo yeni n kasiedi yaali nua ḥjan bani nni molane yaali ya po yeni min ba yuandi ki waani a ya bona; ¹⁷ N go ba faabi a min suani a ya dogtieba yeni ya nilanba siiga nui nni. ¹⁸ Ke ḥjan luodi bi nuni, ki ḥnani ba li biigli yeni Setaani paaciamu nui nni, ki ḥmagdi ba mi yenma yeni U Tienu po, ke ban fidi ki baa U Tienu sugli bi tuonbiadi po, ki di min gagdi ki ḥjanbi yaaba faali kelima ban pia ya dudugdi n po. ¹⁹ O badciamo Agripa, lanwani ii, n ki fali ḥjaljanli nni bonlakaali; ²⁰ Ama, cincinli, Damasa yaaba po, ki tuani Jerusalema po, yeni Jude dogu nni yaaba kuli yeni bi bi nilanba po, n teni ba u tondu ke ban biidi bi pala bi tuonbiadi po, ki lebdi bi tɔ̄gu, ki guani U Tienu kani ki ya tuuni ya tuonjana n dagdi yeni ti tuonbiadi sugli. ²¹ Lanyapo i ke jufinba cuo nni ku jaandiegū nni ki bigni ke ban kpa nni. ²² Hali yeni mola kuli, U Tienu todì nni, kelima n se ki saagi i mōni bi niba kuli yeni a nigbenga siiga ke yii nua bontoli kase bi sawalpuuba yeni Moyiisi n waani ke yaali n ba tieni ke laa pia tama; ²³ Ke li buali ke Kiritò n la fala, ki tua yua n ba kpia ki faadi bi tinkpiba siiga, ki fii ki kpaandi ki waani jufinba buolu yeni bi nilanba mi yenma.” ²⁴ Pöli n̄ maadi o mōmonsali ki dudi, ke Festusi tandi ki yedi, “Pöli a tie gaado i, a bancianma n cedi ke a gaadi.” ²⁵ Ama ke pöli maadi, “O nicolinka Festusi, mii tie gaado ka, ama n paani n pali i, ki ḥnani i mōmōni lanbona ki maadi yeni li yumiirli” ²⁶ Kelima o badciamo bani lanya bona kuli po, lani n cedi ke n fuoni n yama ki maadi o, kelima n bani ke bonli ki ye li maama po ki duagi o; kelima libakuli ki tieeni wuoli nni. ²⁷ O badciamo Agripa, a dugi bi sawalpuuba po oo? N bani ke a dugi bi po” ²⁸ Agripa n̄ maadi pöli, “A bua li y pugni waamu ḥjan maadi kuani n yama min tuo ki tua Kiritò ḥnodka yo oo? ²⁹ Pöli n̄ yedi, “N jaandi ki miadi U Tienu ke lan tie mola ne yo oo, lan ba waagi yo oo, lan da tie fini baba ka ama yaaba cengi n maama dinne ne n̄ tua nani mini yeni, ama lan da tie li kpadiidieli kudseseli ya po ka.” ³⁰ Ke o badciamo fii, ke gobna yeri Bernisi yeri yaaba n bo taani ki kaa yeni ba kuli fii; ³¹ ban ḥnani ku dieciangu nni ke bi maadi yeni bi lieba ki tua, “Ya nilo ne ki tieni ya bonli n pundi kuuma bii cuoma.” ³² Agripa n̄ yedi Festusi, “Bi bi ba fidi ki luodi o nilo ne ki ḥja o li ya bi ki tie ke o pendi yeri mi maama Sesaari kani.”

Diangbenga 27

¹ Ban jagi ke ti ba kua ku ḥnibiagu ki gedi Itali, ke bi taa Pöli yeri ya kpaada n sieni ki mubni Ogusti sejenba kobga yudaano nui nni, ke bi yii o Juliwusi. ² Ti den kua ya ḥnibiagu n ḥnani Adramiti ki ba balni Asi ḥinkunu. yeri ke ti den kua mi ḥnincianma nni. Aristarki, Maseduanı diema nni Tesaloniki jua den yegi yeri ti. ³ Lan fifandi, ti den sedi Sidon dociamu nni, lankani, Juliwusi den kubi Pöli yeri mi yanduanma, hali ki cabi o ke o gedi ki ban ga o kpibba cangu. ⁴ Tin ḥnani lankani, ti den suagi liiga mi ḥnincianma nni ki sedi Cihipri kpendedgli kani, naani n legni ti yeri u faalu, kelima u faalu den togdi ti. ⁵ tin pendi ki nagi Sisili yeri Panfili ḥinkunu, ke ti sedi Miira, Lusi diema nni. ⁶ Lankani i ke sejenba kobga yudaano la ḥnibiagu ke ku ḥnani Aleksandri ki caa Itali, Ke o kuani ti ku niinni. ⁷ Tin fii ki cuoni waamu nani dana bá, ki mōndi ki pundi Kinidi, u faalu ki tuo ke tin tin cuoni, lanwani ii, ti den kpibba u sanu’ki toli ki balni Kreti ḥinkunu naani n liegi ki toli Salmooni. ⁸ Ti den cuoni yeri fala ki balni u ḥinkunu hali ki ban pundi kaanu bá ke bi yii Feri Hafensi ki u kuu yeri

Laseya dociamu. ⁹ Ti den sedi likani ke li waagi waamu, kelima Juufinba nololma mo den pendì o, li cenli ti sanu po ji den bia, lanyapo, Pöli den tuodi ki waani ba, ¹⁰ ki maadi, "N yegni, N la ke tin bua fii ya sanu ne baa pia mi janjanma, ti go ba biani a bona boncianli, laa tie a tuga yeni ku ñinbiagu baba ka, ama, ti miana mo." ¹¹ Ama sejenba kobga yudaano den cengi o ñinbiakudlo yeni o bondaano maama i, o den ki cengi Pöli maama. ¹² Kelima li den ki ñani ku faawaagu ñi cua ki naa ti li ñinbiayaali kani a ninbiakudla boncianla den cegli ba ke ban fii likani, biya ba mɔndi ki pundi Foniksi, ku fawaagu ñi naa ba lanpo. Foniksi tie Kreti ñinbiayaali ki ye yaanga nintuali yeni yanbangu nintuali sanu po. ¹³ Yanbangu faalu ñi cili ki figi suo suo, bi den bani ke ban bua maama n yeni, ke bi yugdi ti kudkpiagdi, ki fii, ki balni Kreti ñinkunu, kaa fagi yeni li jaali. ¹⁴ Ama lan yani waamu, ku faaciangu yu n figi yeni u paalu ke bi yii u Erakilon nūani li kpendedgli po, ki figi boncianla. ¹⁵ Ku ñinbiagu den ki fidi ki ba tuogi ku faaciangu; nani kun den ki tuo pegdima yeni ii, bi ji den ña ke ku faaciangu tugi ku ñinbiagu ki caa yeni gu kun bua naani. ¹⁶ Ti den tɔgní ki balni naani ke Kawuda kpendedgli legni ti; ti den la fala paaa ki ti fidi ki seni ki ñinbiabigu yaaga n ba faabi ti. ¹⁷ Ban fidi ki yugdi ki ñinbiabiga ki kuani, ke bi taa u baabu, ki loli ki tabni ku ñinbiaciangu. Bi den jie ke ku ñinbiagu ñi da ti gedi ki tuoni Sirti tanbijibenli, lanwani ii, bi den gbabi ki jiini a ñinbiacaba ki ji ña ke ku faagu tudi ku ñinbiagu. ¹⁸ Ku taafaagu den figi ki pua ti hali boncianla, lanwani ii, bi den cili ki ñangi ku ñinbiagu tuga ki lu mi ñima nni. ¹⁹ Li daataali daali ku ñinbiagu tuonsonba den taa bi tuonsɔntiadi ki luni mi ñima nni. ²⁰ Nani lan den tieni dana ke u yienu yeni a ñmaabila den ki ñani, ke ku taafaagu mo pua ti yeni, ti naa ji den daani ke ti ba baa faabma bakuli. ²¹ Ban den tieni lanya dana kaa dini liba yeni, ke Pöli sedi ku ñinbiagu tuonsonba siiga ki yedi ba, "N yegni, i den ya cengi n gadi, i den kan fii ki cua Kreti tin kua ya janjanma nni ke ti ye ne yeni tin biani yaali ne kuli. ²² N ji tigni yi ke yin paani i pala, kelima ti siiga nni nilo ji kan biani o miali, li ya ki tie ku ñinbiagu yaagu n ba bia yaa ka. ²³ Kelima, ku ñiagu nni, min cɔlni yua ya sanjɔdma ki go pugi ya tienu maleki won legdi n po. ²⁴ ki yedi nni, 'Da jie Pöli, a ba pundi Sesari nintuali, go diidi, U Tieuñancianma po, o guuni a yaaba n yegi yeni a ne ke obakuli kan biani o miali. ²⁵ Lanwani ii, yin paanii pala kelima n bani ke li ba tieni wan waani nni maama i. ²⁶ Ama ti ba gedi ki tuoni kpendedgli jaali i." ²⁷ Tin pundi piiga n ñiataagu, ke ti li kubi ti sanu Adriatiki ñincianma po yeni, ku yøgsiigu, a ñinbiakudla tama ke ti nagdi gbangbanli i. ²⁸ Ban bigni mi ñima ñuamu, ki la miada piina (m 40); lan gedi waamu ban biigi ki la miada piitaa (m 30) ²⁹ Bi den jie ke ti ba tuoni tangbaagu i, lani n den cedi ke bi jiini ku ñinbiagu kugkpiaga na, ki ji jaandi ke lan fandi tonma. ³⁰ A ñinbiakudla den bua ban ña ki ña ku ñinbiagu, ki jiini mi faabma ñinbiabiga mi ñima nni, ki ji tie nani bi bua jiini liiga ya kudkpiagdi yeni, ³¹ Ama Pöli den yedi seje yudaano yeni sejenba, "Bi niba ne yaa ye ku ñinbiagu nni, i kan baa faabma." ³² Lanwani ii, sejenba den jia ki ñinbiabiga baabi ki ña ke ki gedi fagma. ³³ Lan cili ki fandi, ke Pöli paani bi pala ke ban la mi jiema ki di. O den maadi, "Dinne tie li piiga n danaali n yeni ke i guu kaa di liba kuli; jiema ki kua i ñɔbu nni. ³⁴ Lanwani ii, n paandi i pala ke yin kali ki bogdi mi jiema ki taani

ki di, kelima li ba todi yin baa mi faabma. I siiga bá niyendo kan biani o yudi bá yuyengu.” ³⁵ Wan maadi lani, ke o taa kpanu, ki jaandi U Tieu bi kuli ya nunbu nni. Ki ɣ̄m̄idi kpanu, ki cili ki ɣ̄m̄ani. ³⁶ Ke bikuli la li papaali ki dini. ³⁷ Ti den tie niba 276 ku ñinbiagu nni. ³⁸ Ban dini ki guo, ke bi luni ban tugi ya ɣ̄alkaama (kpanu tiibima) mi ñima nni, ki bua ban yuagi ku ñinbiagu. ³⁹ Lan den fandi i, bi den ki bandi ban nanli ya tinga, Ama bi den la ñinlaagu ke ku jaali tie tanbiinbenli. Bi den maali ke ban gedi ki sieni ku ñinbiagu lankani i. ⁴⁰ Bi den jia ti kudkpiagdi ki ɣ̄a ke ti mii mi ñima nni, layognu ke bi pøbdi ki duoni a ñinbiacaba ke u faalu pieni ku ñinbiagu ki gedi yeni gu li jaali po. ⁴¹ Bi den sedi faali lie n cendi naani i, ke ku ñinbiagu gedi ki feli ku tanbiingu nni. Liiga den feli ki cedi ke ku ñinbiagu se kaanyendu kaa migni. Ama a fiinguona den pua paama, ki mudi ku ñinbiagu puoli. ⁴² Sejenba den jagi ke ban kpa a kpaada, ban da ti dugi ki ciadi. ⁴³ Ama sejeyudaano den bua wan faabi Pøli, lani n den cedi ke o yie bi jagli. O den yedi ke yaaba n ba fidi ki dugi mi ñima n dugi ki pundi li jaali po. ⁴⁴ Ya niba n sieni den ɣ̄odi bi tiaba i a taaba po yaaba n sieni ban baa yaali ku ñinbiagu nni, ke li ba todi ban dugi ki pundi li jaali. Li den tieni yeni i, ke tikuli baa mi faabma ki pundi li jaali (ki tinga) po.

Diangbenga 28

¹ Tin den ciadi, ke bi gedi yeni ti li jaali po, ke ti bandi ke li kpendedgli yii Malti. ² Bi dogtieba den ki ga ti cangu baba ka, ama bi den cuoni u mu ti po kelima ki taaga yeni ti waadi po. ³ Ama Pøli n baani ti baadi ki tieni u mu nni, ke ku muwalgu tuogi li waalabli ke li finfini o nuu. ⁴ Bi dogtieba n la ke li waalabli juani Pøli nuu, ke bi ji maadi bi ɣ̄m̄iali nni k tua. “Ya nilo ne baa tie nikpaloo i, ke sani ki ciadi mi ñima nni, ama yeni wan ciadi mi ñima nni kuli, U Tieu teginma naa tuo ke wan ya pia miali.” ⁵ Ama, o den yogi ki luni o waa o mu nni, ke bonliba ki tieni o. ⁶ Bi den guu ke u yukønu n cedi wan moli, bii wan ti cii ki baa ki kpe i. Ama ban den li kpaagi o ke li waagi ke liba kuli ki pia o, bi den lebdi bi maalma ki yedi ke o baa tie bulo i. ⁷ Mi tinfanma den ye kaa fagi yeni likani, ki tie li kpendedgli yudaano ke o yii Pubiliyusi ya tinga. O den ga ti cangu bonjanla hali dana taa. ⁸ Li sua ke u yukønu yeni ki canbuonga cuo Pubiliyusi báa. Pøli n gedi o kani, ki jaandi, ki maani o nui o po, ki tebi o. ⁹ Lani n pendì, ya niba n den yia li kpendedgli po kuli den cua Pøli kani ke o jaandi ke bi paagi. ¹⁰ Bi dogtieba mo den cølni ti, ki tieni ti li seli. Tin den bobindi ki bua fi ki cabi ba, bi den teni ti yaali n tie ti bonbuakaana. ¹¹ Lan tieni ɣ̄maali taa, ke ti kua ya ñinbiagu n den ye li kpendedgli kani ku faawaagu yognu, Aleksandri ñinbiagu ke “A bulileba” nannanli ya ku po ¹² Lan pendì, ti den sedi Sirakusi, ki tieni dana taa. ¹³ Tin ñani likani, ti fii ki gedi Rejiyo dociamu nni. Tin tieni dayenli, ke ku faagu ñani yanbangu ki luodi, dana lie siaga ke ti pundi Pusolesi dociamu nni. ¹⁴ Likani, ti den kadi yeni ti kpiiba ke bi ga ti cangu dana lele. Ti den kubi yeni i ki ban pundi Roma. ¹⁵ Lankani ke ti kpiiba den gbadì ti maama, ki tuogi ti hali ke ti da ye Apiwu daaga nni yeni A Candietaada kani. Pøli n la ti kpiiba, ke o jaandi U Tieu ki ba li papaali. ¹⁶ Tin pundi Roma, bi den cabi Pøli ke o ye o baba i wani yeni seje yua n guu o. ¹⁷ Lan tieni dana taa ke Pøli

yini Juufinba yudanba ki taani. Ban pundi, ke o maadi ba, "N kpiiba, bake mii tieni tudma bakuli, ke mi nua ti buolu, bii ti bogda bii ti jaajanba, bi cuo nni nani kpaadli yeni Jerusalema, ki mubni nni Roma yaaba nui nni. ¹⁸ Ban den buali nni ibuali, bi den jagi ke ban cabi nni, kelima, baa den la min tieni yaali ke li dagdi yeni mi kuuma cuonu. ¹⁹ Ama Juufinba ñ den yie bi maama, li den tua n po taladi ke mi suagi n maama o badciamo Sesari kani, Li naa tie ke n pia jalgi bakuli n buolu po. ²⁰ Kelima min suagi ti buudi ne yeni i, ke n mia ke min kali yeni yi, ki maadi yi min pia ya maama. Kelima Israyeli dandanli po ke n ye yeni i kudseseli ne." ²¹ Ke bi yedi o, "Ti ki kpeliki ga tisonkaali, ke li ñani Jude, ki maadi a maama, ti kpiiba siiga nni mo obakuli ki kpeli togdi a maama ki maadi a po bonbiigu. ²² Ama ti bua tin cengi fini aba kani i, ñjan pia ya maalma u jaanbuolu yeni po, kelima ti bani ke i kaani kuli, baa pia maaljanma bakuli li jaanbuolu po." ²³ Ban bili o ya daali, bi niba boncianla den cua o kani, wan ye naani. Ke o waani ba o maama, ki tieni kasiedi, ki waani U Tienu diema. O den cili sinjaagu hali yeni ku yenjuogu, ki taa sani lie kuli ki ba lebdi bi yama, ban tuo ki ga ke Jesu maama tie maamona, yini n tie Moyisi yiko tili yeni bi sawalpuuba maama. ²⁴ Bi niba bi siiga den tuo ke wan maadi ya maama tie momoni, ama bi tianba den ki dugi o maama po. ²⁵ Nani bi maama ñ den ki cendi yeni, bi den yadi ki kuni ya yogu ke Pöli maadi ba ya lanbona ne, "Mi Fojanma den pia i momoni man kadi ki waani i yaajanba o sawalpualo Esayi maama nni. ²⁶ O den yedi, 'Gedi ya nibuolu ne kani, ki maadi ba, "I cengi yeni i tuba, i naa gbia; ki nua yeni i nuni, ama i naa gbia niima nni. ²⁷ Kelima ya nibuolu ne pali tadi ki juagi, baa gbia bonjanli yeni bi tuba, ki ñubni bi nuni. Bi jie ke ban la yeni bi nuni, ki gbadi yeni bi tuba, ki go gbadi niima nni yeni bi pali, ki da ti lebdi bi pala, min tebi ba." ²⁸ "Lanwani ii, yin ya bani ke bi soni ki waani bi nilanba U Tienu ñjanbli, ke bi tuo ki ba cengi, ki ba ga li." ²⁹ Wan maadi lan ya maama, ke bi yadi, ki gagti bi ñmiali nni boncianla. ³⁰ Pöli den tieni binmuna lie i wan den haya ya diegu nni, ki gaani yaaba n caa o kani kuli. ³¹ O den wangi U Tienu Diema maama, ki go tundi ba yaali n nua O Diedo Jesu Kiristi po yeni li papaaali. Nilobakuli den ki pani o o tuona po.

Roma yaaba

¹ Mini Poli, Jesu Kiristu tuonsonlo, ke bi yini nni ke min tua ya tondo ke o gagdi ki baa wang U Tien laabaaljamo, ² U Tien bo tuodi ki niani, ki cedi ke bi sawalpuaba diani a tiljama diannjami nni, ke li ba tua yeni, ³ Ke li nua o Bijua yua n mali, ki tie Dafidi puoljuanu, yaa tie ti gbannandi po. ⁴ Ke li dögdi yeni U Tien Fonjanma paaciamu, ki waani ke o tie U Tien Bijua ki dugni o iedma bi kpienba siiga, wani yua n tie Jesu Kiristu, T Diedo. ⁵ Wani ya po ke ti baa li ḥanbli, ki tua o tondba ki ba cedi o yeli po bi nilanba n̄ tuo kia ya coln, ki go dugi o po. ⁶ Yinba yaaba ke Jesu Kiristu yini ne, i mo ye li nibuoli siiga nni. ⁷ N diani li tili ne yinba yaaba n ye Roma, ki tie U Tien buakaaba, ke o gagdi ki yini yi ke yin tua ninjanba: U Tien ti Báa yeni ti Diedo Jesu Kiristu n̄ puni yi li ḥanbli yeni mi yanduanma ! ⁸ N dá ba tieni U Tien balga Jesu Kiristu yeli po yinba ya po, kelima ḥanduna kuli bani i dudugdi n̄ caa ki se naani. ⁹ U Tien, min tuuni yua ya po, ke li nua o Bijua laabaaljamo, tie n kasiedi, ke n maadi i maama daali kuli kaa cedi. ¹⁰ N miadi n jaandi nni kaa cedi, ke li ya tie o yanbuama po, min baa u sanu yeni li pamanli ki cua yiani. ¹¹ Kelima n bua min la yi, ki bogdi yeni yi U Tien Fonjanma paabu, yin fidi ki ya se taajala lie ke li paa. ¹² Lani yaa ka, n ya cua i siiga, ti kuli n̄ taani ki baa li papali kelima yinba yeni mini n̄ taani ki pia ya dandanli po. ¹³ N naataani, mii bua min wuoni yi ke n yen kali, ki jagi ke min cua i kani, ki la yi, ki cie ya luana n ye i siiga yeni ya nibuoli n sieni; ama hali yeni mola kuli, n dá ki ba sanu. ¹⁴ Li tie n po panli i, ke min gedi ki la Girekinba yeni bi yanbōndanba, ki gedi ki la a gbanbanda yeni yaaba n ki kua cogu kuli. ¹⁵ Lanyapo, li tie n po buamónna i, ke min kpaandi ki waani yinba yaaba n ye Roma po, o laabaaljamo. ¹⁶ Kelima mii ji jie fee yeni min waani o laabaaljamo: li tie U Tien paaciamu faabma i, yua n daani kulipo; ki cili juufinba ki tuadi Gilekinba ¹⁷ Li laabaaljamo n dogdi ki wang U Tien teginma yaama n jua li dandanli, ki go tie li dandanli po, nani lan diani maama: "O nitieginka baa fo o dandanli po. ¹⁸ U tien panbienli ḥiani tanpoli ki ddögdi, ki yie bi niba tuonbiadi kuli po yeni yaali n ki tuagi i momoni sanu po bani yaaba n cedi ke bi tuonbiadi döggi i momoni. ¹⁹ Kelima lan buali ke ban ya bani U Tien po yaali ki duagi ba bá waamu; U Tien wani o bá n waani ba. ²⁰ Lanyapo, U Tien ḥandi yaadi n ki pia bianu, O paaciamu yuu n ki pia gbenma yeni o yenyema ki duagi ba; bi nua likuli yeni bi nuni, hali ḥanduna tagma. Ti ya diidi wan tagi yaali kuli, bi niba ki pia ban ba yedi yaali ki faabi bi yula. ²¹ Kelima, ban bandi U Tien, bi naa kpiagi o nani o tie U Tien; baa tieni o balga yeni o tuonjama; ama bi maalbiidi biani ba ke bi luoni bi pala ki ki kua li biigl nni. ²² Bi tie ti japaadi ki maali ke bi tie yanfodanba i, ki na tie gaada. ²³ Bi lebdi U Tien yua n ki pia juodma yudandi ki nan jua ya bonnannandi tie o nisaalo yua n ba kpe, lani yaa ka ti bonyugditi, ti yandi yeri a bonbalinkaana. ²⁴ Lani ya po i ke U Tien tulni ba ti tuonjogindi po, ke ban ya tiendi bi pala n̄ faadi yaali; ke bi ji tie bi ḥmiali nni, yaali n pia i fee, hali ki biidi bi gbanu. ²⁵ Bani yaaba n lebdi ki ja U Tien momoni, ki nan jua mi tofaama, bani yaaba n kpiagdi U Tien tagma ki nan ja wani o tagdo yua dagdi yeni ya kpiagdi n ki pia gbenma. Ami ! ²⁶ Lanyapo i,

ke U Tieu tulni ba ke bi faadi ti tuonjogindi yeni i fee tuona: Kelima bi puoba na U Tieu n̄ tagi ba yaali ya po ki n̄odi ti cancagindi tuona. ²⁷ Bi jaba moko, lani n̄ yeni, bi na ban tagi o pua yaali ya po, ki fiindi bi gbanu, ki n̄ua b jalieba ki cagni bi yula ki fiagdi bi bá. Bi ba baa bi gaadyema n̄ dagdi yeni ya pani. ²⁸ Nani ban den ki maali ke ban bandi U Tieu yeni, U Tieu mo n̄magdi ba bi pala n̄ bua ya tuonjogindi po i, ke ban ya tie ya bona n̄ ki pia mayuli. ²⁹ Bi pala gbie yeni yaali n̄ ki tiegi kuli, mi biadma, mi n̄aanma, bu nunfanbiadbu, ki nanga, mi kuukpama, li k̄onk̄onli, mi niama, ku tugtongu, ³⁰ Bi tie dokpala, jonjondanba, yenyiekaaba, japaadanba, maciandanba, tuonbiididanba, danyiekaaba yeni yanluodanba. ³¹ Bi tie yanpiidanba, n̄anwaadanba, bi yama ki siadi bi nisaallielo po, baa pia niñingbadma mo. ³² Bá ke bi bani U Tieu buudi po, ki bani ke yaaba n̄ tie lan ya bona dagdi yeni mi kuuma; baa tie li bona baba ka, ama bi go taa yaaba n̄ tie li bona po, ki go puuni ba i m̄oni.

Diangbenga 2

¹ Yeni ke fini yua jiagi a lieba buudi ke a mo yaa tieni li bona ke bi baa jaliga kelima fini n̄ buu ki ḡo tiendi ti biidi. ² Ama ti bani ke u Tieu biidi jiama nua yaaba n̄ jiindi i m̄oni po. ³ Ama fini yua jaligi a lieba, ke nan tie li bona a maali ke a bu ñaa ti buudi nni i? ⁴ Bii a yini U Tieu bua cianla, o sugli yeni o pasɔngili kuli fanmi a? ⁵ Kelima maa a kangbadima po n̄ cedi ke U Tieu pali biidi yaa daali ke o jiagi ti biidi. ⁶ Wan yua bigindi yua kuli yeni o tuona, ⁷ ki caa liiga ki kpaani U Tieu kpiagili yeni yaa miali n̄ kan gbeni. ⁸ Ama bi japidanba yeni kanmaadi m̄oni nba, a kangbada yeni bi mutuodanba, ⁹ yaalidigu yeni li n̄madili bu cua yaa nalinga n̄ tieni bonbiilikuli po, cincinli Sufinba yeni yaaba n̄ ki tie Sufinba. ¹⁰ Ama li pamanli yeni ti n̄andi n̄ yaa ye yaaba n̄ tiendi yaala n̄ n̄ani, cincinli Sufinba yeni yaaba ki tie ba, ¹¹ kelima U Tieu ki pia bɔgili. ¹² Li yapo yaaba ke yikodi baa cuo ba yeni yaaba n̄ yie ti yikodi kuli kpe le nni. ¹³ Kelima yaaba n̄ cindi ti yikodi kaa tie yaaba n̄ m̄oni U Tieu po, ama yaaba n̄ suani yeni laa. ¹⁴ Kelima yaaba n̄ ki bani U Tieu yaa kpagi ti yikodi, bi tieni li po yeni kelima ban mono bu tua yikodi i. ¹⁵ Li po, wangí yiko tuona yanjagili tie sieda, ¹⁶ maalima wangí yaa daali ke U Tieu baa bu bi niba ki togini Jesu Krisiti labaamanli po. ¹⁷ A yaa yii sufa, a ye ti yikodi ki kpanmi yeni U Tieu, ¹⁸ ki bani o buama yeni li bona yia ke yikodi bo cabi, ¹⁹ A yaa tie a juama yeni li bonbonli nni n̄magidi ka, ²⁰ ki yendi bi yanbondanba, ki tundi bi tɔba, daa maali ke a mi banma yeni i m̄oni kaa. ²¹ Li yaa tie ke a tundi bi niba, be n̄ cedi ke a ki tundi a baa i? A tundiki ban daa su, a ki suu? ²² Fini yua tundi ke ban daa conmi a ki conmi i? Fini yua yie a pada a ki su ti jandie nni i? ²³ A wangí a baa ke U Tieu teni fini o maama ke ḡo ji kuandi o i fe kelima a ki colí nni o maama. ²⁴ Kelima bi nundi U Tieu ki dugini a yaa po i nani lan diani yeni. ²⁵ Ti kondi n̄ani li ya sua ke a colini ti yikodi, li ya sua ke a yie, a kondi bu tua fanma i. ²⁶ Li yaa sua ke jelo cɔlini yikodi, o gua tie jeli yaa? ²⁷ Jeli yaa colí nni yikodi, o ki pia mabili nani fini yua bani o ki yie yeni? ²⁸ Li yapo sufa mono tie yua lebdi o pali, li ki tie o gbanandi po kaa. ²⁹ kelima ti kondi tie li pali nni, i diani po kaa. O nilo donda ki n̄aa o kani kaa, U Tieu kani.

Diangbenga 3

¹ Roma yaaba pia be ke li cie ya nibuoli n sieni, ku kɔnciagu ñuadi tie be? ² Lan tieni maama kuli, li mɔni boncianla kelima, U Tieu kpia ki mubni bani i, o ñɔmaama. ³ Be ya po i! Bi siiga nni, tianba yaa dugi, bi yenyiema ba fidi ki buoni U Tieu nian ba yaala i? ⁴ Lani waa ye! bá bi niba kuli ya tie tonandanba, U Tieu wani li tie mɔmɔndaano i, nani lan diani maama yeni: «KI fidi ban bandi a maama nni ke a tiegi, a ya buni yeni bi niba mo, ñan paadi ba.» ⁵ Ti biadma ya dɔgdi U Tieu teginma, ti ba maadi be? U Tieu ya waani o pabienli ti biadma po, waa ji tiegi ii? (N maadi nani bi nisaalba n̄ maali maama i) ⁶ yeni ka! U Tieu ya ki tiegi o ba bu ñanduna ledi i? ⁷ N tofaama ya dɔgdi U Tieu mɔmɔni, ki waani o kpiagdi, li ba ga ledi i, ban bu nni nani n tie biidi daano yeni i? ⁸ Nani nitianba n̄ tabi ku tuotabgu ki tua ke ti maadi maama: «Be n cedi ke ti kan ya tiendi mi biadma, man yuandi ki cua yeni li bonjanli?» U Tieu ba bu, ki cuo ba lan buali maama. ⁹ Lanwani i, i maali ke ti tie nimɔnba yo oo? kalam! Kelima ti bontitiedi waani ke tikili Jufinba yeni ya nibuoli n sieni kuli ti tuonbiadi n yendi ti. ¹⁰ Nani lan diani maama: «Niteginka ji ki ye bá niyendo.» ¹¹ nilobá kuli ki pia yanfuoma, obá ki lingi U Tieu, bikuli bodi, bikuli tua yanpiidanba; ¹² Bá niyendo ki ye, ki tiendi yaali n ñani, bá niyendo. ¹³ Bi kodgu tie kakuyaanli. Bi kubi bi lanbu ki pua mi tofaama, bi ñɔgbana gbie yeni ti waalɔbdi. ¹⁴ Bi ñɔna gbie yeni ti solindi yeni ku tugtongu. ¹⁵ Bi taana yua mi sɔma wulma po. ¹⁶ U ñumanbiidi yeni li yubɔnli n ye bi sanu po. ¹⁷ Bani ki bani mi yanduanma sanu; ¹⁸ Bi nuni ki bani U Tieu fangli. ¹⁹ To mɔla, ti bani ke yiko n̄ bili ya ñɔmaama, o bili ma yaaba n colni li yiko po i, ke yuakuli n̄ fidi ki mubni o ñɔbu, ke ñanduna kuli n̄ bandi o biidi U Tieu nintuali. ²⁰ Kelima, obá kuli kan fidi ki maadi ki faabi o bá U Tieu nintuali ki dugni o colni yiko n̄ bili yaali. Kelima yiko n cedi ke o nilo bandi ti biidi. ²¹ Ama, mɔlare, yiko baba ka; U Tieu go dɔgdi o mɔmɔni ke bi bandi, ke yiko yeni bi sawalpuuba tieni kasiedi. ²² U Tieu saa i momɔni yaaba n dugi Jesu Kiritu po ki pia li dandanli. Paadma bá kuli ji ki ye. ²³ Kelima yuakuli tieni ti tuonbiidi kaa ji dagdi yeni U Tieu kpiagdi. ²⁴ Ama U Tieu ñanbli po, ke bi faabi ba Jesu Kiritu daafaabma sanu po. ²⁵ Kelima U Tieu bo tuodi ki lugdi wani Jesu Kiritu, ke o ba tua ti candandi yaaba n dugi o sɔma po, ki fidi ki waani o teginma, kelima, yogu bá, o bo ña kaa buni ki cuo bi niba bi tuonbiadi po, ke wan waani o juunli. ²⁶ ki waani o teginma molane, ke bi niba n̄ bandi ke o teginma po, o ba faabi yua n dugi Jesu Kiritu po. ²⁷ Be ya po i, ke o nisaalo baa kpiagdi o yuli? Laa tuo. Ti laa yikodi i? A tuonjana yikodi bii? N n, ti dudugdi yikodi po. ²⁸ Kelima ti maali ke o nisaalo ba mi faabima ti dudugdi po i, ama yiko colindi tuona po ka. ²⁹ Bii U Tieu tie Jufinba tieni baba i? Waa tie bi nilanba mo ya tieni yo oo? Nn o tie bi nilanba mo ya tieni. ³⁰ Kelima tienyendu baba n ye, ki ba faabi yaaba n kua ku kɔnciagu yeni yaaba n ki kua ku kɔnciagu. ³¹ Ti ji fanbi yiko, ki ñua ti dudugdi yoo? Kalam! Ti dɔgdi ki waani yiko n̄ pia ya mayuli i.

Diangbeenga 4

¹ ti baa yedi ledde ti yaaja Abalahanma po o den ba laa panpaani ti gba nandi po? ² li yaa den tie k Abalahanma tuonjanma po ki den yia o o ni

moano n den baa fidì ki kpiagi wani o ba, ama utienu yaa nin tuali ka ³ lani yaa po ki diani yedi? Abalahama den daani utienu keli po teni ke o yino niteginka. ⁴ moala po yua n soani li tuonli baa ba o panpaani o kanbaa ki yaa nua ke li tie paabu ka ama ke li tie panpaani. ⁵ li tie yene yua n ki soani tuonli ki nan daani yua n tiendi mi teginma po o biidi daano po ba coadi o mo yaa dandanli ki li tiegi ⁶ yene ke Dafidi mo gaali ki ḥalibaliga ye yaa nilo ke utienu n ki coadi yua yaa teginma kelima o tuona po ki nan yedi, ⁷ li pamanli ye yeni yaaba n ba sugili bi bi biadima po yeni utienu n piini yaaba yaa tuonbiidi, ⁸ li panmanli ye yeni ti yonbidaano n kan go tiadi yua yaa tuonbidi pon ⁹ nani laa pamanli baa tie yaaba n kua ku koanciagu bebe yaa po yo? kelima li yedi k Abalahama den daani utienu ke utienu nualo ke o tie niteginka ¹⁰ o den tie lede ke o den nuali o teginma? yaa yoginu ke Abalahama den kua ku koanciagu bi ke o daa den kua gu? yaa yoginu ke o daa den kua ama ki tie jelo. ¹¹ Abalahama den ba ku koanciagu nannanli ke li tie li dandanli teginma pengu, yaa yoginu ba ke daa tie jelo ki wan tua ba yaaba n daani kuli po ke wan nuali bi mo ki nunmanga ki bi tiegi ¹² ki wanga yaaba n tie junga yaa ba ki laa tie ti coanli bebe kaa, ama ke li tie yaaba n cuoni li dandanli nni yaa tana, nani ti baa Abalahama yaa dandanli yeni, hali ke o daa den kua o koanciaguu. ¹³ Li naa tie li bali maama yaapo ka ke u Tienu den niani Abalahama yeni o puoli nuani kuli ko ba cabi ban diedi ḥanduna. Ama ki li tie li dandanli teginma po. ¹⁴ li yaa tie li bali maama yaa kubima ke ti baa tie o faaajielo lanwaani li dandanli tie fanfanma u ḥoanianu mamo baa bodi ¹⁵ kelima li balimaama baa cuani UTienu pabienli ama li bali maama yaa ye naani libali maama miidima moko ki ye. ¹⁶ li yaa po ki yaaba n ba ba onጀoanianu ba kelima li dandanli yeni o ḥanbili po, ke lan tindi yaaba n tie Abalahama puolinjua ba yaaba n ki da tie yaaba n tuo li bali maama bebe ka ama yaaba n pia abalahama yaa dandanli (yua n tie ti kuli yaa ba) ¹⁷ nani lan diani maama n cabi ki tua yi nibuoli yeni mi diecianma kuli yaa ba ki go tie yaaba n daani utienu kuli yaa ba yua n tiendi li miali yaaba n kpe, ki go cedi yaa bonla n ki ye n tua yaaba n ye. ¹⁸ yeni yaa maama n den ye o po kuli Abalahama dandanli utienu nni kili pia wan guu yaala yeni wan baa tua mi diecianma kuli yaa ba nani wan den yedi o, maama, li kuli baa tua o yaa puoli nuani nni. ¹⁹ Abalahama dandanli ki den jiidi ba ke o den pia bina kobiga, ke o gbanandi tadi yeni o pua Sala bina den pendi ti madi. ²⁰ ama o den kpiagidi utienu ki daano ke o baa tieni opo o ḥoanianu kuli o ki den tie pajugili daano. ²¹ o den ḥanbi ki daani ki go bani cain ke utienu n niano yaa ḥoanianu kuli o baa tieni la. ²² li yaa po utienu den ḥanbi opo ke o tie yua n tiegi. ²³ laa tie Abalahama bebe yaa po ka, ama o den diani ki bua wan ḥanbi li kuli. ²⁴ utienu den guani ki diani ke li tie ti moko yaa po wan baa nuali yaaba ke ti tiegi tinba yaaba n daani ti yonbi daano jesu kilisiti yua nden fii bi tinkpiba siiga nni. ²⁵ naan kani ke o den gaa ti tuon biidi ki kpe, ki gua ki fiini ti ke ti tiegi.

Diangbenga 5

¹ Tin dugi Jesu po n cedike ti laa u faabu, kiguani ki mangi yeni UTienu. ² o ḥalibaliga po n cedi ke ti dugi o po yeni, ti mo pia ti ḥnuadi o kani. ³ Tin ji yaa mangidi ti pali fala nni ki nan bandi ke fala n baadi yeniania. ⁴ Ania n baadi yenili dandanli. ⁵ Li dandanli mo kan bɔndi nilo kelima U Tieu fuoጀanmi nteni U Tieu buama ti pala nni. ⁶ K i dugini, yaa yogunu ke ti

daa bo pia paalu, Krisiti bo kpe yaaba n bo yeti biidi nni po. ⁷ Yaa yogunu ke nilo ba kpenli o monkundaano po; laa kandi u bo kpenli numōno po i. ⁸ Ama U Tienu wan n tie o buama kelima Jesu bo kpe ti po, yaa yogunu ke tidaa bo tie biididanba i. ⁹ Mola po u sōma n cedike ti ji tie monkundanba yeni i, tijibaa ciadi yeni U Tienu mutuoli. ¹⁰ ke dugini, yaa yogunu pendi, ti bu tie u yibala i, ke jiti guani ki mangi yeni U Tienu ki togini u biga kuuma nni po, ke o miali n fie ti. ¹¹ Laa ki gbeni, tin mangi ti pala ki tienu U Tienu baligi, ti Diedo Jesu Krisiti po, yua n cedi ki ti guani ki kangi yeni U Tienu. ¹² Nani ti biidi n togini nifosaalo yendo po ki kuani b niba kuli ti biidi nni ke li baa yendi bi kuuma yeni, ke yua n ji biidi kuli wan kpe. ¹³ kelima halin lan ciliti yikodi yogunu i ke ti biidi kua dulñā nni. ¹⁴ Ama mi kuuma cili hali Adama yogunu ke pan pundi Moyisi yogunu, ki gadi liiga yaaba n bobiiди ki naa naaniAdama yua n bo baadi. ¹⁵ Faala paabi ki naani nani ti biidi yaala. Niyendo yaa biidi po n cedi ke boncianla bo kpe, Jesu Krisiti ḥalibaliga yenu paabu jiidi niba boncianla po. ¹⁶ O nuyendo yua n biidi n baa yen yaala ki taa yenu paabu. ke nuyendo biidi puolu po mo cedi ke ti buudi baa yeni kutubñmaali, ke faala paabu yali baa yeni ti mōnkundi mo ti biidi boncianla puoli lipo. ¹⁷ Niyendo baba yaa biidi yo baa yeni mi kuuma, boncianla mo baa gaa ḥalibaliga bonciala yeni ti monkundi fala paabu JesuKrisito baba kani. ¹⁸ Lan wani, nani niyendo baba yaa biidi n cedi ke yuakuli n kpaadi biidaano lani go cedi ke niyendo mōnkuntuonli po mo cedi ke u paabu teni li mialibi niba kuli. ¹⁹ Nani niyendo kan colini po n cedi ke yuakulijitie biidaano, to, niyendo mo yaa colini po ba cedi nilo kuli n kpandi mōnkundaano. ²⁰ To ti yikodi mo nan baa ke ti biidi n qanmi ki yabidi i. Ama t biidi n yabi naani, ḥalibaliga ḥam ki gbie la kani. ²¹ Lan kuli ne tieni, nani ti biidi n ba yeni n kuumi n yeni, ḥalibaliga n togini ti mōnkundi lan baa yeni yaa miali n ki pia gbema ti Diodo Jesu Krisiti kani.

Diangbenga 6

¹ Ti baa yedi be? Tin ki ye ti tuonbiadi nni ke U Tienu ḥanbili ye ti po ki pugidi? ² Kelima; tim yaaba n kpe ti tuonbiadi po, li baa gaa ledi i tin go yaa fuo ti tuonbiadi nni? ³ I bani yaa yogunu ke bi den wuli i U Tienu ḥinma Jesu Krisiti nni, ke o kuuma po i ke i den wuli i? ⁴ Lanwani, tin den wuli yeni, bi dentaani ki piini ti yeni o o kuuma nni lan fidi ke o baa n baa ti kpiagidi, li tie u paalu n den teni ke Krisiti fii bi tinkpiiba siiga maama, ti moko baa yaa ye yeni li miapanli yeni. ⁵ Kelima ti den taani ki yeni o, ti go baa yiedi yeni o. ⁶ Ti bani ke tin den tie yaa niba kpiama, ke ti ji ki tie bani ka kelima bi den taani kipiini ti yeni Jesu lan fidi ke tin gbannandi yia pia ti tuonbiadi n bodi ke tin daa ji daa tie ti tuonbiadi yonbi. ⁷ Kelima yua n kpe fuodi yeni ti tuonbiadi. ⁸ Li yaa tie ke den kpe yeri Krisiti, ti go baa yaa daani ke ti baa ye ki fuo yeni o. ⁹ Ti bani ke Jesu den fii bi kpienba siiga, o kan go kpe kelima mi kuuma ji kipia paalu o po. ¹⁰ Wan den kpe yaa kuuma, li den tie ti tuonbiadi yapo ke o den kpe yemna li kuli po, ama mola wan gua ye ki fuo, o fuo U Tienu yapo i. ¹¹ Li tie yemna i mo yaa kani, ke yogunu baa, i den kpe i tuonbiadi po, ama mola, i fuo yeni U Tienu, Krisiti yapo. ¹² Lani yapo, yin daa tuo mani ke ti tuonbiadi n yendi i gbannandi yaala n baa kpe, yin daa tuo mani ke yaa tiendi i gbannandi bonbuakala yaala kuli. ¹³ Daa taa mani i gbannandi ki tua jongidi tuonsontiadi ama yin taa mani i ba ki teni U Tienu yua n

fuo nani yin kpe ke i gbannandi tua yaa tuonsontiadi n dagidi U Tienu po yeni. ¹⁴ Daa cabi mani ti tuonbiadi n paadi i kelima yiko ji kaa die i U Tienu ñanbili n ji die i. ¹⁵ Ti baa ye be? ti baa tiendi ti tuonbiadi kelima yiko paalu ji die ti; ama o ñanbilia po? ¹⁶ Lanwani i bani ke yin tua yua yaa nacenba, i baa yaa colini o, i tie yua ke i colini o yeni yaa tuonsónba? ¹⁷ Ama U Tienu yaa ñanbili po kelima i den tie ti tuonbiadi yaa yonbi, ama i tuo ki colini yeni i pali yaa tunda ke bi den teni i. ¹⁸ Bi den ñani i ti tuonbiadi nni kuli ke i jitua mi tegimina yaa yonbi. ¹⁹ N maadi nani i gbannandi n ki pia paalu yeni, li tie yeni ke i taa i gbannandi ki cabiki tua ti jöngidi yeni ti tuonbiadi yaa yonbi, yeni wani cabi mani i gbannandi n tua tegimina yaa ma ñanmi i yaa yonbi. ²⁰ kelima yaa yogunu ke i den tie ti tuonbiadi yaa yonbi i, i baga den ki ye yeni buudi. ²¹ Li loni i po be? ke li yaa tie fe baba? kelima li ñuadi kuli tie mi kuuma i. ²² Mola yin ñani ti biidi nni, i tua U Tienu yaa yonbi, i ji pia mi teginanma, yaa miali n kan gbeni. ²³ kelima ti biidi paabu ti mi kuuma i ama U Tienu ñanbili tie yaa miali n kan gbeni ti yonmidaano Jesu Krisiti nni.

Diangbenga 7

¹ I ki bani, kelima, n maadi yeni yaaba n bani yiko, ki yiko suani o tuonli hali ki li fagi, o nisaalo yenma nni. ² L tie nani yiko n yi cabi o pua wan kuni o ja yeni, ama li sua nani k o ja kpe, o ji ki ye yeni yiko tili. Ya yiko kadagu n den taandi wani yeni o ja yeni ji ki suani. ³ O ja da ya ye ki pia li miali, k o siedi ki kuni ja tiano, o tie conconli; ama o ja ya kpe, yiko ji pia nu o po, o ya kuni ja tiano, o ji ki tie conconli. ⁴ N naataani, li tie yeni i mo ya po, yaali n tie yiko po wani, i kpe li kuum n o, ki dugni yinba yeni klistu n bo taani ti gbannandi yeni, i ji pia i diedo, yua n yiedi bi tinkpiiba siigni, ki tin mo n ji fidji ki ya suani a tuona U Tienu po yeni. ⁵ Yen i moni, tin mon da den ye m kuuma gbannandu yeni, li yiko den kuandi ti ya maalbiidi n den caa yen ti m kuuma po. ⁶ Ama molane, ti ji ñiani yiko mabl n o, k dugni ti den kpe yeni yaali n den kubi ti dansaligi. Ti ji bu fidji ki soni yen U Tienu yeni m maalpanma yaali ki fuojanma ñmagd ti, ki ji cedi m maalkpelima. ⁷ Ti ji ba yedi be? Yiko tie bonbili yaa? N n, ya yogunu k n bandi ti biidi ki dugni mi ñomaama po i. Tii den bani nunponli li bo ya ki tie ñomaama nni ka. Ki da pia nunponli a lielo po. ⁸ Ti biidji la o sanu k n ji pia li nunponli ñanduna ne bona po kuli. ⁹ Yayogunu, ki da den bani yiko, n fo, ama min ji te gbadi mi ñomaama yayogunu, ki ti biidi yendi n yinyieu k n ji kpe. ¹⁰ mi ñomaama bo tie ki lan baa yeni li miali, ama ki min ya po, li ba mi kuuma. ¹¹ Ki dugni, ti biidi la o sanu lan kani, ki tug m ñomaama ki bøndn nni k n kpe li ñomaama po. ¹² Yiko ji pia jöngdi ba, ama m ñomaama ki pia tagiliba. ¹³ Yeni ki yaali n den ñani yen ji ba yen mi kuuma? N n, lan ka. ti biidi n ba yenli. Ti biidi wuoni li bonjanli ki baadi yen mi kuuma. Li tie yeni ki ti biidi wan yeni, i moni wan tie yaali ki mi ñomaama mo ji cedi ki ti biidi ji ñan ki yabdi ki pendji. ¹⁴ Ti bani ki yiko ñani U Tienu kani, ama min wani tie ya nulo ki bi kuabi ki ñan nni ti biidi nni ki ti biidi ji ña nni. ¹⁵ Ki dugni min ji bani min suani yaali. N suani min bua yaali ka, ama n suani min ki bua min soni yaali. ¹⁶ Li tuo k n soni min bo ki bua soni yaali. N bani ki li ki ñani. ¹⁷ Lan wani min mono ka suani lan, ya biidi n kubi n yeni, n cedi kin suani lan ya tuonli. ¹⁸ N bani k n ki ñani, n bua li bonjanli tiema, ama ki li nan pa yen ni. ¹⁹ N bua k min ya tie li bonjanli k nan kan fidi ki tieni, ama ti biidi yaali k, n

k bua yeni, n nan tiendi lani. ²⁰ K n ya suani yaali k n bo ki bua min sóni, min kan sónli ama ya biidi ye yen nni suani nni tuonli. ²¹ N ji te la ki yaali ne n ye yen nni: n ya bua sóni bonjanli, n ji te yi juodi yeni bonbiili. ²² N bua ya yiko n ñan U Tienu kani. ²³ Ama n go lieli ye yen n. N yam n tuo ya yiko yen, ki cedi k n tie nani dansaligi yen, ki coln ti biidi yiko. ²⁴ N tie cicagdaani paaa. ñma n bu fabn nni. Ki ñani n gbannandi yaali bua wan kuan n mi kuuma nni. ²⁵ U Tienu n ga balgi. Wani baba n bu fidi k fabn nni ti yombidaano jesu klistu po kelima, n pali nni, n ñua u Tienu yiko, qamaq n gbannad'n, n ñua ti biidi yiko.

Diangbenga 8

¹ Lanwani i, mɔlane, buu-cuoma bá kuli ji ki ye yaaba n fo Jesu Kiristu nni po. ² Ki dugni U Tienu Fonjanma yaama puuni li miali Jesu Kiristu nni, yikodi faabi nni yeni ti biidi yeni mi kuuma yikodi. ³ Kelima, yiko n gbali yaali, ke li ñani ti gbannandi tadingu po, U Tienu wani fidi ki tieni. O sóni o bijacelo ya gbannandi nni naani yeni ti biidi gbannandi yeni, ki buni ki cuo ti tuonbiadi li gbannandi nni. ⁴ O tieni yeni ke yiko n waani ti mi teginma sanu ki dudi ti po, tinba yaaba n cuoni, kaa ñua ti gbannandi ka ama U Tienu Fonjanma. ⁵ Yaaba fo ti gbannandi po fiini ti gbannandi buama ya po i; yaaba n fo mi fonjanma po mo fiini mi fonjanma buama po i. ⁶ Kelima, ti gbannandi buacianma tie kuuma i, mi fonjanma buacianma mo tie li miali yeni mi yanduanma. ⁷ Kelima ti gbannandi buacianma tie U Tienu po yibalma i, kelima maa ñua U Tienu yiko, mi kan fidi ki cõlni yiko. ⁸ yaaba n fo ti gbannandi po kan fidi ki tua U Tienu buakaaba. ⁹ Yinba ya po, U Tienu Fonjanma ya ye i niinni, yii fo ti gbannandi po ka, ama mi fonjanma po i. Nilo ya ki pia Kiristu fonjanma o niinni, waa tie Kiristu yua. ¹⁰ Kiristu ya ye yeni yi, Ti gbannandi ya kpe ti tuonbiadi po, mi fonjanma baa ye yeni yi, ki tie miali mi teginma po. ¹¹ Yua n yiedi Jesu bi kpienba (tinkpiba) siiga fonjanma ya ye yeni yi, wani yua n yiedi Jesu bi kpienba siiga ba guani ki teni i gbannankpiendi li miali kelima o fonjanma yaama ye yeni yi ya po. ¹² Lawani i, n naataani, ti ji ki pia panli ti gbannandi po ki baa lingi ti gbannandi buama ka. ¹³ Kelima i ya fo ti gbannandi n bua maama, i ba kpe; ama i ya yie ti biidi, ki kpaa i gbannandi mi fonjanma paalu po, i baa pia li miali. ¹⁴ Kelima U Tienu fonjanma n gobdi yaaba tie U Tienu ya bila i. ¹⁵ I nan ki ga yonbdi fuoma ka ki go baa jie; ama i baa ti wubdi ya fonjanma i, mani ya po i, ke ti yigni ki tua: Abba, Báa! ¹⁶ U Tienu fonjanma mi bá tieni kasiedi, ki waani ti yantiali ke ti tie U Tienu bila. ¹⁷ Lanwani i, ti ya tie o bila, ti go tie o faadila i: U Tienu faadila, ki ba bögdi li faali yeni Kieistu, li ya tie ke ti tuo yeni i mõni ki ga fala yeni o, ti ba baa ti kpiagdi yeni o. ¹⁸ N maali ke molane ya fala kan fidi ki bogni yeni saala ya kpiagdi n ba dögdi ti po. ¹⁹ Mi yentagma mo se ki guu yeni li dandancianli U Tienu bila dögdim. ²⁰ Mi tagma den tua yuongu bonli ke li naa ñua mani ya buama ka ama o tagdo yaama. ²¹ Ama li dandanli den ye, ke dayenli, mi mo ba faabi mi bá yeni ti tuonbiadi yonbdi, ki taani yeni U Tienu bila ki baa mi faabma ti kpiagdi nni. ²² Ama ti bani ke hali yeni dinne, mi tagma kuli duni yeni fala ki gbaa yeni ti madi. ²³ Li ki tie mani baba ka, ama ti mo, tinba yaaba n baa U Tienu fonjanma nani paakpiabu yeni, ti mo duni yeni fala, ki guu ke wan wubi ti ki daa ki faabi

ti gbannandi. ²⁴ Kelima ti dandanli po i, ke ti baa mi faabma. Ama, ḥan nua ya dandanli ji ki tie dandanli; ḥan nua yaali, a go baa daani li ii? ²⁵ Ama ti ya daani tin ki nua yaali, ti se taajala lie i, ki guu. ²⁶ Lan tie maama n yeni, mi fojanma mo go todii ti, ti tadingu nni, kelima ti jaandi nni, tii bani yaali n dagdi ti po, ki ba mia. Ama mi fojanma mini mi bá gbaa, ki duni, ki miadi tipo. ²⁷ Ke yua fiidi, ki bani yaali n ye ti pala nni bani mi fojanma maalma, kelima U Tieu po i, ke mi miadi bi niteginkaaba po. ²⁸ Tin bani yaali n tie ke, yaaba n ḥua U Tieu po yeni wan tuodi ki jagi ki yini yaaba, o taani bonli kuli ki ḥanbdi bi po. ²⁹ Kelima wan den tuodi ki bani yaaba, o den tuodi bobni ba ke bi tie o Bijua nannanli, ke o Bijua n̄ ya tie bijakpelo o waamu siiga. ³⁰ Wan tuodi ki jagi ki bobni yaaba, bani i, ke o go yini. Wan yiri yaaba, o go faabi ba, wan faabi yaaba, o go puni ba ti kpiagdi. ³¹ Ti nan ba maadi be i, lan ya bona po? U Tieu ya taa ti po ḥma ba yie ti po? ³² Wani yua n ki den tuo ki ga o Bijua fala nni, ama, o den mubni o bi niba nui nni, ke o kpe tikuli ya po, li ba ga ledi i, ke o kan go teni ti bonli kuli o ya po? ³³ ḥma ba fidi ki jalgi U Tieu n̄ gandi yaaba? U Tieu n bu, ki faabdi. ³⁴ ḥma ba fidi ki bu ki cuo ba? Kiristu n kpe ti po, hali ke o yiedi o, ke o kaa U Tieu jieni po ti yudandi nni, wani n tie ti candaano, ki miadi ti po. ³⁵ ḥma ba fidi ki paadi ti yeni Kiristu buama? pupuagdi bii, yanyagdi bii, falabiadma bii, mi koma bii, bi ya fie ti tiadi ki ḥa ti mubila bii, ti jawaanciandi bii, ki jugpienga i? ³⁶ Nani lan diani maama» «A ya po i, ke bi kpa ti hali yentunmunli, ke bi nua ti nani ba caa yeni ya pee o yankodikaanu yeni.» ³⁷ Ama, yeni lankuli, yua n buadi ti cedi ke ti paadi yeni ti yudandi. ³⁸ Kelima n pia li dandanli ke mi kuuma lanyaaka li mialí, bii malekinba, lanyaaka ti yonbdi, bii mɔlāne bona bii ya yogu n ḥua ya bona, ³⁹ Lanyaaka Upaaciamu bii li bonli n̄ kpeli maama kuli bii lan ḥua maama kuli, lanyaaka tagma bákuli kan fidi ki paadi ti yeni U Tieu Buama, wan dɔgdi yaama Ti Diedo Jesu Kiristu nni.

Diangbenga 9

¹ N maadi mɔmɔni Krisiti nni, mini ki pua faama U Tieu fuoma wangin ni ke n ki pia faama. ² N ye yeni ti yanyagiciandi yeni li pabɔnli yugunukuli. ³ kelima n bi baa bua ban solini nni ki paadi nni yeni Krisiti, n kpiiba yapo, yaaba n kpi yeni ti gbannandi nni yaa ḥamu po. ⁴ Bani Isalele buolu buudi yaaba, U Tieu den cedi ke bi tua bimɔnmu, ki dɔgidi bi po o kpiagidi, ki kuani i yantaadi yeni ba, ki tieni ba o bali maama, ki dɔgidi bi po ban baa jaandi o maama, ki niani ba o ḥɔniagu. ⁵ Bi tie ti yaja nba puoli ḥuani, Krisiti moko den mali li yaa buolu nni ti gbannandi po. Wani yua n die bonla kuli. U Tieu n pagidi hali yaa yogunu kuli, Amina ⁶ Mii bua yedi ke U Tieu ḥɔnianu kipia mayuli ka. Kelima yaaban mali ki tie Isalele puoli ḥuani, bi kuli ka tie Isalele buolu yaaba mɔmɔni. ⁷ Laa go tie Abrahama puoli ḥuani kuli ka tie o bi mɔnmu. Ama li yedi: «Isaka puoli ḥuani n baa tie a buolu» ⁸ Li bua yedi ke laa tie yaaba mali nani bi nisaaliba kuli n maa maama n ba tie U Tieu bila. Ama yaaba n mali nani wani U Tieu n bili u ḥɔnianu maama n tie o buolu mɔmɔni. ⁹ U Tieu n bu niani yaa ḥɔnianu n tie ne: «Binli, tin ye yaa yogunu ne yaa pundi, n baa guani ki cua, sala ba maali i bonjaga.» ¹⁰ Ama lani baba ka, Rebeka yeni Isaaka den taani bi yaaba ki mali a sanpola bilie. ¹¹ Li bilieda daa den ke cua li ḥandunli nni, ki buali ban tieni ti tuonbiadi lani yaa kaa a tuonjanma ke U Tieu den gandi ba ke lan togini bi tuona po, ama li den

ñani U Tieu yua yi wanbua yua kani. ¹² U Tieu den yedi Rebeka: «ŋjan baa kpaa ki mali yua baa tuo ke daa tie nacenbiga.» ¹³ Li ba tieni nani lan diani maama: «N den bua Jakobo ki nani Esyu» ¹⁴ Lanwani, ti baa yedi be? U Tieu ki tiegi ba? yeni ka. ¹⁵ U Tieu den yedi Musa: «N baa gbia mi ninñinma min bua yua yapo. N go baa li palisiadili min buayua yapo. ¹⁶ Lanwani, laa ñani yua bua naani kani kaa, bii o mɔndilipo ka, ama li ñani U Tieu niñingbadima po. ¹⁷ kelima li diani ki yedi Farawon: «N yeni a ke a tua o badiciamo yaala yapo tie ke n bua min ḋögini n paalu kelima a yapo, ki go cedi n yeli n pundi njanđuna kuli nni kelima a yapo. ¹⁸ Lanwani U Tieu gbia mi niñima wan bua yua yapo ki go juadi li paliwan bua yua ya pali. ¹⁹ Yendo bu guani ke yedi nni: Be yapo ke U Tieu fu yeni ti? kelima ŋma n baa fidi ki yie o yanbuama? ²⁰ Fini o nisaalo, a tie ŋma ke baa nia yeni U Tieu? U tiagu baa tuo yedi o tiamalo ke: «Be yapo ke a maa n nni nanda? ²¹ o tiamalo ki pia li bali yeni wan ñani yɔgikonyenli nni ki maa yaa tiagu n ba tuuni li tuonli mɔnli, ki ñani laa yɔgikonyenli nni ki maa yaa tiagu n kan tuuni tuon mɔnli. ²² Ti ji baa maadi be, U Tieu bua wan waani o pabienli ke ḋögidi u paalu ama ke nan cuo o ba bonciala ke yaabu ke dagidi, o mutuoli ²³ kelima u bua wan ḋogi o kpiagidi n yabi maama yaa niba n tie nani wan den gbadì yaa tiadi po n ninñima wan den tuodi ke gandi yaaba ke ban taani yeni o o kpiagidi nni. ²⁴ Lanwani wa yini ti Sufinba siiga baba ka, ama o yini ti yaaba n ki tie Sufinba moko siiga. ²⁵ Nani wan yedi o sawalipualo Ose tili maama: «N baa yeni yaa nibuoli n ki tie n buolu niba, ke go yini yaa buoli ki mii bua baa min bua yaaba» ²⁶ Li baa tieni yeni bi po nani kani ke yedi ba: «yii tie n buolu» Lankani bi yini ba: «U Tieu yua fuo bijaba» ²⁷ O sawalipualo Esayi den kpaandi ki maadi Isayeli ki yedi: «Isirayeli buolu yaa tie nani n ñincianma tanbini yeni, yaaba n baa tindi baa tie waamu. ²⁸ kelima O Diedo ba tieni ki juodi i tinga nni wan den yedi yaala ke li kan waagi» ²⁹ Li baa tie nani Esayi n kpia maama ki yedi: Li miali Diedo u paciamu kuli daani o yua den cedi ke ti ti siiga nítianba sieni, ti buolu den baa bodi tn tua nani Sodomi yeni Gomori yaaba yeni. ³⁰ Lanwani ti baa yedi ledi? Yaa nibuoli n ki tie Isirayeli yaaba ki den lingi n teginma laa n teginma bi dandanli po. ³¹ Ama Isirayeli buolu yaaba den lingi n teginmakelima li bali maama kubima po naa den baa. ³² Be yaapo ke baa den laa n teginma? Baa den lingi ki baa kelima li dandanli yapo. Lanwani bi den tuudi li tantuudikaala. ³³ Nan lan diani maama: «diidi ke laa, n bili siyoa juali kani yaa tanli n baa cedi bi niba n baa, Ama yua n dugi o po kuli, o kan laa i fe baa yaa daali n cuoni.»

Diangbenga 10

¹ N naataani, n pali nni buama yeni min miadi U Tieu yaali n jaandi nni tie ke ban baa u faabu. ² N tiendi bi po kasiedi yeni bi yankuali U Tieu tuona po, ama bi nan ki pia li tuonbanma. ³ Ban ki bani U Tieu teginma sanu, ki nan lingi ke ban bili bi yuli po teginma sanu yeni, bi ki colni U Tieu teginma sanu. ⁴ Kelima Kiristu n tieni ki dudi yiko, ke lan tua faabma bi dugkaaba kuli po. ⁵ Lani n cedi ke Moyisi waani yiko n bili ya teginma niima nni: “Ya n̄lo n cɔlni lan ya teginma baa pia limiali li teginma po.” ⁶ Ama ya teginma n ñani ti dudugdi kani n̄ maadi maama n ne: “Da maadi a pali nni: “ŋma ba do tanpoli? Lani n ba cedi Kiristu n̄ ña tanpoli ki jiidi. ⁷ Lani yaa ka: “ŋma ba jiidi ki kpientinga nni? “lani n ba

cedi Kiristu n̄ ffi lankani ki yiedi bi tinkpiba siiga. ⁸ Mi maama yeni nan maadi be i? Mi maama ye, ki kuu a kani, ki ye a ñobu nni yeni a pali nni. Ti dudugdi ya maama n̄ yeni, tin wangi yaama. ⁹ A ya yaadi a ñobu, ki tuo, ki ga ke Jesu n tie O Diedo, ki dugi a pali nni ke U Tienu yiedi o bi kpienba siiga, a ba baa u faabu. ¹⁰ Kelima a ya dugi yeni a pali kuli, a ba baa mi teginma, a ya yaadi a ñobu ki maadi bi niba siiga ke a tuo ki ga, a ba baa li ñanbli. ¹¹ Nani i diani n̄ maadi maama: "Yua n̄ dugi o po, o kan di fee, ¹² Lanwani i, paadma bá kuli ki ye Juufinba yeni bi nilanba siiga, kelima bi kuli pia Diedyendo i, ke o yednjama ki pia banlu yaaba n jaandi ki miadi o po. ¹³ Kelima yua n jaandi O Diedo yeli po ba baa mi faabma. ¹⁴ Bi ba tieni ledi i, ki jaani ki mia ban ki daani yua ya yeli po? Bi ba tieni ledi i, ki dugi ban ki cengi yua ya maama po? Bi ba tieni ledi ki cengi o maama, nilo yaa ye ki ba waani ba? ¹⁵ Li ba tieni ledi i, bi tundkaaba n̄ ya ye, bi yaa sóni ba? Nani lan diani maama: "Diidi mani bi cenli n̄ ñani maama, bani yaaba n wangi mi yanduanma, bani yaaba n wangi a laabaalnjam! ¹⁶ Ama, bikuli ka tuo ki ga o laabaalnjam. Esayi tuodi ki maadi: "O Diedo, ñjma nan tuo ki gbadi a tonda maama? ¹⁷ Ti dudugdi ña o nilo n̄ gbadi yaali kani i. Ban gbia yaali mo nan ña Kiristu maama kani i. ¹⁸ Lani n cedi ke n buali: "Baa gbadi ti tondu uu? Bi li gbadi, kelima li diani: "Bi nialu gedji kaankuli, ki kagni ki lindi ki tinga, bi maama mo yadi ñanduna nni tinbanli kuli." ¹⁹ Ama min buali yaali da aa: "Isirayeli yaaba ki den bani bii? Moyisi den kpia ki maadi: "N ba cedi yaaba n̄ ki dagdi yeni buolu n̄ ñuni yi li mutuoli lan tua i po ponponli, n̄ ba cedi ya buolu n̄ ki pia banma n̄ fiini i pala. ²⁰ Esayi go paani o pali, ki maadi: "Yaaba n̄ den ki lingi nni yeni, bani n la nni. N dögdi ki waani n bá yaaba n̄ den ki pia n buama po." ²¹ Ama o maadi Isirayeli yaaba po ne: "N tiani n̄ nui yentunmunli ki bua mangi yeni yaaba n̄ fiindi mi yenyiema yeni a tubkangbada buolu.

Diangbenga 11

¹ Lanwani i, n̄ ji buali ne: "U Tienu ji luni o buolu yo oo? yeni ka! Kelima n̄ mo tie Isirayeli yua, ki tie Abalahama puoljuanu, ki tie Benjamin cuuli nni yua. ² U Tienu ki ñöli ya buolu ke o den tuodi ki bani hali ke li fagi. I ki bani i diani n̄ maadi Eli po ya maama aa? wan den fabni maama U tienu kani Isayeli yaaba po, ki tua: ³ "O Diedo, bi kpaá a sawalpuuba, ki tudi ki luni a jaanbinbinda; mini baba n̄ sieni ke bi go lingi ke ban biani n̄ miali. ⁴ Ama U Tienu guani ki jiini o be i? O jiini ki yedi: «N̄ guuni n̄ yuli po niba tuda lele, yaaba n̄ dá ki gbaani ki pugi o bulo Baali. ⁵ Li go tie yeni i, molane, nitianba sieni, ban gandi yaaba U Tienu ñabalgo po. ⁶ Ama li ya tie li ñanbli po, lani naa ñua a tuona; lanyaaka li nan ji ki tie ñanbli yeni i moni. Li ya tie ke li ñua tuana mo, li ji ki tie ñanbli, lanyaaka li tuona ji ki tie tuona. ⁷ Lankuli wangi be i? Isirayeli yaaba ki baa ban den lingi yaali, ama U Tienu ñanbli po, ban gandi yaaba baa la. yaaba n̄ sieni ki tie pajuaga danba wani ki baa pu. ⁸ Nani i diani n̄ yedi maama: "U Tienu teni ba mi yanpiiyema, bi pia i nuni ki naa sua, ki pia a tuba ki naa gbia, hali yeni mɔla kuli. ⁹ Dafidi moko yedi: "Bi jedikaanu n̄ tua bi po diagu, ki tua taalu bii tingbali, ban pa ki baa bi tuonbiadi po sugli. ¹⁰ Bi nuni n̄ bɔndi, ban ji da sua, bi ciamu n̄ poli, ki buani bi jumu, ban ya tiibi yognu kuli. ¹¹ N̄ ji buali da: "Bi tuudma ji tua bi tingbali yo oo? yeni ka! Ama bi tingbali cedi ke bi nilanba baa mi faabma, ke li tua bi po ponponli, ki fiini bi pala. ¹² To, bi tingbali ya tua ñanduna po ñalmani,

ke bi p̄odma mo cedi ke bi nilanba baa ḡalmani, bikuli ya lebdi bi pala, lanya ḡalmani ka baa cie ee? ¹³ N maadi yinba i, bi nilanba: Min tie tondo bi nilanba siiga n ne, n jaandi U Tieu n tuonli po. ¹⁴ Li ya bi ba tuo, min fini n naataani pala, ki kuani ba li ponponli, ki faabi tianba. ¹⁵ Kelima U Tieu ya luni o buolu, ke nanduna guani ki mangi yeni o, bi ya guani ki ḡodi bi Diedo, li kan tua miali ka bi tinkpiba siiga aa? ¹⁶ Bi yedi ke a bonkpiala ya ḡani, ki dagdi U Tieu po, li tie ke ku kpaangu kuli mo ḡani, ki dagdi U Tieu po i. A jiina ya kpaa, ki dagdi U Tieu po, li tie ke a bena mo dagdi ki ḡani U Tieu po i. ¹⁷ Bi ya cua ki ḡani bentiana, ke fini tilialbu benu, ke a tugni, ki baadi bu tiinuukaabu sinma li beni kaanu, ¹⁸ ḡan da kpiadi a yuli i beni yeni yeli po ka. A ya kpiagdi a yuli, ḡan ya bani ke fini ka tugi a jiina; ama a jiina n tugi a. ¹⁹ A ba maadi: “Bi cua ki ḡani i beni, ke n mo fidi ki tugni. ²⁰ Li tie m̄om̄oni ke ya beni n ki pia dandanli i, ke bi cua ki ḡani; ke fini a tuugi kelima a dandanli po i. ḡan ji da pia japaadi, ama ḡan ya jie. ²¹ Kelima U Tieu ya ki tuo ki ḡa bu tiinuukaabu beni, o kan di sugli fini bu tilialbu beni mo ya po. ²² Lanwani i, ḡan colni U Tieu ḡanbli, yeni o maba. A maba yaaba n tudi ki yie o māama po; ḡanbli fini yua n tiegi po. lanyaaka o ba cua ki ḡani o mo. ²³ Bani yaaba n tudi mo, bi ya ki tundi ki ye mi tudma nni, ki lebdi bi pala, o ba guani ki tugni bi mo, kelima U Tieu paaciamu po, o ba fidi ki guani ki tugni bi mo. ²⁴ Fini yua den ḡani bu tiilialbu po, ke bi tugni a yeni bu tiinuukaabu, ke a naa tuodi ki tie bu, bani yaaba n den ḡani bu tiinuukaabu kani n ji kan guani ki tugni yeni bi tiibuolu uu? ²⁵ Kelima, n naataani, n ki bua ke ya yaalidgu bonli ne duagi yi, ki ba cedi yin yini i yula yanfodanba; Li tie ke Isirayeli yaaba bi tianba juagi bi pala, ki baá mi tudma nni, hali ke bi nilanba kuli baa ki kua, ki baa U Tieu ḡanbli. ²⁶ Lani n cedi ke Isirayeli yaaba kuli ba baa mi faabma nani lan diani māama: “O candaano ba ña Siy়on, ki cua ki ḡani ti tuonbiadi Isirayeli yaaba pali nni.” ²⁷ N ya piini bi tuonbiadi, lani n ba tua n ḡonjanu yeni ba. ²⁸ Yaali n nua o laabaaljamo po, bi tie yibalinba kelima yinba bī nilanba ya po; ama yaali n nua ban gandi yaaba li ḡanbli po, bi tie U Tieu ñ bua yaaba kelima bi yaajanba po. ²⁹ Kelima U Tieu yiinu yeni o paabu ki pia lebdima. ³⁰ Nani yognubá, i den ki tuo ki ḡua U Tieu ñ bili ya sanu, ke bi tudma po, ke i baa U Tieu niñingbadma yeni, ³¹ Bi mo tudi U Tieu sanu, ke yin baa ya niñingbadma po yeni ya po, bi mo ñ baa mi niñingbadma ³² Kelima U Tieu luoni bi niba kuli mi ti tuonbiadi nni, ke wan fidi ki gbadji bikuli niñima. ³³ kesaa, U Tieu ḡalmani yeni o yanfuoma yeni o banma yabi ki go ḡua! ḡma ba fidi ki kpaagi o yanjaga? ḡma ba fidi ki bandi o sanbila? ³⁴ ḡma kpaagi ki bandi U Tieu maalma? bii ḡma n ba fidi ki tua o ceglik? ³⁵ ḡma kpia ki teni U Tieu bonli ki ji guu ke wan ḡmiani o? ³⁶ Bonli kuli ḡani U Tieu kani i, wani n die likuli, likuli ye o ya po i. Wani n yeni ti kpiagdi yeni ti yudandi li bina yeni li bina! Ami !

Diangbenga 12

¹ N naataani, n mia yi ki go paandi i pala ke yin diidi U Tieu niñingbadma po, ki yidi i gbannandi ya salga fuo, ki ḡani, ki mani U Tieu po. Lani n ba todi yin fidi ki kpiagi o bonjanla. ² Da ḡua mani molane jamaano ka. Yin lebdi i pala, ki pandi i yantiali, ki fidi ki bandi U Tieu buama, yeni yaali tuagi, ki mani, ki ḡani cain. ³ U Tieu ñ puni nni ya

ŋanbli po, n miadi i siiga nni yuakuli, ke obá ní da dongi o yuli, ki maali ke o cie o lieba, ama, yuakuli ní maali yeni mi yanfuoma, ki dagni U Tieu ní seni o dudugdi naani. ⁴ Kelima nani tin pia i gbannanbuoli, ke ti taani ki tie ti gbanu yeni, li gbannandi kuli naa taa taa tuona. ⁵ Lanwani, tinba yaaba n yabi, ti taani ki tie gbannanyendu i, Kiristu nni. ⁶ Nani tin pia yuakuli yeni o yenpaabu, ke bu ŋua wan baa ya ŋanbli yeni i, yua n pia sawali paabu, wan ya wangí ke li ŋua o dudugdi ní dagdi maama. ⁷ Yua n pia tuonli paabu, wan ya tuuni. Li ya tie tundma paabu, wan ya tundi. ⁸ Yua n pia ya paabu n paagdi bi niba pala, wan ya paagdi bi pala; yua pia li todli paabu, wan ya todli yeni ti bulcindi. Yua ya paabu tie mi gobdima, wan ya gobdi yeni li yankuali. Yua n pia ti niñinpadi baabu, wan ya tuuni yeni li pamanli. ⁹ Mi buama ní lögdi mi muyima. Yin ya jie ti biidi. Yin ŋanbli ki mubni yaali ŋani nuujadlie. ¹⁰ Yaali n nua i naataani buama, i pala ní ya siadi i lieba po; yaali nua ti bulcindi, yin colni i yaba. ¹¹ I gbanu ní ya saagi yeni li tuonli, ki nan ŋa i kpadje. Yin ya tiegi U Tieu tuona nni, ki tuuni U Tieu po. ¹² I pala ní ya mani li dandanli po. Fala yogu, yin tieni li juunli ki ya jaandi yognu kuli. ¹³ Yin ya todli bi niteginkaaba bi buama banlu, ki ya bobindi bi canba po ku cammangu. ¹⁴ Yin yadi mi yedjanma yaaba n wangí yi fala po, yadi mani mi yedjanma bi po, ki da solini. ¹⁵ Yin mangi i pala yeni yaaba n mangdi bi pala, ki buudi yeni yaaba n buudi. ¹⁶ Yin ya pia maalyenma i lieba po. Yin da pia japaadi maalma, ama li yumiinli maalma. Da yini mani i bá ke i tie yanfodanba. ¹⁷ Yua tieni yi biadma, yin da ŋmiani o biadma. Yin lingi yaali n ŋani bi niba kuli po. ¹⁸ Li ya tie ke li maa i ya po i, ke i ba fidí, yin tieni ania ki ya ye yeni bi niba kuli mi yanduanma nni. ¹⁹ N buakaaba, da tuu mani panli i bá. yin guudi U Tieu pabienli cuama; kelima li diani: «Li pantuuli tie n yaali, mini n ba tuu mi biadma panli, O Diedo n maadi.» ²⁰ Ama, koma ya pia a yibaliya, ŋan puni o mi jiema, ŋuuunu n ya pia o, ŋan puni o mi ŋima; kelima a ya tieni yeni, mukuantona i, ke a tugni o. ²¹ Da ŋa ti biidi ní paadi ŋa, ama ŋan tieni mi ŋanma, lan paadi yaali bia.

Diangbenga 13

¹ Nilo kuli n yaa colni yikodanba, kelima yiko ki ye ke ki ŋani U Tieu kani kaa. Yaa yikodanba n ye kuli, U Tieu n kaani ba. ² Lani, yua n yie bi yikodanba yie U Tieu n sieni ke o bona n baa yaa suani maama, ke U Tieu mutuoli baa jiidi o po. ³ kelima yikodanba ki ye ke ban yaa mabindi ŋanma ka, ama ti biidi. Da jie mani bi ka. I ya ŋanbidi, bi baa pagi i. ⁴ kelima U Tieu tuonsonba ye i po i. Ama i yaa tie biidi, yaa bani mani ke bi baa ŋmagi i tuba. ⁵ Li yaa po i ke ti cɔldi bo baa tie yeni yanjagili i, ama mabiili ka. ⁶ Li po, yaa paa mani i panpani kelima bi yikodanba tie U Tieu tuonsonba i ki fiini bi tuona nni. ⁷ Paa mani yua kuli yin baa paagu yaala: paa mani o lonpo gaali o lonpo, i panpani daano mo o panpani, colni mani yua dagidi yin colni o, ki selini yua dagidi yin selini o. ⁸ Daa pia mani nilo baa yaa panli li yaa ki tie ke yin yaa bua i lieba baba yaaka. Kelima yua bua o lielo tiendi yikodi n bua yaala kuli. ⁹ Yeni, a kan conmi, a kan kpaa nilo, a kan suu, ŋan daa bua a lielo bonla yeni yaali n sieni kuli taani ki tie bonyenla: «A baa bua a lielo nani a baa yeni.» ¹⁰ Mi buanma ki duolidi o baa, li po n ke mi buanma tie mala. ¹¹ Lanwani, i bandi ke u yogu ba ke yin findi kelima ti fiema nagi ki cie yaa yogunu ke ti den gaa o. ¹² U

yogisiigu pendi o ke u ti siŋaagu mo nagi o, tin ŋaa mani li bonbonli nni tuona kuli ki taa mi yinma jakontiadi ¹³ Yin yaa suani a papienteuna nani lan buali ke tin yaa suani u yensiigu nni yeni. Tin ŋaa mani li jiedicianli yeni li dañucianli, a concona tuona yeni ti jongindi tuona, a konkona yeni i nanga. ¹⁴ Tugi mani ti yonmidaano Jesu Kirisiti ke wan tua i jakontiadi ke yin laa ki ji daa kpaani ke yin sɔni i yanma n kua yaa tuonbiidi nni kuli.

Diangbenga 14

¹ Ga mani yua ntadi ti dudugdi nni cangu, ki da teni o tagli yeni i maakpaga. ² O nilo ye, ke o dududi po, ke o di bonli kuli, yua tadi wani ii, di kpinfoadi yeni luana baba i, ³ Yua n di bonli kuli n̄ da nundi yua n ki di bonli kuli, ke yua n ki di bonli kuli mo n̄ da jalgi yua n di bonli kuli. Kelima U Tieu tuo o tuada. ⁴ A tie ŋma i ki ba jalgi nitiani yonbo? O ya se ee, o ya baá aa, li tie o canbáa maamam i. Ama o baa se, kelima U Tieu ba pugni o u paalu ki cedi wan ya se. ⁵ Poyenpo, nilo baa maali, ke o cie o lielolo. Potoli po, tiano mɔ n maali ke bikuli doa i. Yuakuli n̄ bili o yuli nni ke o maalma tiegi. ⁶ Yua n kpaagi li daali, kpaagi li O Diedo po i; ke yua n di mo, o di O Diedo po i, kelima o tiendi U Tieu balga. Yua n ki dini, cuo o yuli kaa dini O Diedo po i, o mo tiendi U Tieu balga. ⁷ Kelima, obakuli ki kubi o miali o yuceli po. ⁸ Kelima ti fo, ti fo O Diedo po i; ti ya kpe mo, tikpe O Diedo po i. Lanwani ii, tin fo oo, tin kpe ee, ti tie O Diedo yaaba i. ⁹ Kelima, lanyapo i ke Kiristo bo kpe, ki go fo, ke wan ya tie bi kpienba yeni yaaba fo kuli Diedo. ¹⁰ Ama, fini, be n cedi ke jalgi a kpiilo? Ke fini mo, be n cedi ke a nundi a kpiilo? Kelima bi ba jia tikuli buudi U Tieu kalkaanu. ¹¹ Kelima, li diani, “N fo” O Diedo n yedi lani, “Mini ya po, dunli kuli ba gbaani, lanbu kuli n̄ yaadi ki kpiagi U Tieu yeli.” ¹² Yeni, ke yuakuli ba togdi o yuli po U Tieu nintuali o tuada. ¹³ Lanwani ii, tin da jalgi ti lieba, ama, tin jagi ki cuo, ke nilo kan tua o lielo po tantuudkaali bii diagu o naataano po. ¹⁴ N bani, ke n pali go paa Jesu po, ke libakuli ki jogni li yuli po. Kase yua maali ke bonli kuli tie jøgindi o po. ¹⁵ Mi jiema po, a ya ba yagi a kpiilo yama, lanwani ii, ŋaa ji cuoni mibuuma sanu po ka. Da cedi mani ti jiedi po, Kiristo n̄ kpe yua yapo n̄ bia. ¹⁶ Lanwani ii, yin da cedi i tuadnjama n̄ tua tuatiigu. ¹⁷ Kelima, U Tieu Diema ki tie jiedi yeni bonñukaama ya maama ka, ama, li tie mi teginma, mi yanduanma, yeni li pamanli mi Fonjanma nni. ¹⁸ Lanwani ii, yua n tuuni Kiristo po, ki tuagi lanya sanu, U Tieu ba tuo o yema, bi niba mo n̄ pagi o tuada. ¹⁹ Lanwani ii, tin ya ŋua mi buama sanu yeni yaali n̄ ba ŋanbi yuakuli. ²⁰ Da biidi U Tieu tuonli ti jiedi po. Tin ya bani ke bonlikuli ŋani, ama, li jøgni yua n ba di, ki tua tantuudkaali o lieba po i. ²¹ Li ŋani ke nilo n̄ da ŋmani nandi, ki da ŋnu daama mo, yeni ya bonli n̄ ba cedi a kpiilo yama n̄ ŋa a niinni. ²² ŋan pia ya dudugdi, tin ya ye fini yeni U Tieu siiga. Mi yedinjanma baa ye yeni yua n ki jalgi o yuli wan jagi ki cuo yaali ya po. ²³ Yua ya yama n lengidi, ke o dini, o ba taa i tagli, kelima laa ŋani ti dudugdi kani ka. To yaali n ki tie dudugdi maama mo, tie tuonbiadi i.

Diangbenga 15

¹ Molane, tinba yaaba n pia u paalu n̄ gbadi a tadma tadingu niima nni, ki da dongi ti yuli. ² Ti siig, yuakuli n̄ ya tie ti yaali n ŋani, ki mangi o

lielo pali, klan pugni o dudugdi. ³ Kelima bá Kiristo bo ki dongi o yuli. O bo li tie nani lan diani maama yeni, yaaba n den sugdi a sugdi guani n yuli po.” ⁴ Kelima, ban bo diani ya diani kuli tie tinba ya tundma po i, ke a i diani ní wangi ya juunli yeni yin paandi ti pala maama, tin fidi ki baa li dandanli. ⁵ N miadi ke li juunli yeni mi baagima Tieu ní cedi yuakuli ní taa yantiayenli o lielo po nani Jesu Kiristo yeni. ⁶ Ke tin fidi ki taani yantiayenli yeni ñøyenbu, ki fidi ki kpiagi ti Diedo Jesu Kiristo Báa yeni O Tieu. ⁷ Lanwani ii, yin ya gaari i lieba cangu nani Kiristo ní ga i cangu maama ke wan kpiagi U Tieu yeli. ⁸ Kelima, n yedi ke Kiristo yua ku konciagu naciemo ki waani U Tieu mɔmɔni, ke lan dɔgdi ki waani wan tieni yeni i yaajanba ya ñɔnianu. ⁹ Yeni bi nilanba ke ban tieni U Tieu balga, o niñingbadma po. Nani lan diani maama, “Lanyognu n kpiagi a yeli bi nilanba siiga, ki yiini ki dondi a yeli.” ¹⁰ Li go diani, “Mangi mani i pala, bi nilanba, yinba yeni i dogtieba.” ¹¹ Ki go diani, “Dondi mani O Diedo, yinba bi nilanba kuli; bi dogtieba kuli ní dondi o.” ¹² Isayi go yedi, “Li benpaali ba pudi Jese cugli nni, ki fii, ki diedi bi nilanba. Bi nilanba ba baa li dandanli o po.” ¹³ Molane, N miadi ke U Tieu dandanli ní gbieni yi yeni ti dudugdi pamanli yeni mi yanduanma, ke yin ya gbie yeni li dandanli Mi Fonjanma paalu po. ¹⁴ N kpiiba, mini mono pali paa i po, N pali paa i po, kelima yinba mono gbie yeni ti njandi, ki gbie yeni banmabuoli kuli. N pali go paa i po kelima, i ba fidi ki ya tigi i lieba. ¹⁵ N go dangi yi ya tisɔnkaali ne yeni li pamancianli, ki bua min tiadi yi, kelima U tieni ní puni nni ya paabu po. ¹⁶ Li paabu tie ke n ba tua Jesu Kiristo n ba sɔni ya naaciemo bi nilanba siiga. Ke min tua salga yidka, ki waani ba U Tieu laabaalŋamo. N ba tieni lani, lan todì, bi nilanba paabu ní tua ya paabu n njani ki gbie yeni mi Fonjanma. ¹⁷ N pamancianli tie ke min kpiagi Jesu Kiristo yeli yeni U Tieu ní tieni ya bona kuli. ¹⁸ Kelima mii pia papaali ki ba yedi libakuli kase Kiristo ní sɔni ya tuonli n po, ki ba cedi bi nilanba ní la yaalidgu yeni u paaciamu tuona, ki cɔlni. ¹⁹ Mi Fonjanma paaciamu po min cili Jerusalema yeni li tinkundogi, ki ban pundi hali Iliri, min fidi ki yadi ki waani Kiristo laabaalŋamo. ²⁰ Lanya sanu nni i, ke n payianu den tie ke min yadi, ki waanu o laabaalŋamo, ama, li ki tie ban bani Kiristo yeli naankani ka, li tieni ke min da ti gedi ki maa nitiano ní bili ya flagli po i. ²¹ Nani lan diani maama: “Yaaba n ki kpeli ki baa li maalma o maama po, ba bandi o,” ke yaaba n ki kpeli ki gbadi mo ba gbadi niima nni. ²² Lanya po i, ke li pani nni ke mi cua i kani. ²³ Ama, molane, N ji ki pia kaanu, ki ba kali ya tinbuali ne, li ki luo bina ke N lingi ke min pundi i kani. ²⁴ Lanwani ii, N ya caa, Esipañi, n ba jadi i kani, yin ciani nni, li waagi ke n jiki baa i yegnu. ²⁵ Molane, N caa Jerusalema, ki bua sɔni bi dogkaaba po. ²⁶ Kelima, li baatìe pamancianli i, Maseduani yeni Achihaya yaaba po, ke ban teni bu paabu, ki todì talginba, Jerusalema dugkaaba siiga. ²⁷ Nn, li den tie bi po pamancianli i, yende, bi tie bi pandanba i. Kelima, bi nilanba ya baa bi yenpaabu, li tie ke bimo ní baa bikani njanduna bona i. ²⁸ Lanwani ii, N ya sɔni lanya tuonli ki gbeni, ki diidi ki sua ke min taani ya paabu kuli kua bi nui nni, N ya caa Esipañi, N ba tɔgn̩ i kani. ²⁹ N bani ke min ba pundi i kani, li ba sua ke i kuli gbie yeni Kiristo yedinjanma i. ³⁰ N kpiiba, Molane, ti Diedo Jesu Kiristo yeli po, yeni Fonjanma buama po, N tigi yi, ki paandi i pala, ke yin mua ti jadi yin jaandi ki miadi U Tieu ya yognu kuli, ki todì nni. ³¹ Yin ya jaandi ki miadi ke Jude yaaba yaaba n ki cɔlni yeni ní ña nni,

min fuodi, ke Jerusalema dugkaaba pali n mangi n tuonli po. ³² Ya jaandi mani, ki mia ke U Tieu buama po, ke min pundi i kani yeni li pamalni, ki taani yeni yi ki baa mi fuoma. ³³ N miadi ke Mi yanduanma Tieu n ya ye yeni ikuli. Ami

Diangbenga 16

¹ n fuondi n ninsalo yua n tie sancle jaandiegu nni tuonsoanlo ² ke yin ga o ti yonbidaano yeli po maama ndagidi binigagidi njanba po yaala n buali yin todo kuli, kelima wani o ba den tua todika yaa nbi n yabi po yeni min yaa po kuli. ³ fuondi mani Pilisila yeni Akilasa n tuonsoalieba ti yonbidaano Jesu Kilisi yeli po. ⁴ bani n den luni bi miana ki fie min polo yaa miali min bebe ka tiendi ba baliga ama yeni li jaandie yaba kuli ⁵ fuondi yaa jaandiegu nye bi deni, fuondi mani Epayineti n doanli moano, o tie kilisiti po bon kpialti Asi yaa dogu nni. ⁶ fuondi mani maliyama yua n soani li tuonpaali yi po. ⁷ fuondi mani An dienikusi, yeni Juniasi, n baa n ba yeni n yonbi lieba bi tie utienu tonda siiga ni moanba yaaba n kpa kicili uTieu tuonli yeni min. ⁸ fuondi n danli ANpilia ti yonbi daano yeli nni. ⁹ fuondi n tuonsoalielo yudiben kilisiti nni yeni Sitasine n danli moano ¹⁰ fuondi mani Apilasa wan yua n se ke li pa kilisiti nni yeni, Asitibolo deni yaaba. ¹¹ fuondi mani ti kpiilo Elodiana, fuondi mani Narsise den po yaaba yaaba n ye ti yonbi daano kuli. ¹² fuondi mani Trifeni yeni Trifoni yaaba n soani tuonpaali ti yonbi daano po, fuondi Pilisila wan yua n soani boncianla ti yonbidaano po. ¹³ fuondi rufu yua ke yonbidaan lugido yeni o na yua n tie ti kuli yaa na, ¹⁴ fuondi Asynkilita Fileseno, hermesi, Patroba Hermasi, yeni ti jaba yaaba n ye yeno. ¹⁵ fuondi mani Filologi, yeni Julie Merde yeni o nisalo Olynpe yeni o nigagidi njanba yaaba n ye yeni ba. ¹⁶ yin yaaa binini mani yi yaba ki fuodi ba. li jaandiel yaaba kuli fuondi yi, ¹⁷ moala ncegili yi yin foagimani yeninyaaba ncuoni yeni siiga mipaadima yeri a koankoana, yin kubi n tunda yaala ke yi ga n kani, yin foagidi yeri li danba ¹⁸ kelima laa nibuolu ki suani ti Yonbidaano po ka, ama bi yaa puona po, yeri ya maama nmanzi bi niba po ki boandi yaaba n ki daani, ¹⁹ yi coanli n pia yaa nannanli po pundi li njanunli kuli n ye yeni li pamalni kelima laa bonla po, n bua ke yin yaa tie yaa danba n bua yaala n njanli kuli po, ki sani ki nja yaala n bia kuli. ²⁰ li ji kan waagi mi yanduanma Tieu baa mudi suaani yuli yi taana tii po UTieu nyaa ye yeni yi ti yonbidaano Jesu kilisiti po. ²¹ Timote n tuonsoalielo fuondi yi lusiyusa, jasono, yeni Sopateli n kpiiba. ²² Mini Teryusa n diani li tili ne n fuondi yi ti yonbidaano yaa yeli po. ²³ Gayusa n canba yeri yaaba n ye li jaandiel nni yaaba kuli, Elasita yua n kubi udogu ligi fuondi yi, yeri n ninjoe karitusi. ²⁴ ke ti yonbi daano Jesu kilisiti njanbili n yaa ye yeni yi kuli Amina ke yua n baa fidi ki todi n gbadima min wangt ya labaali njanmo Ti yonbi daano Jesu kilisiti nni, ²⁵ yua n fidi ki todi yi yeni olabaali njanmo ke n todiba Jesu kilisiti nni ke nani yaala doagidi ki waani nasiili nni yaala ke da foagi. ²⁶ Ama moala ne o nisoaginkaaba yaaba ke UTieu den doagidi ba idian pokuli ke lan fidi ki nibuoli kuli n coanli li dandanli maama. ²⁷ ke UTieu bebe n ga ti kpiagidi yua n tie o yanfodaano li bina yeri li bina Amina.

1 Korantien

¹ Pol, ban yini yua ke wan tua Jesu Kiristu tondo, ke li nua U Tieu buama, yeni n naataano Sosteni, ² Ti diani li tili ne, ki ba teni U Tieu nitaanli yaali n ye Korenta, bani yaaba n baa mi yedjanma Jesu Kiristu yeli po, ke bi gagdi ba ke ban tua ninjanba, yeni yaaba n li taagi ti Diedo Jesu Kiristu yeli hali ban ye naani kuli, bi Diedo yeni ti yua. ³ Ti Báa U Tieu yeni ti Diedo Jesu Kiristu n puni yi mi yedjanma yeni mi yanduanma ! ⁴ N jaandi n Tieu yognu kuli, i po, kaa cedi yeni wan tieni i po ya njanbli Jesu Kiristu yeli po. ⁵ Kelima wani ya po, i baa ya njalmani n yabi, ki nua mi maama yeni mi banma, ⁶ Ban tieni Kiristu po ya kasiedi fiigi bonjanla i siiga, ke i kubi yeni i mōni ke li paa. ⁷ Mola, i ji ki luo yenpaabu bá kuli, yinba yaaba n guu ti Diedo Jesu Kiristu dōgdima. ⁸ O ba pugni yi u paalu, ke bi kan fidji ki jalgi yi hali ti Diedo Jesu Kiristu n ba cua ya daali. ⁹ U Tieu tie tin dugi yua ya po, wani yua n yini yi ke yin nōdi o bijua yeni li papienli. ¹⁰ N naataani, n miadi yi, ki paandi yi pala, ti Diedo Jesu Kiristu po, ke yin ya taa nōbu, ki da pia paadma i siiga, ama yin ya taa yantiayenli yeni maalyenma. ¹¹ Kelima, n naataani, n gbadji ke Kolowe niba maadi ke a konkona ye i siiga. ¹² N bua yedi ke i siiga yuakuli maadi maama ne: "Mini n tie Pol yua yo! Ke mini, Apolosi yua! Ke mini Sefasi yua! Ke mini Kiristu yua! ¹³ Kiristu ji paadi paadi yo oo? Bi kpaa Pol i, i po, li dapɔnponli po oo? Bii, bi batise yi Pol yeli po i? ¹⁴ N jaandi U Tieu yeni min ki batise bá niyendo yi siiga, lan nani kirisipusi yeni Gayiwusi yaa ka. ¹⁵ lani yaa ka, bi bi ba yedi ke bi batise yi n ya yeli po i. ¹⁶ N go batise Sitefanasi diegu nni yaaba; lan nani lankani, n ji ki tama ke n batise nitiano. ¹⁷ Kiristu ki sōni nni ke min ya batise bi niba ka, ama ke min ya wangí o laabaalñamo, Li naa go tie ke min ya wangí yeni mi yanfomaama ka, ke Kiristu daapɔnponli n̄ da tua fanma. ¹⁸ Kelima li daapɔnponli maawangma tie yanluomaama i, yaaba n bodi po; ama tinba yaaba n baa mi faabma po, mi tie U Tieu paaciamu i. ¹⁹ Li go diani ki yedi ne: "N ba buoni bi yanfodanba yanfuoma, ki biani bi nunfandanba nunfanbu. ²⁰ O yanfodaano ye le? o gbanbando ye le? Ti jamaano ne n̄oniadaano ye le? U Tieu ki cedi ke n̄anduna yanfuoma kpandi gaadma aa? ²¹ Kelima, nani n̄anduna yeni o yanfuocema ki bandi U Tieu yeni U Tieu yanfuoma, li tua U Tieu po yanbuama i, ke wan faabi yaaba n dugi o po yeni mi gaadmaama. ²² Jufinba buali yaalidgu bona po, ke binilanba lingi mi yanfuoma. ²³ Tinba ti wangí ban kpaa ya Kiristu li daapɔnponli po i; li tie janjanma jufinba po, ki tie gaadma bi nilanba po. ²⁴ Ama, ban gagdi ki yini yaaba ya po, ban tie jufinba bii nilanba aa, li tie bi po U Tieu paaciamu yeni U Tieu yanfuoma i. ²⁵ Kelima U Tieu gaadma pia mi yanfuoma ki cie bi nisaalba, ke U Tieu tadingu pia u paalu ki cie bi nisaalba. ²⁶ N naataani, yin ya bani ke yinba yaaba ke bi gagdi ki yini i siiga, ti gbannandi yanfodanba ki yabi, u paaciamu danba ki yabi, bi njalmandanba mo ki yabi. ²⁷ Ama U Tieu taa n̄anduna yanluoma bona i, ki tulni bi yanfodanba, ki taa n̄anduna tadingu bona, ki tulni u paaciamu danba. ²⁸ U Tieu lugdi ya bona n ki pia mayuli n̄anduna nni, yeni bi niba n̄ fali yaali, ke laa pia fuoma, ki fanbi ban nua yaali ke li pia mayuli. ²⁹ O

tieni lani, ke nisaalo n̄ da kpiagdi o yuli U Tieu kani. ³⁰ Wani ya po i, ke i fo Jesu Kiristu nni, wani yua n̄ tua ti po yanfuoma, teginma, gagdiñanma yeni daafaabma, ³¹ Nani lan diani ki maadi maama: "Yua n̄ kpiagdi o yuli, wan kpiagi o yuli O Diedo nni.

Diangbenga 2

¹ N̄ kpiiba, min den gedi i kani ki ba ñogdi U Tieu ñiasiili ki waani yeni, n̄ dee kubi mi mabanma bii mi yanfuoma ka ki muandi yi. ² Kelima min den ye yi siiga yeni, ki jagi ki jagi ki cuo ke Jesu Kristo bábabá yaaa ka, min ki bani libá ki ba maadi li po, Jesu Kristo yua ke bi den kpaa o li dapónponli po yaa ka. ³ N̄ den cua yi kani ki tie nani yiamó yeni, ki jawaani pia nni, ke n̄ jegli paaa. ⁴ N̄ dee pia mi mabanma leni mi yanfuoma ka, ki tundi i tundi, ki gó muandi n̄ laabaali, ama n̄ maama nni leni n̄ tunda nni, Fonjanma n̄ den wangi mi paalu. ⁵ Li den tie yeni ke yin da taa dandanli ki teni o nufosaalo yanfuoma ka, ama ki ya dugi U Tieu paalu po. ⁶ Ama leni li kuli, leni mi yanfuoma i ke ti tundi yaaba ke bi yama gagdi Kristo ñøgkaaba nni. Li yanfuoma ki tie ñanduna ne yaama, mi gó ki tie ñanduna ne badbjabá yaama; ban wan ba bia bikuli. ⁷ Ti maadi U Tieu ya yanfuoma i, mi den tie ñiasiili yaama n̄ wuo i, ke u den tuodi ki bobni ti yudandi po ki sua ke ñanduna da ki ye. ⁸ Ñanduna badbjabá ne, obá naa bani li yanfuoma, bi den kan cedi ke ban kpaa Yudandi Yonbdaano dapónponli po. ⁹ Ama nani lani diani U Tieu tili nni yeni: O nulo nibinli n̄ kan baa lá yaala, ke o tubli mó n̄ kan baa gbadi yaala, ya maalma n̄ kan fidi ki kua o nulo pali nni palbi yeni, U Tieu bobni mani yaaba n̄ bua o po. ¹⁰ Tinba i ke U Tieu cedi ke mi fojanma wangi ti u ñiasiili, leni i móni, mi fojanma wan nua bonla kuli, bá yaala n̄ wuo U Tieu pali nni móno. ¹¹ Ñma bani yaala n̄ ye bi nifosaalba pali nni? Nifosaalo bábabá n̄ bani o pali nni yaala n̄ ye o pali nni. U Tieu mó, li tie yeni, U Tieu fojanma bábabá yaa ka, obá ki bani yaala n̄ ye U Tieu pali nni. ¹² Tinba wan ki kubi ñanduna ne yema ka ki tuuni li tuonli, U Tieu n̄ puuni ti u fojanma ke ti fidi ki bani wani U Tieu n̄ puni ti ya paabu kuli. ¹³ Tin maadi yaala yeni: Ti ki maadi nani nifosaalo yanfomaama n̄ buali maama ka, ti maadi nani U Tieu fojanma n̄ tundi ti ke tin ya maadi maama i. N̄ nua ke ti wangi yaaba n̄ pia U Tieu fojanma, yaala n̄ tie U Tieu fojanma yaala. ¹⁴ Ya nulo ki pia U Tieu fojanma, kan fidi ki gaa yaala n̄ ñani U Tieu fojanma kani. O ya po li tie gaadmaama i, o kan fidi ki gbadi mi niima nni, kelima U Tieu fojanma n̄ yen puni bi niba li banma. ¹⁵ Yua n̄ pia U Tieu fojanma ba fidi ki ya bani bonla kuli ya niima nni, ama obá nan kan fidi ki ya bani u ya niima nni. ¹⁶ Kelima nani lan diani U Tieu tili nni yeni, ñma bani ti yobdaana maalma, ñma ba fidi ki teni u i cegli. Tinba wan nan pia Kristo maalma.

Diangbenga 3

¹ N̄ ninjab yen n̄ nípuob, n̄ kan fidi k̄ ya maadi yeni nani jaanditieba yeni, ama nani min gbannanbuama danba yeni, nani yaaba da guani k̄ mali jesu nni yeni. ² N̄ tieni mi naajanma i, ti nandi ka. Hali yeni mola kuli i da k̄ bobni k̄ dagdi. ³ Kelima i da li tie gbannanbuadbanha i lani ya po i, ke li nunponli yeni a kóñkóna da bii ki ye i siiga. I ki cõlni u gbanu i yema nni ii, i ki cõlni bi niba yikodi yi cenli ni ii? ⁴ Nilo ya yedi: "mini taa Apolosi po i" ne ki tie gbannanbuama yema ka aa? ⁵ Ñma tie Apolosi,

ke ḥma tie pōli? Yi dugi ya tuonsonba po, ke u tienu puogi ba o tuonli. ⁶ N ḥuundi, ke Apolosi ḥogni, ama u tienu n cedi ke li pa. ⁷ Lan wani ii, yua n ḥuundi yeni yua n ḥogni k tie liba kuli. Ama u tienu n cedi ke li pa. ⁸ Mola yua n ḥuundi yeni yua n ḥogni kuli tie yema i, yua kuli ba baa o panpaai nani o tuonli n dagdi maama. ⁹ Kelima ti tie u tienu tuonsonlai. I tie u tienu ḡogdigu, u tienu tagma. ¹⁰ Nani u tienu n puni nni o ḥalbalga yeni. N bili li fiagli nani tanmaaciamo yeni N bili li fiagli ke toa n maa ki tuani. Ama yua n ba maa ki tuani ḥ ya cegi. ¹¹ Kelima oba kuli kan fidi ke maa fiagopianli ke li kandi ban bili yaali, lani n tie jesu kiristo. ¹² Mola, yaa n maa fiagli po yeni wula yoo, muadi yoo? ¹³ U yensiinu ba dogdi ki maani o tuonli n dagdi maama. Kelima o mu ba bigni o ku waani yua kuli tuonli ḥ dagdi maama. ¹⁴ O nilo ḥ maa yaali ya ḥmoni ki ciadi, o bo baa o panpaai. ¹⁵ Ama li ya juu (sia) oba la fala waamu, ama bi ba faabi'o u mu po ¹⁶ I bani ki tie u tienu yekaanu, ke u tienu fuoma ye i niinni? ¹⁷ Nilo ya biidi u tienu yekaanu, u tienu ba biani'o. Kelima u tienu yekaanu tie kaan ḥanmu i nani yimba yeni. ¹⁸ Nilo ḥ da bōndi o yuli. Nilo ya maali ke o tie yanfodaano ti jamaano ne, wan go tu a gaado, yeni, o baa pia mi yanfuoma. ¹⁹ Kelima ki tinga nni yanfuoma tie u tienu po gaadma i. Kelima bi diani: "o gaadma yaalidi o yanfodaano. ²⁰ Yaali n pugdi u tienu bani ki bi yanfodaama yantiana tie bonyuyuodi i" ²¹ Lanwani i, li ji ki buali japaadi bi niba po. Kelima yinba n yeni buoli kuli. ²² Lan tie Pōli ii, Apolosi ii, bii Sefasi, li ḥandunli, mi yema aa, bii mi kuuma, m ḥlane ya bona bii ya bona n ba yuandi ki, lan kuli, yinba n yeni. ²³ Kiristo n yeni yi mo, ke kristo mo tie U Tieu

Diangbenga 4

¹ Lanwani i, bi nua ti ke ti tie Kiristu naacenba, U Tieu ḥ gagdi ki lugdi yaaba ke ban ya wangí o banma yaama n duagi ² Bi nan ki buali bontoli yaaba n wangí mi yeduagikaama ki kandi li papienli yeni ti dudugdi. ³ Mini ya po, li ki maadi nni libá kuli yeni yin jia n buudi bii bi bujiaba ḥ jia n buudi. Mini n bá mo kan bu n buudi kelima n naa pia biidi bá kuli. ⁴ Ama lani ka kuni nni i ḥmoni, yua n ba jia n buudi n tie O Diedo i. ⁵ Lanyapo i, li ki buali ke yin jia buudi bá kuli, ke u yogu dá ki pundi, guudi mani hali O Diedo cuama, wani n ba tieni mi yenyenma ki ḥodgi yaali n duagi li biigli nni kuli, ki ba ḥodgi yaali n wuo bi niba pala nni kuli. Lanyogu i, ke U Tieu ba teni yuakuli wan dagdi yeni ya kpiagdi. ⁶ N naataani, yinba ya po i, ke n taa mini yeni Apolosi yema nannanli, ki bua waani yi, ke yin togdi ti yema, ki da tieni ki pendi yaali n diani ki bili, ke i siiga, nilo ḥ da kpiagdi yendo, ki fali o lielo. ⁷ Kelima ḥma n cedi ke a ki taa yeni a lieba? A pia be ke laa ḥnani U Tieu kani? To, li ya tie ke U Tieu n puni a, be n cedi ke a kpiagdi a yuli nani ḥaa baa li U Tieu kani ka yeni i? ⁸ Mola i guo, mola i ji tie ḥalmandanba i, bá ke tii ye i kani, i cili ki ji diedi u kaanu. U tienu ḥ todi yin diedi u kaanu, ti mo ḥ ti fidi ki diedi yeni yi! ⁹ Kelima, li naani ke U Tieu cedi ke timba bi tondba n juodi bi niba kuli ya siiga, li tie nani ti buudi jia ki cuo ti ke li buali ke tin kpe yeni i. Kelima bi ḥnani ki sieni ti asala siiga nni, bi niba yeni malekinba siiga nni. ¹⁰ Kiristu po cedi ke ti tie gaada, ama, yinba, i pia li miali Kiristu nni, ki tie yanfuandanba; tinba tadi, ke yinba tie paatieba. Bi kpiagdi yi yela, ki nan fali tinba! ¹¹ Hali yeni mola kuli, mi koma, u ḥnuñuunu, yeni mi mubima n bua kpa ti. bi cagni ti,

ki wangi ti fala; ke ti waa, tii bani tin caa naani. ¹² Ti tuuni yeni ti nui, ki cogi, bi sugdi ti, ke ti kpiagdi U Tieu; bi cagni ti, ke ti tuo ki gaani. ¹³ Bi ya tabi ti ku totabgu, ti yen jiini mi yama ki maadi yeni li paddingli; ti ji tie nani njanduna baadi yeni, nani bi niba n yie ki luni yaali hali yeni mola. ¹⁴ Mii diani yi ne kuli ki bua min kuani yi i fee ka, ama n diani yi nani n bibuadkaamu yeni. ¹⁵ Kelima i ya ti pia Kiristu tundkaaba tuda piiga, lani naa wangi ke i pia Báanba ke bi yabi ka, kelima mini n todi yeni o laabaaljamo, ki cedi ke i mali Kiristu nni. ¹⁶ Lanwani i, n mia yi ke yin ya togdi n yema. ¹⁷ Lanyapo, n soni Timote i kani, wani yua n tie n bibuadga, ke o dudugdi yabi O Diedo po; wani n ba tiadi yi min pia ya sanbila Kiristu po, yeni mi tundi maama ti jaandiedi nni, kaankuli. ¹⁸ Nitianba i siiga nni gbie yeni ti japaadi nani n ji kan cua i kani yeni. ¹⁹ Ama, li ya tie O Diedo yanbuama, li ji kan waagi, n ba cua i kini, ki bandi yaabi n fiindi ti japaadi paaciamu, li ki tie bi maama ka. ²⁰ Kelima U Tieu diema ki tie maama ka, ama paaciamu i. ²¹ I bua be? Min cua i kani yeni balju bii yeni mi buama yeni mi yandingma i?

Diangbenga 5

¹ N gbia ke bi maadi i maama ki tua ke mi conconma ye i siiga ke lan ya conconma buolu ki ye bá bi nilanba kani; mi yabdi hali ke i siiga, yendo dua yeni a báa denpua. ² I yabdi ti japaadi! yii tuo ki biidi i pala li tuonbiadi po, ki ba beli ki ñani i siiga yua n tieni lan ya tuonjogindi ! ³ Bá ke n fagi yeni yi ti gbannandi po, n nan ye i siiga yeni n yantiali. N jia ti buudi ki cuo yua n sóni lan ya cancagindi nani n ye i siiga yeni. ⁴ Ti Diedo Jesu Kiristu yeli po, yinba yeni n yantiali n taani ki ye yeni ti Diedo Jesu Kiristu Paaciamu, ⁵ Li buali ke yin cedi ke setaani n biani lan ya nilo gbannandi, o naano n fidi ki baa u faabu ti Diedo Jesu n ba cua ya daali. ⁶ I kpiagdi i yula fanma i, yii bani ke li dabinli waamu ne ba fiini ti bugdi kuli ii? ⁷ yin buoni mani li dabinkpeli, yeni, i ba tua bugpaandi, nani yin ki pia dabinli yeni, kelima bi padi Kiristu ti paak pabiga o. ⁸ Lanwani i, tin jaani mi jaanma lan da tie yeni li dabinkpeli, ki da tie i janbi yeni mi biadma dabinli, ama yeni ya kpanu n ki pia dabinli lani n tie li papienli yeni i mómóni. ⁹ N diani yi li tili, ke yin da pia dönligu yeni yaaba n tie mi conconma, ¹⁰ mii maadi njanduna nni concona kuli ka, bii bi fafagdanba yeni a suuda, lani yaa ka yeni yaaba n nua i buli ka; li ya bi tie yeni i, li bi buali ke yin ña njanduna nni i. ¹¹ Molane, min diani ki waani yi yaali n tie ke yin da cuo dönlugu yeni yua tua ke o tie i naataano, ki nan combi, ki tie fafagdaano, bii ki nua i buli, bii ki tie suudo, lan yaa ka nisugdo, bii daaňugaado, lan yaa ka yua n buadi jodi dima; yin da taani ki di yeni lan ya nilo. ¹² N ya jia niinpo yaaba buudi, li ba pugni nni be? I kan jia ti buudi yeni i siiga nni yaaba ka aa? ¹³ Yaali n nua niinpo yaaba, U Tieu ba jia bi buudi, yin beli ki ñani o nibiado i siiga.

Diangbenga 6

¹ I siiga nni nilo ya baa maama yeni o lielo, o ba yini o bi nilanba kani ti buudi ki kan gedi bi nimónba kani ii? ² I ki bani ki bi nimónba ba jia ti buudi yeni njanduna aa? ³ I ki bani ki ti ba jia ti buudi yeni malekinba aa? Li ba gaa ledi keti kan jia ti buudi yeni mi yema mabidi? ⁴ I ya ba fidi ki jia mi yema maabidi, li tieni ledi i, ke yi ba liidi ki kpaagi li maama ki

ŋa yaaba n ki pia mayuli i jaandi ni taanli nni i? ⁵ N maadi yi, li tie i fee i. Nilo ki ye i siiga nni ki ba fidi ki jia maama nilo yeni o naataano siiga nni yeni mi yanfuoma aa? ⁶ Ama nilo n̄ yini o kpiilo ti buudi daano yua ki dugi kani. ⁷ Yaali n̄ mɔni tie ke kɔnkɔnli n̄ ji da ye kristo nitaanlinni. Lani tie biginli i po. Li ga ledi ke kan ŋɔmali o biidka tubli. Li tien ledi ke janbdi i lieba? ⁸ Li tie ke i tieni mi tudma i kpiilo po ⁹ I bani ke yua n̄ ki tiegi kan di u tieni diema faali ii? Da cengi mani mi tofaama, ti cancangindi, i buli jodma, mi conconma, mi naanjmaama ya jaba n̄ dua yeni bii jalieba, ¹⁰ bu subu, mi ŋaŋma, li daaŋugaadila, ku totabgu, yeni jodi. Oba kuli kan di u tieni diema faali. ¹¹ B tianba i siiga nni tie yeni i, bi ŋɔudi i pala ke i ji ŋani, ki guan ki mangi yeni u tieni. Ti badciamo jesu kristo yeli po yeni u tieni foŋjanma po. ¹² “Bi cabi nni buoli kuli” ama li kuli ka tie bonmɔnli, ki pia mi buama. Bi cabi nn̄ buoli kuli ama n̄ kan tua bonliba kuli yonbo. ¹³ Mi jiema ye ku puogu po, ke ku puogu mo ye mi jiema po. Ama u tieni ba biani lan ya bona kuli. Ama u gbann ki ye mi conconma cagindi po ka, ama ti yonbdaano po. O tuonsɔnlo ba lingi bonli kuli u gbanu po. ¹⁴ U tieni bu faadi ti diedo yeni tinba o paa ciamu po. ¹⁵ I ke bani ke i gbanu ti(u tieni) kristo gbannandi ii? N ba taa kristo gbannandi ki taani yeni li poconconli ii? Lani n̄ da tieni! ¹⁶ I ke bani ke yua n̄ taani yeni conconli tua gbannanyendi yeni ooo? Mani lan diani maama “bani bilie kuli taani gbannanyengu” ¹⁷ Ama yua n̄ taani yeni o diedo ba taani ki tua yeni o yantiayenli. Yin fangi i yula yeni mi conconma cancangindi. Ya tuonbiidi n̄ sieni ke nilo ba tieni km taabi o gbanu, ama mi conconma cancangindi tie ya tuonbiidi n̄ taabi o gbanu i. ¹⁸ Sani mani ya bontitiedi ke ŋani, ya tuonbiidi n̄ sieni kuli jɔgn̄i ti gbanu i. I ke bani ke mi conconma biidi ti gbanu i. ¹⁹ I ki bani ke i gbanu tie u tieni foŋjanma yekaanuu? Yaama n̄ ye i niinni. Yin gaa yaama u tieni kani. Yeni, l̄ ji ki yeni i yuli ii? ²⁰ Kelima bi cɔdi, ki daa yi. Ama yin taa l̄ gbanu ki kpiagi u tieni yeli.

Diangbenga 7

¹ Mɔlane yaal n̄ nua ya bona po k dian ne, li ŋan yen nul n̄ da nagn pua. ² Ama m̄ buam po, ja kul ba pia o pua, k pua kuli pia o calo ³ O ja ba ten o pua yaal n̄ taanb k b ye yen lieb, o pua n̄ mo da bel o calo yaal k'o mia'og kuli, ⁴ o pua k pia yiko o gbannand po, k li ya k tie o calo ka, yen mo'i ko ja k pia yiko o gbannand po k li ya k tie o pua yaa ka ⁵ Da yied man yen yin taan i lieb m̄ buam sanu n̄ k li ya k tie ki taan k kal k cuo yanjagl, yeni ki b ŋanb k ya jaand, k ŋanb k kɔbn i lieb, yeni k sitaan kan fid k bign ni. ⁶ N̄ maadi li bona nan cegl yeni, l̄ k tie yen yikod kan, n̄ miad k nil kul ⁷ n̄ ya tie nan min yeni. Nil kul pia ya paabu ko gaa u tieni kani, l̄ paabu ye jiag jiag ⁸ Yinb yab k pia puob yen a pakuana, n̄ maadi k l̄ ŋan i po, i ba ye li yinyienun nan min yen ⁹ ama, b ya kan fid k cuo b ba, li bual k ban kuan lieb, klma l̄ ba su b po yen ban kuan lieb k da sien k ye m̄ buam fala n̄ ¹⁰ Mɔlane n̄ tien ni ya yiko ne yinb yab kuan lieb, min ka, ama u tieni. Pua kan sied k ŋaa o calo, ¹¹ ama o ya tienl, o ji kan kun ja tian, o ba ye oba, lan ya ka wan guan k mangi yen o calo, ja mo kan bel o denpua ¹² Ama yaal n̄ sien kul u tieni n̄ maad, k fid k nil yua pia pua yua k jaand n̄ tien mɔndl k da bel l̄ pua, k ya ye yen'o, ¹³ li tie yeni ya pua kuni ya ja k jaandi, k li ja bo sun k wan kuan li pua, o pua yen mo k pia ya yiko ko b bel l̄ ja ¹⁴ Klma o pua jaandi tod li ja ko fuo t ŋandn, o pua yua k ban k'u tieni ye fuo ti ŋandn k dugn o ja jaandi po, lan ya ka, i bid kan ya fo

ti njandn, ama molane b fuo ti njandn ¹⁵ Ama li ya tu k yua k ban u tienu sied, n̄aogu wan ya caa, li sanu n ni, o ja bii o pua ji k cōlm o puoni. U tienu yi'ti k tin ya fuo laafiaa n. ¹⁶ k dugn o pua, a k bani naan kani ba fie a calo, bii fin o ja naan ka b gaa a denpua miali ¹⁷ Yua kul n ya fuo u tienu n bo tag'o k wan ya fuo nand, u tienu n yin yua kul o tuonln, ne tie n yikod ti jaanddieln. ¹⁸ Yinb yab kul kōnd ya yognu k'u tienu bo yin nii? da kpaan man yin n̄an bii yin piin i kōnd bam ka, yua k'u tienu yin'o ko k kpel k ban'o bual ban kōnd'o? li k tie niinl ye ban kōnd'o. ¹⁹ yaal n tie bonmonli k tie ti kōndi ka, ama yaal n n̄anb k mōn tie ti cōlnd u tienu n̄omaamn ²⁰ N ninjab, n n̄ipuob, lan tie ya tuonli kul, k t suan, tin sien k ya ceg k l paa. ²¹ I bo tie yonbi ya yognu k u tienu bo yini nii? li bo pia'i o yanpudgu? ama i ya b fid k yal iba, kagn man, ²² ya nilo k u tienu yin'o k o bo tie yonbg, li daan'o n yal oba u tienu po, li tie yeni yua n yal oba, ya yognu k u tienu yin'o ko dindanl yab, o ji yi tie jesu yonbo'i. ²³ B den daa'i yen ya daagu n pa, lan, da tie man b nib yonbi. ²⁴ Yua kul n sien k ya fuo u tienu maamn nan ya yognu k u tienu yin'o k o dindanl yab yen. ²⁵ Yinb yab sien k k ban jab, n pia yiko ba kul k l tie i yal yonbidaan nungn, ama ya du man i lieb po yen ti tienu po. ²⁶ Li ya po, yen ya fala(cicagm) mab'i kul, l n̄an yen k yin ya ye i ba'i. ²⁷ I lol n̄asiil yen pua k nua li puobianli sanun ni? da kpaan man k yin wad i pala. I lol n̄asiil yen pua, bii i ye yanli? da kpaan man yin tien puobianli. ²⁸ Ama li ya tie ki tien puobianli, yin da tie biid. Yab n kuan liebi, fala yen a maba boncianli yi gbadb ya yognu k b ye yen liebi, n bua yin kua li maba n. ²⁹ N maadi ne, n ninjab yen n n̄ipuob: o yogu k yabi, molane, yab pia puob n ya ye nan b ya bo k pia yen. ³⁰ Yinb ya buud, tien man nan i k pia ninsiid yen, yinb yab ye li pamanlin n, yinb yab tie n̄imōnb, yinb yab daa bona kuli, ya tiend man nan ya danb k pia lba yen, ³¹ Yinb yab n kpend yeni li n̄andunli, i bontited n ya naan nan yab k pia n̄uad li n̄andunli yen, klma, li n̄andunli ji caa o juodma. ³² N bua k yalnba yal tie cicagbuol kuln, yua k kuan pua bii k kun ja, yi tug oba k cab t yonbidaano, k mangi yonbidaan pali, ³³ Ama yua tien puobianli, yi tug oba k cabi n̄anduna ne bona, kpaan wan mangi o pua pali, ³⁴ Yua k kuan pua bii k ban ja, tug oba k cabi u tienu tuona, o kpaan wan ya n̄an o gbannand yen o nalg kuli, li tie yeni mō ya pua k kun ja po mō, o yi tug oba k cabi n̄anduna ne bona, k kpaan mangi o calo pali. ³⁵ N maad ne, k lan fid k tod'i, k da baad yen jeje i po, ama lan ya mōn i po u tienu sanun k gbanñagl n da kua'i. ³⁶ Ama, ya daan'o mali ko k n̄anb k kub o pua k dugn o buakaal yabd yen wan tien o puobianli nan wan bo sun maama, ³⁷ L k tie bonbiil, ama o kal k jag ko kan tien puobianli k mabl ba kul k ye o po, ko b fid k cuo oba, l baa tie bonjanl yen o ya k kuan'o. ³⁸ Li tie yeni k wan kuan o pua, o kub k n̄an, li tie yen mō yua k kuan pua po, o n̄anb k kub k l n̄an boncianli. ³⁹ Opua n̄anb k kub o calo ya yognu k b da fuo, ama o calo ya tua yua k ye (yua kpe), o b fid k guan k kun ja tian, ama li kul ne u tienu sanun ni, ⁴⁰ N, n ya po, o ba ye li pamanli nan wan ye maam. N maadi ne k go sien k ban k n gbie u tienu fuoñanmi.

Diangbenga 8

¹ Mōla po, tin maadi mani t padinandi maama. Tin ban yaali "t bani, ki yua kuli bani li niman nni. ² Mi banma daano waangi oba i, ama yua pia mi buama liba daano. Nilo ya yedi k o bani, ama wan ya bani k o da ki bani ki gbeni. ³ Ama yua bua u tienu, u tienu mō bani wani. ⁴ Yaali ntie

ti padnandi ya ŋmanma, t bani ki padli ki tie pu, k u tienu mɔ tie yendi'o. ⁵ Kelima a bona boncianli ye polu po yeni tinga nni ke bi niba yiil u tienu, ke li goa tie momoma ki dugini boncianli ya po u tienu buoli yabi. ⁶ Ama t ya po u tienu tie yendo o, jesu kristo, yua ya po i ke bonli kuli ye, ke ti moa pia i miani, ⁷ Yeni li kuli ne boncianli ki bani ki tie yeni, boncial bo maani ti padinandi ŋmanma hali yeni molane. Bani ki se ke li paa yeni, bi goa jøgini bi maalima nni. ⁸ Mi jiema ka bu todit'i ke tin ŋanbi ke nagini u tienu, li jiema ki pugidi ti liba kuli, ti ya din gøga, li go kan wadi'ti bonli. ⁹ Ŋanbi ki diidi mani, ke da cedi ke yin yal iba po n cedi ke yuan k ŋanbi ki sie te da baa. ¹⁰ Ki dugini, nilo ya laŋa ka kaa ki di o tingbandiegun nni, li kan paani o mo ya pali wan di ii? ¹¹ Ŋan yedi ka pia mi banma po ba te cedi ki yua da ki paagi wan bia, lani n tie a ninja yua ki jesu bo kpe o po yeni. ¹²⁻¹³ A ya biidi a naataani ke goa biid bi pala, a biidi jesu n yeni. Lani cedi mi jiema po ya ba cedi nilo n ba ti biidin nni, n kan di lan jiema k da tua tantudli n naataanu po.

Diangbenga 9

¹ Mii ye min bua maama ka? N k tie tondka kaa? Mii la ti diedo jesu? I ki tie n tiig luana kaa n diedo tuonli sanu nni? ² N ya ke tie tondkaa bi niba kani, n go ki tie i moa ya kani? K dugini yinma n tie n tondika tuonli siedanba ti diedo kani. ³ Yaabi n ŋua ke suli yeni, min ba bualiba yaal n ne: ⁴ Tii pia u sanu tin je k go ŋuu? ⁵ Tii pia sanu yali kje tin kuani pua t jaandi lielo bonpuogaa nani t tondika liebi, nani Sefa yeni ii? ⁶ Bii min yeni Barnabas bebe k dagidi yeni tin da suani tuonli ki pugidi ii? ⁷ U la sije n ba suani k k gaani paogu? Bii ŋma ba ŋu gi tiiga k kan mua li luanli i? Bii u naakpaali ki dagidi yeni wan ŋu o nee biima i? ⁸ Min jiin yaali ne tie o nufosaali bama yaa? Li maama ki ye ti yikod n nnii? ⁹ Kelima li diani Moyis yiko tilin nni ki yedi: "a kan loli o nua yua n ko kpaabu ŋøbu". ¹⁰ O bua wan maadi o nua yua ke ti bani ne yaa? Li ki tie o nufosaalo po ka ko maadi ii? Li tie moni, li diani ti ya po yo, kelima yua ko u kpaabu kuli, ko yeni li dandanli, ke yua yendi mo goa guu o paogu mo i. ¹¹ Ti ya buli mi taňumn nni bon bulkaali, li pia tagli yeni tin yendi tinga ne po ŋuad yaa? ¹² Nu tøba ya pia yiko i po lan buali maama, tin ka bao ŋam k yeni ii? k ba di i ŋuadi i? Ama tinba, t tuo li kuli, ke k bua tin tua tantudli jesu labamanli po. ¹³ I bani ke yabi n suani li jaandidielin ni gaani bi paogu lan kani bii? ¹⁴ Utienu mono yedi, ke yabi n muandi o laabaali kuli, baa gaa li ŋuadi. ¹⁵ Ama, min, n ke buali paogu po, n goa ke da ya tili ne ke yedi ke n ba buali paogu ka, n ya kpe mɔno li cie yeni min buoni n kpiagidi. ¹⁶ K dugini, li sua ke n muandi u ntienu laabamanli maama, la ke tie ke n bua n waani n yuli ka, yubonli n po n ke muandi li laabamanli. ¹⁷ N ya suani yeni n pali kuli, n je li ŋuadi, ama n ya suani lan buali maama, li nan tie n tuonli ke bi bilin nni. ¹⁸ To, n ŋuadi ji tie be yo? Li tie ke min muandi faala i li laabamanli, ke da buali paogu po. ¹⁹ Lan ya po, mii go pia maama yeni nilo, n ji tie yua kuli ya naaciemo i, lani tie min fidi ke ŋmagidi bi kuli ke ban bandi u tienu. ²⁰ Juifnba nunga nni, n tie juif ke fidi ke ŋmagidi juifnba ke ban bandi u tienu. Yabi n suani yeni ti yikodi, n mo tieni nba nani n mo suani yeni ti yikodi yeni ke nan ki suani yeni ti yikodi, lan fidi min ŋmagidi boncianla ke guani yenbi u tienu sanu nni. ²¹ Yabi n suani yeni ti yikodi mo n tieni b ba nani yabi ke suani yeni ti yikodi yeni, ama jesu ya yikodin, ki fidi ke baa yeni yabi ke bani u tienu ban bandi'o. ²² Mii

den pia tuonli yeni yabi n ke pia mi tuama yeni, ke fidi ke ba yeni yabi n den ke pia tuama yeni ban bandi u tienu. ²³ N tieni bonli kuli ke lan fidi ko laabamanli n da biidi. Məla wani n ba fidi ki di li ŋuadi. ²⁴ I kie bani ke bi niba ya bigini li naataali(li nasanli) yua kuli tiini, ama ko yendi n ba paadi? ²⁵ Li naataali daano bigindi oba yo ke gu li daali, ban gba ke ban gaa ya paogu yeni nan ke pia min pendima, ama, tinba wani, tin ke bani ke beli yaali tie, ya miali ke pia gbenma ya fegligi. ²⁶ Lan wani ii, mii gba pama ka. ²⁷ Ama n ye niini n gbanu i wan tua yonbo, lan fidi min da todii tɔba, ke ji luo n yaali.

Diangbenga 10

¹ N buakaaba, bandi mani ke o twalgbangu n bo legni ti yanjanba po ki bi fidi ki puodi o kpencianmu. ² Moyis n bo wuli'b li mɔglni yeni li ŋunlni. ³ K bi jeni ke go ŋuni bi jaandikaaba jiema. ⁴ Kelima bi ŋuni li tangbaogun ŋuma, ke li tangbaogu n den tie bi jesu. ⁵ Ama u tienu pali den ki mangi tɔba po, ke bi kpe ki bili i tinkuongan, ⁶ Məla, li bona tie binbigu ti pok lan fidi ke tin da pia ti gbannandi buama nani bani yeni. ⁷ Da tiendi mani nan yabi ki jaandi yeni, i diani po li maadi ki bi niba, di, ki ŋu, ki jelni yeni ti gbannandi buama. ⁸ Ki tiendi mi conconma boncianli, yeni ki nib trubaam kpenl li po. ⁹ Da bigindi mani jesu, li po i ki wee den juni ki kpa boncianla. ¹⁰ Da sonmni mani ki bulnbulni nani mi kuuma maleki n kpa yabi yeni. ¹¹ Li bona ba ki bua waani'ti binbigu, ke goa diani ki bili yua ba mali ŋanduna juog yogu. ¹² Li ya po, yua mali ko ŋani ki gbeni n ya cegi ki ji da ba, ¹³ Biginli kan ji cua'i ke li ya ki tie bi niba bigina ka, ama ti yonbidaano se ki li paa, o kan ŋaa ke lan cie i paalu, o ba luodi ya ganli ki ba sedi ki guudi. ¹⁴ Li ya po, n buakaaba, sani mani ya bontitiedi n paadi'ti yeni u tienu. ¹⁵ N maadi nani bi nimɔnba yeni, yeni, yi ba fidi ki mali m maama ne po. ¹⁶ Ya dama ke ti yi yadi mi yedinjanma yeni ki tie jesu sɔm ka aa? ya kpanu ke ti yi bogidi yeni, k tie jesu gbannandi ka aa? ¹⁷ Kelima kpanu yenga n ye, ke tinba kuli n taani ki tie li kpanu. ¹⁸ Diidi mani Isahel buolu, bani ka dini li jaandbinbindli po jiema aa? ¹⁹ N ba tienb ledi? padili ki tie pu? ki buali jiema tie padijiema. ²⁰ Ama n maadi, bi paditieba pada tie sitaan yaali, u tienu yaali ka, n bo ki bua'i yeni sitaan. ²¹ I kan fidi ki di yeni u tienu ke bia di yeni sitaani, i kan fidi ki ya bua canbanba bonblie, ²² Bii t bua bigini u tienu uu? ti pala pa ki pundi lani kani ii? ²³ Li kuli cabi ama li kuli ki pia ŋuadi, "li kuli cabi ama li kuli ki ŋani" ²⁴ Oba n da kpaani o yuli po ŋuadi, ama ya ŋuadi n tie o liebi yaali. ²⁵ I ba fidi ki je jiekuadikaali kuli, ke da tiendi buali. ²⁶ Kelima ŋanduna tie u tienu yaali, yaali n ye kuli mo tie o yaali. ²⁷ Yua ki bani u tienu ya yin'a, k a tuo ki jeni, ŋan da buali buali. ²⁸ Ama, nil ya maadi,"ne tie padijiema" da di mani ki dugini ban waani ki bani niiman nni yeni ya po. ²⁹ N ke maadi i yanjagli ka, ama i lielo yanjagli po. Be tieni o tiani ya po n cedi m la li mabili? ³⁰ Li ya sua k n jaandi ki di, be ba cua yeni li mabili n po i? ³¹ Məla po, yin di bii yin ŋu yooo, ya tiendi mani li kuli ki kpiagidi u tienu yeli. ³² Da biidi mani jufnba, greknba bii u tienu jaandidieli. ³³ Nani min bua ke min mangi yua kuli pali bonli kulin, ke k kpaani n yuli po ŋuadi ka ama boncianli yali ke min fidi ki faabiba.

Diangbenga 11

¹ I togd man n nan min togd Jesu maam yeni. ² Molane n tien'di balg yen yin tiad n po bonl kulin ni, yen yin tuo k lol o ñobu nan min waan ni maam yeni. ³ N bo bua k yin ya ban molane, jesu n tie pia miali kuli ya canba, yeni ko ja tie o pua canba, k'u tienu tie jesu baa. ⁴ Ya ja kuli jaandi, bii k muandi u tienu maami, k sien ki piig o yuli, o fal o canba'i ⁵ Ama ya pua kuli n jaandi bii ki muandi u tienu maami, k k piig o yuli k coln o canba. Il baa tie yeni o ya bo kuo bii k ceb o yudi, ⁶ Klma, li ya tie k pua k piig o yuli, o ba kuo o yudi. li ya mab ya pua yen wan ceb bii k kuo o yudi, wan ba li cabli k yiln o yuli. ⁷ Klma, ja kan fidi k wuoni o yuli, k dugh o tie u tienu ninnangu yen o kpiagdi. Ama o pua tie o ja ya kpiagdi. ⁸ K dugh o ja k ñani o pua tagmn ka, ama o pua n ñani o ja kani. ⁹ B k tag o ja o pua po ka, ama o pua tag o ja po. ¹⁰ L po n cedi ko pua ba pia ti yudandi nananli o yul po. K dugh malek nba po ¹¹ Li ya po, u tienu nungn, o pua kan yendi oba o ja kani, li tie yeni k'o ja mo kan yendi oba o pua kani. ¹² ñan o pua n tie o ja gbannand, k'o ja mo fuo k dugni o pua po. K bonli kuli ñaa u tienu kani. ¹³ Bu man i ba, li cab k pua n jaandi u tienu k k yil cabli? ¹⁴ Li ñandunli k wang'ti k ja yud ya fag k pend l tie fee o po'i? ¹⁵ Ama pua yudi ya fag k pend, li tie o po yudandi, k dugh o yud n tie o yicabl. ¹⁶ Ama li ya tie k nil bua pugn bonli li maam po, t k pia san tianu, ba yeni ya jaanddiena n tie u tienu yali ¹⁷ O tunda n ni, n k fuondi, klma ya yognu kuli ki taan, l k tie yaal n nan po ka ama yaal n bia po. ¹⁸ K dugh boncincinli, n gbad k'i ya taan i lieb jaanddieln, m bogdma yi ye i siiga n, n gaa k tie moni. ¹⁹ K biyiekaabi ye i siiga n ni, yab n tuo yen i moni n baa ban li niba ²⁰ Ya yognu kuli ki taan liebi, i k dii u tienu jiema ka. ²¹ Ya yognu k dii, yua kuli yi dii (je) o yul po jiema yo, k fidi k yab n sien n dii, m kom pia yenb, k tianb tulni yen l daaguoli. ²² I k pia den yal ki ba dii(je) k bia ñu? I laa u tienu jaanddieli yeni yab k pia bonli yaaa? N b fid k fuondi, n kan pagi lpo. ²³ Klma yaal k n maadi ne, n gaa li paabu u tienu kani. Ya ñagu məno k b kuad jesu, o tugi kpanu ²⁴ k tien balgi k gben, k jend k maad "ne tie n gbannand k cab i po, ya tiendi man yeni k ya tian n po ²⁵ Yeni ko tugi m daam mo k maadi: "m daam ne tie boncelu (naataanpanl) m somn, ya tian man n po ya yognu kuli ki ñu'g." ²⁶ Ya yognu kuli ki ba je n gbannand k ñu m daam ne, i ba guani (muandi) jesu kuuma yen o guanma. ²⁷ Li ya po, k je bii k ñu ya daami ka k dagd yenli, li tie bonbiili jesu gbannand yen o somn. ²⁸ Yua kul n mia sugl o biid po'o, k fid k gaa o salg njang. ²⁹ Klma yua n gaa o salg k k dagd yenl, kpaan o yul po buudi. ³⁰ L po n ced k b nib boncianli i siign ne k pia laafiaa, k cagn, k tianb kpenli. ³¹ Ama, ti ya mia sugl ti biid po, b kan te bu'ti. ³² Ama, ya yognu kuli k'u tienu bun'ti, k t colm'o, yeni k o kan bian'ti yeni l ñandunli. ³³ Li ya po n ninjab, n nippuob, ya yognu ki nagn o salg njang kani, mənd man k tien m maagbadm i siign. ³⁴ Yua k kom kub'o, wan je o den po, k yin te da taag k bilg buud i po, ya bona sien kul k dian n ne, n bu ñmagd I kul li ya tie k n pund kuli.

Diangbenga 12

¹ N naataani, yaali n tua U Tieu Forjanma paabu, n ki bua ke i ye yanbonma nni. ² I bani ke yin den tie nilanba, i den cedi ke bi dia yi, ke i tua ya buli n ki maadi, nani ban den tundi yi maama. ³ Lanyapo i, ke n

kadi ki maadi yi, ke obá ki ye, ki maadi U Tieu Fonjanma yeli po, ki ba yedi: "Sola Jesu!" Ama obá kan fidi ki yedi: "Jesu tie O Diedo! "li nan ya ki tie U Tieu Fonjanma yeli po yaa ka. ⁴ Bu paabu buoli yabi, ama fojanyenma baba i; ⁵ I tuoncagbuoli yabi, ama O Diedo yendo baba i; ⁶ I tuonbuoli yabi, ama tienyendu baba n tuuni lan ya tuona kuli tikuli po. ⁷ Yuakuli baa mi fonjanma paabu, ke bu tie todli li nitaanli kuli po. ⁸ Lanwani i, yendo ba fidi ki baa Fonjanma paabu, ke bu tie yanfuoma, o tiano mo ní baa paabu, ke bu tie maabanma, ama fojanyenma baba ya paabu i. ⁹ nitiano mo ba fidi ki baa ti dudugdi ya paabu, ke bu ñani fojanyenma yeni kani, nitœ mo ní baa ku tebgu ya paabu, ama fojanyenma liga i. ¹⁰ One ba fidi ki baa yaalidgu tuona paabu, nitœ mo ní baa U Tieu sawalpuama paabu; o tiano mo ní baa ya paabu n ba todi o, wan fidi ki gagdi mi fonjanma yeni ya cicili n sieni; nitiano mo ba fidi ki baa ki ya maadi i maabuoli, tiano mo ní fidi ki ya sogindi i maabuoli. ¹¹ Fonjanenma yeni liga n tuuni lan ya tuona kuli, ki puuni yuakuli nani wan bua maama. ¹² Kelima nani u gbanu n tie yendum, ki nan pia ti gbannandi boncianla yeni, nani u gbanu gbannandi kuli, hali tin dœa maama kuli, taani ki tie gbanyendu baba, Kiristu mo tie yeni i. ¹³ Bi batise tikuli fojanyenma baba yeli po i, ki ti taani ki tie gbanyendu, ti tie Juufi yo oo, Gileki bii nilanba yoo, yonbi bii (die n bá niba) bulcinba yo oo; tikuli ñuni fojanyenma baba ya kani i. ¹⁴ Lanwani i, u gbanu ki tie gbannanyengu baba ka, ama ya gbannandi buoli n yabi. ¹⁵ li taali ya bi yedi: "Min ki tie nuu yeni, mii ye u gbanu nni" lani ya po ba fidi ki cedi lan da ye u gbanu nni ii? ¹⁶ Li tubli ba fidi ki yedi: "Mii tie nunbu ka, lani ya po mii ji taa yeni u gbanu" lanyapo li ji kan ye taa yeni u gbanu uu? ¹⁷ U gbanu kuli ya bi tie nunbu, u bi ba tieni ledi, ki ya gbia mi maama; bii u bi ya tie nunbu, u bi ba tieni ledi, ki ya nubni u nuulu. ¹⁸ Mɔlāne, U tieu bili gbannangu kuli u gbanu nni wan bua maama. ¹⁹ Ti gbannandi kuli ya bi taani ki tie gbannanyengu, u gbanu bi baa ye le i? ²⁰ Lanwani i, Mɔlāne ti gbannandi yabi, ama gbanyendu baba i. ²¹ Bu nunbu kan fidi ki maadi u nuu: "Mii pia a buama"; nani li yuli n kan fidi ki maadi a taana: "Mii bua i maama". ²² Ama ya gbannandi n naani ke ti tadi ki cie yeni, tini mo n pia mi buama u gbanu po. ²³ Lanwani i, tin maali ke ya gbannandi n ki dagdi yeni jilma yeni, ti fangi tini i, ti ñanbi ki wuondi ti fee gbannandi ki cie ya gbannandi n sieni. ²⁴ Ama ya gbannandi n ki tie fee yaadi, li ki buali tin wuoni ti. U Tieu bili ki tugni gbannangu kuli ki bua ke yaadi n ki dagdi yeni jilma yeni n baa jilma. ²⁵ Lan fidi ke paadma n da ye u gbanu nni, ama ke ti gbannandi n ya todi tiyadi. ²⁶ Gbannanyengu ya koni, ti gbannandi kuli taani gu ki kɔni i; gbannanyengu ya baa ti kpiagdi, ti gbannandi kuli mangdi bi pala yeni gu. ²⁷ I tie Kiristu gbanu i, ki tie o gbannandi, yuakuli o yuli po. ²⁸ U Tieu cili ki kaani o nitaanli nni bi tondiba i, mi liema bi sawalpuuba, mi taama yiko gbanbanda (tundkaaba), li puoli po, yaaba n tie yaalidgu bona ye, ke yaaba n tebi a yiema ye; bi todkaaba mo ye, bi gobdikaaba mo ye, ke yaaba n maadi i maabuoli mo ye. ²⁹ Bi kuli tie tondiba yo oo? Bi kuli tie sawalpuuba yo oo? Bi kuli tie tundkaaba y o oo? ³⁰ Bi kuli pia yaalidgu tuona paabu uu? Bi kuli pia bi yianba tebma paabu uu? Bi kuli fidi ki maadi i maabuoli ii? Bi kuli ba fidi ki sogni i maabuoli ii? ³¹ Lanwani i, yin ya bua ya paabu n ñani ki cie. N go ba waani yi ya sanu n ñani ki cie.

Diangbenga 13

¹ Bá n ya maadi bi niba maabuoli kuli yeni malekinba maabuoli kuli, ama ki naa pia buama, n tie nani ya longa ke bi pua ki pendii, bii ya kudi ke bi pua ke ti tie ku fuugu yeni. ² N ya bi pia mi sawalpuama paabu bii yaalidgu bona paabu lani yaa ka mi banma paabu; n ya bi pia ya dudugdi n ba fidi ki yugdi a juana, n ya ki pia mi buama, mii tie pu ³ N ya bi teni n jalmani kuli ke bi todii ki dini a fuoda, n ya bi cabi ke bi juu n gbanu, n ya ki pia mi buama, min tieni yaali kuli tie fanma i. ⁴ Mi buama tie juuli i, mi gbie yeni mi ḥanma; mi buama ki pia nanga; mi buama ki pia yuongu; maa go pia japaadi mo. ⁵ Maa tie libá, ke li tie bōndima, maa lingi mi yuli po ūuadi, maa fiindi pali, maa kpaagi bonbiigu mo. ⁶ Maa mangdi mi pali yeni janbi, ama mi mangdi mi pali yeni i mɔmɔni sanu. ⁷ Mi pia sugli bonli kuli po, mi dugi bonli kuli po, mi daani bonli kuli po, mi tuo ki ga bonli kuli. ⁸ Mi buama ki kpenli hali bada. Sawali puama pia mi juodma, i maabuoli ba gbeni, mi banma ba ti bodi. ⁹ Kelima ti bani jenli i, sawali mo pua jenli i. ¹⁰ Ama yaali n gagdi ki ḥani ya cua, yaali n tie bonjenli ba bodi. ¹¹ Min bo tie biga, n bo maadi nani biga yeni, n bo maali nani biga yeni, n bo wangí n maalma nani biga yeni; min tua nikpelo, yaali n tie bonwaama kuli bodi n kani. ¹² Mɔlane, ti nua bonli kuli nani ki maduubga yeni, ke li nan dá duagi ti po, ama ti ba ti la ti yaba i nunu ū tuogi i yia; Dinne n bani bonjenli, ama n ti ba bandi nani ban bandi nni maama yeni. ¹³ Mɔla, bona taa n ye: ti dudugdi, li dandanli yeni mi buama; ama yaali n yabi ki cie tie mi buama i.

Diangbenga 14

¹ Ya lingi mani mi buama. ya tuadi mani ania, ki lingi mi fojanma paabu, ama yin ḥanbi ki lingi mi sawalpuama paabu ki cie. ² Kelima, yua n maadi mi maalanma, ki maadi yeni bi niba ka, ama o maadi yeni U Tienu, kelima nilobá ki gbia lanya maama, fojanma n cedi ke o maadi yaalidgu bona. ³ Yua n pua sawali wani i, o maadi yeni bi nisaalba i, o tundi ba, ki wangí ba o bona niima nni, ki paandi bi pala, ki sɔngdi bi pala. ⁴ Yua maadi mi maalanma tundi o yuli; yua pua sawali tundi U Tienu nitaanli, ki wangí ba a bona niima nni. ⁵ N bua ke yin ya maadi mi maalanma, ama min bua yaali ki cie, tie ke yin ya pua sawali ki wangí U Tienu maama. Yua n pua sawali cie yua n maadi mi maalanma, li nan yaa tie ke o ba maadi ki yuandi ki sɔgni, Jesu nitaanli ū gbadi niima nni yaa ka. ⁶ N naataani, mɔlane, n ya cua i kani, ki maadi mi maalanma, n baa pia i po be ya mayuli i, n yaa maadi ki dɔgdi i po bonli, bii ki waani yi banma, lan yaa ka ki pua yi sawali U Tienu maama po bii ki waani yi banma maama yaa ka? ⁷ Ya bona n ki fo, ki nan pia ku fuugu nani ki yelga yeni ku kogdigu yeni, ya tiendi ya fuugu n ki pia gagdima, bi ba tieni ledi, ki bandi ki yelga n piebi yaali, bii ku kogdigu n pua yaali? ⁸ Bi ya piebi li naatunli, ke laa wangí ke li tie tɔbu po, ḥma ba bobni bu tɔbu po? ⁹ Lan tie maama n yeni yinba mono ya po, i ya maadi ke i maama ki gagdi ki ña lan buali maama, bi ba tieni ledi, ki bandi yin maadi yaali? kelima i maadi fanma i. ¹⁰ I maabuoli ū yabi ḥanduna nni maama kuli, maabuoli ki ye kaa pia gbadma; ¹¹ N ya ki gbia nilo ū maadi ya maama, n baa tie o po nilamo, ke o mo tie n po nilamo. ¹² Li tie yeni, i mo ya po, nani yin lingi fojanma paabu yeni, lan ya tie Jesu nitaanli tundma po i, ke i lingi ke yin baa bu boncianla. ¹³ Lani n cedi ke yua maadi mi maalanma ū ya jaandi,

ki baa mi maalanma sōginma paabu. ¹⁴ Kelima n ya jaandi mi maalanma nni, n pali ye i jaandi nni, ama n yantiali wani naa pugdi libá kuli. ¹⁵ N ji ba tieni ledi i? N baa jaani n pali nni, ama n baa jaandi yeni n yantiali mo; n baa yiini n pali nni, n go baa yiini yeni n yantiali mo. ¹⁶ Lani yaa ka, a ya jaandi U Tieu n pali nni, li ba tieni ledi i, yua ye li nitaanli nni ki nan ki bani bonli n̄ ga Ami! a jaandi po, kelima o nan ki bani njan maadi yaali. ¹⁷ ḥjan tie ya jaandi mōni boncianla, ama a lielo ki gbia niima nni. ¹⁸ N jaandi U Tieu yeni min maadi mi maalanma ki cie i kuli; ¹⁹ Ama li nitaanli nni, n ya maadi maama mu yeni n yantiali, ke mi pia mi bundma, bi jaantieba po, mi cie maalanma tuda piiga. ²⁰ N naataani, da maali mani nani i tie bila yeni; ama, yaali n bia po, yin ya tie bila; ama i maalma nni yin ya tie ya niba n cegdi. ²¹ Li diani yiko tili nni, ki yedi: "N ba sōni maabuoltoma niba, ki cedi bi nilanba ñōna n̄ yaadi ki maadi yeni n buolu, ama, yeni lani kuli, bi naa cengi n maama," O Diedo n̄ maadi yaali n yeni. ²² Lanyapo, i maabuoli tie maalma i, ki nan ki nua bi dugkaaba po, ki nua yaaba n ki dugi po. U Tieu maama sawalpuama wani tie maalma ki naa nua yaaba n ki dugi po, ama ki nua yaaba n dugi po. ²³ Lanwani i, Jesu nitaanli nni, bikuli ya maadi mi maalanma, bi nilanba yeni yaaba n da ki dugi Jesu po ya kua bi siiga, bi kan yedi ke bi tie gaada ka aa? ²⁴ Ama bi kuli ya pua sawali, ki wangti U Tieu maama, nilamo bii yua n ki dugi Jesu po yā kua bi siiga, bi bā sia o pali, lani yaa ka bi ba waani o yaali n tie o tuonbiadi, ²⁵ Yaali n tie nasiili ki wuo o pali nni ba pibdi, hali wan baa ki labni, ki pugi U Tieu, ki kpaandi ki maadi ke U Tieu ye i siiga. ²⁶ N naataani, ti ji ba tieni ledi i? I ya taani ki ba jaani, bi niba i siiga nni pia i yani ii, maawangkaama aa, bondøgdikaali ii, maalanma aa, maasōginkaama aa, yuakuli n̄ todi ke lan tundi li nitaanli. ²⁷ Yaaba n maadi mi maalanma ya ye, ki pundi bilie, bitaa, bii ki cie; bikuli n̄ maadi ki tii, nitiano n̄ ya ye ki sōgni ban maadi yaali. ²⁸ Yua ba sōgni yaa ye, ban ya ñmini, ke yuakuli n̄ ya maadi o bá nni yeni U Tieu. ²⁹ Yaali nua bi sawalpuuba po, li buali ke bilie bii bitaa n̄ maadi, ke yaaba n sieni n̄ kpaagi ki bandi bi sawali niima nni. ³⁰ Yaaba n kaa ki cengi yeni, yendo ya la døgdimma, yua n bi maadi n̄ suoni. ³¹ Kelima i kuli ba fidi ki pua sawali yendo yendo, lan todi ke i kuli n̄ baa mi bangma, ke i kuli n̄ baa mi tundma, ki paagi i pala. ³² Bi sawalpuaba n die mi sawalpuama fojanma. ³³ Kelima U Tieu ki tie ñmadli ya tienu ka, ama mi yanduanma Tieu. Nani bi nigagdinjanba nitaanli nni yeni, ³⁴ Bi puoba n̄ ya ñmini li nitaanli nni, kelima baa pia sanu yeni ban maadi; ama ban ya cōlni nani yiko n̄ bili maama. ³⁵ Bi ya bua bangma yaali ya po, ban buali bi ciaba denpo; kelima li tie kuali i, ke pua n̄ ga maama Jesu nitaanli nni. ³⁶ U Tieu maama ñani i denpo yo oo? Bii mi jiidi ki cua yinba baba ya kani yo oo? ³⁷ Nilo ya maali ke o tie sawalpualo, bii o ya tama ke U Tieu fojanma ye o niinni, wan ya bani ke min diani i po yaali ne tie O Diedo maabilkaama i, ³⁸ Ya nilo n yie, ki fali ma, yin ja o. ³⁹ Lanwani i, n naataani, yin ya lingi mi sawalpuama paabu, ki da pani ke ban maadi maalanma. ⁴⁰ Ama ke bonli kuli n̄ ya cuoni lan buali maama yeni mi sigdima, ke ñmadli ki ye.

Diangbenga 15

¹ N baà naataani n bua min tiad'i u Tieu laabaali yua ke i bo gaa ki ta i dandanli ki tieni ki tieni liennyeni ² Li laabaali n ba cedi yi bàà ti candandi.

Li ya sua ke li ḷanbi diani nani mi bo muadi maam. Ama li ya tie yeni wani i daadanli tie fam i. ³ min cindi ki luani yaali tie min mo bo gaa yaali. Kirisi kpe t biidi po nani lan bo diani nandi u Tieu tili yeni. ⁴ B o pii'o ke dana taa daali ke fii bi tinkpiba siiga nni, nani lan bo diani maam u Tieu tili nni ⁵ O bo dɔgidi ke Cfasi la'o. Ke li guani ke dɔgidi ke o ḷodikaaba ⁶ yaaba bo ciae niba kobiniin la'o. ⁷ Ke lan po pendi ke o dɔgidi ke Saaki la'o, ke o todikaaba kuli mɔ la'o. ⁸ kuli po n bo pendi min ji bo juodi n ji bo tie nani nuyuoyuogu yeni. ⁹ N ji bo k dagidi yeni ban yi'i'n o tondo mɔno. Kelimaa n tieni bi jaantieba niba t tuonbiadi. ¹⁰ Ama u Tieu ḷalibalgo po n tie min tie yua dinne. Li ḷalibalgo ki tua fam i. Li todi mɔno ke n soni ki cie bi kuli. Mini kaa soni u Tieu ḷalibaligo yua ye yen'n yeni n soni li tuonli. ¹¹ Li ya tie mini li ya tie bani tin pua ya sawalo nne i mɔ go bo tuo ki gaa lani. ¹² Bi ya muandi ki jesu yiedi bi tinkpiiba siigan nni, li ba tieni ledi i buolun nni yin yedi ke yiedima ki ye tinkpiigun nni bii ke kpienb ki yiedi ii? ¹³ bi tinkpiiba ya ki yiedi, lan wani jesu mɔ den ki yiedi, ¹⁴ Ke li ya tie ke jesu ki yiedi, ti jaandi ki pugidi bonli, ti dandanli ke pia la caa naani bii lan pugidi yaali. ¹⁵ Lani ti tie faogu dam yaa u tienu nungan nni. Ke dugni ti kpaandi kaana kuli ke u tienu yiedi jesu, ¹⁶ ama ko nan ki yiedo, ke ti la ke kpieba ki yiedi, ke bi tinkpiiba ya ki yiedi, jesu mɔ ke fidi ki yiedi. ¹⁷ ke jesu ya ki yiedi, i dandanli kuli tie bo ninnana i, ke sieni ki ye i biidin bii mi tudima nni, ¹⁸ Li go waani ke yaaba n bo dugi Kirisi po o ki kpe yeni wan bia fam i. ¹⁹ Li ya tie ke ti yenma ki tinga ne baba po i ke t dugi Kirisi po. Lanwani t bonli n ḷanbi pia mi niñima ki cie yua kuli. ²⁰ Kirisi fii bi tinkpiba siiga wani gɔ kpia fii bi tinkpiba siiga nni. ²¹ Lanwani mi kuuma bo cua o nisaalo ya po i. Onisaalo n gɔ cua yeni bi tinkpiba fiima. ²² bi niba kuli kpenli kelima ti tie Adam yabilo i, ki bi kuli guani ki la li miali ke dugni jesu po. ²³ Bonli kuli pia li yognu, jesu gedi ke ba bobni kankaani, ama o te ba guani, li te baa tie tianbi yogu i. ²⁴ ya puoli ke juodima yogu ba cua. Li yogu ke Kirisi ba taa li bali ki ḷmiani o báa u Tieu. Ki sua paadi bi batieba kuli bi yikodanba kuli yeni yaala n pia u paaalu kuli. ²⁵ Li tie taladi ke wan ḷmaa yeni o taana ki biani yaaba tie o yibala kuli. ²⁶ O yibalo yua ke o baa juodi ki gbeni o maama tie mi kuuma. ²⁷ Kelimaa o ḷmaa bi kuli yeni o taaaana i. Ama lanwani o teni ke Kirisi die li bonla kuli i. U Tieuwan ji k ye lan kuli nni. ²⁸ Ya yogu ke b baa yedi ke wani ji die bonli kuli, wani yua tie u Tieu bijua mɔ ji baa taa o bá ki maadi ke yua bo cedi ke die li kuli n yaa die'o ke u Tieu n ya tie bonli kulikuli bonla kuli nni. ²⁹ Ke yabi ke bani u tienu ki tie padipadla baa ye ledi? Ke li ya tie yeni mɔni ke tinkpiiba ki yiedi, yabi nwuuli u tienu ḷnuma wuuli bi le ya po i? ³⁰ Ke tinb, be ya po i ke ti bigidi ti miana yogu kuli? ³¹ N kpiiba li tie mɔnɔni ke n ye m kuuma nni daali kuli ama laa tie ke n pia li pamancianli t diedo Kirisi kani i yaa maama po ³² Li ya tie ke bi niba n nua a bona nanda baba i. Min bo kɔni yeni t muayandi Efesi dogu nni n bo baa bà be ya ḷnuadi lienn. Bi kpienma yaa fii bimtinkpiba siiga nni. Tin je ki gɔ ḷnu saala t baa kpe. ³³ gɔ bàà li yantiali ki daa tie tuonbiadi. Ki jiini i yula, ke t yenma n ya tiegi. ³⁴ Tin daa tie tuonbiadi kelimaa b tɔba ki bani u Tieu. Nmaadi ke fei n cuo'bi li po i. ³⁵ o nulo baa t maadi bi tinkpiba baa filedi? B baa guani ki cua yeni be ya gbananbuolu i. ³⁶ Yinba b yanpiidanba ḷan buli yaala yaa kpe li kan fidi pudi. ³⁷ buli yaala yeni yaala baa pa ki do laa naani. Fini yua buli dibinma bii bonli ba

bonbinma baba; ³⁸ u Tieu n yi ten'o wan bua ya gbananbuolu. Bonbuoli kuli o yi ten'o ya gbanandi n dagidi yeno. ³⁹ i T gbanandi kuli ki táá. O nisaalo gbanandi ye t yandi gbannandi ye, a bonyugida gbannandi ye ke jami gbannandi ye. ⁴⁰ po bona ye ke i tinga po mo ya bona ye. U yieu n ñiligi maam yeni o ñmaali n ñiligi maam, yeni a ñmaabilo n ñiligi maam laa táá táá. ⁴¹ ñmaabiyenli ñiligma yeni ñmaabitlo ñiligma k go ki táá. ⁴² Li tie yeni bi kpienma fiima bi tinkpiba siiga nni. Yaali ke b buli baa bedi ke yaali fii bi tinkpiba siiga nni kan bedi. ⁴³ B buli 'ti ke t tadi ama t baa guani fii ki pia u fidu. B bul'o m tadima nni ke o fii bi tinkpiba siiga nni yeni t yudandi. ⁴⁴ B bul'o yeni o nisaalo gbannandi ke o fii bi tinkpiba siiga nni yeni ya gbannandi n pia u Tieu fuoma miali. O nisaalo gbannan ya ye. o ya gbannandi n pia u Tieu fuoma miali. ⁴⁵ Lani n cedi ke li diani ke: o nikpialo Adam tuo ya miala n fo. ⁴⁶ Ama yaali n pia u Tieu fuoma miali k tiebonkpiali kaa. Laa tie tanpoli yua kaa bo kpia ama i tinga nni yua. Ke tanpoli yua yuandi. ⁴⁷ O nikpialo bo ki tinga yua ke o lielo tie tanpoli yua. ⁴⁸ Ki tinga nni yua n tie maama i tinga yaaba mo tie yeni. Tanpoli po yua n tie maama tanpoli yaaba mo tie yeni. ⁴⁹ Nani tin ki tin nananali yeni t mo baa kubi ki tinga nannangu i. T go baa bàà tanpoli yua nannanli. ⁵⁰ N kpiiba min maadi yaali tie ke t gbannandi yeni mi sôma kan fidi je u Tieu diema nni faali. Yaala n baa bedi mo kan fidi je yaali kan fidi bedi faali. ⁵¹ Diidi mani n maadi li bondogidikaali: t kuli kan kpe ama t kuli baa lebidi. ⁵² Li baa tie yenma i nani u nungbangu kabima yeni. li naatuli piebima juoga. ⁵³ kelimaa li naatuli ya piebi yaa yogu ya gbannandi bedi n baa lebidi ya gbannandi k bedi. Yeni li ji baa tie nani u Tieu maama n bo yedi maama yeni. ⁵⁴ Ama yaala n bedi ya t tua yaala k bedi, ke ya gbannandi n baa kpe mo lebidi ki tua yaala kan kpe; Lan yogunu ke ya maama n diani baa tieni ki dudi. Ki paadi m kuuma ki nal'o. ⁵⁵ M kuuma a paalu ye le i? M kuuma a jatiagu ye le i? ⁵⁶ M kuuma jatiagu tie t tuonbiadi ke t tuonbiadi fidu tie yiko i ⁵⁷ Ama ke t jaandi u Tieu yua ten'ti m paadima Yesu Kirisi kani. ⁵⁸ Lanwani n naataanbuadiba, ya se mani kaanyendi ki daa lengidi ki ya tuuni t diedo tuona ke li caa liiga daali kuli. ki ya bani ke t tuona kan bia fam i.

Diangbenga 16

¹ Yaali n tie bi ninjanma taanlin, i mo yi jiini, nani min den cabi Galasi jaandidieli yabi maama yeni. ² I siigan nni, yua kuli laadi kuli o da cincinli daali, n bili o palu n dagidi maama, ya paabu ko cuo ko ba teni, ke sua ke ti pundi. ³ N ya ye yeni, n ba diani ya tila ba gedi Jerusalem ke waani i maba, ya niba ke lugdiba, ⁴ li buali ke min gedi min mono, n ba cuoni li cenli. ⁵ N ba togini i kani li ya tu k n pendi Maseduani, ⁶ li ba fidi min tieni yeni dana lie k pundi yeni o fawaogu yogunu, ke fidi ke yin cian nni min caa naan. ⁷ Môla wani, n ji k bua min ya paa o sanu po ka ke fuondi, ama min tieni yeni dana lie u tieu ya cabi. ⁸ Yeni lan ya kuli n ba ye Efes ke pundi pantekood. ⁹ Kelima o ganciangu luodi n po ke n b kua faala, ke yibalnba yabi. ¹⁰ Timote baadi, ñaogu mani ke wan yali oba, kelima o suani yeni min u tieu maama sanu nni. ¹¹ Oba n mabnd'o, cianma yeni o laafiaa ke wan pundi, kelima n gu n ninjab boncianli. ¹² Yal n nua n ninja Apolos po, n paani o pali ke wan fidi ke pundi yeni o ninjab i kani, o den ke bobni ke ba cua i kani molane. ¹³ Ya kubi mani i dandanli ke li

paa. Ya tie mani jabi, ke paandi i pala. ¹⁴ Yin suani yaali kuli, so mani yeni mi buanma. ¹⁵ N ninjabi, n goa pugidi ke maadi, i bani ke Sitefan diegun yabi n tie tindanba Akayi dogun ke tuadi li qaniali u tienu maama muandu nnii, ¹⁶ Ya pia mani li coln bi po yeni ya niba tugi bi ba ki cabi u tienu maama muandu po. ¹⁷ N pali mangi yeni Sitefan n ye ti siigan nni, ke mangi Fortinati po, ke mangi Akayikis po, bi mia sugli ke i kuli ke pedi, ¹⁸ Kelima bi songi mini yeni i kuli ya pala, tiadi ke tieni mani li danba balgi. ¹⁹ Asi jaandidied fuondi, Akilas yeni Pisil, yeni ya jaandidiena n ye bi dogun kuli tieni i fuondi ti yonbidaano sanu nni. ²⁰ N ninjab kuli tieni i fuondi, fuondi mani i lieba kuli u tienu ñosumanli po. ²¹ Min Pøl, min mono n da'i li tili ne. ²² Nilo ya yedi ke k bua u tienu, yubonli li daano po. Ti diedo ba guani. ²³ Ti yudaano jesu yedijanma n ya ye yen'i. ²⁴ M buama ti yonbidaano jesu n sedi ke guudi. Ami.

Korenta yaaba tilieli

¹ Min Pɔli U Tieu buama po i ke n tua Jesu tondi o min yeni ti ninjua Timote n dangi yaa tili ne. Ti fuondi i Korinti jaandieli nni yaaba kuli yeni yaaba n ye Lakayi diema nni kuli. ² Ti Baa yeni ti yonmidaano Jesu Krisiti yanduama n yaa ye yeni i ke gɔ yadi i po o ɔnalbaligi o. ³ Ke U Tieu yeli n baa ti kpiagidi wan yua tie ti yonmidaano Jesu Krisiti Tieu ke go tie u Baa. Wan yua n jie bi niba ninbaagu ke gua paagidi bi niba pala bonlikuli nni. ⁴ O paagidi ti pala yaa yogunu ke ti ye fala nni, ke ti mo n yaa paagidi yaaba n ye fala nni yaa pala. ⁵ Nani tin laadi fala boncianla Krisiti po yeni i, yeni mo i ke ti laadi li papaali ki dungini o po. ⁶ Bi baa cangini ti ke dugini a papaali yeni i ɔnalbaliga po, lanwani, ti yaa tie papadanba ti tɔgini a papaali yia n suani yeni ti yaa yogunu kaa laadi fala yeni ti. ⁷ Ti dugi i po boncianla kelima i taani ki la fala yeni ti. Yeni ke i baa taani ki laa li papaali mo yeni ti. ⁸ N buakaaba, ti kan wuoni yaa fala ke ti den laa Asi nni. Li fala den cie ti paalu mo ki ti den ki pia malima yeni laafia. ⁹ Ti den nua nani ti kuuma pundi yeni, ti den ki tie ke tin yaa du ti po kaa, ama U Tieu po, yua yiedi bi tinkpiba. ¹⁰ wani n den guu ti li fala nni, wani n go baa guu ti yaala n bu cua ti kuli. I moni po, ti daani ke u baa li ñangi ti yeni. ¹¹ ya todi ti mani yeni i jaandi. Lanwani niba boncianla jaandi baa cedi tin la ɔnalbaliga yaala n baa cedi ki boncianla n tieni U Tieu baliga ti po. ¹² Mola, yaala n tie ti pamanli tie ti yanjagili sieda ke ti den pia. I moni po, ti yaa pagi yeni ti ɔnandi yeni mi yanfuonma ñani U Tieu kani, ama li yanfuonma ki ñani nilo kani kaa, U Tieu ɔnalbaliga po i. ¹³ Ti daa a tila ne ke yin cogi ki gbadji li niima nni, n pali paa i po. ¹⁴ yeni yin cengi ke ti yonmidaano daali pali baa yaa mani ti po ke ti mo ya pala mani i po. ¹⁵ kelima n pali mani i po, lani ke n bua cindi ki cuai kani ki yin gaa ɔnalibaliga taalima lie. ¹⁶ N baa tɔgini i kani yo ki fidji gadi Maseduani ki go guani i kani ke ti kuli n gadi Sude. ¹⁷ Min den jagi li cenli po yeni, n den ki ɔnanbi ki cuo yaaa? Bii i maali ke n den kubi n yuli po maalima yaa, ki pia malima lie ke n baa yie ke go tuo yenma? ¹⁸ U Tieu n tie o mamɔnmaadoki bani ke tin maadi yaala ki tie yaaba baa tuo lanyaaka yaaba n kan tuo kaa. ¹⁹ kelima U Tieu biga Jesu Krisiti yua ke den maadi o po, Silivin, Timote yeni mini wani ki tie yua n yie lani yaa kaa yua n tuo. ²⁰ U Tieu yaa puoni kuli tie mini, li po ti bo yi gaa Ameni ki duani o yeli. ²¹ U Tieu n lugidi tinba yeni yimba Krisiti nni ke tin ɔnanbi ki yaa kubi ke li paa. ²² U nagini ti po, ke baa kuani ti o tagima yogu baa. ²³ N tugi U Tieu ke o tie n sieda ki dugini yaala yapo ke n den ki bua ke ngadi Krinti, den tie kemin fagini yeni. ²⁴ Li ki tie ke ti den bua bigini ki bandi dandanli n se naani ka, ama ti kuli n sɔni yeni li pamanli kilima i cegi li dandanli nni.

Diangbenga 2

¹ N bo jagi ki cuo ke n kan guani i kani yeni li pabiidili. ² N yaa biidi yi pala ñma baa fidji mangi n pali, li tie yinba yaaba ke n biidi yi pala yeli. ³ N diani n yeni ke lan fidji n yaa cua yi kani, yinba yaaba n baa mangi yi pala n daa biidi n daa biidi n pali, n dugi yi kuli nni ke n pamanli tie yi mo ya pamanli. ⁴ Kelima min bo diani yaa yogunu, n pali bo biidi boncianla,

ki go bandi. N bo ye yeni t ninsiidi mō ke laa tie ke nbua min biidi yi pala kaa ama ke yi bandi min pia yi po ya buaciamma. ⁵ nilo ba ya bo cua yeni li pabiidili, laa tie ke o biidi min baba ya pali kaa. Ama o biidi yi kuli ya pala yo ke min daa madi ke i siiga nni nitianba ki maadi ki pendi. ⁶ Bi niba boncianli ya fuuni li daano li dagidi. ⁷ Li ya pendi yi di sugili o po ki paani o pali ke opali n daa biidi ki pendi. ⁸ Lanwani u Tieu baa puni yi o ḥanbili ke bonli kuli nni yi ya tundi a tuadinqanciamma nni yeni m̄ buama. ⁹ N diani yi ki bua min bigini ki bandi yi ya pia m tuoma bonli kuli nni. ¹⁰ Yi ya báá sugili nilo po n m̄ baa báà sugili o po. ¹¹ Lani n baa cedi sitaani n da ti fidi ti kelima ti bani o sani. ¹² Baa o Diedo n bo luodi n po u sanu min bo pundi Troasi dogu nni ke baa waani u Tieu laabaalijanmo, ¹³ Nbo k pia m yanduama kelima mii bo la n kpiilo Titi. Lani yaa po n ḥaa Trasi yaaba ki lebidi Maseduani. ¹⁴ Ama ti ya tiendi u Tieu baligi, wani yua cedi ke ti paadi u yogu kuli Kilisi nni. Ki cedi ke ti yadi kaan kuli o banma nulumanmu. ¹⁵ Kelima ti tie u Tieu po Kilisi nuulimanu. Yaaba n tindi yeni yaaba nye m bodima sanu nni. ¹⁶ Ya niba n ye m bodima sanu nni, laa nuuli waní tie m kuuma nuulu i ki cuoni yeni m kuuma. Yaaba n baa tindi mo li nuulu tie li miali nuulu i ki cuoni yeni li miali bi po ḥmaa dagidi yeni laa bona? ¹⁷ Tii tie nani yaaba n kuadi u Tieu maama yeni ke li kuadi ba t ḥuadi kaa. Ama tinba ti maadi u Tieu maama yeni li papienli nani wan sɔní ti ke tin yaa maadi maama kilisi nni

Diangbenga 3

¹ Yi go bua yi guan nni ke kua ya yema nni ki yinba moan lo n ba die yi yuuli? yigo pia mi buama yeni ya tili nba wani yi baa kuni maama n cua yi kani? ² yinba, yinba n tie ti ya tili yaali n dianni ti pali nni. Ke cabi bi niba kuli n cooji li ki go ya bani li. ³ Ke ḥan wani ki a tie kilisit tili, yaali n ḥan kani, yaali ki dia nni yenti tidianni ḥi moanma ka ama yeni o tieu fuama yua, ki laa tie a tanpaba po ka, ama bi niba ya palanni. ⁴ Lani n teni ki ti pia li papaali o tieu nni ke duginni kilisiti po. ⁵ ba ki ti tie ya danba n pia o paalu ki ba guudi ya banla n ḥan tiya kani, ti bama kuli na o tieu kani. ⁶ mani pagiti ki ti tie ya tuosoanba n tunni o ḥantaadi paano ya ni nni, ki laa tie ti banma ka, ama yeni otieu fuoma yua, kilima mi banma biandi o nilo, ama o fuoma yua coubi li miali. ⁷ Moanla li ya tie ya tuoli n den tunni yeni ya. Tili n den diani a tanpaba po ki yegi yeni mi kuma den cuanni ti kpiagidi yali ki Isalele yaaba kan fidi ki diidi mousa nunga, kilima o tieu kpiagidi den gbie o nunga ya kpiagidi n den pia mi pendima. ⁸ o tieu fuoma yua n tunni ya tunni ya tuoli kan ba ya kpiagidi n cie yen nni? ⁹ Ya tuoli ki bi ba fidi ki bu cuonja ya cuani ti kpiagidi, ya tuoli n gi ki pia buudi ya kpiagidi ba yabi! ¹⁰ yen lan kuli, ya kpiagidi n den tieni yema po ki tie kpiagidi, kilima laa kpiagidi pendi. ¹¹ Mi n maadi yaala n pia n pendi ma ya dgidi yeni ti kpiagidi yaala gi ki pia pendima maan ka ye ali yali yogu n tu yogu! ¹² Ti pia la papali, ki ti yali tiba, ¹³ laa tie musa, n den yi ta licabili ki pini o nunga, ki Isalele yaaba buolu kan fidi ki yaadi tuogo yeni binunga yeni wan gbie yeniya kpiagidi n ba pendi. ¹⁴ Ama bi yantial ye ti juandi nni, hali din nne juandi baa ye bi ya cogi atikpela la bi po, kilima kilisiti nni bebe kiliba na. ¹⁵ ama, ba dinne, biya cogi mousa, li yantial n piigi bi palaa. ¹⁶ Ama, ya danno n ta o yuli ki puni o tiyondano, laa (cabili) yantial ba ña. ¹⁷ Tiyondano tie fuonjama n ye nanni, li dano tie yua yali o ba. ¹⁸ Ti kuli, ya nunga la ki bandi o tieu

kpiagidi, ki libidi toangu pui ti tua nani wani ki ba ya kpiagidi n ñani o ya kani nani tiyondano, wani yua n tie fuonjama.

Diangbenga 4

¹ Yenii, tinga li tuol, nan wan gbad tipo miniñuma tindatiae ya nub wad tipala. ² Toma, tinja ya soani n tie fie yeri yasili kul. ³ Ama tilaabali ñamo ya wo, liwo yaaba bu bia ya po i. ⁴ Yeyapo, Linjaduli tienu juani yaaba ke daani. Yeni bi kan fid k la o tienu laabal yeyema, o kristi yal lan tie o tienu nan nant. ⁵ Tisongidi ti maama ka, ama Jesu christi yaa n tie ti yomdaano, tinb o tuo sonla yaaba n tie Jesu bukaaba. ⁶ O tienu biba n maad: “Ke mi yeyema n yed liboaboali, “yen miyed tipala, mi yeyema n teni o tienu tikpiagidi, Jesu nugani. ⁷ Ama tipia ya faal yen oyoagu ya cualine, klma o palu kul tie o tienu ya yaalela tie tiyaka. ⁸ Ama bimadt: bobuolu kul ya po. Ama ti yam ñmad, Ama ti yam k yaad. Tinaan luo tidugidi o tienu po. ⁹ Bimadti ama o tienu naajati, bi puati ama o tienu naaja k bi kpati. ¹⁰ Ti kubi dalkul tikum Jesu yelini, ki lan fid Jesu mial n yed tigbanand. ¹¹ Tinb yab da pialimial, titogidi dal kul m kum ke lan fid Jesu mial yed tingbanand kul. ¹² Lan mimoni yapo, m kum soani li tuoli tigbanandi ni, ama ke li mial soani li tuoli i ya gbanandi ni ¹³ Ama mani lan diani ke tukul pia dandanli yeri o fuom yua yema. N daani, lani n ced k n maadi'i ma daani, lanin ced ki mo maadi yema. ¹⁴ Ti bani ke yua yied tiyomdaano Jesu bu yied timo, ki tugi tinba yeri yiba kul ki ged yenti o nituali. ¹⁵ Ki lan fid libolikuli n tua i buama, nani o ñabli n yiad k mani nul kulyapo yeri'i, ki o ñabli tuona moa pudi k kpiagidi o yel. ¹⁶ Yen tibu kan wad tipala. Batiya kpe, ti nano baali pande dal n tu dal. ¹⁷ Tin ye yayuogune, fala yua ye tipo tie wamu ne, ke bobidi ya kpiagidi n waagidiki goaki pia bigima. ¹⁸ Tin da noa ti nuoa yaali ka, ama tin ya noa tin ke noa yaali yabona n pia minoalima kan wagi, ya bona n ke pia noalima wagidibocienla.

Diangbenga 5

¹ Ti bani ke ti gbannandi. yaali tie nani tingani diegu ne yaa bedii, ti baa pia tanpoli po yaa dieli, Lani n tie mi tagima. Lanya d'Iéna nifosaalo nuu kaa maa. Ama li tie yaa dieli n baa se li bina yeri bina i. ² Tin daa ye ti gbannandi yeri, ti daa duni, ki suni ke Tin laa tanpoli po yaa liadili. Mani n tie mi tagima, ³ Tin baa lia yeri di ji kaa paa niyanli. ⁴ Li tie mɔ̄moni tin laa ti gbannandi yaa gbɔ̄ngu ne, ti duni ki tugi, laa tie ke ti bua tin laandi kaa, ama ti bua tin lebidi ti tiadi, ke li miali yaali n gaa mi kuuma yali. ⁵ Yua n tieni lanbona kuli n tie U Tienu, wan yua n teni ti U Tienu kunjanma ke li tien nani i puoni yeri. ⁶ Yeri lankuli, tin yaa bani ke tin daa ye yeri ti gbannandi yaala n ne, ti fagi yeri U Tienu. ⁷ kelima tii cuoni yeri tin nua yaala kaa ama ti cuoni yeri ti dugidugidi. ⁸ kelima ti kuli ke li bo bualii, ke tin fagidi yeri ti gbannandi i, ki fidji ki nagini U Tienu. ⁹ Lanwani i, tin tugi lan tua tin beli yaala, tin ye ti gbannandi yaa, bii kaantiani, tin mɔ̄ndi ke yaa ñani o nunga nni. ¹⁰ kelima ti kuli ne baa pundi Jesu yua baa bu bi niba kani, lan yogunu ke yuakuli baa gaa wan daa bo pia i miani ki sɔ̄ni yaala, bonjanli yoo bii bonbiigu i. ¹¹ Tin jie O Diedo yeri, ti cegli yuakuli wan yaa bani ke U Tienu bani tin tie yaala kuli. ¹² Tin daa tugi ti ba ki cabi, ama ti bo bua i pala n yaa mani ti po i. Ama ti pia tin baa ñmiani yaala yaa baa n wangí bi baa ke a bani bonli yeri i. ¹³ Bi yaa yedi ke tii pia

yama a, U Tienu yaali, ama bi yaa yin ti yandanma mo, li tie yaa buama i. ¹⁴⁻¹⁵ kelima Jesu buama tie mabili ti po, ki dugini, ti bani, ke lanwani, tie moni i o niyendo kpe yuakuli po, lan wani, yuakuli kpe o ke Jesu kpe yuakuli po, lanwani, yaaba n suo ki suo bi baa po kaa, ama yua n ba kpe ki yiedi po i. ¹⁶ Lanpo cedi ke tii buuudi, yeni o nifosaalo malima kaa nani tin bo ki bani ki maali laa maalibiigu Jesu po yeni. ¹⁷ Yeni lankuli, nilo yaa gaa Krisiti, o ji tie nipaano i, o bonkpela kuli bodi o, yaala n sieni kuli ji tie bonpaanli. ¹⁸ Lankuli ñani U Tienu yua togini Jesu kani guani ki mangi yeni ti ki ji teni ti li guamangili tuonli. ¹⁹ kelima U Tienu bo ye Krisiti nni, ki guani ki mangi yeni u ñandungu ki ji ki tiani biidi po, ki guani tugi mi guantaanma maama tuonli ki bili ti. ²⁰ Yeni, tim ji tie Jesu sieda nba i nani U Tienu ji togidi ti yaa kani ki gua ki yi bi niba. Ti miadi sugli Jesu yaa buanma po o «yin guani ki mangi yeni U Tienu.» ²¹ O tugi Krisiti ke o kpandi saliga ti biidi po. Wan yua den ki ban ki biidi liba, u cedi ke o kpandi biidi daano tinma yapo o, ke tin ji kpandi, U Tienu monkundanma.

Diangbenga 6

¹ Tin taani ki suani yeni, ti miadi U Tienu, ke yin daa ñaa yin gaa yaa jalibagi a yeni, n tua fanma kaa. ² kelima o yedi: «Mi yaama yogunu n ñmagidi ki nonli a nunga nni, ke o faabu daali, n den todi a.» Diidi mi yaama yogunu n ne, Dinne n tie u faabu daali. ³ Ti bo ki bua tin tua tantuudili ipo, ke ban daa ti maadi ti mabiidi i, ti tuonli ne po. ⁴ Ama ti waani yuakuli kani, ke i tie U Tienu tuonsommonbi i, li juuli nni, li mabili nni, ku pawadigu nni, ti puadi nni, ⁵ dansaligi nni, li ñmadili nni, a tuonpaala nni, ke kan guani ki guo, mi koma nni, ⁶ ti ñandi nni, li banma nni, ke mani yeni bi niba yen U Tienu fuoñanma nni yeni mi nataanbuama nni, ⁷ i momoni nni, U Tienu paalu nni, ki kubi ti monkundi jakontiadi ti nugi nni. ⁸ Ti suani ti panpagidi nni, yeni i fe nni, ke bi maadi ti po ti maabiidi i, ke bi töba mo pagi ti i, ke bi sugi ti ke ti tie faaogi danma, ama ke tinma n maadi i momoni. ⁹ Ti suani nani nilo ki bani ti yeni ke bi niba nan ñanma ki bani tii, nani bonkpiena yeni i, ke ti nan pia i miani, nani bi ñimali ti tubili ti tuonli po yeni i, ama ke naa kpaa ti. ¹⁰ Ti suani nani ti pala wadi yedi yeni i, ke ti nan ye li pamani nni, nani talgi nba yeni i, ke ti nan todi bonciala ke bi tua piada, nani tii pia li baa yeni i, ama ke ti nan pia bonli kuli. ¹¹ N kpiiba Korinti yaaba, ti maadi i i momoni kuli ki gbeni o, ke ti go luodi ti pala kuli ki teni o. ¹² Ti ki wuoni bonli ti pala nni, ama yinma n kubi mi maama ki wuodi i pala nni. ¹³ N maadi yeni nani mu binmu yeni, yin yaa pia ti po, tin pia i po yaa maalima. ¹⁴ Daa yegidi mani yeni yaaba n ki bani U Tienu kelima be yaa taanli n ye i momoni yeni mi faama siiga nni? Be yaa taanli n ye mi yenyenma nni yeni li bonbonli nni? ¹⁵ Be yaa taanli n ye Jesu yeni Sataani siiga nni? ¹⁶ Be yaa taanli n ye yua n jaandi yeni yua n ki jaandi siiga nni? Be yaa taanli n ye li jaandieli nni yeni li tingbandieli siiga nni, kelima tinba n tie U Tienu yua suo yaa jaandieli nni nani U Tienu n yedi maama: «N baa ye bi siiga nni, n baa tie bi tienu ke bi tie n niba» ¹⁷ Lani n cedi: «ke ñ yedi: «ña mani bi siiga nni ki ñanbi i baa, O Diedo ñ yedi, ke go da sii jongidi bonli, ke n baa gaa i. ¹⁸ N baa tie i po baa ke i tie n jawaaba yeni n jafanba.

DIANGBENGA LELE

¹ N buakaaba nani u ñionianu n tie t yaala yeni, Tin ñuudi t ba ki ñani t

jogidi t gbanandi yeni t yantiali nni; ki ya tiendi ania ki caa liigaki pundi li bianu u Tienu fangili nni. ² Kpaani mani u kaanu t pala nni. Tii biidi oba kuli po. Tii guli oba tii dini oba kuli bonli ba. ³ Min maadi yeni mii bua jaligi kaa; ama nani min bo kpia yedi maama yeni. Yi ye t pala nni tin ye yeni t kpe kuli. ⁴ N dugi yi po ke n pali go mani i po boncianla. yeni ti ye ya fala nni kuli n ye yeni li pamanli. ⁵ Hali tin pundi Masedoini tii bàà fuoma. T bo la fala buolu kuli ke cancanli po bi niba kóni ye ti ⁶ Ama uTienu yua paandi m ninñidanba pala yeni n bo cedi ke Tiit pundi ki paani ti pala. ⁷ O cuama baba kaa bo mangi ti pala. Wan bo waani k e yinba ba móno n bo paani o pali maama n go bo paani ti pala. O bo maadi: n bua k i guani la'i yeni t ninsiidi ke i pala kóni n po. ⁸ N bani ke min bo diani yi ya tili bo biidi i pala. Ama mii mua n yaa bo dian'li. ⁹ N pali mani mola. Laa mani n pali ke n biidi i pala kaa. Ama kelima i pabiidili bo teni ki lebidi yi yama. Kelima i pabiidili yeni bo tie uTienu n bua ya pabiidili buolu i. ¹⁰ Kelima li pabiidili cuoni yeni m yanlebidima ki kpendi yeni m tindima ki kan mua lipo. Ama njanduna ya pabiidili baa cua yeni m kuuma. ¹¹ Diidi mani laa pabiidili u Tienu n bua yaали ya buolu n yeni n cua yeni yaали ne. Li tigi yi ke yi móndi. Li go cie yeni kelima li teni ke yi mia sugili. Yi pala mo biidi li po. Li go teni ke t jiwaandi cuo yi. ki teni ki yi go bua ke yi la nni. Ki teni ke yi bàà li yankuali. Ki tundi i tagili daano yeni tundi fala. Bonla kuli nni yi waani ke yi pia tagili baa kuli. ¹² Ba yeni min bo diani li tili. Min bo diani li tili yua laa bo tie yua bo biidi po kaa. Laa go bo tie yua ke bi go biid'o kaa. N bo bua ke i siiga nni yua kuli la u Tieni nunga yi puni yi yula maama ti po. ¹³ Lani n cedi ke ti paagi. Laa tie li paagi ti baba kaa. Ama ti pala go bo mangi kelima ti la Tiit ya pamanli kelima yi kuli n bo diani o yama maama ¹⁴ Baa n ya pagi n yuli waamu yi po Tita kani mii la i fe li po kelima li doğidi ki mini bo pagi o kani maama tie mónmóni nani ti bo yi maadi ya maama kuli n tie mónmóni maama. ¹⁵ O ya tiadi yi kuli n bo gaa u cangu yeni li fangili yeni i jiejie maam ki jegili yeni; o buama yi po yi njanbi pugini. ¹⁶ N pali mani kelima n baa fidi ki dugi yi po bonli kuli nni.

Diangbenga 8

¹ N buakaaba, ti bua yin bandi, U Tienu n suani maama Maseduani jaandieli nni ki tògini u ñalbaliga po i. ² Yeni yaa fala n den baa kuli, bi gua li ye li pamanciali nni. Yeni bi taladima kuli, bi den tieni ti bulcindi hali boncianla. ³ kelima n tie sieda, bi bulcintuona kuli den tie yanbuana. ⁴ Bi den bualti ti ke tie cabiba ke bi móon kua bi njajanma nni. ⁵ Li den tie yaalidigu kelima bi daa den cindi ki taa laa bilaa ki cabi U Tienu yo, ke U Tienu buama nni ke ti yuandi ki tugi bi baa ki cabi ti mó. ⁶ Li po n cedi ki ti den daani Titi, ki wan yua den cindi ki suan yeniba n guani ki juodi o tuoli yeni ti bulcindi. ⁷ Yin pia yaали kuli n tie yaa ñalimani cianla i n ki pia li dandanli, ki bani U Tienu maama, ki bani i móni, ki suani li tuonli yeni pakónli ki bua ti. Móndi mani ki waani i bulcindi yeni li papienli. ⁸ Li ki tie mabili kaa ki yin tieniyeni i lieba n deni sóni yeni li pakónli, n bua diidi ki laa U buama tie yeni li papienli? ⁹ Ama i bani yonmidaano Jesu Krisiti ñalibaliga, o den tie ñalimani daano, ki tua taligi ti yaa po ke lan fidi o taladima n tua o piama. ¹⁰ Min maali yaala i po n ne: N ban ke lan n dagidi ipo, ki dugini yin cili hali jelo ki suani ti tuonli, lan baa baa ke o móni, yimba n jagi i yanma n ni ki cuo ki sóni li tuonli. ¹¹ Móla móndi mani ki juodi li tuonli. I pala n da kóni ke i jagi ki cuo yinba sónimaama

yeni ki kan fidi yeni, səni mani yin paani yaala. ¹² Ke dugni nilo yaa puni paabu yeni li papienli U Tieu bi tuoli paabu, o nua u daani n pia yaali, o ki nua wan ki pia yaala kaa. ¹³ Li ki tie ke tin yin kpegdi tin pia yaala ki teni ti lieba ka, ki guani ki yacagini. Li buali ke ti kuli n yaa do i. ¹⁴ I yaa pia, yin bogidi ki todi yaaba n ki pia. Li yaa podi yaa daali, ban mondi ti todi i yeni i bi laa ke li ḥnani. ¹⁵ Nani lan diani U Tieu tili nni; «yua n bo wuadi ke li yaabi bo ki dii sieni, yua n bo wodi ke li waa mo bo ki dini ke li pɔdi o.» ¹⁶ U Tieu n gaa balga yeni wan cedi ke Tite pali kɔni i po nani ti mɔ yaa pali n kɔni i po maama yeni. ¹⁷ Ti den səni o i kani ke o den tuo ki gadi. Li den sua ke o pali kɔni li gadima po yo ke o den tieni toni ki gadi. ¹⁸ O den yegi yeni o nataano yua ke ti jaandiedi kuli den bani o li mamɔnli po. ¹⁹ Lani baba ka, ti jaandiedi nni yaaba kuli den taani ki lugidi o ke wan ciani ti ke ti gadi yeni u paabu yua ke ti gaani. U Tieu mɔnɔ yaa yudaandipo i yeni ti mo yaa baanma po i ke ti suani li tuona ki todi lieba. ²⁰ Ban teni ti ya paabu ne tie ligibengi, ti ki bua jaligi baa n ti baa li lig po. ²¹ Ti kpaa ni tieni yaala n ḥnani, U Tieu nunga nni baba ka, ama bi niba nunga nni mo. ²² Bani yeni tinba ki pugini ti kpilo ba ke o gbadi a maama ki bia suani li tuonjanli i dandanli yapo. ²³ Tite wan tie o yegini o ki suani ki todi, Ti nataano yaaba n yegi yeni o wan tie U Tieu tonda i. Bi suani ke ban duoni Krisiti yeli. ²⁴ Li wang'i ki li bua yeni i mɔni Krisiti yaaba n la ki bandi ke ti pia i mɔni yeni tin yaa pagi bi nunga nni.

DIANGBENGA YIAN

¹ Min nua ke li tie n po taladi min diani yi yaala n tie bi nigagidiŋanba todi li po. ² Kelima n bani yi yanbuama, ke pagi n baa li po Maseduan yaaba kani. N waani ba ke Akayi diema yaaba bobini bi todima hali ya binli n pendì ke yi pakɔnli n paagi bi niba bonciali pala ke bi mo ji bua ban todi. ³ N səni ti kpiiba yi kani, kelima mii bua min pagi maam lan tua fam fam. N bua ke yi bobini gbeni nani min yedi maama. ⁴ Lani yaa kaa, li baa pia t po i fe ke go pia yi mo. Tin bo dugi yi po maama ke min pundi ki yedi yen Maaseduan yaaba ke yi bobini ki gbeni. ⁵ Lani yaa po n la ke li tie taladi ke min səni ti kpiiba yi bo niani ke yi baa teni ba yaala, lan fidi yi bobini ki gbeni yeni t bulcindi ki naa tie yeni nilo. ⁶ Yi bandi ke yua buli waamu baa yedi waamu. Yua buli ke li yabi baa yendi ke li yabi. ⁷ Yua kuli n teni wan jagi ki cuo maama o pali nni, ke daa teni yeni pabiidili. Lan ya naani ke bi niin'o yeni kelima u Tieu bua yua teni yeni li pamanli. ⁸ U Tieu baa cedi o ḥnbili n ya wuligi yi po bona kuli nni ke yogu kuli yi ya pia ke li kandi ki fidi ki səni tuonjanli kuli. ⁹ Nani lan diani maama: O yadi o piama a luoda po kelima o tegima ki pia juodima. ¹⁰ Kelima yua puni o kpaaalo a bonbuola ki go pun'o li bonjekaali ba teni yi tɔginiyi yi tegima baa teni ibonbuoli lan fidi ki buli ki pundi ke cua yenili bonluankaana yaala n yabi. ¹¹ O baa cedi yi yaa pia bonli kuli. Ke yi yaa tieni yeni t bulcindi u yogu kuli ke bi niba n ya tiendiu Tieu balgi. ¹² Kelima li todima ki todi bi nigagidiŋanba baba kaa. Ama li tie pamancianli yeni ya ḥnbili n yabi u Tieu po kani. ¹³ Bi niba kuli ya pagi, i kpiagidi i Tieu yeni yi cɔlini o laabaajanmo ki go tieni yeni t bulcindi. ¹⁴ Bi pamancianli nni yi po, bi jaandi u Tieu ki mia'o yeni m buama boncianla yi po kelima wan puni yi ya ḥnbicianli po. ¹⁵ U Tieu n gaa balg ya paabu yabi ke kandi yaa po.

DIANGBENGA PIIGI

¹ Min Polo n tiadi yi Kirisi yumiindima po yeni o dingima po. Min yi miini u yuli n ya ye i kani. Ama n pali yi paa yi po n ya fagi yeni yi. ² N mia yi ke ya yi cua yi kani yi daa yi tieni yaala n baa teni min ya pia i po ki mabili. N nua ke li baa fidi mabini nitianba yaaba nua ke ti tiendi yaala n siiga ne lqua obinisaaliba n nua maama. ³ Baa ti tie nisaaliba. Tii bo tiendi u t̄obu nani bi nisaaliba n tie maama kaa. ⁴ Kelima ti togidi ti yibala yeni ya t̄otiadi naa tie bi nisaaliba. Li tie ya t̄otiadi n pia u Tieu paalu i yua fidi buoni yibali -nba kaanpaali. ⁵ Tin guli ya maalima kuli tie yantiajapaadi kuli ki yie u Tieu bandima. ki go cuo ya ya yantiali lqani kuli ki bua Kirisi. ⁶ T bobini ki baa cuo yiema yi tuoma ya dagidi canyiin ya yogunu. ⁷ Nuali mani canyiin yaala ye i nintuali nni. nilo ba ya nua ke o tie Kirisi yua, wan ya tiani ke tinba mo tie Kirisi yaaba nanawan mo tie Kirisi yua maama. ⁸ O diedo bo dini li bali ke min tod'i yi gedi liiga o sanjj̄odima nni laa tie ke min guli kaa. fe kaa pia mini li po. ⁹ Mii bua lan ya tie nani n bua jieni yeni n tila yeni. ¹⁰ Kelima bi tianba yedi: Polo tila momi paaa ki go pia u paaciamu. Ama o ya ye ti siiga wani o tie tadimo ki go k pia fuoma ¹¹ yi lqanbi bandi bonyenli tin ye fagima ki da a tila ki maadi maama ti ya cua i kani mo ti baa tieni yeni. ¹² T kan tuo taa ti yula ki kpabi yeni yaaba pagi bi ba. Bi luo yama ki guani ya wangbi ba ke lqmaa cie ba. guani waani ban tie yaaba. ¹³ Tinba wani kan pagi ti yula yeni ya tuonli ke u Tieu bili 'ti. ama t baa paagi ti yula yeni wan puni ti ya sanu ke ti pundi yi ye naan kani. ¹⁴ Tii pagi ti ba Kelima tii pendti banlu kani Ama ti bo pundi i kani ke ti waani Yesu laabaanjamo. ¹⁵ Tii pagi ti ba ki pendti banlu. tuontiana po. Ama t dugi ke i dandanli baa yabidi i tinga nni yua ke yi suani. ke li tinga n yabidi. ¹⁶ Ki fidi ti kpaandi u Tieu laabaaljanmo ya diema n ye t liiga. ¹⁷ Ama yua jigini o yuli o jigini o diedo nni ¹⁸ Ama yua pagi o ba kaa baa fidi waani ke o dagidi yenli u Tieu n pagi yua n dagidi yeniti panpagidi.

Diangbenga 11

¹ N miadi ke yin taa ki cabi nni, n gaadma po. Ama, i gbla n niima nni. ² Kelima, N ponbi yeni yi. N pia mi ponponbiadma i po, kelima, n cedi ke i tua jayendi baba ya cikpenya. N teni o lqonianu, ke n ba taa yi, ki puni Kiristo, nani powandiali yeni. ³ Ama, ke lan ba baa maama kuli, nani o waa n taa bu nunfanbu, ki bondi Efa yeni ii, i maalma n da fagdi yeni i buacianma Kiristo po. ⁴ Kelima, li ya tie ke nitiano cua ki waani yi Jesu tiano, ke laa tie tin waani yi yua. Bii, li ya tie, ke i ga fuotoma, ke maa tie U Tieu Fonjanma. Lanyaaka, ke i ga laabaanjantoma, ke maa tie yi den kphia ki ga yaama. I ba tuo ki ga lankuli bonjanla! ⁵ Kelima, N bani ke mini ka juodi, ki waa ki cie ban yi yaaba toncianba. ⁶ Ama, bayeni min ki bani maabanma, n ki luo banma wani. Ln li baa maama kuli, yeni lan tie yaali kuli, ti cedi ke i bandi likuli. ⁷ Min miini n yuli, ki jiini n nba, ke min duoni yi, ki waani yi o laabaaljanmo yeni, n tieni biidi yo oo? ⁸ N fie jaandietodi ya piama i, ki bua todi yi. ⁹ Min de ye yeni yi, bonli ya den podi nni, N naa den tie i po tugli, n kpiiba yaaba lqani Maseduan n den todi nni. Lan li baa maama kuli, N den cuo n yuli, kaa tua i po tugli, ki go kan tua li mo. ¹⁰ Nani Kiristo momoni n ye n niinni yeni, li ya tie ti kpiagdi maama, bi ka muni nni Acihaya gaanma nni. ¹¹ Be n tieni? Kelima mii bua yi ii? U Tieu bani. ¹² Min tie yaali, N baa li tie yeni i, ke min piini

ya sanu ke bi taa, ki ba jalgi nni, ki na duoni bi yula, ke ban tuuni yaali tie yenma yeni tinba ya tuona. ¹³ Kelima, ya niba ne tie tofaama tondba i, ya tuosonba n pua mi tofaama. Bi lebdi bi yula ki tua Kiristo tondba. ¹⁴ Li ki pia yaalidgu, kelima Setaani mōno yi kpandi mi yenma maleki i. ¹⁵ Laa pia lidma ke o naacenba mo n̄ yi kpandi ya naacenba n̄ nua mi tegimna. Bi juodma n̄ ba waani bi tuona mayuli. ¹⁶ N̄ go maadi yi: Nilobakuli n̄ da maali ke mii pia yuli. Lani n̄ ya tie i maalma mo, yin nan ga nni nani min tie maama, yeni, li ba duoni nni. ¹⁷ Min maadi ya dandanli maama, ke li tie nani japaadi yeni, ki tie O Diedo n̄ bua yaali, N̄ maadi nani yua ki pia yuli yeni i. ¹⁸ Nani bi niba boncianli dongi bi yula ti gbannandi buama po yeni, N̄ mo ba duoni n yuli. ¹⁹ Kelima, i gaani mi yanluomaama, yinba yaaba n̄ tie yanfodanba! ²⁰ I gaani yaaba n̄ kuandi yi ti yommdi nni maama, yaaba n̄ di yi jodi, yaaba n̄ falgi yi, ki nundi yi, ki maali ke bi cie yi, bii yaaba n̄ pua yi i tanpabi. ²¹ N̄ ba maadi yi ke li pia i fee yeni yin tadi ki tuo lankuli. Ama, nilo ya duoni o yuli, N̄ maadi nani gaado yeni, N̄ mo yi duoni n yuli i. ²² Bi tie Ebrewu yaaba bii? N̄ mo tie wani i. Baa tie Israyeli yaaba ka aa? Nmō tie wani i. Baa tie Abrahama yaabila ka aa? N̄ mōko tie wani i. ²³ Bi tie Kiristo tondiba i, bii? (N̄ maadi nani n̄ yuli nni n̄ymadi yeni i), mini n̄ tie tondo, ki cie. N̄ cie ba li tuonpaali nni, N̄ cie ba a kpaadidiena nni kuama, min ga ya puaciandi, mi janjanma nni, N̄ nuudi mi kuuma. ²⁴ Juufinba kani, bi pua nni taalma mu i "Yenli ki ye yeni lanbana piina". ²⁵ Bi pua nni yeni a finfibla taalma taa. Bi lugdi nni a tana yenma. Taalma taa i, ke mi n̄ima den bua di nni. N̄ tieni yentunmunli yeni n̄ia mungu li biigli nni, mi n̄incianma nni. ²⁶ N̄ tieni li sancenli boncianla, ke mi yema biagi n̄ po i kpeni po, ki baa a suuda janjanma nni, ki nuudi mi kuuma yeni n̄ dogu nni niba, ki nuudi mi kuuma yeni bi nilanba, mi janjanma u dogciamu nni, ki la fala ku tinpiengu nni, mi n̄incianma po, ki nuudi mi kuuma yeni bi nannandi kpiiba. ²⁷ N̄ soni a tuonpaala, ki la falaciamo, u guanpiendu, ku n̄iagu, mi koma yeni u n̄iuñunu cuo nni, n̄ tieni dana, kaa dini, ti waadi, u yogtianu ke n̄ ye mubili. ²⁸ Ti ya piani Lankuli, Bi n̄ua nni yeni li nunm̄nli yeni min pia ya yanyagdi ti jaandiedi po. ²⁹ n̄jma n̄ tadi, ke mini ki tadi? Bi tulni n̄jma i, ti biidi nni, ke laa sia nni. ³⁰ N̄ ya ba duoni n yuli, N̄ ba doni n yuli yeni yaali n wangti n tadingu i. ³¹ O Diedo Jesu Tieu yeni o Báa yua n die ti kpiagdi hali ya yugo n̄ ki pia gbenma, bani ke mii pua tofaama! ³² Damasa po, O Badciamo Aretasi yogu, Gobna bo cedi ke bi guudi Damaseni yaaba dogu i kaani kuli, ki lingi ke ban cuo nni. ³³ Ama, bi den kpieni nni ku baabuogu nni, ki loli u baabu, ki biini li takobonli ki jiini nni u bilinciamu / guoncianli tiipo, ke n̄ ciadi bi nui nni.

DIANGBENGA PIIGA LIE

¹ N̄ baa fidu waani n̄ ba ama laa n̄ kaa bâà n̄uadi li po. n̄ bua min ya maadi o diedo dôgidima ² N̄ bani ja baa ne Kirisi nni li gedi piiga n̄ bina na. O bo doni tanpoli tuadima taa po. Mii bani o ya bo doni yeni o gbannandi bii o bo kim doni yeli. Mii bani. U Tieu baba n̄ bani. ³ N̄ bani li ja ke ye yeni ogbannandi baa o gò yaa ye yeni o gbannandi. Mii bani u Tieu baba n̄ bani. ⁴ o bo doni n̄alijanli nni ki gbadu maama baa ke li pia 'o u jiwaamu yeni wan maadi. ⁵ N̄ baa fidu ki waani i yuli lan daano po. Ama ki daa waani min ya yuli. li yaa tie mini ya tadiama yaa kaa. ⁶ N̄ yaa bua waani n̄ bâ li kaa tie min maadi bontianli ke laa tie mōni. ama n̄ baa miini n̄ yuli. ama n̄ kan waani nba, k nilo daa nua ki cie wan nua bii wan gbadu ke n̄ tie

yua. ⁷ Bii u doğudu ne n baa waani yali. Lani n baa cedi t japaadi n daa kua nniin. Kelima setaani ba yeni yieno ba k l maabi 'n. n kan fidi pua jaapaadi. ⁸ Taalm taa ke n mia o diedo ke wan fagini n yeni wani. ⁹ Ama ke o yedi: n njalibalgo dagidi na kelima n paalu suani ya yogu ke njaan pia tuama i. kelima n paaciamu suani ya yogu'ke tuama ki ye i. Lanwani min baa wang'i n tadima ki fidi kirisi paaciamu n ya ye n niinn. ¹⁰ N pali mani n tadima po. t sugidi kani, a maba nni. m niñima nni Kirisi po. Kelima yaa yogu ke n tadi lan yogunu i ke n paa. ¹¹ N ji ki pia yama ki dugini i maba po kelima b tondikaaba ciomo ki cie nni yeni min k tie puu. ¹² Yaali n waangi ke n li tie tondikaa n siiga nni tie min juuni sóni li tuonli yeni u yaalidigu. ¹³ a jaandielama cie yi be yo. Lani yaa kaa n naa den k tua tugili yi po. mia mani sugili n po lani ya biidi. ¹⁴ Diidi, n bobini ki gbeni ki bua cua ki fuodi yi taalima bonmtaa po. N kan tua tugili yi po. Kilima n k kpaani yi yaa buama kaa. yinba mōno i. A bila kaa baa kpaani ki dingi b danba ama mu binmu danba n baa kpaani ki siendi a bila ¹⁵ Li mani n po yeni min tieni li panli k go baa tundi tiendi yi naani po. N ya bua i ki pugidi yi mo kan ḥanbi ki ya bua'n kaa. ¹⁶ Ama n k tie tugili yi po. Nani mi n tie nunfandaano yeni n taa u nunfanbu ki cuo yi. ¹⁷ N taa nilo k baa t ḥuadi yinba yaaba ke n sóni yi. ¹⁸ N paani Tili pali ke wan gedi yi kani ki cedi sóni nitiano i kani. Titi bāà ti ḥuadi yi poo oo? T kuli ki cuoni sanyendi kaa? T ki togini sanyendi. ¹⁹ Yi maali ke t bo bua ti waani ti yula ke ti tie nimōnma yoo oo u Kirisi u Tieu nintualu nni? tin maadi yaala kuli tie ki yi suagi. ²⁰ Kelima n jie ke m cuama min la yi ke yi tie nani min bo bua maama. ke yi mo n la n ke i k tie nani yi bo bua maama. N jie ki la a kónkona, i nangi, la pabenli, li nunponbiadili, u tuatabigü N Tieu daa miini n yuli i kani. ²¹ n jie ke n ya cua n Tieu baa miini n i siiga nni, njie ke n baa buudi kelima tianba po. Bani yaaba bo kpia tieni t tuonbiadi ki lebidi bi yama ki ḥaa ban bo tiendi ya jögidi yeni ya conconma yeni ya cancangidi kuli.

Diangbenga 13

¹ N ji caa i kani mi taataama n yeni. Yaali n tie maama kuli, kasiedinba bilie bii bitaa n ba togdi, man jia. ² Min den cua mi taaliema, n den tuodi ki maadi yi, bá dinne min ki ye i siiga, n go tuodi ki maadi ke yaaba n den kpia ki tieni ti tuonbiidi yeni yaaba n sieni kuli ke n ya pundi i kani, n kan teni yi nunmanga ³ Nani yin lingi kasiedi yaali n wang'i ke Kiristu maadi yeni ḥobu, wani yua n ki tadi i nungu nni, ama ki pia u paaciamu i siiga nni. ⁴ Kelima bi kpaa o li daaponpənli po ki dugni o tadungu po, ama o fo, U Tieu paaciamu po; tinba mōko tadi o niinni ama ti baa ti fo o niinni U Tieu paaciamu po, ki tiendi bonli kuli i siiga. ⁵ Kpaagi mani i bá i siiga nni, ki diidi i ye yeni ti dudugdi i; bigni mani i bá ki diidi. I dá ki bandi ke Jesu Kiristu ye i siiga nni? li ki kandi pədma bá ya pani yi. ⁶ Ama n maali ke i ba diidi ki sua ke pədma bá kuli ki pani ti. ⁷ Ama ti jaadi U Tieu ke yin da tieni bonbiadli bá kuli. li naa tie ke ban bigni ti ki pagi ti ka ama ke yin ya tie yaali n tiegi lan waani nani podi ye ti siiga. ⁸ Kelima ti naa pia paalu bá kuli ki ba doğnu i mōni; ti ya paalu ye i momōni po i. ⁹ Ti pali mani boncianla ti tadungu po, ama ke i mo nan paa; tin jaandi ki miadi yaali n tie ke i banma n̄ gedi liiga. ¹⁰ Lani ya po i ke n diani yi li tili ne, min ki ye yeni yi yeni, ki ba waani yi lan ya bona kuli, n ya ti pundi i siiga nni ya yogu, min da taa nunmōnli yeni ya yikodi ke O Diedo puni

nni, ke min ya wangyi a bona niima nni ki da biidi i po ka. ¹¹ N naataani, yaali n sieni ke n ba maadi yi tie ke yin ya ye li pamanli nni, i banma n̄ ya nuadi ki pugdi, yin ya s̄ongdi i lieba pala, yin ya pia yantiayenli, yin ya ye yeni mi yanduanma, mi buama yeni mi yanduanma Tieu n̄ ya ye yeni yi. ¹² Loni mani i lieba, ki fuondi i bá yeni i fuondjami. ¹³ Bi nijanba kuli fuondi yi. ¹⁴ O Diedo Jesu Kiristu ḥanbli, U Tieu buama yeni U Tieu Fojanma yanyenma n̄ ya ye yeni ikuli !

Galati

¹ Mini pol o tando n diani li ti li yinba kilisto ni tana yab n ye Galati po. Miien tua ton a kelima bi nisa liba n soani n ni ka, laat i OTieu denn yuogi ni toa wan soani n ni mo. N den tua ton a kelima Yesu Kristo lani Ba U Tieu, yua n den fiini obi tin kpiba siga, n den soani n ni. ² Mini yeni n kpiba ysu yaba, yaba n yen ne yeni n ni kuli, taan ki fuon di yi. Ti Ba O Tieu yen ti yomdan Yesu Kristo nya ḥanbidi yi. ³ Ti Ba O Tieu yen ti yomdan Yesu Kristo ḥibalig o yanduam a n ya ye i po. ⁴ Nme cabi oba i ti biipo i ki fidi ḥaati ti bidi n ni O Tieu Ti ba ya yan buama po i. ⁵ Nme nga ticiagidi a bina yen a bina! Ami ⁶ Li paki n ni yen yin jaligi gi lebidi ki ba na O Tieu yua n yini yi Kelima Kristo ḥanbili po ki ba ḥo di labalinjan to. ⁷ Mon mon ni labalinjanto ki ye, n madih yeni kelima bi nitiaba yagi yi yama, ki moondi ki ba lebidi ba labalinjame yuo n madi Kristo mama fuuli. ⁸ Ba tinba ti ya wangi yi ya la vanjamo n ki ta yeni tin den kpa wangi yi yua, ba maleegi ya mani tampali ki tie yeni, yua n tieni yeni kuli, O Tieu n cuo o. ⁹ N go yedi, yi moala tin den kua yedi yi yala hali jagu nulo ya wangi yi ya labajano n i taa yeni yin den cia ga yua, O Tieu n cuo o. ¹⁰ Nani n moandi ke bi nisaliba kin bua bi bi nbua OTieu ne? Nani n moadih ki bua kebi nisaliba pala nya mani bi po ya? Yeni ka. Bi nisaliba pala nya bi mani n po, n kan bi ya tie Kristo yonbo. ¹¹ N kpiba yesu n ni, n kadi ki wane yi min den wani yi ya labalinjamo ki nani bi nisaliba kani ka. ¹² Mi den gbad i o ni salo kani ka, o nisalo kaa den banyi n ni o mama fuuli mo, Yesu Kristo n den ḥaagidio n po. ¹³ Yi den gbad i min den yua jufinba jama ki tien di mama, ke la yogunu n den wangi O Tieu ni tanli fala hali ke li bua, ki moandi ki babalini li. ¹⁴ N den bandi jufinba jandi bangima ki go ḥuu ma ki cie n buala yaba n ta yeni n ni sala boncianla, ki go cie ba yeni min den pia li yan ku ali ki ḥua ti danbogida mama. ¹⁵ yen O Tieu den ḥanbi n po ki gandi n mi ki ga gidi n ni lali ke n daa mali ki ga yini n ni o tuonli po. ¹⁶ O dn dogidi o bi joa, lan jidi min muand o maan yaab ki ban O Tieu, li gogunu n de la gbamadi, mii la som. ¹⁷ Mii den gedi Jelusalem a ki lingi yaab n den kpa tie Yesu tondi ba A ma n den gedi Arabi Li ya puoli n den guani damas dogun. ¹⁸ Bina ta n den pendi, n den gedi Jelusalem ki ba bandi sefa, n den sedi o kani pii ya n danu muu. ¹⁹ Li kani yesu tuadi ba siiga, ni den la toa, li ya tie ti yomdan njua ya ka. ²⁰ Min diani yi po ya mama na, mi pua Faama, O Tieu nuga n ni. ²¹ Li ya puab n den gd Syri yen Cilisi dogi. ²² Jude Klista yaaba den k bandn. ²³ Bi den gba ki li maad bebe ki tua: yua n den manbidi ti yen ji muand li dandaln maam yam ko den kpan wan bid. ²⁴ Bi den kpiagidi O Tieu ki li tie n po.

Diangbenga 2

¹ Piiga n bina puoli po, k n guani ki gedi Serusalem, min yeni Barabas. Ti bo yugi Tit ki pugni ti po. ² L bo tien n nani dangdi yeni, k n fii ki gedi k min maadi ba li laabaa manli a buolfana po. li maama kuli den pia lan ḥanbi ki nua yabi. Ki da te bundi ki ya siani fanma. ³ Ba n yegnu Tit mono, wani yua bo tie Grek yua, mono bo ki tie niili ka yen wan kondi. ⁴ Li kuli ne ki dugni bi ḥalacidam yaabi kua ti taanli, ki kpaani k tin da yali ti ba

ti yudaano jesu klistu nni. K bua tin gbali ti tuonli. ⁵ Ti nan ka nja ba, ti baa deli ba kaana kuli nni. ti Diedo kan cabi li danba ki ban fidi ki tieni bonli, hali ban togni naani kuli. ⁶ Ba yaabi n den tie yudam naa den beli bontianli, li laabaamanli n pundi i kanio. ⁷ Ama, ban la k min den tie yua bi muandi o laabaamanli a jela yen po. ⁸ Yua n den Pial a konjikpela yudaano, wani nt ien min mo a jela yaabi n k bani jesu ya yudaano. ⁹ Jesu yaaba siiga, yaaba n den tie nani i benjieli yeni, Jaka, pieri yeni Jan, bani n den laa U tienu n̄ yanbi n po maama bii bi den cuo mini yeni Barnabasa nijieni ki yogi ki dogdi ke bi ta yeni ti. Bikuli den tuo ke mini barnabasa bi ya tuni yeni bi nilanba siiga ke bi mo, Jufinba siiga. ¹⁰ Bi den mia ti go ke tin yaa tiani bi tadldadi danba po, min den tienla. ¹¹ Sefasi n̄ den pundi Antiosi min den ki tuo o po kelima o naa den pia moni. ¹² Wan den kpia ki cua, pieri den yi di yeni yaaba n̄ ki tie sufina. Ama bi niba n den pundi, o den sani ki ja yaaba n ki tie sufina kelima, o den jie i konmu. ¹³ Sufina siiga, bi tianba moko den cili ki n̄odi lani ya tugmonbuolu ke Barnabasa moko den taani yeni ba lan ya palieda nni. ¹⁴ Yaa yognu ke n den bandi ke baa jie n̄oa li laabaamonli, n den wani sefasi bi kuli nunga nni. “Fini yua tie sufi ke nan ye nani bi yanbondama yeni, a baa tieni ledi ki niini ba ban yaa ye nani sufina yeni?” ¹⁵ Tinma yaaba mali sufina ti ki tie “yaaba n yie O Yudaano”. ¹⁶ Ti bani ke li baakuli kan fidi ki tieni yeni u paalu ki naa tie krisiti buanma. Ti cua Jesu Krisiti nni ke tin fidi ke ya naani yeni Krisiti yua kelima tagma bakuli kan fidi ki tieni yeni li balmaama po. ¹⁷ Ama li ya tie ke ti lingi ki bua ki baa i momoni kelima Krisiti yaapo. Li sua ke tinba sufina moko tie tuonbiadi danba. Nani li bua ki yedi ke krisiti tie tuonbiadi naciemo bii? kalam. ¹⁸ Li ya tie ke n go maa mini den mudi yaala; tua mini nba li balimaama miidka. ¹⁹ N den tuo ki kpe li balmaama po kelima n den bua min ya ye yeni U Tien. ²⁰ Lanwani, laa gua tie mini n ye ki suo, krisiti yua n ye ki suo nni. Min pia yaa miali n gbannandi nni mola, n piala kelima n dugi wani U Tien bijua po, wani yua bua nni ki puni o yuli ki kpe n po. ²¹ Mii bua ki fali UTien n̄anbli kelima li ya tie li momonsaali baali kelima li balmaama kubma yaapo, lani ki krisiti den kpe fanma fanma.

Diangbenga 3

¹ O Galaad yab i pia yama yaa n̄ma bōndi i nuga kaa ki bi baa kpa yesu?! ² Diimani mi bua buali ki bandi yaala: l tie yiko tuona nni kiden gaa fonjama bii l dandanli tundli? ³ yima galati yaaba bii yanluom yoo yin den cili yeni u tienu fuonjama nani mola yi baa ki juodi yeni yi ya muandli. ⁴ Yin den la ya yema l dandanli nni naani lden tie fanma fanma po yoo laa tie fanma fanma po kaa ⁵ U tienu yua puuni u fonjam ki tieni isiiga m banciamma yeni o tiendi la kelima i tiendil balimaama n bil yaala bii? kelima i den gbadu o laabaalijamo ki daani. ⁶ yi kpaagi mani Abraham po u den daani u Tien ke u Tien mo den cuadi opo la kiml tie tiegima ⁷ Mola l bua waani ki yaabi n pia l dandanli n tie Abraham puolipojuani. ⁸ I diani l den tuodi ki wani k u tienu baa saa bi nilamba po momoni kilema bi dandanli po lan ya po u den tuodi ki wani Abrahamyea laabanjamo n tie na: «i nibuoli kuli baa l seli kelima a yapo. ⁹ yeni ya pon daaani u Tien naniAbrahami yeni baataani yeni o ki ba l seli. ¹⁰ Yaaba n dugi yiko tuona po ye n̄opola nni kelima li diani «sola yua ke o yenma yeni u tuona ki tie

nani li bali tili nni ñ yedi maama». ¹¹ O baa kan baa i momoni U Tienu nintuali kelima li bali maama yapo, o nimono baa ya ye ki fuo li dandanli yapo. ¹² Li balmaama naa taa yeni li dandanli, ama mi yedi«ya nilo ñ tiendi likuli baa ya ye kelima li yapo». ¹³ Krisiti dn daa ki faabi ti yeni li balmaama ya ñopola den tua ñopola ti yapo, kelima li diani«sola yua ke bi jonni o ku daagoo po kuli». ¹⁴ Li den tua yeni ke bi nilanba baa Abrahama seli kelima Jesu krisiti yapo ke ti kuli baa U Tienu ñ den puoni ti yaala kelima li dandanli yapo, lani ñ tie fuoma. ¹⁵ N kpibba, cedi manni mi taa yaala n tiendi a nisaala siiga ki dogdi min bua yedi yaala. O nilo ya ñaa ñobu bonli po, oba kuli kan borinla bi ki pugni li po. ¹⁶ Mola, U Tienu den puoni Abrahama yeni o puolinjuamu a ñopola. Laa o puolinjuamu nani li tie boncianla yeni, ama yendi bebe yeni o puolinjuani, lani ñ tie krisiti. ¹⁷ Songi mani min bua yedi yaala nne: U Tienu ñ den bogni ki bili yaala ki puoni ke o bua kubi la yeni li balimaama yaama n den yuandi ki cuo kobina n bina piita puoli kan fidi ki cua yeni ñoniamu ti po. ¹⁸ U Tienu ñalmani baadi kelima li libalmaama kubma yapo, lan go tie u ñoniamu yapo yo ke U Tienu den puni Abrahama o ñanbli. ¹⁹ Lanwani be yapo ke li balimaama ye? Min den pundi ki döggi bi niba tuonbiadi, U Tienu den niani u ñoniamu yua yaapo n baa cua. Malekinba den dögdi ma. ²⁰ O candnbaalo kan ya ye niyendo baba yapo. Ama U Tienu wan tie yendo. ²¹ Naani ke li balimaama nia yeni U Tienu ñoniani bi? kalama. Li ya tie ke li den pia ya balimaama n baa fidi ki pa li miali, lanwani, li balmaama den baa fidi ki cua yeni li momosaali. ²² Ama i Diani dögdi ke bi nisaaliba kuli ye ti tuonbiadi buadi nni. Ama yaaba ñ daani kuli ñ baa U Tienu ñ niani ya ñonianu kelima li dandanli Jesu Krisiti yapo. ²³ Hali ke li dandanli maama daa den ki cua, li balimaama den kubi ti nani li kpaadidieli nni yeni hali ke U Tienu n baa dogdi ti laa dandanli. ²⁴ Lanwani, li balmaama den tie nani o biyuolo yeni ki gobidi ki gedini Krisiti kani ke ti baa li momosaali kelima li dandanli yapo. ²⁵ Mola ke li dandanli maama cua laa biyualo naa go die ti. ²⁶ Kelima yikuli tua U Tienu bijaba kelima li dandanli Jesu Krisiti nni yapo. ²⁷ Yinba, yaaba n den batisti Krisiti nni, yi la wani Krisiti nani i liadli yeni. ²⁸ Bi gagidma naa go ye sufina ba yeni nilanba siiga, i yonbi yeni yaaba n die bi yula siiga bi jaba yeni bi puoba siiga, kelima yikuli tie yenma Jesu Krisiti nni. ²⁹ Yi ya tie Krisiti yaaba, i tie nani Abrahama puolinjuani ki baa baa U Tienu ñ den niani yaa ñalmani.

Diangbenga 4

¹ L ya tie k ofal tie biga, in maad k wa pia padm yen o yono, ba wan l tie canba mam kuul. ² Yaab kubo yen yaab guo po o faal kul o bonwaamn baa die hali o ba n den bil ya yogunu n te pund. ³ L tie yene t mo, yayognu k t den tie bid, t den ye yonbdin yen ñanduna tuon biid. ⁴ Ama o tienu n den bil ya yogunu n te pund cain, o den son o bijua ñanduna nni ko pua malo, t yikodin. ⁵ K wan faab yaab ye t yonbdinni k lan fid tin tua o tienu biid. ⁶ Lan ya po, klma yi oia o tienu bija wan o tienu n den son o bijua fuom yua t palan k o kpaand g tua “n ba o tienu”. ⁷ Lan wani, a ji k tie yonb, a ji tie o tienu bijua. ñan tie o tienu bijua yeni yeni a tie faali k t ñgni 0 tienu balg po. ⁸ Yog tianu, k ba ban o tienu, i dont ya tieni k tie lan. ⁹ Ama mola e band o tienu, bii o tienu bandi? k gun k kuan eba t yonbdin. ¹⁰ E gbelg a dana, e ñmaal, o yogu yen a biina. ¹¹ N yie yen min son e po faam faam. ¹² Ya tie maan nan min yen, lkmaa n mo tie naani yinb yene.

ninjab n miade sugl. ¹³ E k bidin. eban kn gbannand n den kpaa yognu y k n den cind k tunde o tienu kadaaogu. ¹⁴ Min den k pia laa fia i den k yien i den ñungin ama i den gaa nani o tienu maleg yene nan jesus kilisu ¹⁵ Yin pia ya pamancianli yeni kua le? N tieni i po siedi ke laa yogu, li ya den baa fidji, yi den baa bögdi yi nunceli ki pa nni. ¹⁶ Nani min maadi i i mɔ̄moni yeni, n ke i tua yibali bi? ¹⁷ Yaaba n kpia ke bi bua ke yi yeni, yanyaga ki ñjani. Bi bua ke yin paadi yeni nni ki ñɔ̄dba. ¹⁸ To, li ñjani ke yin yaa pia li yankuali ñjanli boncianla yogu kuli, laa tie min ye yeni yaa yogu baba ka. ¹⁹ N bila, n go baa llaadi i po ya fala n tie nani U maditugkou hali yin pan baa Krisiti tagbuolu i nni. ²⁰ Min bua yaala tie ke n baa ye yeni i mɔ̄la lebdi mataali yeni i kelima n yama yagi i po. ²¹ Waani nni manni, yinba yaaba ñ bua ke li balmaama n ya die i, i gba li balimaama n yedi yaala yoo? ²² Li diani lienni ke Abraham den pia bonjala lie, o puotuado Agala den mali opo yendo, yua ki tie yonbo, Sala yen mo den mali o po yendo. ²³ O puotuado n den mali yua den mali nani o bi nisaalba kuli yi maa maama, yua n den ki tie yonbo n den mali yua den mali kelima U Tieuñ ñɔ̄nianu yapo. ²⁴ Laa poliedba maama tie nani kpanjanma ki ñögdi U Tieuñ ñjantaadiliedi. O ñjantaadi yendo yua n den kua Sinayi juali kani naani yeni Agala. Wani n mali yaaba kuli tie i yonbi i. ²⁵ Agala yeni tie sinsyi juali yaali n ye Arabi diema nni ki naani yeni ya Jerusalema dogu n ye mɔ̄la, yua n ye ti yonbdi nni yeni o bila kuli. ²⁶ Ama Jerusalema dogu n yu n ye tanpoli die u yuli wuni n tie ti ya naa. ²⁷ Kelima li diani: «Fini ki ñɔ̄liga, yua ki mali ñan ya ye yeni li pamani, yeni, fini yua n daa bani u maditugkou, ñjan kpaani kelima a pamani po, kelima ku ponanbangu bila baa yaba ki cie ya pua n ye leni o calo ya bila. ²⁸ N kpiiba, yinba n tie u ñɔ̄nianu bila nani Saka yeni. ²⁹ Nani yua n den mali kelima mi fuoma paalu po gala maama, li go tie yeni mola. ³⁰ Ama i Diani yedi lede? Li yedi: «Deli o puotuado yeni o bija kuli kelima o bijua kan taani ki je li faali yeni yua n ki tie yonbo ya bijua» ³¹ Lanwani, n kpiiba, ti tie o potuado ya bila ka, ti ki tie yua n ki tie yonbo ya bila.

Diangbenga 5

¹ Kristo ñani ti ti yonbdi nni, ke tin yali tibá i cain. Lan wan ii, ñanbi ki ya kubi mani ke li paa, ki ji lebdi ki kuani yibá ti yonbdi nni. ² Yin ñanbi ki cengi min Polí n maadi yaala ne: I ya cedi ke bi kondi yi, Kristo n tieni yaala ji kan ya lbá yipo. ³ N bua ñanbi ki maadi yi bonyenla ki ledi: Yua cedi ke bi kondi o kuli, li tie mabli i li daano po, ke wan ya colni yiko buali yaala kuli. ⁴ Yaaba n kpaani ke ban colni yiko ki tua bi nimɔ̄nba U Tieuñ nunga yeni, paadi leni Kristo, ki ñani U Tieuñ ñalbalgo nni. ⁵ Tinba wan dugi ke mi Fonjanma n ba cedi ti dudugdi po tin tua nimɔ̄nba U Tieuñ nunga nni. ⁶ Kelima Jesu Kristo nni, a kondi ii, ñaa kondi ii, laa pugdi lbá. Ama ñan ya pia ti dudugdi ki waani tini nni a buama. ⁷ Yin bo tiini ke li ñjani: ñma bo jia yi sanu, ki pani yi ke yin da colni i mɔ̄moni? ⁸ Yaala n pani yeni ki ñani yua n yini i kan kaa. ⁹ A dabina waama ne n yen fidi ki doni kpanu yoma. ¹⁰ N pali paa yi po, ti Yonbdaano nni, ke yi maalma kan kpiadi. Ama yua n ba ñmadji yi yama, ya tie bá yua, U Tieuñ ba dadi o tubli. ¹¹ Ke mini ii, n kpiiba, li ya tie ke n go muandi ke bi niba n kondi, be ya po i ke bi go wang nni fala? Kristo kuuma li dapɔ̄nponli po ji kan ya ku yaalidgu! ¹² Yaaba n cuoni leni li ñmadji yi siiga, taani ki bua ban jia

bi jatiadi kuli ki luni. ¹³ N kpiiba, U Tieu yini yi ke yin yali yi bá i, li ki tie lan ya po yin ji ya ye ti gbannandi nni ka. Ama, ya tuuni man ki todi yi llieba lan waani ke i bua ba. ¹⁴ Kelima, yiko kuli taani ki ye ñomaayenma nni: Ya bua a lielo nani fini yeni. ¹⁵ Ama, i ya jundi yi lieba, ki janbdi yi lieba, yin ya bani ke li caa ke yin biani yi lieba. ¹⁶ Lan wan ii, cedi man mi Fonjanma n ya ñmagdi yi yenyienu, yeni yi ji kan fidi ki ya tuuni yi gbannandi n niani yaala ke laa ñjani. ¹⁷ Kelima, o nufosaalo gbannandi n niani yaala ki tuo mi Fonjanma po. Mi Fonjanma mō n niani yaala ki tuo o nufosaalo gbannandi po. Lan bonliedla kóni leni biyaba, ke yin da tuuni yi buama. ¹⁸ Mi Fonjanma ya ñmagdi yi, yiko ji pia u nugu yipo. ¹⁹ O nulo gbannandi nianbiidi n kuandi o, mi conconma nni, jøgndtuona nni, ti cagndi, ²⁰ a pada nni, li ñøgdili, ti yibalindi, a kónkona, ki nanga, li pabienli, ku ñoniagu, mi paadma, li ponponbiadli, ²¹ li dañubiadli, ku jewuugu, leni laa bonbuoli kuli. n maadi yi nani min bo kpia ki maadi yi yeni, yua tuuni lani kan kua U Tieu Diema nni. ²² Ama, mi Fonjanma bonluankaala n tie, mi buama, li pamanli, mi yanduanma, li pañili, mi todma, mi ñanma tienma, mi tegnma, mi pasongma, mi yandingma; ²³ U Tieu ñõmaama ki yie laa bona. ²⁴ Yaaba n tie Jesu Kristo yaaba wan taa bi gbannandi buama leni ti nianbiidi ki kpaa li dapõnponli po i. ²⁵ Mi Fonjanma ya ye leni ti, tin cedi man ya ñmagdi ti yenyienu. ²⁶ Tin da dongi tibá fama, tin ñaa man ku makpaangu leni ki nanga ti lieba po.

Diangbenga 6

¹ N kpiiba, i ya lá i lielo ke o tiendi ti biidi, yinba yaaba ke U Tieu Fuoma ye leni yi, yin ñmagdi o suoo leni mi yanfuoma. Fini yua ñmagdi a lielo n ya bani abá po, ki da ti baa li bignli nni. ² Ya todi man i lieba, yeni i colni Kristo ñõmaama n yeni. ³ O nulo ya maali ke o tie nugbenglo, ki nan ki tie puu, o bøndi obá i. ⁴ Yua kuli n gbegdi o yenyienu, o ya diidi ki sua ke o yenyienu ñjani, o pali baa mani o bá po, ama lan da tie ke o pua ki kpabndi wan leni o lielo ka. ⁵ Kelima yua kuli ti ba taa o yuli po tugli i. ⁶ Ban tundi yua U Tieu maama, n bögdi wan pia yaala ki teni o tundka. ⁷ Da bøndi man i bá, bi ki fanbdi U Tieu. Yua buli yaala, o ba ti yendi lani. ⁸ Yua buli o gbannandi buama, o ba ti yendi o gbannandi yaala i, lani n tie mi kuuma; ama yua n buli mi Fonjanma n bua yaala ba ti yendi mi fonjanma yaala i, lani n tie ya miali n ki pia gbenma. ⁹ Tin da ñaa man mi ñanma tienma, kelima ti ya wadi ti pala, ke li daali pundi, ti ba yendi tin den buli yaala i. ¹⁰ Lan wan ii, ya yogu, ke ti ba fidi ki buli kuli, tin ya tie bi niba mi ñanma, yaama n ñanbi ki nua Krsto yaaba. ¹¹ Diidi man ya tisonkaciandi ke n diani leni n nugu ki teni yi. ¹² Yaaba n niindi yi ke yin kondi yeni, ban n wangí bi bá ki bua bi niba n ya pagi ba; kelima bi bua ban lögdi yaaba n muandi Kristo kuuma li dapõnponli po n laadi ya fala i. ¹³ Kelima yaaba n kondi mono ki colni U Tieu ñõmaama; ama bi bua yin kondi ki ya gbengdi yi bá. ¹⁴ Min wan ki pua ti japaadi li bá po, li yaa tie ti Yonbadaano Jesu Kristo kuuma li dapõnponli po yaa ka. Kelima man ya po ke mii li bá ñanduna po, ke ñanduna mō ki ti li bá n po. ¹⁵ Kelima, ñan kondi ii, ñan ki kondi ii, laa pugdi li bá; bonmónla tie ke ñan lebdi a yenyienu i. ¹⁶ Yaaba n colni li sanu leni yaaba n tie U Tieu bila leni mõni, U Tieu n teni ba mi yanduanma ki gó jie ba nunñima. ¹⁷ Obá n ji da fandi ki mabni nni, kelima min gaa ya fala kuli banma ye n po, ki

wangi ke Jesu Kristo n die nni. ¹⁸ N kpiiba, t Yonbdaano Jesu Kristo n yadi yi po o nedjanma! Ami !

Efesia

¹ Min Polo, Yesu kirisi tondo kelima u Tienu yanbuama po. N diani li tisonkaali ne ki fuodi yinba yaaba n tie ya niba n gagidi ki ḥjani yeni ya niba dugi Jesu Kilisi nni ki ye Efesa po. ² T baá u Tienu t yonmdaano Yesu Kilisi ḥjanbili po yeni o yanduama n ya ye yen i. ³ Tin pagi u Tienu yua tie t yondaano Yesu kilisi báa. Wani n seligi 'ti u Tienu nni sela buoli kuli Kilisi nni tanpoli po ⁴ U Tienu bo tuodi gandi 'ti nni hali ke ḥjanduna daa bo tagi. Ke tin ya tie ya niba gagidi ki ḥjani, kaa pia tagili baa kuli o nintuali nni. ⁵ O bo tuodi taa'ti ke ti tua o bimɔnmu Yesu kilisi po. O yanbuama yeni o yanjagijnanli po ke o bo tieni n yen i ⁶ Lanwani tin ya pagi o ḥjanbili yaal n pia t kpiagidi. Wan puni 'ti yaali kelima o bibuadiga po. ⁷ Yesu n bo faabi'ti kelima o sɔma po i ke ti báà sugili ti tuonbiadi po, yeni ke owaan'ti o ḥjanbili nyabi maam t po ⁸ U tienu bo yadi ti po lan ḥjanbili ke li yabi, ki puni'ti m yanfuonma yeni m banma kuli. ⁹ O bo ḫögidi t po, o yanbuama bondögikaala, wan bo tuodi bili ya yanjagijnanla kilisi nni ¹⁰ Lani n tie ke u yogu ya pundi wan taani li bonli kuli yaala n ye tanpoli po yeni yaala ye ḥjanduna nni kuli, ke li kuli n t tua yenma. Ke kilisi n ya die li' kuli. ¹¹ Kilisi ya niinni ke u Tienu bo tieni li bonla kuli nani wan bo kpa Jagi ki bil'o maam. O bo gandi ki gagidi 'ti ke t tua o yaaba. ¹² O bo tieni n yeni ke tinba yaaba bo bili t gudima n ya pagi'o. ¹³ I mo ko bo gbadi i mɔnɔmɔni maama lani n tie li lanbonmanli yua cua i po n tindima, i bo tuo ki daani kilisi o yua niinn. Utienu bo teni i' o maalima, lani n tie u Tienu fuonjanma yua bo niani u ñɔnianu ke baa pundi t yua. ¹⁴ U Tienu fuoma yua ye yen'i'ti n wangi ke t baaa dii ya faali ke u Tienu bo guuni 'ti. Lani n tieni ke u Tienu bo faabi'ti canyiin. T ya pagi o kpiagidi. ¹⁵ Li tie lan ya po i ke mini bo gbadi dandanli, o yonmdaano Yesu po maama yeni i buama bi nigagidinjanba kuli po. ¹⁶ N tiendi u Tienu balgi i po u yogunu kuli. ki taagi i kuli ya yela min jaandi ya yogunu. ¹⁷ U Tienu yua tie t yonmdaano Yesu Kilisi báa yeni yua n pia t kpiagidi kuli n teni o ke o fuoma n yendi t yantiana, ki go ḫögidi i po u Tienu ke yin bandi o mɔnɔmɔni. ¹⁸ N go miad'o ke wan yedi i yantiana nuni ke yi fidí ki bandi ya gudima n tugi, yeni o yinu yeni wan bili o nigagidinjanba po. Yaa ḥjalmano ke o pia t kpiagidi. ¹⁹ n go miadi ke yi bandi o paalu yua n tuuni tinba yaaba n dugi o po ya niinn n yabidi ki kandi maama. ²⁰ u paalu yua n tuuni niinn yeni n tie wan bo suani yua ki fiini fini kilisi bi tinkpiba siiga nni ke o go ye ki fo ki o jienu tanpoli po. ²¹ Wani kilisi kaa lankani ki die m diema danba kuli, li bali danba kuli, bi paatieba yeni bi yonmbidaba kuli. O yeli cie yeli kuli yaayogu yene yen i ya yogu baa t cua kuli. ²² U Tienu bili a bona kuli ki bili kilisi niinn ke cedi k o tie wan yiini yaaba kuli yudanciamo. ²³ Kilisi naataanli tie o gbannandi ki tie o yedagidikaama, wani yua n dagidi bi kuli po li bonli kuli nni.

Diangbeenga 2

¹ Yogunu ba i bo tie kpenba kelima i tagili yen i tuonbiadi po ² li yoguni yi bo ḥjua ḥjanduna sanbiidi yen i ḥjanduna tagibidi bado yua yaa yantiana n suani mɔla u Tienu yiedikaaba pala nni. ³ Tinba kuli bo kpia tieni yen i. Ki tiendi nani lan niba n tiendi maama mɔla ne. Ki ḥjua t gbannandi

bonbuakaala ki tiendi t gbannan yeni li yantiali n bua yala kuli. Bi bo mali 'ti ke t tie u Tieu pali n be yaaba ya po nani nifosaalo kuli yene. ⁴ Ama u Tieu ninñingbadima cianma po o bua tinba hali ki li yabi. ⁵ Lanwani t bo tie tinkpila i kelima ti biidi po. O bo guani puni li miali yeni kilisi. Li tie o ñanba paabu ya po ki yi faabi. ⁶ O taani ki fiini tinba yeni Yesu kilisi, ki duoni ki kuani 'ti yeni wani tanpoli po diema nni ⁷ O bo tie lani kuli ki bua waan'ti o ñanbili n yabi maama kaa pia bianu, hali ya yogu n baa ti cua kelima o ñanma ti po Yesu kilis nni. ⁸ Li tie o ñanbili -paabu ya po i ki tii faabi yi ba lan kelima li dandanli ya po yo. ⁹ laa tie a tuona po mo yeni wani, oba kuli n daa jingidi o yuli li po ¹⁰ T tie u Tieu nugu tuonli. A tagi'ti Yesu kilisi nni ki t ya suani o tuonjanma. Wan bo tuodi ki bili ke ti ya suani yaala. ¹¹ Ya tiani mani line bo mali yi ki yi tie ninlanba. ban yi yaaba a jogida, kelima bi niba n tieni ya kociagu b gbannandi po. Li bo cedi ke bi yi a jifela. ¹² Lanyogunu i bo fagi yeni kilisi. yi bo k pia bonla Isaraheli buolu yaaba kani. Yi bo tie canba Isarayeli buolu ñantaädi nni. yaala ñua wan bo ñani'ba ya ñoniani nni, yi bo ye ñanduna nni gaa pia guudima ba kuli, gaa pia ñantaado yeni u Tieu mo. ¹³ Ama mola Yesu kilisi mo ya nni ke yinba yaaba bo kpia ye fagima yeni yi nagini u Tieu kani lelima kilisi ya soma po ¹⁴ Wani Yesu n tie t yanduanma yan taani nibuoli lie, Jufi-nba yeni bi nilanba ke bi tua nibuolu yendu. O bo puni'ba o gbannandi, ki mudi ya pagili n bo paadi 'ti yeni t lieba lan tie m yibalima. ¹⁵ O bo buoni li bali maama yeni lan bo pia ya kuana kuli ki taa lan nibuoliediba ki tagi nibuoli paanyendu wani o ba ya niinn gi tieni n yanduanma. ¹⁶ O bo bua wan mangi tinba yeni u Tieu ki kpe li daapönponli po ki buoni ti yibalima ke ti tua nibuoluyendu. ¹⁷ Wani Yesu n bo cua ki wangti m yanduanma ya laabaaljanmo yinba yaaba bo ye fagima yeni yaaba bo ye konma konma nni. ¹⁸ Wani yaa po ke ti kuli baa u sanu ke baa fidi pundi baa kani. nani o fuoyenma u Tieu nni yaaba n daani o niinni. ¹⁹ Lanwani i go tie nilanba bii canba mo. I ji tie tanpoli yaaba i ki ji taa buoliyendu yeni u Tieu nigagidinanba, yeni u Tieu deni yaaba ²⁰ Yi tie nani a tanmaatana yeni ke bi máá i ya tanpuuli n tie u Tieu tondiba yeni o saawalipuala po wani Yesu kilisi n tie laa tanpuuli ya tanjuga ²¹ Wani Yesu ya niinn ke yi la li dieli gi maa bonjanli ke li kpeli ki tua u Tieu dieli ya la n gagidi ki ñani o po. ²² B máá ki tuani yinba mo o ya niinn ne kelima o fuoma ya po i ke i taani tie u Tieu n ye naani.

Diangbeenga 3

¹ U tienu tieni li kuli ne yinba yaaba n ki tie jufinba yaaba yapo ke min Pol ke n ye li yomdieli nni Jesu Kristi po. ² N tama ki bani ke U Tieu selgi nni yeni wan teni nni a tuona min sóni i yapo. ³ O teni nni laa tuonli kelima yaa ñasiili ke n bo waani yeni po. ⁴ I yaa cogi min waani i yaa ñasiili yeni, i baa bandi ke n bandi i maamoni Kristi po. ⁵ Yognuba o bakuli bo ki bani yaa labamanli n kpendi po, kelima o den liegi dulha, ama mola U Tieu dögila ki waani o yeginkaaba yeni o tundikaaba. ⁶ Li mamoni tie ke yaaba n ki tie jufinba bögidi yeni jufinba U Tieu banjanli, ki tie U Tieni niba, ke baa biidi yaa bona ke U Tieni puoni ba kelima bi kuli tuo Jesu Kristi. U Tieni Labaamanli n yeni. ⁷ N ji tie U Tieni tondo ke baa yaa muandi o labaamanli, yaa tuonli ke n bo ke dagidi min sóni ama ke U Tieni lebdi nni u paalu po. ⁸ Yeni min li wa maama kuli, U Tieu teni nni o paalu o buama po ke min muandi yaaba n ki tie jufinba po li labaamanli yeni Kristi n tieni

yaala ti po, ke li yabi boncianla, ke nilo kan fidi ki waani. ⁹ Min baa sɔni yaala tie ke min waani yuakuli U Tienu n bogindi yaala. Yaala ke U Tieni wuonla hali ke li fagi, hali yaa yognu ke o bo tagi a bona kuli. ¹⁰ U Tienu n bogini yaala, o waani o maleke paala tanpoli po o niba yaaba n tuo Kristi. ¹¹ U Tienu bo bogini lani ti po, o bia tieni lani Jesu Kristi tuonli po. ¹² Yeni ti yaa jaandi, ti baa fidi ki pundi U Tienu kani yeni papaali ke jiwaani ki ye yenii ti, kelima ti tuo Jesu yua sɔni U Tienu tuonli. ¹³ N miadi ke yin da wɔdi i pala min laadi yaa fala ne po li yomidieli nni i yaa po, lani n baa todi yin kpaadi. ¹⁴ Kelima U Tienu tieni li kuli ne i yaa po i, n gbaandi ki jaandi U Tienu ti ba. ¹⁵ O tie yaaba n gaa o maama qui kpe yenii yaaba n ye ki tinga ne po kuli. ¹⁶ N jaandi ke u paalu po, U Tienu n teni i o paalu ke bia teni i o fuoŋanma i fuomi nni. ¹⁷ N jaandi ke Kristi n kua i pala nni kelima i tuo o, ke yin yaa tie nani yaa tiigi ke o jiina kpa njama yenii yaa dieli ke bi maa o tantiagu po yen. ¹⁸ Ke lan fidi yin gbadi yenii yaaba ke bi paadi ba U Tienu po. Kristi buama pianu, faginu yenii juanu yabi. ¹⁹ Li buama yabi hali ke ti kan fidi ki gbadi, ama n miadi ke U Tienu n gbie i nni. ²⁰ U Tienu baa fidi ki tieni yaala n cie tin miado yaala yenii tin maali yaala o po. ²¹ O yeli po, li pamanli n yaa ye yenii a bina yenii a bina. Amen

Diangbeenga 4

¹ N ye lio yonm dieli nni t Diedo Yesu po ki diani ki bua puni i cegili. Yin mɔndi ke i yenma n ya ñani wan yiini ki bua yi ya ye maama. ² Yi yaa jiindi i ba yogu kuli ki ya pia li pasɔngili yenii li mindili gi yi bàà sugili i lieba po. Lan kuli mbuama nni. ³ Mɔndi mani ki ya táá nobu ki ya ye yenii i lieba m yanduanma nni ⁴ B dugikaaba kuli tie gbannanyendo i. U Tienu fuoma mɔ tie yendo i ke b gɔ lugidi n ke u Tienu n puoni yaali kuli n tieni ⁵ O candaano tie yendo Yesu kilisi yua ke t kuli daani. K gɔ ya bani ke m fiinwulima mɔ tie yenli Jesu yeli po. ⁶ U Tienu tie yendi ki tie t kuli báá wani n ye t kuli niinn ki suani o tuonli ⁷ U Tienu buama nni ke u teni Dugkaa kuli m tagimi paabi nani yua kuli n bua maam. ⁸ Nani lan bo diani maama a tila nni: o gedi yenii i yonmi t yonbidi nni. K gɔ teni u buolu u paabu ⁹ Ya mataali n yedi ke o doni bua waanì o jiidi Jelusalemi bi tinkpiba nni ki pan pua u tobu. ¹⁰ Kirisi yua bo jiidi tinga nni ki paadi sotaani yenii ke b bo kpaa'o k o fii bi tinkpiba siiga nni ki ji la ya kaanu ñani tanpoli yenii t kpiagidi ki fidi die bonli kuli yenii u paalu. ¹¹ O lugidi b dugikatɔba ke b tie tondikaaba, tianbi saawalipuala, laabaaljanmo tundikaaba, pateri-nba bii tundikaaba. ¹² Li tieni n yenii ke lan fidi bobini u Tienu niba. Ban fidi sɔni li tuonli lan buali maam k gɔ todi kilisi yaaba kuli ban paa m tagima nni ¹³ Wan ñanbi bua yali tie ke t kuli n ñanbi ki ya pia dudugiyenii; ki ñanbi bandi u Tienu bijua, ki kpedi ki yaa tie nani yaaba n bandi kilisi k gbeni canyiin yenii. ¹⁴ Lan fidi t daa tie nani bila yua ke b baa fidi pua'o faama yenii. ¹⁵ Ama t baa bua u Tienu k gɔ dugi a tunda po ki mɔ ti fidi nandi yenii Yesu ¹⁶ O tuo ke b dugikaaba n taani kpedi ki ya bua b lieba. ¹⁷ Lani po n cedi ke n paandi i pala t diedo ke i yenma n daa tie nani yaaba ki bani u Tienu yenii ¹⁸ B kan fidi tieni li yantiali ki bandi yaa tie faagu bii mɔnɔmɔni ¹⁹ B ji k bani fei k ji suani ya tuona k nua; b gɔ ji kan fidi cuo bi ba yenii t jɔgintuona. ²⁰ Ama i bandi ke Kirisi boo tie yenii kaa ²¹ Nanai yi ji gbadi Kirisi maama ke o go tundi yenii; i ji bandi ke m yenjanma tie ti ya tuagi Yesu n waan'ti maama i. ²² Jesu bo tundi 'ti ke ti ñoli ti tgɔkpelii yenii

t maalbiidi yaaldi o nilo. ²³ Li tie taladi yi lebidi i maalma. ²⁴ ki guani taa i mōnmoni maaljanma yua ke u Tienu bua; nani ya niba n paadi bi bá ki ji cuoni Yesu ḥandi n yene. ²⁵ Lan wani i ji ḥaa k daa pua i lieba faama ki dugini t kuli ne ji tie u Tienu diema yaaba i. ²⁶ Apali ya bōndi ḥan daa ḥaa a pabonli n cua yeni t biidi bii ḥan ba t biidi nni. A mōndi ḥaa li muiutoli ke u yienu daa ba. ²⁷ Lani tie ḥan daa ḥaa sitaani n bigin'a ḥan baa t biidi nni. ²⁸ yaaba n jaani ban ji daa jaani ban ḥmigidi ki sōni li tuonli ḥanma, ki kubi b yula ki go fidi tod'i bii ki ḥnani yaaba n ye m cacagma nni ²⁹ Yi daa maadi jadimaama ama ya maama n mani ki go mōni. ki fidi paani yaaba bua pali yeni yaaba n songi yi. ³⁰ Daa biidi mani u Tienu fuonjanma i maama nni yeni i maalima nni. kelima wan taani 'ti ki tie t guudima ki ba ḥnani'ti t biidi nni. ³¹ Daa pia mani langbina i lieba po, u tugutongu, m biadima. ³² Yi ya mani yeni i lieba, ki pia m niñinma i lieba po ki báá sugili nani u Tienu n bo teni 'ti faala kirisi niinn yeni.

Diangbeenga 5

¹ N buakaaba, yatogd mani U Tienu, ² Ke yaa fuoma tua nani Jesu n buali maama yeni ke yedi ke o baa selgi yaala n ḥani U Tienu po. ³ Bandagi jongili, kpikpuligu n daa ye i kani. ⁴ Daa maadi mani mabiidi, majōngidi kelima i tie Ú Tienu n baa bu yaaba. Li dagidi ke tin yaa tie U Tienubaliga ki dugini o buama po yaa yogunu ke ti pagi yeni bi niba. ⁵ ḥambi ki bandi ke yua n tie conconma, jongidi, padibiidi, kpipulgú ki pia yiali Jesu yenU Tienu kani. ⁶ Niln da bōndi yeni macanba. Laa tietiedi biidi U Tienu pali. ⁷ Yimba yeni li niba n daa taa baa pu. ⁸ kelima i dentie li bōnbōnli, mōla i ji ye yomidaano yinyenma nni. Yaa cuon mani nani mi yinyenma n bila yeni, ⁹ kelima mi yinyenma ncedi ke o nilo tie ḥnamibuolu kuli, yaa ḥanma n ke dagidi yeni i mōni. ¹⁰ ke tie yaala n ḥani O Diedo po. ¹¹ Da tugdi mani li bōnbōnli nni liba ama yin fagidi yenba. ¹² Kelima li pia i fe yeni yin waani ban sōni yaala li ḥminī ḥminli nni. , ¹³ Yaala n legini mi yenyenma kuli ¹⁴ kelima miyenyenma yendi li kuli. Li po n cedi ke li yedi: «Findi fin yua go, ki ḥa bi tinkpiiba siiga, ke Jesu n yendi a.» ¹⁵ Yin daa fuo mani a nibiada yeni, ama yin yaa tie yandanba. ¹⁶ kpaani mani u yogunu kelima a dana bia. ¹⁷ yin daa ye mani yaaba n ki pia mi yama kaa, ama mōndi mani ke yaa ye Jesu buama nni. ¹⁸ Yin daa bu yeni idanba, yinda fiagidi o nilo, cedi mani mi taginjanma n yaa ye yeni. ¹⁹ Yaa pagidi mani i lieba pala yeni i yanma nni, yandaano dondili yani yeni mi taginjanma n waani ti yaa yani. ²⁰ Yaa tundi ki tiendi U Tienu baliga ki dugini ti yonbidaano Jesu krisiti n tieni yaala ti po. ²¹ Jiini mani i ba bi niba kanikelima yi ḥua krisiti. ²² Bi puoba, n yaa jiindi i ba i ciaba kani. yin jiini i ba Jesu kani yeni. ²³ kelima o ja n tie o baa nani Jesu n mo tie baali jaandieli nni yia tie o gbannandi ke o tie fabidaano. ²⁴ Nani li jaandieli nni n jiindi o baa Jesu kani yeni, li buali ke bi puoba mo n yaa tie yeni bi ciaba kani bonli kuli nni. ²⁵ Bi jaba, yaa bua mani i puoba nani Jesu n bua li jaandieli cabi o ba, ²⁶ ki fidi ki ḥanbi o kelima o wuli yeni mi maama, ²⁷ ki lan fidi ke tin yaa ḥani ti jaandieli nni ki da pia jongidi, tol, ba nanangu ba kuli, ama ti ḥandi. ²⁸ Mola bi jaba ba bua bi puoba nani bi gbannandi celu yeni. Yua bua o pua, bua o gbannandi. ²⁹ O baa ki ba ki nundi o gbannandi, ama o wuu ki ḥanbidi nani yomidaano n tie li jaandieli maama; ³⁰ kelima ti taabi o gbannandi. ³¹ Li po i ke o ja siedi o ba yeni o na kani ki taani o pua ban

taani gbannandi. ³² Li tuoli nni yaaba, min bani kelima Jesu ye li jaandieli nni. ³³ Ke yua kuli n ya bua o puo nani o ba yeni, ke o pua mo n yaa colini o calo.

Diangbeenga 6

¹ Yinba abila yin tuo mani yi danba maama nani O Diedo n bua maama. Kelima lani n tiegi. ² Jan kpiagi a ba yeni a na, li tie U Tieu bali makpiama n yegi yeni u ñonianu. ³ Ke jan fidi ki ba ki yaa pia li pamanli. ke jan yaa ye ki suo lani n waagidi ki tinga po. ⁴ Yinba bibaa nba mo yin da manbidi yi bila hali ki fidi bi pala. Ama yin yaa wubi ba, ki tundiba, ki bangi ba nani O Diedo n bua maama. ⁵ Yinba i yonbi, yin yaa tuodi mani i canbaa nba maama yeni i jeje yeni mi digibima yeni payenli nani yin tuo ki baa tieni Kilisiti n yedi yaala maama. ⁶ Yin daa tiendi yeni ban nua yi yaa yogunu bebe ka, ki da tie ke yi bua ki mangi bi nisaaliba yaa pala, ama yin tie Kilisiti yonbi yeni, yin tieni la yeni li paajanli U Tieu yanbuama po. ⁷ Yin soni mani yeni li payenli, kelima yi tuuni Kilisiti po i. Laa tie bi nisaaliba po ka. ⁸ Yi bani nilo kuli baa gaa O Diedo kani wan soni yaa tuonjanli pani ke jan tie yonbo bi yua n die o yuli. ⁹ Yinba canbaanba mo, yin yaa tiendi yeni bi po. Yin ja ki mabinga, ki yaa bani ke yinba yeni bani kulitaa canba tanpoli po yeni wan waa tiendi gagidima bi niba yeni bi yaba. ¹⁰ Yaala n sieni tie li ne yin yaa baadi yi fida O Diedo kani, yua yaa paciamu n cie yi paali kuli nni. ¹¹ Yin bobini mani U Tieu n puni yi yaa totiadi kuli ki yin fidi ki yaa se ke li paa. Ki yie ki tuogi yeni (o biado) sutaani nunfanbiadi bu kuli. ¹² Kelima tii koni yeni yaaba n pia gbanandi yeni somaa ka ti togidi ki koni yeni mi diema danba, yeni li bali paciami danba yeni yaaba n die li biigili ñandunli badijaba yeni mucicibiadimu yaa mu ye nni fawaama nni. ¹³ Li tie lani yapo yin ta U Tieu n puni yaa totiadi kuli, ke yin fii ki sedi ki yie yaa daali nbayaa ti cua ke yin paadi, ki go yaa se ki paa. ¹⁴ Lanwani, yi yaa se mani bonjanla ke li paa ki yaa ñögiciamu i maami nani o gbannagidigu, ki la mi tegima kuditadi. ¹⁵ Ki pili li yan kuali nani ti cacaadi yeni, mi yanduama labaalinjama wangima po. ¹⁶ Yin taa mani li dandanli ki yaa kubi yogunu kuli nani ku gbankuondigu yeni, ki yin fidi kigbindi mi biadima daana n taa yi yaa mupiemi kuli. ¹⁷ Yin yaa ciibi mi faabima kuli fogiliga yeni U Tieu fuoñanma jugi siega yaaga ntie U Tieu maama. ¹⁸ Fuoma yua n teniyin yaa jaandi yogunu kui i jaandi buolikuli, yeni bu miabu buoli kuli, ki yaa jaando yeni lijuunmoanli U Tieu nigagidinjan ba kuli po. ¹⁹ Yin yaa jaandi mani n po, ke min baa yaa di n ñobu ki modi yaa yogunu ke wan panni min ba maadi yaama. Ki min fidi tenibanbandi o labaalinjamo bondongi kaali yeni li papaaal ²⁰ n tie o labaalinjamo tondo, ki pili o yonbo dansalibiaga, ki min yaa pia ti pa paali ki maadi o labaalinjamo nani lan pundi min waanomaama. ²¹ Ti siiga yua n tie ti kpibuado ti ninja O Diedo tuonli nni baa teni yin bandi n labaali yeni min tiendi yaala ke yi moko n bandi li kuli. ²² N jõnni i kani lan yaa po bebe ki yin bandi ti yema lan paagi yi pala. ²³ U Tieu yua n tie ba yeni yonbidaano O Diedo n pa ti ninjaba nni mi yanduama mi buama yeni li dandanli. ²⁴ ke li ñanbili n yaa ye yeni yaaba nbua ti Diedo ti yonbidaano yaa buama n kan lebidi halí abada.

Filipi yaaba

¹ Pöli yeni Timote Jesu Kiristo tuonsönba dangi ya tilisonkaali ne Filipi dogu niñanba yaaba n ñua Kiristo yeni Kiristo nitaanli liiga yaaba yení a tuonjaana liiga yaaba po; ² yin ya ye yeni Ti Báá yení ti Diedo Jesu kiristo ñalbalga yen bi yanduanma. ³ N ya tiadi i po ya yognu kuli, n yi jaandi ki tieni n Tienu balga. ⁴ N ki sundi min jaandi ya yognu kuli, ikuli po, ke min jaandi yení li pamanli. ⁵ Kelima yin baa ya laabaalñamo biinu hali li daacincinli, ki taa ki cua yení mola ne. ⁶ N pia li dandanli ke yua n cili li laabaalñamo i niinni ba suagi ku dudili hali Jesu Kiristo daali. ⁷ Li tie mɔni ke n pia pali nni buama ikuli po, kelima ikuli ye n pali nni. Ikuli den tie n jakodlieba, ki baa ñalbalga, ban den luoni nni li kpaadidieli nni, n buudi jiama yognu yení min den saa i mɔni o laabaalñamo po ya yogu. ⁸ Kelima, U Tienu tie n kasiedi ke n pia mi buacianma yení min ya ye yení ikuli yení Kiristo niñinpadi. ⁹ Min jaandi ki miadi yaali ikuli po tie, ke i buama ñ ya yabdi ki pugdi mi banma nni yení li yantianjanli nni. ¹⁰ Ke yin fidi ki gagdi yaali yaali n ñani, ki dagdi, ki ya tie ya niteginkaaba n ki pia taglibakuli Krito guanma daali. ¹¹ Ke yin ya gbie yení mi tegirma luanli yaali n ñani Jesu Kiristo kani, U Tienu kpiagdi yení o tegirma po. ¹² N kpiiba, n bua yin ya bani ke min la ya fala kuli ki pani nni ke min yadi ki waani o laabaalñamo. ¹³ Mɔlane, laa ji duagi Roma sejenba yaaba n guu li kpaaddielu yení u dogu nni nitianba kuli po, ke bi luoni nni li kpaadidieli nni kelima n yadi ki wangí ya laabaalñamo n nua Krito po i. ¹⁴ Yaali n pugdi, ti dudugdi danba boncianli yadi ki wangí o laabaalñamo Krito po yení li papaali yení ania, kaa ji jie kelima bi dudugdi U Tienu po ji cie, Bi maadi Jesu maama kelima bi la nni ke n yadi ki wangí o laabaalñamo li kpaadidieli nni. ¹⁵ Li tie mɔni ke bi niba ye, ki wangí o laabaalñamo li nünpoli yení ki nanga po. Ama nitianba mɔ li tuagi u sanjamu i kí yadi ki wangí. ¹⁶ nitianba tuuni kelima bi bua Krito, ki tie ania, ke ban yadi ki waani yaaba n ki bani Krito o laabaalñamo. ¹⁷ Ama yaaba n tuuni Jesu po, ki lingi bi yuceli buama ki tuagi u sanjamu, bi lingi ke ban ñmadi n yama li kpaadidieli nni i. ¹⁸ Lani ki pia mayuli, Bi niba yadi ki wangí o laabaalñamo Krito po, lan tie mɔni ii, tofaama, n pali mani kelima o laabaalñamo nan li yadi ki suagdi i. Yende, n pali baa li mangdi ki pugdi i. ¹⁹ N pali mani kelima n bani ke U Tienu ba faabi nni, ki ñani nni li kpaadidieli nni. O ba tieni la kelima n bani ke i jaandi n po ke Krito Fonjanma todli mɔ ye yení nni. ²⁰ N pali paa, ke n bani ke n kan gbali n tuonli, molane, n ji pia li papaali nani min den li pia li yognuba yení. ²¹ Mini ya po n yema tie ke min kpiagi Krito yua n tie n miali i, mi kuuma tie mini ya po ñuadi i. ²² N ya baa pia miali tinga nni ne, li tie ke min ya tuuni Krito po i. N ji ki cili ki bani min ba lugdi yaali. ²³ N buama yabi ke min yaadi ki ban ya ye yení Krito, lani n pia mayuli n po. ²⁴ Ama yinba ya po, li bi baa ñani ke min min ya ye i. ²⁵ Yaali n pugdi, n bani ke n baa ye yení yi, ki todí yi, i banma yení i dudugdi Krito nni ñ suagi ki cie. ²⁶ Lanwani ii, n ya guani i kani, Krito ñalbalgo po, i pala ba mangi. ²⁷ Yin ya ñua ya yema n dagdi yení Krito laabaalñamo. Lanwani ii, li ya tie ke n fidi ki guani i kani bii min ki fidi ki guani, min ya ye mi yeqanma nni, ke i laabaalo wangí ke i pia yantiayenli, ki kubi ti dudugdi ke li paa o

laabaalŋamo po. ²⁸ Da cedi mani i yibalinba n̄ jieni yi. I papaali ba kadi ki waani ke U Tieu ba biani ba, ki nan faabi yinba. ²⁹ Kelima U Tieu n̄albalgo po, o puni u sanu ke yin la fala yeni Kiristo ki go waani i ddugdi o po, ³⁰ I ba kɔni ki paadi yaaba n̄ pangí o laabaalŋamo tuonli. ki mua ti jadi nani yin la ke n̄ tuuni maama, ki go li bii ki kubi ti jakɔndii.

Diangbenga 2

¹ Li ya tie ke kiristo paagi i pala, li ya tie ke o buama pugni yi u fidu, nidugka ya ye, ki jaandi foŋanma yeli po, ² yin cedi n̄ pamanli n̄ nuadi kelima yin taa buayenma, ki ye yeni mi taakalma, ki pia yantiayenli. yeni po. ³ Da maali mani ke yinba n̄ cie yaaba n̄ sieni ki lɔgdi mi tubonma. yin ya pia li yumiinli, ki ya cɔlni iyaba. ⁴ I siiga nni oba n̄ da lingi o yuli po buama baba, wan ya lingi yuakuli buama. ⁵ Yin ya pia Jesu kiristo n̄ bo pia ya maalma ⁶ Báa ke o den tie U Tieu, o naa den bogni o yuli yeni U Tieu. ⁷ Ama o jiini o yuli, ki bogni o yuli yeni tuonsonlo ti siiga nni, ki miini o yli ki tua naaciemo. ⁸ O tuo, ki miini o yuli, ki cɔlni hali yeni o kuuma, hali yeni li daapɔnponli po kuuma. ⁹ Lanyapo i, ke U Tieu mo duoni o, ki teni o ya yeli n̄ cie a yela kuli. ¹⁰ O tieni lani ke Jesu yeli po, dunli kuli n̄ gbaani o nintuali, tanpoli po, ki tinga po yeni ki tinga tiipo kuli. ¹¹ O teni lani ke lanbu kuli n̄ yaadi ki saa i mɔni, ke Jesu kiristo tie Badciamo, Ti Báa U Tieu kpiagdi po. ¹² Lanwani ii, n̄ buakaaba, nani yin cɔlni yognu kuli, ke laa tie n̄ nintuali nni baba ka, ama mɔlane bá min ki ye yeni kuli yin ya tuuni yeni ti jawaandi yeni mi gbannandibima, ki lingi i faabma. ¹³ Kelima U Tieu n̄ ye i niinni ki pugdi mi yanbuama yeni ya tuona n̄ tie o pamancianli ¹⁴ ḥnan tuuni ya tuonli kuli, ḥnan ḥna i fanfabni, yeni i bulmi. ¹⁵ Ya tuuni mani yeni ki ya tie mɔmɔndanba yaaba n̄ ki pia tagli, U Tieu bila yaaba n̄ ki pia taglibakuli. Ya tuuni mani yeni, ki ya n̄ilgi, ki tuudi nani ya yenma n̄ yendi ḥnanduna, ya nifima n̄ biidi ki tudi u sanu siiga yeni. ¹⁶ Ya kubi mani limiali maama ke li paa, ke mi baa ya mɔni n̄ pia ti kpagdi Kiristo daali. Lanwani ii, n̄ ba bandi ke n̄ ki sani nonma fanma bii ke n̄ ki sɔni fanma. ¹⁷ Ama, bá bi ya kpa nni, ki wuli n̄ sɔma, ki yidi salga, i dudugdi po, n̄ pali baa mani, min mangi n̄ pali yeni ikuli. ¹⁸ Li baa tie yeni i mo yapo, yin waani i pamanli, ki mangi i pala yeni nni. ¹⁹ Ama, n̄ pia li dandanli O Diedo Jesu nni, ke o ba sɔni Timote i kani ke li kan waagi, lani ii, n̄ ba ga i laabaalo lan paagi n̄ pali. ²⁰ Kelima, mii pia nitiano yua ya ya tuada n̄ wangí yeni i mɔni, ke o pali siadi i po. ²¹ Kelima bikuli lingi bi yuceli ḥnuadi i, bi naa lingi Jesu Kiristo bona ka. ²² Ama, i bani Timote n̄ sɔni ya tuona o báa po ki waaani wan pia ya mayuli, lanwani ii, o sɔni yeni nni, o laabaalŋamo yadiwaanma nni. ²³ Lanwani ii, n̄ daani ke n̄ ya fidi ki bandi n̄ maama n̄ ba juodi maama kuli ii, min sɔni o i kani ²⁴ Ama mini mɔno dugi O Diedo po ke li kan waagi ke mii guani i kani. ²⁵ Ama n̄ maali ke li ḥnani ke min sɔni Epapeoditi wan guani i kani. O tie ninja yeni n̄ tuonsonlielo yeni n̄ jakɔndielo, ki tie i tondo yeni i naaciemo yaali nua min pia ya buama po. ²⁶ Yin gbadí ke o yia, li den kpa o gbanu ki yagni o yama, ke o den bua wan ya ye yeni i kuli. ²⁷ Kelima o den yiagi paaa, ke li den sieni waamu wan kpe. Ama U Tieu den waani o niñingbadma o po, li ki tie ani baba ya po ka, n̄ mo yapo ke min da ye yeni yanyagdi n̄ tuu yanyagdi. ²⁸ Lanwani ii, n̄ ba jalgi ki sɔni o, wan guani i kani, yin la

o, i pala n mangi, mini mɔ́ n fuodi yeni ti yanyagdi. ²⁹ Yin ga Epafroditusi cangu yeni O Diedo yama li pamanli nni. Yin ga o yeni ya colingu n dagdi yeni li nibuolu. ³⁰ Kelima Kiristo tuonli po i, ke o den nuudi mi kuuma. O den luni o miali, ki sɔ̄ni ya tuona ke i bi kan fidi ki sɔ̄ni, ki todi nni.

Diangbenga 3

¹ Yaali n sieni, n kpiiba, yin mangi i pala O Diedo nni. N ki cogi yeni min tundi ki dangi maayenma po, ki kpaagi i tuba. mi ba todi ki faabi yi. ² Yin fangi i yula yeni i sangbanli. yin fangi i yula yeni ti tuonbiadi danba. Yin fngi i yula yen ku konciabiigu danba. ³ Tinba wani, ti pala mani kelima ti nua mi fojanma i ku pugi U Tieu yen i momoni. Tinba n ku ku konciamɔ̄ngu, Ti jaandi U Tieu yen mi Fonjanma i. Ti kpiagdi mani i Jesu yeli po. Tinba wani ki kuani ti dandanli ti gbannandi nni. ⁴ Nilo ya bi ba dugi ti gbannandi po, ki mangi U Tieu pali, li bi baa tie mini i. ⁵ Mini kua ku konciagu, ban mali nni li daanili daali i. N tie Israyeli yua i, Benjaminia cugli nni yua. Nilo ki tie Ebrewu buolu ki pundi nni. N yaajanba kuli bo tie Ebrewu buolu i. N colni Moyisi yikodi yen li tundma kuli, ki tie Farisieni. ⁶ Min den bua ya tuoni n tie min ya falgi bi Kiristo nitaanli, lanyapo, n den ki pia taglibakuli ke yi nua yiko. ⁷ Lanya bona kuli den tie n po n̄uadi i, n ji diidi ki sua ke li tie yaali n ki pia mayuli i kelima Kiristo po. ⁸ N ji nua bonli kuli ke li tie n po tingbali i, kelima n Diedo Jesu kiristo bancianma po, yaama ya po ke n n̄oli likuli, ki ji nua li nani ti totɔ̄gdi yeni, ke min fidi ki nagni Kiristo. ⁹ wan diidi nni, ke laa tie mi colni yiko ka, ama lan ya tie min dugi Kiristo po, ya teginma n n̄ani U Tieu kani, kelima ti dudugdi po. ¹⁰ Ke min fidi ki bandi Kiristo yeni o faadma paaciamu, ki taani yeni o o falaciomo nni, ki nandi yeni o o kuuma nni ki lebdi n yema, ¹¹ Li ya tie ke li ba fidi, ne yeni bi tinkpiba fiima yogu. ¹² Li ki tie ke n baa a bona kuli ka, bii ke n bandi bonli kuli ki gbeni ka. Ama, n tiini ki lingi ke min cuo ki mubni, kelima Kiristo n cuo mini mɔ́. ¹³ N kpiiba, n ki maali ke n fidi ki mubni li, ama bonyenli ye: N sundi yaali n dugi li puoli, ki nan nua yaali n ye li liiga. ¹⁴ N tiini ki deli yaali n ye liiga, ke min baa li seli paabu, ki ya pia ya miali n ki pia gbenma yeni U Tieu. O yini nni lanyapo i, ke Jesu Kiristo diidi ki sua ke n dagdi yeni li. ¹⁵ Lanwani ii, tinba yaaba ya dudugdi n cie, tikuli n ya pia yantiayenli. I ya pia maaltɔ̄ma mɔ́, U Tieu ba dgodi ki waani yi. ¹⁶ Tin ya bani ke tin sani ki pundi naani ne, ti dudugdi baa suagdi ki pugdi Jesu Kiristo nni i. ¹⁷ N kpiiba, ikuli n̄ ya tie yaaba n togdi mini, yin ya nua yaaba n cuoni ki togdi n nannanli. ¹⁸ I siiga boncianli yedi ke bi dugi Jesu Kiristo nni, ama, bi yie wan tieni ti po yaali li daapɔ̄nponli po. N tundi ki maadi yi li po i, n go ji maadi mɔ̄lane mani n yeni, ki buudi. ¹⁹ Bi ba juodi bi miali mi tudma nni i, kelima bi tienu tie bi puogu i, ke bi seli mɔ́ tie i fee, bi maalma dagdi n̄anduna bona po baba i. ²⁰ Ama, ti ya deni ye tanpoli i, naani ke ti baa guu ti Diedo yeni ti candaano Jesu Kiristo. ²¹ O ba lebdi ti fee gbanu, wun nandi yeni o kpigdi gbannandi. O ba tieni la kelima ya paaciamu po ke o yendi bona kuli.

Dianbgbenga 4

¹ Lanwani ii, n dɔ̄nlbuadba, n bua yi boncianla, yinba n tie n pamanli yeni yaaba ya po ke U Tieu ba pa nni n panpaani. N buakaaba, yin ya

kubi O Diedo sanu ke li paa ² N paandi Efodi pali, ki paandi Sentise pali, ke ban ya pia yantiayenli O Diedo sanjɔ̄dma nni. ³ Ke fini, n jaantielielo, n mia ja ke ḥan todí bi puoba yaaba ki go sóni yeni nni, ki todi ke ti yadi ki waani o laabaaljamo, yeni Klema, yeni n tuonsonlieba yaaba ya yela diani li miali tili nni. ⁴ Yin mangi i pala O Diedo yeli po, yognu kuli; n waani mi liema ke yin mangi i pala. ⁵ Bi niba kuli n bandi i nimondi, O Diedo cuama ji ki fagi. ⁶ Da fabni mani bonlibakuli po. Ama, ya maama n ye kuli, yin Jaandi, ki gbaani dunli, ki tieni balga ki ñani i buama ki pian U Tieu. ⁷ Yeni, U Tieu yanduanma yaama n cie yantianjanli kuli, baa guu i yantiana yeni i maalma nani jakõndo yeni Jesu Kiristo nni. ⁸ Yaali n pugdi, n kpiiba, Yaali n ye, ki tie mōmoni, ki pia ti kpiagdi, ki tiegi, yaali n ye kaa pia jōgindi, yaali n tie buama yaali, yaali n dagdi yeni mayulu, yaali n dagdi yeni li seli yeni ti kpiagdi n ya tie yin baa pia ya maalma. ⁹ Yin bangi yaali, yin ga yaali yeni yin gbadi yaali n kani, yeni yin la yaali n yema nni, yin taa li ki sóni tuonli; yeni ke U Tieu yua n tieni mi yanduanma baa ye yeni yi. ¹⁰ N pali mangi boncianla O diedo po, yeni yin yuandi ki guani ki pandi i todli yeni i yankuali n niinni. Bá i ya den pia todli n po, i nan den kan baa sanu. ¹¹ N ki yedi yeni ki baa maadi ke bonli pödi nni ka. Kelima, n bangi min ba tieni maama, bá lan li baa maama kuli, n pali n ya mani. ¹² Bonli n pödi nni ii, n ba bandi mi yema; bonli n ki muani nni mo, n go bani li yema. Lan li baa maama kuli, n bani li guoli, ki go bani mi koma, n bani li baali ki go bani mi luoma ¹³ Yua n puuni nni u paalu yeli po, n ba fidi ki tieni likuli. ¹⁴ Ama i den ḥanbi yeni yin den todi nni, lan den paa n po ya yogu. ¹⁵ Yinba, Filipi yaaba, i bani ke min den cili o laabaaljamo yadiwaanma, ki ñani Maseduani ya yogu, Kiristo nitaanlibakuli ki den todi nni, ki teni nni bii ki ga bonli n kani kase yinba baba. ¹⁶ Bá min den ye Tesaloniki, i den sóni li todli ke li cie taalyenma, yaali n pödi nni po. ¹⁷ N ki maadi ki lingi todli ka, ama, n lingi ya luanli n ba pugni i piama i. ¹⁸ N baa bonli kuli, ke bonli ji ki muani nni. N buama kuli tii. N ga yin nagni Epafrodoti ya paabu n po. Bu den tie ya tolaale nuulu n mani, nani ban yidi ya U Tieu ya salga ke o ga yeni, ke li mangi o yeni. ¹⁹ N Tieu mo ba diidi o kpiagdi Jesu Kiristo nni, ki puni yi yin baa yaali kuli, ke li nua o piama. ²⁰ Mɔla, Ti Báa yeni Ti Tieu n baa ti kpiagdi li bina yeni li bina. Ami. ²¹ Fuondi mani n po bi dugikaaba kuli. Bikuli tie U Tieu yaaba i. Nekanba dugikaaba yeni mini kuli mo fuondi yi. ²² Yaaba n ye nekanba kuli mo fuondi yi; li ḥanbi ki nua ya dugikaaba n tuuni o badciamo Sesari badciagu nni. ²³ N buacianma n tie ke ti Diedo Jesu Kiristo fojanma n todi yi yeni ki nunmanga.

KOLCSI YAABA

¹ Pöli, Jesu ḥodka U Tieu yanbuama po, yeni Timote ti naataano, ² Ti dangi ban paadi ti kpiiba yaaba U Tieu po, yeni ya naataani n duu kiristi nni, ki ye Kolcsi dogu nni ya po i, U Tieu ti Báa ḥanbli yeni mi yanduanma i po. ³ Ti tiendi, ti Diedo Jesu Kiristi báa balga, ki go jaandi impo. ⁴ Ti gbadie ke bi maadi yin pia ya dudugdi Jesu Kiristi nni yeni ya buama ke i pia ban paadi yaaba kuli U Tieu po. ⁵ Kelima ban bili ya dandanli tanpoli po, ki guuni i po. I cindi ki gbadie li dandanli maama i mɔmɔni maama nni, Laabaalhjamo. ⁶ yaama n pundi i kani, ki loni a luana, ki yadi ḥanduna nni yeni i kani' mo, nani li daacincinli yin den cengi, ki bandi U Tieu ḥanbli i mɔmɔni nni yeni. ⁷ Ne tie o laabaalhjamo, nani yin bangi yua ti naataanbuodo yeni ti tuonsonlo, Epafra kani, wani yua n tie Kiristi tuonsonmɔno i po yeni. ⁸ Epafra cedi ke ti bandi yin pia ya buama fɔjanma po. ⁹ Li buama ya po, hali tin gbadie ya daali i maama yeni mɔlane, ti ki pedi jaandi i po, ki miadi ke yin gbie yeni o yanbuama banma, o yanfuoma nni kuli yeni mi fɔjanma niima nni gbadma ¹⁰ Ti li jaandi ke yin cuoni yeni li seli nani O Diedo n̄ faadi maama. Ti jaandi ke yin loni ya luana n̄ ḥani i tuadjama nni kuli, ke yin suagi liiga U Tieu bangima nni. ¹¹ Ti jaandi ke o yudandi paaciamu yu n̄ ba ciani yi li mondili yeni li juunli nni n̄ pugni yi u paalu, bonli kuli nni. ¹² Ti jaandi ke lan tieni yeni, li ya ke i jaandi ki tie ti Báa balga, li pamanli nni yeni wan puni ti u fidu, ke ti baa u biinu ya faali ke o bili ban paadi yaaba o po yeni siiga. ¹³ O faabi ti, ki ñani ti li bɔnbonli yonbdi nni, ki kuani ti o Bijuabuadga diema nni. ¹⁴ O biga po i ke ti baa mi daafaabi ma yeni ti tuonbiadi po sugli. ¹⁵ Nilo kan fidi ki la U Tieu, O biga n tie o junjungu, ke ti nua o. O tagma kuli siiga, wani n cindi ki mali. ¹⁶ Kelima wani ya po i ke bi tagi bonli kuli yaali n̄ ye tanpoli yeni yaali n̄ ye tinga po, ban nua yaali yeni ban ki nua yaali. Lan tie ti badigbandi, bii mi diedma, gobna bii ti yikodi, wani n tagi bona kuli o ya po, ¹⁷ O bo ye, ke bonlibakuli dá ki ye, o yapo i ke a bona kuli taani ki ye lan buali maama ¹⁸ Wani n tie ti gbannandi, U Tieu nitaali yuli. Wani n tie ti yikodi kuli ñiali mi cilma, wani n cindi ki mali, yua n yiedi (faadi) bi kpienba siiga, lani n cedi ke a bona kuli siiga, wani n ye liiga. ¹⁹ Kelima U Tieu yanbuama po i, ke a yabindi yeni o kpiagdi kuli ye Kiristi nni. ²⁰ Ki fidi mi taakalma n̄ tieni wani yeni bona kuli siiga o bijua yeli po, o tɔgn̄i o soma yaama n wuli li daapɔnpɔnli po, ki bili mi yanduanma tinga po bona yeni tanpoli bona kuli po. ²¹ Yinba mo, yognuba, i bo tie nilanba U Tieu po, ki tie o yibala i maalma nni yeni yin bo tie ya tuonbiadi po. ²² Ama, mɔlane, U Tieu cedi ke i guani ki mangi kelima Kiristi yua n kpe gbannandi po, ke yin fidi ki sedi o nunga nni ti ḥandi nni, ke pɔdma bakuli yeni tagli bakuli ki ye. ²³ Li bo tieni ke yin fidi ki kpaa a jiina, ki da pia begma ti dudugdi nni, ki go da fagdi yeni yin den gbadie ke bi maadi, ki go waani tanpoli tagma kuli po ya laabaalhjamo dandanli. Li tie ya laabaalhjamo ya po ke mini Pöli tua tuonsonlo ²⁴ Mɔlane, n pali mani min laadi ya fala po i po, ki gbieni n gbannandi yeni ya fala n pɔdi Kiristi o gbannandi yaali n tie U Tieu nitaanli po. ²⁵ N tuuni U Tieu nitaanli po nani U Tieu n̄ puogi nni ya tuonli i po, ke min waani U Tieu maama kuli. ²⁶ Ban den dɔgñi ya momɔni n hali li bina yeni li

nifiima, ama ke li ji doğdi o ninjanba po,²⁷ U Tienu bua ke ban bandi ku yaalidgu yudandi ḥjalmani bi nilanba siiga nni; li tie lanya Kiristi i i niinni, ti yudandi dandanli.²⁸ Ti kpaadi ki wangi o ya maama i, ti paandi nilo kuli pali, ki bangi nilo kuli yeni mi yanfuoma, ke tin fidi ki seni nilo kuli ke o cie ki dagdi ke bonlba kuli ki pɔdi o Kiristi nni,²⁹ Lani ya po i ke n tuuni boncianla yeni mi tuama ke mi cɔlni o todli paalu yu n ye n niinni yeni u paaciamu.

Diangbenga 2

¹ Kelima n bua yin bandi min kɔni ya kɔnli i po n̄ paa maama yinba yeni Lahodise yaaba yeni ya niba n yabi kaa bani mini nbá moko.² Ke mi taakalma yeni mi buama yeni ya ḥjalmani n ñani ya momoni n duagu U Tienu yaalidgu banma niima nni, yaama n tie Kiristi, n̄ gbieni bi pala yeni li papaali³ Mi yanfuoma yeni mi banma ḥjalmani kuli duagi o ya niinni i.⁴ N̄ maadi yi lani ke nilo n̄ da bondi yi mi tudma maabandi⁵ Bá yeni n gbannandi n̄ ki ye yeni yi, ama n yantiali taani ki ye yeni yi. N̄ pali mani yeni mi la ke i kubi ke li paa, ki go ciibi i dandanli Kiristi nni.⁶ Yin ya cuoni Jesu Kiristi sanu nni nani yin den ga o maama maama yeni.⁷ Yin kpa i jiina paama o niinni, yin cɔlni ban waani yi ya banma, ki ya maa i dandanli po po, ki jaandi o bonjanla.⁸ Yin ya faami ke nilo n̄ da dia yi diagu yeni o maalcianma maabandi yaama n tie fafanma yeni mi tuofaama maama, yaama n maa bi niba maasuagu po yeni ḥanduna ne tuonbiadi danbogda po, ki naa ḥjua Kiristi banma.⁹ Kelima, U Tienu munli kuli ye o gbannandi nni i.¹⁰ O ya yeli po i, ke i baa bonli kuli, wani n die bali kuli yeni yikodi kuli.¹¹ O ya yeli po i ke U Tienukuani yi u konciagu, ama li naa tie bi niba nui ya konciagu ka, ti tuonbiadi gbannangu ñanma, ama, Kiristi ya ciagu.¹² Bi pii wani yeni yinba i ñinwulma nni, o ya yeli po, i ke i yiedi (faadi) kelima i dandanli U Tienu paaciamu po. Lanya paaciamu n yiedi Kiristi ki ñani o mi kuuma nni.¹³ Yognuba, i den kpe i tuonbiadi yeni i jelma po i, o guani wani yeni yinba li miali nni, ki dini sugli ti tuonbiadi kuli po.¹⁴ O piini ban diani ya panli cuonu ti po, yeni ya tili nni ke bi den diani lanya yikodi. O ñani likuli, ki kpa ki tabni li daapɔnponli po.¹⁵ O landi gobna yeni yikodanba paatiadi, ki seni ba asala sūiga. ki yuani ba o yudandi po li daapɔnponli po.¹⁶ Lanwani ii, yin da cedi nilo n̄ jia li buudi kelima yin di yaali bii yin ñu yaali ya po, bii jaanma bá po lanyaaka ḥmaapaano po bii fuodma dana po.¹⁷ Lanya bona kuli tie ya bona n ba yuandi ki cua ya junjungu i, ama i momoni wani ii, li tie Kiristi i.¹⁸ Yinda tuo nilo n̄ fie i yudanyema kelima bi kpali li yumiinli, ki jaandi malekinba. Lanya nilo kuani o yama wan nua yaali nni, ki ji tua yuondaano ke laa pia niima, kelima o nisaalmaalma po.¹⁹ O ji ki pia Kiristi banma bawaamu, wani yua n tie li yuli, lani n dingi u gbanu kuli, ki cedi ke ti gbannandi kuli taani ki tuugi yeni a tuga yeni a jiina, ke u gbanu kpeli, ke U Tienu dingi u.²⁰ I ya taani ki kpe yeni Kiristi, ke li ḥjua ḥanduna ne ya yebiadma po, li nan tieni ledi ke i ḥjua ḥanduna n̄ niini ki bili ya kuana, ki tua:²¹ "Da jelni mani yeni ne, da leni mani ne, da sii mani ne?"²² Lanya fuuna yeni li tunda tie bi niba yaa, ki nua ya bona bona ke ya sɔni yeni a ñan biidi bii ñan di ki buodi.²³ Li fuuna naani yeni nisaalo yanfuoma yeni i, ki ḥjua nilo jaanbuolcelu, nufanu yumiinli, ki niindi ke lan kubi u gbanu yeni u tonu, ki nan ki pia ya mayuli n ba todii tin bandi ti gbanu bonbuakaali yaali n dagdi ti po.

Diangbenga 3

¹ Lan wani, yi yaa den fiel len kilisite tinkpiba sign, yaa ling man yaa bonl n ye tanjol po, kilisiti n ka naankani u Tienu jienu jo. ² Yaa duana ma e yoma tampal bonl nni, ki da kuand yi yam njanduna ya bonla nni. ³ Yi kpe, ke e miano mo wuo len Christu u Tienu kan. ⁴ Christu, yuoin tie emiana, yaa go cuo ki daagiel o yul ya yugunu, emoko batani ki dodgidi len o kpiagid nni. ⁵ Lanwan, yin kpa man ḥan dund bonbuoko biadil, yaal n die yigban-onbuoli, m conconm, ti cagindi, buol kul, ti glanand bon buakabiadil, yaal n jaagini yaa buamo kul len mi ḥalimon buam, yaala n tie nan e buli ḥoodimo yen. ⁶ Laa bonla ya po yo, ke u tienu pabienl cuonu baa cua bi niyiekaab po, ⁷ Yimbaden tie yene yin den ye ti tuon biad nni yaa yogunu. ⁸ Ama moala, yin ḥaa man yaalo n tie ne kul: li pabienl, li mutuoli, enanga, ku tuotabigu len yaa majoagind n ḥaa yi ḥoana nni kul. ⁹ Yin da pua Jaama leni yiyaba, kelima viden landi u tagikpelu len u bontienkaala nani li lia dili yeni ¹⁰ Gi lani u tagipaanu, u tienu yuon tagi u n pandi yu yogunu kul, yu n naan len o, ke yin pundi gi bandi o cain. ¹¹ Laa tagipodun nni mi gagiolima gi go ye Jufonba len yaaba n kaa tie Jufinba siiga, maa go ye yaaba n kud ya siiga, maa go ye yaaba n kaa maabdi gilesi maama leni ya moatieba n yi sita yaaba, maa go ye leni i yonbi leni yaaba n die bi yula siiga, kilisiti tie li kuli, gi go ye bikuli nni. ¹² Yi tie u Tienu n gandi gi goyidi yaaba o yuli po, gi tie o buakaaba. Lanwani yin ya la mani nani li liadili yeni mi ninñigladima leni li ḥanbili, leni li yumiinli leni mi dingoma, leni li juunli. ¹³ Yi siiga nilo ba ya la ke o lielo tieni o yaala n bia, wan da yemidi o po wan tie maama kuli, wan da yemidi o po wan tie maama kuli, wan pa o sugili. Nani Krisito nden puni yi sugil maama, yimo n ya puuni yiyaba sugili yeni. ¹⁴ Yin la laa bonjanl kuli nani li liadili yeni, yin ḥagini mani mi buama nani gu gbanñagidigl yeni, yaama n baa taandi gi luoh yikuli yenma nani lan dagidi maama. ¹⁵ Krisitu yan duama n ya die yi pala nni kelima yin tuugi leni Krisitu gi tie gban nanyendi o niinni yeni. Moamoani ll Tienu yini yiyin ya mani leni yiyaba yi yama n ya dua. Yin yo ye mani leni i tuondi u Tienu po. ¹⁶ Kristu maama ḥaliman n ya gbie yi pala nni. Va bangi mani yiyaba gigo tundi yiyaba leni mi yan fumuuanma. Ya yiini mani pisominba, len ya yani n pagi u tienu, leni ya yani n doogidi U Trenu Suoma yua n bangi yi yaala, gi yiini gi pagi u tienu len i twcenoli yaala kuli, tieni mani likul yomdano Jesu yeli po, gi ya tuondi ll tienu Kelima Wani Jesu yapo ¹⁷ Laa bonla kuli tie yaala n ba ti cua ya jinjingu, li bonmoanba liba tie Kristu. ¹⁸ Bi nuba ye, yaab n bangi ke o nulo n kpai ke o wadi o yuli gi jaandi male ekurba. bi nua ke bi tie liiga yaaba kelima ban la ya bonlekaala po, gi gbenibidi biyula fanfanma bi yantiana po, yan naani len bi nisaaliba kuli yantiana. yind da tuo manike laa nibuolu n biigi yedi ke yii dagidi gi kan ba yi nuama panpaani. ¹⁹ Bi tiendi yeni kaa tuugi leni Kristu yua n tie li yuli: Wani Krisitu ya niinni ke o yaaba, yaaba n tie o glannandi, baadi yaala n dagidi bi mialí yema po gi tuugi yenma ti gannandi nni kelima ti jiini leni ti tuga po, gi kpedih nani u Tienu n tendi ke bi kpedih maama. ²⁰ Yi ya kpe leni Kristu gi paadi leni njanduna maasuayu, be yapo ke yi go tuo ke njanduna kuana die yi nani yi da tie ḥanowna yaabo yeni? ²¹ Be yapo ke yi tuo gi ḥnua laa kuana ya n tie: Nan da ta, ḥan da leni, ḥan da sii ²² Akuli maadi ya bonla n pia mi tienna go ba bodi ya maama. Akuli ḥnua binisaaliba n bili gi bangi yaala ²³ A kuana yeni tie nani a pia mi yanjuomo kelima a cedi bi niba n gandi ban baa jaandi maama, gi go bili bi niba nya Wadi bi

yula gi Wangi bi gbannandi pala, ama nja pi mayuli gi ba todi bi nuba ban ya paani bi gbannandi bonbuakaala. ²⁴ yi bani ke yi bo taan len obila kuli gi ba wan bili yi po ya ɣalimani ke yi tie yi panpaani, kelima yitu uni t yomdano Kristu po. ²⁵ Yuo n tieni yaal a n bia kuli bo ba o biodimo pan paani, kelima u Tienu gi gagioli bi nuba leni biyaba.

Diangbenga 4

¹ Canba nba n ya tiend b tuon sonla yal njan gdagd, kdugn: mɔ pia canba ku ye tapol po. ² ɣam k ya jaand man yen a donda yanin. ³ Ya jaand man tya po mɔ, ku tien n fid k fuod l ganl u ñɔmaan po, k min fid k tund b nub Kristo ciila, yal ya po nced k n y c dan salgn. ⁴ K go ced k yuakul n ɣam k bando nan m bi bu maad nand yen. ⁵ ya ye man yen n yanfuom yen cincanl yab k go da biand n yaam. ⁶ I maani nya yeg yen i ñɔgaal, k man n gbadim, lanfid yin band yi bu jiin yua kul nand l'an ya man o. ⁷ N ninjua, n buad o, u tien tuonsu gbengl yua tieg, n tuonsanlielo yua kb yiu Tisik yen, bu waani min tie yua. ⁸ N ban yo k sono i kann, k yin band tin ye nand, wan fid g song i pala. ⁹ N sɔna yen n ninjua buad'o Onesim yua tie i mɔ ya yua. B bu waani tin yen nanad kul ne kam ne. ¹⁰ Aristark, n yom yegnu fuondii, yen Barnabas ninjua Marc, yua ya poi kb den dien k Maadi ku ya pund i dogn yin ɣam g gau bonjanf yeni ¹¹ Jesu yua kb yiu Justus yen mɔ, fuondi b kul ne tie konjakpela i, k tie yab biba mɔn todn kn fiel k san u tien tuonl, k go den song n pal. ¹² I nataanu Epafras Jesu Kristo tuonsunl fuondii, u l gba i poi u jaandin, k mɔkiya pan set k gben, k go gbad bonkul ya niimin yin jiin iba canii u fien buamin ¹³ K dugn n tiend kasied u po ku l gba yim yen Laodise, yen Hirapoli yab kul po u jaandin. ¹⁴ N donl buad'o dogda Luc fuondi, yen demas ¹⁵ Fuond man t ninjab yab ye hal Laodise yen Nin fas yen u jaandiogn yab, yab yen u den yen kul n po na. ¹⁶ I ya pan cog u kadaaog ne i denpo k gben, yin mond Laodise yab n mɔn cog l kadaaog, k yin yuand k ga min den ten Laodise jaadiog ll ya kadaaog yen, k cog l mo. ¹⁷ Yin ji maad arsip: ɣam k diid u Tien tuonl yal ka den ga yen, k ɣam g son lan ya njan. ¹⁸ Min pol monondien ne yen n nuu. ya tien man n po k n ye dansal gni u Tien balg n ya yen i.

1 Tesalonika

¹ Mini polo, Siliven yeni Timote, n diani li tili ke fuondi yinba tesalonika jaandieli yaaba n ye u tienu yua n tie baa nni yeni ti diedo jesu kilisiti nni, ke o ḷanbili yeni o yanduanma n ya ye yi po. ² Ti tuondi u tienu yoginu kuli, ti tiadi yi yela ti jaandi nni yi po. ³ Ti tiadi yoginu kuli ki kaa cedi yi dandanli tuonli po yeni yi tuuni yeni mi buanma maama po, yeni yi pia ya dandanli sedima, ti diedo jesu kilisiti yua n tie u tienu ti baa nintuali. ⁴ N ninjaba u tienu buakaaba, ti bani ke u tienu den yini'yi. ⁵ Tii den wang'i yi o laabaali ḷanmo yeni mi maama bebe ka, ama yeni u tienu fuonma yua paacianmu po, yeni li pamancianli kelima la bɔn'yi, yi bani tin den ye yi siigan yeni ya tɔgu buolu yi ḷanmu po. ⁶ YI den tua yabi n ḷodi tinba yeni ti yonbidaano yaaba n gaa u tienu maama ba o fala cianmu siign yeni u tienu fuonma yua n puuni ya pamanli po. ⁷ Ke yi fidi ki tua ban ba togidi yaaba yeni yabi kuli ye Masaduana yeni Akayi po. ⁸ Kelima laa tie yi ya kani yeni Maseduana, yeni Akayi bebe ke u tienu maama den ya yaali, ama i kaani kuli yi dandanli maama den yadi ke laa go tie tiladi nilo n goa maadi li po. ⁹ Kelima bani bi ba tie sieda li po yeni tin den ba ya cangaanma yi kani, yeni yi den lebidi ke ḷoadi(ḥɔdi) u tienu ke njaā i buli, ti ba ḷoadi u tienu yua n fuo ke tie moamoni. ¹⁰ Moala yi gu o bijua jesu, wani jesu yua n den fii bi kpienba siigin ke den faabi ti u tienu pabienli yaali n ba cua.

Tesalonika 2

¹ N ninjaba, yinba bani ke n pundma i kani laa tua fanma. ² Ama tin la ya fala yeni, ya sugidi Filipi dogin nni, nani yin bani maama tin den taani ki cuo ke lolí lan ya papaali yeni ti tienu, ki tin waani u tienu o laabaali ḷanmo ke yaani a maba. ³ Kelima tin den tundi ya tunda, naa den tie ki baandi yi yeni ya yantiali ki ḷani janbi maam. ⁴ Ama yeni u tienu den diidi ki sua ki ti dagidi k o teni'ti o maama, yeni wani tin den maadi lan ya maama ka k bua tin mangi bi niba pala ka, ama tin den bua ki ya mangidi wani u tienu ya pali. ⁵ I bani ke tin den ye i siigan ya yognu, ti den ke wang'i ti ḷnomandi ka, ti goa den pia ḷalmani buama yantiali u tienu tie ti sieda lan ya bonli kuli po. ⁶ Tii den lingi bi nisaliba ya kpiagidi ka, yaabi ba ñaa i kan bii yaabi ba ñaa kaan tianu mɔ, ya yoginu ke ti den pia u paalu ke tieni yeni nani tin tie kilisiti tondiba po. ⁷ Ama t den ye mi siigan, yeni mi yanjiima, nani o pomado n kubi o bila maama yeni. ⁸ Yeni, ti pali den siadi li po, ti den ye yeni li pamanli, ke tin waani o laabaali ḷanmo, ba u tienu maami beba ka, ama tinba mɔno ya miali yenm po, kelima i buanma ti po i, den pundi lan kani. ⁹ Kelima, yi ya tiadi, n kpiiba, ti tuonli yeni ti fala u ñiagü yeni u yienu kuli, tin den tuuni ka ke bua ke tua oba kuli po tugili, ya yoginu ke ti den wang'i yi o laabaali ḷanmo ¹⁰ Yi tie sieda li po, u tienu mɔ tie sieda, ke tii den pia tagili yaali ke li ba fidi ke jagili ti yi siiga. ¹¹ Yi go bani ke tin den ye yi siiga, ti den ye i po nani bibaa n tie maami o bid po yeni, ke puun yi i tundi, ke paagidi i pala, ki go tiendi i po sied. ¹² Ke yi ya cuoni maama n ḷani u tienu po, wan yua yi yi o badi dienma nni. ¹³ Li ya po, yoginu kuli baa tiendi u tienu baliga ke dugini o ḷanbili po, yeni ya yoginu kuli ke ti gbadi u tienu maama, u tienu maama, yanma, ke ti den tuo ganma, ke la ke tie nisali yantiali ka, ama nani man tie maama,

u tienu maama yanma tie maamoni ke tuuni yabi pia ti dugidi mi po. ¹⁴ N kpiiba yi den nɔdi u tienu n yini yabi jesu kilisiti nni ya jaandidiena ye Jide, kelima i doginu yaaba den waani fala nan bi ya dogun jifnba n den waanb 'ba ya fala. ¹⁵ Bani den kpa o diedo jesu yeni bi nisoginkaaba. Ke waani ti mo kog laa fala biado, ba ke bua u tienu maama, bi tie bi niba kuli yibali. ¹⁶ Bi yiedi ti po ke tin da wangbi nilanba u tienu maama ke bi mo baa m faabma, bi tieni ke li pundi bi tuonbiadi po. Li pundi u tienu n cuo'ba. ¹⁷ Tinba, ynbi n ninjabi, yoginu ba tin siedi i kani, ama tin den siedi ke nja'a'y i yeni ti gbannandi ne. Ti pali wani den ta yi po. ¹⁸ Ti den bua tin go cua yi kani, mini yeni pol, ama ti bobini li po taalimi lie, ke sitaani pani'ti. ¹⁹ Kelima bee n tie ti papali saala po, bii ti pamanli, bii ti kpiagidi, laa tie yinba yeni nitoba, ti yonbidaano jesu kilisiti n ba te gua cua a? ²⁰ Kelima yinba n tie ti kpiagidi yeni ti pamanli

Tesalonika 3

¹ Tin den ki fidi ki juuni yeni tin waagi yeni maama po, ti den jaggi ke min yeni Silasi n ba ye yeni Ateni beba. ² Ke sɔni ti kpiilo Timote i kani, o taani ke suani yeni u tienu, ki tie ti tuonsɔnlielo Kilisito laabamanli muandun nni. Ti sɔn'o ke wan paagi i pala, ki tundi yin ya se bonjanla i dandanlin nni, ki siiga n oba kuli yama n da ɔmadi yeni ban wangbi ya fala po, ³ kelima u tienu jagi ti po lan nni. ⁴ Ya yognu k n den ye yen'i, ti den tuodi ki wangbi ke bi ba waan'ti fala, li goa tieni nani tin den yedi maama. ⁵ Nani min den kan fidi ke juuni ke kan la'i yen, n den sɔni Timote i kani ke wan bandi yin se li dandanli nni maama, kelima n den jie ke mi tulima daano n da te tunlini ke cedi ke ti tuonli i siigan n tua fanma. ⁶ Ama Timote n ñani i kani ke kpeni ke la ke waagi o puni'ti ya laabaali n mani. O go waan'ti yin pia ya dandanli yeni ya buama n tie nandi. O maadi ki bua yin la'ti nani tinb n bua tin lai maama yeni. ⁷ Lan ya po ti kpiiba, baa tin li ye yeni, o yinyienu biadu, ke laadi fala, ti pala pa yeni yin pia li dandanli ⁸ Mola ti yama dua kelima i se ke li pa ti yonbidaano jesu kilisito nni. ⁹ T kan fidi ki tuoni u tienu lan dagidi tin pia ya pamanli o kani ki dugini po. ¹⁰ U yensiinu yeni ku ñiangu kuli ti miadi u tienu yeni ti pala kuli ke tuo tin gedi i kani ki todi ke yin baa ki biini yaala n pɔdi i dandanlin ¹¹ Ti baa u tienu yeni ti diedo jesu n ñanbiti po u sanu tin goa cua ki lai. ¹² Ke u tienu n pugni i siigan mi buanma yaali ke ti pia i po. ¹³ Wan todi, ke i pala n ñanbi ki cie ke yin ya gbie yeni tinjani u tienu nungan nni ya yoginu ke ti yonbidaano jesu ba guani yeni o maleknba.

Tesalonika 4

¹ Mɔla wani, n ninjabi, ti paandi ti pala ki go cegi ti diedo jesu tuonli po, i go gbadu ti laabaalo yaal n tieni kuli, yin ba cuoni maama ki fidi ki ya ñani u tienu nungan, maamɔma, i go li cuoni yeni, yin ɔmigdi ke go sɔni ñanma ke pugini. ² I nan tiani tin den naani maama ki baa suani ti diedo jesu sɔnu ni. ³ U tienu n bua yaali tie ke yua kuli n kubi o yuli ti ñandin ni ke go cuo oba yeni mi conconma. ⁴ Ke yua kuli n fidi ki cuo oba yeni mi conconma ke bia maadi i mɔni. ⁵ Oba kuli n da ɔja ti nianbiidi n kuni o yuli, nani yaaba n ke bani u tienu n suani maama yeni. ⁶ Oba kuli n da di o lielo jodi bii ke jaanbi o lielo i tuona nni, kelima ti diedo ba bu ke ñimali yua biidi tubli nani tin den waani maama yeni. ⁷ Kelima u tienu ke yi'ti ke tin ya suani jogindi tuonli ka, ama tin ya ye ti ñandin. ⁸ Lani cedi yua

yie ke kan cömlin tin yedi ya maama ne, naa yie yinbi ka, o yie u tienu yua n ten'ti o fojanmo i. ⁹ Yaali n tie i liebi buama, la ke tie ke ban diani tili ke waani ka, kelima u tienu mōno bo tuodi ke waani yin ba bua i liebi maama. ¹⁰ Maamōnmi, i go li suani yen Maseduanī dogni kuli i siigani, ama yin ḥanbi ke pugini. ¹¹ N goa cegli ke yin ya tie suoo ke suani i tuoli nani tin den waani maama yeni. ¹² Yin ya kubi yeni, i mōni nni lan ya pia li conlin yeni yaabi ki bani u tienu ke liba n go da podi i. ¹³ N kpiiba, n ke bua ke nilo n ya ye li bonbonlin i yaali ntie bi tinhkpiiba ya po, ke lan ḥmadi o maalima nani yabi n ke pia ban daani yaali. ¹⁴ Ti ya tuo ke jesu bo kpe ke bia yiedi, u tienu ba yiedi'ti mo ti kaadin yeni jesu. ¹⁵ Ke dugini nani u tienu tili n yedi maama, ke tinbi yabi n da pia i miani ki gu jesu guanma; ti kan gaa liiga yeni bi kpienma ka. ¹⁶ Kelima ti diedo ba cedi maleknba siigan yendo n yigini, li naatunli n goa moa tapolu po, yabi n du jesu po ke den kpe ke bia yiedi. ¹⁷ Ke tinba yabi n da sieni ki pia i miani, wan yugdi ti kuli ke do yen'ti tapolu jesu ke yeg yeno li pamanlin nni. ¹⁸ Yin ya paandi i liebi pala li maama po.

Tesalonika 5

¹ Mola yali n nua o yogu yeni a dana ke tie lan tieni tili ka, ² kelima i bani ke o diedo yogu ba cua nani o suudi yeni u ḥiagu. ³ U yogu cuon, b toba b maadi: li kuli tie pamanli yeni tin ye li guunlin.” ama u tienu fala b jiidi ti po nani ti madi n yi cuo o pua i, yeni bi kan ḥnaa leni palbi. ⁴ Ama n ninjaba, i ke ye li bonbonlin k li daali n te ba i po nani o suudi yen ka. ⁵ Kelima i kuli tie mi yinyinma yeni li daali yabi. I ke tie o ḥiagu yabi ke buali bonbonlin. ⁶ Mola, da goa man nani bi tsoba yeni. Ama ya cengi mani. ⁷ Kelima, yabi n goa o ḥiagu ⁸ Nani tin tie u yienu bila yeni, ti baa ḥjani, ke la li dandanli yeni m buanma, k ciibi ḥalbagaa. ⁹ Kelima u tienu ke lugdi'ti ke u mutuoli n ba ti po ka ama ti yonbidaano jesu buanma po. ¹⁰ Ke kpe ti po, ke nua ti gogi, ti fuo yeni wani. ¹¹ Mola, ya taagi ke goa ya todi mani i lieba nani yin ban maama yeni. ¹² Ti jaandi k yin ya bani ke conlin bi cianbi yeni yabi n ḥmagdi u tienu tuonli. ¹³ Ti miadi ke yin ya pia mi buanma bi po ke dugni tuona po. Ya ye mani li pamanli ni. ¹⁴ Ti pug'i, maadi mani yabi n fuo li ḥmadlin ya paandi yaab ye a maaban, ke todi talignba, ya jie man b nunbaogu. ¹⁵ Cuo mani iba ke nilo n da ḥmiandi biandma, ama ya ḥua mani yaali ḥjani ḥmianma yua kuli kani. ¹⁶ Ya ye mani li pamanlin yogu kuli. ¹⁷ Ya jaandi mani ke da sedi. ¹⁸ Ya tiendi mani baligi bonli kuli po, kelima u tienu bua yeni jesu po. ¹⁹ Da jundi mani mi tagma. ²⁰ Da yie mani mi dōgdima. ²¹ Ama ya bigidi mani li kuli. ḥōdimani yaali n ḥjani. ²² Yie mani bonbiili kuli. ²³ Mi yanduanma tienma n paag'i, ke i tagima, i nalimu yeni i gbannandi n ya ye o kani ke jeje ki ye hali ti diedo jesu cuanma. ²⁴ Yua n yini ḥjani, wani n go bi tieni. ²⁵ N lieba, ya jaandi mani ti po. ²⁶ Fuondi mani i lieba kuli ti ḥjandin. ²⁷ Yonbidaan po i ke nmaadi, ke bi numōnba kuli n cogi li tili ne. ²⁸ Ke ti diedo jesu baliga n ya ye yeni

Polo n̄ diani ya tilieli Tesalonika yaaba po

¹ Pɔli, Silasi leni Timote n̄ diani ya tili ne, Tesalonika jaandtieba yaaba n̄ dugi U T ienu, ti Bāa leni ti Diedo Jesu Kirisiti nni. ² U Tienu ti Bāa leni ti Diedo Jesu Kirisiti ḥanbili leni mi yanduanma n̄ ya ye leni yi. ³ N̄ kpiiba, Ti baa jaandi U Tienu yi po yogu kuli. Lan buaḥi maama n̄ yeni kelima i dudugdi kpèdi boncianla, ke i buama i lieba po pugdi. ⁴ Lani n̄ cedi ke tinba ti bá maadi i maama leni li pamanli U Tienu jaandiedi nni. Ti maadi i pañili (juunli) leni i dudugdi leni ban wangyi ya falaciamu, ti maadi yin tuodi ki gaani faligima po. ⁵ Li tie maalma i U Tienu buujiali po. Lan ba juodi maama, i ba dagdi yeni yin kua U Tienu Diema nni kelima i la fala o po. ⁶ Li tiegi ke U Tienu n̄ ḥmiani yaaba n̄ den falgi yi u falciamu, ⁷ ki nan sɔngi i pala, yinba yaaba ke bi waani falaciamu. O ba tieni la ti Diedo Jesu ya n̄iānjaljanli nni ki guani leni o paaciamu malekinba. ⁸ O ba jiini yaaba n̄ ki bani U Tienu leni yaaba n̄ ki cōlni ti Diedo Jesu laabaaljamo u muciamu nni, ki tuu li panli. ⁹ Bi ba pa bi tuonbiadi panli ki fagi leni O Diedo leni o paaciamu yudandi. ¹⁰ O ba tieni la, o ya guani ya daali ke o buolu ba dondi o, ke o dugkaaba n̄ kpaandi o yudandi. ¹¹ Lani ya po i, ke ti baa tundi ki jaandi i po. Ti jaandi ke ti Diedo n̄ tieni siedi ke i dagdi leni U tienu n̄ lugdi ki yini yi. Ti jaandi ke wan niani ya ḥanma n̄ tieni ki dudi o buama nni leni i dudugdi tuona. ¹² Ti miadi ke U Tienu, Ti Diedo Jesu Kirisiti ḥanbili po, Ti Diedo Jesu yeli n̄ baa ti kpiagdi i po, ke yi mo n̄ baa ti kpiagdi o po.

Diangbenga 2

¹ n̄ nua ti Diedo Jesu Kiristu cuama, yeni tin ba taani ki kali yeni o, n̄ naataani, ti mia yi sugli, ² ke yin da ḥa ban lebdi i yantianjanli faala, lani yaa ka ban ḥmadi yi yama, yeni ya maama n̄ naani sawali, bii maabanma, lani yaa ka tili ke bi tua ke li ḥnani ti kani, nani O Diedo guanma yogu pundi. ³ La baa maama kuli, yin da cedi ban taa bu nunfanbu ki bondi ki tulini yi; kelima li buali ke mi yenyeima n̄ kphia ki cua yo, ke tin la ti tuonbiadidaano n̄ legdi, wani yua n̄ tie mi bodma bijua. ⁴ yibali yua n̄ dongi o yuli ku tua ke o cie U Tienu bii ke o cie yaali n̄ dagdi yeni ti kpiagdi, hali ki kali U Tienu jaandiegú nni, ki yini o yuli ke o tie U Tienu. ⁵ I ki tiani ke n̄ den maadi yi lanya bona min den ye i siiga ya yogu? ⁶ To mɔlāne, i ji bani yaali n̄ pani o ke wan da legdi ke o yagu dā ki pundi. ⁷ Kelima mi biadma yaalidgu tuona ji tuuni i; li buali ke yua n̄ dā pani o yeni, n̄ bodi, ki pandi o u sanu. ⁸ Lanyogu, mi biadma daano ba legdi, ti Diedo Jesu n̄ piebi o faama, ki biidi o sani, ki cedi o cuama yenyenma n̄ biani o cain. ⁹ Li biadma daano legdima ba ḥna setaani aalu kani i, yeni yaalidgu tuona yeni li bulbɔndi yeni mi tofaama. ¹⁰ O pia ya nunfanbiadibu n̄ ba bondi ki biani yaaba n̄ ki tuo ki ga ke i mɔmɔni buama n̄ ba faabi ba. ¹¹ i, U Tienu ba soni bi po ya paalu n̄ ba tulini ba, ban ḥodi mi tofaama sanu, ¹² ki fidì ke ban bu ki cuo yaaba n̄ yie mi tegimba sanu, ki tiendi mi biadma ki mangdi bi pala kuli. ¹³ Tinba ya po, n̄ naataani, O Diedo buakaaba, ti baa tundi ki jaandi ki tiendi U Tienu balga i po, kelima U Tienu tuodi ki lugdi yi hali mi cilma, ki ba faabi yi, mi fonjanma ḥanbli po yeni i dudugdi i mɔmɔni nni ya po.

¹⁴ Lanyapo i, ke o taa ti laabaaljamo sanu, ki yini yi ke yin baa ti Diedo Jesu Kiristu kpiagdi. ¹⁵ Lanwani i, n naataani, yin ya see taajalalie, ki ya kubi yin ga ya tunda yeni ya ñomaama mi maama kani yeni a tila kani. ¹⁶ Ti Diedo Jesu Kiristu yeni U Tienu T Báá, yua buadi ti, ki puni ti ya baagli yeni ya dandanli n ki pia gbenma o ñanbli po, ¹⁷ Wan songi i pala, ki pugni yi u paalu a tuonjama po yeni maajanma kuli po.

Diangbenga 3

¹ Mola, n naataani, jaandi man ti po, ki fidi ke ti Yonbdaano maama n yadi tonma, ke ban tuo ki gaa leni ku colngu nani lan bo tieni i kani maama yeni. ² Ke U Tienu ní ñani ti a nibiada leni bi tondanba siiga, kelima, bi kuli ki pia ti dudugdi. ³ Ti Yonbdaano ñani, o puni ti u paalu, ki go guu ti leni ti tuonbiadi. ⁴ Ti Yonbdaano cedi ke ti pia li dandanli yi po, ke i tie, ki go baa tie tin miadi yaala. ⁵ Yonbdaano n todi yi yin bandi U Tienu buama, ki todi yi yin pia li juunli nani Kristo yeni. ⁶ N naadaani, ti miadi ti yonbdaano Jesu Kristo yeli po, ke yin fagdi leni ya niba n ye ku yenyeibiigu nni kuli, ki go ki colni yin gaa ya tunda ti kani. ⁷ Yinba mono bani yin ba togdi ti maama, kelima ti den ki ye leni ku yenyeibiigu nni ka. ⁸ Obá den ki teni ti ti jiedi faala ke ti dini; ama, ti den yen tuuni yienu leni ñiagu ki laadi fala yo, ki je; ke tin da tua tugli obá. ⁹ Li ki tie ke ti bo ki pia yiko leni ban teni ti ti jiedi ka, ama, ti bo bua yin togdi tinba mono ya yenyeienu i. ¹⁰ Kelima, ya yogu ke ti den ye i kani, ke ti bo maadi: Yua n ki bua ke sóni tuonli, wan da je mo. ¹¹ Ama ti nan gbia ke bi maadi ke bitoba ye i siiga ki ye ku yenyeibiigu nni, kaa bua ke bi sóni tuonli, ama ki nan ye ti bonyoyuodi nni. ¹² Ti miadi li danba, ki balni ba Jesu Kristo yeli po, ke ban ya tuuni ki je bi fala po leni mi yanduama. ¹³ Ama yinba n kpiiba, yin ya tie mi ñanma. ¹⁴ Li ya tie ke yua ki colni tin maadi yaala li tisonkaali ne nni, yin ñaaa o ki da nagdi o, ke i fee n cuo o. ¹⁵ Yin da kubi o nani i yibalo ynei ka, ama ya cegli o man i ninjua yeni. ¹⁶ Mi yanduanma Yonbdaano mono n puni mi yanduanma yogu kuli, bonla kuli nni! Yonbdaano n ya ye leni i kuli! ¹⁷ Min Pöli n diani li tili ne leni n nugu, ki fuondi yi. ¹⁸ Ti Yonbdaano Jesu Kristo ñalbalgo ní ya ye leni yi !

TIMOTE TIKPIALI

¹ Pôli, Jesu kiristi tondo nani lan ɳua U Tieu ti candaano yeni Kiristi Jesu, ti dandanli bali maama yeni, ² N dangi ya tili ne, Timote, n bijua ti dudugdi yeni i mɔni nni po: U Tieu, ti Bâa yeni Jesu ti Diedo ɳanbli yeni mi niñingbadcianma, yeni mi yanduanma ñ ya ye yeni a. ³ Nani min den waani a ke ɳan tieni maama ki fidi ki gedi Maseduani yeni i, ɳan ya ye Efesi dogu nni ki fidi ki waani bi niba ban ba tɔgn̩i ya sanu, ki da lebdi yennɔd̩ma bi tunda nni. ⁴ Ban da cengi bi tunda nni a togda yeni ya nifiima n ki pia gbenma, ki nan fiindi mi ñɔniamma, kaa pugdi bápu ke li ɳua ti dudgdi U Tieu tuona po. ⁵ Ama li bali maama ñ ɳua yaali n tie mi buama yaama ñani li papenli nni, li yantianjanli nni yeni ya dudugdi n tiegi i momɔni sanu nni. ⁶ Ya niba n lebdi ki taa santianu, tudi ki kua ya maacianma n ki pia mayuli nni. ⁷ Bi bua ban tundi bi niba li bali maama, ama ki nan ki gbia ban maadi yaali yeni ban wangí yaali niima nni. ⁸ Ama, ti bani ke li bali maama ɳani, li ya tie ke nilo taa ma ki soni ya tuona n tuagi ti yikodi sanu ⁹ Ti nan bani ke li bali maama ki bili yaaba n tiegi po ka, ama yaaba n ki colni yiko yeni yaaba n fiindi mi yenyiema po i, a yenyieda yeni ti tuonbiadidanba, yaaba n ki ɳua U Tieu yeni bi yanbɔndanba po. Mi bili yaaba n biani bi danba miali yeni a nikpala po i. ¹⁰ yaab n kuani bi yuli mi conconma nni, yaaba n taa nintuali, ki dua yaaba, a nisuura yeni a sanjiala, bi tuofaadabanba, a tingbangbaaba yeni yaali n ki tuagi ti dudugdi sanu kuli po, ¹¹ Lan ya bangma ɳua O cabŋandaano U Tieu ñ piani nni ya yudandi laabaalŋamo i. ¹² N maali ke ti Diedo Jesu Kiristi yua n pugni nni u paalu, kelima o diidi ki sua ke n duu o po i ke o puogi nni lan ya tuonli, ¹³ Mini yua n den fanbi U Tieu yikodi, ki go tie jadi daano, n baa U Tieu ɳanbli kelima n den ki bani ki tie lankuli. ¹⁴ Ama Ti Diedo ɳanbli tɔgn̩i min pia ya dudugdi yeni ya buama Jesu Kiristi nni, ki paadi likuli. ¹⁵ Ya maama ne mɔni boncianla, ki go pia ti dudugdi yuakuli po, ke Jesu Kiristi cua ki tinga po ki bua faabi ti tuonbiadi danba i. Mini n biidi bi siiga nni ki cie. ¹⁶ Ama lanyapo i, ke n baa mi niñingbadma ke li wangí ke mini n cindi ki la Jesu Kiristi ñ pia ya juunli. O tieni laní, ke lan tua nannanli yaaba n duu o po hali ya miali n ki pia gbenma. ¹⁷ Mɔlane, ti kpiagdi yeni ti yudandi tie hali ya yognu badciamo, yua ya miali n ki pia gbenma, ban ki nua yua, Tienyendu baba yaadi, li bina yeni li bina, Ami! ¹⁸ Timote, n biga, min teni a ya maabilkaama ne, ke mi ɳua ban den pua a po ya sawali yeni, li tie ke ɳan kɔni li kɔnkɔnmɔnli; ¹⁹ ɳan ya pia ti dudugdi yeni li yantianjanli. Bi tianba buoni li, ke li tulni ba, ke bi fagdi yeni ti dudugdi. ²⁰ Himene yeni Alekisandiri ye bi siiga nni, N sagni bani yeni suaani, ke ban bangi ban ba tɔgn̩i ya sanu ki ji da fanbi U Tieu yikodi.

Diangbenga 2

¹ Lanwani ii, n dá ba paani a pali, ke ɳan ya tie i jaandi, ki miadi u sanu, ki miadi sugli, ki tiendi uU Tieu balga bi niba kuli po, ² bi badcianba yeni yaaba n pia yikodi kuli po, lan todi tin ya ye ya yema n ɳua mi yanduanma, li yanjaali, U Tieu sanñɔd̩ma yeni li seli nni. ³ Lani n ɳani ki dagdi U

Tienu ti candaano po. ⁴ Li tie o po buamɔnma, ke bikuli n̄ baa mi faabma, ki bandi i mɔmɔni cain. ⁵ Kelima, tienyendu baba n ye, yeni candanyendo baba, bi niba yeni U ienu siiga nni, Jesu yua n tie Kiristi yeni nilo. ⁶ Wani n yidi o yuli salga bi niba kuli po. Lani n wangi wan tieni ya kasiedi lan buali ya yognu. ⁷ Lanyapo i, ke bi bili nni ke n tie tundka yini tondo. N maadi i mɔni i, n ki pua tuofaama ka. N tuonli n tie min tundi bi nilanba ti dudugdi yeni i mɔmɔni sanu nni. ⁸ N bua bi niba n̄ ya jaani ban ye naani kuli, ki yi doni bi nui ti ɔjandi nni, ke pabienli ki ye ki buali tama. ⁹ N go bua bi puoba n̄ ya bobo bi tialakaadi lan buali maama, ke li ɔjua li fangli yeni bi gbannandi ɔlungu sanu, ban da la, ki pili bii ki pangí bi udi yeni wula bii anjilfa, ki da yie ya tialakaadi dunga n paa. ¹⁰ Ama, N bua ke ban ya ɔjanbidi bi yula lan buali maama nani ya puoba n wangi ti dudugdi bi tuonjama po yeni. ¹¹ O pua bi baa bangi bonli kuli li ɔminɔminli nni i, yeni u ɔlungu sanu nni, ¹² Li ki cabi ke o pua n̄ tundi o ja lanyaaka wan ya pia ti yikodi o ja po, ama o baa ye li ɔminɔminli nni i. ¹³ Kelima, bi cindi ki tagi Adama i, ki tuani Efa. ¹⁴ Bi nan ki bɔndi ki tulni Adama ka, ama bi bɔndi ki tulni o pua i, ke o kua mi tudma nni, ki miidi li kuali. ¹⁵ Yeni lankuli, o ba baa mi faabma ti madi po, li ya tie ke ke o ɔjodi li miinli, ti dudugdi, mi buama yeni ti ɔjandi sanu.

Diangbenga 3

¹ Ya maama ne tiegi li ya tie ke nilo bua tua gobdika; o lugdi ya tuonli n mɔni boncianla. ² Li buali ke gobdika kan ya pia jalgi bákuli, ki ya pia oyendo baba, ke o yama dua, yua n pia li miinli, yua cegni o yema, ki banili cangaali, ki ba fidi ki tundi niba ³ O kan kuani o yuli li daañuli nni, yua ki pia jadi, ama yua gaani sugli, ki pia li juunli, kaa kpaani o yuli po baali. ⁴ O baa bani o diegu kubma, ke o bila cengi o maama, ki ɔlni. ⁵ Kelima nilo ya ki bani o diegu kubma, o ba tieni lèdi i ku kubi U Tienu nitaanli? ⁶ Li ki buali ke wan ya tie kɔnpanga, o japaaciandi n̄ da ti cedi suaani n̄ buu ki cuo o. ⁷ Li go buali ke wan la kasiedi kaantianu, lan todì o wan da baa mi tudma bii suaani diagu nni. ⁸ Bi todkaaba mo baa tie mɔmɔnsala i, ki fagi yeni palalie danba, li daañucianli yeni mi ɔjalmanbuama. ⁹ Bi baa kubi bi dudugdi n̄ dɔgdi bi po ya mɔmɔni yeni li yantianjanli. ¹⁰ Bi dá ba cindi ki biigi ba, ki diidi yo, bi ya ki pia tagli bákuli, ban fidi ki cili bi tuonli. ¹¹ Bi puoba mo baa tie yaaba n maadi i moni, kaa jondi nilo po, ki pia li yumiinli, ki tie payenli buama danba lan tieni maama kuli. ¹² Bi todkaaba baa tie poyendantba, yaaba n ɔjanbi ki tundi bi bila, ki kubi bi dansanu bonjanla. ¹³ Kelima, yaaba n tuuni bi tuona bonjanla ba baa li seli yeni li dandanli kelima bi dudugdi Jesu Kiristi nni. ¹⁴ N diani ki maadi a ya bona ne, ki daani ke min cua a kani yognubá. ¹⁵ Ama, ki fidi lan todì a, li ya tie ke mii cua tonma, ɔjan bandi a yema U Tienu diegu nni, yaagu n tie U Tienu yua tundi ki pia miali nitaanli, i mɔmɔni jumu yeni yi daasiedu. ¹⁶ Lipo n cedi ke tikuli taani ki tuo ke: "Mi yenjɔdma mɔmɔni tie yaalidgu bonli i" O dɔgdi yeni ti gbannandi, ke fojanma saa i mɔni o po, ke malekinba la o, ke o wangi o laabaalinjambo bi niba siiga, ke bi dugi o po ɔjanduna nni, ke bi duoni o ti yudandi nni".

Diangbenga 4

¹ Ama mi fuoma kadi ki maadi ke li kan waagi, nitianba ba ɔja ti dudugdi,

ki ḥodi mi tulinma yeni i buli tundma. ² Li ba tua yeni kelima bi yantiali ḥodi mi tuofaama yeni mi muyima. ³ Bi ba beli li pokuandi yeni ti jakundi, ki beli U Tieu n̄ tagi ya bondikaali, ke yaaba n̄ dugi o po, ki go bani i mɔn̄i n̄ ya taagi ki di ki tiendi U Tieu balga yeni dima ⁴ Kelima U Tieu n̄ tagi yaali kuli ḥan̄i, ke tin ba taa yaali ki tieni U Tieu balga kuli ki pia luma. ⁵ Kelima U Tieu maama yeni mi yenjɔdma ḥan̄bi likuli. ⁶ A ya waani lanya bona a kpiiba, a ba tua Jesu Kiristi tuonsɔnnmono yua ke o dini o ti dudugdi lanbona yeni ya tundigama ke a ga. ⁷ Ama, ḥan̄ fioli a pociana n̄ faadi ya concontelmi, ki nan faadi li papienli sanu ⁸ Kelima, u gbannansaagu tuona n̄ pugdi yaali ki pia fuoma, ama mi yenjɔdma sanu mɔn̄i bonciala li kouli po, li cɔlini mɔlāne yema yeni ya yema n̄ ba yuandi ki cua nɔnianu. ⁹ Ya maama ne ki pia tama ki nan selindi yua n̄ ga ma. ¹⁰ Kelima lanyapo i, ke ti tie ania, ki tuuni boncianla. kelima ti dugi U Tieu yua n̄ fo, ki go tie bi niba kuli candaano, yaaba n̄ duu o po yaali n̄ cie. ¹¹ Kadi ki maadi li bona ki go tundi a. ¹² Obakuli n̄ da fali a sopaanma, ama ḥan̄ ya tie yaaba n̄ wangti dudugdi bi maama nni. ¹³ Ya fini mi cogma nni, mi tundma nni, ki ya paandi bi niba pala hali mi ba cua. ¹⁴ Da yuandi ya yenpaabu n̄ ye a niinni, ban den pua sawali ke yaaba n̄ qua U Tieu nikpelba maani a po bi nui, ke a baa yaabu. ¹⁵ ḥan̄ ya fini li bona nni bonjanla, ḥan̄ taa a yuli kuli ki cabi li bona, yukuli n̄ bandi ke a tuona cuoni bonjanla, ki caa liiga. ¹⁶ ḥan̄ guudi a yuli, ki diidi a tundma nni bonjanla, ḥan̄ ya tie ania li bona nni, kelima a ya tie yeni, a ba fie a yuli ki go fie yaaba n̄ cengi a bangima.

Diangbenga 5

¹ Da nanbi k manboli mani o jakpelo, ama ya pa andi u pali, nani biba yeni; ya paandi u nupaɔngu pala nani i nataani yeni. ² A puociana nani binaa nba yen, b puobidi nani t ninsiaba yeni, l papielem ³ Seln a pakuan yaab n̄ ḥanbi k tie pakuana. ⁴ L ya tie k l pakuali pia t bidi lan yaka a yabilo ban n̄igni k ya pia t ḥanbi b diogun, k gɔ ya tiendi b danba ban tund b yaali, k l ma l ḥan̄i u tienu po ⁵ Yua tie pakualo yeni mɔn̄i, k tie yuan cuo li ba k ta u dindanlik cabi u Tieu k gɔ jaandi, k miadi u tiensugli yieni yen n̄iøgu. ⁶ Ama ya pakualo n̄ kpaani dulñā ne yenyienu kpe'ub a l ya tie ku suo. ⁷ Tund'ba mani l bona k ban ji da pia jalgi ba. ⁸ L ya tie k yua k nanbi k ḥanbi k ḥmagdi o nibi yaabi ḥanbi k tie u diogun ya yaabi, biani u mɔmɔnigaama, yu k bani u Tieu yaali su yen'o. ⁹ K fidji ban yini pua k u tie pakualo wan mondik ya pia bina piiluobo k ya tie yua n̄ den kunni ja yendo baba. ¹⁰ K yua kul ya bani k u tuona den ḥan̄i k den wlubi tu bidi, k den gaani b canba, k den ḥuudi b nunjanba taana, k den todi b cicagdanba, k den tiendi tuonjan buoli kul ¹¹ Ama ḥan̄ yie t pakauabidi, k l ma ya yognu k u ja nianga paadi yenba yen Jesu b ji yi kpaani ban guani k kunni b jabi ¹² K ji k cɔlini b cincin-puoni yaali k b den puoni Jesu yeni ¹³ K baa ji pia tuonli ba yeni, b ji waa yiegi a n̄iana ni. L gɔ k tie k b waa fanm - fanma mo ka b waa yeni t mayiyuodi yen i tuali, k maadi ya maama k laba. ¹⁴ L po n̄ cedi k n̄ bua ya pakua bidi n̄ da k kunni b jaba, k ban guani k kunnib jabak mali t bidi, k ḥanbi k kub'ba a dioguni, k da ḥa t ninnanda ya sugdi'ti. ¹⁵ k l ma pakɔtianba ḥa a sanu yo k ji ḥodi staanni ¹⁶ Kreso-yua diogun ya pia a pakuana wani n̄ ji baa tod' ba k lan fidyaali lan ji da tie tugkpiegli u jaandiogu po, k wani mɔndi fid k todi

yaab nanbi k tie pakuana. ¹⁷ Ya jaandiog liig yaaba nanbi k suani b tuonli k l ḥanbi b dagdi yeni ban ḥanbi k la b tuonsel bonjanli. I nam ḥanbi k nua yaab n tundib niba u Tienu maama ¹⁸ kl ma u Tienu Kadağu yedi: ya nua taand' a ka pua i dii, a ji kan pibin u ḥiçbu. k l tuonsonfi dagidi yeni wan ga u tuonsen- ḥimapaaqgu. ¹⁹ Nul ya ba yeni u jaandioglii yua maama, ḥan da gaa, l ya k tie b lie, b ta yaa ka ²⁰ Yaab tundi k biidi nan fu yeb'ba b lieb kul nungn k yaab sieni n ji ya jie. ²¹ n maad'a hal u tienu ne po, hal Yesu kreso po, yeni u tienu malek po, ya cənlñi min yed'a uaal ne kul, k ba lugdm ba n da ye i siign. ²² Da yi peli k maandi a nugi nul po, k ḡo da kuandi a nugu nutano biidn. Fin mōno, Cuo a. ba k ya ye t ḥandin ²³ Da ḥnu miñima baba ka. A ya yi tieni nan nu o damōngu mō waama k lan ya ḥanbdi a tugun k dugnī a tuygianu yen po. ²⁴ B tianb ya biidi k wuo b wlaama ba k b da buni b buudi mōno. Ama b tianba yaali yi waagi yo ban t fioli bandi. ²⁵ Nani a tuon ḥama n k kluo yeni l ḡo tie yeni k t tuon biidi mō kan fidi k wuo ni.

Diangbenga 6

¹ Yaaba n ye ti yonbdi cacagma nni ñ yua bi yonbdanba nani yaaba n dagdi yeni ti kpiagdi, ke ban da ti fanbi U Tienu yeli yeni o bangima. ² Yaaba ya canbaanaa n ḥua U Tienu, ñ da fali ba, ki ya tama ke bi tie bi kpiiba i; ama ban ḥanbi ki ya tuuni bi po kelima bi tie dugikaaba yeni buakaaba yaaba n gbaa ke ban tieni ba yaali n ḥanji. ḥan ya wandi lanya bona, ki go cedi ke bi cəlni li bona. ³ Nilo ya pia bangtianma ke maa taa yeni a yaama, bii kaa tuo U Tienu bangima yaama n ḥua ti Diedo Jesu Kiristi ḥōmaama yeni mi yennjōdma bangima, ⁴ O tie yuondaano, ki naa bani libakuli. Yaali n pugdi, o pia ku ḥōniagu yeni mi niama yianu, uni n cuoni yeni ki nanga, a kənkəna, ti sugdi, ku tuotabgu, ⁵ Nufanu nunfandanba ḥōniama yaama n ki pia gbenma. Bi tudi i məməni sanu, ki maali ke mi yennjōdma tie ḥalmani tuonli i. ⁶ Lani n yeni mi yennjōdma yeni li pamanli n tie ya ḥalmani n yabi ḥinali. ⁷ Kelima ti ki cua yeni libakuli ḥanduna nni ne. Ti go kan gedi yeni libakuli mo. ⁸ Lanwani ii, ti ya pia tin ba di yaali yeni tin ba ḥagni ti gbanu yeni yaali, li dagdi ti. ⁹ Ama, yaaba n kpaani ke ban tua ḥalmandanba, bani n baali mi biigma nni, ku diagu nni, yeni ya ḥalmanbuama n ki pia mayuli, ki tulni ba, ki kuandi bi niba u ḥmanbiidu yeni u dogu biidma nni. ¹⁰ Kelima, mi ligibuama n tie ti tuonbiadi kuli jiinjali; nitianba ba i ligi, ki ji bodi ki fagdi yeni U Tienu sanu, ki kuani bi yuli ti yanyagdi nni. ¹¹ Ama fini, U nilo, ḥan sani ki ḥa lanya bona ki na lingi mi teginma, mi yennjōdma, ti dudugdi sanu, mi buama, li juunli, ti nimondi. ¹² ḥan koni ti dudugdi kəkənmənli, ḥan cuo ban yini a ya miali n ki pia gbenma ya po, yaali ya po ke a tieni kasiedmōno a dudugdi po bi nib boncianli nintuali. ¹³ N miadi a U Tienu yua n tieni bonlikuli li miali nintuali yeni Jesu Kiristi yua waani kasiedmōno o dudugdi po Pənsi Pilati kani, ¹⁴ ke ḥan kubi U Tienu ḥōmaama bonjanla ki ḥodi ya yema n ki pia taglibakuli, haliyen ti Diedo Jesu Kiristi ñ ba dəgdi. ¹⁵ Yua n ba kadi ki waani ti kpiagdi yudaano, u paaciamu daano, bi badcianba ya badciamo, bi diediba ya diedo, yua n kubi ya miali n ki pia gbenma, li yogu ya pundi, ¹⁶ Yua n ye ban kan nandi ya yenma kani, yua ke niloba kuli ki kpeli ki la, ki go kan la halibada, yua n yeni ti yudandi yeni u paaciamu. Ami! ¹⁷ ḥan tundi ḥanduna ne ḥalmandanba ke ban da tie japaadanba, ki go da kuani bi dandanli ya

piama n ki pia dugdi po, ama, ban ya daani U Tieu nni, wani yua n puuni ya piامنma n pia ti po li pamanli todma. ¹⁸ ڦan tundi ba, ban ya tie yaali n ڦani, bi piama ń ya yabi a tuadڻama, ti bulcindi yeni ya nuu n tiani yama nni. ¹⁹ Bi ya tie yeni, bi ba taani ki dogni ya piama ya flagli n paa ki ڦani, ki fidhi ki baa ya miamonli. ²⁰ Timote, ڦan ڦanbi ki guudi ban teni a yaali ki nan ڦa ya maacianma n ki tie maamonma, kaa pia mayuli, yeni u nufanu bancianma ڦoniagu ²¹ yaagu ke yaaba n tudi ki fagdi yeni ti dudugdi taa ke gu tua bi tuonli. U Tieu ڦanbli ń ya ye yeni a.

2 Timote

¹ Min pol yua tie Jesus tondo kelima u tienu yanbuama po wan soni k min waani u tienu n den niani ya miali n ye Jesus kristi nni ya maama ² n bibuadiga Timoti, n fuondi: ti baa u tienu yeni yesu kristi ti diedo n yadi pun ja l janbili, m yanduama yeni janbalga. ³ N tuoni u tienu min tuuni yua po yini ya pali siedi n janji nani ti yaajanba n den tuuni opo maama ⁴ N tiani a ninsiidi po ki go sun k la ja n pali mangi. ⁵ N tiani a dandanmöl po a yaa Lowisa yeni a naa Yunisa n den kpel pia ya dandanli buolu, n bani cain ka mo ko pia ldandanbuolu. ⁶ Lan po i: ki bua jan yaa tundi tigi nani o muu yeni u Tienu n den puni a ya janbili-paabu min den maani apo n nii ya yogunu. ⁷ U Tienu k puni ti yaa fuoma k pia jeje o puni ti ya fuoma pia li papalaal yeni mi buama yeni l yukubili. ⁸ Daa jie mani fe yeni yin tiedi ya sieda o diedo po, daa jie ba fe fini mono yua ye t yonmdli nni g dugn i o ya po. taa ya paalu k o tienu tieni k tuo m cacagnma dugn i u Tienu ñomaamapo ⁹ Wan fie'ti k go yin'ti k ti ya ye m fonjanma nni, L ya sua k u tiel'i laa tie ti ya tuona po kaa, ama u den tuodi k bobn i ki dugni o janbalgo po. ¹⁰ Mola ti candaano yesu kristi cuama janbili dogidi po l janbiliwan yesus den paadi m kuuma paalu ki dogdi ti po l miali yala n baa ye ya yogunu kuli ki dugni o labaanjanli wanginma ya po. ¹¹ Utienu den puogn i ke me tua l labaanjanli wangika yeni o tondo yeni u bangika ¹² L po n cedi k laadi ya fala ne molane ama mi jie i fe l po baawaamu kelima m bani mi daanu yua ki go bani ke pia u paalu ki ba fidji k kubi m pianli haali l daal n pundi ¹³ jan den gbadji n kan yaa mamoma ba tie a po bontogidikaala. jan ya nua ma k se ki paa l dandanla nni ti pia yaala yesus kristi nni ¹⁴ jan ya kubi u tienu n den piana ya pianjanli kelime u Tienu fojam yua ye yeni ti nni ya paalu po. ¹⁵ A bani ke ti diema yaaba ba Asi diema lebidi ki ja nni Fijela yeni Elimojena tie b siiga yaabi ¹⁶ O diedo n ya gba Onisifola yeni o deni yaabi po m niñima kelima o den yi duani i yama k mangidi i palawan den jie ki fe n kpaadi i po ¹⁷ Wan den cua loma ya yogunu o den tieni ania ki lingi nni haali k la nni ¹⁸ O diedo n gbadji opo mi niñima o guacuama daali. a bani ki cie nilo kukli wan den nni ya todima kuli min den Efesa.

Diangbenga 2

¹ Fini n big, ya pagd a pal yen ya janbalgin yen yesu kilisu niini. ² A tunda yal k a bang n kan k kasielb bocial tuo a po, bogdli ya nub k a dan bi po k ba fidji k wan bitab. ³ jan tuo ki ga fala yen nni, nan yesu kilisu ya nannangu yen. ⁴ Yua n kua t sojed k bua wan mang o canba pal kan jod o yejienu boam bona po. ⁵ Nasanlo k o ga e panpan kaa conln ban blo ya kuana. ⁶ Ya kpakuolo n ko paa n tie yua n ba cil ki mang o pal taagu po. ⁷ Maal njamma min mara yal yen yom dan ba nan gbad l bona kul. ⁸ Fin n tiad yesu kilisu po, yua fi bi kpienb sigan, dafid yabil, yal naan yen min muandi ya labal. ⁹ Lan labal poe kin cangin, hal ki ban lolin nan o kukpal yen. O tienu maam, lan wan ki luol. ¹⁰ N gan li maaba kul yen li junl, kilisu yab ya po k o tienu gagd, lan fid bimor la ya fabu n yesu kilisu, yen ya kpagidi n ki pia gben yen yal yeg yenl. ¹¹ Klma li maama tie moamoon

ne: li ya tua k t kpe yen o, yen wan, ti ba fuo yen o. ¹² Li ya tua ki ti tugn yen o t ba pia o palu. Ama ti ya yieo omoo ba yie ti. ¹³ Ti yaa tieg yeno, wan wan baa ye n tiegman klma o kan fid ki yie o ba. ¹⁴ Lane ki li bual min ya tiada yog kul. O tienu ki bua n niam: la pugd pu. Li yaa tie lan bid yab n song yaa ka. ¹⁵ Pag aba ki sed o tienu nug nan ya nulo n bobn, k kua li tuonl kaa pia wansan k ja li tuonl, klma o wangí o tienu maam yen e mumon. ¹⁶ ja ti miyoyod yen yamb n k tie li dandal yab. yab ta bi ba k tenb, b fagd yogu kul yen o tienu. ¹⁷ Li nub maam tie nan li bofuodl yen ki li ñman k ban gben t gbanand. Li tie nan d yimane yen filet yene. ¹⁸ Bi den fagd e mon ki mali kin yiedm tiengped o, yeni, bi ji ye ki ñand bociarl li dandanln. ¹⁹ Li yogunu goga, o tienu tan pupal se yen no maam yal tie o po bam: yomdan baan yaab n tie o yaab, yua n taa yomdan yel kul ba fagidi yen o. yam i dan ban yab tie o nub “yua n ye ki o tie ti yom i dan, wan fagd ti bid.” ²⁰ O dieciangun, wula yen a ligi babaa bi be ka ye, li yøgli yen ti dad ya boba. Cincin na yal tie b yumandaciab yi yale. A tien a mon na tagn kul. ²¹ Li ñan, nulo ya cua oba min mad yal kul po. o baa tie ya bobl n'bobn a tuonjanma po, k gud pli pli, ki mon o danopo, ki pia n yaam a tuonjanma kul po. ²² Fagd yen ya yeyienu n ba bid o nupano. Son a palyukiba l dandanl, n buam, yen n yanduam yen ya dab n ban o tienu. ²³ Yie ti yajaga bid yen yayajaga n ki pia tanpul; a ban kili cuon yen a konkona. ²⁴ Ama, la wan ti yomdan o tuinsonlo wan ya pia konkona. li bol ki wan ya pia n buam yua kul po. Ki ba fid tund, ki go ga amaaba. ²⁵ O ba ñagd yen li pisonl yab n ki ban o tienu. ñaa ban o tienu ya kan lebd bi yeyienu ban baa emonn? ²⁶ bi ba guan ki ba bi yeyien ñannu ki ñan stan jalm yal n kub ti yonbdan ki bi suan o buam.

Diangbenga 3

¹ Yi ban k bona kul gbem yogu ba paa hal bocienl. ² Bi nub ba waan b ba paa, k ba bua elig ciamb bi ba duond bi ba yen ki kan coold nul, bi ba sugd o tienu, yen bi go kan coold b danb, bi ba tie mundanb kan coold o tienu bona. ³ bi kan muo bi ñunnjim yen sugl nub, bi ba tie fagu danb bi kan fid kub bi ba, bi ba tie nkum danb yen bi ka bua bonjanl. ⁴ Biba tie yaal ki bi buo yal, kba waan biba. Biba kuor binub, biba buo bobigu cie O tienu. ⁵ Ama bkaan fini yaa tie danka moni, kelima babuo yale tie U tienu Fuonjaam yaa palo. Da ñuo laa nubi. ⁶ Bitiam baa fidi kuor a diena botienni ke ñuuñ ñok bi puo yaab k ka haal yoko. ⁷ Ya puo n pia ñanduna buam hal bocienl, ama ba fid bang li mumuni. ⁸ Nan Jannes yen Jambile n den yie Moiis maam, lan Jab moko yie e moamøan. Bi tie ya nub ya malm n ki ñan, bi dandanl moko ki pa a bigna yogunu. ⁹ Bi kaan fidi ya di kca, kelima yua kul baa la bi garem. L den tien o nan ya bomlieb fakodaanpo ¹⁰ Ama fini, a den tien nania k coal n maam, n yeyie nu, n yaan jaga, n ddaan, n junl, n buam, n faala. ¹¹ Fini mørø a den la binuba dmabni njire yen n den la ya falaa paa Antiyosini, Ikoniom yen Listri dogoni. N den la ya falaa kuli a n den kobiyen yokuli n Yomdaan den faabni. ¹² Moni yab kul tuo ke biba fo yen U tien, yen Yesu Kristi ba la falaa. ¹³ Amaa, a nub biada yen atigbadaan yok kuul ba kuor li tuolbidini, bina tund kua ti tuondbidini ki buande biba yen biliem. ¹⁴ Ama fini ñam yaakub a den baang yali yen dandal kul len yua kan ka den baango. ¹⁵ haal nan a den tie big, a den baang o tienu omaama moni, yal ba fid ten yal ñan ki tien faabu yesu kilisu nni. ¹⁶ Kelma minmon kul ñan o tien kan yal ñan ki ba

fid tund o nul nni, ki ba fid ki jalgo. Ki ba ḷangd o yen ki ba fid ki paago, o yeiyen ya naani yen o tienu buam ya saanu. ¹⁷ Lan ba tod otieu nulo wan ya bobd oba cain ki suan tuonl ḷanj kul.

Diangbenga 4

¹ U tienu nintuali nni yeni jesu kilisi nintuali nni ke ti ten'a ya ñɔbonli ne bani yaaba baa bua yaaba fuo yeni yaaba n kpe kuli bi kpiagidi kani. ² ya wangi u tienu maama ki ya se ki paa, uyogu yá pundi yéni laa pundi kuli. yie yaala ki ḷani, ki baagi bi niba yeni itundi yeni li paddingili. ³ Kelima u yogu cuoni ke bi niba kan kuni i momɔani tundi, bi ba teni bi yula u faagu bankaaba i. Yaaba baa bnagi ba bani bi bà n bua yaala. Li bontienikaana nni, ke bi bua ki ya cengi yaali baa mangidi bani bi bà ya tuba nni. ⁴ Bi ba ḷnaani bi tuba k daa cengi momɔani maama i, ki ḷa yaali n jogni. ⁵ Ama fini u tienu nulo ḷjan daa tie yua sɔŋgi li bonli kuli nni, ki pa fala yognu ki sɔni u tienu maama. Hali lan pundi maama. ⁶ Mini wan cabi im yuli lan ya ye mani n gednma yognu pundi ⁷ N koni i momɔani konli; ngbeni n cenli; n kubi n dandanli. ⁸ U tienu maam feliga biili po, ya badi fogiliga ke yonmdaano yua tiegi n ba teni n yaaga ti buudi daali. Li ka tie mini baba ka, ama li baa tie yaaba gbadi o buama maama kuli. ⁹ Tieni ania fini a bà ki tuodi ki cua n kani. ¹⁰ Kelima Demasi ḷaani dulinha buama po i. O gedi Tesaloniki. Kresansi gedi galati Titi mo gedi dalimati. ¹¹ Mini ye luk baba n ye. Ta Maarki yin yegi cua, kelima o baa pia buam a tuona po. ¹² N sɔni Ticiki hali Efesi. ¹³ Li liadili yua ke n ḷA Troasi Karpisi deni a cuoni n kani ḷjan ya kubi. Yeni a tila, a tilikpela. ¹⁴ O maano Alesanda den mi biadima hali ke pendi buama, o yonmdaano ba ḷmian'o o tuona. ¹⁵ ḷjan cuo a bà yen'o, kelima o tie yibali ti maama po. ¹⁶ N cincin fala nni o bà kuli den k sedi taani nni bi kuli den sani ki ḷnaa n i. ban daa ta ki jalig'i. ¹⁷ Ama n yomdaano gaa n, ki go kpaagi n ke min fidi ki ya wangi o labajanmo ki fidi ke bi nilanba n gbadi. Yeni k o den gaani o yangbanlo ñɔbu nni ¹⁸ N yomdaano ba tugi nni ki ya ñandi n ti tuobiadi kuli nni, ki go gaa n i o kpiagidi deni tanpoli naani n ḷani wan ya die ti kpiagidi yognu n tu yognu amina. ¹⁹ ḷjan fuondi n po Pisika yeni Akilasi, yeni Onesifode deni yaaba kuli n po. ²⁰ Erasti sedi Kolinta, k ḷa Tolifima yua yia Milliti ²¹ Mondi ki cua k u fawaagu daa pundi. Ebulisi, Pudensi, Linis, Klodia yeni i naataani kuli fuondi ḷja. ²² T yomdaano Jesu kilisi fuonjanma n ya ye yen'a k u Tienu ḷjanbidi n ya ye yeni i kuli.

Tidi 1

¹ li tiline tie Pɔl n tena, wani tie U tienu Tuosonlo yen Jesu ɔtietelo, yaab k U tienu lukdbi. O den lukd minn k n coanbi U tienu dandaanl ni yen k go waanbi mumuni kul tunda yal tie ti dandanlepo. ² Yen lan fidi bin yaa pia ya mial kaan gbeni. Ya Tienu k puɔ faag den puon ti yal mieli kaan gbel haali yoknu. ³ O yogn den pudi, Pɔl den waano omaam yen olabaal moni yaal ke o den teni, yeni U tienu yaa palopo yuaan ti Fietua. ⁴ N fuoda, Tidi n big buaadi kitu ya dendalin: N Jaandi k U tienu t baa yen Yesu Kristu ti Fietua n tena o ɔalebalk yen n yanduam. ⁵ N den ɔaanaan Kreti dogoon yen lan fidi naan jodi letuol ki guani k bobni dogu kuli jandierin liga jabaa yen min den waan maanma. b ⁶ L buɔl k ligi yaaba kul lin yaa pia ya yeyienu ɔaan yen waan da tie ncocom. li boal k be yaan firi daan o bilaa po, o bilaa yeyenu lin yaa ɔaan cien k go yaa ɔaan jini bibaa. ⁷ L yaapo, li buɔl ki jandiogu ligi yua da pia nangma, kelima o tie U tien deni liga yua. li ya po cedi ko ka tie yoa pia bidi onini ba pibinli, okan ya tie dañulo, likonkonl dano. Ki da pia ya bona k coyeni efe. ⁸ wan ya tie o cangalo, o ɔanmu yadonl, o baa tie yoa ɔaan maali, k tuoli ɔani, o yeyinnu kaan pia jɔgnd ki go ya tie yoa cɔln oba. ⁹ wan ɔami k ya kubi labal ɔamo ya nanani ban den tundo yala. Li ya po obaa fidi k ya pagdii olieba nani atud ɔamaa ki yie yala k tie lani. ¹⁰ Kelima bocienl yie ke bi kaan cool U tienu mumuni. Bi ɔmand bi nuba yula k baan yaa ɔoa yala tie b ma faagu. Ti la binubanii bocienl ɔaani Juifi yaaba ni. ¹¹ L buɔli ki nan munni bi ɔanana, kelima bi gulgi diedi kul k moandi yalan kii bual, kelima bi kpaan ne ligi. ¹² Kreti yaaba den pia yoa k bi den yio sawal pual, O madi; k bi yaa nubaa tie faodanba, Bi tie ya yandi bia, yen ajidiciama yen bi kpajidaanba. ¹³ Didi mani ya bubud ɔan: L buɔl k yin yaa ɔaanm jalgbii yen ban fid i ki ya pia li dandanl ɔanli. ¹⁴ ki baan da ɔoan Juifbaa maam yeni ya yikodi ki bi nub biliki fidi ki ɔmagdi binubi yaal tie mumuni. ¹⁵ “yen yaa ba ɔam ɔani O tienu, lekul ɔani” ama ya nuba pia ti jokn yen n kan daama. Ba pu k ɔani bi nugani. Bi malma yen bi yan jagli kul jognoo. ¹⁶ L ya po b mɔdo made k bi ban O tienu, ama bi yeyienu k ta yen O tien maam. Kelima nul ki buabi yen bi kan fedi suan tuol ɔanl ba kul.

Diangbenga 2

¹ Fin wan n maad o tienu maam nann o tienu kadaogn maad nand yen. ² Maad a nukpela k ban ya tie caanba mamodam. k b nu ban ya colin ba, ban ya pie i maljam, ki ya pie u palu l dindanlin. K ban ya pie n buom b lieb po ki ya pie l ɔingl. ³ A puo nikpela mon n ya pie n mal ɔam o tienu nungaan, a puo nikpela n da tie puobiad ba. Ban bie da tie ya b tug b ba k caab yen m daam. A puo nikpela n ya tien i cegl ɔann. ⁴ o puo nikpela n cegl i puo bid ban ya pie i yan luom k bie ya buoa b caalb maam yen b biid maam. A puo nikpela n te k t puo bid n dagd k bie ɔaan. ⁵ T puo bid n ya tie puo yanfodanba k bie ya kagii, ban jin bi ba b caalb nungan. lan n tie o tienu maad yal en maam n ya tuol. ⁶ A maad nacenb mon, k b yen yem n ya ɔan k dagd. ⁷ fin mono n ya suɔn a tuon ɔama b nubin ya lad a kan, a cegli n ya tuol k bie ya pie u colung. ⁸ A maam n ya tuol k b nuba

daa nienia. k lan te k i yibal la n ya ye i fein. k ban da fid k jalg tii. ⁹ A go te ki yanb mon ya coln b caanbaam bonl kulin. ban ya manngd b caanbaab paala. ¹⁰ K ban da bond b caanbaaba paala. K bie da fa u faag, ban ya wang b ba k b tie numonb lan n b wan k o tienu maam tie mumom. ¹¹ Ala o tienu ḡalbalg bo dogd nan u falu n ḡanan k bad b nub po yeni. ¹² u falu n yi ced tin ḡa o tienu mutuolin k go san k fagd yen ḡanuna yab n suan ya tuonbiid n, mola ne wan t ji b fid k yaye ya, yen yem n ḡam k dagd yen ti, k bie gbie yen ya colung k t b tien o tienu. ¹³ Ti ya guu k t tuonan yaa k t suan n ya mangd o tienu pal k bie ḡbengd u b ja jiesu sanl t baa colin o maami. ¹⁴ Wan n tug u ba k yid salg t bid po k bua wan ḡam ti t bid buolu kul, t bo ye yene k bie ḡud ti yen o som yal bo wul i dipunponl po yen ya nuba ku bo lugd ba. ¹⁵ Did yal k a b tun k ten b nub. ḡam b paag nub pala nand. ḡan son la yen yikod. k u ba n da fid k mab n d na.

Diangbenga 3

¹ Ya tiadi'bi ban yi tieni bi yudanba yeni bi yikodanba n bua yaali, ki colni 'bi k go yi bobni i bà ki cegini tuonjanli kuli sɔnma po. ² Tiadi'bi ki ban daa maadi mabiigu nulo po, ki lɔgidi a kunkɔna, ki colni i lieba, ki gɔ jiini i bà i lieba kani. ³ Ti mo bo ki cengi niba k go ki colni. K bodi kaa ji yeni ti bà mi cacagnma nni yeni u manu nni. Ti bo ye ti biidi nni yeni ki nanga nni. Ti bo k bua ti lieba ki go pia ti yantiabiidi ti lieba po. ⁴ Ama u Tieu ti gaaka numɔndugu po yeni o buama po, ⁵ O gaa ti po ki laa tie ti tuonjanma yeni ti mɔnkundi po ka ama o sugli po. O gaa ti mi ḡinwulma malma nni yeni fuonjanma lebidima nni. ⁶ Jesu Kristi ti gaaka po, u Tieu yadi fuonjanma ti po ke li yabi. ⁷ O bo tieli li ki dugi k o ḡanbidi po tin mɔ n tua faadiila li manpaanli nni. ⁸ Sawalo ne tie ti dugi o po i. N bua k ḡan yaa maadi ki dugi li bona po i. Lan fidi yaala ki yaaba n dugi uTieu po n tieni a bonjanan b liigi. ⁹ Ama lɔgidi yikodi makpaga, a kunkɔna, yeni u buolu paadimma. Li tie ya bona ki dagidi yenli k gɔ ki mɔni ¹⁰ fagini a bà yeni ya daano maadi ki guani ledi ki bua mi paadimma ki siiga nni. ¹¹ Ki bani ke o nulo ne ki tuagi u sansiedu, k o tie ti biidi ki go bu ki cuo o bà ¹² Mini n ba ti sɔni ḡa Artmasi bii Tiki, kagini a bà ki cua n kani Nikopoli min cuo ke n baa ye naani gu faawaagu ¹³ kagini ki baa yeni Zenasi, yiko gbanbandiciamo, yeni Apolosi, k lba n daa pɔdi. ¹⁴ Ti niba ba bangi a tuonjanma sɔnmi ki fidi ḡani i payiani yia mɔni ki daa tie ya niba kan fidi tieni bonli lan ba binmi ¹⁵ Yaaba n ye ne kuli fuondi ḡa. Fuondi yaaba n bua ti ki go dugi ti po.

Filimo

¹ min Pɔl yua tie dansalg Jesu kristo po yeni ti nijua Timote fuod filimo ti dɔnli yen ti tuosonlielo. ² Appia ti nisaalo yen Archik yua tie ti sije lielo Otieu. ³ Otieu ti ba yen ti yomdano yesu n ten yi o palu yen li pamani. ⁴ N tug nni ki band Otieu ya yogu ki jandi a po. ⁵ N gba ki b maad njanpiya ya buam yen ti dugid yal ka pia ti yomdan yesu po yen yab n daan o niini. ⁶ N miad Otieu ki ya njanpiya kti pia n ya tiee yen a tuona, yen a bonjama yal ki ti baa sonn. ⁷ N waan li pamancianl yen li paapal ya yogu kin gbad ka suan yen n buam po maam. n nijua, klma a paag dankab paal. ⁸ lan n ced, yen ya njanpiya k kilisu ten min waang tuonl. ⁹ li njan n buam po min mia ya miabun, k ya li tie min tie yua: Min pɔl ki tie nikpelo, mada k n tie yonbl yesu kilisu po. ¹⁰ N miada omiabu yaltie n big onesimi, k ji tua e nanlgan ba ne kamane, yomdiegun. ¹¹ waa den cili pia buam ama monlan ji mon min yen fin ya po. ¹² N suano wan guana kan o tie nan ngbanand bogdm. ¹³ N ya po bi bua waa ya ye n kan: o bi ba fid ga o tuonl ki son n po li laba manl po. ¹⁴ Mi bua mintien bonl ka gbad a njanbun lan fid ya njanbu ka ba tien n da paalu po ba n kalgm, ama lan ya tie a buam. ¹⁵ klma njanbu ban li ba fid onesimi den paad yena lan fid nan guan k lao yogu kul. ¹⁶ La tie nan o yombo, ama ki tie yen o yombo. nan ya ninjua buado. O tien paa, o ba tie a po lede. Nn waan tie ji yen ninjal ti yomdan ni. ¹⁷ O njanpiya kti pia n panl. n bua min tiada ka moa pia n panl..... N bua min tiada ka moa pia n panl: fini modo. ¹⁸ Man, n nijua tien n po ya njanb? yomdan po: song n paal kilisu buam po. ¹⁹ N danga ya tilin yen paal kul ka ba njan mi mia maama. N ban molane ka ba tien lan cil mi mia maama. ²⁰ k go kpan n po o diegu, n dan k nian ne monla e miadi. ²¹ Epafrad yua ye yomdiegun yen ni yesu kilisu, fuonda. ²² Mark kristark, demas, yen luk n tuosonlieb mu fuonda. ²³ Ki ti yomdan yesu kristu ten o njaalbalk.

Eblenba

¹ Yوغу ба у Тиену бо yi тогинини i сани бончанли ki cedi o sawali puala n маади yeni t yaaja -nba, ke li bo yi ki luo taalm ңаа. ² Ама juodi dana yaali ke t ye ne, u Tieenu cedi ke o bijua maadi yeni ti. U Tieenu tagi bonli kuli yeni wani. Ke taa'o ke o tie yua ba yenddi bonli kuli. ³ O yii nni ke t nua u Tieenu yudandi. Utienu n tie maam o ko tie n yeni. O maama yua pia u paalu yeni n cedi ke ңандуна nni, bonli se li sisienu. O bo cedi ke bniba biidi piini ki gbeni, ke o ji doni ki kali u Tieenu yudandi jienu poli po. ⁴ ke u Tieenu cedi ke o cie maleki -nba. Nani u Tieenu n bo cedi ke o cie'bi yeni; ke o pul'o ya yeli n pia t yudandi ki cie b yela. ⁵ U Tieenu k bani maadi maleki -nba ke nene: «a tie n bijua i dinne min tie a báá» o go ki bani maadi maleki: «min baa tie báá a mo n ya tie n bijua.» ⁶ Nani u tienu n bo sóni o bijua yua pia u nugu bonli kuli po ya yogu ңандуна nni. ke o maadi ke: «maleki -nba kuli n ya pug'o » ⁷ maleke-nba po wani u Tieenu maadi ke: «o yi cedi o maleki -nba n kpandi nani u faagu yeni ke o tuonsɔnla n kpandi nani u muupieni yeni.» ⁸ Ама o bijua ya po wani u Tieenu maadi; «u Tieenu a baa kaa a badkpagili po i u ygu n tuu yogu ke bonli kuli fangi 'a» ke a kubi a badidanbili ki ңmagidi bi niba yeni t мөнкүндү ⁹ ңан buadi t мөнкүндү ki yiedi t tuonbiidi yeni po n cedi ke a Tieenu lugidi ja ki tieni m kpama a yuli po yeni li pamanli. O bua fini ki cie a liebi kuli ¹⁰ Ke u Tieenu go maadi: «O yondaan ki ciliga yogu fini tagi ki tinga ki go tagi poli yeni a nugi. ¹¹ Poli yeni tinga baa bodi ama fin wani baa ye li kuli ne baa cadi nani liadili yeni. ¹² ңан pöbini 'bi nani ban yi pöbini li liadili maam yeni b baa lebidi'bi nani ban lebidi u tiagu maam yeni. ¹³ U Tieenu go k bani maadi maleki ba ke. «kali n jienu» caa yeni min ba cedi ңан paadi a yibala ¹⁴ maleki -nba tie b le i? B tie yaaba tuuni u Tieenu po ki dond'o ke o yi són'bi ke ban gedи ki todı yaaba ba la gaa po.

Eblenba 2

¹ Lan ya po n cedi ke li buali ke t ңанби gaa ya tundili ke t gbadi k daa tudi sanu. ² ki dugini maleki -nba n bo muadi t yaaja -nba yaa laabaal yua ya tie yaali ke bi niba dugi li po, ke li go bo tie ke nil kuli kpiagidi kaa colni li laabaal ke li cua yeni u tubidadu o po wan kpiagi maam ³ Li ji ba tieni ledi ke likan cua yeni tin'ba po. Li ya sua ke t fioli kaa yiini li fiema maama yaali мөни paaa? ki dugni o yonmdaano мөно bo kpiia maadi li fiema maam, ke yaabi bo gbadi maad'ti ke li maam tie мөни. ⁴ ke u Tieenu mo maadi ke li maama tie мөнмөни ki sóni u yaalidugu yeni u palugu tuona ke go puni bi niba fuonnjanba puulu nani o yam n bo bua maam. ⁵ Yени i мөни tin maadi ңандуна yua po ne, u Tieenu k cabi ke maleki -nba kaa ke ban ya die ⁶ Li diani u Tieenu tili nni ke «U tienu o nisaalo tie be i? ke a baa tiani o po i? o nulo tie be i ke a baa nua o nunga nni? ⁷ A bo yuani u yogu waamu ke maleki -nba cie'o ki yuandi ten'o t yudandi yeni li seli. ⁸ ki cedi ke opia u nuu bonli kuli po. Utienu n bo cab'o ke o pia u nuu bonli kuli po yeni. Bonli ki siemi ke waa pia u nuu li po. Ama tinba wani daa nua ke o pia u nuu bonli kuli po ⁹ Tin la yaal n ne; yua ke u Tieenu bo yuan'o u yogu waaam yeni ki cedi ke maleki -nba cie'o yeni Yesu i. ama мөла u Tieenu guani ten'o li seli yeni t yudandi. Ki dugini o tuo ki cagini

ki kpe bi niba kuli po. U Tienu ñalibaligo po i ke o tuo li cacagikuuma. ¹⁰ Yeni i mõnmõni u Tienu n tagi bonli kuli. Bonli kuli tie o yaal i, o bo bua ke o bila boncianli n gaa o yudandi. Lan po n cedi ke l bo dagidi yeni wan cedi Yesu n yaa tie yua dagidi yeni wan sõni o tuonli. Ki dugini wan tuo gaa fala yua yeni po. Yesu n ko tie yua luodi u sanu ki cedi ke lieba baa m fiema. ¹¹ wan cedi ke bi niba ñani ki dagidi u Tienu po. Wani yeni yaaba ke o cedi ke b ñani ki dagidi u Tienu po yeni táá báa i. Lan po n cedi ke o jie i fei wan yiin'ba o ninjanba ¹² ke gó maadi: «N baa waani n ninjanba ñan tie yua a tantaanli siiga nni min yi dondi ña.» ¹³ Ke Yesu gó maadi ke: «n baa dugi n Tienu po i”k gó maadi mini yeni ya bila ke u Tienu kubi yeni» ¹⁴ Lani ya bila n tie niba ki fuo ki pia t gbannandi yeni mi sôma. Yesu mo tie nufuoga i bani yeni? Ki kpe ke wan biidi sotaani yua pia u paalu m kuuma po. ¹⁵ Ke yaaba b yenma nni kuli b bo jie m kuum ki tie yonmi yeni wan ñani'ba lieni. ¹⁶ Yeni i mõnmõni Yesu k cua ke wan todi maleki -nba kaa. Obo cua ke wan todi Abrahami yaabila i. ¹⁷ Lani po n bo cedi ke o bo nandi yeni o ninjanba ke fidi ke tua sala yidikaa-nba kuli ciamo yua pia m ninñinma bi niba po ki ciibi u Tienu tuonli nni. yeni ke o bo táá o bá ki yadi sala ke piini bi niba biidi. ¹⁸ Li biginli n bo bâà'o ke o la fala boncianla yeni po n cedi ke yaabi ke a bigina ba bâà'bi ke o ba fidi ki todi 'bi.

Eblenba 3

¹ N naataani yinba yaabi tie u Tienu yaaba ke o yiin'i, ke yi taani tua o buolu yeni, lani i nuubina n ya maa Yesu po. Utienu sõni wani ke tin dugi yaali po ki maadi bi niba nunga yeni, wan ya tie li sala yidikaaba kuli ya ciamo. ² O bo lugidi wani ke wan sõni li tuonli. Ke o gó sõni li tuonli lan buali maam nani Moyisi n bo sõni maam u Tienu deni yaaba po ke l k kpiadi yeni ³ Yesu bo dagidi n yeni ki gaa t yudandi yaali n yabi ki cie Moyisi. Li tie nani o tanmaalo n yi máá deni yeni. B yi pagi o tanmaalo i b yi k pagi deni kaa. ⁴ Yeni i mõni deni kuli pia yua máá i. Ama u Tienu n máá bonli kuli ⁵ Moyisi bo tie tuonsõni ki tuuni lan buali maam u Tienu deni yaaba po. Otuonli bo tie ke wan ya wangí bi niba u Tienu n bo maadi ti yaali. ⁶ MoLA kristi n ji tuuni lan buali maam. Ama wani tie u Tienu bijua ki pia u nuu o báa u Tienu deni. Tnba n tie o deni li ya tie ke ti pala páá; ke t gó pia tin daan yaali ya po. ⁷ Lani ya po i ke fuonjanm maadi ke: «dinne n ya gbadí u Tienu nialu» ⁸ Yi daa ñali i tuba nani i yaaja -nba n bo yie ke b kan songi, ki bigin'yo ya yogu ke b bo ye ki tinkuonga n yeni ⁹ UTienu bo maadi: Lani tinkuonga nni ke i yaajanba bo bigini ke ban diidi'n yeni ban bo li la n tuona. ¹⁰ Bina piina n siiga kuli lani ke n pali bo biidi b po ke n maadi. b li tundi tudi usanu i baa bani n sõni. ¹¹ Li pabienli nni ke n poli ki maadi: «Bkan baa ya dogu nni ke mini u Tienu bo bobini b po, ke ban kua ki fuodi. ¹² Lani n naataani cuo mani i ba i siiga nni ke oba n daa pia maalibigu o pali nni. ki yie ki ñõli o dindaano ke lan fagini'o yeni u Tienu yua fo ¹³ Ama ya paandi mani i lieba pala daali n tuu daali; ya yogu ke t ji ye ne, ke i siigs nni oba daa baa t biidi nni ke lan cedi wanyie u Tienu ¹⁴ Yeni i mõnmõni t tua Kristi yegini n yeni. li ya tie ke t ñanbi se ke li paa yaa caa juogi tin bo kpia se maam yeni. ¹⁵ Lan diani u Tienu tili nni ki maaadi yaali n ne. «dinne i ya gbadí u Tienu nialu yi daa ñali ituba, nani i yajanba n bo yie ke b kan songi u Tienu yeni. ¹⁶ Yeni i mõnmõni b le bo gbadí u Tienu nialu i? ki yie kaa songi'o i? Laa tie yaaba

bo ñani Ejibiti dogu nni ke Moyisi ñmagidii'ba yeni kaa aa? ¹⁷ U Tieu pali bo biidi b le ya po i bina piina siiga nni? Laa tie yaaba bo tieni ti biidi ki kpe ki tinkuongi n kaa aa? ¹⁸ Ke b le i ke uTieu bo poli ki maadi ke b kan baa kua dogu baa nni ke o bo bobini b po ke ban kua fuodi yeni i? Laa tie yaaba bo yie ke b kan songi yeni kaa aa? ¹⁹ Lani t la ke b bo ki fidi kua ki dugini b bo ki dugi u Tieu po.

Eblenba 4

¹ Tin cuo mani t ba ke u Tieu nbo puoni ya puoni yeni oba n daa ñaa lan paad'o ke o kan baa li fuom. ² Ki dugini t mo gbaddi li laabaali maama nani yaaba bo ye i tinkuongi n yeni. B bo k baañ ñuadi li po. Kelima ya yogu ke b bo ba gbadi li laabaali b bo k tuo gaa ke li tie monmóni. ³ Yeni i monmóni tinba yaaba n tuo ki gaa li laabaali. Tinba n bo la u Tieu fuoma. O maadi li fuoma po ke: «b kan baa kua ya dogu nni ke mini u Tieu bo bobini b po ke ban kua fuodi yeni» u Tieu n bo madi maam n yeni. ke nan sua o bobini li fuom, ki sóni o tuonli ki gbeni hali ñanduna cilgi yogu. ⁴ Ki dugini li diani u Tieu tili ki maadi ke dana lele daali ke; U Tieu ba sóni o tuona kuli ki gbenike dana lele daali o ba fuodi. ⁵ li go diani lani kani ki maadi. B kan baa kua ya dogu nni ke mini u Tieu bo bobini ke ban kua ki fuodi yeni. ⁶ Yaaba bo k kpia gbadil li laabaali bo k la u Tieu n bo bobinini ya fuom b po yeni ki fuodi. ki dugini b bo k tuo gaa ke li tie monmóni. yeni lan kuli u nunfanbu ye ke ba fidi la li fuom ki fuodi. ⁷ Lan po n cedi ke u Tieu guani seni lidaali ki yiini li daali ki dinne. U Tieu bo maadi yeni t yaaja -nba l bo waagi yo. Ke o cedi ke Daafidi maadi li daali po t ba kpia ki diani maam ne. «dinne i gbadil u Tieu nialu yi daa ñali mani i tuba.» ⁸ Yeni i monmóni li bo ya tie ke Josuwe cedi ke b la m fuoma, u Tieu ji bo kan maadi datianli po. ⁹ Lani li bua waani ke m fuoma da sieni ki ye u Tieu niba po. Li fuoma tie nani u Tieu n bo fuodi dana lele daali yeni. ¹⁰ Lani yua la u Tieu n bo puoni m fuoma yua ki fuodi o mo gbeni o tuona ki ji fua nani u Tieu n bo gbeni o yaali ki ji fua maam yeni. ¹¹ Lan ya po tin yaa gbaa ke tin baañ li fuoma ki fuodi. ke oba n daa ñma t yaajanba taabuogu nni ki yie k kan songi u Tieu ki m tudima nni. ¹² Yeni i monmóni u Tieu maama tuuni li tuonli ki go pia u paalu. Li go mani ki cie ki juga yua ñona lie kuli po. Li kua hali t gbanu nni ki pan sia li pali; ki kua hali t tugida yeni a kpaba nni. ki waani t pala nni y. eni t maama nni yaali n ñanai yeni yaali ki ñani ¹³ Ba bonli ki ye ki wuo u Tieu po. Wan tagi yaala kuli o nua li kuli ki bani yaali n tie kuli. O kani ke yua baa t dugini wan sóni yaali kuli. ¹⁴ Tin pia ya sala yidikaaba kuli ci amo yua ne k pia o lielo. Wani. Wan tie Yesu, u Tieu bijua yua doni hali poli po ki pundi uTieu kani. Lanwani li buali ke tin ñanbi yaa kubi t dugi yaala po i. ke lan yaa paa ¹⁵ tin ji pia ya sala yidikaaba kuli ci amo yua ne k tie tyua kan fidi ki jie ti m ninbaadnm t gbalm yogu kaa. B bigin'o kaan kuli nani tinba yeni. Ama waa bani tieni biadi. ¹⁶ Lani t ya nagidi u Tieu badikpagili kani yeni li papaa li, lan kani ke li ñmadili ye. U Tieu ba jie'ti ninbaaguk ke tin la o ñjalbalgo ya yogu ke t bua.

Eblenba 5

¹ B yi lugidi sala yadikaa ci amo bi niba siiga nni. Ki kaan'o ke wan ya suani u Tieu tuonli bi nba po. Otuonli tie ke yi puni u Tieu u paabu i. ki go yid'o sala bi niba biidi po. ² Nani wani mono n tie m gbalm daano

yeni. Lani o ba fidi ki songi m yam ki todi yaaba tie yanbōndanba ki tu u sanu ³ L gbalm po i ke l buali ka yi yidi sala. Laa tie bi niba biidi baba po kaa ama yeni wan mōno ya biidi po. ⁴ Oba k bani dini o bá yudandi ke wani n tie sala yidikaa kuli ciamo. Ama u Tienu n yi dini o nulo nani wan bo dini Abrahami maam yeni ⁵ Li go tie n yeni Kiristi mo ya po. Wani mōno kaa bo dini o ba ke o tie sala yidikaa kuli ciamo. Ama u Tienu n bo din'o ki maadi; «a tie n bijua i dinne mini n tie báá» ⁶ K go maadi tianli kani ke: «fini n tie sala yidikaa yogu n tuu yogu nani mēlikisedeki yeni» ⁷ Yesu n bo ye ki tinga ne po o bo jaandi ki doni o nialu ki fabini ki miadi ya Tienu n ba ñani' m kuuma nni. Wan bo jiini o ba u Tienu nunga yeni ke o bo songi o jaandi ⁸ Yeni wan bo li tie u Tienu bijua nandi kuli, wan bo cagini ya cacabuolu bo cedi ke o bandi li colini. ⁹ Wan bo sóni o tuona ya yogu ki gbeni canyiin ke o cedi ke yaaba n bo colini'o kuli la ya fiema k pia gbenma. ¹⁰ Ke o Tienu dini'o sala yidikaaba kuli ciamo mēkisedeki sala yidikadima sanu nni ¹¹ t pia a bona boncianli k baa maad'i l po. Ama l paa yeni tjanbi waani li niima nni yi gbadi ki dugini i k gbia a bona niima nni tonma. ¹² Lan pundi ya yogu ne li ji bo buali ke yinba n yaa tie canbáá-nba ki ya tundi bi niba. Ama ke i go daa bua ban ya tund'i ban kpia tundi o nulo yaali u Tienu maama po. Li ji po tie ke yi yaa je t jekpiagidi. Ke i ñaa lan'o ki bua m biinm ¹³ Yuanjaan biinm mo nan daa tie canpandiga i. O daa kan fidi tieni m paadima li bonjanli yeni u bonbiigu. ¹⁴ Ama t jekpiagidi tie b cianba yaali. Ban tundi je li jiema yeni, bani n bo fidi ki tia ki paadi li bonjanli ye u bonbiigu.

Eblenba 6

¹ Lanwani ñaa mani ti ji yaa gaani bi cianba tunda ki ji ya caa liigi. ke ya tundili ke t bo kpia gaa Kiristi po yeni, tin daa tundi se li po. Li ji k buali ke ti guani ñanbi tundi ya bona ne po kaa. Lan tie bi niba n ñaa ya bontiotiedi bo buali yeni b kuuma yeni, ki ya dugi u Tienu po. ² yeni ya tundili ke b tundi m riñiwulima po, yeni ban yi maani i nugi o nulo po ki jaandi o po yeni yeni bi kpienma fiama. Yeni u Tienu buudi jiama yua pia u lebdu yeni po. ³ Li buali ke tin gedii liiga i. ⁴ Yeni i mōni yaa danba ke u Tienu yienma fandi'ba, ke b gaa u Tienu paabi, kki gaa fuoñanba, ki bani u Tienu maama n mani maam, ⁵ ki bandi ñanduna yua baadi paalu n tie yaali, ki yuandi baa yeni, ⁶ oba ji kan fidi cedi bani n guani ki mo kua b biidi po, ki dugini b guani kpaa u Tienu bijua li daapõnponli po n yeni. ki cedi ke bi niba ji báà u sanu ki sugid'o. ⁷ Ya tinga po ke i taagi baa yogu kuli ke li songili ye, ke yaaba ko li tinga ke laadi ban bua yaala, uTienu yi yadi u fuoñanma li po i. ⁸ Ama li yaa tie ke i konkoni yeni m jiama n pa li tinga po, li tinga tie fam i. Li kan waagi yeni uTienu n poli li tinga u ñobu. ban juodi ki sia'o u muu. ⁹ laniwani n dönl -nba li ya tie ke t maadi n yeni mōno, t pala baa paa i po ke i tuagi u sanu yua ñani ki baa cedi yi la m fiema ¹⁰ Ki dugini u Tienu tie mōnkundaan i. o kan sundi ya tuona kuli ke i sóni, yení m buama yaali ke i waani o po kuli ki go daa li suani kiristi yaaba kuli po. ¹¹ Tin bua yaala tie ke yua kuli n ñanbi ya kubi ke li paa ki daa ñaa caa yeni juogi n yeni ke i la yi guu yaaala yeni i pala kuli. ¹² t ki bua yi ñaa li kpajöli n cuo'i. T bua yi mo ñmaa yaaba bo dugi u Tienu po, ki juuni ki gaa u Tienu puoni t taabuodi nni. ¹³ UTienu n bo puoni Habrahami yeni o bo puon'o ki poli u Tienu yeli po i. ki dugini oba bo ye ki cie'o ke o ba poli ki taa o yeli. ¹⁴ O bo poli

ki maadike: «yeni i mōni nba yadi m yedinjanba a po, ki cedi a yaabila n mali ki yaa yabi »¹⁵ Ke Abrahami juuni ki guudi ki la u Tienu n bo puono yaali.¹⁶ Bi niba n yi maadi m maama yaali ki gō poli yeni, b yi poli ki taa yua cie'bi yeli i. Ke li ūnōpoli n daa pia o ūnōniagu¹⁷ Lani u Tienu bo bua ke yaaba n ba gaa o puoni n ḥanbi ki bandi ke o maama k pia lebidima n yeni. Lan po n bo cedi ke o puoni ki gō poli.¹⁸ Ke lan cedi t pala n yaa paa boncianla. U Tienu ki pua faama pálibi, Lani cedi ke t pala paa ke wan bo puoni ki gō poli yeni ke li pia m lēbidima. T doni u Tienu t candandi ke o puoni n paagi t pala ke ti ḥanbi ki yaa kubi ya dandanli ke t pia ne.¹⁹ Li dandanli tie t yenma po nani kudikpiagili yua yi kpaa ki ya kubi ḥanduna mi ūninma n yeni, laa pia gbenma. Tin daanni yua nni yi kua tanpolu po jaanddonciangu nni. ki pendi u cincenciangu yua juani yeni ki kua hali deni.²⁰ Lan kani ke Yesu liidi ki kua t po, ki tie sala yidikaa kuliciamo. Mekisedeki sala yidikaadinma sanu nni, ki baa ye yogu n tuu yogu.

Eblenba 7

¹ Wani mekisedeki bo tie salemi bado i. ki gō tie u Tienu sala yidikaa. Abrahami n bo pua u tōbu ki paadi b batieba, ki lebi kuni wani mekisedeki n bo tuog'o, ki yadi m yedinjanba o po. ² Abrahami taa wan bo pua u tōbu ki fie yaali kuli, ki bōgidi taalm piig, ki taa yenma ki teni mekisedeki. Yenma, Mekisedeki yeli niima tie o bado yua tie monkundaano. ke bonmlie po ke o teni salemi bado, ke li niima nni laafia bado. ³ ki bani mekisedeki naá bii o báá, lani yaa kaa o yaaja. laa diani kaanu ki maadi o maadi daali po bii o kuuma po. O tie nani u Tienu bijua yeni. ki baa tie sala yidikaa u yogu tuu yogu. ⁴ Laa mekisedeki nbo tie li nigbengili yua waa. T yaaja Abrahami mōno bo taa wan pua u tōbu ki fie yaali kuli ki bōgidi taalm piig ki yenma ki ten'o. ⁵ Moyisi yiko bo cabi Lefi yaabila yaaba tie sala yidikaaba yeni. ke ban yaa gaani Isaraheli yabi buolu ban la yaali li binl nni. li bōgdima piig nni. yenma. B ninjanba isaraheli buoli ke b bo yi gaani. Ke b mō nan tie Abrahami yaabila. ⁶ Mekisedeki wani bo ki tie Lefi yaabili kaa. Ama o nan bo gaa Abrahami n bo pua u tōbu ki gaa yaal kuli bōgdima piiga nni yenli. ki gō yadi m yendinjanma wani Abrahami yua bo gaa u Tienu puoni yeni po⁷ Laa pia tama tama yua bani ke yua tie ciamo n yi yidi m yedjanma ki biga po. ⁸ Lefi yaabila yaaba n gaani bi niba n yi la yaala li binli nni bogidima piiga nni yeni tie yaa niba t ba kpe i. Ama melikisedeki yua gaa Abrahami kani bogidima piiga n ni yenli ye wani tie yua fo i. Nani lan diani o po maam u Tienu tili yeni. ⁹ t ba fidi ki maadi ke Abrahami n bo teni Mekisedeki bōgidima piig n yenli yua yeni ke Lefi mō bo teni o yaali yeni wani yua ke o yaabila bo gaani bi niba n yi la yaali binli n bogidima piig nni yenli¹⁰ Ki dugini melikisedeki n bo cendi Abrahami yaa yogu yeni. Li bo sua ke wani Lefi daa ye Abrahami daa soma nni ke b daa mal'o¹¹ UTienu bo teni Isaraheli yabi o yikodi ke li yikodi wangti ke Lefi cugili yaaba baba n baa tie sala yidikaaba. Ama li bo ya tie sala yua ke b ba yidi yeni te ke Isaraheli yaaba ḥani canyiin u bTienu nunga nni. Sala yidikaa yua bo ba cua kuli bo baa tie nani Haroni yeni. Li sala bo kan fidi cedi ke bi niba n ya ḥani canyiin u Tienu nunga nni yeni po n bo cedi ke sala yidikatiano cua ki tie nana melikisedeki yeni.¹² Lanwani li ya tie ke sala yidikaa dinma lebidi, li tie ke yiko n mō lebidi.¹³ Tyonmdaano yua ke u Tienu tili maadi o po ne, o tie cugi tianli nni yua i. Li cugili nni oba k bani sóni sala binbindili tuonli¹⁴ Yua kuli bani ke t yonmdaano tie Suuda cugili n yua i. Moyisi tili nni, naan kani ke o

maadi sala yidikaaba po; o k maadi lba li cugili po. ¹⁵ Diidi mani yaal cedi ke li ji ḥanbi fandi t nunmu po tie ke sala yidikaa tiano cua ki tie nani Melikisedeki yeni ¹⁶ Wani bo k tua sala yidikaa nani yaabi ke yokodi bo lugidi'bib cugili nn yen'i kaa. Wan pia ya miali n kan baa gbeni paalu po i ke o tua sala yidikaa. ¹⁷ Yeni i moni li diani u Tienu tili nni ki maaadi ke: «fini n tie sala yidikaa u yogu tuu u yogu nani Melikisedeki yeni» ¹⁸ Yeni ke b piini yiko yua bo kpia ye ki dugini li yiko bo k pia paalu, li go bo k pia ḥnuadi ¹⁹ Yeni i moni yaal n ye ḥanduna nni kuli Moyisi yiko bo k fidi cedi ke li nani canyiin u Tienu nunga nni. ²⁰ Yaal pugini tie ke u Tienu bo puoni i puoni i ki poli. Tiabi tua sala yidikaaba ke puoni ba ki pugini l po ²¹ Ama Yesu wani yua bo din'o sala yidikaa bo puon'o ki poli ki maad'o: «mini o yonmdaano npuoni ne ki poli, min yedi yaali lani n ba tieni n kan ban baa lebidi: a baa tie sala yidikaa u yogu n tu yogu.» ²² Yeni ke Yesu po u Tienu ji cuo u ḥonlugu yua yen'ti ḥanbi moni boncianli ²³ Yaal n pugini tie ke yaaba bo tua sala yidikaaba bo yabi ki dugini m kuum bo cedi ke b kan ya tundi ki ye ki tuuni li tuonli ²⁴ Ama Yesu bo li fo i yogu kuli ke o sala yiodikaa k pia gbenma yogu n tuu yogu. ²⁵ Lani po n cedi ke o pia u paalu yua pia gbenma ki ba fidi fie yaaba nagidi u Tienu ki dugini o po. Kelimaa wani li fo i yogu kuli ki jaadi ki miadi u Tienu b po. ²⁶ Lani Yesu n tie sala yidikaa ciamo yua dagidi yen'ti. Wani ke u Tienu pali mani o po ke waa kpia di k go k pia biidi ke o paad'o yen t biidi danba ki don'o u polu ya polu. ²⁷ wani ki tie nani sala yidikaaba cianliebi yeni kaa. La k buali ki daali kuli wan yi kpia yidi sala o biidi po o, ki t yuandi ki yidi sala bi niba biidi po. O taa o bá i ki yidi sala yenmi ²⁸ Moyisi yiko n ko kaandi sala yidikaaba cianba yaaba bo tie yaaba ba fidi tieni t biidi. Ama Moyisi yiko puoli po. U Tienu maadi ki poli ki kaani o bijua ke o ji baa tie sala yidikaaba kuli cianmo yua dagidi yeni wan səni o tuonli u yogu tuu yogu.

Eblenba 8

¹ Məla tin yedi yaala nne; Ti pia obadciamo ke o kaa O Diedojienupo. ² O tie o kanjamo ninjamo O Diedo kpaagcianmo kaa tie o nifosaalo ka. ³ Kelima badciamokuliteyua tiendi sala yeni a pada i. Li nani ke yuakuli n yaa pia wan baa puni yaa paabu i. ⁴ Məla O Diedo ji bo ye ki tinga nni. O kan yaa tie padidaano kelima lanya niba ji den ye i. ⁵ Bi den tie ninjama nani Moyize n den gaa O Diedo maama yaa yognu ke o den maa lipadidieli«ke ḥantieni bonli kuli nani yaa yognu ke bi den waani a li juali po yeni. ⁶ kelima jesu gaa o badciamo maama kelima o tie o kani paalo i momonipo. ⁷ kelima lanya puoni ya den tie puomoni, puondi ji kan yaa ye. ⁸ O Diedo n den bandi li ḥandunli biidi, o bo yedi: «Diidi mani a dana kpendi ke n baa cuo o ḥonlipaangu yeni Israel yeni judas. ⁹ Li kan ya tie nani o ḥonlikpeligu yua ke n bo cuo yeni bi yajanba ka yaa daali ke n bo cuo bi nuu ki gadı yenba Egypte tinga n ni. kelima bi naa cuo ḥonli ḥangu kaa n go naa ji tiani bi po. O diedo n yedi. ¹⁰ «Diidi mani ya ḥonlipaangu ke n ji baa cuo yenba Israel yaa dana n kpendi» N baa ḥanbi yikodi bi maalima n ni n go baa diani bi pala nni. N baa tie bi Diedo ke bi mo tie n niba. ¹¹ Bi ji kan yaa findi yaaba ki maadi «A bani o Diedo» kelimabi kuli baa yaa bani nni ki cili ki biga ke yaa caa o nikpelo bi siiga nni. ¹² «kelima n baa gaa bi biidi n go kan yaatiani bi biidi po» ¹³ Bi baa yaa tua«boncanli i» O sundi o ḥonlikpeligu po. wani n yedi yaa ḥonlikpeligu ji bodi.

Eblenba 9

¹ Mɔla, baa o dɔnlikpeligu den yaa pia maa, yaaba n nua ki tinga bogda po. ² kelima sala yudaano den bogidi yaa diegu nni ke o kpagu den se ke n jiema ye n den yii o kannjamu. ³ ke naan kani n den liegi wamu tie o kaanjyanmuciamo. ⁴ Li den liegi o kaanjamu ciomo. Lie nni o tadiciangu den se ki gbie li baali. ⁵ O dɔnli ciangu tinga po den gbie bacianli ke ti kan fidi waani. ⁶ Ban den bogini ki gbeni, bi padidanba den kua cincanli po dieli nni ki tieni bi bogida. ⁷ O badiciamo baba i n den kua yaa dieli n tuani yema binli yenma sɔma o ba yaapo yeni yaaba n den tieni yaa biidi ke ba bani lipo. ⁸ Mi fuoŋjanma daano bo waani ke o sɔŋjamoo nan daa luodi o diekpeligu nan daa yaa baa ye. ⁹ Lan den wangí yaa yognu ne. Li sala yeni li pada kuli nani li daa kan fidi ki lebidi nilo. ¹⁰ O ban maadi mi jiema, mi ñima yeni yaa sala buolubo ye kuli. ¹¹ O badiciamo bo cua nani a bonnjana yaala n bo cua yeni. ¹² Li ki tie i ɲuabi yeni i ne sɔma ka. Li bo tie yaa sɔma moni ke o bo kua apadiciama kani binli yema. ¹³ Kelima i ɲuabi, i ne sɔma yeni n fantanma piema yaala n ji bo ki moni bo paadiba yeni O Diedo bi gbannandi fiema. ¹⁴ Be n bo cedi ke o badiciamotuo ki tieni o soma o Diedo. O bo mali wan ñani li mi bonma nn i ki kuani ti o Diedo kani? ¹⁵ Lanya po O tie O dɔnjanmo candanbaanlo. Kelima naani ke i polidi ye, li tie taladi ke ban waani ka cincinli yua kpe. ¹⁶ Kelima i puondi pia saala li yaa tie ke kuuma ye. Kelima waa go pia fuomake yua n tieni baa ye. ¹⁷ Yeni ke cincindɔnligu den tieni ke sɔma ki ye. ¹⁸ Kelima ya yogunu ke Moyize bo ñani mala o niba kuli po, o bo taa i ne yeni i ɲuabi sɔma yeni mi ñima ki wuli bi niba po. ¹⁹ ki yedi: «Li ne tie O Diedo dɔnligu sɔma ke O Diedo teni». ²⁰ Obia bo tieni yeni a padiamama po yeni li bogiditiadi kuli. ²¹ Mala bo tie bonli kuli n yi ɲanbi yeni mi sɔma i. Soma yaa bo ye sugli bo ki ye. ²² Li yaa po i ke bo kpa ti yandi yaala n moni baa ya tie yeni a bonmona i. ²³ kelima o badiciamo ki kua naani le bi togidi ke laa tie yeni i mɔmoni. ²⁴ O den ki kua ki bua wan tieni maama kaa ki kua o kannjamu binli kuli yeni tiama ya sɔma. ²⁵ Li ya bo tie yeni li bo kan ya ɲani ban ya tieni ohali li ɲandunli n cili ya yognu. Yenma baba i ke o tieniwanimono kipieni ti binli. ²⁶ Nilo kuli ba kpe yenma, lan ya pendi, ti buudi n cua. ²⁷ Nilo kulibakpe yenma, lan yaa pendi ti buudi n cua ²⁸ Yeni ke o badiciamo bo kpe ki yiedi ki waani yaaba n daani ki guu.

Eblenba 10

¹ U tienu balimaama den pia yaa bonjanla n baa ti cua yaa yinyinga laa tie laa bonjanla n tie maama cain. Yaaba n nangidi U Tieuñ kan fidi ke ya tie ninjanma li yaa tie ke bi tiendi a pada yognu kulinani o padiciandaani. ² Li yaa bo tie yeni, ti bo kan fidi ki yaa tiendi laa pada yeni bi bo wuli mi ñinjama yenma baba i. Yaaba n bo ɲuadi bo kan fidi ki yaa tiani ti biidi po. ³ Ama yeni lani yaa paditiadi ti biidi binli. ⁴ Ama i ne yeni i ɲuabi soma kan fidi ki piini biidi. ⁵ Mi fuoŋjanma n den mali li ɲandunli nni, odenyedi: «jan da bua pada yeni sala. ɲan ɲambì a gbanandi n po». ⁶ ɲaa taa bonbiili yeni apada ki tieni a pamanli. ⁷ Li yapo o bo yedi «diidi mani landiani nandi n po ki bua tieni ɲan bua maama.» ⁸ O bo cindi ki yedi; «jan bo gaa pada yeni sala yenibonbiidi ti biidi po, ɲaa bia bo taa ke li tua a pamanla» Li bo tie yaa pada ke bo tieni yenibimala. ⁹ O bo gua yedi; «A laa, n cua ke min tieni a ɲan bua yaala» O bo buoni cincin mala

ke bua mi yanduama n tieni yaa mala n tuani po. ¹⁰ «Lanya buama po i ke fuojanma bi fie ti yenma ki ti ji ye yenmani nni. ¹¹ Tianli po, bi padidanbi fii ki sedi ki dɔ̄nli yeni U Tieu daali kul. Bi tiendi daali kuli a pada ama baa fidji ki ñani biidi. ¹² Tianli po kristi tieni bogidi yenla i hali yenidulna gbenma ki pieni ti biidi. O kaa U Tieu nujendu i. ¹³ ki guu ke o yibala n kpe. ¹⁴ kelima bogidi yenli po ñanbi bi niba yen dulna gbenma. ¹⁵ O cincinli o yedi; «diidi yaa dɔ̄nligu ke n baa tieni yenma. ¹⁶ N baa kuanma n yaa mala bi pala nni ki bia diani la bi malima nni. ¹⁷ N ji kan yaa tiani bi biidi po yeni bi jije i. ¹⁸ Mɔ̄la naani n tuo sugli abonapo, paadli ba kuli ki ye ti buudi po. ¹⁹ Lanya po n kpiilo, naaninpia ti dugdi kua yeniyudaano soma. ²⁰ Diidi wan luodi yaa sonu ti po yeni o gbanandi. ²¹ O padiciamo n ye U Tieu kani yeni tin nangini yeni ti dugdi ki ñani ti pala nni malima biidi kuli. ²² Tin kubi mo ti biidi tuoma kelima U Tieu ye yeni ti. ²³ Tin tugi nani bonjanla ti kuli yaa po. ²⁵ Tin daa ñaa dɔ̄nligu ti siiga nani tiama n tieni maama. Tin yaa paagidi ti lieba pala. ²⁶ Lanya kaa ti yaa tiendi ti biidi tin bua maama, ti nan kan bandi mɔ̄moni, pada yaala n piini ti biidi naa ye. ²⁷ Li puoli ti buudi ye ki guu ti ke o muu baa di U Tieu yibala kuli. ²⁸ Yua n yie Moyize mala kuli baa kpe ke niba lie bii bitaa nua o. ²⁹ Be ya fala n ji guu yua tabi U Tieu biga yua ke yaa dɔ̄nligu tieni yeni mi soma ki tie dɔ̄nligunjanla. Yaa soma n den ñaa Kristi yaa yaala. ³⁰ Kelima ti tiani yua maadi«min i o jamualo» U Tieu baa bu liñandunli.» ³¹ li tie bonjanli yua n baa U Tieu nunga. ³² Ama yin ya tiani a dankpela po yaa daali ke i den ñani mi yenyenma nni, nani yen den cagini maama. ³³ I den bili ti sugidi yeniti fiagidi. ³⁴ kelima i pala den siadi yaaba nden ye limabili nni ki bia den tuo yeni pamanli mi piama gaama. I denbanike ipia ya piama kangbeni. ³⁵ Lanya po daa ñamani ipala n wadi. ³⁶ kelima i pia mi junma U Tieu n bogidi yaala po. ³⁷ O yognu ya pugni wanma, yua nbaa cua baa cua. ³⁸ Yua mɔ̄ni baa yaa ye ama o ya siedi n kan ya tiani o po. ³⁹ Ama ti ki tie yaaba nsiedi. Ti tieyaaba daani ki gu bi nanliga.

Eblenba 11

¹ Mɔ̄la li dandanli tie yaasanbili daani paani. Li tie yaala gu yali ke a dada la. ² Lanya po ti danba bo gaa Kristi. ³ Li dandanli po, ti tuo ke li ñanduli den tagi U Tieu buama po wan bua maama. ⁴ Li dandanli ya po i, ke Abel bo teni U Tieu yaa padli n cie cain. Lanya po i ke ti den la ke li ñani. Ke U Tieu bo pagi o o sala po. Li dandanli po, Abel bo maadi yaala n ñani o po. ⁵ Li dandanli po i ke Enoki den ñani ke ji la kuuma; «o den ji la kelima U Tieu bo ñani o» kelima ki fidi ban ñani o, o den yedi ke U Tieu pali mani o po. ⁶ dandanli yaa ye li pa yeni U Tieu pali n yaa mani a po. Kelima yua gaa U Tieu baa yaa daani ke o ye. ⁷ Li dandanli yapo ke Nowe bo bandi li sɔ̄nbinjanli. Ke o den kɔ̄ni yeni liñandunli ki yendi li dandanli gaama. ⁸ Li dandanli po i ke Abraham bo fidi ki gadi naani keo bo gaa o faali. O bo caa ke a bani wan caa naani. ⁹ Li dandanli po ke bo ye ki tinpuonkagi nni o caani yeni. ¹⁰ kelima o den guu yaa dogupieno ke U Tieu maa. ¹¹ Li dandanli gaama yaa po i ke Abraham fidi ki baa ki biga yeni o pua Sara n bo tie ñolga. Li den tieni yeni wan bo padi kuli kelima bi bo ye yeni bi dandanli yua n bo puonma po. ¹² Lanyapo i ke yeni wan bo ciandi kuli, ke o baa bacianli. Bi ji bo yabi nani i ñmabinmu yeni nani mi ñinciamo tanbiiniyeni ke kan tuo cɔ̄di. ¹³ Bi kuli bo ye yeni li dandanli

ke puoni ba kuli ki tieni. Bi bo bandi ke bi tie canba ki tinga po. ¹⁴ kelima yaaba n maadi lanya maama kuli lingi ban baa yaa ye naani. ¹⁵ Bi bo yaa bua ban ñani yaa dogu, nani bi guani ki kuni. ¹⁶ Bi bo lingi dogu ñanu ke o diedo den tuo ki gaaba ki lingi u dogu bi po. ¹⁷ Lan ya po i ke Abraham n bo la yaa ñanma ke o teni Izaka, li bo tie o bija yenga keo bo tuo ki teni o wan bo la lidandanli. ¹⁸ Abraham ke o bo yedi o. «ke izaki po ke o miana ba ñaaa.» ¹⁹ Abraham bo tuo ke U Tienu baa fidi ki fiini Izaka. ²⁰ Li dandanli po i ke Izank yadi mi yedinjanli Jakoba yeni Izai po. Yaala n den nua yaa bona n kpendi po, ²¹ Li dandanli po i ke Jakoba n bo n bo bua kpe yaa yognu ke o bo yadi yedinjanma o biga zozefa po. Zakoba bo ñii o lanbanli po. ²² Li dandanli po i ke zozefakuuma bonagidi ke o maadi yeni Israel bibi bi Egipiti gadima po ke madiba ke ban tugi yeni o kpaba kuli. ²³ Li dandanli po i ke Moyizi wan bo mali ke o danba bo wuoni o ñamaalita i kelima o bo ñani, ki pendi. Bi bo ki jie o bado mala. ²⁴ Lanya po i ke Moyize n bo kpaadi o bo yie ke ban daa yuu Farawon bisalo bija. ²⁵ O bo tuo li mabili yeni UTienu yaaba ki cie yeni wan yaa ye o manu nni. ²⁶ O bo tuo i fe yени Kristi kani ki cie Egipiti baali kelima o nunbina kuli bo ye ya baali n kpendi po. ²⁷ O bo tuo ki gaa Kristi ke li tie baa cianli o po ki cie Egipiti baali. O bo ki jie o bado, o bo tuo fala ki daani yua ke waa baa ki laa. ²⁸ Li dandanli po i ke o bo tuo yaala n ye Israyeli. ²⁹ Li dandanli po i ke o bo puodi li mögi mönli nni naani ki tinkuonga po, Egipiti yaaba bô bigni ke ban puodi bi bo baa mi ñinma nni. ³⁰ Li dandanli po i ke Jeriko guona bo baa yaa yognu ke bo lindiba danalele. ³¹ Li dandanli po i ke Raaba li conconli bo kikpe. ³² Ti bia baa fidiki pugni be? kelima o yognu pödi yeni tin maadi Gedewon, Baraka, Samison, Jepiti, Davidi, Samiali yeni a labaali muanda kuli maama. ³³ Yaaba n den fidi bi tuoma po ki paadi bi baditieba diema ki kuani mi yanduama, ki baa i puondi. ³⁴ ki go gbindiyya fantama n co jama ki sanikifaabi bi yulamu jugisiemu ñona nni, ki paani i yiani, ki tua jakonda bu tsbu nni, ki deli bi nilaba tøgola. ³⁵ Li dandanli po den cedi ke potoba baa ke bi kpiiba n kpe go ki fii bi tinkpiba siiga. Bi den waani bi nitianba mo fala ke baa tuo ki ga mi faabima kelima bi den bua ki baa yaa tinkpifiima ñani ki cie. ³⁶ Bi den nuadi bine ki pua ba i baliji, ki go kpaa bi tianba ti kpaadi ki kuani ba li kpaadidieli nni. ³⁷ Bi den lugidi bine a tana, ki go waani bi tianba yeni mu jugisiemu. Bi nitianba mo den tie luoda ki gogodi ki yie ti pegbanli yeni ti nuagbandi, ke bi niba bia bipo ki wangí ba fala. ³⁸ ñanduna ki den pundi ki yaa pia laa nimoanba o niinni. Bi den gogodi mi fanpienma nni yeni i fali nni kuli. ³⁹ Baa ke bani kuli den baa ke U Tienu tieni bipo o siedinjamo kelima bi dandanli yaa po, baa den baa wan den niani ba yaala, ⁴⁰ kelima U Tienu den jagi tipo yaala n ñani ki cie, kaa bua ban ñanbi ki dagidi cain ke tii ye lienni.

Eblenba 12

¹ To, kelima yaa siedinba n yaba boncianla lindi ti nani ku tawaligu yeni, tin tugidi mani yaa tugili n yie tipo kuli leni yaa tuonbiadi nyaba ki lindi ti, ki yaa siani yeni li juunli yaa nuama n bili tipo. ² Tin yaa siani ki nua Jesu yua n tie li dandanli cilika yenili ñanbika. Kelima yaa pamanli n den bili o po yaa po, o den tuo li dapönponli yaa kuuma, ki fali yaa fe n ye lienni, ki kali U Tienu bali kalikaanu jienu po. ³ Yin kpaagikpaa opo mani, wani yua n denjuuni yeni ti tuonbiadi dánba n den yie opo maama kuli ke lan todì yi yin da cogi ki luo li papaa ki cedi. ⁴ Yin kóni yaa konli

yeni tituonbiadi yeni, yi daa kɔni hali kebi wuli yi sɔma. ⁵ Yi sundi U Tienu n tundi yiayaa tundi nani bibaa tundiobila maama ki yedi: «N bijua ɔnan da fali o Diedo Ntundi a yaa tundifala, ki da luo lipapaali wan fuyeni a yaa yogunu. ⁶ Kelima o Diedo tundi wan bua yua yeni fala, ki pua wan nua yua ke o tie o biga kuli.» ⁷ Yin juunimani yeni laa fala. U Tienu tiendi yi yeni kelima o nua yi ke tie o bijaba. Ki bonjaga n ye ke o baa kan tundi o tundifala? ⁹ Ti baanba yaaba n tie nisaaliba den tundi ti tundifala ke ti fangi ba. Lawani lii pundi tin miini ti yula ti Baa yua n ye tanpoli kani, ke tin yaa pia li miali. ¹⁰ Ti daanba den yen tundi ti tundifala u yogunu waamu bebe nani ban sua ke li dagidi maama, ama U Tienu tundi ti tundifala ti ɔnamu po ke tin taani yeni o gagidinjanma nni. ¹¹ Li tie mɔmɔni ke tundifala kuliyan cili ki yaa tie pabiidili bonla kaa tie pamani. Ama li yen yuandi ki cuani lan bangi yaaba yaa po mi teginma yeni mi yanduanma. ¹² Lanwani yin paagi mani yi nii yi n yɔgili, yeni yi duna ya n tadigi. ¹³ Yi taana n yaa ɔnua yaasani n cuubi ke yua n diani taali n da kpigidi, ama lin paagi. ¹⁴ Yin lingi mani mi yanduanma yeni bi niba kuli, ki go lingi mi gagidinjanma, kelima yua n naa pia mani kan le o Diedo. ¹⁵ Yin fangi mani yi yula ke oba n da muni o yuli U Tienu ɔnanibili. Yin go fangi mani yi yula ke yaa jiiyu n bia ki to kuli n da tua a benkpela, ki cuani ti yanyagidi ki yaa jɔgindi bi niba bonciala. ¹⁶ Yin go fangi mani yi yula ke oba n da tie conconma daano, yeni yua n falyaala n gagidi nani Esayiyen, yua n den kuadi onikpedikelima jeyenmapo. ¹⁷ Yi bani ke lan pendi, wan den bua obaa n gaali o, waa den baa. Baa keo den lingi yeniti ninsiid, waa den fidi ke o baalebidi jagili. ¹⁸ Yii nagini ban den baa fidi kisii yaa juali, yaali n co mi fantama. Yii nagini ku gbangbadibiadigu yeni li biigicali yeni ku fanciangu ¹⁹ yeni kakaci piebima yeniu nialu fuugu nden ye naankani. Yaaba n den gbadilaanialuden mia ke wun da gomaadidiba baamayenmaki pugini. ²⁰ kelima baa den fidi yaa ñɔbonli n tie ne: «Baa yaanga yaa sii li juali, ban ludi o a tana» ²¹ Ban den laa yaala yeni kuli den pia i jeje hali ke Musa yedi: «N jie ti jawaandi hali ki digibi.» ²² Ama yi cua Siyono juali, lani ntie U Tienu yua n ye ki fo yaa dogu, yaa Jelusalema n ye tanpoli kani, malekinba yaaba n yaba ki pundi a tuda tuda yaa kani. ²³ Yi cua yaaba n tie U Tienu bikpiala, ban diani yaaba yaa yelatanpoli po nitaanli kani, yi cua U Tienu kani, bi niba kuli bujialo kani. Yicuabi niteginkaabanaani n ye naakani, bani U Tienu n ɔnanbi yaala ke bi dagidi cain kani. ²⁴ Yi cua Jesu kani, wani yua n tie o ɔnantaadipaano yaa candanbaalo, yeni o sɔma kani yaama n mii ki maadi yaa maama n ɔnani ki cie Abela yaa sɔma n den maadi yaala. ²⁵ Fangi mani yi yula ki da yie ke yi kan cengi yua n maadi yeni yi mɔla. Kelima yaaba n den yie kaa cengi yua n sogini ba U Tienu maama ɔnduna nni naa den fidi ki sani ki ciadi. Lanwani ti yaa yie kaa cengi yua n ye tanpoli po, laa pia tama ke ti kan fidi ki sani ki ciadi. ²⁶ Laa yogunu o nialu den teni ki tinga digibi, ama mɔla o niani ti yaa ñɔnianu n tie na: «Yenma goga, nbaa teni ki tinga n digibi. Li kan yaa tie ki tinga bebe ka. N baa teni tanpoli moko n digidi.» ²⁷ Lan yedi: «Yenma goga,» yeni waani ti ke yaala n tagi ki baa fidi ki digibi kuli, baa pendi, ke yaala n kan digidi mo n suagi ki yaa ye. ²⁸ Lanwani, kelima ti baa baa yaa diema n kan digibi, tin yaa ye leni i tuondi, ki kpiagidi U Tienu ki ɔnua o yeni li fangili yeni ijeyeke li mani opo. ²⁹ kelima ti Tienu tie yaa fantama n bolindi.

Eblenba 13

¹ Suagi mani ki yaa pia mi buama yi kpiiba po. ² Yin da sundi mani ki yaa gaani bi canba cangu. Kelima bi tianba den tieni yeni ki malekinba cangu kaa bani. ³ Yin yaa tiani mani a kpaada po nani yi moko taa yeni ba ki tie kpaada yeni. Yin go yaa tiani ban faligi yaaba po, ki bani ke yi moko ye ti gbanandi nni ki tie ban baa fidi ki faligi yaaba. ⁴ Bi niba kuli n yaa jigindi li potaali, ki da tuo li potaaliyaa duanun tabi yeniti jogindi. Kelima, U Tienu baa jiatu buudi yeni mi conconma buoli danba kuli. ⁵ Yin da pa maniyi yula i ligi buama po. Ama yin yaa mangidi yi pala yeni yin pia yaala mola kelima U Tienu yedi: «N kan ja ja, N kan lu ja hali abada.» ⁶ Lanwani tipia li papaali ki yedi: «O Diedo n tie n todika, n kan jie pu. O nisaalobaa fidi ki tieni nni be?» ⁷ Yin yaa tiani mani yi gobidikaaba po, bani yaaba n den waani yi U Tienu maama. Yin kpaagi mani bi yema yeni bi juodima ki yaa togidibi dandanli. ⁸ Jesu kilisiti tie yenma wonli yeni dinla yeni yaa yogunu kuli. ⁹ Yin daa gaa ti tundi yuodi, kelima li ñani ki pala n yaa gbie sugli. ¹⁰ Tin pia yaa padibinbinli, yaaba n tuuni li kani naa pia sóni n ñani li jiema ki je. ¹¹ Ama ti yandi yaaba ke bi kpabi ti biidi po sôma ke o padibado cua yeni li o kaangagidinjami nni. Ama bi yen ñani ban kodi yaa yandi li ñagilinni niinipo. ¹² Ama jesu mo bo cagini bi niba po yeni o soma. ¹³ Lanwani tin ña mani ki gedi o kani li ñagili nni niinpo, ki taani yeni o ofe nni. ¹⁴ Kelima nekanba ñanduna nni tii pia yaa dogu n baa ye yaa yogunu kuli, ama ti lingi yu n baa ti cua. ¹⁵ Lanwani kelima Jesu po, tin yaa pali mani U Tienu po yaa padili n tie ti pagidi yaa yogunu kuli, la tie ti ñona n yaa pagi o yeli. ¹⁶ Yin daa sundi ki yaa tiani mi ñanma yeni ti bulcindi, kelima lani ntie yaa pada buolu n mangidi U Tienu pali. ¹⁷ Yin yaa tuodi ki ñua mani yaaba n gobidi yi, ki yaa fangi ba kelima bi gu yi naani, ki bani ke bi baa togidi U Tienu yi maama. Yaa tiendi mani yenike ban fidi ki yaa togidi ma yeni li pamanli kinaa yenbidi, kelima li kan yaa pia yipo fuomaba. ¹⁸ Yaa jaandimanitipo kelima ti bani cain ke ti pala siadi ñani ki go bua ti tagi nyaa tiegili bonla kuli nni. ¹⁹ Min miadi yaala hali bonciala tie ke yin yaa tiendi yeni ke U Tienu npa nni u saanu min go ki cua yikani tontoni. ²⁰ Mi yanduama Tieni yua n den fini ti Diedo Jesu bi tinkpiiba siiga wani yua n tie i pe yankpaciamo, kelima o sôma yaama yaa yogunu kulipo. ²¹ Wani n teni yin fidi ki yaa tiendi yaala ñani kuli. Wani go teni Jesu Kilisiti n yaa baadi ti kpiagidi hali yaa yogunu kuli. Amina. ²² N kpiiba, n mia yi ke yinjuuni kiga i nnaa tundi, kelima min diani yipo yaa maama ki fuu. ²³ N bua yin bandi ke bifaaabi ti kpiilo Timot. O yaacua n kani tonma, ti baa yegi kicua ki le yi. ²⁴ Yin fuondi mani yi gobidikaaba kuli yeni bi nigagidinjanba kuli. Yaaba n ye hali diema fuondi yi. ²⁵ U Tienu ñanbdi n yaa ye yeni yikuli.

Jaki

¹ Min jaki, u tienu yeni jesu kilisito naaciemo, n diani yinba piig n buolilie yaaba n yadi yadi ke ye ḥanduna nni kuli po, n fuodi bonjanla. ² N kpiiba, yin ya tua ya bigina kuli n cua i kani ne tie panmanli ya bona. ³ Kelima i bani ke dandanli bignma ba cua yeni i juunli. ⁴ Ama yin ḥaa ke li juunli n sɔni o tuonli ke juodi cain, ke yin tua ke yaabi n ḥani ke dagdi cain, ki da ke luo ba bonli kuli. ⁵ I siigan, nilo ya ke pia mi yanfuoma wan mia u tienu yua tieni bi niba kuli yeni li bulcindi, o kan fun yeni, o ba teni. ⁶ Ama wan mia yeni li dandanli, ke da mali ko b la bii o kan lai? Yua mali ko kan la tie nani mi fiinciamu guona, o faalu n figi ke pendy ya yognu yeni. ⁷ Ya nilo n tie yen kuli n da mali ko ba la liba kuli o yonbidaani kani. ⁸ O tie pala lie daano ke se kaan yendu o bontitiedin kuli. ⁹ Ti kpiiba nni yua n tie luodo pali n ya mani yeni u tien'o n sen'o maama. ¹⁰ Yua n tie piado mo pali n ya mani yeni u tienu n jiin'o maama, kelima o ba kpe nani o mua puugu yeni. ¹¹ O yienu pudi ke o wulgu boncianli cedi ke ti muadi kuodi, ko puugu mo suodi, lan pia ya jawama mo bodi, o piado mo bu juodi ke suodi yeni o bontitiedin nni. ¹² Li pamanli ye yeni yua n fidi ki juuni li biginlin nni, kelima bi ya bigno, li kan paadi'o, oba la li miali yali ke kilisito yedi ko ba teni yabi n bua'og yeni. ¹³ Bi ya tunlin o nilo ya yognu, wan da yedi: "o tienu n tunlin nni" kelima bi kan tunlin u tienu wan tieni yaali n bia, wan u tienu mo kan tunlin nilo ba kuli. ¹⁴ Nilo kuli tunlini yeni o maalma, ke kua ti biidin ke li baadi yeni mi kuuma. ¹⁵ Lan wani, o maal biidi ya punbi, li ba mali ti tuonbiidi, ti tuonbiidi mo ya yendi o gbannandi kuli i, lan cua yeni mi kuuma. ¹⁶ N kpibuaadiba, yin da bondi mani i yula. ¹⁷ Li seli yeniya paabu ḥani ḥana polu, mi yinyiema baa kani, naani ke borbonli, yeni lebdima ki ye. ¹⁸ U tienu yanbuama po i, ko den mal'ti, kelima o mɔnɔmɔni po ke tin ya tie o tagma nni kuli o kpiagdi. ¹⁹ N kpibuaadiba, yin bandi ya bonli ne, li pundi ke yua kuli n cengi tontoni, ki da maadi tonma, ke da biendi o pali tontoni mo. ²⁰ Kelima o nisaalo pabienli kan fidi ki yeg yeni u tienu sanu. ²¹ Lan wani, yin lu mani yaali n tie jɔgindi yeni mi biadima kuli, ke ya tua u tienu n bulya maama i pala nni yeni kelima li ba fidi ki tindi i maalma ²² Yin da cengi u tienu maama beba, ke bondi i yula k mi cengma dagdi ama yin ya tiendi lan yedi yaali mo. ²³ Kelima yua n cengi u tienu maama ke nan k tiendi lan buali yaali yua n tua o nungo n tie maama e nunualiga nni. ²⁴ O ya siedi wan sundi tontoni. ²⁵ Ama yua n cengi bonjanla ya balimaama n ḥani cain, ki faabi bi niba, ki tiani wan cengi yaali, ki tiendi lan yedi yaali, lan nilo la li seli wan tiendi yaal kuli nni. ²⁶ O nilo ya tama ko juuni ke naa cuo u lanbu, o bondi o yuli. Lan ya nilo ya jaanma tie fanfanmi. ²⁷ Ya jaanma ḥani cain, ke nan ke pia jɔngindi ti baa u tienu nintualin tie: ki ya todi a kpieba yeni a pikuana bi fala nni ke goa cuo oba yeni ḥanduna jɔngindi.

Diangbenga 2

¹ N kpiiba, yinba yabi n daani ti yonbidaano jesu kilisito yua n pia ti kpiagdi yen, la ke ḥani yin ya tiendi n gagdima bi niba siigan nni. ² Min bani yaali tie: ne o nilo ya cua ke kua li nintiglin, ke pili wula biagi bii i ligi mɔni biaga, ke goa yie ya tiadi n pia ti kpiagidi, ke o luodo mo kua

ki yi akpalcalca. ³ I yi jigndi yua yie ti tiakpiagidi yen, ke yedo: “kali ne tijigdi ya kalkaanu po, Ama ke nan yedi o luodo “fini n ya se lan kani bii fin wani n kali tinga nni t taana po. ⁴ Nani yii tiendi m gagdima i yanma nni ke goa yi i yula buud danma yeni i maal biidi kaaa? ⁵ N kpibuadiba, cengi mani, nani u tienu ke gandi yaabi n tie a luoda njanunda nuni po ke ban tua piada li dandanli nni kaaa? Ke goa baa wan nian ke ba puba yabi n bua'og kuli o diema nnii? ⁶ Ama yinba, n fali a luoda. Nani a piada ka mabndi ii, ke caa yeni bi buudanba kani. ⁷ Bani ka biidi ya yenjanli n ye i nni. ⁸ Li ya tie k a kubi u tienu diema bali maama, nani lan diani maami yeni. Li yedi: “jan ya bua a lielo nani jan bua ayuli maama yeni.” ⁹ Ama yin ya tiendi m gagdima bi niba siiga nni, i tiendi tuonbiidi, li bali maama mo buni ke cuo i, kelima yi ke miado. ¹⁰ Yua tuo ke kubi li bali maama, ke nan goa miindi ba maayenma bibe, o pia i talgi li kuli po. ¹¹ Kelima u tienu yedi: “jan da conmi” wani goa maadi: “jan da kpaa nilo” lan wani ya conmi, bii ke kpaa nilo, a biidi u tienu maama yeni. ¹² Lani, yin maadi ke goa tiendi yal kuli, yin bani k u tienu ba jia i buudi ke nnaa. ¹³ Kelima u tienu n ba jia ti buudi ya yognu yeni, o kan jie mi ninñima yua den cagni o lielo po ¹⁴ N kpiiba, i li ke li baa njan o nilo n yedi ko pia li dandanli ke na ke suani tuonli li po, li pia be ya todima, o dandanli ba fidi ke tindo o? ¹⁵ I kpiilo ja bii pua ya luo ti tiayiekaadi, ke goa luo daali kuli li bonjekaali. ¹⁶ Ke i siigan yendo yedi o, ya kuni yeni mi yanduama, ke ban tongi o mu ke di ke guo, ama ke nan ke pun'o yal n tie tilad o yema po, li pia i laa fuoma? ¹⁷ Li dandanli mo tie yene, li yaa pia atuona li tie yali n kpe. ¹⁸ Ama, o nilo ya yedi: “fini a pia li dandanli, n mo pia a yuona n ba yedi'o; waan nni, a dandanli yali n ke pia tuona, n mo ba waan na n dandanli kelima a tuona po. ¹⁹ A daani k u tienu ye ke tie yendo beba, a tiendi ke lijanji. Ba a ciciliabiada mo daani yene, ama bi jie ke digidi(jegli). ²⁰ Fini, o yanluodaano ne, njaabani ke ya dandanli ke pia tuona tie fanfami. ²¹ Nani ti yaja Abalaham tuonnjana po i n cedi ke bi den yi'og o nitieginka? Nani wan den tuo ke ba yidi o bijua Isak sala li padibinbindli po yen ka cedi ko tiegi i? ²² A la ko dandanli den taani ke yegi yeni o tuona, ko tuona yen mo den cedi ko dandanli njan ke dagdi cai i n. ²³ Yeni ke diani yedi yaali n tieni: Abalaham den daani u tienu, ko u tienu nualo o po lan ya bonli ke li tie teginma, lan ya po ke bi yi'ug u tienu dɔnli. ²⁴ I la o nilo tiegi kelima o tuona po i. la ke tie li dandanli beba po ka. ²⁵ Li goa tie yeni, liu poconconli Lahabi, o tuona po i ko tie nitieginka kelima o den gaa bi tondikaaba cangu ke cedi ke bi tɔgn̩i san tianu ke kuni. ²⁶ nani ya gbannandi ke pia naano n kpe maama, li tie yeni ke ya dandanli ke yegi yeni a tuona mo kpe.

Diangbenga 3

¹ N ninjabo, bi tundikaabi n da yabi i siigan nni, ke sieni ke ya bani ke bi te ba bu'ti hali lan ya paa. ² Ti kuli maadi tin bua yaali, nilo ya ke maadi yali n tie o pakɔnli, o tie ya nilo n tie ninjanmo, ke go sieni ke cɔnlin nni o gbannandi. (ke cuo oba) ³ Ya yognu ke ti taa i baabi ki loli i taam ñɔna po, bi yi cɔln'ti ke tiendi tin bua yaali. ⁴ Diidi mani o ñinbiagu, wani yeni o yabndi kuli, niyendo ñmagdo ko caa wan bua naani. ⁵ Li tie yeni, ke o nilo lanbu tie bo ñidiga ke nan ke engi oba kɔnman nni, o mu ñidiga n yi te di ke biani li fuali kuli. ⁶ O lanbu mo tie mu, ya ñandunli n gbie yeni o yinyɔgu, ke jɔgndi o nusaalo gbannandi, ke biidi ti tajenli yenma, ke wan oba monosieni ke ye a maba nni. ⁷ I yanbuoli kuli yeni polu po mu nuami

kuli, tinga nni bo balinkaana yeni mi ñim nni bonfuoda kuli ye o nilo yikod po. ⁸ Ama nilo kan fidi ke paadi o lanbu, ke li tie ya yianu, ko gbie yeni mi kuumalobdi ⁹ Ti tugdi ti lanbu ke yiini ke dondi u tienu, t goa tugdi wani ke maadi ti maabiidi u tienu n tagi yaali ke tieni o ninnangu po. ¹⁰ Ya ñobu n maadi mi maanjanma yeni, lani n goa maadi ti maabiidi. N ninjabi, da ñaa mani lani n ya tie yeni. ¹¹ Bonga kpeli ke ye ke puubi mi ñu yia maligi ke go puubi ya ñuma milgi ii? ¹² O kankanmu, n ninjabi, ba fidi ke loni luan tsla ke li ya ki tie kankana i? Li tie yeni ke yañumi kan fidi ke ya maligi nani sicili ñuma yeni? ¹³ Njamaa i, i siiga nni, gbie yeni mi yanfuoma yeni o nunfanbu i? Wan jiini oba ke wani o tuona nni, ko gbie yeni mi yanfuoma. ¹⁴ Ama, li ya ke i pia i pala nni ti maalbiidi, da dongi mani iba ke goa da pua faama ke sieni ke nua i mɔni. ¹⁵ Li yanfuoma ke ñani polu po ka ama i tinga ne po, li tie gbannadi yeni sitaani yaali. ¹⁶ Kelima naani ke i nanga yeni ti gbannadi buama ye, mi tudima yeni ti bontitiedi biidi buoli mo gbie e. ¹⁷ Polu po yanfuoma n cindi ke mɔni, ke gbie yeni mi buama, dagdi, ke taagi, ke gbie yeni sugli, ke tieni a luajanma, ke k pia lugdima ke goa tuagi. ¹⁸ Laafiaa luana ñaa yabi n maadi i mɔni kani.

Diangbenga 4

¹ A kɔnkɔna yeni ti maa bidbidi ñaa le ee? Li ki tie i bonbuakaanan ka ke i kɔn yeni i ninjab bi dandanlin nni? ² I ponponcianli po cedi ke i k pia pu. I tie nikpala ke suani ke beli yaali ki kan la. I gba ke goa tuadi li ñaniali ki yi k laadi bonli ke dugni i ke buali u tienu. ³ I buali ke b yi ki tieni, ke dugni yi bani yin miadi maama ke kpaani ke buama n ti. ⁴ Yeni yin tie concona maama kuli, i k bani ke ñanduna ne buama tie kɔnkɔnli yeni u tienu i? Fin yua n bua n donl yeni li ñandunli, tie u tienu yibali. ⁵ A tila wangit'i li kuli ke maadi ko u tienu n bua'ti ya po i ko kuan'ti o fuoma. ⁶ Ama i ke bani, u tienu tieni ya paabu yabi, li po ke i diani maadi ti: u tienu bieli bi japidami ama ki di sugli taligi po. ⁷ tug man i ba ki cabi u tienu, ke kɔni yeni sitaani ke wan sani k fagdi i kani. ⁸ Nagni mani u tienu, ke wan fidi ke kɔbnii ti. pit mani i nui, biidi daam, ke ñanbi i pala, ñalaci danbi. ⁹ Ya ye mani o paasiadgun nni, ya mo mani, ya buudi mani! cedi mani ke laadi n tua kumɔni, ke i pamanli n tua yinyog i po. ¹⁰ Jii mani iba u tienu nungan, ke wan doni. ¹¹ N ninjabi, da maadi mani liebi po, a ya maadi a ninja po, a bu a ninja, a kɔn yeni yiko i, u tienu yiko. A ya kɔni yeni yiko, a ji ke cɔnlɔi yiko. ama a bu'gi. ¹² Yendi beba n tie budi daano, u tienu, wani beba n ba fidi ke faabi bii ke biidi. A tie ñjamaa, fin yua bu a lielo yeni. ¹³ Cengi mani, yinbi yabi n maadi: "dinla, bii saala. ti ba gedi ya dogu ne, ti ba tuadi lieli po ke su bii ke ba ti ñuadi. ¹⁴ ñjamaa n bani yaali n ba cua saala, yeni nulo yema n ba tua nandi? I tien nani ya waluyi cua ke pendi leni. ¹⁵ I bo ba yedi nanda: "u tienu ya bua ti baa fo ke sɔni ya tuonli ne bii lielo. ¹⁶ Molane, i wangit'i iba i tuona po. Japaadi buoli kuli tie fanma. ¹⁷ Leni yua bani mi ñanma tienu, ke yen ke tiendi, o tieni biidi.

Diangbenga 5

¹ Molane, yinbi bi ñalmandanbi, ya buudi mani boncialy yeni ya yubonli ba te cua i po. ² I ñalmano bedo, ke a dundula mua i tiadi. ³ Ke i wula yeni i ligi kuli kua i tanmɔni, ke li tanmɔni te ba fi ke sedi i po, ki di i gbannandi

nani o mu yeni. I taani i ñalmano i dajijuogi daali.⁴ Diidi mani ya paogu ke i bo ba paa ka ke pani i tuonsonbila yabi n koni i kpaabu, ke bi yiogni yeri m tuama! Ke yabi den taani i bonukuodi yigni pundi hali li konli ya tienu kani. I yali iba ke tiendi yin bua yaali i tinga po.⁵ I pala kuli gbie yeri o mangu yeri yin ke muani bonli gi tinga ne po ke wangti tianbi fala yeri mi cicagmi.⁶ I cagni ke go kpaa talginba.⁷ N ninjab, ya tie mani sugli dam ke gu jesu guanma, nani o kpaalo n yi gu o kpaaibu ñuadi maami yeri. Ya gu mani nani i cincin taagi yeri i taajijuogi yeri.⁸ I mon ya gu ke bobdi i pala ke jesu da ke guani.⁹ Da mo mani i liebi po, n ninjab, ke ban te da bu'i. Diidi mani, buud daani n se o buliñobu yeri.¹⁰ N ninjab, tiadimani u tienu tondikaabi yeri o yegnkaabi n bo laadi ya fala k pia ya pagnili u tienu maama muandun nni.¹¹ Diidi mani ti yi yabi n juuni "ñjanma." i den gbadji job n po puni ya juunli, ke u tienu ji bo te cedi ko juodi ti ñjandin.¹² Ke fidi li kuli, n ninjabi, da poligi mani polu po, bii tinga po, ke buali liba kuli ya po. Ama, yin tuo yal yin ji da lebdi, yin yie yal mo, yin ji da guani ke tuo, ke fidi k yin da ba ti buudin.¹³ Njma'a'i i siigan ne sieni ke ye fala n nni? Wan jaandi ñjanma. Njma'a n ye li pamanlin nni? wan yin i biayani ki dondi.¹⁴ Nilo yia i siiga ne k pia laafiaai? Wan yini o jaandidiegun nikpela ke ban jaandi o po ke sog'o m kpanaqnma.¹⁵ Ke bi dandanli u tienu n nni ba cedi ban paagi, k o ya tieni biidi kuli u tienu ba di sugli o po.¹⁶ Ya miadi mani sugli i biidi po yeri i liebi po, ke fidi ki la laafiaa. O njinanmo jaandi moni boncianli.¹⁷ Eli bo tie nani tinba yeri, k jaandi hal ñjanma k mia u tienu ke taaga n da baa, ke taagi k baa ke biini bina taa yeri ñmaali luobi.¹⁸ Ke o go guani ki jaandi, ke gi taagi baa ke gi tinga fii yeri o luana.¹⁹ N ninjab, li ya tie ki siigan nni nul sani ki fagidi yeri u tienu, k o lielo guani yeri'o²⁰ wan ya bani ki yua n gogdo, o faabi li daano ke go ñani'o m kuum taana nni, ke wuoni o biidi boncianli.

1 Pieri

¹ Mini, Pieri, Jesu Kirisiti n̄ lugdi yua ke o tua o tondo, n̄ dangi yi li tili ne, yinba yaaba n̄ dugi o po, yinba yaaba ke U Tienu lugdi ke ym̄ n̄odi wani o bá. N̄ dangi yinba yaaba n̄ kua P̄ontu, Galati, Kapad̄osi, Asi leni Betani diema nni, yinba yaaba n̄ fagi leni n̄aljanli, yin dagdi leni ya diegu. ² U Tienu, ti Báa lugdi yi na wani o bá n̄ bo tuodi ki jagi maama, ke o Fonjanma paadi ki seni yi, ke yin ya colni Jesu Kirisiti, ke o s̄oma n̄ cedi yin tua yaaba n̄ dagdi U Tienu nunga nni. N̄ miadi ke U Tieni n̄ waani yi o buama, ki puni yi mi yanduanma. ³ Dondi mani U Tienu, wani yua n̄ tie ti Diedo Jesu Kirisiti Báa! Wan bua ti ya po i, ke o cedi ke ti go d̄á pia li miali. Kelima, o cedi ke Jesu Kirisiti goa ki yiedi mi kuum puoli, ti bani ke o ba tieni ti po nani wan niani maama ⁴ O cedi ke ti ba fidi ki daani ya bona ke begni ti po n̄aljanli nni, ya bona n̄ ba waagi li bina leni libina. ⁵ U Tienu guu ja leni o paaciamu kelima a dugi Jesu po. O guu ja nani lan buali maama, Tin ye ya yeniyenu ne juodma, o ba fie a Setaani paalu nui nni. ⁶ A pali mani kelima yaala n̄ ba ti cua po ama molane i biidi i pala waamu, kelima ya bigna nmabndi waau waamu. U Tienu tuo ki cabi ke ban ya bigndi yi na ban bigndi wula ki bua bandi li ya li ya pia mayuli, kaa pia j̄ogndi. ya bigna ke a laadi ne n̄ani a po. ⁷ Li bigna tie ke lan waani ke a dugi Jesu po. Li m̄oni boncianla U Tienu po ki cie ki tinga nni wula kuli, yaali ke u mu ba fidi ki biidi. Kelima a dugi Jesu po, U Tienu ba kpiagi ⁸ I bau Jesu bá leni yin ki la o. Bá leni yin ki nua o molane, i pala mani boncianla; ⁹ kelima i dugi o po, U Tienu faabi yi i tuobiadi po. ¹⁰ Bi sawalpuaba bo cili hali ke li fagi ki maadi ya tondu ke U Tienu waani ba wan ba tini maama ki faabi yi dayenli. Bi kpaagi boncianla li bona po. ¹¹ Bi den bua ban bandi Kiristu yantiali yaali n̄ ye bi niinni ne maad n̄ma ya maama i. Bi go den bua ban bandi lan ba tieni ya yogu. Bi tieni yeni kelima li yantiali yeni den tuodi ki waani ba, ke Kirisiti ba la fala, ki kpe, ke o kuuma puoli, o yudandi bona ba yuandi ki doddi. ¹² Li den d̄ogdi ki waani ba ke lan ya bona ki tuodi ki legdi, ki ba tieni bani ya po ka, ama yinba ya po i, ke bi waani yi o laabaaljamo, U Tienu Fonjanma yaama n̄ n̄ani tanpoli paalu po, ke bá malekinba legdi, ke ban la yeni bi nunbu, ki bandi cain. ¹³ Laniya po i, ke li buali ke yin n̄agni yi ciamu a gbana, ki baa mi maaljanm, ki ja ti japaadi, ki ya ye yeni li dandanli ki sedi taajalalie, ki guudi ya qanbli n̄ ba cua yeni Jesu Kiristu d̄ogdima ¹⁴ Yin ya tie nani ya bila n̄ colni yiko yeni, ki da togdi ya n̄almanbuama ke yi den pia yin den tie yanb̄ondanba ya yogu. ¹⁵ Nani yua n̄ yini yi gagdi ki n̄ani yeni, imo n̄ ya tie yaaba n̄ gagdi ki n̄ani i tuona nni kuli, nani lan diani maama: ¹⁶ I baa tie yaaba n̄ gagdi ki n̄ani, kelima n̄ gagdi ki n̄ani. ¹⁷ Li ya tie ke i jaandi ki miadi i Báa yua bu ti buudi ke ti n̄ua yuakuli yeni o tuona, kaa pia lugdima, yin ya ye yeni li fangli hali tiga ne i miali banlu. ¹⁸ Yin ya bani ke li ki tie yeni ya n̄almani n̄ ba dudi, lani yaa ka i ligi bii wula ka cedi U Tienu daa ki faabi yi yeni yin dini ya faali yi yaajanba fanfanma yeniyenu po ¹⁹ Ama yeni Kiristu s̄oma yaama n̄ pia mi buama boncianla, nani ya pabiga n̄ ki pi biidi kaa go pia podi yaama yeni. ²⁰ Bi den tuodi ki lugdi o ke n̄anduna da ki tagi, ke li ti d̄ogdi ki waani i ya po mi juodma yogu. ²¹ Wani ya tuona po i, ke i dugi U Tienu po, wani yua n̄ yiedi Jesu bi tinkpiba siiga, ki puni o ti kpiagdi, ke

i dudugdi yeni i dandanli n ya maa U Tieni po. ²² Nani yin njuudi i pala ki nqodi i momoni, ki baa pia payenli buama yaama n ki pia jogindi yeni i, yin ya bua i lieba boncianla yeni i pali kuli. ²³ Kelima i baa li miapaali, ke li naa nnani ya bonbuola n ba dudi kani ka, ama ya bonbuola n ki pia dudma kani; lani n tie U Tienu maama yaama fo, ki baa tundi ki ye hali ya yogu n ki pia gbenma. ²⁴ Kelima gbannandi kuli tie nani ku muagu yeni i, ke o kpiagdi kuli mo tie nani ku muapuugu yeni. Ku muagu ya kuodi, ku puugu mo n baa; ²⁵ Ama O Diedo maama tundi ki ye hali li bina yeni li bina. Ke lanya maama tie ban waani yi ya laabaalnjamoo yeni i.

Diangbenga 2

¹ Laani yaapo, yin njaan n biadima yen bond buol kul, palalie malm, l poponl yen ti sugid buol kul. ² Nani a canpandaan nbua n bim yinb n yaa bua naajanma n tie O tienu. ³ Li yaa tie ke, yi leni ki laa k O tien njaan. ⁴ Nagman O tienu kan ya tanl n fo ki binub lun kO tienu gand line, ke li pia mayul boncianl. ⁵ Yin b yaab moa tie nan ya tana n fo ten baa maa yi yin tua O tien fuom diegu. O fuom n ye naan kan, lan yi baa tua yaasalayidlo ngagd O tienu po, k pad o po yaa pad n pagidi, ki go man o po, kelma Yesu kristo yaa po ⁶ Li dian ki yed: Diid n bli siyon dogu nni li tanpuukal, min gand yaal ki ltie tanmonl yua n dug li tanl yen po kul kan fiag, yen l tingbal tancianl. ⁷ Laa tanl tie jingd yinb yaab n daan po. Ama yaab n kaa daan po wan, l tie b tan maab n den yie yaa tanl, lan n tua l tan puukaal. ⁸ B tuud klma baa tuo k daan o tienu maam. k b ji ba li tund k ya tie yene. ⁹ Ama yinb wan, yi tie ban den gand yaa buolu, o bad o salayidla, yaa buolu n gagd k njan, wan baa yaa buolu yucel po. o yin yin k yin yi ña l biigl ni, k kua o yenm. ¹⁰ Ji den kpel ki tie o buolu ama molanne k ji tie o buolu, yii den kpel baa k o gbad ji po nuñima, ama moala o gbad yi po n nuñima. ¹¹ N buakaab n mia k go tund yi, yinb yaab n tie camba yen b canb nanduna ni, k yin yaa yied k da tiend o toabu yen yi maalmma. ¹² Yin ya pia o yinyienu njaamu yen yaban k ban o tienu sign. lan wan b ya mad'k tien yaal n bia, ban la e fundnjama k kpiagd o tienu, o cuam daal. ¹³ Lan wan, yin yaa jind yi yula klma yomdan po, b nuba n din ya bol danba kul kan, la tie n diem bad. ¹⁴ B gobnanba kan wan soan yaaba ban yaa pa e tagl danba b biadman panpaani, k yaa pag yaab n tiend yaal n tiel moa. ¹⁵ Klma, otieu bua k yin yaa tiend yaal n njan yeni, k fid k mumoni b yanbaandamb yen b yanbidanb ñoana. ¹⁶ yin pia n yam, k ji da tie n yam ya kpiagd n ba tie n biadm, ama yin yaa tie nan o tienu naacenb. ¹⁷ Yingni b nialba kul, k bua yi lieb, yaa jie man o tienu, k conl ni o bado. ¹⁸ Yimb b naacenb, yin yaa fangi yi canbaanb, k miid y yula b kan, laa tie yaab n njan k go ding bebe kan ka, ba yaaba yaa yama n pa mal ya kan. ¹⁹ B ya faligid o mial k waa pia tagil, k o tuo k gaâa klma o fang o tienu, l tie yaa bonl n njan. ²⁰ Bi ya faligi yi klma yi tiend t tuonbiad k yijuun, l baa cuan yi po be yaa pagd? ama ya tiend yaal njan k b falii, k yi juun l tie yaa bonl njan o tienu nintual. ²¹ O tienu den yin yi lan yaa po, klma kilisu wan oba modo den laa fala yinb yaa po, k njaan yi lisani tong buol, k yin yaa nja o ya fuunu. ²² Wan, waa den tien tuonbiad kul, baa den gbad bandugu o ñoabu ni. ²³ Ban den sugo ya yogunu, waa den ñian. ban den falgd o ya yogunu, waa den fun yenba. ama o den tend o yul yua n jiag t buud yen n tegm. ²⁴ wan yua n den tug ti tuonbid o gbanand ni o daagu po, k tinb

yaa n kpe ti tuonbiad po yeni n ya ye k fo k baa tiend t ñand, l tie klma o yied ya po k yi paag. ²⁵ Yi den tie nan yape n bod yen, ama moala yi guan yi yankpaagamo kan, wan yi guud ka ya kan.

Diangbenga 3

¹ Yinba bi puoba, yin ya jiindi yibá ki colni yi ciaba; yeni bi jaba siiga, yaaba n ki cōlni U Tieu maama n lá bi denpuoba yenyienñamu po, ki mō n cōlni U Tieu maama. ² Ban lá ke yi yenyienu ye u bá, ki ñani, kaa pia jōgndi. ³ Yi ñamu n da tie yu ke bi niba baa nua kav, nani ki piano ti yudi, ki pili wula biamu leni li laani, ki la ti tiagbengdi, ⁴ Ama, lan ya tie ya ñamu n ye yi pala nni, mi tagma nni ñamu yu n tie li papienli leni mi yanduanma, n pia ya dunga n yabi U Tieu kani. ⁵ Li tie yeni, yogu bá ke bi puoñjanba bo jiini bi bá ki cōlni bi ciaba, ki daani U Tieu nni, ⁶ Li tie nani Sara n bo jiini o bá ki cōlni Abrahami, ki bo yii o oyonbdaano yeni. Li ñani o kani ke yi tua bi jifanba, ki tuuni a tuonñjana, ki jeje bá kan fidi ki ñmadi yi yama. ⁷ Bi puodanba, ya ye leni yi denpuoba mi yuafuoma nni, ki ya bani ke bi tie yaaba ki pia paalu ki pundi yi, ya cōlni ba kelima ban leni yinba n ba taani ki baa U Tieu kani ñalbalgo leni li miali. Yin ya fo yeni, ke libá n da tua bonpankaala yi jaandi po. ⁸ N maajuodma tie ne; yi vkuli n ya pia maalyenma leni yi lieba, ki ya gbia yi lieba ninñima, ki gbie leni mi buama yi ninjaba po, ki go ya pia mi ninñingbadmav, ki ya jiindi yibá yi lieba kani. ⁹ Da taadi mani ti biadi ki pa ti biadi, lan yaa ka ki taa ti sugdi ki pa ti sugdi; ama yin ya gaali yi lieba kelima lan ya po i ke o yini yi ke yin baa o kani li seli. ¹⁰ Yua bua wan ya pia li miali, ke saala po lan ya ñani o po, wan cuo o ñøbu yeni o biadima, k go ña u faagu. ¹¹ Wan ña u bonbiigu tiema ki yaa tie yaali ñani, ki ñodi mi yanduanma. ¹² U Tieu nubina ma o numóma po k o go cengi bi jaandi. Ama u Tieu nungi mōni yaaba tiendi ti biidi po. ¹³ ñma bo fidi ki biidi ña ya yogunu k a tie yaali ñani. ¹⁴ Ama li ya sua k a laadi fala ki dugni ñan ñua i mōmoani ya po mi yediñanma tie a yaali. Yin daa jie ki go daa ñmadi i yama. ¹⁵ Yeni lan kuli doni mani jesu yeli i pal nni, ki ñanbi bobni ki ya guu yaaba ba buali yi yaala ya po cedi k i dugi u Tieu po. Ama yin yi tieni lí kuli ne suoo yeni li cōlini. ¹⁶ Yi mōndi ki tøgu n ya ñani, ki yabi sugdi jesu ñödima po, bii g maadi ti mabiidi ti po, ban fiagi. ¹⁷ A li ya tie u Tieu buama po ti la fala mi ñanma tiema po latu yeni ti la fala ti biidi tiema po. ¹⁸ Kristi mo la fala yema t biidi po, wan yua bo tiegi, o la fala tim yaaba bo tie ti biididanba po. Ki wan fidi ki nagini ti u Tieu kani. Bi bo kpa'o yeni o gbanandi, ama k o naano yiedi. ¹⁹ O tagnmi bo gedi u tinkpiigu nni ki muadu u Tieu laabaali ²⁰ Ban yaaba bo ye li mabili nni ki bo k colini ya yogu k u Tieu bo puni li juulí ki guu Noe yognu yeni ya yognu k o bo kpaagi gu ñinbiaciangu yaali k u Tieu bo fie nibyiani mieli mi ñimma nni. ²¹ Li tie mi ñinwulma bonnannanli yua gaa ti dinne ki laa tie nani o ñuudi ti jōgndi ti gbanu po ka. Ama ya bontitiedi n ñani u Tieu nungi nni Jesu Kristi yiedima nni. ²² Yua ye u Tieu jienu po wan doni poli naan kani ki menekinba, u paaciandanba, yenibi yiko danba cōlin'o.

Diangbenga 4

¹ Lan wan, klma kilisu den laa fala o gbanand po. Yi mon bobn k sed lan yantial, klma yua laa fala o gbanand nni paad t biid. ² Lan ya po, ya dana

sien o po hal omial bianu, yin da go mad ki bua ti gbanand buam ka, ama o tienu buam. ³ Li yaabd klma ya yogu n pend eden sonn yab n k ban o tienu ya tuona li po n conconma, yen t gbanand bon bua kaal biadla po, li da ñugaadl k di k ñu pend yen e buuli po. ⁴ Li tie boncanl, yin da tie tomtom k ban kua n conconm sanu nni yen ban ya pua e po ofagu. ⁵ Ama bi baa wan yua bonmn k ba jaa t buud yab n fuo yen yab ban kpe kul. ⁶ L tie lan ya po k b den wan o tienu labaal yab n kpe kul, k ban fid k ya pia o tienu mial klma n fuom po, ban den bun b nub gbanand po klen. ⁷ Bonl kul jjug nag, yin ya fani k ñanb ya kub e yula k ya paa e jaand nni. ⁸ Lan fid bonl. Yin ya buaman e lieb yen e paal kul, klma n buam piin t biid boncianl. ⁹ Yin yaa gaan e lieb cangu, k da yied man. ¹⁰ Nan yi tie o tienu ñabal bogid ka ñama, yua kul ya suan o lielo po yen ya paal ko den ga. ¹¹ Nul ya maad, lan ya tie nan o tienu maam. Nul ya pia o tienu wuol wan ya pial yen ya paalu k o tienu tien lan fid bon kul o tienu ya kpiagd yesu kilisu po. yua die t kpiagd yen o palu abina yen abina, amina. ¹² N buakab, lan ludi y nan boncanl yen, yen ya fala n bacia k bigne kul. ¹³ Ama e paala n yaman, klma y tan yen kilisu o falan, okpiagd ya cua ya yogu e paala baa mann paa. ¹⁴ Biya sugdi y klmakilisu yel po, li pamani n ya ye yene klma t kpiagd fuom yen o tienu fuom ye yene ¹⁵ Ama e sigan o ba kul n da laa fala klma o tie o nikpaloo, nan o nayigo bii yua tien yal n k ñan, k go da kua b tiammaam nni. ¹⁶ ama yua la fala klma o tie danka, wan da jie efe li po, wan kpiag o tienu yel. ¹⁷ O yogu pund k t ti buud ba cind o tienu den. lan wan, li yaa tie k t buu cili yen tinb, yaaba n yie ka gaa o tienu labaal ñamo y jodima ji ba tie lede? ¹⁸ Nan e dian n maad maam. o ninjamo ya la fala o foam poyua yie o tienu yen tie tuonbiad daano mo te? ¹⁹ lan wan, li pund k yaban lad fala k li tie o tienu ya buam po n suag k ya tiend yal ñan k ñan b nanlmu yua tagiti ya nug nni.

Diangbenga 5

¹ Diid ya maam k n mad yimb a nikpela yab ye i ya siign, min o nikpelo nan ban yen, kilisu falaa sieda po. yen k go ye ya ciagd n ba te cua. ² ñaanbi kub man o tienu yand yab ye e nugun, lan di tie nan mabl ka, ama n yambuam, yen o tienu po. la di tie ñemapangpu po ka ama l pa pienl. ³ Lan da tie e po nan paalu yim yen yab ced k baa in bødm, ama yin ya tie man yaban mòn ti yand po. ⁴ ya yogunu ko yankpabaad bo legd oba ten yi ya baad folga n pia t ciagd n kan ba bia. ⁵ Yimb yaab n tie jawaaba mòn jiman e ba a nukpela kan. yal tie e buol kan kul, k ya pia min yan jim, klma o tienu tie ñalbalg yab jiin b baa kul. ⁶ Jinman e ba o tienu nugupaalu po. lan fidi k wan duon yi o yogu ñamu po. ⁷ Yen yin tugd man e maalm kul, klma o mònno ñam ki kubii. ⁸ Ya tie dogdma, ñam ya kub man. e nando sitan fangi nan liyanbol yen k kpan yua ko ba ñ mano. ⁹ Pado man yen ya dandanl pa paa, band man k lan faala n kuan e ninjab l ñandunlin. ¹⁰ Ya tienu pa kan kul, k yi yi yesu kilisu ciagd yogu kul tu, k l ya po e ba cagni wamu, ko ba te guani k pag yi, k ten yi l junli, opaalu k go tien yi yal ke baa te ñanmbised. ¹¹ Wani pia o paalu yogu kul tuu! amina! ¹² N tøgn silivain po t ninjua yua tieg k n dian k bua pag e pala k maad k ya ñalbalg tienu k yi ñuan n tie e mumon. ¹³ Babilona jandiogu yab fuond yi, yen mark n bijua mo. ¹⁴ Fuond man e lieb k gobini ilieb kul, k yanduam ya ye yene.

2 Pierre

¹ Siimon Pier, Jesu Kristo ηuantieb yen u tuon sunl, ku din yab ga t mo ya dindal liel, kl tie t tienu mon kund yen t letua Jesu Kristo po. ² T tienu yen te yomdaano Jesu ḥal balg yen u yan duam nya ye yen i ³ Nan u tien paalu ntenti yal bu piel g tod ti tin ya pia l mia yen t ḥand, lan na yua yinti n ten ti ya bam kl tie u yabdu yen u ḥanol po, ⁴ lan yul ceod ku puoni yal yab k go ḥjan ḥjam k yoyen ti klan Piet lan togn l kan yin mo ji ya naan yen u tien, nan yin san k ḥja t ḥjognd yal ye dul nan kdugn t nian biid po. ⁵ Li ya po mono ced ki bu mond k tug i dindan l kaan yen t ḥand, i ya taan yen ti ḥand yin pugn n bam. ⁶ i ya pugn n ban m yin ya tie bon kul k dagd, i ya tie g dagd yin pugn f juunl, i ya pugn l juunl yin pugn l paniigl, i ya pugn l paniigl yi pugn tjaand ⁷ i ya pugn t ḥjaand yin pugn n buam yen i lieb i ya pugn n buam yen i lieb i nugi m ya tien i leib po. ⁸ G dugn l kul ya yeyenti, bojanli, l kanja t pam t yomdan Jesu banm n. ⁹ Ama yua k pia l banm kul ne tie juam i, u k no Pagm, u sund o tuon bikpela kul piunu u. ¹⁰ L ya po ced k maad n nidjab k i yin mond g ya se gal tie. Wan yini yen wan Lougol: nand, k dugn i ya se yeen, i kan ban k baa. ¹¹ Lani k t bu kua t yomdaan Jiesu Kristo diem n. ¹² L po ced kn bu mond Kjām ktiedi l bona, yen yin den lban mono k yin go ḥjam kya se dinne i momonin. ¹³ n la kl tie n po ninmonli min da pia imian ne min mond k find i k ḥjam k ce gli. ¹⁴ Nan tyom dano Jiesu Kristo n dan dogd k Waantnand yen, n ban kinkuum jikpag. ¹⁵ Ama n mond k n kuum puolpo mono, yin ḥja tian lbona po. ¹⁶ T ktug kpelug lanya ka kpanjam ka k tundi yiesu paalu yen u guanm, ama t tudi nan tinm mono nlao yen t nimbirl yeni. ¹⁷ u ga tba u tien kan t kpiagol yen t yabnd ya yogu k t Tienu bu maadyeno tapolpo k maad u ne tie n bibuadigi, n ta n buam kul tu g tien u ya poi. ¹⁸ k t den ye yeno l jualpo kt gbad u niel k l nan tapol po ¹⁹ T go ban k tin ḥjam g coln n magnuam yal ne kl tie nan l fidle yal yien l bubonl na tie momoni ya ca yen lan pan Panel ku sinjagun. ḥma big n ji Pii ti paln. ²⁰ Tn go ḥjam g ya ban k u tien magnuam ne g dabd t sogl Tuntuna, ²¹ K dugn l ktie nuPosaal yanbuam po ka knmagnuam bang nan, ama fonjam n ḥmagol b mub kb maad u Tien po.

Diangbenga 2

¹ O dogu nni bo pia i sawalipua fadanba, l bia ti baa tie n yeni i siiga, k bo ti cua yeni m bangitudikaama k bo yie diedo yua den cua k fabi ba, k cua yeni bi po to tondi. ² B tianba bo ti ḥodi bi faagu sanu nni ki baa m cacagma nni' ³ tugtogo po b, bi bo su'i yeni n tie faagu. ban yaaba k b ḥua 'b hali k li fagi l mabli po k b ye biidma k pia gbem. ⁴ kelima u tienu den yabidi meleke ba yaa biid ama o kagdi b po o mubuogu i, k ji guu b buud daali. ⁵ U tienu go daani ḥanduna niba yaabi ye hal ya yogu ba k dad b tuba. u den cedi ki taagi baa k biani ya nuba bo coln'o, Ama o bo fie Noe o mɔkundaani. ⁶ O tienu go bo dadi b nuba tuba k juu Sodome yen Gomore dogu o muu k li buodi ki tɔ fantam. yaal bo cua bo tie tubdadli yaab k coln'o po. ⁷ Ama o bo ḥnai Loti "Loti bo tie numɔni" k bo yiq'u yeni l dogu niba n tieni ban bua yaali k b yiye pia i fee. ⁸ Wan l nitieginka den ye

yeni yanyagiciandi yen wan gba k go ban tie b niba ya biadima ⁹ kul ya po o diedo faabi yaaba fangi ki nan bo dadi b niba tuba ti buudi daali. ¹⁰ o bujiali cuonu ba cuo yaaba n nua t gbananbonbuakala yal njoagini k go fali o diedo bali. ¹¹ Bani meleki nba yaab pia u fidu yeni u paacianmu k cie b bangi- faadanba k fali 'b ki bia go k sugi ba. ¹² Ama lan niba tie nani ti yandi yeni b sugidi ban k ban yaala b ba kpa bi nani ti yandi yeni ¹³ Ban somi ya tuonbiidi yeni ti t bo la l tuonbiidi ñuadi o yienku b soni b gbanandi n bua yali, b go kan taan yeni, k bo je m jiema b bontitiedi biid b yela k go kuandi ba i fei. b tie k bondi k l mani bi po. ¹⁴ Ban l kpaani b puobi k bua ban yaa tie t biidi yokul. B bondi yaaba k pia dudugidi kristo nni, k b ñua'b. Bsuni k bonla kuli n ji ya tie b yaami. Bani k u tienu to'b o ñobu. ¹⁵ b daan o san ñanmo k bodi k fagidi, g go bo sod bijua Balam sanu. wan balaam bo bua ti jiedi, k ban ji ban ban bo tie'o yaali k wan sundi o biid po. ¹⁶ Ama u tienu den fu yen' o o bontitiedi po. k cedi k'o ñub'o ya yang k maad, maadi yen'o nani nifosaali nialu. k beli wan u tienu tondikaaba balaam k wan sundi o jadituona. ¹⁷ ya nib n du o faagu tundli ne, tie nani cakuoma yeni b bia baa tie nani ya tawalibagu k u faagu pie k l kand yeni. U tienu bobn l yiali b po l bñonbñoli. ¹⁸ Byi bobni yeni b mabami bñoncianla k l nan k pia niim nni, k taa o nulo n nian yaala k ñan yeni k dian[o u diagu, k cuo ya nibi n da k gbaa k yie yeni yaaba nyie u tienu sanu ¹⁹ b yi puo'b yaali n kuai k bar mono nan nua k b gbanandi bua a bona yeni. k bo bianba. ²⁰ Yeni l sua k ya sua k niba gba gba k t ñan ñanduna ne jøgndi tuona kelima ti diedo yesu kristi o candaano ya bandima po b juodima baa bia ki cie bi cilma. ²¹ Lan danba bo ya k ban t m ñenkundi sanu, bani n ñan yeni ban bandi l sanu, k go daan u tienu maama yaal k bo tund'byeni. ²² Li tie bipo nani ya kpanjami n tie momoni yeni. "o gbanlo go ki di o siindi" yeni: bi ya wali duoñua o go ki pangidi ti bgidi nnio.

Diangbenga 3

¹ N buakaaba, diid mani kadaadi lie po n yeni k n da ii. N dangi li kuli ne ki bua tiandi ya tunda ki den ga yeni, k kpaani ki yin ya pia mi maaljanbi. ² K lan fidi k yin ya pia tiani U Tieuñ niñuantieba n den maadi ti yaali k tøgni t yonbidaano yeni ti fiedo yiko nba. ³ Ya tunda ki den gaa bi tundikaabi kani yeni, k lan fidi ki yin ya bani k dajjuogi da naan, b nibi b cua k ya laa yii ki sugidi. ⁴ K tua, wan den puoni ti k o b guani yeni, o ji ye le i? Kilima hali ti yajanba n kpe l da li tie nani lan den cili maami yeni. ⁵ Bi bua sundi k U Tieuñ maami po i k tapoli yeni i tingi den tagi, yeni k o den taani mi ñima kaan yendu kani, ki cedi ki tingi ji bil kuonli. ⁶ Li bona po i k mi ñuma den yili ñanduna ki dini ya miana n den ye. ⁷ Polu yeni i tinga ya ye mølane, U Tieuñ yedi k o baa ye i ki guu ya daali k u te ba bu bina buudi, ki biani yaabi ki colmo. K o polu yeni tinga n di o mu k buodi. ⁸ Ama n buakaaba bonyenli baba n ye ki bo kan sundi, yeni ti yonbidaano ya po, daayenli tie nani bina tudli yeni, k bina tudli tie nani daayenli yeni. ⁹ Bi tianbi maali k ti yonbidaano yuandi yeni wan den puoni yaali, ama o pia ti po li pañili, kilima waa bua ki nuli n bia fami, ama o bua ki yua kuli n lebdi o pali ki ñaa ti biidi tiema. ¹⁰ Ti yonbidaano n bi cua ya daali, li baa tie nani o suudi n yi libdi bi nibi yeni. Li daali tapoli po bi bodi, k yaali n ye poli kuli n di o mu, ki tinga yeni yaali n ye i tingi po kuli mo bo di o mu. ¹¹ Nani li bona kuli n bo di o mu yeni, tin ji ya bani ti cenli yali n

wangi k ti colni U Tienu, ki go njuagu yeni ti pala kuli. ¹² Nani tin guu ya daali k U Tienu seni k go ba guani tonmi yeni, li daali k tapoli po bona kuli baa di o mu, ki yali n ye tapoli po n dondi o muwalu nni. ¹³ Ama ti guu o puoni nni, tapoli panli yensi tinga panli (njanpunpanli) naani ki momoni ye. ¹⁴ Lani n cedi, n buakaaba, tin fidi ki ya guu li bona kuli, tin bobni ti ba ki da pia jogdi yeni i jalgi ba kuli, ki ya ye mi yanduanma nni. ¹⁵ Bandi mani ki ti yonbidaano pañiili tie tiya fabui. Nani ti ninjua buado pol mo ñ den diani yaali, yeni ya yanfuom ko den pia. ¹⁶ O maadi li maami ya tila n kuli k o dangi, ka lanbona ye lienn k li maama niimn m gbadma paa. K bi yanbondanba yeni yaabi da ki banil li niimn sognd li maam k li bo guani ki bianba. ¹⁷ Yinbi n buakaaba, yin bani li po yeni, tuodi mani ki cuo i ba, k da nja ki ti nibiidi tudima n lebdi nani yin den kubi k li paa maami yeni. ¹⁸ Ama mendi mani ki bandi ti yonbidaano Jesu kritu. K o ñalbaligo yeni o yudandi n cili molane, k da pia juodima. Ami

1 Jan n diani ya tikpiali

¹ Yal den cindi ki ye cilga, tin gbad yaal, tin la yaal, yen tin nubina, tin ñuadi yaal k t nugi sii k l no l miali nōmaam. ² kelima l miali bo wuodi, ki ti la'o ki mo ji tie o sida, k muadi l miakangbenl, yua den ye ti baa kan k ti ji la'o. ³ tin la yaal yeri tim gbadi yaal ti kpaandi yi k mo fid ya ye yen ti. Ama tin titaanyema ti yen yeri ti ba yeri u bijua Jesus kristu i. ⁴ T da l bona k ti pala ñjanb k ya mani. ⁵ mi mama yua k ti ga u kan k maadi, l tie k u tienu tie yenyenma ka pia bōnbōnl. ⁶ Ti ya ye k ti taa ye k nan cuoni l bōnbōnl nni. ti pua faama i. ti tuagi moni sanu. ⁷ Ama ti ya cuon i m yenyiema nni nani wan m óno n ye m yenyiema yen i, t kul baa ta ye i, k u bijua Jesus sōmi piidi ti biidi. ⁸ Ti ya yedi k ti pia biidi, t bōndi ti baa i, ti piaki maamónmi ⁹ ti ya maadi ti biidi l tiegi g bia dagdi k ban mia sugli ti po. kñan ti ti tuonbiadi n i ¹⁰ T ya ye k t k pia biid t pua faama u tienu ñōmaama k ye yen ti.

Diangbenga 2

¹ N yaabila, n da i li til ne k tien i ki yin daa biid. Ama li ya tie ki nul tien biid, t pia o todka t baa U Tieu kani. Wani n tie jesu klisto o monkundaano. ² O tugi o ba ki yidi salgi ti biidi po, ki ti biidi n piini. Li ki tie tinbi baba ya biidi ka, ama ñanduna niba kuli ya biidi po i. ³ Ti ya colni o yikonba, lani wangí ki ti band o. ⁴ O nuli ya maadi: k o bani U Tieu ki nan ki colni o yikonba, o tie faagu daano, ki li daano pia maamonba, ⁵ Ama, yua n colni U Tieu maama, U Tieu buama ñjanbi ki ye yen o, yeri, ti bu fidi k bandi k ti ye yen o. ⁶ Yua maadi k ki ye yen U Tieu, li daan o yinyien mo baa tien nani jesu yinyien n bo tie maama yeri. ⁷ N buakaaba, li ki tie yiko bonpanli ka k n tieni, ama li tie yiko kpeli ki bo ga hali ciliyogu, li yiko bonkpeli tie ya maama ki den bani yeri. ⁸ Yen li kuli ne li tie yiko bonpanli k n dian k ten i, yaali n tie maamóni, yinba yen wani ya siign tie ki li bonbonli yaadi, ki mi yinyenma cua. ⁹ Yua maadi k o ye mi yinyenma nni, ki naa bua o ninjua, o go da li ye li bonbonli nni, ¹⁰ Yua bua o ninjua n ye mi yinyenma nni, li ba kuli kan fidi ki cedi ki wan ba ti biid n. ¹¹ Yua ki bua o ninjua, ye li bonbonli nni, o cuoni li bonbonli nni, ki ji ki bani wan caa naani, ki dugni li bonbonli juani o nuni. ¹² N dian i li til ne, yinb n yaabila, ki dugni U Tieu tieni sugli i biidi po ki dugni o yeli po. ¹³ Yinb bibaanba, ki dugni i bani yua bo ye hali ciliyo, yinb o nupangu, n dian i, ki dugni i paadi o bonbiugu-daan o. yinb n yaabila, yinban U Tieu po yeri, n cedi k n dian i li tili ne. ¹⁴ Yinb bibaanba, n dian i ki dugni i bani yua bo ye hali ciliyogunu, yinbi o nupangu, n dian i ki dugni i kubi ki li pa, ki ga U Tieu maama ki bil i pala nni ki paadi sitaani. ¹⁵ Da bua mani ñanduna, ki go da bua ya bona ye ñanduna nni. Li ya sua ki nul buadi ñanduna, U Tieu buama ji ki ye li daan o nni. ¹⁶ ki dugni, ya bona ye ñanduna ne kuli, ki ñani U Tieu kani ka, ama ñanduna nni, o nufosaalo n niani yaali yen o nuni n nua yaali, yen o jagbelima ki ña ti baa kan ka, ama li ña ñanduna nni. ¹⁷ ñanduna yen bi niba n niani yaali k li ñani, ji pendi. Ama yua tie U Tieu n bua yaali wani, baa li ye yogukuli. ¹⁸ Abila, i jijuogu yognu, nani yin den gbadi ki bi maadi ki klisto yibala yabi boncianli: li po n cedi ki ti bandi k i jijuogu yogunu pundi. ¹⁹ Bi ñani

ti siiga nni, ama bi den ki tie ti yabi ka. Bi bo tie ti yabi, tinba yeni bani n bo baa ye. Li tieni ki lan waani, ki bi ki tie ti yabi. ²⁰ I ya po, i ga mi yedinjanma yua bo tie ninjamo yen kani. Ki kuli piua mi banma. ²¹ N dian i kelima i bani i maamoni ka, ama i ban li, k faagu ba ki ye i maamoni nni. ²² Njma n tie faagudaan o i, o faagudaan o tie yua yie ki jesu ki tie klistu i? li daan o tie klistu yibalo, yua nia ti baa yen o bijua. ²³ Yua ki bani U Tieu bijua, ki bani U Tieu mo, yua tuo ki ga U Tieu bijua, o ga U Tieu mo. ²⁴ Yin den gbadji ya maama hali ciliyogu yeni, ye i pala nni, i ji taani ki ye yeni U Tieu bijua i yen U Tieu. ²⁵ Wan puoni k o bi ten ti yaali n tie: ya miali ki pia ghema. ²⁶ N dian i li bona ki li nua ya niba kpaani ki ban buon i. ²⁷ Yinba wani, wan den ten i ya fuoajanba ye yen i. L ji ki buali ki nul n tundi ka; ama nani o fuoajanma n tundi a bona nni kuli ne, ki li tie maamona n ye k k tie faagu ka yeni. Ya ye mani nani fuoajanma n tundi maama. ²⁸ To, molane, n yaabila, ya ye mani yeni klistu ki fidi ki ya pia li papaali ya yogunu k o t bu legd, k o legdm daali ki fee n da di ti, ki bi fagdi yen o. ²⁹ I ya bani k o tie yua kuni o monkundi, yin go ya bani ki yua ntie ti monkundi kuli, U Tieu n mal li daan op.

Diangbenga 3

¹ Diidi mani U Tieu n bua ti maama, lan fidi k ban yin ti o bila! T go li tie mo. njanduna ya ki ban ti, kelima b k ban o. ² N njunkaaba, molane ti ji tie U Tieu bila i, k tin bua ya tie yaaba da ki legdi(døgd), ti baa naani yen o, kelima wan li naadi, ti ba la o yeni. ³ Yua n pia li dandanli, o nani nani wan nani maama yeni. ⁴ Yua tie biid, kcoln U Tieu maama, k t biid tienma tie U Tieu maama yema. ⁵ I bani ki jesu ba ki bua piini ti biidi, o naa go pia tagiliba kuli. ⁶ Yua ga o maama ji kan tieni biidi, yua tien biidi, o k la o, k go k ban o. ⁷ A bila, nul n da bond i. Yua maadi i moni, mon nani wani mo n mon maama yeni. ⁸ Yua tie biidi, tie sitaani yua i, kelima hali mi cilima yogunu, sitaan tie biidaano. U Tieu bijua cua ki bua wan biidi sitaani tuona. ⁹ Yua mal(ga) U Tieu nni, o ji kan tieni biid, kelima o ye yeni U Tieu yanfuoma, k o ji kan fidi ki tieni biidi, kelima U Tieu tie o baa i. ¹⁰ Li kani ki t bu bandi U Tieu yeni sitaani bila. Yua ki tuagi i maamoni sanu yen yua n k bua o ninjua, k tie U Tieu biga. ¹¹ Kelima yin den cili ki gbadji yaali, li tie k ti ya baa ti lieba. ¹² K da naani yeni kayen yua den tie nibiigu, k kpa o ninjua. Be ya po i k o den kpa o? Kelima o tuona den bii, k o ninjua tuona njani. ¹³ N naataani lan da lid i, li ya tie ki njanduna yie i. ¹⁴ Ti bani ki ti fiani mi kuuma yo, ki ji pia li miali, ki dugni tin bua ti lieba yen po. Yua ki bua o lieba ye mi kuuma nni. ¹⁵ Yua ki bua o lielo tie nikpaloo, ki bani ki nikpaloo ki pia miakangbenli. ¹⁶ O buama po i, k o cabi o miali ti po, yeni k ti mo bi lu ti miali ti naataani po. ¹⁷ Li ya tie k nul pia njanduna ne piama, k nan nua k o ninjua ye mabli nni, k o kan tod o, be wangti k o pia U Tieu buama? ¹⁸ N bid, t buama n da tie nobun nni yen lanbu po ka, ama lan ya tie ti tuona nni yen i moni. ¹⁹ L kani k ti baa bandi yeni i moni tin ie yaaba, k ti pala n ya pa o po. ²⁰ Li ya tie k tin tien yaali mabndi ti pala, t ban k U Tieu yabi ki cie ti pala, k o go bani bonli kuli. ²¹ N bibuadi, li sua ki ti tuona ki mabndi ti, t pia li papaali U Tieu kani. ²² Tin miadi yaali kuli ti laadi, kelima ticoln o yikonba k go tiendi o buama. ²³ O yiko n ne: tin ya daani o bijua jesu yeli po, ki bua ti lieba nani o yikonba n wangti maama. ²⁴ Yua coln U Tieu lanbona, o tie

o yua i, k o ye yen o; ki ti bani k o ye yeni ti k dugni o fuonjanma yaali k o tien ti.

Diangbenga 4

¹ N buakaaba, bi niba boncianla yaaba n kubi mi tofaama laabaali wangi bi dogtieba lanya laabaalo i. Ama, li buali ke yin kpaagi bonjanla ki cengi ban tundi maama, yeni i, i ba bandi bi bangima ηua U Tieu mɔmɔni bii maa ηua i. ² N ba waani yi yin ba tieni maama ki bandi nilo ya wangi ya mɔmɔni n ñani U Tieu fojanma kani. Yaaba n kadi ki maadi ke Jesu Kirisiti ñani U Tieu kani, ki tua nilo nani tinba wangi ya laabaali n ñani U Tieu kani ³ Ama yaaba n ki kadi ki maadi yeni, ki wangi ya laabaali n ñani U Tieu kani. Bi tie Kirisiti yiekaaba ya tundkaaba i. I gbadi ke bi niba bua ban pundi ti siiga. Bá mola, bi ji ye ne i. ⁴ Nani yinba n tie n buakaaba yeni i, i tie U Tieu yaaba i, ki yie kaa dugi ban wangi yaali, kelima U Tieu yua n paani i pala ke i tiendi wan bua yaali pia u paalu, ki cie ηanduna yua. ⁵ Ti ya diidi yaaba n wangi mi tofaama yeni, bani leni bi niba tie yaaba n yie ke bi kan kpiagi Jesu yeli i. Lani n cedi ke ban maadi yaali ñini ηanduna ne niba kani i, lan n cedi ke li niba mo cengi ba. ⁶ Tinba wani tie U Tieu yaaba i. Yua n bani U Tieu kuli cengi tin tundi ba yaala. Ama ya nilo n ki tie U Tieu yua ki cengi tin wangi yaali. Tin ba tieni maama ki tieni mi paadima ki bandi yaaba n n tundi ya mɔmɔni n ñani U Tieu kani, leni yaaba pua bi lieba mi tofaama. ⁷ N buakaaba, li buali ke tin ya bua ti lieba, kelima U Tieu paandi ti pala, ki puni ti u paalu, ke tin buadi ti lieba, ki pugni i, yaaba n bua bi lieba, bi dugikaaba ji tua U Tieu bila i, ki bani o. ⁸ U Tieu waani bi niba o buama. Lani n cedi ke yaaba n ki bua bi lieba, bidugikaaba ki bani U Tieu. ⁹ N ba waani yi U Tieu n tieni maama ki waani ke o bua ti: O sɔni o biyendga ke wan cua ki tinga po ki paani ti pala, tin baa ya miali n ki pia gbenma o yeli po. ¹⁰ U Tieu kádi ki waani ti yaali n tie ki ηan buadi nitøa yeni i mɔni: Liki ki wangi ke ti bua U Tieu ka, ama ke U Tieu n bua ti. Li po n cedi ke o sɔni o bijua ke wan yidi o bá salga, ke wan fidi ki tieni ti tuonbiadi po sugli. ¹¹ N buakaaba, nani U Tieu n bua ti maama ne, li tie ti po taladi tin ya bua ti lieba! ¹² Nilobá kuli ki kpeli ki la U Tieu. Yeni lankuli i, ti ya bua ti lieba, li wangi cain ke U Tieu ye ti niinni, ke ti bua ti lieba nani wan bua tin ya tiendi maama. ¹³ N ba waani yi ke tin baa dugi maama ke ti ye U Tieu nui nni ke ti mo ye o nui nni: o puni ti o Fonjanma. ¹⁴ Tinba bi tondiba la U Tieu Bijua, ki kadi ki maadi yaaba n sieni leni i mɔni, ke Ti Báa sɔni o ke wan faabi ya niba n ye ya fala n ki pia gbenma bi tuonbiadi po ηanduna nni. ¹⁵ Lanwani i, U Tieu ye leni yaaba saa i mɔni Jesu po. Bi yedi, “O tie U Tieu Bijua.” Lanwani i, bi ji li ye U Tieu nui nni ¹⁶ Ti la U Tieu n bua ti maama ki cegdi, ki ji dugi ke o bua ti. Lani n cedi ke ti bua ti lieba. Kelima U Tieu yenyienu tie ke wan ya bua bi niba i, yaaba n bua bi lieba kaa cedi ye U Tieu nuinni ke o mo ye bi nui nni. ¹⁷ Li buali ke tin buadi ti lieba leni payenli. Ti ya tieni yeni, ke u yogu pundi ke U Tieu n jia ti buudi leni ti baa daani ke o kan jalgi ti. Ti baa daani kelima ti ye ηanduna nni U Tieu nui nni, nani Kirisiti wani o bá n ye U Tieu nui nni maama. ¹⁸ Ti kan ya jie U Tieu li ya tie ke ti bua o lini i mɔni, kelima yaaba n bua U Tieu leni i mɔni ba fidi ki kan ya jie o. Ti ba fidi ki ya jie kelima o ba ti dadi ti tuba. Lanwani i, yaaba n jie U Tieu ki bua o leni payenli ¹⁹ Ti bua U tienu leni ti lieba bi dugikaaba kelima U Tieu n kphia

ki buadi ti. ²⁰ lanwani i, yaaba n tua “N bua U Tieu” ama ki nan nani o lielo dugika pua tofaama i. Yaaba n ki bua bi lieba dugikaaba, yaaba ke bi nua ba, kan fidi ki ya bua U Tieu yua ke ba ki kpeli ki la. ²¹ Bili mani i yama nni ke U Tieu n̄ bili ti po ya ñɔmaama n̄ yeni. Ti ya bua o, ti baa li buali ke tin buadi ti lieba bi dugikaaba.

Diangbenga 5

¹ Yaaba kuli n tuo ke Jesu tie Kirisiti tie U Tieu bila yaaba ke U Tieu mali ba. Ke yua n bua Báa baa bua Báa bila ti lieba bi dugikaaba mo. ² Tin ba tieni maama ki bandi cain ke ti bua U Tieu bila leni i mɔni, li tie ti ya bua U Tieu ki colini o ñɔmaama lan buali maama. ³ N maadi lani, kelima, ki buadi U Tieu niima nni tie tin colini o ñɔmaama. Ki tieni wan buali yaali nan ki paa. ⁴ Tinba yaaba ke U Tieu cedi ke ti tua o bila fidi ki yie, kaa tieni yaaba n ki dugi n̄ buali ti ke tin tieni yaali; ti pia mi tuama ki cie yaaba n ki ɣua U Tieu. Ti ba fidi ki yie mi tudma sanu kelima ti dugi Kirisiti. ⁵ ɣma n tie ya nilo n paa ki cie yaali n ki ɣua U Tieu? Li tie yua dugi ke Jesu tie U Tieu Bijua. ⁶ Yin maali Jesu kirisiti po. O tie yua n ñani U Tieu kani, ki jiidi ki tinga po. U Tieu kadi ki waani ke wani n sɔni Jesu ya yognu ke Jan wuli Jesu mi ñima nni. Ama o kuuma puoli, mi sɔma bo ñani o gbanu nni. K U Tieu fonjanma saa i mɔni, ke Jesu Kirisiti ñani U Tieu kani i. ⁷ Lani bona taa ne tie nani nibuoli taa n saa i mɔni yeni. ⁸ U Tieu Fonjanma jiidi mi ñima nni Jan n̄ wuli Jesu ya yognu, yeni Jesu sɔma n̄ ñani o gbanu nni, wan kpe ya yognu li dap. oɔnpɔnli po. Lani bona taa kuli maadi ti bonyenli i, Ke Jesu ñani U Tieu kani. ⁹ Ti maani ki dugi nitɔba n̄ maadi ti yaali. Ama ti bi baa dugi U Tieu n̄ yedi yaali ke mabli bá ki ye. Ke o go tuodi ki waani yaali n nua o Bijua po ¹⁰ Yaaba n dugi U Tieu Bijua po bani bi yenyienu nni yaali n tie mɔmɔni, o po. Ama yaaba n ki dugi U Tieu n̄ yedi yaali yi o mi tofaama daano i, kelima bi yie kaa dugi U Tieu n̄ tuodi ki waani yaali o Bijua po ¹¹ U Tieu n̄ yedi ti yaali n ne: “N puni yi ya miali n ki pia gbenma” Ti baa tundi ki fo, li ya tie ke ti kubnii ti bá o Bijua nui nni. ¹² Yaaba kubnii biyuli U Tieu Bijua nui nni baa tundi k fo leni U Tieu. Yaaba n ki kubnii bi yula o nui nni, kan ya tundi ki ye. ¹³ N diani ya tili ne yaaba n dugi ke Jesu tie U Tieu Bijua, lan fidi ki todi yin ya tundi ki ye. ¹⁴ Tin kubnii ti yuli o nui nni yeni, ti daani boncianla ke o cengi ti, li ya tie ke ti mia o ke wan tieni yaali kuli, o yen tuo i. ¹⁵ Ke ti ya bani ke o cengi ti, tin mia o yaali kuli, lanwani i, ti ba fidi ki ya daani ke tin mia yaali kuli. ¹⁶ Li ya tie ke a la a lieba, dugkaaba, ke bi tie yaal n ki ɣanbi ki bia, ki ba paadi ba leni U Tieu, ɣan la yeni i, a ba fidi k mai bi po ke U Tieu n̄ teni ba li miali, li tie wani yua ya biidi n kan paadi o leni U Tieu i. Ama, bi niba ye ki ba fidi ki tieni ya tuonbiadi nba paadi o leni U Tieu li bina leni li bina. N ki yedi ke ban jaandi wani yua n tieni lanya tuobiabolu ka. ¹⁷ Tuonbiadi kuli ki ɣani U Tieu nunga nni, ama tuonbiadi kuli ka ba fidi ki paadi ti leni U Tieu hali mi kuuma. ¹⁸ Ti bani ke nilo ya tie U Tieu biga, o kan ya tundi ki tie ti tuobiadi, ki ledi. Kelima U Tieu Bijua guu o ke Setaani, o biado n̄ da duoli o. ¹⁹ Ti bani ke ti tie U Tieu bila i, ama o biado n kubi ɣanduna kuli. ²⁰ Ti go bani ke U Tieu Bijua cua ti siiga, ki puni ti u paalu ke tin gbadi i mɔmɔni; ti kubnii ti yuli wani yua tie i moni U Tieu Bijua, Jesu Kirisiti nui nni. Jesu Kirisiti tie U Tieu leni i mɔni, ke wani n puni ti u paalu ke ti baa ya miali n ki

pia gbenma. ²¹ N yedi yi, yinba yaaba n tie n buakaaba, fangi mani i yula
ki da ɳua ya tieni n ki pia paamɔnu

2 jan n diani ya tilieli

¹ Mi u nikpeli n diani ya tili ne fi Kiria u tienu n gadi yua yen u bidi yi ku bua'b yen mōni. Min kukua ka buaba ama yaab bandí u tienu mumōni ² U tinu momōni yua ye yen ti po k go baa ye yen ti yqgu kuli ³ T ḷjanbidi, sugili yeni laafia n ya ye ti. ⁴ M pal den mangi min den lá ka bila bila cuoni e mōni sanu nani t ba yikodi n bo buali maama. ⁵ Mōda mi bua bual'a yaal, Kiria min diana ya tilii k tie mabli kaa m tie tin den pia yaama hali m cilma nni l tie tin ya bua liebi. ⁶ K m buam tie ti ya ḷua ti ba u tienu yikodi lan ya yikodi k ti baa ḷua nani ti bo bangi nandi i cilga. ⁷ M tulma damban ba cua k yadi u dogu nni kaa tuo k Jesus den cua k te nifosalo k pia gbanandi. lan nubuolu tie m tulma daano n yeni wan k tuo Jesus. ⁸ Cuo mani i baa, k daa biani i tuonl ḷuadi ama baa u paabu. ⁹ Yua ya caa banfagli kaa tuagi Jesus sanu wan ya bani k waa pia tienu ama yua tuagi o sanu pia ba yeni o bijua. ¹⁰ L ya tie k nul cua kaai kani kaa waani nani ti maadi maama ne yi daa ga'o i deni. yi bia daa fuod'o. ¹¹ kelima yua maadi: i fuondi! mō tuuni t tuonbiidi sanu i. ¹² m pia m maama boncianli k bua k diani i po ama mi bua k diani yeni o mag i o kadaaugu po. ama n bua cua yua kuli yaadeni k ti pagi yeni ti lieba ḷoba nni k yua kuli pal n mangi. ¹³ Anisalo yua k u tienu lugd'o yeni fuond ḷa.

3 Jan

¹ Min o nikpelo, n diani li tili ne ki teni n buado Gayusi yua ke n bua o leni mōmōni. ² N buado, n bua ḷan ya pia laafia, ke a bona kuli n̄ ya cuoni a yenyienu nni, nani ḷan cuoni maama fini leni U Tieu siiga yeni. ³ N pali mangi a po, kelima a ninjaba Kristo yaaba den cua ne ki maadi nni, ke a ye i mōmōni sanu nni nani ḷan den li ye lini maama yeni. ⁴ Lbá ki ḷanbi ki mangi n̄ pali nani min ti gbadi ke U Tieu bila kuli cuoni i mōmōni sanu nni. ⁵ N buado, a sōni lan buali maama ti ninjaba Kristo yaaba po, bá ban li tie bi canba mono. ⁶ Ban yaaba n̄ cua ki maadi nni ke a pia mi buama ku jaanddiegu yeni, n̄ miadi a ke a todi ba U Tieu n̄ bua maama ke ban gedi bi sanu. ⁷ Kelima Jesu Kristo po n̄ cedi ke bi cuoni li sanu; kaa gaa lbá yaaba n̄ ki bani U Tieu kani ⁸ Lan niba ke li dagdi ke tin gaa ba, tin ya taa ki ye, ki tie U Tieu tuonsonla i mōmōni sanu nni. ⁹ N den diani maama bá ki teni ku jaanddiegu, ama Diotrefi yua bua wan ya tie liiga yua yeni, ki tuo ti maama. ¹⁰ Lan ya po n̄ cedi, ti ya ti cua, n̄ ba togdi yi wan tie yua, leni wan maadi ti po ya mabiidi; laa dagdi o po, ke o go ki gaani ti ninjaba Kristo yaaba, ki go yen pani yaaba n̄ bua ban gaa ba, ki beli ki ḷani ba ku jaanddiegu nni. ¹¹ N buado, da togdi bonbiigu tienma, se yaala n̄ ḷani. Yua tie yaala n̄ ḷani U Tieu bani o, yua tie yaala n̄ bia kan lá U Tieu. ¹² Bi niba kuli pagi Demetrisi, tinba mono tie sieda o po, fin mono bani ke ti sieda tie mōni. ¹³ N go pia mi maama boncianla ki bua maadi ama n̄ nan ki bua ke n̄ diani ma li tili nni ki teni a. ¹⁴ N maali ki kan waagi leni min lá ḷa, ke tin ḷanbi ki boe. ¹⁵ Mi yanduanma n̄ ya ye leni a. N dōnlinba fuondi a. Fuondi fuondi ti dōnlinba.

Jude

¹ dude, jesu kilisu tuonsɔnl k go tie jak nijua, fuond yaab kul k o tienu yimb, k go bua yaab k kub b kul jesu kilisu nnin. ² Ko ɔnamu, n yanduam yen o tien buam n ya pugidi y po hal boncianla. ³ N buakaab, n den bua yi hal boncianla k diani y po yal tie tkul tan pia ya fabu. Ama n sua k li tie n po tila min diani k tundi yi k yin kɔni'l dandanlin kɔnl, o tienu den ten ya nuba ɔnan ya dandanl o yog kul. ⁴ Ya nub k e dian den maad k b bujial cuonaa b wuoni kua ti sinsigin. ba conl o tienu, b lebd o tienu ɔnalbalg k l tie n comma, b go yie yesu kilisu, wan bebe n tie t canba yen t yomdaano. ⁵ ɔna man min gua tiade ya bona k yi ban, t yomdaan den faab o buolu t yombd Eshipit nnin. yomdan den yuand biid yaab den yie b kan cuonlo. ⁶ O tienu kub, k loliba yogu kul l bonbonlin hal l bujial dacianl dal, ya malekin baa na den kub ban pia ya yial. ⁷ S odom nub, gomod yen dogi ku kul yaab po, mon den kua n concom yen cangdi bul kul. I ya po b jii b mɔn ya mu k pia gbem, k b ji sua bonannangu. ⁸ In yen, l nubaa bontitedi tie yemi: L dangd ced k b jɔgnd b ba k yie yomdaano paalu, k sug o malegba yaab pia t ciagd tanpolipo. ⁹ Ama misiel maleg mɔn den yie sitan k kɔn yeno mussa gbanand po. Ama wa den bua war sugo, k den maado k yomdaano n nabno. ¹⁰ Ama l nub sugd ban k ban yaal. Ama ban ban yal yen n cagdm, nan t yand k pia l yanjagl, b biand b yula. ¹¹ Yubɔl b po! b ɔjɔd k tongn cain sanu, nan in piäm ya boam, b go gbad baa nan balaam mɔ yen; k san k ban bia, k go fiini n janjanma k bodi nan qor yen. ¹² li tie bani n jɔgni yin n taani k di ya jiema. b yen di k go ɔñu k l pend, ka jie fe, k nua bi ya yula bebe. b tie nan o faalu n tud ya tawalgbɔng ke tienn yi taag yen, b go tie nan l fal ya tiidin naa loniba yogunu, ama k kuodi k kpe kum lie k be ɔnabi. ¹³ B nann nan n fincianma kñinguona n lengdi dɔgidi b tuona n pia ya fe k lu t ñinpupudi gbangbanl po, nan ya ɔnmbia yaab god k ye yogu kul tuu l bonbonlin. ¹⁴ B mon go conl henok n den pua ya sawaalo, hal adam ya yabia bonbi lele k den yedi: diid man, yomdaano ba cua yen o maleg tudl. ¹⁵ yen wan jia o bud yua kul, yen k go maad yaab k den conlo kul, ban den tiendo yal kul k go den yieo yen l biid dam n den sugo, k go maad yal kul o po. ¹⁶ L nub ye l pabienlin yogu kul, k mɔn b yul po, k l kuandb t bua biid. B kub a lanbongbenga k hɔndi b nub k bua ban laa b kan l baoli. ¹⁷ Ama yimb yaab tie n dɔnl ba, n gua tiade man yesu kilisu tuonsɔnl n den maad yal. ¹⁸ B den maade: «a dena jog yogu, yab ba ɔnuad o tienu po, b baa te suo b yul po buam k go yie o tienu». ¹⁹ L tie lan nube! b cuon yen n paadm, b ɔnua b gbanand bon buam kal, baa pia o tienu fuom ²⁰ Ama yimb, n buakab, maman e mial, l dandanljani l tanpul po. yaa jand man o tienu fo ɔnam po. ²¹ ɔnambi kub man o tienubuam k ya guu man ti yomdaano yesu kilisu o ɔnamu po, o ba tienti ya mial n k pia gbem. ²² Yaa pia man n ñiñum yab n tam tam po. ²³ Fab man yab ba fid k ya ye k ñanb o mun, yab sieni yaa pia man b po n niñim, ama yen o jijeogu, da nagdman k b bona n da puo yi. ²⁴ Hal yua ba fid k guud yi n da ba k go fid wann yii o ciagd, yin da pia ban fid k nangue yal yen l pamenl cianl. ²⁵ Otienu yend yua faab ti yen t yomdano yesu kilisu po, wan n pia t ciagd yen ti baad gben, o paalu yen yiko, yogu kul, momonlan yen hal mial n kan gben yogu! amina.

Mi Dögdimä

¹ Ne tie U Tienu n̄ dögdi yaali Jesu Kiristi po, ke wan waani o tondba yaali n̄ ba tieni taladi, ki nagi moko. O sóni o maleki o tondo Jan kani ke o waani o. ² Jan tieni kasiedi ki kadi ki waani ke wan den la yaali kuli tie U Tienu maama yeni Jesu Kiristi kasiedi. ³ U Tienu n̄ yadi o yedjanma yua n̄ ba cogi yeni yaaba n̄ cengi ya sawali maama ne, yeni yaaba n̄coln li sawalli maama bi yema nni kelima u yogu nagi. ⁴ Jan n̄ diani ya tisonkaali ne Kiristi jaancagleleda yaa n̄ ye Asi diema nni po: U Tienu yua bo ye, ki ye, ki go ba cua, yeni o malekileleda yaaba ye o badigbandi nintuali nni, ⁵ yeni Jesu Kiristi yua n̄ tie o kasiedmono, yua n̄ cindi ki mali bi tinkpiba siiga yeni ki tinga po badcianba ya badciamo n̄ puni yi li ḷanbli yeni mi yanduanma. Wani yua n̄ bua ti, ki daa ki faabi ti, ti tuonbiadi po yeni o soma. ⁶ O cedi ke ti tua O Báa U Tienu po salga yidkaaba buolu; Ti yudandi yeni u paaciamu tie O yaali hali ya yogu n̄ ki pia gbenma. Ami! ⁷ Wani n̄ yeni, o ḷani ti tawalgbandi nni; nunbu kuli ba la o, bayeni yaaba n̄ den muu ki londi o kuli. Ki tinga po nibuoli kuli ba fabni o po. Nn! Lani n̄ yeni, Ami! ⁸ O Diedo U Tienu yedi, "Mini n̄ tie 'alfa yeni omega' lani n̄ tie mi cilma yeni mi juodma, "Yua n̄ bo ye, ki ye, ki go ba yuandi ki cua, u paaciamu daano." ⁹ Mini, Jan, i kpiilo yeni yua n̄ taani ki ga yeni yi Jesu falaciamu, U tienu diema yeni ya juunli n̄ ye Jesu nni, bi den sóni nni ban yii ya kpene degli Patimosi po, U Tienu maama po yeni Jesu kasiedi po. ¹⁰ O Diedo daali, n̄ den ye yeni Fonjanma. N̄ den gbadí n̄ puoli po ya nialu n̄ yabi, ki tie nani li naatunli yeni. ¹¹ U den maadi, "Diani ḷan la yaali tili nni, ki sóni ki teni Jesu jaancagleleda yaaba n̄ ye: Efesi po, Simirni po, Pergami po, Tiyatiri po, Sardesi po, Filadelifi po yeni lawodise po." ¹² Ke n̄ gbagi ki bua diidi ḷma ya nialu n̄ maadi yeni nni, min gbagi, n̄ la wula fidsantuankaani lele. ¹³ I fisantuankaani siiga nni nilo den ye ki naani yeni o nisaalo bijua, ki la liadfragdili ke li jiidi hali o taabiamu, ke o benli ḷnaagi wula gbanñagdu. ¹⁴ O yuli yeni o yudi den pieni nani ti kunkundi yeni, ke o nuni tuudi u mupienu. ¹⁵ O taana den tie nani ti kudmendi yeni, ban duadi ya kudmendi u maafanu nni yeni, ke o nialu tie nani a ḷninguona fuugu yeni. ¹⁶ O den muubi ḷmaabilila lele o jienu, ke o ḷobu nni ḷna ya jugsiega n̄ mani kaani lie kuli. O nunga den nilgi ki tuudi nani u yensiñigdu yenkpaa yeni. ¹⁷ Min la o, ke n̄ baa ki gbaani o nintuali nani n̄ kpe yeni, ke o maani o nuujienu n̄ po ki yedi nni, "Da jie. N̄ tie yua n̄ cindi yea yua n̄ juadi, ¹⁸ yeni yua n̄ fo. N̄ den kpe, ama diidi N̄ fo hali ya yogu n̄ ki pia gbenma! N̄ go kubi mi kuuma yeni bi tinkpiba diema piemi. ¹⁹ Lanwani ii, ḷan diani ḷan la yaali kuli, yaali n̄ ye mola ne yeni yaali n̄ ba yuandi ki cua. ²⁰ Yaali n̄ duagi ḷan la ya ḷmaabileleda nuujienu, yeni wula fidsantuankaani lele niima nni n̄ ne: a ḷmaabileleda tie kiristi jaancagleleda malekinba i, ke i fidsantuankaani mo tie li jaancagleleda."

Diangbenga 2

¹ Diani ne ki teni Efesi Kiristi jaancagli maleki: Ne tie yua n̄ muubi ḷmaabilila lele o nuujienu, ki cuoni wula fidsantuankaani lele siiga nni ya lanbona i, ² "N̄ bani ḷan tieni yaali yeni ḷan sóni ya tuoncianli yeni

a juunli mɔndli (ŋjaniali). N bani ke ŋaa tieni nibiadba nunmanga. N bani ke a bigni yaaba n yedi ke bi tie tonda kaa tie ba, ki bandi ke bi tie faagu danba i. ³ N bani ke a mɔndi ki juuni, ki go ga fala hali boncianla n ya yeli po, ama, li naa wadi a pali. ⁴ Ama, n ba jalgi a yeni ŋjan lindi a cincinbuama. ⁵ Lanwani ii, ŋjan ya tiani ŋjan cindi ki baa naani, ŋjan tuubi, ki guani ki ya tiendi ŋjan den kpia ki tiendi maama. A yaa tuubi, n ba cua a kani ki ŋnani a fidsantuankaanu, un ye naani. ⁶ Ama n bani yaali n tie a njandi: a yie Nikolasiyaaba tuada, N mo ñ yie yaali n yени. ⁷ Yua n pia a tuba wan cengi fonjanma ñ maadi Kiristi jaancaga yaali. Yua n kɔni mi jama, ki paadi, n ba puni o u sanu wan di li miali tibū yaabu n se U Tieu Diema nni.” ⁸ Diani ki teni Simiirni jaancagli maleki: Yua cindi yeni yua n juodi, Yua n den kpe ki go ji fo lanbona n ne: ⁹ N bani a cacagma, yeni a namu ama a tie piadio i. N bani yaaba n yedi ke bi tie Juufinba ki naa tie ba jonjongu. Bi tie Sutaani jaandiegua yaaba i. ¹⁰ Da jie ya fala n bili ki guu a. Diidi! Sutani bobindi ki ba cuo ki luoni i siiga nni nitianba li dansaldieli nni, yin la fala dana piiga. Yin ya dugi n po hali yeni mi kuuma, n ba puni a li miali badfegliga. ¹¹ Yua n pia tubli wan cengi Fonjanma ñ maadi Kiristi jaancaga yaali. Yua n kɔni mi jama, ki paadi, kan la mi kuuliema fala.” “¹² Diani ki teni Pergami Kiristi jaancagli maleki: 'Yua n kubi ya jugsiega n mani kaani lie lanbona n ne: ¹³ N bani ŋjan kua naani, Sutaani badigbandi ñ ye naani n yeni. Yeni lankuli, a juuni ki kubi yeli. N bani ke yiι nia ke yiι dugi n po, bayeni Antipasi, n kasiedo daali, yua n dugi n po hali boncianla, ke bi den kpa o i siiga nni, Sutaani ñ kua naani n yeni. ¹⁴ Ama n pia i jalgi waamu a po: I siiga, bi niba ye, ki ŋqua Balaami tundma boncianla, Yua n den tundi Balaki ke o tulni Israyeli bila, ke bi dini i buli padjiema, ki go conbi. ¹⁵ Lani n go yeni, i siiga nni, nitianba ŋqua Nikola yaaba bangma ke li paa. ¹⁶ Lanwani ii, ŋjan tuubi! A yaa tuubi, N ba cua tontoni a kani, ki pua bu tobū yeni ba yeni n ŋøbu nni jugsiega. ¹⁷ Yua n pia tubli, wan cengi Fonjanma ñ maadi Kiristi jaancaga yaali. Yua n kɔni ki paadi, n ba teni o yaali n tie Maani, ki wuo, n go ba teni o tanpienli, ke yepaanli diani lipo, ya yeli ke niloba ki bani, kase yua baa li baba.” “¹⁸ Diani ki teni Tiyatiri Kiristi jaancagli maleki: U Tieu Bijua yua n pia a ninbina nani umupieno yeni, ke o taana tie nani ban duadi ya kudmɔndi yeni lanbona n ne: ¹⁹ “N bani ŋjan tieni yaali: A buama a dudugdi a tuonli yeni a juunli mɔndli. N bani a tuona, a buama, a dudugdi, mɔndli, a tuona mɔlāne cie ŋjan den cindi ki tieni yaali. ²⁰ Ama min jalgi a yaali ya po n ne: A cabi o pua Jesabili, yua n tama ke o tie sawalpualo yeni u sanu. O tundima po, o tulni n tonda ke bi tieni mi conconma, ki go dini i buli padjiema. ²¹ N bili o po u yogu waamu, wan baa ki tuubi, ama waa baa wan mia sugli o conconma po. ²² Diidi! N ba lu o u yianu, wani yeni yaaba n tieni mi conconma kuli ba la falaciamo, kase bi ya tuubi bi tuonbiadi po. ²³ N ba pua ki kpa o bila, Kiristi jaancaga kuli ba bandi ke mini n fiidi ki bani yaali n ye mi maalma yeni a pala nni kuli. N ba teni i siiga nni, yuakuli yeni wan sɔni o tuona maama i. ²⁴ Ama yinba yaaba n sieni Tiyatiiri nni, yua n ki ŋqua lanya tunda, kaa bani ban yiι yaali ya bona n wuo Sutaani ŋiasiili nni - yinba wani, n yedi yi, 'N kan tugni yi tugtɔli.' ²⁵ Lan baa maama kuli, yin ya kubi ke li paa, hali min ba cua. ²⁶ Yua n kɔni mi jama ki paadi, ki tiendi min tieni yaali hali yeni mi juodma, n ba puni u paalu, wan diedi i nibuoli kuli. ²⁷ O baa diedi ba yeni u badkudigbiamu, o ba pua ki mumudi ba nani ku yøgu tiamaakaadi yeni.’ ²⁸ Nani min ga N Baa kani maama, n

mo ba teni o ku siŋaagu ŋmaabiga. ²⁹ Yua n pia tubli, wan cengi Foŋanma n̄ maadi Kiristi jaancaga ya maama.”

Diangbenga 3

¹ Diani ki teni Sardisi Kiristi jaancagli maleki: Yua n kubi U Tieu malekinba lele yeni ŋmaabila lele lanbona n ne: “N bani ŋjan tieni yaali. A yeli doni ke a fo, ama, a kpe o. ² Findi ki paagi yaali n sieni ki caa mi kuuma po, Kelima n naa la a tuonjana N Tieu nintuali. ³ Lanwani ii, ŋjan ya tiani ŋjan ga yaali yeni ŋjan gbadi yaali. Ya colni li, ki tuubi. Ama a ya ki findi, n ba cua a kani nani suuro yeni, a kan bandi min ba cua ya yognu ki woli a. ⁴ Ama, bi niba ye waamu Sardi dogu nni, bani ki jogni bi tialakaadi. Banwani ba la ti tiapiendi, ki cuoni yeni nni, kelima bi dagdi yeni li. ⁵ Ya nilo n kɔni mi jama, ki paadi, o ba la ti tiapiendi, N kan piini wanya yeli li miali tili nni, n go ba taa o yeli n Báa yeni o malekinba nintuali. ⁶ Yua n pia tubli wan cengi Foŋanma n̄ maadi Kiristi jaancaga yaali.” ⁷ “Diani ki teni Filadelfi Kiristi jaancagli: Yua ŋjani, ki go tie o mɔmɔnmaano lanbona n ne - o kubi Dafidi dieluodpiemi, o ya luodi obakuli kan fidi ki luoni, o ya luon i, obakuli kan fidi ki luodi. ⁸ “N bani ŋjan tieni yaali. Diidi! N luodi a po ya bulñɔbu ke nilo bakuli kan fidi ki luoni. N bani ke a pia mi tuama waamu, yeni lankuli, a colni n ŋɔmaama, kaa yedi ke a ki bani nni. ⁹ Diidi! Yaaba n tie Sutaani budielu yaaba, yaaba n yedi ke bi tie Juufinba, ki naa tie ba; bi pua faama i. N ba cedi ban cua ki gbaani a nunga nni, lani ke bi ba bandi ke n bua n̄a ¹⁰ Nnli ŋjan colni n ŋɔmaama, ki juuni ki ga fala, N mo baa kubi a ki guudi a mi biigma yognu, ya biginli n kpendi ŋanduna kuli po, ki ba bigni yaaba n ye ki tinga po. ¹¹ N kpendi, li kan waagi. ŋjan ŋjanbi ki kubi ŋjan pia yaali nilo bakuli n̄ da ti fie a badfegliga. ¹² Yua n kɔni mi jama, ki paadi, n ba seni o nani jaantalga yeni n Tieu jaandiegua nni, o baa tundi ki ye lankani kaa pia ñama. N ba diani o po n Tieu yeli, n Tieu dociamu yeli (Jeruselema paano yua n ñani n Tieu kani, o diema nni ki jiidi), yeni n yepaanli. ¹³ Yua n pia tubli wan cengi Foŋanma n̄ maadi Kiristi jaancagaa yaali.” ¹⁴ “Diani ki teni Lawodise Kiristi jaancagli maleki: ‘Yua n tie Ami, o kasiedidugika, o mɔmɔndaano, yua n die U Tieu tagma kuli. ¹⁵ “N bani a tuona kuli, ke ŋjaa tuoni, a naa go sɔngi mo. N bi sugni ke ŋjan ya sɔngi bii ŋjan ya tuoni! ¹⁶ Lanwani ii, nani ŋjan balgi yeni - ŋjaa tuoni, kaa go sɔngi mo yeni - N ba siini ki ñani a n ŋɔbu nni. ¹⁷ Kelima a yedi, ‘N tie piado i, N den pia ŋjalmani boncianla, n ji ki pia bonli kuli buama.’ Ama ŋjaa bani ke fini n ŋjanbi ki tie cacagdaano, ban jie yua mi niñima, luodo, juamo, ki ye mubima (niiyanli). ¹⁸ Cengi n cegli: ŋjan daa n kani ban tongi ki duadi ya wula, ki tua piado, yeni ya tialakaadi n pieni ki ñilgi, ki la ki wuoni a mubili fee, daa mi kpama, ki sogi a nuni, ki fidi ya nau. ¹⁹ N tundi ki go bangi min bua yaaba, ki bangi ba ban baa ye maama. Lanwani ii, ŋjan baa mi yama, ki tuubi. ²⁰ Diidi! N se bu bulñɔbu kani, ki kuogi. Yua n gbadi n nialu, ki luodi li ganli, n ba kua o deni, ki di yeni o, wan di yeni nni. ²¹ Yua n kɔni mi jama ki paadi, n ba puni o u sanu, wan kali yeni nni n badigbandi po, nani min kɔni mi jama ki paadi, ki kaa yeni n Báa o badigbandi po yeni. ²² Yua pia tubli wan cengi Foŋanma n̄ maadi Kiristi jaancaga yaali.”

Diangbenga 4

¹ Lanya bona n̄ pendi, ke n̄ diidi, ki la U Tieu Diema bulñobu ke li yaa, min bi cindi ki gbadu ya nialu yeni den maadi yeni nni nani bi piebi naatunli yeni, ki tua, "Do ki cua na, ke min waani a ya bona ne ya pendi yaali n̄ ba tienu kaa pia pedma." ² Lanyognu, Fonjanma den taa nni, ke n̄ la ke ti badigbandi bili U Tieu diema nni, ke o nilo kaa tipo. ³ Yua n̄ den kaa tipo den naana ya wula tanli n̄ tie Jasipa yeni Sariduani. U taanianu den kagni ki lindi ti badigbandi. Li taanianu (waakpeli) den naani emerodi. ⁴ Badigbandi piilie n̄ tina (24) den kagni ki lindi ti badigbandi, ke nikpelba piilie n̄ bina (24) kaa tipo, ki laá ti tiapiendi, ki ciibi wula badfeglimu bi yula po. ⁵ I taanigdi, li taadunli yeni i taatatandi den ña ti badigbandi kani. Fidsanciandi lele den co ti badigbandi kani, li fidsandi den tie U Tieu cicijamlelemu i. ⁶ Li mögли nani maduudiga yeni den bili ti badigbandi nintuali, ki pieni, ki ñilgi nani li tanciencienli yeni. Bonfuoda na den ye ti badigbandi kaalindma, ki pia a ninbina bi nintuali yeni bi puoli po kuli. ⁷ O bonfuodkpialo den naani yeni yanboli, ke o lielo naani yeni naabiga, ke o taalo den pia ja nunga í, ke o naalo naani yeni kapaciigu (jiebani yugdili). ⁸ Lanya bonfuodinaada yeni, yuakuli den pia fiabi luoba, ke i gbie yeni i nuni ipo yeni i kubinma nni kuli. Niagu yeni yienu kuli bi den maadi kaa cedi, ki tua, "o gagdinamo, o gagdinamo, O Diedo U Tieu tie o gagdinamo, O Paaciamu daano, wani yua n̄ die likuli, ki bo ye, ki ye ki go ba cua." ⁹ A bonfuoda ya jaandi ki dondi yua den kaa ti badigbandipo, ki kpiagi o yeli, ki tieni o balga ya yogu kuli, ¹⁰ bi nikpelba piilie n̄ bina yenyi yi gbaani yua kaa ti badigbandi po yeni nintuali. bi den yi gbaani yua n̄ fo hali ya yogu n̄ ki pia gbenma nintuali, ki cibdi bi badfeglimu ki lu tibadigbandi nintuali ki yedi, ¹¹ Ti Diedo yeni ti Tieu, A dagdi yeni, ti yudandi yeni ti kpiagdi yeni u paaciamu. Kelima fini n̄ tagi bonli kuli, a yanbuama po i, ke li bona tagi ki go tundi ki ye"

Diangbenga 5

¹ N̄ go den la yua n̄ kaa ti badigbandi po yeni ke o muubi o jienu li tigbabkaali, ke li diani li faanunga po yeni ki puoli po kuli. bi den kpá li tanponba alele. ² N̄ den la ke maleki paaciandaano ke o tandi yeni u paalu ki maadi, ki tua, "jma dagdi yeni wan gbabdi li tigbabkaali ne, ki mudi o tanponba?" ³ Obakuli tanpoli bii ki tinga po lanyaaka ki tinga tiipo ki dagdi yeni wan gbabdi li tigbabkaali na bii ki cogi li. ⁴ N̄ den buudi li pabienbubuuli, kelima baa den la yua n̄ dagdi, ki ba fidi ki gbabdi li naa tigbabkaali bii ki cogi li. ⁵ Ama nikpeyendo den yedi nni, "Da buudi. Diidi! Juda buolu yangbanlo, Dafiidi benli bundpanma koni mi jama ki paadi, o ba fidi ki gbabdi li tigbabkaali ne, ki mudi li tanponba." ⁶ N̄ den la ke pebiga, ke ki se ti badigbandi yeni a bonfuoda yeni bi nikpelba siiga nni. ki den naani ke be kpa ga. ki den pia yina lele yeni nuní lele; yini n̄ tie U Tieu fonjanleledma, wan sóni yaama ki tinga po. ⁷ O den gedi ki ga li tigbabkaali yua n̄ kaa ti badigbandi po nuujienu nni. ⁸ Wan den ga li tigbabkaali, a bonfuodnaada yeni piilie n̄ nikpelba na yeni den baa ki labni ki pebiga nintuali. Bi siiga nni yuakuli den pia kogdigü yeni wula tadbuoga ke ki gbie yeni li ñubjanli, yaali n̄ wangí bi dugkaaba jaandi. ⁹ Bi den yini yanpanbu, ki tua, "A dagdi yeni ñan ga li tigbabkaali, ki mudi li tanponba. Kelima bi den padi a, ki yidi a salga, ke a daa ki faabi bi niba U Tieu po yeni a sôma, yaaba n̄ ñiani i nibuoli kuli, maalanma kuli, yeni i dogi kuli.

¹⁰ A cedi ke bi tua Badciamo diema yeni salga yidkaaba ki tuuni ti Tienu po ki baa die bonli kuli ki tinga po ¹¹ N go den diidi ki gbadi malekinba boncianli niali, bi den kagni ki lindi ti badigbandi, a bonfuodnaada yeni bi nikpelba. Bi kuli ya coli den pundi miliandi kobi lie (200.000.000) ¹² Bi den tandi ki maadi, "Ban den padi ya pebiga, ki yidi salga dagdi yeni wan ga u paaciamu, nalmani, mi yanfuoma, u fidu, ti yudandi yeni a donda." ¹³ N go den gbadi ke tagma kuli yaama n ye tanpoli, ki tinga po, ki tinga tiipo, yeni mi ninciamma nni - yeni yaali n ye kuli - ki maadi ki tua, "Fini yua n kaa ti badigbandi po yeni fini ki pebiga, n ga a donda, ti kpiagdi, tiyudandi u paaciamu yeni u fidu ki diedi bonli kuli li bina yeni li bina." ¹⁴ A bonfuodinaada yeni den yedi, "Ami!" ke bi nikpelba baa ki labni ki pugi.

Diangbenga 6

¹ N den diidi ki la ki pebiga n luodi tanponleleda yeni nni yendo, ki gbadi ke a bonfuodnaada yeni ke yendo tändi nani i taatantandi yeni ki maadi nni, "cua na!". ² Ke n nonli ki sua tanpieno i. yua den jagi o den kubi li dabani, ke bi teni o ki badfegliga. Ke o nani nani jakondo yeni, ki ba koni mi jama ki paadi. ³ Ki pebiga n luodi tanponlielo, ke n gbadi o bonfuodlielo yedi, "cua na!" ⁴ Ke tantiano nani, ki tie tanmono. Ke bi puni yua n jagi o u sanu ke wan fie mi yanduanma ki fagni ma ki tinga, biniba n ya kpa bi lieba. Bi den teni li tanjaglo ki jugsiecianga. ⁵ Ki pebiga n luodi tanpontaalo, ke n gbadi o bonfuodaalo yedi, "cua na!" Ke n la ke tanbono nani, ke yua n jagi o kubi ki kelga o nuu nni. ⁶ N den gbadi u nialu ke u nni a bonfuoda yeni siiga ki yedi, "Kpanu tibii ciyo yenli dagdi yeni bogdma piiga pani, ke olije kpanu tibii ciyo ataa dagdi yeni bogdma piiga pani. Ama njan da biidi mi kpama yeni ku daamɔŋgu." ⁷ Ki pebiga n luodi tanponnaalo, ke n gbadi ke o bonfuodnaalo yedi "Cua na!" ⁸ Ke n la tantinbengu. o tanjaglo den yii mi kuuma, ke bi tikpiba diema nja o. Bi den teni ba u sanu ke ban kpa ki tinga niba bogdma na, yeni ki jugsiega, mi koma, u yianu yeni ki tinga po bonfuodbiada. ⁹ Ki pebiga n luodi tanponmuulo, ke n la li jaandbinbinli tinga, ban den kpa yaaba kelima U Tienu maamapo yeni ban kadi ki saa i momoni, ki tie ni kasiedi po. ¹⁰ Bi den tandi ki maadi ki tua, Li go ba waagi ya caa yeni u laa yognu i, fini yua n tie li bonli kuli diedo, yua n gagdi ki njan, ki tie o momodaano. Hali u laa yogu i ke a ba bu yaaba n ye ki tinga po, ki tuu ti sɔma panli?" ¹¹ Ke bi teni yaukli liadfagdpienli, ki maadi ba ke bi ba guudi waamu hali bi yegni, ban ba kpa ya tuonsonba, bi ninjaba yeni bi ninsiaba ki pugni bi po nani ban den kpa bi mo maama yeni. ¹² Ki pebiga n luodi tanponluoblo, Ke n nuali ki sua ke mi timigcianma tieni. ke u yienu ga ki bɔndi nani ti pakuatiabɔndi yeni, ke o nɔmaalo kuli lebdi ki tua nani mi sɔma yeni. ¹³ Tanpoli po nɔmaabilo den cenli ki baali tinga po nani ku faaciangu n yi figi bu kankanbu, a kankana n ya cenli ki baali maama yeni. ¹⁴ Ke tanpoli fuadi ki yaadi nani ban yi gbabi li tigbabkaali maama yeni. ke a juani yeni a kpendega kuli fii ki lie a kaani. ¹⁵ Ke ki tinga po badcianba, yeni a nikpiaga, sejegbangwa yudanba, bi nɔlmandanba, bi paatieba yeni yaaba n sieni kuli, i yonbi yeni yaaba n die bi yudandi kuli den sani ki wuoni a juana nni, ti tankuodi nni, i tanfali nni ¹⁶ Bi den maadi a juana yeni ti tangbaadi, "Baa mani tipo! Legni mani ti, tin da la yua n kaa ti badigbandi

po nunga yeni ki pebiga pabiencianli. ¹⁷ Kelima bi pabiencianli daacianli pundi. ñma ba fidi ki ya ye e?"

Diangbenga 7

¹ Lani n̄ pendi, ke i la ke malekinba bina se i tinkunnaadi kani, ki cuo ki tinga faama ki kubi, ke mi kan fidi ki figi ki tinga po, mi ñincianma po, bii i tiidi po. ² N den la maleki tiano, ke o ñani puoli, ki kubi U Tieu yua n fo tanpon. Ke o tandi yeni u paalu, ki maadi yeni malekinba bina yaaba ke bi puni u sanu ke ban waani ki tinga yeni mi ñincianma fala, ki yedi ba: ³ "Dá da waani mani ki tinga, mi ñincianma yeni i tiidi fala hali mi ba tieni tanpon maalma U Tieu tuonsonla yutuna po." ⁴ N den gbadí ban den tieni tanpon maalma yaaba ya yutuna po cōli n̄ dōa maama: Israyeli nibuoli kuli niba kobga n piina n tuda na (144.000) n den baa tanpon maalma: ⁵ niba piiga n tude lie (12.000) den ñani Juda buolu nni, ki baa li maalma piiga n tude lie (12.000) den ñani Rubeni buolu nni, piiga n tude lie den ñani Gaadi buolu nni, ⁶ piiga n tude lie den ñani Aseri buolu nni, piiga n tude lie den ñani Nefitali buolu nni, piiga n tude lie den ñani Manase buolu nni, ⁷ piiga n tude lie den ñani Simeyón buolu nni, piiga n tude lie den ñani Lefi buolu nni, piiga n tude lie den ñani Isakaari buolu nni, ⁸ piiga n tude lie den ñani Sabulón buolu nni, piiga n tude lie den ñani Josefi buolu nni, piiga n tude lie den ñani Benjamini buolu nni, bani n den baa tanpon maalma bi yutuna po. ⁹ Lanya bona n̄ pendi, ya niwulgu ke bi kan fidi ki codi bi niba n̄ dōa maama - bi den ñani ñanduna diema nni kuli, i dogi kuli, nibuoli kuli yeni maalanbuoli - Ki se ti badigbandi kani, ki pebiga nintuali. Bi den laá liadfragdipiena, ki kubi ti biadi bi nui nni, ¹⁰ ki tandi yeni u paalu ki tua, "Mi faabma tie U Tieu yua n kaa ti badigbandi po yeni ki pebiga yaama i!" ¹¹ Malekinba kuli den se ki lindi ti badigbandi yeni bi nikpelba yeni a bonfuodnaada, bi den baa ki labni ti badigbandi nintuali, ki pugi U Tieu, ¹² ki tua, "Ami! Ti Tieu n die ti kpiagdi, ti yudandi, mi yanfuoma, balga, li seli, u paaciamon yeni u fidu hali ya yogu n ki pia gbenma! Ami!" ¹³ Bi nikpelba yeni siiga, yendo den bualu nni, "Bile n laá a liadpiena ne, bi ñani le i?" ¹⁴ Ke n jiini o, "Canbáá fini wani nan bani." Ke o maadi nni, "Bi tie yaaba n̄ ñani falaciamo janjanma nni. Bi ñuudi bi tialakaadi ke ti péndi ki pebiga sōma nni i. ¹⁵ Lanyapo i ke bi bi séé U tienu badigbandi kani, ki pugi o yienu yeni ñiagu kuli o diegu nni. Yua n kaa ti badigbandi po ba caani o badciagu, ki kuaní ba ku niinni. ¹⁶ Koma ji kan cuo ba ki bualu ñuñuunu. U yienu kan sia ba ki bualu wulgu bakuli. ¹⁷ Kelima ki pebiga yua n ye ti badigbandi sinsiiga nni baa tie bi gobdika, o baa gobdi ba li miali ñinbunli kani, U Tieu ba fiadi bi ninsiidi, ki yendi bi nunga."

Diangbenga 8

¹ Ki pebiga n̄ mudi tanponlelelo, tanpoli diema nni den ñmini silbi ke li pundi mindi piitaa (md 30) ² N den la ya malekileedba yaaba n den séé U Tieu nintuali yeni, ke bi teni ba a naatuna. ³ Maleki tiano den cua, ki kubi wula tadkuaga, ki sedi li jaanbinbinli kani. Bi den teni o li ñubjanli boncianla ke wan ñubni, ki tieni i jaandi yeni bi dugkaaba kuli wula jaandbinbinli po, ti badigbandi nintuali. ⁴ Li ñubjanli muñii den ñani maleki nuu nni, ki yegi yeni bi dugkaaba jaandi ki doni ki pundi U

Tienu nintuali.⁵ Maleki den taa wula tadkuali, ki pádi li jaandbinbinli mu, ki luni ke u jiidi ki tinga po, ke i taatantandi, li taadunli, i taañigdi yени mi timigma (tindigibima) tieni.⁶ Malekileeda yaaba n den kubi a naatuna yени den bobindi ki ba piebi a⁷ Malekikpialo den piebi o naatunli, ke n la ke ya taatana n ñmadi yени u mu yени mi soma. Bi den yadi ke likuli jiidi ki tinga po, ke bøgyenli buodi bøgðima taa siiga; tiidi taa siiga, tiiyenga den buodi, ke ti muasøngdi kuli buodi.⁸ O malekilieko den piebi o naatunli, ke bi tudi ki luni bonli ke li naani juacianli, ke li co u mu, mi ñincianma nni. Ke mi ñincianma bøgðima taalma taa tua soma,⁹ ya bonfuoda n ye mi ñima nni bøgðima taalma taa kpe, ki ti ñinbidi bøgðima taalma taa mudi ki yoyodi.¹⁰ Malekitaalo den piebi o naatunli, ke ya ñmaabiga n gøbengi ki tuudi nani fidtabkaali yени ñani tanpoli ki jiidi ki baa i kpeni yени a ñibuna bøgðima taalma taa po.¹¹ ki ñmaabiga yени yeli den tie "U tonbiadu", ke mi ñima bøgðima taalma taa tóngi bagibagi, ke bi niba binciala kpe kelima ya ñima n to bagibagi (nani bu kpegbu) yeni po¹² O malekinaalo den piebi o naatunli, ki pua ki bøndi u yienu, o ñmaalo yени ti ñmaadi bøgðima taalma taa, ke likuli bondi; U yienu yeni ku ñiagu bøgðima taalma taa den ki pia yenyenma.¹³ N den nualti ki la ya maleki n den yugi ti tawalgbandi siiga nni, ke o tándi ki yii yaaba n ye ki tinga po yeni ki tua "hayaaa, hayaaa, hayaaa, falabiado kpendi ki tinga yaaba po, kelima malekitaadiba yaaba n ba piebi bi naatuna ki tieni ya fuuciangu."

Diangbenga 9

¹ Ke o malekumuulo piebi o naatunli, ke n la ke ñmaabiga ñani tanpoli ki baá ki tinga po Bi den teni ga ki kpientinga caañuangu piemi.² Ke ki luodi ki kpientinga caañuangu, ke ya muñii n tuoni begibegi ña u caañuangu nni nani u maafanu nni yени. Ke u yienu yени mi faama ga ki bøndi yени ku kpienbuogu muñii.³ Ti naasuudiden ñani i muñii nni, ki lali ki tinga po, ke bi teni ti u paalu nani ki tinga po nami yени.⁴ bi den yedi ba ke ban da biidi ki tinga po muadi, ki da go biidi bonpiabli bii tiiga bakuli, ama ban ya woli ya niba n ki baa tanpon maalma bi yutuna po.⁵ Bi den ki puni ti u sanu ke ban kpa ban woli ya niba, ama ke ban waani ba falabiado hali ñmaali mu. Bi løbdi kónu baa fuuni nani o namo ñ yi juni nilo yени i.⁶ Lanya dana nni, li niba ba lingi mi kuuma ki kan baa ma. Bi ba fáádi mi kuuma, ama mi baa sani ki fagdi yени ba.⁷ Li naasuudi den naani yени ban bobni ya taami bu töbu po yени i. Ti yula po den pia bonli ke li tie nani wula badfegliga yени, ke ti nunmu naani bi nisaalba nunmu.⁸ Ti yudi den naani puoba yudi, ke ti ñina tie nani yangbanli ñina yени.⁹ Ti töbtiadi den tie kudi töbtiadi, ke bi fiabi fuugu tie nani ya taami yени ya tantudidi n tiini bu töbu nni yени.¹⁰ Ti juona denpia ti penløbdi nani i nami yени; ti juona nni den pia ya paalu n ba waani ti gbannandi fala hali ñmaali mu¹¹ Bi badciamo den tie ki kpientinga nni caañuangu maleki i. O yeli Ebrewu maama nni tie Abadõn, Gileki maama n mo Apoliyon.¹² Mi cincinyebiadma pendi n yени. Diidi! lani ya pendi, janjanbiadma lie go ye, ki kpendi.¹³ O malekiluoblo den piebi o naatunli, ke n gbadu u nialu ki u ñani ya yina n ye li wula jaandbinbinli yaali n ye U Tienu nintuali yени nni.¹⁴ U nialu den maadi malekiluoblo yua den kubi li naatunli yени, "Lodi ki ja malekinaada yaaba ke bi den lolí ki kpaa Efrati kpenciamu nni yени."¹⁵ Ban den bobni ya malekinba ya yogu, ya binli, ya ñmaalo,

ya daali yeni ya yognu (kudi) cima den pundi ke bi lodi ba ke ban kpa ki tinga po niba bögдima taalma taa. ¹⁶ N den gbadi Seje tanpuuba coli, bi den tie miiliyon kobilie (200.000.000) ¹⁷ Li bondögдikaali nni min den la i taami yeni a tanjaгла maama n ne: Bi töbtiadi den tie kudi, ki moni nani u mu yeni, ki boni nani bulo yeni, ki tie bo duudi nani (cidbili) yeni. I taami yula den tie nani yangbanyaла yeni i, ke bi ñona nni ña u mu, i muñii yeni cidbili. ¹⁸ Bi niba bögдima taalma taa den kpe kelima lanya janjanbiadma taa yeni po: ya mu, ya muñii yeni ya cidbili n ña bi ñona nni yeni po. ¹⁹ Kelima, i taami yeni paalu den ye bi ñona nni yeni bi juona nni i - kelima bi juona den tie nani wee yeni, ke bi go pia ya yula n bilgi a nala (ti yiadi) bi niba gbanu po. ²⁰ Ya niba n den sieni, ban den ki kpa yaaba yeni bi yiadi, nan den ki tuo ki tuubi bi tuonbiadi, bi go den ki cedi kaa pugi i buli yeni mu cicibiadmu, wula, ti kudi, ti kudmɔndi, ñanjilfa, a tana, yeni ti daadi yia; ya bona n ki nua, kaa gbia, kaa go cuoni mo. ²¹ Baa go den tuo ki tuubi bi nikpali po, bi suagu yeni bi ñögibiadi po, bi conconma po, bi subu yeni bi jodi dima po.

Diangbenga 10

¹ N den la maleki tiano, paaciamu daano ke ñani tanpoli, ki kpendi Ti taawalgbandi den pibni o, ke waakpeli ye o yuli po. O nunga den tie nani u yieno yeni, ke o taana tie nani u mu jaantalginba yeni. ² O den kubi ya tigbabkaaga n gbabdi o nuu nni, o den seni o taajieu mi ñincianma nni, ki seni o taaganu ki tinga po. ³ O den yigni paama nani o yangbanlo ñ biegi maama. Wan den yigni, taatantandi lele den tandi ki waani bonli. ⁴ Taatantandi lele ñ den tandi ki waani yaali, n den bua diani, ama n den gbadi u nialu ke u maadi, “ñan pii ñasiili taatantandi lele sawali po, da diani lanya maama.” ⁵ Min den la ya maleki ke o seé mi ñincianma yeni ki tinga po yeni, den duoni o nuujieu tanpoli. ⁶ O den poli yua n fo hali ya yognu n ki pia gbenma yeli po, yua tagi tanpoli yeni yaali n ye lipo, ki tagi ki tinga yeni yaali n ye kipo, ki tagi mi ñincianma yeni yaali n ye mi niinni kuli, maleki den yedi, “Li ji kan waagi (yognu bakuli ji ki ye).” ⁷ Ama ya daali ke o malekileledo ba piebi o naatunli, lanya daali i ke U Tieu yaalidgu tuonli ba soni ki dudi, nani wan den tuodi ki waani o tondba bi sawalpuuba maama yeni.” ⁸ Minden gbadi ya nialu ke u ñani tanpoli po yeni go den yedi nni: “Gedi, ga maleki yua n seé mi ñincianma yeni ki tinga po yeni ñ muubi ya tigbabkaaga ke li gbabdi yeni.” ⁹ Ke n gedi maleki kani ki maadi o ke wan teni nni ki tigbabkaaga. Ke o maadi nni, “Ga ki tigbabkaaga ki ñmani ga. ki baa to a tugu nni, ama a ñøbu nni wani ii, ki baa malgi nani ti siadi yeni i. ¹⁰ Ke n ga kitigbabkaaga maleki nuu nni, ki ñmani ga. ki den malgi nani ti siadi yeni n ñøbu nni, ama min ñmani ki gbeni, ke n tugu nni ji to. ¹¹ Ke bi yedi nni, “A go ba pua sawali, ki waani bi niba, i dogi, i nilanbuoli yeni bi badcianba diema boncianla nni.”

Diangbanga 11

¹ Bi den teni nni sabmuau, ke min taa un tua bonbiigtiagu, ki yedi nni, “Fii ki biigi U Tieu jaandidiegu yeni li jaandbinbinli, yeni yaaba n pugi ku niinni. ² Ama, ñan da biigi ku jaandidiegu cancanli, kelima bi cabi li bi nilanba. Bi ba ñmaa ki fanbi u docgianjamu hali piina n ñmaali lie (ñjm 42) ³ N ba puni n kasiedi tondba yaaba n laá ti pabontiadi yeni, u fidu ban ya pua sawali hali tudli n kobilie n dana piluoba (1.260) ⁴ Lanya

kasiedinba tie Olifie tiliedi yeni ya fidsantuankaanlied a yia n den seé ki tinga Diedo kani yeni. ⁵ Ya nilo bigni ke wan tieni ba yaali n bia, u ba ña bi ñobu nni ki biani bi yibalinba. Yua n bigni ke wan tieniyaali n bia kuli, o ba kpe yeni i. ⁶ Li kasiedinba pia u fidu yeni ban luoni ti taawalgbandi, ke taaga kan nii ya yogu ke bi pua sawali. Bi pia ya paalu ke bi ba cedi mi ñima n tua sôma, ki lu falaciamo janjanbuoli kuli ki tinga po, ban bua ya yognu kuli. ⁷ Bi ya tieni bi kasiedi ki gbeni, ki yanbiadga yagi n ba ña ki kpientinga buoñangu nni ba pua bu tobu yeni ba, ki paadi ba, ki kpa ba. ⁸ Bi gbannandi baa bili u dogciamu sanciamu po (ban tieni nannanli ki yini yuu Sodoma yeni Ejipti), naani ke bi den kpaa ki tabni bi Diedo. ⁹ Ya niba n ñani i nibuoli kuli, i dogi kuli yeni i maalanbuoli kuli baa nua bi gbannandi hali dana taa yeni bögdim a. Bi kan tuo ban pii ba kuli nni. ¹⁰ Yaaba n ye ki tinga po baa mangdi bipala, ki tiendi u badu bi kuuma po. Bi ba soni bi paabu ki teni biyaba kelima ya kasiedinba ne den wangi ki tinga po yaaba fala. ¹¹ Ama dana taa yeni bögdim a pendim a, li miali faawaama ba ña U Tieu n kani, ki kua bi niinni, ban fii ki sedi bi taana po. Ti jawaanciandi ba kua yaaba n ba la ba kuli. ¹² Bi ba gbad i ke nialu ñani tanpoli, ki tändi ki yedi ba, "Do mani ki cua ne!" Lanwani ii, bi ba do tanpoli ti taawalgbandi nni, ke bi yibalinba nua ba. ¹³ Lanyognu, mi tinjegicianma ba tieni, u dogciamu bögdim a taalma piiga ba libi. Niba tuda lele (7.000) ba kpe li tinjegibma nni, ti jawaanciandi ba kua yaaba tindi, ban kpiagi tanpoli Tieu yeli. ¹⁴ Falabiadjanjanliema pendi n yeni. Diidi! O falabiadtaalo janjanma kan waagi yeni mi cuama. ¹⁵ O malekileleedo den piebi o naatunli, ke u nialciamu ñani tanpoli ki yedi, "Ki tinga badciamo diema ji tua ti Diedo yeni o Kiristi diema i. O baa diedi ma hali ya yognu n ki pia gbenma" ¹⁶ Ke piilie n nikpenaadba yaaba n den kaa bi badigbandi po yeni baa ki labni. Bi den pugi U Tieu. ¹⁷ Bi den yedi"Ti jaandi a, ti Diedo U Tieu, u paaciamu daano, Yua ye, ki bo ye, kelima a taa a paaciamu fidu, ki cili ki diedi bonli kuli. Li bonli kuli yudaano, yua ye, ki bo ye, ki go ba cua, ¹⁸ Li gaadli den cuo ki tinga po yaaba, ama a pabienli jiidi ki cua. U yogu pundi bi kpierenba po, ke ñan jia bi buudi ki jaandi a tondba bi sawalpuaba yeni a paabu, bi dugkaaba, talginba yeni bi paatieba kuli yeni yaabi n den fangi a yeli. U yogu pundi ke ñan biani yaaba n den biidi ki tinga." ¹⁹ U Tieu jaandidieg u tanpoli po den luodi, ke ñantaadi lolma kpagu nua ku niinni. I taañgid yenyenma, li taadunli, i taatantandi, mi tinjegibma yen ki taacianga yeni a taatana den tieni.

Diangbenga 12

¹ N den la maalcianma tanpoli: pua n yeni, ke laá u yianu nani liali, ki ñmaa o ñmaalo po, ki yili badfegliga, ke ki pia ñmaabil a piiga a lie o yuli po. ² O den punbi, ki moa yeni u tugpunbyianu, ki gbaa ke wan mali. ³ N den maaltoma mo tanpoli: Diidi! Bonfuocincilingu yu bia, ki mõni, ki pia yula lele yeni yina piiga, ki ciibi badfeglimu lele o yula po. ⁴ O juoli den baandi tanpoli po ñmaabil a bogdim a taalma taa ki lu tinga tinga po. O bonfuocincilingu den seé o pua yua nbua mali yeni kani, ki guu, ke o ya mali, wan nali ki biga. ⁵ O den mali bonjaga, yua n ba ti diedi i dogi kuli, ki ya gobdi yeni ti kudi badgbiamu. Bi den ñani ki biga, ki duoni ga U Tieu yeni o badigbandi kani, ⁶ ke o pua sani ki ged i tinfapienma nni, U Tieu ñ den bobni u kaanu o po. Lanwanni ii, bi baa kubi o likani hali

dana 1.260 ⁷ Mola, bu tɔbu den pua tanpoli. Miiciheli yeni o malekinba den tuogi yeni o bonfuodcincilingu yeni o mo ya malekinba. ⁸ Ama o bonfuodcincilingu den ki pia paalu ki ba paadi. Lanwani ii, wani yeni o alekinba ji den ki pia kaanu tanpoli. ⁹ O bonfuodciamo, o cincilingu, ya waakpeli ke bi yii o bulo bii Sutaani, yua n den tulni ḥanduna kuli, bi den tudi ki jiini, ki luni o, wani yeni o malekinba ki tinga po. ¹⁰ N den gbadi nialciamu tanpoli, ke u yedi: "Mola, mi faabma, u paaciamu, Ti Diedo badidiema yeni o Kiristi yikodi. Kelima bi tudi ki jiini ti kpiiba tonandaano, wani o tingbangbaabo yua n den kaa ti Tieu kani, yienu yeni ñiagu kuli, bi po. ¹¹ Bi koni mi jama ki paadi o yeni ki pebiga sɔma yeni bi kasiedi lanbona, kelima bi den luni bi miana kaa jie bá mi kuuma. ¹² Lanwani ii, Tanpoli yeni yaaba ye lipo n̄ ya mangdi bi pala. Ama falabiado ki tinga yeni mi ñincianma po kelima mi biadma yudaano jiidi i kani. O gbie yeni pabiencianli, kelima o bani ke wan pia ya yognu ji ki pia mayuli (o juodma ji ki fagi). ¹³ Ku bonfuodcincilingu n̄ bandi ke bi tudi ki luni o ki tinga po, ke o ñodi ki woli ya pua n̄ mali bonjaga yeni. ¹⁴ Ama bi den teni o pua ku kapaciigu fiabciandi, ke wan yugi ki gedi ban den bobni o po naakani mi tinfanpienma nni. Bi baa kubi o lanpo i, yognu bá, i yogni yeni u yognu bogdima, naani n̄ fagi yeni o waaciamo n̄ ye naani. ¹⁵ O waaciamo den wugdi mi ñima nani u kpenciamu yeni, ke man ñodi ki tugi o pua. ¹⁶ Ama ki tinga den yaadi ki ñɔbu ki nuudi ku bonfuodcincilingu n̄ den siini ya ñincianma, ki todi o pua. ¹⁷ Lanyapo, ku bonfuodcincilingu den gaadi yeni li pabiencianli, o pua po, ki gedi ki woli o pua puoljuani, ki pua bu tɔbu yeni ba, bani yaaba n̄ cɔlni U Tieu ñɔmaama, ki tieni kasiedi Jesu po. ¹⁸ Ku bonfuodcincilingu den sedi ku tanbiingu nni, mi ñincianma jaali po.

Diangbenga 13

¹ N go den la ke yanga ñani mi ñincianma nni. ki den pia yina piiga yeni yula lele. O yina po den pia mu badfeglimu, ke o yuli kuli po bi diani ya yeli n̄ fanbidi, ki sugdi U Tieu. ² Min den la ya yanga den tie nani naamunpieno yeni. Ki taana den tie nani a bonpiena n̄ yi ya yangbengli wursi taana yeni, ke ki ñɔbu naani yangbanñɔbu. Ku bonfuodcincilingu den puni ga ku paalu ku badigbandi yeni ku fidu ke gan diedi bonli kuli. ³ Ki yanga yuyenlen den naani ke bi den kpa ga, ama ki kuuma yiagu yeni den gbeni, ke ki paagi. Li bonli den yaalidi ḥanduna yaaba, ke bi ñodi ga. ⁴ Bi go den pugi ku bonfuodcincilingu, kelima ku den puni ki yanga yeni ku fidu. Bi den pugi ki yanga mo, ki maadi yognu kuli, "ñma tie nani ki yanga ne yeni?" bii "ñma ba fidi ki mɔa yeni ga?" ⁵ Bi den teni ki yanga ya ñɔbu n̄ maadi mi japaamaama, ki sugdi U Tieu. Ki den baa u sanu ki ba bili o yema hali piina n̄ ñmaali lie (ñjm 42). ⁶ Lanwani ii, ki yanga den yi yaadi o ñɔbu, ki maadi ki sugdi U Tieu: ki fanbdi O yeli, Wan ye naani, ki sugdi yaaba n̄ ye U Tieu diema nni. ⁷ Bi den puni ki yanga u sanu ke gan pua bu tɔbu yeni U Tieu dugkaaba, ki paadi ba. Bi go den puni ga u paalu ke gan diedi i nibuoli, diema, i maabuoli yeni i dogi kuli. ⁸ Yua n̄ den ye ki tinga po kuli ba gbaani ki pugi ga, yua ke o yeli den ki diani li miali tili nni, ki pebiga, ban den kodi yaaga hali ban den taga ḥanduna ya yogu ya tili. ⁹ Yua n̄ pia tubli kuli, wan cengi. ¹⁰ Yua n̄ tagi ke ban cuo o ti yonbdi, o ba gedi ti yonbdi. Yua n̄ tagi ke ban kpa o yeni ki jugsiegs mo, bi ba kpa o yeni ki jugsiega. Ne tie kpaandi bi nigagdinjanba po, ke ban

tieni li juunli, ki koni yeni mi jama ti dudugdi nni. ¹¹ N den la yantianga, ke ki ñani ki tinga nni. Ki den pia yina lie nani pebiga yeni, ki maadi nani ku bonfuodcincilingu yeni. ¹² Ki den bili ki go kubi ki yankpiaga yema, ke ki dá ye, ki cedi ke ki tinga yeni yaaba n ye kipo kuli gbaandi ki pugi ki yankpiaga yaaga ya yiagu n den gbeni, ke ki baa laafia yeni. ¹³ Ki den tiendi yaalidgu tuona boncianla, ki den cedi hali ke u mu ñani tanpoli ki jiidi ki tinga po asala siiga. ¹⁴ Yaaba n den ye ki tinga po den nua gan tiendi yaafi i, ke ki tulni ba. Ki den yedi ba ke ban tagi ya yanga n pia ku yiagu ki nan tindi yeni nannanli. ¹⁵ Ki den baa u sanu ki ba kuani mi fuoma li nannanli yeni nni, lan ya maadi, hali ki cedi ban kpa yaaba n yie ke bi kan gbaaniki pugi ki yanga. ¹⁶ Ki go den mabniyuakuli, bi paatieba yeni talginba kuli, bi nalmandanba yeni a luoda kuli, yaaba n yeni bi yudandi yeni i yonbi kuli, ke ban tieni bi nuuijenu bii bi yutuna po ki yanga maalma. ¹⁷ Yua n den ki pia ki yanga maalma kuli, o den kan fidi ki kuadi bii ki daa bonli. Li maalma den tie coli lanba i, ki tie ki yanga yeni yeli. ¹⁸ Li buali mi yanfuoma. Yua n pia li banma kuli, wan tieni li coli, ki bandi ki yanga yeni yelicoli. Kelima li tie nisaalo coli lanba i, lani n tie 666.

Diangbenga 14

¹ N den nuali ki la ki Pebiga ke ki seé n kani, Siyon juali po. Ya niba n den ye yeni o den tie 144.000, ke li diani bi yutuna po o yeli yeni o Báa yeli. ² N den gbadí nialu ke u ñani tanpoli, ki fu nani ya ñingola yabi yeni i taatantandi ya fuugu yeni. Min den gbia ya fuugu den naani kogdipuala n pua bi kogdidi yeni. ³ Bi den yini ti baantiadi yanpaanbu ti badigbandi nintuali, a bonfuodnaada yeni bi nikpelba kani. Nilo bakuli ki fidi ki bangi lanya baantiayanbu, kase 144.000 yaaba ke bi daa ki faabi ki tinga po yeni. ⁴ Bani n tie yaaba n ki jogni biba mi conconma po, kelima bi den colni bi gbanu, ki pendi bi pala. Bani n den njua ki Pebiga gan den caa naani kuli. Bi den daa ki faabi bani i, bi niba siiga nani a bonluoka -kpiala yeni U Tieu po yeni ki Pebiga po. ⁵ Baa den la tofaama bakuli bi ñøbu nni, baa den pia jalgi bakuli. ⁶ N den la maleki tiano, ke o yugi hali tanpoli, o den pia ya laabaaljamo n ki pia gbenma hali ya yognu kuli tondu, ki bua waani yaaba n ye ki tinga po, diema kuli, nibuoli kuli, maabuoli kuli yeni dogi kuli yaaba. ⁷ O den kpaandi paama, ki tua, "jie mani U Tieu, ki teni ti yudandi, kelima o buudi jiyognu pundi. Gbaani mani ku pugi o, wani yua n tagi tanpoli, ki tinga, mi ñincipia yeri a ñinbuna kuli," ⁸ Maleki tiano, maleki lielo, den njua, ki tua, "U baá, u baá, Babilona u dogciamu, yuu n den cedi ke diema kuli yaaba ñuni ya daamongu ntie mi conconma daama, ki gaadi." ⁹ Maleki tiano, malekitaalo den njua ba ki tandi paama, ki tua, "Nilo ya gbaani, ki pugi ki yanga yeni ki nannanli, ki go cedi ke bi tieni ki maalma o yutunli po bii o nuu po, ¹⁰ o moko ba ñu U Tieu pabiencial daamongu, ya daamongu ke baa ñomadi ñima, ki kuodi U Tieu pabenli tadñukaaga nni. Ya nilo n ñuni gu, falaciamo, u mu yeni cidibili ba kuani o ti yanyagdi U Tieu malekijanba yeni ki pebiga nintuali. ¹¹ Bi fala munii do ki ña hali ya yognu n ki pi gbenma, ke baa pia fuodma yieni yeni ñiagu kuli, bani yaaba n gbaani ki pugi ki yanga yeni ki nannanli yeni ya nilo n li ga o yeli maalma kuli. ¹² Ne tie kpaandi yeni cegli, ke yaaba n tie nigagdinjanba yeni yaaba n colni U Tieu ñømaama, ki dugi Jesu po,

ke ban juuni ki ga fala.” ¹³ N den gbadi nialu, ke u ñani tanpoli, ki yedi, “Diani ne: Mi yedjanma ye yeni yaaba kpe O diedo sanñödma nni.” “Nn,” Fonjanan maadi, “Lanyapo, bi ba baa m fuoma bi tuonnjana po, kelima bi tuadnjama baa njua ba.” ¹⁴ N den diidi ki la taawalgbangiengu. Yua n den kaa li taawanlgbandi po den tie nani O Ja bijua yeni. O den yili wula badfegliga, ki muubi ya muaciegu n mani o nuu nni. ¹⁵ Ke maleki tiano ñani ku jaandidiegue nni, ki tandi ki yini yua kaa ku taawalgbangu po yeni: “Taá a muaciegu ki cili ki ya ce. Kelima mi cema yognu pundi ii, ke ki tinga po kpaangu mo beni.” ¹⁶ Lanwani ii, yua n den kaa ku taawalgbangu po yeni den luni o muaciegu ki tinga po, ke ki tinga po kpaangu taani. ¹⁷ Maleki tiano den ñani tanpoli jaandidiegue nni, ki mo kubi ya muaciegu n mani. ¹⁸ Ke maleki tiano moko ñani li jaandbinbinli kani, ki pia u fidu u mu po. O den tandi paama, ki yini yua n den kubi ku muacemangu yeni, ki yedi, “Taa a muacemangu ki ce tinga po daamöngu tiidi luana, kelima li luana ji beni o.” ¹⁹ Ke maleki luni o muaciegu ki tinga po ki taani ku daamöngu tiidi luana. O den kuodi akuli U Tienu pabienli cunciangu nni. ²⁰ Bi den tudi ki ñani ku cungu yeni u dogu nni, ki luni; ke mi sôma wuli ki puubi hali boncianla ki pundi hali i taami tankpadi kani ki gbie ya tinfanma n pundi badu guadi tudli n kobiluoba (1600), lani n tie ciло dajena kobitaa (km 300)

Diangbenga 15

¹ Lani n̄ pendi, n den la maaltianma tanpoli, ya maalcianma n pia yaalidgu: Malekinba lele, yeni fala janjanma lele, yaama n tie fala janjanjuodkee, kelima yeni mani, U Tienu pabienli ba tieni ki dudi. ² N den la yaali n naani kpalba mögli, ke li ñmadi yeni u mu. li mögli yeni puoli po yaaba n den kóni mi jama ki paadi ki yanga yeni ki nannanli yeni ki yeli cõli lanba. Bi den kubi ya kogdimu ke U Tienu den teni ba. ³ Bi den yiini Moyisi, U Tienu tond baantiayanbu yeni ki pebiga yanbu: “A tuona yabi ki go ñjani, O Diedo, U Tienu, Ú Paaciamu daano. A sanu tiegi ki go ñjani, ñanduna dogi kuli badciamo. ⁴ O Diedo, ñma kan jie ña ñma kan kpiagi a yeli? Kelima Fini a baba n tie yua n gagdi ki ñjani. ñanduna niba kuli ba gbaani a nintuali, ki pugi a, kelima yuakuli bandi a tuadnjama yaa tiegi.” ⁵ Lanya bona n̄ pendi, n den nualti ki la ke U Tienu yiko tili kpagu dieli luodi tanpoli. ⁶ Malekinba lele den ñi u kaangagdi-ñanmönu nni, ki kubi fala janjanleledma. Bi den laá ya tiadi n ñjani boncianla, ki ñilgi. ki ñaagi bi bena po wula gbanñagdidi. ⁷ A bonfuodnaada yeni nni yendo den teni malekinba lele yeni wula tadbuomu lele ke mu gbie yeni U Tienu yua fo hali ya yognu n ki pia gbenma pabienli. ⁸ Ku jaandidiegue den gbie yeni ya munñii n ña U Tienu yudandi yeni o paaciamu nni. Nilo bakuli kan den fidi ki kua hali yeni ya yognu ke fala janjanbiadleleda yeni kua ki dudi.

Diangbenga 16

¹ N den gbadi ke u nialciamu maadi yeni malekileleda, ki tua: “Gedi mani ki ban wuli U Tienu pabienleleda yaa n ye i tadkuana nni yeni, ki tinga po.” ² Maleki kpialo den wuli yaali n den o tadkuali nni ki tinga po. Ya tuyiyadi n kóni boncianla den cuo yaaba n den pia ki yanga maalma bi gbanu po yeni yaaba n den gbaandiki pugi ki yanga yeni ki nannanli. ³ O malekilelo den wuli o tadkuali n pia yaali mi ñincianma nni. ke mi ñima tua sôma, nani nikpiemo sôma yeni, ke mi ñima nni bonfuoda kuli kpe.

⁴ O malekitaalo den wuli o tadkuali n pia yaali i kopeni yeni a ñinbuna nni ke i ñima tua soma. ⁵ N den gbadi ke mi ñima maleki yedi, “A tie yua n tirgi, yua ye, ki go bo ye, yua n gagdi ki ñani, kelima a jia ya bona ne buudi. ⁶ Kelima bi wuli a dugkaaba yeni a sawalpuaba soma, a teni ba mi soma ke ban ñu; ban dagdi yeni yaali n yeni.” ⁷ N den gbadi ke li jaandbinbinli jiini, “Nn, O Diedo, U Tienu, U Paaciamu daano, a buujiali tie mõmõni, ki go tiegi.” ⁸ O malekinaalo den wuli yaali n den ye o tadkuli nni u yienu po, ke li puni u sanu ke un sia bi niba yeni u mu. ⁹ Ku wulgu boncianla n den midi ba, ke bi jobni, ki sugdi U Tienu, yua n pia u paalu fala janjanbiadma ne po. Bi den ki tuo ki tuubi, bi go den ki teni o ti yudandi mo. ¹⁰ O malekimuulo den wuli o tadkuali n pia yaali ki yanga badigbandi po, ke ki bali diema ga ki bõndi nani li ciñuuli yeni. Ke bi juni ki ñmani bi landi u gbannankonu po. ¹¹ Bi den sugi Tanpoli U Tienu kelima bi gbannankonu yeni bi nankpieyadi po, ki nan go li yié ke bi kan tuubi bi tuonbiadi po. ¹² O malekiluoblo den wuli o yogdi o tadkuali u kpenciamu, Efrati nni, ke ñima kuli fuadi, ki bobni ya sanu ke ya badtieba n ñani puoli ba tøgni ki cua. ¹³ N den la cicibiadmu taa, ke mu naani ya sanponda n ña o bonfuodcincilingu, ki yanga yeni sawalpuwa-tofaadanba ñona nni yeni. ¹⁴ Kelima, bi tie rutaani ciciimu, ke mu tiendi yaalidgu maalma yeni a bona. Bi den ña ñanduna kuli badtieba kani, ki bua taani ki bobni bu tocianbu U paaciamu daano U Tienu daacianli daali. ¹⁵ (“Diidi! N kpendi nani o suudo yeni! Mi yedjanma baa ye yeni yua n bobni ki guu, ki laá o tianjandi, ki da ti ña mubima ban la o fee.”) ¹⁶ Bi taani ba ya kaanu n yii Ebrewu maama nni Armagedon ¹⁷ Lani ke o malekilelelo yogdi o tadkuali mi faama nni, ke u nialciamu ñani U Tienu diegu nni, ti badigbandi kani, ki yedi, “Li sóni ki tii!” ¹⁸ I taañigdi yenyenma, li taadunli, i taatantandi yeni mi tinjegcianma den tieni, ya tinjegcianma n ki kpeli ki tieni yeni lanya paalu hali ban tagi o nisaalo ke o ye ki tinga po. Li tinjegibima den pia lanya paalu i. ¹⁹ U dogciamu den bøgdi kaani taa i, ke i dogciami libi, ki mumudi. Yeni ke U Tienu tiadi Babiloni U dogciamu po, ki teni lanya dogciamu ya ñunñutadga n gbie yeni ya daamõngu n tie U Tienu pabienciali. ²⁰ A kpedega kuli den bôdi, ke baa ji tua juana mo. ²¹ A taacengbenga yaa ya kpiagu pundi ciло piitaa n na (kg 34) den baali ki tinga po ki ñigni bi niba, ke bi soli u tienu kelima lanya fala janjanbiadma den yabi boncianla.

Diangbenga 17

¹ Malekileleda yaaba n den kubi a tadkuana yeni siiga, yendo den nagni n kani, ki maadi nni, “Cua na, n ba waani a ban ba jia ya poconconkpeli yaali n kaá mi ñincianma po, ti buudi, ki cuo o ya cuonu. ² Ki tinga po badcianba den tieni mi conconma yeni wani i. Ki tinga po nibima ñuni o ya conconma daamõngu i, ki gaadi.” ³ Li maleki den taa nni ti dangdi nni, ki gedi yeni nni mi tifanpienma nni, ke n la pua ke o kaá yanmõnga po, ke ki kaani kuli gbie yeni ya yela n sugdi U Tienu. Li yanga den pia yula lele yeni yina piiga. ⁴ O pua yeni den laá tiämöndi ke ti mõni colcoli, ki lani ki go pili wula, a ligtana, a lanbila, laani yeni li biana yeni li biamu. O den muubi wula tadñukaaga ke ki gbie yeni ya bona n pia i sinsini yeni o conconma jogindi kuli. ⁵ O yutunli po den pia ya diani ya niima nni duagi: “Babiloni, u dogciamu, a poconcona yeni ban singi yaali kuli ki tinga po ya naá.” ⁶ N den la ke li pua ñuni bi dugkaaba yeni Jesu kasiedinba soma

ki guo, ki gaadi. Min den la o, n yama kuli den ñmadi. ⁷ Ama maleki den buali nni, be n cedi ke li yagni a yama? N ba waani a o pua yeni wan jagi ya yanbiadga niima nni, ya yanbiadga n pia yula lele yeni yina piiga yeni. ⁸ ñan nua ya yanbiadga ne bo ye, ama ki ji ki ye molane, ama ki go ba ña ya buogu n ñua, kaa pia bianu nni, ki do ki guani ki ya ye. Ki ba guani ki tugni mi bolima sanu. Yaaba n kua ki tinga po, yaaba ya yela n ki diani li miali tili nni hali ban tagi ñanduna, ya la ya yanbiadga n den ye, ki ti bodi, ki go bobindi ki ba guani, li ba cuo ba ku yaalidgu boncianla. ⁹ Ki fidiki gbadi ya bonli ne niima nni, li buali mi yanfuoma boncianla. Yula lele yeni tie juana lele yaa ke o pua kaá apo yeni i. ¹⁰ Bi go tie badcianba lele i. Badcianba mu baá o, yendo ye, yua n sieni dá ki cua; o ya cua mo, o nan kan waagi ki ye. ¹¹ Ya yanbiadga n den ye, kaa ti ye ne mo tie badciamo i, o niilo n yени; ama o tie badcianleledba yeni siíga yendo i, bi ba bolini o. ¹² ñan la yina piiga yaa yeni, tie badtieba piiga yaaba n dá ki pia diema i, ama bi ba baa ti yikodi nani badtieba yeni, ki tieni nani kudyengu yeni yeni ki yanbiadga. ¹³ Bi pia yanjagyenli, ki puni ki yanbiadga bi paalu yeni bi fidu. ¹⁴ Bi ba pua bu tobu yeni ki pebiga, ama ki pebiga ba kóni mi jama ki paadi ba kelima o tie bi diediba ya Diedo, bi badcianba ya Badciamo i, ke ban gagdi ki yini yaaba, ban lugdi yaaba yeni yaaba n dugi Jesu po kuli ye yeni wani i. ¹⁵ Maleki den yedi nni, “ñan la ya ñima li poconconli í kaá naani yeni, tie gogtieba hali yaaba n yabi, i dogi nibima yeni i maabuoli kuli. ¹⁶ Yina piiga yaa ke a la yeni, ñani yeni ki yanbiadga ba fiini mi yibalma yeni li poconconli. Bi ba kuani o i yanbani, ki cedi ban la o mubíma, bi ba ñmani o gbannandi, ki sia o, wan di ki buodi u mu nni. ¹⁷ Kelima U Tieu bobni ki kuani o yanjagli bi pala nni, ke ban tuo ki teni ki yanbiadga bi bali, hali U Tieni maama í tieni ki dudi. ¹⁸ ñan la ya pua yeni, tie u dogciamu yu n diedi ki tinga po badtieba kuli i.”

Diangbenga 18

¹ Lanya bona í pendi, n den la maleki tiano ke o ñani tanpoli, ki jii. O den pia u paaciamu yeni u fidu, ke o yudandi yenyenma den yendi ki tinga kuli. ² O den tandi yeni u nialciamu ki yedi, U baá, u baá, u dogciamu Babiloni! U tua mu cicibiadmu yekaanu, ti maalbiidi ciciimu wuonkaanu, yeni ya bonyugibiliada n jogni, ke bi fali kuli ya wuonkaanu. ³ Kelima i nibuol kuli ñuni o conconbiadma daamongu ki gaadi Ki tinga po badtieba combi yeni o. Ki tinga po kpenkpenda baa ñalmansi kelima o paaciamu yeni o conconyema po i.” ⁴ N go den gbadi nialtianu ke u ñani tanpoli, ki yedi, “N buolu, Sani mani ki ña u niinni, ki da ti ga o tuonbiadi biinu, tin da ti cedi yin baa o fala janjanbiadma nni. ⁵ O tuonbiadi dogni dogni hali ki pundi tanpoli, ke U Tieu tiadi wan tieni ya biadma kuli. ⁶ Tuu u mani li panli ñani wun tieni yi maama, Wun den tieni yi maama, yin tieni u yeni taalma lie, wun den ñandi ya tadñukaaga nni ke i ñuni yeni, yin mo í ñandi yeni taalma lie wun ñu. ⁷ Nani wun den dongi u yuli, ki ye u ñamu nni yeni, yin ñmiani u mi cacagma yeni u tonu. Kelima u yedi u pali nni, ‘N kaá nani badpua yeni, mii tie pakuali, n go kan kali pakuadi mo’.

⁸ Lanyapo i ke daayenli, fala janjanbiadma ba naa u: mi kuuma, ti pakuadi pabonli yeni mi konbiadma. U ba yidi ku buodi u mu nni, kelima O Diedo U Tieu tie U Paaciamu daano, ki ba buu ki cuo u.” ⁹ Ki tinga po badtieba yaaba n den tieni mi conconma yeni u, ke u diedi ba u yemanna po yeni,

ya la u juubuodma muñii, bi ba buudi, ki fábni u po. ¹⁰ Bi baa séé hali fagma, ki nu u cacagma yени ti jawaaciandi, ki tua, “Falaciamo, falaciamo u dogciamu po, Babiloni, U paaciamu dogciamu! Kelima kudyengu baba dagdi, a buudi í baa a yuli po ki cuo ḥa.” ¹¹ Ki tinga po kpenkpenda buudi ki fábni u po, kelima obakuli ji ki daa u kuadma, ¹² Ya kuadma n ten wula, ti ḥanjilfa, ya ligtana n pia mayuli, i badlaani, a cabñiñila, a cabñiana, ya caba n moni colcoli, ya tiidi n nu ki mani, a kpagnjama, a luonñina tiadi yени a tadmu, ya taaba yени ya daadi n pia mayuli tiadi, ti kudmɔndi, ti kudpiendi, a tanñiñila, ¹³ ya tulaale, yени i kpinpadi, li ḥubñanli, ku daamɔngu, mi kpama, mi yondingma, kpanu tibima, ti yanbidi yени a yangbenga, i taami, ti turdi, i yonbi yени bi nisaalba naani. ¹⁴ ḥan den faadi ya bonluanli hali yени a pali kuli sani ki fagdi yени a. ḥan den ye ya ḥamu nni yени a ya kpiagdi nni kuli yaadi ki ḥa a, a ji kan baa lanya yema palbu (hali abada). ¹⁵ Ya kpenkpenda n den pia li kuadma, ki baa ḥalmani u yanbuama po, baa se hali fagma kelima u cacagma jawaandi po, ki buudi, ki fabni ninsiipendi. ¹⁶ Bi baa tua, “Falabiado, falabiado u dogciamu po, yu n den laá ya tiadi n ñilgi, ki ḥani, ki moni; ki bobí wula yeni ya ligtana n pia mayuli tiadi, a lanbila, i badlaani! ¹⁷ Kudyengu dagdi, ke a piama kuli bodi.” A ñinbiakudla kuli, ti ñinbiadi tuonsɔnla kuli, yaaba n pia sanu mi ñima nni kuli yени yaaba n li baadi ti ñuadi mi ñima nni cenli po kuli, den sani ki gedi ki sedi hali fagma. ¹⁸ Ban den la juuma muñii, bi den buudi, ki tua, “Ulaa dogciamu n tie nani ya gogciamu ne?” ¹⁹ Bi den yadi ti tandi bi yula po, ki buudi ki fabni, “Falabiado, falabiado u dogciamu po, yu ya baali po, ke yaaba n pia bi ñinbiadi mi ñima nni kuli den tua ḥalmandanba. Kudyengu baba dagdi, ke u bodi cain.” ²⁰ Yin mangi mani i pala u yema ne po, yinba bi nigagdiyanba, Yinba bi dugkaaba, Jesu tondiba yени bi sawalpuuba, yin mangi mani i pala, kelima U Tieu tuu i ya panli i ki buni ki cuo u!” ²¹ Ya maleki n pia u paaciamu den yugdi ya tangu n tie nani li naali yени, ki luni mi fiincianma nni, ki yedi, “Maama ne i, ke bi ba lu u dogciamu Babiloni yени ti jadi un jiidi, ki mii, ke bi ji kan la u palbu. ²² Bi ji kan gbadì ti kogirdi, mu yelmu, a naatuna, yени ti baantiadi yani u niinni. Bi ji kan la tuonsɔnbanlo bakuli a niinni. Bi kan gbadì naali fuunli a niinni jiga palbu. ²³ Fidsanga yenyenma ji kan yendi a niinni. Bi ji kan gbadì pocaano yени pocaancalo nialu a niinni, kelima a kpenkpenda den tie ki tinga po naabiiganba (badbjabà), ke a tulni i nibuoli yени a suagu. ²⁴ Bi den la u niinni bi sawalpuuba yени bi dugkaaba sɔma, yени ban den kpaá yaaba kuli ki tinga po sɔma.”

Diangbenga 19

¹ Lanya bona í pendi, n den gbadì u nialu tanpoli ke u tie nani ya nuwulgu n yabi fuugu yени, ke u maadi, ki tua: “Aleluya. Ti Tieu n die mi faabma, ti yudandi yени u paaciamu kuli. ² O buudi jiama ti momoni ki go tiegi, kelima o jia ti buudi, ki cuo li poconconkpeli yua n den tulni ki tinga po nibuoli yени o conconma. O tuu li panli wani li poconconli í wuli o tondba sɔma yaama o yuli po.” ³ Bi go den yedi mi liema: “Aleluya! O muñii ña ki do hali ya yognu n ki pia gbenma” ⁴ Piilie n nikpenaadba yени a bonfuodnaada yени, den baa ki labni ki pugi U Tieu yua n kaa ti badigbandi po. Bi den tua, “Ami. Aleluya!” ⁵ Ke u nialu ñani ti badigbandi kani ki yedi, “dondi mani Ti Tieu, Yinba yaaba n tie Ti Tieu tondba,

Yinba yaaba n fangi o, talganba yeni bi paatieba kuli.” ⁶ N go den gbadì ya fuugu n tie nani ya niwulgu n yabi ya fuugu yeni, nani mi ñincianma ñingola, nani i taatantandciamì yeni ke ku maadi ki tua, “Aleluya! Kelima O Diedo diedi bonli kuli, U Tienu yua n bili o yiko bonli kuli po, wani n die likuli. ⁷ Cedi mani tin mangi ti pala, ki ya ye li pamanli nni, ki pugi o yudandi kelima ki pebiga pocajaama pundi, ki o pocano mo bobini ki guu. ⁸ Bi puni o u sanu, ke wan bobì ‘len tiadi’, ya tiadi n yua, ki njani cain, ki ñilgi ki tuudi, ki pia mi ñuadma” (Kelima len yuayuaga wangì ya nibuolu n gagdi ki njani tuadtiegijnama i.) ⁹ Maleki den yedi nni, “Diani ne: Mi yedñanma ye yeni ban yini yaaba ki pebiga pocaaali badu (jaanma) po.” O go den yedi nni, “Ya maama ne tie U Tienu ya maamɔnma i” ¹⁰ N den baa ki labni o ki bua nugì o taana ki pugi o, ama o den yedi nni, “Da tieni lani! N mo tie a, fini yeni a kpiiba yinba yaaba n tieni Jesu po kasiedimono yeni, tuonsɔnlielo i. Gbaani ki pugi U Tienu kelima Fonjanma n cedi ke bi teindi kasiedi Jesu po.” ¹¹ N go den la ke tanpoli luodi, ke n la tanpieno. Yua n den lagi o den yii dugka yeni mɔmɔndaano. O jiagi ti buudi yeni mi teginma, ki pua bu tɔbu. ¹² O nuni den tie nani mupienu yeni, ke o yuli po ciubi ya badfeglimu n yabi. O den pia li yeli ke li diani o po, ke nilobakuli ki bani li niima nni, kase wani baba. ¹³ O laá ya liadfagdili ke bi ñua mi sɔma nni, keo yeli tie U Tienu Maama. ¹⁴ Tanpoli sejenba den nua o, ki lagi tanpieni, ki laá len yuayuaga tiapiendi yaadi n njani cain. ¹⁵ O ñɔbu nni den ña ya jugsiega n mani kaani lie kuli, wan kubi yaaga ki pua ki jiindi i nibuoli, o ba diedi bikuli, ki ya gobdi ba yeni bi badba kudgbiamu. O ñmaa ban ñmangì ya kaanu ki ñangi ku daamongu yeni, yu n tie U Tienu, u paaciamu daano pabiencianli nni. ¹⁶ O pia yeli, ke li diani o liadli yeni o panli po: “bi badba Badciamo yeni bi diediba ya Diedo.” ¹⁷ N den maleki ke o seé u yienu nni. O den kpaandi yeni unialciamu, ki maadi yeni ti ti tawalgbandi nni bonyugrdi ki tua, “Cua mani, taani mani U Tienu badciamu kani. ¹⁸ Cua mani ki di bi badba gbannandi, bi paatieba gbannandi, u paaciamu danba gbannandi, i taami yeni i tanjagla gbannandi, yeni bi niba kuli gbannandi, i yonbi yeni die- n-yudandi danba, talganba yeni yikodanba kuli.” ¹⁹ N den la ki yanbiadga yeni ki tinga po badcianba yeni bi sejenba. Bi den taani ki bua pua bu tɔbu yeni yua n lagi o taamo yeni o sejenba. ²⁰ Bi den cuo ki yanbiadga yeni mi tofaama sawapuuba yaaba n den tiendi yaalidgu bona ki nintuali. Ki den taa li yaalidgu maalma i ki tulni yaaba n den tuo ki ga ki yanbiadga maalma, ki go gbaani ki pugi o nannanli. Bi den luni bani bilie kuli ya mubuogu n pia cidibili nni, ke bi dá fo. ²¹ Yaaba n sieni wani i, ya jugsiega n ña yua n lagi o taamo ñɔbu nni yeni n den kpa bikuli. Ti bonyugrdi kuli den dini bi gbannandi.

Diangbenga 20

¹ N go den la maleki ke o ñani tanpoli ki jii. O den kubi ya fañuangu n ki pia banlu piemi, ki muubi i kudseseli. ² O den cuo o bonfuodcincilingu, waakpeli yua n tie mi tofaama yudaano bii rutaani, ki luoni o hali bina tudli. ³ O den tudi ki luni o u fañuangu nni, ki luoni ki kpali. wan baa ye naani ki ji da bɔndi ki tulni i nibuoli hali bina tudli. Lanya puoli po, bi ba luodi ki ña o wan tieni u yogu waamu. ⁴ N go den la ti badigbandi. Yaaba n den kaá tipo den tie ban den cabi yaaba ti yikodi ke ban ya jiagi ti buudi. N go den la ban den kpa yaaba kelima bi tieni kasiedi Jesu po yeni U Tienu maama po. Baa den tuo ki gbaani ki pugi ki yanbiadga bii ki

nannanli, bi go den yie kaa ga o maalma bi yutuna bii bi nuu po. Bi den guani ki baa li miali, ki diedi yeni Kiristi hali bina tudli. ⁵ Ya kpienba n sieni den ki guani ki ba miali hali bina tudli yeni juodma. Lani n tie mi cincinyiedma. ⁶ Fonjanma yeni mi gagdijanma ye yeni yua n baa lanya cincinyiedma! Mani ya pendi, mi kuuliema nan ki pia paalu bakuli b po. Bi baa tie U Tienu yeni Kiristi salga yidkaaba, ki diedi bonli kuli hali bina tudli. ⁷ Bina tudli yeni ya pendi, bi ba luodi ñani suaani o kpaardieli nni. ⁸ O go ba ña ki ya bondi ki tulni i nibuoli ñanduna tinkunnaadi kuli, lani n tie Gog yeni Magog, ki yini ki taani ba ban pua bu töbu. Bi baa yabi nani mi ñincianma tanbiini yeni. ⁹ Bi den doni mi tinfanma po, ki sedi ki jia ki lindi bi dugkaaba jongu, u dogbuadu. Ama u mu den ñani tanpoli, ki jiidi ki dini ba. ¹⁰ Bi den luni mi tofaama yudaano yua n den bøndi ki tulni ba yeni u mukpenu nni naani ke cidbili co, ban den luni ki yanbiadga yeni mi tofaama sawalpuuba naani yeni. Bi baa laadi falaciamo yienu yeni ñiagu kuli hali ya yognu n ki pia gbenma. ¹¹ Lani n pendi, n go den la ti badigbanpien - ciandi yeni yua n kaá tipo. Ki tinga yeni tanpoli den sani ki fagdi yeni o ki naa ji bani ban caa naani. ¹² N den la bi tinkpiba, bi paatieba yeni talganba kuli, ke bi séé ti badigbandi kani, ke a tila pøbdi ki bili. Bi den pøbdi titli mo, Li Miali Tili. Bi den jiagi bi tinkpiba buudi ke li ñua yaali n diani a tila yeni nni, ki colni bi tuada (tuona) ¹³ Mi ñincianma den cedi ke ya tinkpiba n ye mi niinni ñani. Mi kuuma yeni ki kpientinga mo cedi ke yaaba bi niinni mo ñani; bi den buu bi tinkpiba ke li colni yuakuli n tieni yaali o yema nni. ¹⁴ Bi den tudi ki luni mi kuuma yeni ki kpientinga u mukpenu nni. ¹⁵ Ban den diidi kaa la yaaba ya yela L Miali Tili nni kuli, bi den luni ba u mukpenu nni i.

Diangbenga 21

¹ Lani n pendi, n go den la tanpolpaano yeni ki tinpanga, kelima tanpolikpelo yeni ki tinkpelga wani den sani ki bodi, ke ñincianma mo ji den ki ye. ² N den la ya dogciamu n gagdi ki ñani, Jerusalema paano, yuu n ñani tanpoli, U Tienu kani, ki jiidi, ke bi bobni u nani ya pocaano ki guu o calo yeni. ³ N den gbadu u nialciamu, ke u ñani ti badigbandi kani, ki tua, "Diidi! U Tienu yekaanu ye yeni bi nisaalba, O go baa ye bi siiga nni, yeni ba. Bi baa tie O buolu, ke U Tienu wani Obá baa ye yeni ba, ki tie bi Tienu. ⁴ O ba fiadi bi nunga nni ninsiidi kuli, ke kuuma ji kan ya ye, ki buali pabonli, bubuuli, cacagma, fala, a bonkpela kuli po taa; a ji kan ya ye. ⁵ Yua n den kaá ti badigbandi po yeni den yedi, "Diidi! N tieni a bona kuli bonpaana." O den yedi, "Diani ya maama ne kuli, kelima mi pia ti dudugdi, ki go tie momoni." ⁶ O den yedi nni, "Ya bona ne tieniki tiil! Mini n tie Alfa yeni Omega, mi cilma yeni mi juodma. Nuñunu ya pia yua, n ba teni o li miali ñinbunli ñima wan ñu faala, ke maa pia pani. ⁷ Yua n kóni mi jama ki paadi, lanya bona kuli ba tua o faali, N baa tie o Tienu, ke o mo tie N bijua. ⁸ Ama bi jawaandanba, yaaba n ki dugi n po, ti cancagindi danba, a nikpala, a concona, ti ñögibiidi danba, yaaba n ña i buli, yeni bi tofaadanba kuli, bi ya yekaanu baa tie u mukpenu, naani ke cidbili co. Lani n tie mi kuuliema." ⁹ Maleki lele yeni siiga, yua n den kubi tadkuana lele ke a gbie yeni fala janjanma yeni yendo den nagni n kani, ki yedi, "Cua na. N ba waani a o pocaano, ki pebiga pocaano." ¹⁰ O den tugi nni ti dangdi nni ki duoni nni ya juacianli n kpedi po, ki waani nni

Jerusalema ya dogciamu n gagdi ki ḥnani, yuu n ḥnani tanpoli, U Tieu kani, ki jiidi. ¹¹ Jerusalema den pia U Tieu yudandi, ki ḥnilgi, ki tuudi nani ya ligtanli n pia mayuli yeni, ki tie nani jasipa ligtanpienli yeni. ¹² U den pia bilinguoncianli, ke li pia bulñojala piiga a lie (12) yeni malekinba piiga n bilie ke bi guu. Bi den diani a bulñojala po Israyeli piiga n nibuoliedi yela. ¹³ Puoli den pia bulñojala taa, yaanga, bulñojala taa, yanbangu, bulñojala taa, nintuali mo bulñojala taa. ¹⁴ U dogciamu bilinguonli den pia piiga n fiaga lie (tanpuuna), ke ki pebiga piiga n ḥnodkaaliiedba yela taabi apo. ¹⁵ Yua n den maadi yeni nni den kubi bonbiigkaali ke li tie wula sabmuau, ki bigindi u dogciamu, u bulñojala yeni u bilinguonli. ¹⁶ U dogciamu nannanli den tie bonjmbidagdili; ke u fagmu yeni piamu dœa. O den bigindi u dogciamu yeni u sabmuau bonbiigkaali. U fagmu, u piamu yeni u kpemedä den dœa i, lani n tie sitadi piiga n tuda lie (12.000) bii cilodajena tudalie n kobilie n dajena piilie (km 2220) ¹⁷ O go den bigni u bilinguonli piamu ke u tie nuukpanduna kobga n piina a na (144) bii miarinba piluoba a luoba (m 66) bi nisaalba biginma ke (mi taa yeni maleki biginma). ¹⁸ Bi den maa li bilinguonli yeni jasipa ligtana i, ki maa u dogciamu yeni wulanjamo yaali n ḥnilgi ki tuudi nani maaduubga yeni. ¹⁹ Bi den ḥnjadi ya ligtanbuoli n pia mayuli boncianla i, ki maa li bilinguonli tanpuuna. Bi den cindi yeni Jasipa, ki tuani saafiri, mi taama den tie kaliseduani, mi naama emerodi, ²⁰ mi muuma den tie sardoniksi, li tanpuuluobli den tie sarduani, li leleli den tie krisoliti, li niinli den tie berili, li tanpuuyiali den tie topaasi, piiga po yaali dentie krisopasi, piiga n tanpuuyenli den tie hiyasenti, ke li piiga n tanpuulieli tie ametisti. ²¹ Li piiga n bulñojaliieda den tie piiga n badlaani lie i; bulñojabu kuli den tie badlaanyendu i. U dogciamu sanjala den maa yeni walañamo i, ke li ḥnilgi, ki tuudi nani ki maaduubga yeni. ²² Jaandiegue bakuli den ki ye u dogciamu nni, kelima O Diedo, U Tieu, U Paaciamu daano yeni ki pebiga n den tie u jaandiegue. ²³ U dogciamu den ki buali yienu bii ḥnmaalo yenyenma po, kelima U Tieu yudandi n den yendi u niinni, ke ki pebiga mo tie u fidsanga. ²⁴ Lanya dogciamu yenyenma n baa yendi i nibuoli ke bi cuoni. Ki tinga po badtieba ba cua yeni bi kpiagdi u niinni. ²⁵ U bulñojala kan ya luo u yensiinu, ḥniagu mo kan ya ye lankani. ²⁶ Bi ba cua yeni i nibuoli kpiagdi yeni bi seli u niinni, ²⁷ Bonbiili yeni yaali n ki ḥnani kuli kan kua lankani palbu. Ya nilo n tieni tuonbiadi bii cagindi tuonli kan kua lanya dogu nni, Ama kase yaaba ya yela diani Ki Pebiga Miali Tili nni baba.

Diangbenga 22

¹ Maleki go den waani nni li miali ḥnima kpenciamu, ke u pieni ki ḥnilgi, ki tuudi nani li tanciencienli yeni. mi den ḥna U Tieu yeni ki pebiga badigbandi kani, ki puubi ² Mi den puubi u dogciamu sanjacionli siiga. Kpenjaali po kuli, li miali tibu den séé, ki luoni piiga n luoabuoli lie, ḥnmaalo kuli, bu tibu yeni faadi tie tebgu i i nibuoli po. ³ Solindi ji kan ya ye. U Tieu yeni ki pebiga badigbandi baa ye u dogciamu nni, ke o tuonsɔnba tuuni o po. ⁴ Bi ba la o nunga, o yeli n̄ ya taabi bi yutuna. ⁵ Niagu ji kan ya ye; bi ji kan ye bua fidsanga bii yienu yenyenma, kelima O Diedo U Tieu baa yendi ba. Bi baa die boli kuli hali ya yognu n ki pia gbenma. ⁶ Maleki den yedi nni, "Ya maama ne maadugikaama yeni momoni. O Diedo, Fonjanma yeni sawalpuuba Tieu sɔni o maleki ke wan

waani yaali n ba yuandi ki tieni, ke li kan waagi.” ⁷ “Diidi! N ba cua ke li kan waagi! Mi yedjanma ye yeni yua n colni li tili ne sawalipuama maama.” ⁸ Mini Jan, mini n tie yua n gbadji, ki go la lanya bona. Min gbadji ki go la li bona, n den baa ki labni maleki taana po ki bua pugi ma o, wani yua n den waani nni lanya bona kuli. ⁹ O den yedi nni, “Fangi a yuli ki da tieni lani! N tie a tuosonlielo i, fini yeni a kpiiba yeni bi sawalpuuba yeni yaaba n colni li tili ne maama kuli ya tuosonlielo. Gbaani ki pugi U Tieu!” ¹⁰ O den yedi nni, “Da wuoni li tili ne sawalpuama maama, kelima u yogu ji ki fagi. ¹¹ Ya nilo n ki tiegi, wan tugni ki ya tie yaali n ki tiegi. Yua n jogni mo n ya nqua ki tiendi o jogintuona. Yua n tiegi n suagi ki ya tie yaali n tiegi. Ya nilo n gagdi ki njan mo, wan suagi ki ya tundi ki tie nigagdinjamo.” ¹² “Diidi! N kpendi ke li kan waagi. N pani paabu ye yeni nni, ke n ba pa yuakuli ke li nqua wan soni maama. ¹³ Mini n tie alfa yeni omega, o kpialo yeni o juodka, mi cilma yeni mi juodma. ¹⁴ Mi yedjanma ye yeni yaaba n njuudi bi liadfadga, kiba baa u sanu ki di li miali tibu jiedi, ki go togna a bulnjala ki kua u dogciamu nni. ¹⁵ I sangbanli, a sola yeni ti n̄gbibiidi danba, yaaba n tiendi mi conconma, a nikpala, yaaba n nqua kipugi i buli yeni ya niba n nqua mi tofaama sanu kuli baa ye niinpo i. ¹⁶ Mini, Jesu, N soni n maleki ke wan tieni kasiedi lanya bona po Kiristi nitaana kani. Mini n tie Dafidi Jiinjali, yeni o puoljanu, u sinjaafaanu n̄maabiga.” ¹⁷ Fonjanma yeni o pocaano yedi, “Cua na!” Ya nilo n gbadji kuli, wan yedi, “Cua na!” U n̄nuñunu n̄ pia yuakuli, wan cua na, yua n bua ma kuli, wan cua ki baa li miali njima faala ke pani bakuli ki ye. ¹⁸ N tieni kasiedi ki waani yua n gbadji li tili ne sawalpuama maama kuli: Ya nilo n pugni bonli li maama po, U Tieu ba pugni o falabiado janjanma yaama n diani li tili ne nni. ¹⁹ Ya nilo n wadi bonli li tili ne sawalpuama maama po, U Tieu mo ba wadi o biinu ban diani li miali tibu yeni u dogcian-gagdinamu yuu ya po li tili ne nni. ²⁰ Ya nilo n tieni kasiedi ya bona ne kuli po, wani n yedi, “Nn, i mɔn! N kpendi ke li kan waagi.” Ami! Cua na, O Diedo Jesu! ²¹ O Diedo Jesu njanbli n̄ ya ye yeni yukuli. Ami.